

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1958:29

Justitiedepartementet

SOU
1958:29 A

FÖRFATTNINGSUTREDNINGEN: III

MAJORITETSVAL

VALSTATISTISKA UNDERSÖKNINGAR

AV CARL-GUNNAR JANSON

Stockholm 1958

Statens offentliga utredningar 1958

Kronologisk förteckning

---

1. Vägplan fr Sverige. 1. Riktlinjer och förslag samt kartbilagor Idun. 226 s. K.
2. Vägplan för Sverige. 2. Expertutredningar och övriga textbilagor Idun. 243 s. K.
3. Utredning om vissa förhållanden vid konserveringsforskningsinstitutet. Marcus. 270 s. H.
4. Promemori med förslag om fondförvaltning m. m. i samband med en utbyggd pensionering. Idun. 91 s. S.
5. Permanentskördeskadeskydd. Idun. 547 s. Jo.
6. Författningsutredningen. 1. Kandidatnominering vid andrakammarval. Av L. Sköld. Idun. 355 s. Ju.
7. Småbrukartödet. Marcus. 120 s. Jo.
8. Gemensamordisk hälsovårdsutbildning. Norstedt. 96 s. I.
9. Häradsrättsammansättning i brottmål. Idun. 24 s. Ju.
10. Förslag till varumärkeslag. Idun. 464 s. Ju.
11. Reserverna för högre utbildning. Idun. 124 s. E.
12. Civilförsvärsutbildningen. Idun. 176 s. I.
13. Civilförsvärsorganisation. Idun. 465 s. I.
14. Regeringsarbetet. Idun. 164 s. Ju.
15. Hälsovård och öppen sjukvård i landstingsområdena. Idun. 429 s. I.
16. Betänkand med förslag till allmän tjänstepliktslag m. m. Idun. 154 s. S.
17. Socialförsäring och rehabilitering. Kihlström. 87 s. S.
18. Gotland. Iun. 195 s. S.
19. Supplemen nr 9 till Sveriges familjenamn 1920. Statens Reproduktionsanstalt. 95 s. Fi.
20. Behandling och mentalsjukhem för barn och ungdomar. Idu. 78 s. I.
21. Lärarbrist och läraröverskott. Idun. 110 s. E.
22. Tonedalsutredningen. Idun. 234 s. S.
23. Sjukreseerättningar. Kihlström. 128 s. S.
24. Bättre matotatis. Idun. 91 s. Jo.
25. Ändrad utbildning av tandtekniker. Idun. 56 s. E.
26. Regionsjukården. Idun 338 s. 7 st. bilagor. I.
27. Förslag till örenklingar i vissa delar av aktiebolagslagen. Norstedt. 205 s. Ju.
28. Reviderad nationalbudget för år 1958. Marcus. I—VII + 157 s. Fi
29. Författningsutredningen III. Majoritetsval. Norstedt. 481 s. + 1 krtbilaga. Ju.

Anm. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. E. = ecklesiastikdepartementet, Jo. = jordbruksdepartementet.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1958: 29

Justitiedepartementet

Författningsutredningen : III

MAJORITETSVAL

VALSTATISTISKA UNDERSÖKNINGAR

AV CARL-GUNNAR JANSON

STOCKHOLM 1958

KUNGL. BOKTRYCKERIET P. A. NORSTEDT & SÖNER

Verlag von Julius Springer

VERLAG VON JULIUS SPRINGER

VERLAG VON JULIUS SPRINGER

Verlag von Julius Springer

Till Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Justitiedepartementet

Författningsutredningen överlämnar härmed vissa, på dess uppdrag av filosofie licentiaten Carl-Gunnar Janson utförda undersökningar rörande majoritetsval i enmansvalkretsar. Undersökningarna ha karaktären av beräkningar och analyser, grundade bland annat på den befintliga svenska valstatistiken, och de publiceras främst till tjänst för den offentliga diskussionen rörande valsystemet. Författningsutredningen avser att redovisa sitt ställningstagande i ett senare betänkande.

Angående syftet med och uppläggningsen av de nu publicerade undersökningarna må följande framhållas.

I anslutning till givna direktiv upptog författningsutredningen på ett tidigt stadium frågan om vilka statistiska undersökningar, som kunde vara erforderliga för att bedöma spörsmålet om en eventuell övergång från proportionella val till majoritetsval.

På dess begäran ställdes till disposition en för socialdemokratiska partiets räkning av lic. Janson utförd tämligen summarisk utredning baserad på förhållandena vid 1952 års val till andra kammaren. Denna innefattade en indelning av riket i 230 enmansvalkretsar, med ett antal varianter enligt vissa angivna principer för valkretsindelningen, och framräkning av valresultat vid vissa antagna förutsättningar.

Vi funno emellertid icke detta material vara tillfyllest som grundval för våra överväganden. Vi gävo därför lic. Janson först i uppdrag att efter av oss givna direktiv utföra tvenne specialundersökningar. För bägge dessa utvaldes en mindre del av riket, nämligen Stockholms stad, Stockholms län, Uppsala län och Södermanlands län.

Den ena studien avsåg att belysa dels de problem, som äro förenade med ett bibehållande av en för flera successiva andrakammarval oförändrad valkretsindelning, dels effekten av varianter i valkretsindelningen. Den var baserad på röstsiffrorna från 1944, 1948 och 1952.

Den andra avsåg att studera, vilken betydelse som kan tilläggas mandatantalet i fråga om resultatet av en valhandling under enahanda förutsättningar som i den förutnämnda specialundersökningen. Även denna senare avsåg valsiffrorna för 1944, 1948 och 1952 och utfördes utom för 230 mandat, erhållna från den förstnämnda studien, jämväl för de högre mandatantalen 300 och 360 mandat.

Därefter ansågo vi erforderligt, att en reviderad utredning gjordes för hela riket beträffande valsiffrorna för 1952 och att, då detta ännu färskare material stod till buds, utvidga undersökningen att omfatta även 1956 års val-

siffror. Denna undersökning innehåller icke olika varianter i fråga om valkretsindelningen utan är baserad på en, på erfarenheterna av de tidigare studierna grundad indelning. Den upptar som alternativ valkrets- och platsförindelning med dels 230, dels 300 mandat.

Vid publiceringen ha vi ansett lämpligt, att som huvudmaterial först presentera de sistnämnda riksomfattande undersökningarna och att därefter låta de förutnämnda specialundersökningarna följa såsom avsedda att belysa vissa särskilda problem, vilka aktualiseras vid diskussion om majoritetsval.

Vi äro angelägna att starkt understryka att de gjorda beräkningarna av valresultaten bygga på helt mekaniska uträkningar. De innebära inga som helst prognoser vare sig om framtida mer eller mindre sannolika partikombinationer eller om valutfallet. Ej heller är det fråga om förslag till valkretsindelning. Arbetet bör emellertid vara ägnat att klargöra både möjligheter och svårigheter att genomföra sådan indelning. Vad dessa undersökningar kunna ge är en teoretisk belysning av hur ett majoritetsval kan utfalla under olika antagna alternativ och med kända valsiffror som underlag. Materialet tillåter givetvis, med samma reservation, beräkningar grundade på andra alternativ än de nu redovisade. Hur väljarna faktiskt komma att reagera vid majoritetsval kunna undersökningarna självfallet icke ge upplysning om.

Erfarenheten från andra länder kan ej direkt överföras på vårt land. Dessa erfarenheter ge dock vid handen, att valsättet påverkar väljarnas partigruppering. Detta är så mycket mer att uppmärksamma, som väljarnas reaktion kan bli mycket skiljaktig vid majoritetsval av olika typ: enkelt majoritetsval; omval, när ingen av kandidaterna uppnår absolut majoritet, mellan de två kandidaterna som fått högsta röstetalet; fritt omval; andra typer såsom preferensröstning o. s. v. Uträkningar med avseende å dessa olika typer av majoritetsval ha här icke utförts. Vi begränsa oss, med påpekande av den politiska betydelsen av dessa olika varianter av majoritetsval, till att för vår del eftertryckligt varna mot förenklade slutsatser av det material, som härmed offentliggöres.

Stockholm den 16 juni 1958.

Å författningsutredningens vägnar

RICKARD SANDLER

Jörgen Westerståhl

INNEHÅLL

FÖRSTA DELEN

Riksundersökningen

Kap. I. Inledning	9
A. Förkortningar och beteckningar	9
B. Undersökningens målsättning och uppläggning	11
C. Mandatens fördelning på nuvarande andrakammarkretsar	12
D. Allmänt om valkretsindelningen	15
E. Beräkningar för de olika valkretsarna	26
F. Allmänt om röstfördelningen	29
G. Disposition av kap. II	31
Kap. II. Resultat för varje nuvarande andrakammarkrets	35
A. Stockholms stad	35
a. Stadens uppdelning på sektorer	35
b. Södra sektorn	36
c. Västra sektorn	46
d. Östra sektorn	54
e. Stockholms stad totalt	60
B. Stockholms län	64
C. Uppsala län	75
D. Södermanlands län	81
E. Östergötlands län	88
F. Jönköpings län	98
G. Kronobergs län	106
H. Kalmar län	113
I. Gotlands län	121
K. Blekinge län	122
L. Kristianstads län	128
M. Malmöhus län	136
a. Mandatens fördelning på länets två nuvarande andrakammarkretsar	136
b. Fyrstadskretsen med något ändrade gränser	137
c. Malmöhus läns ändrade valkrets	146
d. Hela länet	154
N. Hallands län	156
O. Göteborgs och Bohus län	162
a. Göteborgs stad	162
b. Göteborgs och Bohus läns landstingsområde	172
P. Älvsborgs län	181
a. Älvsborgs läns norra valkrets	181
b. Älvsborgs läns södra valkrets	188
R. Skaraborgs län	194
S. Värmlands län	202
T. Örebro län	210
U. Västmanlands län	218
W. Kopparbergs län	225
X. Gävleborgs län	234
Y. Västernorrlands län	243
Z. Jämtlands län	253
AC. Västerbottens län	258
BD. Norrbottens län	266
Kap. III. Sammanfattning av riksundersökningens resultat	274
A. Resultat för hela landet	274
B. Resultat i olika slags kretsar	291
C. Resultat i grupper av nuvarande andrakammarkretsar	297
a. Regional uppdelning	297
b. Uppdelning efter partifördelning	302

ANDRA DELEN

Specialundersökningar

Kap. IV. Mandatfördelningens variationer mellan olika indelningar	309
A. Problemställning	309
B. Mandatfördelning och kretsarnas heterogenitet	313
C. Uppläggning och redovisning av delstudierna	320
Kap. V. Olika valkretsindelningar i fyra län 1944—52 vid 230 mandat i hela riket	325
A. Stockholms stad	325
a. Stadens uppdelning på sektorer	325
b. Södra sektorn	325
c. Västra sektorn	345
d. Östra sektorn	355
e. Stockholms stad totalt	367
B. Stockholms län	372
C. Uppsala län	389
D. Södermanlands län	396
E. Sammanfattning	406
a. Stockholms, Uppsala och Södermanlands län	406
b. Hela det undersökta området	408
Kap. VI. Valkretsindelningar i fyra län 1944—52 vid 300 och 360 mandat i hela riket	414
A. Stockholms stad	414
a. Stadens uppdelning på sektorer	414
b. Södra sektorn	415
c. Västra sektorn	425
d. Östra sektorn	431
e. Stockholms stad totalt	438
B. Stockholms län	442
C. Uppsala län	453
D. Södermanlands län	459
E. Sammanfattning	465
a. Stockholms, Uppsala och Södermanlands län	465
b. Hela det undersökta området	469

KARTBILAGA

Kap. II.

Valkretsindelningen vid 230 och 300 mandat, hela riket . i ficka på pärmens tredje sida	
» » »	, Stockholms stad .....
» » »	, Malmö stad .....
» » »	, Göteborgs stad .....

Kap V.

Alternativa valkretsindelningar vid 230 mandat, södra sektorn av Stockholms stad ..	480
---	-----

Kap. VI.

Valkretsindelningen vid 300 och 360 mandat, Södermanlands län	481
---	-----

FÖRSTA DELEN
RIKSUNDERSÖKNINGEN

FÖRSTA DELEN
RIKSHÖFBOKEN

Kap. I. Inledning

A. Förkortningar och beteckningar

Beträffande vissa använda förkortningar och beteckningar må följande anföras.

a. Bokstavsbeteckningar har använts för partinamnen. H betyder sålunda högern, BF bondeförbundet, FP folkpartiet, SD socialdemokraterna och K kommunisterna. Ö betecknar »övriga», under vilken rubrik alla godkända röster på andra än de fem partierna ovan har sammanförts. Det äldre partinamnet bondeförbundet har bibehållits, eftersom det gällde under den period som undersökningen avser.

Beteckningen H + FP anger, att H och FP i sammanhanget är behandlade som en enhet. Deras röstsiffror har adderats. Andra använda partikombinationer är H + BF + FP, SD + K, BF + SD, BF + SD + K. Kombinationerna används dels vid beskrivning av partifördelningar, dels vid fördelning av mandat på partier.

H, BF och FP sägs vara »borgerliga» partier.

b. Partiernas »styrka» anges av deras andelar — i procent — av rösterna. Där inte annat anges, har procenttal som avser rösterna räknats på totala antalet godkända röster. Skillnaderna mellan sådana procenttal, som alltså anger andelen av samtliga (godkända) röster i en krets eller annat område vid ett val, användes som mått på 1) ändringen i ett partis styrka från ett val till ett annat, 2) skillnaden mellan partiets styrka i två helt eller delvis olika kretsar eller områden, och 3) skillnaden mellan två partiers styrka. Vid dessa jämförelser mellan val, kretsar eller partier används uttryck av typen »skillnaden (ökningen, minskningen) var a %». Därvid är underförstått: »av totala antalet röster». Den senare frasen har uteslutits trots att den återstående delen kan vara vilseledande. »H ökade 3 % 1956» betyder alltså i det följande, att procenten högerröster av alla röster (i kretsen eller området i fråga) var tre enheter större 1956 (än 1952).

c. Undersökningen behandlar en speciell form av majoritetsval. De är direkta, äger rum i enmanskretsar, dvs. endast en representant utses per krets, och i en enda omgång, dvs. mandatet i kretsen tillfaller det parti eller den partikombination som i en första valomgång får största antalet röster. En rad andra möjligheter till majoritetsval — liksom till proportionella val och kombinationer mellan majoritetsval och proportionella val — finns självfallet: indirekta val, val av två eller flera representanter per krets enligt olika regler, krav på absolut eller kvalificerad majoritet i förening med flera valomgångar enligt olika regler osv. Av praktiska skäl har i det följande »majoritetsval» fått beteckna just den typ av majoritetsval som här tas upp till behandling. Avsikten är därvid inte att lansera en så

snäv definition av »majorietsval» att endast den diskuterade valmetoden går in under den beteckningen utan endast att slippa upprepa reservationen att det är fråga om en speciell form av majorietsval. Något försök till analys av vilka av undersökningens resultat som skulle gälla även för andra slags majorietsvals-system, har inte utförts. Inte heller definieras närmare vilka slags vals-system som är majorietsvals-system. Att det behandlade valsättet enligt gängse språkbruk är ett sådant är uppenbart, även om begreppet majorietsvals-system kan definieras på olika sätt.

På liknande sätt betyder »proportionella vals-system» i det följande just de proportionella valsätt som undersökningen använder för jämförelser. De motsvarar i viss mening det behandlade majorietsvals-systemet, dvs. de skiljer sig från detta endast genom att flera mandat utdelas i samma krets enligt en regel som åsyftar proportionell representation i jämförelse med röstfördelningen. Även de proportionella systemen i undersökningen är sålunda direkta, sker i en omgång och förutsätter partier i samma mening som majorietsvalsättet. Inte heller proportionellt vals-system behöver definieras i detalj för att det skall vara klart att de ifrågavarande valsätten är proportionella.

Två proportionella vals-system förekommer i undersökningen. Det ena är det som sedan 1952 används vid val till riksdagens andra kammare. Fördelningen av mandat inom kretsarna sker då som bekant enligt »jämkade uddatalsregeln». Det andra är det som användes 1948 och tidigare vid andrakammarval. Mandaten fördelades då enligt »d'Hondts regel». Båda reglerna innebär ju att mandat fördelas successivt mellan partierna så att varje plats tilldelas det parti som har största »jämförelsetalet». Vid d'Hondts regel är ett partis jämförelsetal dess antal röster, tills partiet får ett mandat, varefter jämförelsetalet blir antalet röster delat med två, tills partiet får två mandat, varefter jämförelsetalet blir antalet röster delat med tre osv. Vid »jämkade uddatalsregeln» är partiets jämförelsetal först antalet röster delat med 1,4, varefter antalet röster delas med de udda talen i ordning — 3, 5, 7 osv.

d. »Proportionell» andel eller representation, »underrepresentation» och »överrepresentation» avser dels partiernas mandattilldelning i jämförelse med röstfördelningen eller i jämförelse med tilldelningen enligt proportionella system, dels valkretsarnas mandattilldelning i jämförelse med befolkningsfördelningen. Formuleringarna avser givetvis inte att uttrycka något ställningstagande till vilken fördelning som är »riktig», »rättvis», om proportionaliteten bör avse hela riket eller varje andrakammarkrets för sig e. d.

e. »Valkrets» betecknar enmansvalkrets i majorietsval. För det nuvarande proportionella systemets valkretsar vid val till andra kammaren, dvs. i stort sett länen och de största städerna, används beteckningen »nuvarande andrakammarkretsar» eller, där missförstånd inte rimligtvis kan uppstå, enbart »andrakammarkretsar».

f. Vid presentationen av valkretsarna i Stockholms stad betecknas stadens församlingar på följande sätt. Nk (Nikolai), Kl (Klara), Kh (Kungsholmen),

SG (Sankt Göran), AF (Adolf Fredrik), GV (Gustav Vasa), Mt (Matteus), Jb (Jakob), Jh (Johannes), Eb (Engelbrekt), HE (Hedvig Eleonora), O (Oskar), Ma (Maria), Kt (Katarina), So (Sofia), Hö (Högalid), Bk (Brännkyrka), En (Enskede), Bm (Bromma), Hn (Hägersten), Vr (Vantör), Sk (Skarpnäck), Fa (Farsta), Ess (Essinge) och Vd (Västerled). I valkrets-
uppställningarna används vidare förkortningarna lk (landskommun), köp (köping) och N, S, Ö och V (Norra, Södra, Östra och Västra), Mell (Mellersta), G (Gamla), St och L (Stora och Lilla) samt S:t (Sankt). S används även som förkortning av »summa». I kap. V och VI förekommer vidare förkortningarna hd (härad) och sg (skeppslag).

g. Med »administrativ» enhet förstås även enhet i »judiciell» indelning, exempelvis domsaga.

B. Undersökningens målsättning och uppläggning

Undersökningen grundas på röstsiffrorna vid 1952 års och 1956 års andrakammarval.

Målet var att studera mandatfördelningen mellan partierna under antagande att röstsiffrorna gällde majoritetsval i enmanskretsar. Antalet mandat i hela landet skulle vara dels 230, dels 300. De nuvarande andrakammarkretsarna fick först sina andelar av mandat. De delades sedan i enmanskretsar, en krets för varje mandat. Nästa steg blev att för varje valkrets notera rösternas fördelning på partier 1952 och 1956. Poströsterna proportionerades därvid ut på de olika kretsarna, eftersom deras fördelning inte är känd för mindre enheter än de nuvarande andrakammarkretsarna. Mandatet i varje krets utdelades därefter enligt flera olika alternativ. Inalles åtta partikonstellationer användes. Redovisningen av mandatfördelningarna i tabellform omfattar dels varje nuvarande andrakammarkrets för sig, dels sammanfattningsvis hela landet och grupper av kretsar. Mandatfördelningen jämfördes dels med röstfördelningen, dels med mandatfördelningen vid proportionella val enligt d'Hondts metod och enligt jämkade uddatalsmetoden. Slutligen angavs valkretsarnas folkmängd de båda valåren.

Undersökningen bestod sålunda väsentligen i att man räknade fram mandatfördelningar ur ett grundmaterial av röstsiffror valdistriktsvis och sedan jämförde fördelningen av mandat med rösternas fördelning på partier och med mandatfördelningen vid proportionella system. Undersökningen blev då ett slags räkneexempel, avsett att belysa vissa verkningar av ett majoritetsvalsystem. Som bas för beräkningarna kunde man också ha använt fingerade siffror. Man kunde exempelvis ha förändrat de faktiska röstsiffrorna enligt vissa regler och delat ut mandat efter de därigenom erhållna röstfördelningarna. Uppenbarligen har dock den faktiska röstfördelningen i allmänhet större värde än fingerade fördelningar som bas för och vid jämförelse med mandatfördelningarna. Undersökningen använder därvidlag i princip samma tillvägagångssätt som t. ex. en tidigare utredning, där olika proportionella system applicerades på faktiska röstdata (SOU 1951:

158). I denna utredning kan man också jämföra olika mandatfördelningars avvikelser från röstfördelningen, liksom skillnaderna mellan mandatfördelningarna inbördes. Samma jämförelser kan här ske även för majoritetsvalsystemet. Dessa jämförelser visar de likheter och skillnader som några olika sätt att utdela mandat gav i fråga om mandatfördelningen, när man applicerade systemen på vissa givna, gemensamma utgångsmaterial av röster. Uppfattade på detta sätt innebär jämförelserna intet antagande om de använda systemens eventuella effekt på röstsiffrorna distriktvis. Frågan om hur de olika valsystemen kan påverka röstfördelningen förbigås här helt.

Efter riksundersökningen, vars problemställning och allmänna uppläggning nyss har beskrivits, följer två studier som tar upp mera speciella frågeställningar beträffande majoritetsvalsystemet. Även de består väsentligen av framräkningar av mandatfördelningar och jämförelser mellan fördelningar. Jämförelserna har därvid samma innebörd som i riksundersökningen. Båda delundersökningarna behandlar ett mindre område, nämligen de fyra nuvarande andrakammarkretsarna Stockholms stad, Stockholms län, Uppsala län och Södermanlands län och använder röstsiffrorna från tre val, 1944, 1948 och 1952 års. I den första konstruerades till 1944 års val ett flertal valkretsupsättningar, för vilka sedan röst- och mandatfördelningarna samt folkmängden vid de tre valen beräknades. Målsättningen var dels att studera variationen mellan indelningar i fråga om mandatfördelning, dels att notera variationen i folkmängd mellan valkretsarna vid de båda senare valen. Även några av riksundersökningens valkretsar från andra delar av landet användes i denna delstudie. Antalet mandat i de fyra områdena motsvarade 230 mandat totalt. I den andra delstudien tilldelades länen mandat motsvarande dels 300, dels 360 mandat totalt i hela riket. Endast en indelning för vardera antalet uppgjordes. Även dessa indelningar konstruerades till 1944 års val och användes sedan på de tre valen, varvid som förut röst- och mandatfördelningarna jämte folkmängden noterades. Målsättningen var att jämföra mandatfördelningarna vid olika mandatantal, 230 — från första delstudien —, 300 och 360.

Återstoden av redogörelsens första del (kap. I—III) ägnas åt riksundersökningen, medan de båda delstudierna upptar andra delen (kap. IV—VI).

C. Mandatens fördelning på nuvarande andrakammarkretsar

Målsättningen för mandatens fördelning på de nuvarande andrakammarkretsarna var, att dessa skulle, liksom i vårt gällande proportionella system, erhålla mandat i proportion till sin folkmängd vid en viss tidpunkt. Utproportioneringen utfördes tekniskt med »riksvalkvot» och »överskottsfolkmängd» som riksdagsordningen 15 § 1—3 mom. anger, dock utan att de undantag från den proportionella fördelningen som riksdagsordningen innehåller i form av regler för garanterad minirepresentation, tillämpades.

Detta gäller både bestämmelsen om minst 3 mandat vid 1952 års val (och tidigare) och bestämmelsen om 3 eller 5 mandat vid 1956 års val. Dessa undantag från reglerna om proportionell mandatfördelning medförde, att Gotland fick 3 mandat båda valen, vilket enligt 1956 års fördelningsprinciper gav andra kammaren 231 mandat. Med 1952 års fördelningsregler skulle mandatantalet ha blivit 230. Stockholms län skulle ha fått en plats mindre.

Utproportioneringen utfördes efter folkmängden den 1 januari 1952 (kyrkoskrivna befolkningen utom i Stockholms stad där beräkning på grundval av mantalsskrivna folkmängden den 1 nov. 1951 användes). Då samma valkretsindelning skulle gälla vid 1952 och 1956 års val, fick också fördelningen på nuvarande andrakammarkretsar vara densamma vid båda valen. Någon ny utproportionering efter folkmängden 1 januari 1956 utfördes således inte. Eftersom hela rikets representation ju skulle uppgå dels till 230, dels till 300 mandat, fick varje nuvarande andrakammarkrets däremot två mandatuppsättningar redan till 1952 års val, en i serien av 230 mandat och en i serien av 300 mandat. Tabell I C: 1 ger för vardera serien tre uppgifter. För varje nuvarande andrakammarkrets anger den a) antalet mandat i majoritetsvals-systemet b) antal invånare per tilldelat mandat den 1 januari 1952 och 1956 och c) de skillnader mot mandatfördelningen enligt de faktiskt tillämpade reglerna i vårt proportionella system som majoritetsvals-systemets fördelningsregler ledde till. Jämförelsen avser då de principer som gällde vid respektive val, vilka i motsvarande form fått tillämpning även vid 300 mandat totalt. Uttrycket »motsvarande form» syftar på att i 1952 års regler bestämmelsen om »minst tre tvåhundra-trettiondelar» vid 230 mandat har en motsvarighet i en bestämmelse om »minst tre trehundra-delar» vid 300 mandat. Reglerna om minst 3 resp. 5 mandat vid 1956 års val har däremot fått gälla oförändrade även vid 300 mandat. Det proportionella systemets regler är således inte desamma vid båda valen men lika för båda serierna 1956 och motsvarande för båda serierna 1952. Antalet mandat var 231 resp. blev 301 i det proportionella systemet 1956.

Genom delning av valkretsar (se sid. 19) fick Stockholms stad 1956 ytterligare en krets resp. två kretsar, därav siffrorna inom parentes på raden för Stockholms stad i tabellen. Folkmängden per krets blev efter delning för Stockholms stad 31 438 resp. 23 116.

Skillnaderna mot det proportionella systemets mandatfördelning inskränkte sig 1952 till att Gotlands län miste ett mandat, som i stället gick till Västerbottens resp. Örebro län. Även 1956 fick Gotland ett mandat mindre i majoritetsvals-systemet. Detta år tillkom vidare skillnader på ett mandat genom folkmängdsförändringar i de olika nuvarande andrakammarkretsarna. Därvid tenderade, genom mandatantalens »eftersläpning» i förhållande till folkmängden, »förlusterna» i majoritetsvals-systemet vid jämförelse med det proportionella systemet att falla på nuvarande andrakammarkretsar med hastigt ökande folkmängd, dvs. i stort sett de mera urbaniserade, medan »vinsterna» kom på nuvarande andrakammarkretsar med minskande folkmängd, dvs. de landsbygdsbetonade. Stockholms stad fick dock 1956 vid

Tabell I C: 1. Antal mandat per nuvarande andrakammarkrets vid 230 resp. 300 mandat totalt vid majoritetsval. Antal invånare per mandat 1952 och 1956. Skillnaden mot mandatfördelningen enligt proportionella regler.

Andrakammarkrets	230 mandat					300 mandat				
	antal mandat	folkm pr mandat		skilln mot nuv regler		antal mandat	folkm pr mandat		skilln mot nuv regler	
		1952	1956	1952	1956		1952	1956	1952	1956
Stockholms stad	24(+ 1)	31 341	32 748		- 1(0)	32(+ 2)	23 506	24 561		(+ 2)
» län	12	30 424	33 094		- 1	15	24 339	26 475		- 1
Uppsala »	5	31 164	32 277			7	22 260	23 055		
Södermanlands »	7	30 876	31 564			9	24 015	24 550		
Östergötlands »	11	31 857	32 304			15	23 362	23 690		
Jönköpings »	9	30 475	31 101			12	22 856	23 326		+ 1
Kronobergs »	5	31 705	31 896			7	22 647	22 783		
Kalmar »	8	29 695	29 637		+ 1	10	23 756	23 710		
Gotlands »	2	29 427	28 464	- 1	- 1	2	29 427	28 464	- 1	- 1
Blekinge »	5	29 310	29 077			6	24 425	24 231		
Kristianstads »	8	32 410	32 381			11	23 571	23 550		
Fyrstadskretsen »	11	29 862	31 579			14	23 463	24 812		
Malmöhus »	8	32 278	31 826			11	23 475	23 146		+ 1
Hallands »	5	32 843	33 287			7	23 459	23 776		
Göteborgs stad	12	29 850	31 704			15	23 880	25 363		- 1
Göteborgs o. Bohus »	7	29 152	29 659			9	22 674	23 068		
Älvsborgs läns norra »	6	32 239	32 817			8	24 179	24 612		
» » södra »	5	33 714	34 234			7	24 082	24 453		
Skaraborgs län	8	31 053	31 149			10	24 842	24 919		
Värmlands »	9	31 446	32 064			12	23 584	24 048		
Örebro »	8	31 084	32 022			11	22 607	23 289	+ 1	
Västmanlands »	7	29 628	31 199			9	23 044	24 266		
Kopparbergs »	9	29 962	31 005			11	24 514	25 367		
Gävleborgs »	9	31 892	32 505			12	23 919	24 378		
Västernorrlands »	9	31 663	32 152			12	23 747	24 114		
Jämtlands »	5	28 840	28 879			6	24 033	24 066		
Västerbottens »	8	28 892	29 785	+ 1	+ 1	10	23 186	23 828		
Norrbottnens »	8	30 512	31 379			10	24 409	25 103		
Hela riket	230	30 866	31 696		- 1	300	23 664	24 300		- 1

300 mandat genom delning av valkretsar två kretsar utöver det proportionella systemets antal.

Antal invånare per mandat var vid 230 mandat år 1952 lägst i Jämtlands län (28 840) och högst i Älvsborgs läns södra valkrets (33 714) och år 1956 lägst i Gotlands län (28 464) och fortfarande högst i Älvsborgs läns södra valkrets (34 234). »Riksvalkvoten» var 1952 30 866 och 1956 31 696. Vid 300 mandat fick år 1952 Uppsala län lägsta antalet invånare per mandat (22 260). Högsta antalet fick Gotlands län och därefter Skaraborgs län (29 427 resp. 24 842). År 1956 låg Kronobergs län lägst (22 783), Gotlands län och därefter Stockholms län högst (28 464 resp. 26 475). Riksvalkvoten blev 23 664 år 1952 och 24 300 år 1956. Särskilt om man bortser från Gotlands län, blev naturligt nog variationen i antalet invånare per mandat mindre vid 300 än vid 230 mandat. Vid 300 mandat fick Gotlands län ett mycket större antal invånare per mandat än de andra nuvarande andrakammarkretsarna.

D. Allmänt om valkretsindelningen

a. Med antalet mandat per nuvarande andrakammarkrets var också det antal enmanskretsar givet som var och en av det proportionella systemets kretsar skulle innehålla. De skulle därvid delas i två uppsättningar enmanskretsar, en serie för 230 mandat och en för 300.

Konstruktionen av kretsarna följer vissa principer. Man bedömer kretsarnas lämplighet efter vissa kriterier. Man godtar eller förkastar kretsarna, föredrar en krets framför en annan efter de egenskaper som uttrycks i vissa variabler. Detta gäller, vare sig principerna är utsagda eller underförstådda.

Beträffande kriterievariablerna finns många möjligheter både i fråga om deras innehåll och deras formella egenskaper. Variablerna kan avse kretsarnas sammansättning i administrativ, ekonomisk och social mening, deras storlek, urbanisering, kommunikationer osv. I formellt hänseende olika typer av variabler kan förekomma.¹

Antalet kriterievariabler som kommer till användning vid en kretskonstruktion, kan variera från en enda upp till ett ganska stort antal. Till varje kriterievariabel hör krav på kretsarnas variabelvärden. Även dessa krav kan utformas på olika sätt. Antag att man har endast en variabel, att den avser de enskilda kretsarna, och att man vill konstruera kretsar inom ett givet begränsat område, exempelvis en nuvarande andrakammarkrets eller en del av en sådan. Området kan då delas i delområden på ett stort antal sätt, som tillsammans ger en klass av delområden, på vilka kriterievariabeln kan appliceras. Därmed menas inte att man faktiskt utför alla dessa uppdelningar, utan att man har en klass av uppdelningar av vilka man efter tillgång på tid och arbetskraft kan utföra ett godtyckligt antal, dvs. att man har en klass av tänkbara delområden. Man kan då avgränsa en klass av sådana tänkbara delområden som har egenskapen att ha vissa givna variabelvärden — vid graderande variabler förslagsvis värden inom ett angivet intervall. De delområden som uppfyller kravet på variabelvärdena och alltså tillhör den nyssnämnda klassen, blir godtagbara som valkretsar. Om klassen blir

¹ Variablerna kan vara kvalitativa, dvs. ange huruvida en egenskap föreligger eller inte föreligger, eller gradera en egenskap i en finare måttskala. I andra fallet har variabeln flera, rangordnade värden. I första fallet har variabeln ofta endast två möjliga värden, ett som anger att egenskapen föreligger och ett annat som anger att egenskapen inte föreligger. Den uttrycker då en klassificering i två kategorier. Andra kvalitativa variabler anger en uppdelning i flera klasser utan att man vill ordna dessa i en följd. En sådan variabel har flera möjliga variabelvärden, ett för varje kategori men innebär ingen gradering, eftersom klasserna bara är olika, inte rangordnade. »Variabel» tas här uppenbarligen i en vid bemärkelse, så att varje klassifikation svarar mot en variabel. Variabelvärdena kan då men behöver inte ha numerisk form, inte ens hos de graderande variablerna, där värdena kan vara av typen »mycket», »ganska litet» osv. Noteringarna, observationerna, av variabelvärdena för de klassificerade enheterna, kan men behöver på liknande sätt inte vara särskilt noggranna. Även en subjektiv skattning eller ett allmänt, sammanfattande icke-numeriskt uttryck betyder en observation av ett variabelvärde. Denna terminologi kan utan tvivel förefalla tillkrånglad och besynnerlig. Den har införts för att ge en gemensam beteckning för graderande, numeriska variabler, vilket väl ungefär motsvarar vad man brukar kalla »variabler», och icke numeriskt angivna klassificeringar. — Variablerna kan vidare avse, dvs. ange egenskaper hos, enskilda kretsar eller en hel uppsättning kretsar inom ett område.

tom, får man uppenbarligen om möjligt sänka kraven genom att tillåta flera eller andra värden, om man skall få godtagbara kretsar. Genom att sänka kraven minskar man i viss mening deras vikt. Om alla delområden uppfyller kraven, har dessa uppenbarligen ingen inverkan på resultatet av konstruktionen. Inom klassen av godtagbara kretsar kan i vissa fall ytterligare uppdelningar göras — ett villkor för detta är givetvis att det finns mer än ett godtagbart variabelvärde. Vissa värden får betyda större lämplighet. Man närmar sig då ett krav på maximal lämplighet hos kretsarna, där lämpligheten framgår av värdet på kriterievariabeln. Om man direkt söker de maximalt lämpliga kretsarna — en enstaka eller en klass av kretsar — kan detta ske utan att man börjar med att avgränsa klassen av godtagbara kretsar.

Men de enskilda kretsarna skall ingå i en uppsättning kretsar för hela området. Slutresultatet av konstruktionen för området är uppsättningen. Konstruktionens utfall skall bedömas efter uppsättningen i dess helhet, inte efter enstaka kretsar. Man väljer mellan olika uppsättningar, inte mellan olika enskilda kretsar, även om vissa uppsättningar har ett antal kretsar gemensamma och således endast skiljer sig beträffande några få kretsar. Man måste då ha ett kriterium, efter vilket uppsättningarna bedöms. Om variabeln redan från början avser uppsättningar och inte enskilda kretsar, har man självfallet omedelbart en bedömningsgrund. Resonemanget nyss är då tillämpligt, om »kretsar» byts mot »uppsättningar». Det återstår endast att välja mellan uppsättningar inom klassen av godtagbara sådana. Om variabeln däremot, såsom antogs ovan, ursprungligen gäller de enskilda kretsarna, får dessas värden på något sätt kombineras till ett värde som avser uppsättningen. Man får en kombination av godtagbara och inte acceptabla kretsar, eventuellt en kombination av mer eller mindre lämpliga kretsar, en kombination av kretsar mer eller mindre avlägsna från den maximala lämpligheten. Kombinationernas konstellationer av variabelvärden sammanfattas i en variabel. Även denna sammanfattning kan till sin form variera från en graderande numerisk variabel till en mer eller mindre obestämd icke-numerisk klassificering. Valet inom klassen av godtagbara uppsättningar kan som nämnts underlättas av ytterligare klassificeringar efter lämplighet. I vissa fall kan man komma fram till en maximalt lämplig uppsättning. I andra fall får man stanna vid en större samling likvärdiga uppdelningar. Valet mellan dem får då träffas på andra grunder. Man kan välja mer eller mindre slumpmässigt genom att man låter »tillfälligheter» spela in i den meningen att man inte lägger ett värderande omdöme ensamt till grund för valet. Det kan ske helt enkelt genom att man tar den första eller enda faktiskt konstruerade uppsättning, som tillhör den lämpligaste typen av möjliga uppsättningar. En annan möjlighet är att gallra ytterligare efter andra kriterier.

Om man använder flera kriterier, får man en upprepning av ovanstående för varje använd variabel. Liksom de enskilda kretsarnas värden sammanfattades i ett värde för den kretsuppsättning vari de ingick, måste nu på

ett eller annat sätt uppsättningarnas värden på de olika kriterievariablerna sammanfattas i en variabel i vilken alla kriterierna har vägts samman till ett slutligt kriterium. Även denna sammanvägning kan vara numerisk eller icke-numerisk, utsagd eller underförstådd. Vissa enskilda variabler kan influera slutresultatet mer än andra. Variablerna kan användas på olika sätt, men konstruktionen blir alltid — i den mån variablerna inte samvarierar — en kompromiss mellan vad de skilda kriterierna föreskriver. Om man vill komma fram till en maximalt lämplig uppsättning, kommer i regel — särskilt om man har ett någorlunda stort antal variabler — inte samma uppsättning att vara maximalt lämplig enligt alla variablerna. I sammanfattningen får man fram den på det hela taget mest lämpliga uppsättningen. I klassen av enligt en variabel godtagbara indelningar faller vid andra variabler vissa uppdelningar bort, tills det slutligen kvarstår en reducerad klass inom vilken man kan välja vilken som helst. Den slutliga klassen av möjliga uppdelningar kommer fram genom en serie »betingade» villkor: först en klass enligt första variabeln, inom den en klass som också kan accepteras enligt den andra variabeln, inom den delklassen en ny klass som är godtagbar enligt den tredje variabeln osv.

När sedan den valda kretsupsättningen bedöms, sker värderingen med liknande sammanfattande omdömen. Även andra kriterier än de vid konstruktionen använda kan komma in. Olika bedömare kan ha sina speciella kriterier, skilda värdeskalor och olika uppfattningar om de olika variablernas inbördes vikt. En rad möjligheter till skiftande omdömen om kretsarna finns således.

b. De i det följande presenterade kretsupsättningarna får självfallet inte uppfattas som förslag till en eventuell kretsindelning, endast som tekniska hjälpkonstruktioner för undersökningen. De erhöles i princip med ledning av ett antal kriterier, som beaktades i tur och ordning, ehuru några anspråk på att systematiskt ha prövat alla kombinationer av sammanhängande kretsar med en viss folkmängd inte kan göras. Mellan de olika kriteriernas krav erhöles som en kompromiss en på det hela taget godtagbar uppsättning kretsar i vardera serien för varje nuvarande andrakammarkrets.

Till grund för valet av kriterier låg vissa åsikter om vilka egenskaper en valkrets borde ha.

Den borde ansluta till nuvarande administrativa enheter och därvid bestå av få, odelade enheter.

Den borde vara geografiskt sammanhängande och väl samlad.

Den borde ha en folkmängd nära antalet invånare per krets i det delade området.

Dess delar borde inte ha alltför dåliga förbindelser med varandra.

Kretsen borde slutligen om möjligt vara enhetlig i någon inte närmare angiven och inte särskilt klar mening, så att dess delar »hörde ihop» ekonomiskt-geografiskt, socialt och historiskt, dvs. så att kretsen fick ett drag av »naturlig enhet».

Samma kretsar skulle vidare, som nämnts, användas vid båda valen.

Konstruktionen tillgick i varje område så att först ett tillåtet intervall fixerades, inom vilket kretsarnas folkmängd skulle ligga. Intervallets storlek hade en viss relation till riksvalkvoten men var i övrigt godtycklig. Ju mindre intervallet är, desto mindre tillfälle blev det för hänsyn till andra kriterier. I detta fall valdes i båda serierna intervall som torde kunna betecknas som ganska små. Om enstaka kommuner, domsagor eller tingslag föll inom intervallet, fick de om möjligt utgöra en egen krets. De fick därvid inte avskära isolerade delar av området, vilka med hänsyn till folkmängden eller av andra skäl inte kunde sammansättas till kretsar. Om kommuner, domsagor eller tingslag var för stora för att bilda en enda krets, delades de, domsagor och tingslag i olika sammanhängande kommungrupper av lämplig storlek, kommuner på liknande sätt i församlingar, stadsdelar eller andra enheter, om så var möjligt. Minsta möjliga enhet var valdistrikt, eftersom valresultatet inte fanns för mindre delar. När så en indelning i kretsar hade kommit fram, justerades den vid behov genom överflyttningar med hänsyn till kretsarnas form, kommunikationer och sammansättning. Kraven på hela enheter och folkmängd inom det tillåtna intervallet bibehölls därvid. Om resultatet bedömdes vara ur olika synpunkter alltför otillfredsställande, förkastades indelningen, varefter ett annat indelningsmönster försöktes. För att underlätta konstruktionen av kretsarna, delades vissa nuvarande andrakammarkretsar efter lämpliga administrativa gränser i mindre områden, som tilldelades ett mot dess folkmängd svarande antal av hela områdets kretsar, varefter kretsar konstruerades inom varje del för sig. Stockholms stad delades sålunda i tre sektorer.

I Stockholm och Göteborg användes som mått på folkmängden mantals-skrivna folkmängden den 1 november 1951, i övriga kommuner kyrkoskrivna folkmängden den 31 december 1951 enligt indelningen den 1 januari 1952. Båda folkmängdsuppgifterna kallas i fortsättningen »folkmängden 1952». »Folkmängden 1956» betyder motsvarande uppgifter för den 1 november 1955 resp. 31 december 1955—1 januari 1956.

Inom varje nuvarande andrakammarkrets fick valkretsarnas folkmängd 1952 avvika från medeltalet i andrakammarkretsen med 3 000 i 230-indelningen och med 2 500 i 300-indelningen. Det tillåtna variationsintervallet, utanför vilket kretsarna inte fick falla, blev sålunda 6 000 resp. 5 000, dvs. i båda fallen omkring 20 % av riksvalkvoten. En höjning av denna andel hade gett större frihet att beakta andra kriterier. I Stockholms stad räknades variationen kring sektorsmedeltalen. Även i Malmöhus läns valkrets och Fyrstadskretsen var förfarandet något annorlunda. Utanför gränserna föll i 230-indelningen två kretsar och i 300-indelningen 8 kretsar. (Jfr tab. I D: 1 och I D: 2.) Avvikelserna från de tillåtna intervallen var genomgående små, den största 847 och den näst största 358. Flera låg under 100. Inne i det tillåtna befolkningsintervallet låg många kretsar nära gränserna.

År 1956 blev folkmängdsvariationen naturligtvis större än 1952. För två kretsar i 300-indelningen och en krets i 230-indelningen i Stockholms stad blev folkmängden 1956 så stor att kretsarna delades. Någon exakt formel

som angav, när folkmängden hade nått den nivå, där kretsen skulle delas, uppställdes inte utöver den ofullständiga regeln, att delning skulle tillgripas, när kretsen kunde delas i två delar som vardera hade en befolkning som överskred en nedre gräns som utgjordes av riksvalkvoten minus förslagsvis halva den vid kretskonstruktionen tillåtna avvikelser. Regeln angav som synes inte om kretsen skulle delas i två eller flera delar. Eftersom riksvalkvoten 1956 var 31 696 resp. 24 300, skulle enligt regeln delning ske, om folkmängden uppgick till 60 392 resp. 46 100. Egentligen skulle därvid folkmängden i Stockholm och Göteborg vara mätt på samma sätt som i landet i övrigt. Inga kretsar låg dock så nära delningstalen, att de skilda definitionerna för folkmängden spelade någon roll. (Jfr däremot kap. V, s. 335.)

Häraderna eller landstingsvalkretsarna användes inte avsiktligt som enheter. Åtta av 230-indelningens kretsar och nitton av 300-indelningens kretsar kom dock att överensstämma med landstingskretsar eller kretsar i de städer som inte deltar i landstingsval. Någon undersökning av kretsindelningarnas överensstämmelse med häradsindelningen har inte gjorts men är givetvis möjligt att utföra. Domsagor och tingslag visade sig ofta mindre lämpliga att oförändrade utgöra en valkrets. I ett antal fall konstruerades däremot kretsar som bestod av en domsaga (eller ett tingslag) med en eller ett par kommuner borttagna eller tillagda. Några domsagor har, eventuellt efter någon mindre ändring, kunnat delas till två valkretsar. I andra fall åter har en krets sammansatts av kommuner tillhörande samma domsaga, och i några fall har två domsagor bildat två eller tre valkretsar. Bortsett från de större städerna sammansattes kretsarna sålunda i första hand med kommunerna som enheter. Då så var möjligt utan att dela kommuner eller lägga kretsar utanför det anvisade folkmängdsintervallet skulle landskapsgränserna också vara kretsgränser.

I vissa fall befanns det vara lämpligt eller nödvändigt att dela en kommun på flera valkretsar. I första hand följdes därvid de äldre kommungränserna (församlingsgränserna), så att kommunerna före kommunreformen blev enheter. Ibland var inte heller detta möjligt, varför valdistrikten användes som enheter. Delningar av »storkommuner» tillgreps främst, då dessa enheter var så stora, att de inte gav valkretsar med folkmängd inom det tillåtna variationsintervallet. Om exempelvis en stad var för liten för att ensam få vara en valkrets och alltså minst en kommun ytterligare skulle ingå i kretsen, men staden helt omgavs av en kommun som var »för stor», måste tydligen den omgivande kommunen delas, även om den inte var sammansatt av »delkommuner», såvida valkretsen skulle utgöra ett sammanhängande område. Detta inträffade för några norrländska städer (t. ex. Luleå).

De större städerna delades. Endast i två fall (Sundsvall och Mölndal i 230-indelningen) har en stad delats av andra skäl än att folkmängden var för stor för att staden odelad skulle kunna utgöra en valkrets. (I båda fallen framläggs dock en alternativ indelning, där staden inte delas.) Även vid uppdelningen av städerna har en viss »administrativ» enhetlighet eftersträ-

vats, så att gränserna gärna följde församlings- och stadsdelsgränser. I de fyra största städerna har församlings- och stadsdelsgränser kunnat följas i ganska stor utsträckning men inte helt. I några andra städer har kretsarna blivit sammansatta av »rotar» eller taxeringsdistrikt, eftersom dessa användes som valdistrikt (Gävle, Borås, Hälsingborg).

Kretsarna måste ju ha valdistrikten som minsta enheter, och kretsarna måste därför avpassas efter distriktsindelningen. Valkretsarna i de större städerna fick därvid ofta ett icke avsett »taggigt» utseende med en komplicerad gränslinje och, i enstaka fall, ett eller några få kvarter insprängda i en annan valkrets. Dessa kretsar får då uppfattas som approximationer till de kretsar som eftersträvades. De faktiskt erhållna gränserna mellan kretsarna har närmats till de avsedda, genom att en del oobbyggda eller nästan oobbyggda områden, t. ex. Östberga i Stockholm, antogs överflyttade från ett valdistrikt till ett annat. Ibland kunde ett tillämnat mönster för kretsarnas utplacering inte genomföras, eftersom det inte passade ihop med valdistriktens form. Om exempelvis distriktet i en stadsdel i stort sett var smala remsor i nord-sydlig riktning, var en delning av stadsdelen i en nordlig och en sydlig krets knappast möjlig. Vidare fick i någon mån hänsyn tas även till distriktsindelningen vid 1956 års val.

När en del av en större stad skulle ingå i en valkrets tillsammans med omkringliggande kommuner, kom i första hand delar av stadens ytterområden ifråga. I synnerhet om de i grannkretsen inkluderade kommunerna omgav staden från flera sidor, vilket hände i flera fall, kunde de från stadens egna kretsar avskilda ytterområdena ligga åt olika håll från stadens mitt (Lund, Borås, Västerås). Ytterområdena bildade då i större eller mindre utsträckning en krans kring stadens centrala delar. I ett fall bildades en krets helt inom stadens område (Örebro). Stadens övriga kretsar låg sedan innanför ringen. I övriga fall delades staden i relativt väl samlade kretsar som vardera upptog en sektor eller sida av staden (Eskilstuna, Uppsala, Gävle m. fl. städer).

Valkretsar som helt eller delvis omslöt andra kretsar bildades också, då kommunerna kring en stad fick utgöra en krets medan staden, eventuellt tillsammans med någon eller några av de allra närmaste kommunerna, utgjorde egen valkrets.

Kravet att valkretsarna skulle vara geografiskt sammanhängande tillgodosågs (jfr dock ovan om valdistriktet i de största städerna) även om sambandet mellan en valkrets olika delar ibland blev mera kartmässigt än reellt, i den meningen att den reguljära resvägen från en del av kretsen till en annan del gick över områden utanför valkretsen. I några fall kunde detta inte undvikas, t. ex. i den krets som innehåller Lidingö eller Färingsö-Ekerö, vilka kommuner som bekant har broförbindelse endast med Stockholms stad. Dessa kommuner har dock kombinerats med geografiskt angränsande kommuner. (Kommunikationssynpunkten gavs f. ö. större vikt för ytmässigt stora än för små kretsar.) Från regeln att valkretsarna alltid är geografiskt sammanhängande förekommer ett undantag i den tidigare

omnämnda alternativa uppdelningen, nämligen den krets i Göteborgs och Bohus län som i 230-indelningen innehåller kommuner både norr och söder om Göteborgs stad. Om inte varje valkrets måste vara geografiskt sammanhängande, kunde exempelvis två närbelägna städer någon gång ha fått bilda en valkrets. Därigenom kunde åtminstone någon norrländsk kommunindelning ha undvikits. Antalet rena stads- eller landsbygds-kretsar liksom antalet domsagekretsar skulle ha ökat. Det kan diskuteras, om inte kravet, att varje valkrets skall vara ett geografiskt sammanhängande område, drevs för hårt vid kretskonstruktionen. I undantagsfall borde kanske en krets ha fått bestå av två separata delar. Både kommuner och domsagor är ju undantagsvis sammansatta på det sättet. Större vikt kunde i stället ha lagts vid målsättningen att om möjligt få »naturliga enheter» som kretsar. Här mötte emellertid svårigheter. Begreppet »naturlig enhet» är, som redan påpekats, tämligen vagt. Det är inte helt klart vilka egenskaper hos ett område som gör det till en naturlig enhet. Eventuellt kan man tala om »naturliga enheter» i olika bemärkelse. En rimlig tolkning är exempelvis en stad och dess omland. En annan typ av naturligt område kan tänkas förekomma inom en stadsbygd. I båda fallen kan enheten avgränsas med ledning av olika kriterier som i allmänhet inte ger alldeles samma gränser. Om man bestämmer sig för en avgränsningsmetod och får fram en serie områden, torde man i allmänhet finna att endast ett fåtal områden kan användas oförändrade som kretsar. Exempelvis »TS-områdena»,¹ liksom vad som subjektivt bedömdes vara »naturliga områden» överensstämmer sålunda endast undantagsvis med de presenterade kretsarna. (Någon systematisk genomgång av indelningar som kan sägas ge naturliga områden har dock inte utförts, inte heller har någon speciell indelning i naturliga områden uppgjorts — det skulle ha fört långt utöver planen för undersökningen). Utrymmet för explicit beaktande av kretsarnas sammansättning blev nämligen ganska begränsat, när övriga önskemål — beträffande folkmängd, enhetsstorlek, form och kommunikationer — hade tillgodosetts. De tre senare kraven kunde visserligen i någon mån anses implicera målsättningen om naturliga enheter eller åtminstone vara förenliga med den, eftersom naturliga enheter ofta torde uppvisa administrativ enhetlighet och enkel form och ha goda förbindelser mellan sina delar. Men de naturliga enheterna har varierande storlek. Även om man kan avgränsa en serie av dem, får kanske endast en ringa del av dem passande storlek.

När man försökte bilda en valkrets genom att till en mindre stad lägga de intilliggande kommuner för vilka staden i någon mening är »centralort», fann man ofta, att staden och dess »omland» inte hade den rätta storleken för att bilda en valkrets. En liten stad hade ofta ett ganska litet influensområde, medan en större stad hade ett betydligt större omland. Man fick då lägga till några kommuner till den mindre stadens kommungrupp, för att den

¹ Med »TS-områden» menas de f. n. 92 områden vari Sverige med ledning av dagspressens spridning uppdelas av Tidningsstatistik AB vid dess redovisning i »TS-boken» av dagspressens upplagor och upplagornas geografiska fördelning. Se i övrigt »TS-boken».

skulle räcka till en valkrets, medan endast de allra närmaste kommunerna kunde ingå i samma valkrets som den större staden. Det inträffade då, att en kommun ganska nära sin centralort hamnade i en valkrets, vars kommuner grupperade sig kring en annan centralort, med vilken kommunen i fråga hade ganska liten kontakt. Samma svårigheter återkom givetvis, om omlandet ensamt skulle bilda en krets eller delas i två kretsar.

En »naturlig enhet» som valkrets kunde vidare medföra, att angränsande valkretsar blev defekta. I de större städerna begränsade, som nämnts, valdistriktsindelningen i någon mån valmöjligheterna, även när det gällde att få fram naturliga enheter.

Valkretsarnas grad av homogenitet i fråga om socialgruppering, ekonomisk struktur eller agglomerationsgrad beaktades inte direkt utan endast i den mån den indirekt kom in vid konstruktionen. Likartade kommuner eller stadsdelar grupperar sig faktiskt ofta till större regioner. Delvis därför, men även på grund av just likheten, kommer likartade kommuner eller stadsdelar ofta att ur olika synpunkter höra ihop till en enhet, som det förefaller »naturligt» att föra till samma valkrets. En »naturlig enhet» är dock inte generellt homogen. En stad och dess omland uppvisar exempelvis ingen homogenitet i fråga om agglomerationsgraden.

Från de angivna principerna har avsteg gjorts då så har ansetts motiverat. Vissa inkonsekvenser har därigenom uppstått.

Vid bedömningen av de presenterade kretsarnas »rimlighet» eller »lämplighet» torde önskemålen att kretsarna skall vara »naturliga» områden spela en betydande roll. När sålunda kretsarna värderas efter graden av överensstämmelse med naturliga enheter — hur än kriteriet närmare utformas av bedömaren — kommer säkerligen åtminstone en del av kretsarna att förefalla »underliga» och i dålig mening »konstruerade». Man kommer att finna, att vissa kommuner som geografiskt, ekonomiskt, kommunikationsmässigt, historiskt och socialt hänger intimt samman, har förts till skilda valkretsar, medan andra kommuner, mellan vilka kontakterna är relativt obetydliga, till synes godtyckligt har förts till samma valkrets.

Egendomligheter av det angivna slaget i valkretsindelningen kan i vissa fall tillskrivas författarens bristande lokalkännedom och i övrigt de omständigheter som anförts ovan.

Valkretsarna skulle i princip vara desamma 1956 som 1952, ehuru vissa kretsar kunde behöva delas 1956. Även en del odelade kretsar ändrades dock något 1956. Dels vidtogs i de större städerna ofta åtminstone några ändringar i valdistriktsindelningen, vilket medförde att 1952 års gränser inte helt kunde följas 1956. Dels ägde en del ändringar av kommungränserna rum mellan 1952 och 1956. De överflyttade områdena var ofta små och utgjorde sällan egna valdistrikt 1956. Om överflyttningen skedde mellan kommuner i skilda valkretsar, ändrades även dessa. De tämligen få, något större överflyttade områdena (med 200—1 000 invånare) utgjorde ofta egna valdistrikt och kunde således ha fått vara kvar i sina kretsar. Även de flytta-

des dock över till den krets som deras nya kommun tillhörde. Ofta låg emellertid både den nya och den gamla kommunen i samma krets.

Tabellerna I D: 1 och I D: 2 nedan anger översiktligt några egenskaper hos de uppgjorda indelningarna. »Landsbygd» används i betydelsen »icke stad», dvs. inkluderar även köpingar och tätorter utanför städerna.

I 230-indelningen föll enligt tabellen två kretsar utanför den angivna folkmängdsintervallen mot 8 i 300-indelningen. Skillnaden sammanhänger möjligen med det mindre tillåtna området i den senare indelningen, vilket begränsade möjligheterna vid kretskonstruktionen, eftersom de enheter varav kretsarna skulle sammansättas, ju var desamma i båda indelningarna. En krets i 230-indelningen och två i 300-indelningen delades. I 230-indelningen var 70 (30 %) stadskretsar, 99 (43 %) bestod av både städer och andra kommuner, och 61 (27 %) var landsbygdskretsar (jfr definitioner till tabell I D: 1). I 300-indelningen fick de tre kategorierna exakt lika många kretsar. De tre storstäderna hade 19 % av kretsarna, 43 resp. 58 stycken. Därtill kom i 230-indelningen 9 och i 300-indelningen 10 förortskretsar (varav 4 resp. 3 blandade, 2 resp. 3 landsbygds). Kretsar som bestod av en enda enhet (en stad, en domsaga, en församling, en kommun, e d.) utgjorde 6 % av 230-indelningens och 10 % av 300-indelningens. Kretsar med två sådana enheter var 3 % resp. 5 %, kretsar som tillsammans med högst två andra kretsar blev en enhet var 3 % resp. 7 %, kretsar som var en del av två enheter utgjorde 7 resp. 8 %, kretsar som ensamma bestod av tre enheter utan att tillhöra någon av de föregående typerna var 4 % resp. 6 %, kretsar som innehöll åtminstone en delad enhet utan att de tillhörde någon föregående klass var 29 % resp. 24 % och övriga kretsar, dvs. de som bestod av flera hela kommuner utan att själva eller med andra kretsar utgöra en enhet, var 47 % resp. 40 %. Antalet kretsar som innehöll delade kommuner, församlingar eller stadsdelar, vare sig de i sin tur utgjorde en enhet tillsammans med någon annan krets var 74 (32 %) och 94 (31 %). (Storstäderna har därvid inte räknats som delade kommuner.) Kretsar som bestod av en rad hela kommuner utan att dessa på något relativt enkelt sätt bildade en enhet var tydligen den vanligaste typen. De första, mer enhetliga typerna var något vanligare i 300-indelningen, där de utgjorde tillsammans 36 % mot 24 % i 230-indelningen. De mindre kretsarna i 300-indelningen var alltså, naturligt nog, enklare uppbyggda (i denna speciella mening) än de något större i 230-indelningen, liksom en större del av dem var »rena» stads- eller landsbygdskretsar.

Exempel på indelningar med relativt enkelt konstruerade kretsar är 230-indelningen i Blekinge län, 300-indelningen i Kopparbergs län och båda indelningarna i Jämtlands län.

Tabell I D: 1. Några uppgifter om valkretsindelningen vid 230 mandat totalt. (Se förklarande text nedan.)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Andrakammarkrets	antal	tillåtet intervall	utanför interv.	kretsdeln.	stad	bland.	landsbygd	en enh.	två enh.	del av enh.	del av 2 enh.	tre enh.	delad enh.	övr. krets
Stockholms stad	24	29 955—35 955	—	1	24	—	—	1	—	—	—	2	14	7
södra sektorn	11	27 219—33 219	—	—	11	—	—	—	—	—	—	1	7	3
västra »	6	26 774—32 774	—	—	6	—	—	—	—	—	—	1	—	4
östra »	7		—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	7	—
Stockholms län	12	27 424—33 424	1	—	4	4	4	—	2	—	2	1	—	7
»	5	28 164—34 164	—	—	2	1	1	—	1	2	2	—	—	—
Södermanlands »	7	27 876—33 876	—	—	2	4	1	1	—	—	—	1	—	5
Östergötlands »	11	28 857—34 857	—	—	3	6	2	—	1	—	—	1	4	5
Jönköpings »	9	27 475—33 475	—	—	2	5	2	—	1	—	—	—	—	8
Kronobergs »	5	28 705—34 705	—	—	3	2	3	—	—	—	—	—	—	5
Kalmar »	8	26 695—32 695	1	—	1	4	3	2	—	—	—	—	—	6
Gotlands »	2	26 927—31 927	—	—	1	1	1	—	—	2	—	—	—	—
Blekinge »	5	26 310—32 310	—	—	1	3	1	—	—	—	3	—	—	—
Kristianstads »	8	29 409—35 409	—	—	1	4	4	—	—	—	2	—	—	6
Fyrstads »	11	26 862—32 862	—	—	9	2	—	1	—	—	—	1	9	—
Malmöhus »	8	29 299—35 299	—	—	—	5	3	—	—	—	—	—	2	—
Hallands »	5	29 843—35 843	—	—	1	2	2	1	—	—	—	—	—	4
Göteborgs stad »	12	26 791—32 791	—	—	12	—	—	—	—	—	—	—	9	2
Göteborgs o. Bohus »	7	26 152—32 152	—	—	—	6	1	—	—	—	—	1	—	4
Älvsborgs läns norra »	6	29 239—35 239	—	—	—	4	2	—	—	2	—	—	2	2
» södra »	5	30 714—36 714	—	—	2	1	2	—	—	—	—	—	—	3
Skaraborgs »	8	28 053—34 053	—	—	—	6	2	1	—	—	—	—	—	7
Värmlands »	9	28 446—34 446	—	—	1	6	2	1	1	—	—	—	2	5
Örebro »	8	28 084—34 084	—	—	3	4	1	—	1	—	—	—	3	4
Västmanlands »	7	26 628—32 628	—	—	2	4	1	1	—	—	—	—	3	3
Kopparbergs »	9	26 961—32 961	—	—	1	5	4	—	1	—	—	1	2	5
Gävleborgs »	9	28 892—34 892	—	—	—	6	3	—	—	—	—	—	2	7
Västernorrlands »	9	28 663—34 663	—	—	1	5	3	—	—	2	—	—	4	3
Jämtlands »	5	25 840—31 840	—	—	—	1	4	—	1	—	—	—	—	2
Västerbottens »	8	25 982—31 982	—	—	—	3	5	—	—	—	2	1	5	—
Norrbottens »	8	27 512—33 512	—	—	—	5	3	—	—	—	2	—	3	3
Totalt	230		2	1	70	99	61	13	8	8	17	9	66	109

1 Första indelningen.

Tabell I D: 2. Några uppgifter om valkretsindelningen vid 300 mandat totalt. (Samma kategorier som i tabell I D: 1.)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Andrakammarkrets	antal	tillåtet intervall	utanför interv.	kretsdeln.	stad	bland.	landsbygd	en enh.	två enh.	del av enh.	del av 2 enh.	tre enh.	delad enh.	övr. krets	
Stockholms stad	32	21 667—26 667	1	2	32	—	—	1	2	6	2	2	2	12	7
södra sektorn	15	20 164—25 164	1	1	15	—	—	1	2	2	—	—	3	4	4
västra »	8	20 657—25 657	—	1	8	—	—	—	—	4	2	—	3	3	3
östra »	9		—	—	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stockholms län	15	21 839—26 839	2	—	4	7	4	6	1	—	2	2	2	2	2
»	7	19 760—24 760	—	—	3	2	3	—	—	—	3	—	—	—	4
»	9	21 515—26 515	—	—	3	2	2	—	1	—	—	—	—	—	4
Södermanlands »	15	20 862—25 862	1	—	6	5	4	3	1	—	2	—	5	4	5
Östergötlands »	12	20 356—25 356	—	—	1	8	3	—	—	—	—	1	2	4	4
Jönköpings »	7	20 147—25 147	—	—	1	1	5	1	—	—	—	—	—	—	7
Kronobergs »	10	21 256—26 256	—	—	1	5	4	1	—	—	—	—	—	—	6
Kalmar »	2	26 927—31 927	—	—	—	1	1	—	—	2	—	—	—	—	6
Gotlands »	6	21 925—26 925	—	—	1	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Blekinge »	11	21 071—26 071	—	—	1	3	1	—	—	—	—	—	—	—	3
Kristianstads »	14	20 963—25 963	—	—	13	1	7	1	—	3	6	—	—	—	4
Fyrstadskretsen »	11	20 004—25 004	—	—	—	4	—	2	1	—	—	—	—	—	—
Malmöhus »	7	20 959—25 959	—	—	—	4	—	—	—	2	—	—	—	—	—
Hallands »	15	21 333—26 333	—	—	1	5	—	1	—	—	—	—	—	—	7
Göteborgs stad »	9	20 174—25 174	1	—	15	—	7	1	—	—	—	—	—	—	4
Göteborgs o. Bohus' »	8	21 679—26 679	—	—	2	4	3	1	—	—	—	—	—	—	—
Älvsborgs läns norra »	7	21 582—26 582	—	—	1	2	4	1	—	—	—	—	—	—	—
» södra »	10	22 342—27 342	—	—	2	7	3	—	—	—	—	—	—	—	—
Skaraborgs »	12	21 084—26 084	—	—	—	6	5	—	—	—	—	—	—	—	—
Värmlands »	11	20 107—25 107	—	—	1	4	3	—	—	—	—	—	—	—	—
Örebro »	9	20 544—25 544	—	—	2	6	3	—	—	—	—	—	—	—	—
Västmanlands »	11	22 014—27 014	—	—	1	4	6	1	—	—	—	—	—	—	—
Kopparbergs »	12	21 419—26 419	1	—	3	3	6	3	1	—	3	—	—	—	—
Gävleborgs »	12	21 247—26 247	1	—	1	4	7	—	—	—	—	—	—	—	—
Västernorrlands »	6	21 533—26 533	—	—	1	4	5	1	—	—	—	—	—	—	—
Jämtlands »	10	20 686—25 686	1	—	—	3	7	2	—	—	—	—	—	—	—
Västerbottens »	10	21 909—26 909	—	—	1	4	5	2	—	—	—	—	—	—	—
Norrbottens »	300		8	2	100	100	100	31	14	21	24	19	72	119	
Totall															

1 Första indelningen.

Förklaring:

i kol. 2 anges antal kretsar 1952.

- » » 3 » tillåtna intervallet för folkmängden 1952.
- » » 4 » antal kretsar utanför tillåtna intervallet.
- » » 5 » » som delades 1956.
- » » 6 » » stadskretsar (mer än 90 % stadsbefolkning 1952).
- » » 7 » » blandade stads- och landsbygdskretsar (10—90 % stadsbefolkning 1952.)
- » » 8 » » landsbygdskretsar (mindre än 10 % stadsbefolkning 1952).
- » » 9 » » kretsar bestående av *en* enhet (enhet = kommun, församling, stadsdel, tingslag, domsaga, landskap.)
- » » 10 » » kretsar som består av två enheter och inte kan noteras i kol. 9, dock ej domsaga (tingslag) + kommun ingående i annan domsaga (annat tingslag)
- » » 11 » » kretsar som tillsammans med en eller två andra kretsar blir en enhet och inte kan noteras i kol. 9 el. 10.
- » » 12 » » kretsar som tillsammans med en eller två andra kretsar blir två enheter och inte kan noteras i kol. 9—11.
- » » 13 » » kretsar som består av tre enheter och inte kan noteras i kol. 9—12.
- » » 14 » » kretsar som innehåller minst en delad kommun eller stadsdel och inte kan noteras i kol. 9—13. Om delningen av en stadsdel följer en församlingsgräns har kretsen förts till »övriga kretsar».
- » » 15 » » övriga kretsar.

Med landsbygd avses i kol. 7 och 8 alla kommuner som inte är städer.

E. Beräkningar för de olika valkretsarna

För varje konstruerad valkrets angavs folkmängden 1952 och 1956. Siffrorna för några kretsar i Stockholms stad är inte helt exakta, eftersom stadsägorna inom några församlingar ibland delats mellan kretsarna, fast en motsvarande uppdelning inte förekommer i Statistisk Årsbok för Stockholms stad. I allmänhet var antalet berörda personer litet, oftast 100 eller mindre. Större poster fanns i Oskars och Engelbrekts församlingar och i stadsdelen Årsta. På stadsägorna inom stadsdelarna Brunnsviken och Hjorthagen i Engelbrekts församling var 1952 1 564 personer skrivna. Stadsägorna på Ladugårdsgärdet och Djurgården i Oskars församling hade 1 300 skrivna. Stadsägornas invånare fördelades på valdistrikten med ledning av uppgifter om befolkningen på olika stadsägor varav några dock delades på två kretsar. Befolkningen i Årsta väster om järnvägen var 1952 enligt Statistisk Årsbok för Stockholms stad 937. Den hade sjunkit från 982 1950, vilket är den tidigast givna siffran. I andra delade kommuner för vilka inte lika detaljerade folkmängdssiffror förelåg, skattades folkmängden ur antalet röstberättigade i valdistrikten. Dessa antogs ha lika stor andel av befolkningen i närmast större enhet (församling, stadsdel e. d.) som av den röstberättigade befolkningen. Detta antagande var säkerligen i de flesta fall, med hänsyn till den inre differentieringen av städerna, inte helt riktigt. Städernas äldre delar fick sin folkmängd överskattad. Felet torde i sammanhanget sakna större betydelse. Trots att de approximativa folkmängds-

Tabell I E: 1. Poströster i procent av samtliga avgivna godkända röster partivis 1952 och 1956 i de nuvarande andrakammarkretsarna.

Andrakammarkrets	1952						1956					
	H	BF	FP	SD	K	totalt	H	BF	FP	SD	K	totalt
Stockholms stad	7,6	5,0	3,1	1,7	0,7	3,2	8,1	12,6	3,1	1,7	0,7	3,5
» län	6,6	1,0	3,0	1,7	0,9	2,8	7,0	1,1	3,0	1,6	0,6	2,9
Uppsala »	8,0	0,7	4,0	1,6	0,6	2,9	8,2	0,7	4,4	1,6	0,8	3,2
Södermanlands »	7,6	1,0	3,3	1,7	1,9	2,5	7,5	0,9	3,2	1,6	0,9	2,6
Östergötlands »	6,5	1,6	3,8	1,6	0,8	2,7	6,1	1,2	3,7	1,5	0,6	2,7
Jönköpings »	6,0	1,0	3,4	2,0	0,7	2,8	5,6	1,2	3,7	1,9	1,0	2,9
Kronobergs »	4,4	0,9	4,0	2,1	0,8	2,5	4,5	0,8	4,3	2,0	1,0	2,6
Kalmar »	4,4	1,1	3,7	1,7	0,5	2,4	4,9	1,0	4,0	1,6	0,7	2,5
Gotlands »	5,0	0,9	3,2	1,9	(5,0)	2,4	6,0	0,8	3,6	1,6	0,4	2,5
Blekinge »	6,1	1,1	3,4	1,5	0,7	2,6	6,0	1,0	3,2	1,7	0,5	2,6
Kristianstads » ¹	5,9	1,0	2,9	2,1	0,3	2,6	5,2	0,8	2,9	1,6	0,9	2,6
Fyrstadskretsen	6,9	4,2	3,9	1,7	0,8	3,4	7,1	3,0	3,4	1,6	0,9	3,4
Malmöhus »	5,5	1,0	2,7	1,5	1,2	2,1	5,2	0,9	2,5	1,1	1,0	2,0
Hallands »	5,9	0,8	3,7	1,5	1,2	2,3	5,7	0,8	3,2	1,2	0,6	2,3
Göteborgs stad	7,1	4,5	3,3	1,4	0,6	2,7	8,2	3,6	3,4	1,3	0,7	2,9
Göteborgs o. Bohus »	3,9	0,8	2,2	1,5	0,8	1,9	4,7	0,8	2,4	1,6	0,5	2,2
Älvsborgs läns norra »	5,1	0,7	3,2	1,5	0,8	2,3	5,2	0,9	3,2	1,8	0,3	2,5
» » södra	3,8	1,0	3,6	1,6	0,8	2,4	4,1	0,7	3,8	1,7	0,7	2,6
Skaraborgs »	5,0	0,8	3,2	1,7	0,7	2,4	4,9	0,8	3,0	1,6	1,1	2,4
Värmlands »	5,6	0,8	3,6	1,7	0,7	2,4	6,4	1,1	4,0	2,2	1,0	3,0
Örebro »	7,4	0,9	3,5	1,6	0,7	2,5	7,4	0,7	3,7	1,7	0,7	2,7
Västmanlands »	7,6	0,8	4,2	1,9	1,6	2,7	7,4	0,7	3,9	1,6	0,8	2,6
Kopparbergs »	6,9	0,8	3,6	2,0	1,2	2,7	6,9	0,6	3,3	1,7	0,6	2,5
Gävleborgs »	7,3	1,2	3,4	1,8	0,8	2,4	7,0	0,9	3,7	1,8	0,8	2,5
Västernorrlands »	8,0	1,3	3,8	2,7	1,0	3,0	8,5	1,1	3,8	2,1	1,0	2,8
Jämtlands » ¹	6,7	1,6	4,9	2,7	1,5	3,5	6,1	1,3	4,6	2,5	0,9	3,2
Västerbottens »	5,7	1,0	3,5	3,0	1,7	3,2	5,5	0,7	3,1	2,4	1,4	2,8
Norrbottnens »	6,0	1,3	5,1	2,9	1,8	3,2	6,8	1,4	4,5	2,4	1,3	2,9
Totalt	6,3	1,0	3,4	1,8	0,9	2,7	6,5	0,9	3,4	1,7	0,8	2,8

¹ 1952 septembervalet.

siffrornas noggrannhet är avsevärt mindre, har de angetts ned till ental, eftersom de användes på det sättet vid kretskonstruktionen.

Vidare angavs antalet röster direkt avgivna i kretsen totalt och på de olika partierna. Därefter proportionerades »poströsterna» i varje nuvarande andrakammarkrets ut på dess kretsar. Härvid tilldelades varje parti i kretsen den andel av partiets poströster i den nuvarande andrakammarkretsen som svarade mot kretsens andel av partiets direkt avgivna röster i hela området. Om således av ett partis direkt avgivna röster a % avgavs i en viss krets, skulle partiet i denna tillföras a % av partiets poströster i området. Poströster på andra än de fem rikspartierna utproportionerades endast, om flertalet »övriga» röster avgetts på partier (t. ex. vänstersocialisterna i Göteborg). Totalt och för varje parti i kretsen (även »övriga») angavs summan av det beräknade antalet poströster och antalet direkt avgivna röster. Det senare antalet skall för varje nuvarande andrakammarkrets givetvis stämma exakt med de i Riksdagsmannavalen angivna. Den beräknade summan stämmer däremot inte exakt per andrakammarkrets på grund av avrundningarna.

Poströsternas andel av de avgivna rösterna varierade mellan år, nuvarande andrakammarkretsar och partier enligt tabell I E: 1.

Tabellen illustrerar det välkända förhållandet, att poströsternas andel av totalantalet röster varierar starkt mellan partierna. H hade den klart största andelen. Även FP hade en andel över medeltalet, medan de tre övriga låg betydligt under detta. Av dem låg SD något högre, BF och K ungefär lika. Andelen poströster varierade även, fast i mindre utsträckning mellan andrakammarkretsarna, så att de stadsbetonade områdena och Norrlandskretsarna hade högsta värdena. Ordningsföljden mellan partiernas andelar poströster var i stort sett densamma i de olika områdena. SD och K hade dock ovanligt höga värden i Norrland och BF i storstäderna. År 1956 ökade andelen något i de flesta andrakammarkretsarna utom de norrländska. Partiernas andelar visade inte genomgående ökning, varken totalt eller i andrakammarkretsarna.

Den använda tekniken att inkludera poströsterna tog hänsyn till skillnaderna mellan partier och år och den regionala variationen. Den placerade givetvis inte alltid »rätt» proportion av partiernas poströster i varje krets. En röstövervikt på t. ex. 50 röster eller mindre, vilket förekom i flera fall, ligger förmodligen inom metodens felmarginal. Denna varierade mellan kretsarna. Något medelfel har inte beräknats. Eftersom poströsternas partifördelning ju påtagligt avvek från de direkta rösternas och därför rimligen systematiskt påverkade valresultatet, ansågs dock att poströsterna skulle tas med. Den använda metoden hade fördelen att vara synnerligen enkel, både räknemässigt och i sina antaganden. När den applicerades, visade det sig att poströsterna i flera fall överflyttade kretsens mandat från ett parti till ett annat.

Sedan poströsterna hade inräknats i partiernas röstsiffror i kretsen, beräknades den procentuella partifördelningen varvid även procent SD + K noterades. Procenttalen avkortades så att deras summa blev 100,0. Kretsens mandat tilldelades därefter ett parti. Tilldelningen skedde enligt olika alternativ, vari partierna togs var för sig eller i olika kombinationer.

I det första alternativet behandlades varje parti för sig, så att det största partiet fick mandatet.

I nästa alternativ behandlades H + FP som ett parti (eller en kartell), de övriga partierna var för sig. Om härvid H + FP blev störst, fick det större partiet av H och FP mandatet.

I tredje alternativet kombinerades H + BF + FP mot SD och K för sig. Inom kombinationen gavs mandatet åt det största partiet.

I fjärde alternativet ställdes H + FP, BF + SD och K ensamma mot varandra.

I alla dessa alternativ var K ensamma. När i stället SD + K jämfördes med övriga partier och partikombinationer, erhöles fyra nya alternativ, motsvarande de hittills nämnda. I de fyra nya jämfördes alltså

i första fallet H, BF, FP och SD + K,

i andra fallet H + FP, BF och SD + K,

i tredje fallet H + BF + FP och SD + K och

i fjärde fallet H + FP och BF + SD + K. Även i sistnämnda fallet tillföll kombinationens mandat det största partiet inom kombinationen. SD + K ställdes alltså inte inom denna mot BF, liksom inom tredje alternativets borgerliga kombination inte H + FP ställdes mot BF.

Då röstmarginalen blev mindre än 100 röster, angavs detta. För varje nuvarande andrakammarkrets summerades mandattilldelningen. Vidare beräknades eller angavs tilldelningen vid proportionella system (d'Hondts regel med karteller H + FP och BF + SD samt den nu tillämpade jämkade uddatalsregeln) och röstfördelningen. Till de proportionella systemen ansågs höra en proportionell fördelning av mandatet även mellan de nuvarande andrakammarkretsarna enligt de vid valen tillämpade reglerna. Vidare beräknades för varje andrakammarkrets röstmarginalerna i varje enmanskrets vid alternativ 3, SD + K.

F. Allmänt om röstfördelningen.

a. Röstfördelningen vid 1952 och 1956 års val framgår av tabell I F: 1, där septembervalet i Kristianstads och Jämtlands län ingår i 1952 års siffror.

Tabell I F: 1. Röstfördelningen 1952 och 1956.

Valår	H	BF	FP	SD	K	Ö
1952	14,2	10,7	24,6	46,0	4,4	0,1
1956	17,1	9,4	23,8	44,6	5,0	0,1

Partifördelningen växlade emellertid starkt mellan de olika andrakammarkretsarna och anges därför i kap. II för varje sådan krets. Ökningen för H 1956 var genomgående. Ändringarna för BF, FP och SD var visserligen övervägande nedåtriktade och ändringarna för K övervägande uppåtriktade, men vissa undantag därifrån noterades. Sålunda ökade FP i Göteborgs stad, där K minskade, och ökade BF i Norrbottens län, där K minskade. SD ökade i Västerbotten, FP på Gotland osv.

b. Av de olika alternativen gav självfallet de med SD + K fler mandat till SD än alternativen med SD ensamma, och var alternativ 1 det för SD gynnsammaste och alternativ 3 det ogynnsammaste. Likaså var alternativ 4 bättre för SD än alternativ 2, fast skillnaden blev relativt obetydlig i jämförelse med skillnaden mellan alternativen 1 och 3. Omvänt blev alternativ 1 det sämsta (i betydelsen det som gav minsta antal mandat) och alternativ 3 det bästa för var och en av de tre borgerliga partierna. Även för BF var alternativ 3 förmånligare än alternativ 4. BF var ju oftare största borgerliga parti än det var större än SD.

c. Vissa allmänna tendenser kan urskiljas i fråga om valresultatet i olika

typer av enmansvalkretsar. I städer och tätorter förekom som en extrem valkretstyp den av socialgrupp 3 dominerade kretsen. Där var SD det klart största partiet, ofta med mer än 50 % av rösterna. I vissa landsdelar hade där också K ganska många röster, dock alltid klart mindre än SD men ibland av samma storleksordning som FP eller H. Andelen FP av H + FP var jämförelsevis stor. SD:s dominans var i allmänhet något mindre 1956 än 1952. Mandatet tenderade dock i båda valen gå till SD i alla alternativ.

Om man sedan övergick till stadsdelar med allt mindre andel socialgrupp 3 avtog andelen SD och ökade andelen borgerliga röster. Även andelen socialgrupp 2 växte till att börja med, varvid andelen FP av H + FP fortfarande blev jämförelsevis stor och skillnaden i storlek mellan SD och FP minskade. I denna »mellantyp» med stor andel socialgrupp 2 passerade FP ibland SD (kretsar i Göteborg och Stockholm). I andra fall var SD fortfarande största partiet, men H + FP tog ofta mandatet, i synnerhet mot SD utan K och 1956. I vissa städer (Malmö m. fl.) var H redan här det större borgerliga partiet men oftast gick det borgerliga mandatet till FP även 1956 trots att H då oftast var starkare än 1952.

När socialgrupp 3 minskade, växte också socialgrupp 1 i förhållande till övriga socialgrupper. I en valkrets med stor andel socialgrupp 1 var oftast andelen SD liten. H var en relativt stor del av H + FP. I Stockholm, Malmö, Norrköping, Hälsingborg m. fl. städer gick här mandatet till H, medan i exempelvis Göteborg FP fortfarande blev det klart största partiet och erövrade mandatet i alla alternativ även 1956.

Röstfördelningen i heterogena stadskretsar, t. ex. vissa hela städer, tenderade mot »mellantypens» fördelning.

I städer och tätorter var självfallet andelen BF mycket liten. I glesbygdskretsarna däremot tillkom BF som ett av de större partierna, vilket ofta, såsom det största borgerliga partiet, erhöll den borgerliga kombinationens mandat. De borgerliga var här oftast större än även SD + K. K spelade en obetydlig roll utom i Norrbotten. Även SD var, i flera landsdelar, jämförelsevis svaga, och i vissa valkretsar blev något annat parti, ofta BF, största partiet. Proportionerna mellan de tre borgerliga partierna växlade regionalt. I vissa delar av Bohusläns skärgård dominerade sålunda FP starkt. Även proportionen mellan SD och de borgerliga varierade regionalt. BF:s styrka var oftast klart mindre 1956 än 1952, i synnerhet i förhållande till H, som i många landsbygdskretsar då passerade BF. FP däremot minskade ofta, ehuru i allmänhet inte lika mycket som BF. Även SD noterade ofta minskning, men i regel av ganska ringa omfattning. Även förskjutningarnas storlek och riktning varierade, som nämnts, regionalt.

Många kretsar innehöll både städer och landsbygdskommuner eller både kommuner med stor andel tätorter och kommuner med stor andel glesbygd. Röstfördelningen blev då en blandning av den för den rena glesbygdskretsen karakteristiska och den inom tätorterna förekommande fördelningen. Andelen BF avtog i takt med jordbruks- eller glesbygdsbefolkningens andel.

G. Disposition av kap. II

Kapitel II är uppställt på följande sätt. Resultaten redovisas för varje nuvarande andrakammarkrets för sig. Om två sådana tillhör samma län, har de sammanförts i samma underavdelning. Redogörelsen för resultaten inom varje andrakammarkrets följer ett standardiserat schema.

1. Tabell över partifördelningen i andrakammarkretsen 1952 och 1956. Tabellen uppftar även antalet godkända röster.

2. Kommentarer av partifördelningen: dess avvikelser från fördelningen i hela landet, dess förändringar 1956 och skillnader i förändringarna mot dem i hela landet.

3. Upplysningar om indelningarna: antal kretsar, antal invånare pr krets, tillåtet intervall för folkmängden, kretsar som faller utanför intervallet, ändringar 1956 på grund av ändrade administrativa enheter; båda serierna.

4. Kort beskrivning av kretsarnas läge och sammansättning, först för 230-indelningen, sedan för 300-indelningen. I förekommande fall också en redogörelse för kretsarnas fördelning på landskap e. d.

5. Kort beskrivning av variationen mellan kretsarna i fråga om röstfördelning och förändringar 1956 i fördelningen.

6. Presentation av kretsarna en och en. Kretsarna i vardera serien tilldelades ett nummer, från ett och uppåt, och presenteras i nummerordning, först kretsarna i 230-indelningen, sedan kretsarna i den andra indelningen. För varje krets uppräknas de enheter varav kretsen består. Om enheterna inte var desamma båda åren, anges de dels för 1952, dels för 1956. För varje krets anges vidare först för 1952 och sedan för 1956 antalet direkt avgivna röster för de olika partierna, därefter röstsiffrorna med poströsterna utproportionerade efter partiernas styrka i kretsen såsom angavs på s. 27. På dessa senare röstsiffror beräknades och redovisas partiernas procentuella fördelning. Andelen SD + K anges även. Nedanför röstsiffrorna skrivs kretsens invånarantal. Då en enhet har delats så att folkmängden i en krets inte kunde erhållas exakt ur tillgänglig statistik, beräknades den approximativt ur antalet röstberättigade enligt ovan angivna antagande. Slutligen anges det parti som erhöll mandatet i kretsen antingen med en enda partibeteckning, om partiet fick mandatet enligt alla åtta alternativen eller enligt följande uppställning, där segrande parti skall skrivas i rutan för varje alternativ. I rutorna har angetts de partier och partikombinationer som tävlade om mandatet i respektive alternativ.

	SD utan K	SD + K
Alt. 1	H, BF, FP, SD, K	H, BF, FP, SD + K
Alt. 2	H + FP, BF, SD, K	H + FP, BF, SD + K
Alt. 3	H + BF + FP, SD, K	H + BF + FP, SD + K
Alt. 4	H + FP, BF + SD, K	H + FP, BF + SD + K

Inom varje partikombination tilldelades, som tidigare beskrevs, mandatet det största partiet, om varje parti inom kombinationen räknas för sig.

En standardiserad uppställning begagnas för redovisningen. För att underlätta läsningen av kretsuppställningarna anförs här några exempel. De första uppställningarna återfinns på s. 37. Den första gäller första kretsen i 230-indelningen i andrakammarkretsen i fråga (Stockholms stad), vilket framgår av siffran överst till vänster. Därefter följer på samma rad de val-distrikt varav kretsen bestod 1952, dvs. första t. o. m. åttonde distriktet i Sofia församling och första, nionde och tionde distriktet i Katarina församling. Längre åt höger står kretsens distrikt 1956, eftersom de inte är helt desamma som 1952 års. Parentesen upplyser om att kretsens gränser på grund av ändringarna i distriktsindelningen inte kunde hållas helt oförändrade 1956. (Här anges endast de ändringar som orsakats av valdistriktsindelningen.) Nedanför distriktsangivelsen står till vänster kretsens röst-siffror för 1952 och till höger siffrorna för 1956. År 1952 fick H 1 901 direkt angivna röster. Partiets röstetal ökade genom poströsterna till 2 058. Totalt avgavs i kretsen 19 078 röster direkt. Summan med poströster blev 19 609, varav 10,5 % tillföll H och 55,7 % SD + K. I alla alternativ fick SD mandatet. Invånarantalet var 30 971. År 1956 hade H:s direkta röster ökat till 2 093 och H:s samtliga röster till 2 278. Det senare betydde en ökning till 13,0 % av totalantalet röster, som hade minskat till 17 522. Även folkmängden hade minskat, till 27 878. SD + K hade 53,8 % av rösterna. Detta räckte för att ge SD mandatet i alla fyra alternativen med SD + K. Även i första alternativet med SD utan K fick SD mandatet. Däremot fick den borgerliga kombinationen med H + FP med sina 13,0 + 33,1 = 46,1 % av rösterna mandatet mot SD utan K, och inom kombinationen gick det till FP, eftersom det var större än H (och större än BF).

I ytterområdena angavs utom valdistriktet också stadsdelarna (jfr femte kretsen, s. 38). Mandatet vanns med minst 100 rösters försprång, annars hade marginalens storlek angetts som skett exempelvis för tredje kretsen i 300-indelningen 1956 (s. 40). Då varje parti räknades för sig, vann där FP mandatet med 29 rösters försprång framför SD ($5\,171 - 5\,142 = 29$). Vid femte kretsen samma år (s. 40) blev tre marginaler mindre än 100, då SD utan K tog mandatet. I andra alternativet, dvs. mot H + FP, blev skillnaden 16 röster: $5\,579 - (1\,569 + 3\,994) = 16$. När BF:s 2 röster lades till de två andra borgerliga partiernas, sjönk skillnaden till 14 röster.

För kretsar som består av hela kommuner, har självfallet dessa angetts, t. ex. för kretsarna i 230-indelningarna i Stockholms län s. 66 f, där första kretsen består av städerna Östhammar och Öregrund och landskommunerna Frösåker, Vaddö, Häverö, Knutby, Almunge och Lyhundra. Kretsen ansluter inte helt till domsageindelningen, eftersom den består av Norra Roslags domsaga och Lyhundra i Mellersta Roslags domsaga. Första kretsen i länets 300-indelning däremot utgöres av Norra Roslags domsaga, varför detta angetts för kretsen (s. 68).

7. Sammanfattande tabeller för andrakammarkretsen. Tabellerna inne-

håller mandatfördelningen enligt de 8 alternativen och enligt proportionella val med fördelning enligt d'Hondts regel och enligt jämkade uddatalsregeln samt förändringar i fördelningarna (två tabeller), kretsarnas fördelning efter folkmängd 1952 och 1956 (en tabell) och röstmarginalerna vid tredje alternativet med SD + K (en tabell). I de förstnämnda två tabellerna anges, för att underlätta jämförelser med mandatfördelningarna, röstfördelningen inte i procent utan så att partiernas andelar har multiplicerats med antalet mandat i området. Summan av partiernas värden blir alltså lika med antalet mandat. För att underlätta jämförelser har samtliga tabeller över kretsarnas folkmängd samma klassindelning. Detta medför att flera tabeller fördelar kretsarna i en indelning på endast två eller tre klasser. Därmed framhävs den ringa spridningen i folkmängden. Den första tabellen över röstmarginalerna finns på s. 45. För varje krets och båda valen anges där röstmarginalen för vinnande kombination. Om mandatet tillfaller den borgerliga kombinationen, anges dessutom vinnande parti och marginalen inom kombinationen. »1875: FP: 4904» för tredje valkretsen 1952 i 230-indelningen betyder sålunda, att kretsens mandat tillföll den borgerliga kombinationen med en marginal på 1 875 röster framför SD + K. Inom kombinationen var FP störst och erhöll mandatet med 4 904 rösters marginal. Medeltal för marginalerna anges dels för samtliga kombinationernas mandat, dels för varje borgerligt partis mandat.

8. Uppgifter om antal kretsar med absolut majoritet för något parti och i så fall för vilket parti.

9. Kommentarer till mandatfördelningarna: skillnader mellan alternativen, jämförelse med de proportionella systemens mandatfördelningar och med röstfördelningen, skillnader i marginalen för olika partier. Som anmärkningsvärda drag i resultaten har räknats att det större partiet eller den större kombinationen inte får de flesta mandaten eller inte får mer än den proportionella andelen. Dessa resultat har kommenterats kortfattat. Kommentarererna avser inte att vara uttömmande. Framförda resonemang gör inte anspråk på att vara »förklaringar» till de iakttagna företeelserna utan endast beskrivningar av vissa aspekter därav som föreföll vara relevanta.

Resonemangen bygger ofta på röstmarginalerna. Om ett parti eller en kombination vinner sina kretsar med små marginaler, kan dess mandattilldelning bli större än man skulle vänta av dess röstandel i hela den nuvarande andrakammarkretsen. Stora marginaler kan däremot medföra att en så stor del av rösterna koncentreras till ett fåtal kretsar att partiet (kombinationen) i övriga kretsar blir avsevärt svagare än vad dess röster i hela andrakammarkretsen utvisar. Då de stora marginalerna i kommentarererna får en övervägande »negativ» tolkning, bör påpekas att det givetvis även innebär att mandaten blir säkrare och att en »onödigt» stor marginal i ett alternativ kan betyda en tämligen liten marginal för partiet i ett alternativ där det står ensamt eller ingår i en mindre kombination. Dessutom beror självfallet medelmarginalen på antalet kretsar som tillfaller partiet.

I vissa fall används också korrelationen mellan två partiers röstandelar i kretsarna. Det bör påpekas att även om de båda partiernas röster fördelar sig på kretsarna oberoende av varandra, tenderar deras andelar ge en negativ korrelation, eftersom summan av partiernas röstandelar i en krets ju alltid är 100 %.

Från detta schema förekommer vissa undantag.

Stockholms stad delades i tre sektorer. Avsnittet om Stockholms stad inledes därför med en redogörelse för sektorsindelningen och mandatens fördelning på sektorerna. Därefter behandlas varje sektor enligt schemat ovan, dock så att kretsarnas numrering är genomgående för hela staden och så att proportionella mandatfördelningar inte har beräknats för sektorerna, då ju dessa inte är nuvarande andrakammarkretsar. Slutligen följer ett avsnitt där resultaten sammanfattas för staden. Det innehåller sammanfattningstabellerna (utom tabellen över röstmarginalerna) och tillhörande kommentarer.

Gotlands län innehöll bara två kretsar, varför de sammanfattande delarna av redogörelsen utgår.

Redogörelsen för Malmöhus län inleds med en redogörelse för gränsändringarna mellan Fyrstadskretsen och länets nuvarande andrakammarkrets.

För Göteborgs och Bohus läns nuvarande andrakammarkrets konstruerades i 230-indelningen en huvudserie och en alternativ serie kretsar. Framställningen inleds beträffande området med en diskussion av detta.

För Gävleborgs län och Västernorrlands län leder diskussionen av kretsarnas fördelning på landskapen till en presentation av en alternativ kretsindelning.

De använda kretsarna (ej de alternativa) har angetts på kartor som omfattar dels hela riket, dels Stockholm, Göteborg och Malmö. (Se kartbilaga!)

Kap. II. Resultat för varje nuvarande andrakammarkrets

A. Stockholms stad

a. Stadens uppdelning på sektorer

Stockholms stad delades i tre sektorer, eftersom 24 resp. 32 kretsar ansågs vara för mycket att arbeta med. Tabell II A: 1 visar folkmängden den 1 november 1951 och 1955 och de däremot svarande mandatandelarna i sektorerna. Södra sektorn omfattade Södermalm (med Långholmen) och Södra förorterna (f. d. Brännkyrka och Enskede församlingar). Västra sektorn utgöres av Kungsholmen (Kungsholms och S:t Görans församlingar), f. d. Bromma församling och Spånga församling. Östra sektorn slutligen blir resten av Stockholms stad. Sektorerna avgränsades således mot varandra av vattendrag överallt.

Tabell II A: 1. Folkmängd och däremot svarande mandatandelar i Stockholms tre sektorer.

Sektor	1952			1956			Antal mandat	
	folkmängd	kvot (230)	kvot (300)	folkmängd	kvot (230)	kvot (300)	(230)	(300)
Södra	362 506	11,57	15,42	390 743	11,94	15,91	11	15 (+ 1)
Västra	181 313	5,78	7,71	203 049	6,20	8,27	6 (+ 1)	8 (+ 1)
Östra	208 415	6,65	8,87	191 904	5,86	7,82	7	9
Hela staden	752 234	24,00	32,00	785 696	24,00	32,00	24	32

Mandaten fördelades mellan sektorerna enligt samma regler som mellan andrakammarkretsarna. Vid 230 mandat fick södra sektorn en något mindre tilldelning än vad som svarade mot dess folkmängd, vilken skillnad ökades ytterligare 1956, då östra sektorn i stället hade ett mandat mer än som svarade mot dess folkmängd. Genom delning fick västra sektorn ytterligare ett mandat 1956. Vid 300 mandat delades en krets i södra sektorn, som därigenom fick proportionellt antal mandat, och en i västra sektorn. Även här blev östra sektorn överrepresenterad 1956.

Inom södra sektorn hade inre delen, dvs. de fyra Södermalmsförsamlingarna, 134 486 invånare 1952, vilket svarade mot 4,29 mandat av sektorns 11 och 5,72 av sektorns 15 mandat. Vid 11 mandat fick inre delen 4 mandat, varjämte ett valdistrikt ingick i en krets i ytterområdet, och vid 15 mandat fick inre delen 5 helt egna mandat och ett sjätte delat med norra delen av Brännkyrka.

Inom västra sektorn hade inre delen, dvs. de två Kungsholmsförsamling-

arna, 78 884 invånare, vilket svarade mot 2,52 resp. 3,36 mandat. Tillsammans med Stora och Lilla Essingen fick inre delen 3 resp. 4 mandat.

Antal invånare per krets blev i hela staden 31 343 resp. 23 507 den 1 nov. 1951 och 32 737 resp. 24 553 den 1 nov. 1955, efter delningarna 31 428 resp. 23 109 inv.

b. Södra sektorn

Partifördelningen i sektorn anges i tabell II A: 2. De utproportionerade poströsterna har där medtagits.

Tabell II A: 2. Partifördelningen i södra sektorn 1952 och 1956.

Valår	Parti							Antal godkända röster
	H	BF	FP	SD	K	Ö	SD + K	
1952	10,3	0,2	34,8	46,1	8,6	—	54,7	198 207 ¹
1956	13,6	0,1	34,2	43,0	9,1	—	52,1	206 046 ¹

¹ i 230-indelningen.

Båda åren var således SD största partiet. SD + K hade över 50 % av rösterna. Näst största partiet var FP. H ökade starkt och SD minskade starkt, medan FP och K minskade resp. ökade något. Båda valen avvek partifördelningen från fördelningen i hela staden, ehuru skillnaderna var en aning mindre 1956 än 1952 (jfr tab. II A: 17). SD var avsevärt starkare och H avsevärt svagare än i hela staden, K var starkare, medan FP var endast något svagare än i hela staden.

Medeltalet invånare per krets var 1952 i 230-indelningen 32 955 och i 300-indelningen 24 167, varför gränserna för invånarantalet blev 29 955—35 955 resp. 21 667—26 667. Utanför gränserna föll nionde kretsen i 300-indelningen med 249 för få invånare. År 1956 var medeltalet invånare 35 522 resp. 26 050. Tionde kretsen i 300-indelningen delades 1956. Antalet invånare per krets sjönk därigenom till 24 421. Ändringar i församlingsindelningen medförde överflyttningar mellan andra och fjärde kretsarna i 230-serien, mellan andra och femte samt tredje och fjärde i 300-serien.

I 230-indelningen blir sektorns 11 kretsar följande. Första kretsen är Sofia församling utom Norra Hammarbyhamnen och kvarteren närmast Skansbron men med tillägg av angränsande delar av Katarina församling. Andra kretsen utgör resten av Katarina församling utom norra delen, vilken tillsammans med Maria församling och två distrikt i östra delen av Högalids församling i stället ingår i tredje kretsen, varefter Södermalmskretsarna avslutas med fjärde kretsen, som upptar återstoden av Högalids församling 1952. Sedan följer tre kretsar helt inom Brännkyrka församling (norra delen från Reimersholme och Gröndal till Hägersten, mellersta delen med Hägerstensåsen, Midsommarkransen och Västberga och södra delen med Västertorp och stadsdelarna öster om Södertäljevägen utom Örby, Liseberg och Årsta), två kretsar inom både Brännkyrka och Enskede (Liseberg och Örby

samt västra Enskede i den ena, Årsta öster om järnvägen samt Johanneshov i den andra) och slutligen två Enskedekretsar, varav den första (den tionde) också innehåller återstoden av Sofia församling. Den omfattar i Enskede Hammarbyhöjden, Björkhagen och Kärrtorp, medan den elfte och sista kretsen består av södra delen av församlingen med Tallkrogen, Gubbängen, Hökarängen, Skarpnäck m. fl. stadsdelar.

I 300-indelningen består första kretsen av Sofia församling. Andra och tredje kretsarna är tillsammans Katarina församling, andra kretsen södra delen och tredje kretsen norra delen. Fjärde kretsen består av Maria församling och angränsande delar av Högalids församling. Femte kretsen är den sista rena Södermalmskretsen och ligger i Högalid. Sjätte kretsen omfattar dels större delen av Bergsundsområdet på Södermalm, dels nordligaste delen av Brännkyrka församling. Därefter kommer fyra kretsar i Brännkyrka, först stadsdelarna utefter Mälaren, sedan två kretsar mitt i församlingen, vardera bestående av två stadsdelar, och sedan återstoden som i stort sett ligger öster om Södertäljevägen. Den senare kretsen (den tionde) delades 1956 i gränsen mellan reducerade Brännkyrka församling och den nya församlingen Vantör. Elfte kretsen består av en del av Årsta och två Enskedestadsdelar. Sedan följer fyra rena Enskedekretsar, varav de två första utgör norra och östra delen av församlingen, den tredje (fjortonde) fyra stadsdelar i mitten och den sista sydöstra delen med bl. a. Gubbängen och Hökarängen. De två nordliga kretsarna delar Hammarbyhöjden mellan sig.

Partifördelningen varierade, så att FP och H hade sina bästa kretsar på norra Södermalm, i norra Enskedes hyreshusstadsdelar och i vissa andra nyare stadsdelar. FP ökade 1956 i de starkt växande kretsarna längst i söder.

Kretsarna i 230-indelningen

1. So 1—8, Kt 1, 9, 10

	1952			
H	1 901	2 058	10,5	
BF	30	32	0,2	SD
FP	6 380	6 587	33,6	
SD	8 975	9 127	46,5	
K	1 789	1 802	9,2	55,7
Ö	3	3		
S	19 078	19 609		
	30 971			

So 1—8, Kt 1, 8, 9 (i So saknas kv Ryssjan m 707 inv, vilket flyttats t krets 10; i Kt har tillagts 3 kvarter m 210 inv fr krets 2)

	1956				
	2 093	2 278	13,0	SD	SD
	13	15	0,1	FP	SD
	5 625	5 804	33,1	FP	SD
	7 474	7 602	43,4	FP	SD
	1 809	1 823	10,4		53,8
	—	—			
	17 014	17 522			
	27 878				

2. Kt 2, 3, 8, 11—19

	1952			
H	1 595	1 727	8,1	
BF	21	22	0,1	SD
FP	6 919	7 143	33,3	
SD	10 303	10 477	48,9	
K	2 042	2 057	9,6	58,5
Ö	1	1		
S	20 881	21 427		
	33 703			

Kt 2, 3, 7, 10—18 (jfr krets 1; fr krets 3 har 445 å kommunen skrivna överflyttats t kretsen)

	1956				
	1 857	2 022	10,3		
	25	29	0,1		SD
	6 271	6 470	33,1		
	8 743	8 893	45,5		
	2 129	2 145	11,0		56,5
	—	—			
	19 025	19 559			
	31 027				

3. Kt 4—7, Ma, Hö 1, 2

	1952		
H	2 896	3 135	15,3
BF	29	31	0,2
FP	7 787	8 039	39,1
SD	7 541	7 668	37,3
K	1 650	1 662	8,1
Ö	1	1	
S	19 904	20 536	
	34 443		

Kt 4—6, Ma, Hö 1, 2 (jfr krets 2)

	1956				
	3 152	3 431	18,3	FP	SD
	10	11	0,1	FP	FP
	6 825	7 042	37,6	FP	FP
	6 374	6 483	34,6	FP	FP
	1 737	1 750	9,4		44,0
	—	—			
	18 098	18 717			
	31 767				

4. Hö 3—14

	1952		
H	1 807	1 956	9,6
BF	33	35	0,1
FP	6 475	6 685	32,9
SD	9 571	9 733	47,9
K	1 916	1 930	9,5
Ö	—	—	
S	19 802	20 339	
	33 255		

Hö 3—15

	1956				
	1 996	2 173	11,6		
	7	8		SD	
	5 885	6 072	32,4		
	8 325	8 467	45,2		
	1 999	2 014	10,8		56,0
	—	—			
	18 212	18 734			
	31 296				

5. Reimersholme, Liljeholmen, Gröndal, Aspudden, Hägersten, Årsta väster om järnvägen, Nybohov

Bk 1, 2, 12—19

	1952		
H	1 330	1 440	8,5
BF	32	34	0,2
FP	5 364	5 538	32,8
SD	8 027	8 163	48,4
K	1 689	1 701	10,1
Ö	—	—	
S	16 442	16 876	
	32 412		

Hö 16, Hn 1—9

	1956				
	1 656	1 803	11,7		
	5	6		SD	
	4 716	4 866	31,6		
	6 982	7 101	46,1		
	1 609	1 621	10,6		56,7
	—	—			
	14 968	15 397			
	30 256				

6. Hägerstensåsen, Midsommarkransen, Västberga

Bk 20—23, 28—34

	1952		
H	1 201	1 300	7,6
BF	38	40	0,2
FP	5 332	5 505	32,2
SD	8 289	8 429	49,4
K	1 788	1 801	10,6
Ö	—	—	
S	16 648	17 075	
	35 386		

Hn 10—13, 15—21

	1956				
	1 516	1 650	10,3		
	7	8	0,1	SD	
	4 972	5 130	32,1		
	7 291	7 416	46,5		
	1 743	1 756	11,0		57,5
	—	—			
	15 529	15 960			
	33 142				

7. Västertorp, Mälarhöjden, Sättra, Jakobsberg, Solberga, Älvsjö, Långbro, Herrängen, Långsjö; 1956 även Fruängen

Bk 24—27, 35—40

	1952		
H	1 444	1 563	10,2
BF	24	25	0,1
FP	5 005	5 167	33,7
SD	7 288	7 411	48,3
K	1 175	1 183	7,7
Ö	6	6	
S	14 942	15 355	
	30 184		

Hn 14, Bk 2—11

	1956				
	2 211	2 407	14,1	SD	SD
	15	17	0,1	FP	SD
	5 618	5 797	34,0	FP	SD
	7 294	7 419	43,6	FP	SD
	1 391	1 401	8,2		51,8
	—	—			
	16 529	17 041			
	36 001				

8. Örby, Liseberg, Östberga, G. Enskede, Enskedefältet, Enskede Gård, Enskededalen, Stureby, Svedmyra; 1956 även Högdalen, Bandhagen

Bk 9—11, En 13—18, 21—23

Bk 1, Vr, En 1—3, 8, 9, Sk 8, Fa 3
(10 kvarter m 1 154 inv i Svedmyra
har överflyttats t krets 11)

	1952				1956			
H	1 802	1 951	10,1		3 719	4 049	14,7	SD SD
BF	24	25	0,1	SD	11	13		FP FP
FP	6 584	6 797	35,2		9 505	9 807	35,7	FP FP
SD	9 005	9 157	47,5		11 586	11 784	42,8	FP FP
K	1 352	1 362	7,1	54,6	1 858	1 872	6,8	49,6
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	18 767	19 292			26 679	27 525		
	34 200				52 037			

9. Årsta öster om järnvägen, Johanneshov

Bk 3—8, En 1—5

En 4—7, 10—17

	1952				1956			
H	2 278	2 466	14,1	SD SD	2 829	3 080	17,6	SD SD
BF	32	34	0,2	FP FP	7	8		FP FP
FP	6 660	6 876	39,4	FP FP	6 387	6 590	37,6	FP FP
SD	6 929	7 046	40,4	FP FP	6 590	6 703	38,3	FP FP
K	1 030	1 037	5,9	46,3	1 126	1 134	6,5	44,8
Ö	—	—	—		1	1		
S	16 929	17 459			16 940	17 516		
	33 297				34 169			

10. Del av So, Hammarbyhöjden, Björkhagen, Kärrtorp

So 9, En 6—12, 19, 20

So 9, Sk 1—7, 9, 10

	1952				1956			
H	1 457	1 577	10,1	SD SD	2 082	2 266	13,7	SD SD
BF	17	18	0,1	FP SD	4	5		FP SD
FP	5 619	5 801	37,1	FP SD	5 562	5 739	34,6	FP SD
SD	6 861	6 977	44,6	FP SD	7 062	7 183	43,3	FP SD
K	1 269	1 278	8,1	52,7	1 376	1 386	8,4	51,7
Ö	1	1			—	—		
S	15 224	15 652			16 086	16 579		
	31 158				33 300			

11. Tallkrogen, Gubbängen, Hökarängen, Pungpinan, Flaten, Orhem, Skrubba, Skarpnäck, Sköndal, Fagersjö, Farsta

En 24—35

Sk 11—14, Fa 1, 2, 4—10 (jfr krets 8)

	1952				1956			
H	1 158	1 253	8,6		2 666	2 902	13,5	SD SD
BF	27	29	0,2	SD	12	14	0,1	FP SD
FP	4 601	4 750	32,6		7 043	7 267	33,8	FP SD
SD	7 163	7 284	49,9		9 313	9 472	44,0	FP SD
K	1 248	1 257	8,6	58,5	1 826	1 840	8,6	52,6
Ö	14	14	0,1		1	1		
S	14 211	14 587			20 861	21 496		
	33 497				49 870			

Kretsarna i 300-indelningen

1. So

	1952				1956			
H	1 514	1 639	10,5		1 662	1 809	12,6	
BF	22	23	0,1	SD	7	8	0,1	SD
FP	4 928	5 088	32,7		4 388	4 528	31,6	
SD	7 314	7 438	47,7		6 454	6 564	45,9	
K	1 387	1 397	9,0	56,7	1 396	1 406	9,8	55,7
Ö	3	3			—	—		
S	15 168	15 588			13 907	14 315		
	24 759				22 741			

2. Kt 11—19

	1952		
H	1 181	1 278	7,7
BF	14	15	0,1
FP	5 250	5 420	32,7
SD	8 229	8 368	50,6
K	1 459	1 470	8,9
Ö	—	—	—
S	16 133	16 551	
	25 464		

Kt 10—18			
(fyra kvarter m 210 inv t krets 3)			
	1956		
	1 356	1 476	9,8
	9	10	0,1
SD	4 787	4 939	32,7
	6 992	7 112	47,1
	1 543	1 555	10,3
	—	—	—
	14 687	15 092	
	22 921		

3. Kt 1—10

	1952		
H	1 788	1 936	12,4
BF	20	21	0,1
FP	5 734	5 920	37,9
SD	6 106	6 209	39,8
K	1 511	1 522	9,8
Ö	1	1	—
S	15 160	15 609	
	25 859		

Kt 1—9 (jfr ovan)

	1956		
	2 030	2 210	15,7
	30	34	0,2
FP ¹ SD	5 012	5 171	36,6
FP FP	5 056	5 142	36,4
FP FP	1 558	1 570	11,1
	—	—	—
	13 686	14 127	
	24 066		

4. Ma, Hö 1, 2

	1952		
H	2 021	2 188	14,4
BF	24	25	0,2
FP	5 634	5 817	38,3
SD	5 815	5 913	39,0
K	1 222	1 231	8,1
Ö	1	1	—
S	14 717	15 175	
	25 149		

	1956		
	2 218	2 415	17,2
	2	2	—
FP ¹ SD	5 035	5 195	36,9
FP FP	5 027	5 113	36,4
FP FP	1 324	1 334	9,5
	—	—	—
	13 606	14 059	
	23 683		

5. Hö 3—7, 11, 13, 14

	1952		
H	1 325	1 434	10,7
BF	26	27	0,2
FP	4 259	4 399	32,9
SD	6 247	6 353	47,5
K	1 157	1 165	8,7
Ö	—	—	—
S	13 014	13 378	
	22 130		

Hö 3—8, 12, 14, 15

	1956		
	1 441	1 569	12,6
	2	2	—
¹ SD	3 871	3 994	32,2
²	5 485	5 579	45,0
³	1 263	1 272	10,2
	—	—	—
	12 062	12 416	
	21 211		

6. Del av Högalid, Reimersholme, Liljeholmen, Gröndal, Årsta väster om järnvägen.

Hö 8—10, 12, Bk 1, 2, 12, 13

	1952		
H	964	1 044	7,9
BF	21	22	0,2
FP	4 020	4 150	31,6
SD	6 294	6 400	48,7
K	1 509	1 520	11,6
Ö	—	—	—
S	12 808	13 136	
	22 929		

Hö 9—11, 13, 16, Hn 1—3

	1956		
	1 167	1 270	10,8
	8	9	0,1
SD	3 481	3 592	30,5
	5 384	5 476	46,6
	1 396	1 406	12,0
	—	—	—
	11 436	11 753	
	20 867		

7. Nybohov, Aspudden, Hägersten, Mälärhöjden, Jakobsberg, Sättra

Bk 14—19, 27

1952

H	1 050	1 137	9,0	
BF	23	23	0,2	SD
FP	4 305	4 444	35,1	
SD	5 898	5 998	47,3	
K	1 055	1 063	8,4	55,7
Ö	—	—	—	
S	12 331	12 665		
	24 129			

Hn 4—9, 14

1956

	1 296	1 411	12,0	SD SD
	6	7	0,1	FP SD
	3 939	4 064	34,5	FP SD
	5 147	5 235	44,4	FP SD
	1 059	1 067	9,0	53,4
	—	—	—	
	11 447	11 784		
	22 825			

8. Midsommarkransen, Västberga

Bk 28—34

1952

H	581	629	5,5	
BF	31	33	0,3	SD
FP	3 214	3 318	29,1	
SD	5 918	6 018	52,7	
K	1 410	1 420	12,4	65,1
Ö	—	—	—	
S	11 154	11 418		
	23 636			

Hn 15—21

1956

	761	828	7,9	
	5	6	0,1	SD
	2 947	3 041	28,9	
	5 186	5 275	50,1	
	1 357	1 367	13,0	63,1
	—	—	—	
	10 256	10 517		
	22 032			

9. Hägerstensåsen, Västertorp

Bk 20—26

1952

H	1 242	1 344	12,9	SD SD
BF	8	8	0,1	FP SD ¹
FP	3 707	3 827	36,8	FP SD ²
SD	4 450	4 525	43,5	FP SD ³
K	682	687	6,6	50,1
Ö	6	6	0,1	
S	10 095	10 397		¹ 41r
	21 418			² 33r
				³ 49r

Hn 10—13, Bk 2—4

1956

	1 707	1 858	16,8	SD SD
	10	11	0,1	FP FP
	3 907	4 031	36,5	FP FP
	4 292	4 365	39,6	FP FP
	766	772	7,0	46,6
	—	—	—	
	10 682	11 037		
	22 146			

10. Resten av Bk utom Årsta

Bk 9—11, 35—40

1952

H	947	1 025	7,7	
BF	19	20	0,2	SD
FP	4 138	4 272	32,3	
SD	6 648	6 760	51,0	
K	1 154	1 162	8,8	59,9
Ö	—	—	—	
S	12 906	13 239		
	25 098			

Bk 1, 5—11, Vr 3—10

1956

delas

48 688

10: I Del av Örby, Bandhagen, Hög-
dalen, del av Stureby (Östberga
m 32 inv t krets 11)

Vr 3—10

1956

H	1 677	1 826	15,0	SD SD
BF	7	8	0,1	FP FP
FP	4 290	4 426	36,5	FP FP
SD	4 981	5 066	41,8	FP FP
K	795	801	6,6	48,4
Ö	—	—	—	
S	11 750	12 127		
	26 286			

10: II Fruängen, Solberga, Långbro, Herrängen, Långsjö, Älvsjö, Liseberg, del av Örby

Bk I, 5—11

		1956			
H	1 171	1 275	11,4		
BF	4	5			SD
FP	3 557	3 670	32,7		
SD	5 169	5 257	46,9		
K	1 006	1 014	9,0		55,9
Ö	—				
S	10 907	11 221			
		22 402			

11. Årsta i Bk öster om järnvägen, Enskede gård, Enskedefältet

Bk 3—8, En 16, 17

En 8, 9, 11—17 (m Östberga)

		1952			1956				
H	1 128	1 221	9,8		1 623	1 767	13,7	SD	SD
BF	29	31	0,2	SD	8	9	0,1	FP	SD
FP	4 292	4 431	35,5		4 323	4 460	34,6	FP	SD
SD	5 766	5 863	46,9		5 573	5 668	43,9	FP	SD
K	940	947	7,6	54,5	983	990	7,7		51,6
Ö	—				—				
S	12 155	12 493			12 510	12 894			
		24 128			25 296				

12. Björkhagen, Kärrtorp, Enskededalen, Skarpnäck m. fl., del av Hammarbyhöjden

En 9—12, 18—20, 29

Sk 4—14 (del av Hammarbyhöjden m 362 inv förd t krets 13)

		1952			1956					
H	1 378	1 492	12,3	SD	SD	2 512	2 735	15,4	SD	SD
BF	14	15	0,1	FP	SD ¹	11	13	0,1	FP	FP
FP	4 412	4 555	37,5	FP	SD ²	6 241	6 439	36,2	FP	FP
SD	5 148	5 235	43,0	FP	SD ³	7 164	7 287	40,9	FP	FP
K	858	864	7,1	50,1		1 306	1 316	7,4		48,3
Ö	—					—				
S	11 810	12 161		¹ 52 r		17 234	17 790			
		24 196		² 37 r		38 125				
				³ 67 r						

13. Större delen av Hammarbyhöjden, Johanneshov, Årsta i En

En 1—3

En 4—7, 10, Sk 1—3 (jfr ovan)

		1952			1956					
H	1 682	1 821	14,1	FP	SD	2 048	2 229	18,1	FP ¹	SD
BF	18	19	0,1	FP	FP	2	2		FP	FP
FP	5 083	5 248	40,6	FP	FP	4 479	4 621	37,6	FP	FP
SD	4 949	5 033	38,9	FP	FP	4 493	4 570	37,2	FP	FP
K	810	816	6,3	45,2		868	875	7,1		44,3
Ö	1	1				1	1			
S	12 543	12 938				11 891	12 298		¹ 51 r	
		24 198			23 219					

14. G. Enskede, Tallkrogen, Svedmyra, Stureby i En

En 13—15, 21—25

En 1—3, Fa 1—3, Vr 1, 2

		1952			1956				
H	1 146	1 241	9,7		1 585	1 725	13,3	SD	SD
BF	20	21	0,2	SD	1	1		FP	SD
FP	4 316	4 456	34,6		4 268	4 404	34,0	FP	SD
SD	6 226	6 331	49,3		5 797	5 896	45,6	FP	SD
K	792	798	6,2	55,5	909	916	7,1		52,7
Ö	—				—				
S	12 500	12 847			12 560	12 942			
		23 599			24 580				

15. Gubbängen, Hökarängen, Sköndal, Fagersjö, Farsta

En 26—28, 30—35

Fa 4—10

1952				1956			
H	922	998	9,4	1 523	1 658	14,2	SD SD
BF	18	19	0,2	4	5		FP SD
FP	3 434	3 545	33,4	3 884	4 008	34,4	FP SD
SD	4 944	5 028	47,4	4 834	4 917	42,1	FP SD
K	1 002	1 009	9,5	1 074	1 082	9,3	51,4
Ö	14	14	0,1	1	1		
S	10 334	10 613		11 320	11 671		
	25 814			28 343			

Resultaten sammanfattas i tabellerna II A: 3—6.

Tabell II A: 3. Mandatfördelningen i södra sektorn vid 230 mandat totalt jämförd med röstfördelningen. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Alt. med SD utan K				Alt. med SD + K			
			alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
1952	H	1,13								
	BF	0,02								
	FP	3,82	1	3	3	3		2	2	2
	SD	5,08	10	8	8	8	11	9	9	9
	K	0,95								
1956	S	11,00	11	11	11	11	11	11	11	11
	H	1,50								
	BF	0,01								
	FP	3,77	1	7	7	7		3	3	3
	SD	4,72	10	4	4	4	11	8	8	8
Förändring 1952—56	K	1,00								
	S	11,00	11	11	11	11	11	11	11	11
	H	+ 0,37								
	BF	- 0,01								
	FP	- 0,05		+ 4	+ 4	+ 4		+ 1	+ 1	+ 1
SD	- 0,36		- 4	- 4	- 4		- 1	- 1	- 1	
K	+ 0,05									
S										

Mer än 50 % av rösterna hade intet parti i 230-indelningen. I 300-indelningen däremot nådde SD 50 % i 3 kretsar 1952 och i en krets 1956.

Tillsammans med K var SD större än de borgerliga och fick också de flesta mandat. Röstmarginalen i alternativ 3 var i medeltal något större än de borgerligas marginaler. SD ensamma var 1952 något större än H + FP (46,1 % mot 45,1 %) men 1956 mindre än H + FP (43,0 % mot 47,8 %). I det förra fallet fick SD ensamma 8 av 11 resp. 10 av 15 mandat men i det senare endast 4 av 11 resp. 6 av 16 mandat och förlorade 4 mandat. FP:s försprång framför H var mycket klara men var mindre 1956 än 1952. SD blev överrepresenterade utom i alternativen med H + FP mot SD ensamma 1956, där i stället FP blev överrepresenterat. I övriga fall med H + FP (utom mot SD + K 1952) fick FP mandat ungefär i proportion till sina röster, ibland något mindre, ibland något mer. I alternativen där H och FP räknas

Tabell II A: 4. Mandatfördelningen i södra sektorn vid 300 mandat totalt jämförd med röstfördelningen. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Alt. med SD utan K				Alt. med SD + K			
			alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
1952	H	1,55								
	BF	0,02								
	FP	5,21	1	5	5	5		3	3	3
	SD	6,93	14	10	10	10	15	12	12	12
	K	1,29								
	S	15,00	15	15	15	15	15	15	15	15
1956	H	2,18								
	BF	0,01								
	FP	5,48	3	10	10	10		6	6	6
	SD	6,87	13	6	6	6	16	10	10	10
	K	1,46								
	S	16,00	16	16	16	16	16	16	16	16
Förändring 1952-56	H	+ 0,63								
	BF	- 0,01								
	FP	+ 0,27	+ 2	+ 5	+ 5	+ 5		+ 3	+ 3	+ 3
	SD	- 0,06	- 1	- 4	- 4	- 4	+ 1	- 2	- 2	- 2
	K	+ 0,17								
	S	+ 1,00	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1

Tabell II A: 5. Kretsarnas fördelning efter folkmängd i södra sektorn.

Folkmängd (i tusental)	230 mandat		300 mandat	
	1952	1956	1952	1956
18—				
20—			1	2
22—			4	8
24—			10	3
26—		1		1
28—				1
30—	3	4		
32—	5	2		
34—	3	1		
36—		1		
38—				1
40—				
42—				
44—				
46—				
48—		1		
50—				
52—		1		
Summa	11	11	15	16

des för sig var SD helt överlägsna. I alternativen med H + FP noterade SD 1956 minst en, högst fyra mandatförluster. Skillnaderna mellan mandatfördelningarna vid 230- och 300-mandat är inte påfallande. Man noterar dock att 300-indelningen gav något bättre utdelning åt FP 1956 i alternativen

Tabell II A: 6. Röstmarginalerna vid alternativ 3, SD + K, i södra sektorn.

Valkrets	230 mandat					
	1952		1956			
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K		
1		2 252		1 328		
2		3 642		2 517		
3	1 875; FP: 4 904		2 251; FP: 3 611			
4		2 987		2 228		
5		2 852		2 047		
6		3 385		2 384		
7		1 839		599		
8		1 746	213; FP: 5 758			
9	1 293; FP: 4 410		1 841; FP: 3 510			
10		859		559		
11		2 509		1 129		
Medeltal	1 584	4 657	2 452	1 435	4 293	1 599
H						
BF						
FP	1 584	4 657		1 435	4 293	
	300 mandat					
	1952		1956			
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K		
1		2 085		1 625		
2		3 125		2 242		
3	146; FP: 3 984		703; FP: 2 961			
4	886; FP: 3 629		1 165; FP: 2 780			
5		1 658		1 286		
6		2 704		2 011		
7		1 457		820		
8		3 458		2 767		
9		33	763; FP: 2 173			
10: I		2 605	393; FP: 2 600			
II				1 321		
11		1 127		422		
12		37	584; FP: 3 704			
13	1 239; FP: 3 427		1 407; FP: 2 392			
14		1 411		682		
15		1 475		328		
Medeltal	757	3 680	1 765	836	2 768	1 350
H						
BF						
FP	757	3 680		836	2 768	

med H + FP mot SD + K. I 300-indelningen blev medeltalet för FP:s röstmarginaler bara 62 % av SD:s medeltal (836 och 1 350) mot 90 % (1 435 och 1 599) vid 230-indelningen. FP fick där vidare ett mandat genom att tionde kretsen delades.

c. Västra sektorn

Partifördelningen i sektorn framgår av tabell II A: 7.

Tabell II A: 7. Partifördelningen i västra sektorn 1952 och 1956.

Valår	Parti							Antal godkända röster
	H	BF	FP	SD	K	Ö	SD+K	
1952	19,6	0,3	35,9	38,6	5,6	—	44,2	106 520 ¹
1956	22,1	0,1	36,0	35,9	5,9	—	41,8	117 819 ¹

¹ i 230-indelningen.

År 1952 var SD största partiet, ehuru tätt följda av FP. År 1956 var dessa partier jämnstora med ytterst liten övervikt för FP (mindre än 100 röster). H ökade starkt, K något. FP var praktiskt taget oförändrat, medan SD minskade kraftigt. Partifördelningen avvek båda valen endast obetydligt från fördelningen i hela staden (jfr tab. II A: 17). H + FP var något starkare i sektorn än i hela staden och således klart överlägsna SD + K.

Medeltalet invånare pr krets var 1952 i 230-indelningen 30 219, varav gränserna för tillåten variation 27 219—33 219, och i 300-indelningen 22 664, varav gränserna 20 164—25 164. Ingen krets föll utanför dessa gränser. År 1956 var medeltalen 33 842 resp. 25 381. Sjuttonde kretsen i 230-indelningen och tjugotredje kretsen i 300-indelningen delades. Medeltalet invånare pr krets blev därigenom 29 007 resp. 22 561. Gränserna mellan kretsarna 22 och 23: 1 i 300-serien ändrades något.

De 6 kretsarna i 230-indelningen och 8 kretsarna i 300-indelningen konstruerades på följande sätt. Först 230-kretsarna. Tofte kretsen består av församlingen Kungsholmen. Återstoden av stadsdelen Kungsholmen ingår jämte Marieberg och Stadshagen i trettonde kretsen. Fjortonde kretsen är resten av S:t Görans församling plus Essingeöarna (Essinge församling). Femtonde kretsen är södra delen av Bromma fram till och med Nockebyhov, sextonde kretsen är norra Bromma, varvid gränserna mellan kretsarna i stort sett följer Drottningholmsvägen till Brommaplan. Sjuttonde kretsen slutligen är västra Bromma och hela Spånga. Kretsen delas 1956 i en östlig och en västlig del.

Av de 8 kretsarna i 300-indelningen består den första (den sextonde) av större delen av Kungsholms församling. Resterande del av stadsdelen Kungsholmen utom några kvarter i sydväst bildar sjuttonde kretsen. Adertonde kretsen tar återstoden av S:t Görans församling utom Fredhäll, som tillsammans med Essingeöarna utgör nittonde kretsen. Tjugonde kretsen konstruerades som sex stadsdelar i östra Bromma, varefter tjugoförsta kretsen är återstoden av Bromma söder om Drottningholmsvägen och tjuogoandra kretsen återstoden av Bromma norr om denna väg med undantag av Bällsta och Mariehäll längst i norr, vilka ingår i den tjugotredje och sista kretsen, där

också Spånga återfinnes. Den kretsen delas 1956 i en sydöstlig del med Vällingby, Blackeberg m. fl. stadsdelar och en nordvästlig del.

Partifördelningen varierade kraftigt från de starkt borgerliga kretsarna i Kungsholms församling och södra Bromma till kretsarna i norra S:t Görans och norra Bromma, där SD + K hade majoritet. Partifördelningen i Spångakretsen ändrades kraftigt 1956, då kretsen ju till stor del fått annan befolkning, med en kraftig borgerlig ökning. Även i en del andra kretsar — i yttre Bromma, i yttre delarna av S:t Görans församling och på Essingeöarna — ökade FP.

Kretsarna i 230-indelningen

12. Kh.

	1952				1956			
H	4 646	5 029	26,8		4 616	5 025	29,3	
BF	60	63	0,3	FP	34	39	0,2	FP
FP	7 364	7 603	40,5		6 556	6 764	39,4	
SD	5 230	5 318	28,3		4 474	4 551	26,5	
K	768	774	4,1	32,4	784	790	4,6	31,1
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	18 068	18 787			16 464	17 169		
	28 788				26 594			

13. Kungsholmen i SG, Marieberg, Stadshagen SG 1—10

	1952				1956			
H	2 962	3 206	17,1	SD SD	3 218	3 503	20,7	FP SD
BF	40	42	0,2	FP FP	19	22	0,1	FP FP
FP	6 898	7 121	37,9	FP FP	6 152	6 348	37,6	FP FP
SD	7 138	7 259	38,7	FP FP	5 852	5 952	35,2	FP FP
K	1 144	1 152	6,1	44,8	1 081	1 089	6,4	41,6
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	18 182	18 780			16 322	16 914		
	29 722				26 643			

SG 1—11 (två kvarter m 528 inv t
krets 14; ett kvarter m 5 inv
fr samma krets)

14. Fredhäll, Kristineberg, St. och L. Essingen SG 11—18, Bm 27—30

	1952				1956			
H	2 128	2 304	11,2		2 457	2 675	13,8	SD SD
BF	25	26	0,1	SD	6	7		FP SD
FP	6 423	6 631	32,4		6 137	6 332	32,7	FP SD
SD	9 801	9 967	48,7		8 637	8 785	45,3	FP SD
K	1 548	1 559	7,6	56,3	1 567	1 579	8,2	53,5
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	19 925	20 487			18 804	19 378		
	32 932				30 650			

SG 12—19, Ess (jfr ovan)

15. Alvik, St. Mossen, Äppelviken, Smedslätten, Ålsten, Högländet, Nockeby, Olovslund, Abrahamsherg, Åkeslund, Åkeshov, Nockebyhov

Bm 1—11

	1952			
H	5 973	6 466	35,5	
BF	49	52	0,3	FP
FP	6 599	6 813	37,5	
SD	4 367	4 441	24,4	
K	417	420	2,3	26,7
Ö	—	—	—	
S	17 405	18 192		
	32 605			

Bm 9—12, Vd 1, 2, 7—11 (del av Alvik
m 210 inv t krets 16)

	1956 Bm 9—12, Vd 1, 2, 7—11			
H	6 211	6 761	38,3	
BF	9	10	0,1	H
FP	6 253	6 452	36,6	
SD	3 863	3 929	22,3	
K	478	482	2,7	25,0
Ö	—	—	—	
S	16 814	17 634		
	30 808			

16. Riksbys, Ulvsunda, Ulvsunda Industriområde, Traneberg, Mariehäll, Bällsta

Bm 12—14, 19—26				Bm 6—8, 13, 14, Vd 3—6 (jfr ovan)			
1952				1956			
H	1 724	1 866	13,1	1 961	2 135	15,0	SD SD
BF	32	34	0,2	10	11	0,1	FP SD
FP	4 543	4 690	32,8	4 726	4 876	34,3	FP SD
SD	6 543	6 653	46,6	6 034	6 137	43,1	FP SD
K	1 029	1 036	7,3	1 063	1 071	7,5	50,6
Ö	1	1		—			
S	13 872	14 280		13 794	14 230		
	28 748		¹ 97 r	26 649			
			² 63 r				

17. Blackeberg i Bm, N. och S. Ängby, Bromma kyrka, Eneby, Beckomberga, Sp

Bm 15—18, Sp				Bm 1—5, Sp			
1952				1956			
H	1 884	2 039	12,7	SD SD			
BF	57	60	0,4	SD ¹ SD	delas		
FP	5 246	5 416	33,9	FP ² SD			
SD	7 340	7 464	46,7	SD ³ SD			
K	1 008	1 015	6,3	53,0			
Ö	—						
S	15 535	15 994		¹ 9 r			
	28 518			² 51 r	61 705		
				³ 69 r			

17: I Delarna av Bm, Blackeberg i Sp, Räcksta, Grimsta

Bm 1—5, Sp 7—10, 16

1956				
H	2 980	3 244	20,5	SD SD
BF	10	11	0,1	FP FP
FP	5 512	5 687	36,0	FP FP
SD	5 915	6 016	38,1	FP FP
K	832	838	5,3	43,4
Ö	—			
S	15 249	15 796		
	30 385			

17: II Resten av Sp

Sp 1—6, 11—15

1956				
H	2 468	2 687	16,1	SD SD
BF	18	22	0,1	FP FP
FP	5 783	5 967	35,7	FP FP
SD	6 861	6 978	41,8	FP FP
K	1 036	1 044	6,3	48,1
Ö	—			
S	16 166	16 698		
	31 320			

Kretsarna i 300-indelningen

16. Kh 1—6, 9—11

1952				1956			
H	4 096	4 434	29,2	4 066	4 426	31,7	
BF	49	52	0,3	29	33	0,2	FP
FP	6 087	6 284	41,4	5 461	5 635	40,3	
SD	3 799	3 863	25,4	3 234	3 289	23,5	
K	561	565	3,7	590	594	4,3	27,8
Ö	—			—			
S	14 592	15 198		13 380	13 977		
	23 382			21 704			

17. SG 1—3, 6—8, Kh 7, 8

1952			
H	1 883	2 038	14,5
BF	37	39	0,3
FP	5 229	5 398	38,3
SD	5 642	5 737	40,7
K	867	873	6,2
Ö	—	—	—
S	13 658	14 085	—
	21 705	—	—

SG 1—3, 7—9, Kh 7, 8

1956			
H	2 125	2 313	18,0
BF	19	22	0,2
FP	4 614	4 761	37,1
SD	4 797	4 879	38,0
K	856	862	6,7
Ö	—	—	—
S	12 411	12 837	—
	19 819	—	—

18. Kristineberg, Stadshagen, Marieberg, del av Kungsholmen.

SG 4, 5, 9—12, 17, 18

1952			
H	1 983	2 147	14,7
BF	18	19	0,1
FP	4 561	4 709	32,3
SD	6 462	6 571	45,1
K	1 131	1 139	7,8
Ö	—	—	—
S	14 155	14 585	—
	23 617	—	—

SG 4—6, 10—13, 18, 19

1956			
H	2 135	2 324	17,4
BF	8	9	0,1
FP	4 217	4 351	32,5
SD	5 531	5 626	42,0
K	1 060	1 068	8,0
Ö	—	—	—
S	12 951	13 378	—
	21 500	—	—

¹ 19 r
² 10 r
³ 28 r

19. Fredhäll, St. och L. Essingen

SG 13—16, Bm 27—30

1952			
H	1 774	1 920	13,5
BF	21	22	0,2
FP	4 808	4 964	35,0
SD	6 266	6 372	44,9
K	901	907	6,4
Ö	—	—	—
S	13 770	14 185	—
	22 738	—	—

SG 14—17, Ess

1956			
H	1 965	2 139	16,1
BF	3	3	—
FP	4 553	4 698	35,4
SD	5 401	5 493	41,4
K	926	933	7,1
Ö	—	—	—
S	12 848	13 266	—
	20 864	—	—

20. Alvik, St. Mossen, Äppelvikén, Traneberg, Ulvsunda, Ulvsunda Industriområde,

Bm 1—2, 19—24

1952			
H	2 485	2 690	22,0
BF	27	28	0,2
FP	4 353	4 494	36,9
SD	4 310	4 383	35,9
K	601	605	5,0
Ö	—	—	—
S	11 776	12 200	—
	22 334	—	—

Bm 14, Vd 2—7

1956			
H	2 671	2 908	24,9
BF	2	2	—
FP	4 001	4 128	35,4
SD	3 917	3 984	34,1
K	652	657	5,6
Ö	—	—	—
S	11 243	11 679	—
	20 678	—	—

21. Smedslätten, Ålsten, Högländet, Nockeby, Olovslund, Abrahamsberg, Åkeslund

Bm 3—10

1952			
H	4 223	4 571	36,3
BF	34	36	0,3
FP	4 604	4 753	37,8
SD	2 917	2 966	23,5
K	257	259	2,1
Ö	—	—	—
S	12 035	12 585	—
	22 893	—	—

Bm 9—12, Vd 1, 8—10 (del av Åkeshov m 1 459 inv fr krets 22)

1956			
H	4 347	4 732	36,7
BF	6	7	0,1
FP	4 565	4 710	36,6
SD	2 998	3 049	23,7
K	374	377	2,9
Ö	—	—	—
S	12 290	12 875	—
	22 892	—	—

¹ 22 r
före FP

22. Åkeshov, Riksby, S. Ängby, N. Ängby i Bm, Eneby, Beckomberga, Bromma kyrka, Nockebyhov, Blackeberg i Bm

Bm 11—18				Bm 1—3, Vd 11 (jfr krets 21)						
1952				1956						
H	1 949	2 110	17,3	SD	SD	2 628	2 861	21,1	SD	SD
BF	26	27	0,2	FP	SD	18	21	0,2	FP	FP
FP	3 779	3 901	32,1	FP	SD ¹	4 634	4 781	35,4	FP	FP
SD	5 365	5 456	44,9	FP	SD	5 069	5 156	38,1	FP	FP
K	666	671	5,5			693	698	5,2		43,3
Ö	—					—				
S	11 785	12 165			1 89 r	13 042	13 517			
		23 575					24 925			

23. Sp, Bällsta, Mariehäll

Bm 25—26 Sp				Bm 13, Sp						
1952				1956						
H	924	1 000	8,7							
BF	51	54	0,5	SD						
FP	3 652	3 770	32,7							
SD	5 658	5 754	50,0							
K	930	937	8,1							
Ö	1	1								
S	11 216	11 516								
		21 069								

Bm 13, Sp

1956

delas

50 667

23:I Vällingby, Räcksta, Grimsta, Blackeberg i Sp

Sp 7—13, 16

1956					
H	2 104	2 290	19,0	SD	SD
BF	6	7	0,1	FP	FP
FP	4 339	4 477	37,1	FP	FP
SD	4 553	4 631	38,4	FP	FP
K	643	648	5,4		43,8
Ö	—				
S	11 645	12 053			
		24 144			

23: II Övriga delar av Sp, Bällsta, Mariehäll

Bm 13, Sp 1—6, 14, 15

1956					
H	1 870	2 036	14,3	SD	SD
BF	15	17	0,1	FP	SD
FP	4 735	4 886	34,3	FP	SD
SD	6 136	6 241	43,9	FP	SD
K	1 047	1 055	7,4		51,3
Ö	—				
S	13 803	14 235			
		26 523			

Resultaten för västra sektorn sammanfattas i tabellerna II A: 8—11.

Intet parti fick hälften eller mer av rösterna i någon valkrets. (I 300-seriens tjugotredje krets hade SD 1952 4 röster mindre än hälften.)

Då H och FP räknades för sig, fick SD flertalet mandat, trots att FP hade ungefär lika stor andel av rösterna 1952 och 1956 rentav 78 röster mer än SD. Resultatet sammanhänger med ett relativt stort antal överskottsroster för FP i Kungsholmskretsen och i sydöstra Brommas trädgårdsstäder. I övriga kretsar blir då FP relativt svagare, vilket i detta fall medförde att SD

Tabell II A: 8. Mandatfördelningen i västra sektorn vid 230 mandat totalt jämförd med röstfördelningen. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Alt. med SD utan K				Alt. med SD + K			
			alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
1952	H	1,18								
	BF	0,02								
	FP	2,15	2	3	4	3	2	3	3	3
	SD	2,31	4	3	2	3	4	3	3	3
	K	0,34								
	S	6,00	6	6	6	6	6	6	6	6
1956	H	1,55	1	1	1	1	1	1	1	1
	BF	0,01								
	FP	2,52	2	6	6	6	1	4	4	4
	SD	2,51	4				5	2	2	2
	K	0,41								
	S	7,00	7	7	7	7	7	7	7	7
Förändring 1952—56	H	+ 0,37	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1
	BF	- 0,01								
	FP	+ 0,37		+ 3	+ 2	+ 3	- 1	+ 1	+ 1	+ 1
	SD	+ 0,20		- 3	- 2	- 3	+ 1	- 1	- 1	- 1
	K	+ 0,07								
	S	+ 1,00	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1

Tabell II A: 9. Mandatfördelningen i västra sektorn vid 300 mandat totalt jämförd med röstfördelningen. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Alt. med SD utan K				Alt. med SD + K			
			alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
1952	H	1,57								
	BF	0,02								
	FP	2,87	3	7	7	7	2	4	4	4
	SD	3,09	5	1	1	1	6	4	4	4
	K	0,45								
	S	8,00	8	8	8	8	8	8	8	8
1956	H	1,99	1	1	1	1	1	1	1	1
	BF	0,01								
	FP	3,24	2	8	8	8	1	6	6	6
	SD	3,23	6				7	2	2	2
	K	0,53								
	S	9,00	9	9	9	9	9	9	9	9
Förändring 1952—56	H	+ 0,42	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1
	BF	- 0,01								
	FP	+ 0,37	- 1	+ 1	+ 1	+ 1	- 1	+ 2	+ 2	+ 2
	SD	+ 0,14	+ 1	- 1	- 1	- 1	+ 1	- 2	- 2	- 2
	K	+ 0,08								
	S	+ 1,00	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1

i de kretsarna i regel blev något starkare än FP. I kretsen med sydöstra Brommas villaområden erövrade dessutom H mandatet 1956, varför FP:s överlägsenhet över SD där inte gav någon utdelning 1956. I alternativen med

Tabell A: 10. Kretsarnas fördelning efter folkmängd i västra sektorn.

Folkmängd (i tusental)	230 mandat		300 mandat	
	1952	1956	1952	1956
18—				1
20—			2	4
22—			6	1
24—				1
26—		3		2
28—	4			
30—		4		
32—	2			
34—				
Summa	6	7	8	9

Tabell II A: 11. Röstmarginalerna vid alternativ 3, SD + K, i västra sektorn.

Valkrets	230 mandat			
	1952		1956	
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K
12	6 603; FP: 2 574		6 487; FP: 1 739	
13	1 958; FP: 3 915		2 832; FP: 2 845	
14		2 565		1 350
15	8 470; FP: 347		8 812; H: 309	
16		1 099		186
17: I		964	2 088; FP: 2 443	
II			654; FP: 3 280	
Medeltal	5 677 2 279	1 543	4 175 2 123	768
H			8 812 309	
BF				
FP	5 677 2 279		3 015 2 577	
	300 mandat			
	1952		1956	
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K
16	6 342; FP: 1 850		6 211; FP: 1 209	
17	865; FP: 3 360		1 355; FP: 2 248	
18		835		10
19		373	414; FP: 2 559	
20	2 224; FP: 1 804		2 397; FP: 1 220	
21	6 135; FP: 182		6 023; H: 22	
22		89	1 809; FP: 1 920	
23: I		1 867	1 495; FP: 2 187	
II				357
Medeltal	3 892 1 799	791	2 815 1 652	184
H			6 023 22	
BF				
FP	3 892 1 799		2 280 1 924	

H + FP fick kombinationen minst hälften av mandaten, mot SD utan K 1956 alla mandat. Mot SD + K 1952 och i två alternativ mot SD utan K 1952 fick den hälften av mandaten. Kombinationens röstmarginaler var i medeltal mycket stora, mot SD + K i två fall över 8 000 röster och i ytterligare sex fall över 6 000. Mot SD ensamma blir givetvis dessa marginaler ännu större. H-kretsarna hörde till dem med stora marginaler. Inom kombinationen var däremot marginalen liten till H:s förmån. SD + K hade turen att vinna ett par mandat med mycket små marginaler och hade ingen över 3 000. Såväl FP:s som SD:s mandattilldelning växlade från underrepresentation till klar överrepresentation. SD:s förlust 1956 mot H + FP var minst ett, högst tre mandat. År 1952 gav BF:s få röster ett mandat till den borgerliga kombinationen. Mot H och FP för sig vann SD ett mandat genom delning, vilket i ett fall neutraliserades genom en förlust i en annan krets.

Mandatfördelningen vid 300 mandat blev i jämförelse med mandatfördelningen vid 230 mandat åter något förmånligare för FP i alternativen H + FP mot SD + K 1956. De i motsvarande fall i södra sektorn framförda »förklaringarna» kan här inte användas. FP:s marginaler i 300-indelningen var visserligen mindre än i 230-indelningen, men också SD:s var mycket små. SD var dessutom i 300-indelningen mycket nära att förlora den ena av sina två kretsar. Den vanns med bara 10 rösters försprång (adertonde kretsen). Den andra kretsen erhöles genom delning. Möjligen kan i stället anföras, att SD, som nämnts, med undantag för de starkaste FP-områdena, var något starkare än FP. Däremot var SD i de flesta områden inte tillräckligt stark för att ens tillsammans med K ta mandaten mot H + FP. I två sammanhängande områden (norra Bromma och norra delen av yttre Kungsholmen) var SD:s röstandel stor. Kretsar som åtminstone till större delen bestod av dessa områden, kunde då vinnas av SD. År 1956 vann SD på det sättet två platser, resten gick till den borgerliga kombinationen. I ett område som var tillräckligt för att dominera en krets men inte flera, var H stark. Resterande kretsar, vare sig de var 4 eller 6, gick till FP.

Emellertid erhöles ytterligare en skillnad mellan 230- och 300-indelningarna och den skillnaden är större än den nyss diskuterade, nämligen i alternativen med H + FP mot SD ensamma 1952, där SD i 230-indelningen fick 2 eller 3 av 6 mandat men i 300-indelningen bara ett mandat av 8. Detta torde åtminstone delvis kunna tillskrivas olikheter i de jämförda indelningarna. I båda fick SD en krets med klar marginal (930 resp. 1 006 röster) i alternativ 3. I 300-indelningen hade sedan SD:s starka områden spritts ut på olika kretsar, så att de där inte räckte till för någon SD-vinst. I 230-indelningen däremot blev två kretsar ytterst osäkra med marginaler under 100 röster. Av dem erhöles de borgerliga endast den ena och då bara i ett alternativ. De borgerliga hade i båda indelningarna två mycket stora marginaler (7 377 och 8 890 resp. 6 907 och 6 394 i alternativ 3) och en ganska stor (3 110 resp. 2 829). I 300-indelningen räckte emellertid de borgerligas röstöverskott till ytterligare tre vinster med måttliga marginaler (304, 534 och 582 röster).

d. Östra sektorn

Tabell II A: 12 visar sektorns partifördelning. Den avvek starkt från fördelningen i hela staden. (Jfr tab. II A: 17).

Tabell II A: 12. Partifördelningen i östra sektorn 1952 och 1956.

Valår	Parti							Antal godkända röster
	H	BF	FP	SD	K	Ö	SD+K	
1952	29,3	0,2	39,0	27,7	3,8	—	31,5	127 163 ¹
1956	32,6	0,1	37,6	25,5	4,2	—	29,7	116 241 ¹

¹ i 230-indelningen.

H var mycket starkare och FP något starkare i sektorn än i hela staden, medan SD och K båda var klart svagare. År 1956 gick H framåt något mer än i hela staden, medan FP minskade något starkare i sektorn än i staden totalt. FP var dock fortfarande sektorns största parti med H på andra plats och SD först på tredje plats. SD + K var 1952 något större än H men 1956 något mindre.

Medeltalet invånare per krets 1952 var 29 774 (varav gränserna 26 774—32 774) i 230-indelningen och 23 157 (20 657—25 657) i 300-indelningen. Ingen krets föll utanför det tillåtna intervallet. År 1956 var medeltalet invånare 27 415 resp. 21 323, således en påtaglig minskning sedan 1952.

Alla sju kretsarna i 230-indelningen delar stadsdelar och församlingar. Indelningen inledes med adertonde kretsen i Gamla stan och city-området. Nedre delen av Vasastaden och återstoden av Johannes församling på gränsen mot Östermalm bildar tjugoförsta kretsen. I Vasastaden följer sedan nittonde kretsen, varefter tjugonde kretsen innehåller den återstående nordvästra delen av stadsdelen. Tjuogoandra kretsen är Engelbrekts församling och några kvarter i Hedvig Eleonora församling. Den innehåller Brunnsviken, Hjorthagen, Östermalm norr och väster om Humlegården och en remsa av ett till tre kvarters bredd på andra sidan Sturegatan. Tjugotredje kretsen blir sedan övriga Östermalm med Djurgården och sista kretsen Ladugårdsgärdet. Gränsen mellan kretsarna sammanfaller dock inte med stadsdelsgränsen Östermalm—Ladugårdsgärdet, då valdistriktsindelningen inte tillåter det.

I 300-indelningen blir givetvis den inledande kretsen i stadens centrum något mindre än i 230-indelningen. Resten av Johannes församling och angränsande delar i Gustav Vasa och Adolf Fredriks församlingar utgör nu tjugotvåte kretsen, medan övriga Vasastaden upptar tre kretsar, den tjugofemte i söder, den tjugosjätte i nordväst och den tjugosjunde i nordost. Östermalmskretsarna inledes av tjugonionde kretsen, som består av Engelbrekts församling utom kvarteren söder och öster om Humlegården. De ingår i stället i trettionde kretsen med Hedvig Eleonora församling. Oskars

församling delas på de två sista församlingarna så att Ladugårdsgärdet i stort sett utgör sista kretsen.

SD var minst svaga i Vasastadens stadsdelar. FP höll ställningen i ena Matteus-kretsen och minskade i övrigt.

Kretsarna i 230-indelningen

18. Nk, Kl, Jb, AF 1—3, Jh 1

				(två kvarter i AF m 894 inv överflyttade från valkrets 21)			
1952				1956			
H	3 350	3 626	24,3	3 382	3 682	28,4	
BF	33	35	0,2	9	10	0,1	FP
FP	6 038	6 234	41,9	5 067	5 228	40,3	
SD	4 145	4 215	28,3	3 262	3 318	25,6	
K	778	784	5,3	720	725	5,6	31,2
Ö	2	2		—	—		
S	14 346	14 896		12 440	12 963		
	28 441			25 323			

19. GV 2, 4—8, Mt 12—17

				GV 1, 3—7, Mt 12—17 (tre kvarter i GV m 1996 inv överflyttade från valkrets 21)			
1952				1956			
H	3 548	3 841	19,5	3 922	4 269	22,5	
BF	44	46	0,2	22	25	0,1	FP
FP	7 860	8 115	41,2	7 416	7 652	40,2	
SD	6 687	6 800	34,6	5 960	6 062	31,9	
K	888	894	4,5	1 003	1 011	5,3	37,2
Ö	1	1		—	—		
S	19 028	19 697		18 323	19 019		
	30 383			30 181			

20. Mt 1—11

				1956			
1952				1956			
H	3 010	3 258	17,1	3 059	3 330	19,5	FP SD
BF	42	44	0,3	7	8		FP FP
FP	7 311	7 548	39,6	6 550	6 758	39,6	FP FP
SD	6 993	7 111	37,3	5 791	5 890	34,6	FP FP
K	1 081	1 089	5,7	1 062	1 070	6,3	40,9
Ö	—	—		—	—		
S	18 437	19 050		16 469	17 056		
	28 777			26 343			

21. AF 4—6, GV 1, 3, Jh 2—7

				AF 4, 5, GV 2, Jh 2—7 (jfr kretsarna 18 och 19)			
1952				1956			
H	3 464	3 750	22,0	3 067	3 339	24,7	
BF	44	46	0,3	12	14	0,1	FP
FP	6 739	6 957	40,8	5 095	5 257	38,8	
SD	5 413	5 504	32,2	4 122	4 192	31,0	
K	803	809	4,7	721	726	5,4	36,4
Ö	—	—		—	—		
S	16 463	17 066		13 017	13 528		
	27 437			22 023			

22. Eb, HE 1

	1952				1956		
H	6 002	6 497	35,8		5 942	6 468	38,3
BF	34	36	0,2	H	7	8	
FP	5 740	5 926	32,6		5 226	5 392	32,0
SD	5 005	5 090	28,0		4 292	4 365	25,9
K	610	614	3,4	31,4	640	645	3,8
Ö	1	1			1	1	29,7
S	17 392	18 164			16 108	16 879	
	30 003				27 803		

23. HE 2-8, O 1, 3-5, 9, 10

	1952				1956		
H	7 182	7 775	40,0		7 139	7 772	43,5
BF	45	47	0,3	H	8	9	0,1
FP	7 272	7 508	38,6		6 280	6 480	36,2
SD	3 599	3 660	18,8		3 070	3 122	17,4
K	451	454	2,3	21,1	488	492	2,8
Ö	2	2			—	—	20,2
S	18 551	19 446			16 985	17 875	
	32 168				29 676		

24. O 2, 6-8, 11-17

	1952				1956		
H	7 829	8 475	45,0		8 313	9 050	47,8
BF	39	41	0,2	H	12	14	0,1
FP	7 096	7 326	38,9		6 699	6 912	36,6
SD	2 714	2 760	14,6		2 630	2 675	14,1
K	240	242	1,3	15,9	268	270	1,4
Ö	—	—			—	—	15,5
S	17 918	18 844			17 922	18 921	
	31 206				30 555		

Kretsarna i 300-indelningen**24. Nk, Kl, Jb, Jh 1, AF 1**

	1952				1956		
H	2 553	2 764	22,8		2 489	2 710	27,2
BF	26	27	0,2	FP	8	9	0,1
FP	4 842	4 999	41,3		3 835	3 957	39,7
SD	3 565	3 625	29,9		2 634	2 679	26,8
K	691	696	5,8	35,7	615	620	6,2
Ö	2	2			—	—	33,0
S	11 679	12 113			9 581	9 975	
	23 865				20 312		

25. AF 2-4, 6, GV 1, 4-8

	1952				1956		
H	3 248	3 516	24,4		3 544	3 858	27,4
BF	40	42	0,3	FP	17	19	0,1
FP	5 982	6 176	42,9		5 612	5 790	41,2
SD	4 018	4 086	28,4		3 719	3 783	26,9
K	575	579	4,0	32,4	609	614	4,4
Ö	1	1			—	—	31,3
S	13 864	14 400			13 501	14 064	
	23 599				23 330		

AF 2-5 GV 3-7 (gränserna mot krets 28 ändrade; i AF har AF 5 m 2 063 inv tillagts och i GV har en del av GV 1 m 199 inv borttagits)

26. Mt 1—6, 10, 11

	1952				1956			
H	2 052	2 221	15,6	FP¹ SD	2 160	2 351	18,4	FP SD
BF	28	29	0,2	PF FP	4	5		FP FP
FP	5 397	5 572	39,3	FP FP	4 870	5 025	39,4	FP FP
SD	5 429	5 521	38,9	FP FP	4 477	4 554	35,7	FP FP
K	846	852	6,0	44,9	825	831	6,5	42,2
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	13 752	14 195		¹ 51 r	12 336	12 766		
	21 600				19 817			

27. Mt 7—9, 12—17

	1952				1956			
H	2 699	2 922	19,0		2 655	2 890	21,0	
BF	32	34	0,2	FP	7	8	0,1	FP
FP	6 083	6 280	40,9		5 391	5 562	40,3	
SD	5 313	5 403	35,2		4 471	4 547	33,0	
K	710	715	4,7	39,9	770	776	5,6	38,6
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	14 837	15 354			13 294	13 783		
	22 733				21 050			

28. Jh 2—7, GV 2, 3, AF 5

	1952				1956			
H	2 820	3 053	20,8	¹	2 582	2 811	23,5	FP SD¹
BF	37	39	0,3	FP	14	16	0,1	FP FP
FP	5 644	5 827	39,8		4 420	4 561	38,1	FP FP
SD	4 913	4 996	34,1		3 834	3 900	32,5	FP FP
K	728	733	5,0	39,1	687	692	5,8	38,3
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	14 142	14 648			11 537	11 980		
	23 241			¹ 98 r	19 361			¹ 31 r

Jh 2—7 GV 1, 2 (jfr krets 25)

29. Eb 2—12

	1952				1956			
H	4 799	5 195	33,8	H SD¹	4 725	5 144	36,0	
BF	32	34	0,2	H H	7	8	0,1	H
FP	4 742	4 896	31,9	H H	4 351	4 489	31,5	
SD	4 588	4 666	30,4	H H	3 972	4 040	28,3	
K	568	572	3,7	34,1	582	586	4,1	32,4
Ö	1	1	—	—	1	1	—	—
S	14 730	15 364			13 638	14 268		
	25 191			¹ 43 r	23 461			

30. HE, Eb 1

	1952				1956			
H	5 034	5 449	40,6		4 976	5 417	44,0	
BF	33	35	0,3	H	4	5		H
FP	5 086	5 251	39,2		4 421	4 562	37,0	
SD	2 361	2 401	17,9		2 007	2 041	16,6	
K	264	266	2,0	19,9	298	300	2,4	19,0
Ö	2	2	—	—	—	—	—	—
S	12 780	13 404			11 706	12 325		
	22 089				20 286			

31. O 1—7, 9, 10

1952				1956				
H	5 751	6 225	44,6	H	5 924	6 449	48,2	
BF	24	25	0,2	H	7	8	0,1	
FP	4 850	5 007	35,9		4 380	4 519	33,8	
SD	2 386	2 426	17,3		2 055	2 090	15,6	
K	274	276	2,0	19,3	310	312	2,3	17,9
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	13 285	13 959			12 676	13 378		
	23 435				22 228			

32. O 8, 11—17

1952				1956				
H	5 429	5 877	42,8	H	5 769	6 280	45,8	
BF	29	31	0,2	H	9	10	0,1	
FP	5 430	5 606	40,9		5 053	5 214	38,1	
SD	1 983	2 017	14,7		1 958	1 991	14,5	
K	195	196	1,4	16,1	206	208	1,5	16,0
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	13 066	13 727			12 995	13 703		
	22 662				22 059			

Resultaten sammanfattas i tabellerna II A: 13—16.

Tabell II A: 13. Mandatfördelningen i östra sektorn vid 230 mandat totalt jämförd med röstfördelningen. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Alt. med SD utan K				Alt. med SD + K			
			alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
1952	H	2,05	3	3	3	3	3	3	3	3
	BF	0,02								
	FP	2,73	4	4	4	4	3	4	4	4
	SD	1,93					1			
	K	0,27								
	S	7,00	7	7	7	7	7	7	7	7
1956	H	2,28	3	3	3	3	3	3	3	3
	BF	0,01								
	FP	2,63	4	4	4	4	3	4	4	4
	SD	1,78					1			
	K	0,30								
	S	7,00	7	7	7	7	7	7	7	7
Förändring 1952—56	H	+ 0,23								
	BF	- 0,01								
	FP	- 0,10								
	SD	- 0,15								
	K	+ 0,03								
	S									

Intet parti nådde i någon krets 50 % av rösterna.

SD blev, med undantag för ett resp. två mandat vid alternativet H och FP för sig mot SD + K, helt utan representation i sektorn. Platserna delades i stället mellan H och FP, så att FP fick en mer än H utom i första alternativet med SD + K, där SD fick ett eller två mandat. Både H och FP blev överrepresenterade. Mandatfördelningen blev helt oförändrad 1956 så när

Tabell II A: 14. Mandatfördelningen i östra sektorn vid 300 mandat totalt jämförd med röstfördelningen. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Alt. med SD utan K				Alt. med SD + K			
			alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
1952	H	2,63	4	4	4	4	3	4	4	4
	BF	0,02								
	FP	3,51	5	5	5	5	4	5	5	5
	SD	2,49					2			
	K	0,35								
	S	9,00	9	9	9	9	9	9	9	9
1956	H	2,94	4	4	4	4	4	4	4	4
	BF	0,01								
	FP	3,38	5	5	5	5	3	5	5	5
	SD	2,29					2			
	K	0,38								
	S	9,00	9	9	9	9	9	9	9	9
Förändring 1952—56	H	+ 0,31					+ 1			
	BF	- 0,01								
	FP	- 0,13					- 1			
	SD	- 0,20								
	K	+ 0,03								
	S									

Tabell II A: 15. Kretsarnas fördelning efter folkmängd i östra sektorn.

Folkmängd (i tusental)	230 mandat		300 mandat	
	1952	1956	1952	1956
18—				2
20—			1	3
22—		1	7	4
24—		1	1	
26—	1	2		
28—	2	1		
30—	3	2		
32—	1			
Summa	7	7	9	9

som på ett nytt H-mandat och ett förlorat FP-mandat i första alternativet, SD + K, i 300-indelningen. Ändringen uppstod genom att SD där förlorade en av sina två platser till H och i stället vann en från FP, det senare genom att FP minskade mera än SD + K. Den borgerliga kombinationens röstmarginaler var oerhört stora, i synnerhet i H:s kretsar. Inom kombinationen var FP:s överskott i allmänhet stora och H:s små. Skillnaden var markant, särskilt 1952. Kombinationens överskottsroster mot SD + K tenderade öka 1956. Marginalerna inom kombinationen minskade genomgående för FP och ökade för H.

Tabell II A: 16. Röstmarginalerna vid alternativ 3, SD + K, i östra sektorn.

Valkrets	230 mandat			
	1952		1956	
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K
18	4 896; FP: 2 608		4 877; FP: 1 546	
19	4 308; FP: 4 274		4 873; FP: 3 383	
20	2 650; FP: 4 290		3 136; FP: 3 428	
21	4 440; FP: 3 207		3 692; FP: 1 918	
22	6 755; H: 571		6 858; H: 1 076	
23	11 216; H: 267		10 647; H: 1 292	
24	12 840; H: 1 149		13 031; H: 2 138	
Medeltal	6 729	2 338	6 731	2 112
H	10 270	662	10 179	1 502
BF				
FP	4 074	3 595	4 145	2 569
	300 mandat			
	1952		1956	
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K
24	3 469; FP: 2 235		3 377; FP: 1 247	
25	5 069; FP: 2 660		5 270; FP: 1 932	
26	1 449; FP: 3 351		1 996; FP: 2 674	
27	3 118; FP: 3 358		3 137; FP: 2 672	
28	3 190; FP: 2 774		2 796; FP: 1 750	
29	4 887; H: 299		5 015; H: 655	
30	8 068; H: 198		7 643; H: 855	
31	8 555; H: 1 218		8 574; H: 1 930	
32	9 301; H: 271		9 305; H: 1 066	
Medeltal	5 234	1 818	5 235	1 642
H	7 703	497	7 634	1 127
BF				
FP	3 259	2 876	3 315	2 055

e. Stockholms stad totalt

Resultaten sammanfattas i tabellerna II A: 17—20, varav tabell II A: 17 visar partifördelningen.

Tabell II A: 17. Partifördelningen i Stockholms stad 1952 och 1956.

Valår	Parti							Antal godkända röster
	H	BF	FP	SD	K	Ö	SD+K	
1952	18,2	0,2	36,3	38,8	6,5	—	45,3	431 880
1956	20,9	0,1	35,6	36,5	6,9	—	43,4	440 116

SD var största partiet med FP tätt efter. I synnerhet 1956 var skillnaden mellan de båda partierna liten. Båda minskade 1956 men SD mera än FP. H och K ökade. SD + K var klart mindre än H + FP. I jämförelse med partiställningen i hela riket (jfr I F: 1) var H, FP och K starkare och SD svagare i Stockholm. Starkast var skillnaden givetvis för BF med dess ytterst obetydliga röstandel i Stockholm.

Tabell II A: 18. Mandatfördelningen i Stockholms stad vid 230 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och mandatfördelningen vid proportionella system. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval							
			d'Hondt	jämk. uddatal	alt. med SD utan K				alt. med SD + K			
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
1952	H	4,37	4	4	3	3	3	3	3	3	3	3
	BF	0,05										
	FP	8,71	9	9	7	10	11	10	5	9	9	9
	SD	9,32	10	9	14	11	10	11	16	12	12	12
	K	1,55	1	2								
	S	24,00	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24
1956	H	5,23	5	5	4	4	4	4	4	4	4	4
	BF	0,02										
	FP	8,90	10	9	7	17	17	17	4	11	11	11
	SD	9,11	9	9	14	4	4	4	17	10	10	10
	K	1,74	1	2								
	S	25,00	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
Förändring 1952—56	H	+ 0,86	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1
	BF	- 0,03										
	FP	+ 0,19	+ 1			+ 7	+ 6	+ 7	- 1	+ 2	+ 2	+ 2
	SD	- 0,21	- 1			- 7	- 6	- 7	+ 1	- 2	- 2	- 2
	K	+ 0,19										
	S	+ 1,00	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1

Anm. Sista mandatet 1952 tillfaller enligt d'Hondts metod SD genom BF:s röster. Om BF istället räknas med H + FP, får H mandatet.

I 230-indelningen fick intet parti minst 50 % av rösterna. I 300-indelningen fick SD över 50 % i tre kretsar 1952 och i en krets 1956.

Båda åren fick H ett eller två (i ett alternativ tre) mandat mindre vid majoritetsval än vid proportionella system och än vad som svarade mot röstandelen. Partiet vann ett (i ett alternativ två) mandat 1956. Dess tilldelning blev densamma i alla alternativ utom i ett alternativ 1952 i 300-indelningen. FP däremot fick mycket olika antal mandat beroende på om partiet räknades ensamt eller tillsammans med H. I förra fallet blev FP under-representat, särskilt starkt i alternativen med SD + K. Även om SD:s andel av rösterna var något större än FP:s även 1956, synes skillnaden i mandattilldelning i första alternativet (där FP och SD ensamma ställs mot varandra) vara överraskande stor båda åren men särskilt 1956. Då blev utdel-

Tabell II A: 19. Mandatfördelningen i Stockholms stad vid 300 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och mandatfördelningen vid proportionella system. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval							
			d'Hondt	jämk. uddatal	alt. med SD utan K				alt. med SD + K			
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
1952	H	5,82	6	6	4	4	4	4	3	4	4	4
	BF	0,07										
	FP	11,62	12	12	9	17	17	17	6	12	12	12
	SD	12,42	12	12	19	11	11	11	23	16	16	16
	K	2,07	2	2								
	S	32,00	32	32	32	32	32	32	32	32	32	32
1956	H	7,11	7	7	5	5	5	5	5	5	5	5
	BF	0,03										
	FP	12,10	11	11	10	23	23	23	4	17	17	17
	SD	12,40	12	12	19	6	6	6	25	12	12	12
	K	2,36	2	2								
	S	34,00	32	32	34	34	34	34	34	34	34	34
Förändring 1952—56	H	+ 1,29	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 2	+ 1	+ 1	+ 1
	BF	- 0,04										
	FP	- 0,48	- 1	- 1	+ 1	+ 6	+ 6	+ 6	- 2	+ 5	+ 5	+ 5
	SD	- 0,02				- 5	- 5	- 5	+ 2	- 4	- 4	- 4
	K	+ 0,29										
	S	+ 2,00			+ 2	+ 2	+ 2	+ 2	+ 2	+ 2	+ 2	+ 2

Tabell II A: 20. Fördelningen av antal invånare per krets i Stockholms stad.

Folkmängd (i tusental)	230 mandat		300 mandat	
	1952	1956	1952	1956
18—				3
20—			4	9
22—		1	17	13
24—		1	11	4
26—	1	6		3
28—	6	1		1
30—	6	10		
32—	8	2		
34—	3	1		
36—		1		
38—				1
40—				
42—				
44—				
46—				
48—		1		
50—				
52—		1		
Summa	24	25	32	34

ningen 7 för FP och 14 för SD resp. 10 för FP och 19 för SD. FP:s medelmarginal blev vidare något mindre än SD:s, 1 229 mot 1 682 resp. 808 mot 1 167, och storleken hos FP och SD var så pass lika som 49,4 % mot

50,6 % av antalet FP + SD. Faktiskt skilde endast 3 802 röster. Emellertid visade det sig, att FP hade en mycket större andel av sina röster i de fem kretsar där H erhöll mandatet, 25 236 resp. 23 494 röster eller 15,7 % resp. 15,0 % för FP mot 14 091 resp. 13 211 röster eller 8,8 % resp. 8,2 % för SD. Om FP och SD jämförs i de kretsar, som vanns antingen av FP eller av SD, blir skillnaden mellan partierna 14 947 röster i 230-indelningen och 14 085 röster i 300-indelningen, och FP:s andel av rösterna för FP + SD blir bara 47,3 % resp. 47,5 %. Korrelationen mellan FP:s och H:s röstandelar var 1952 i 230-indelningen + 0,49 men mellan SD:s och H:s andelar — 0,97. Spridningen i FP:s andelar var vidare knappt en tredjedel av spridningen i H:s och SD:s andelar. — Förändringen i mandatfördelningen 1956 i alternativen med H och FP för sig var obetydlig.

I alternativen med H + FP var däremot förändringarna större. SD utan K tappade där 5 till 7 mandat. SD:s mandatandel var 1952 ungefär vad som svarade mot deras röstandel, vilket förmodligen till en del kan tillskrivas de borgerligas stora röstmarginaler i speciellt östra sektorn, men 1956 blev skillnaden i röstandelar tydligen så stor, att SD:s mandatskörd trots marginalerna reducerades till ungefär hälften av den proportionella. I alternativet med H + FP mot SD + K blev SD överrepresenterade 1952, då de fick hälften av mandatet, och ungefär proportionellt representerade 1956, trots den stora borgerliga överlägsenheten, vilken ju var betydligt mer markerad än exempelvis SD:s överlägsenhet över FP när de fem H-kretsarna undantogs (jfr tab. II A: 17). Åter torde de borgerliga röstmarginerna i framför allt östra men även i västra sektorn kunna anföras som en åtminstone partiell förklaring. SD + K:s marginaler var visserligen större än de borgerligas i södra sektorn, men skillnaden där var betydligt mindre än i västra sektorn. SD:s marginaler i södra sektorn var små i förhållande till de borgerligas i östra sektorn. Faktiskt nådde ingen av SD:s marginaler högre än till 66 % av motsvarande medeltal för de borgerligas marginaler i östra sektorn, och medeltalet för SD i södra sektorn var båda åren och i båda indelningarna mindre än 36 % av de borgerligas medeltal i östra sektorn.

De tidigare diskuterade skillnaderna mellan resultaten för 230-indelningen och 300-indelningen vid alternativet H + FP mot, dels SD ensamma 1952, dels SD + K 1956, var riktade åt samma håll, så att 300-indelningen var den för FP fördelaktigaste. De förstärktes också av en del mindre skillnader och blev tydliga för Stockholms stad totalt. Vid 230 mandat fick ju FP och SD ungefär lika många mandat i de ifrågavarande alternativen och valen, medan FP vid 300 mandat fick 5 eller 6 flera mandat än SD. Skillnaderna gäller, vilket redan framhållits, endast i vissa alternativ och val.

Några kretsar fick 1956 avsevärt större folkmängd än övriga kretsar.

B. Stockholms län

Tabell II B: 1. Partifördelningen i Stockholms län 1952 och 1956

Valår	Parti							Antal godkända röster
	H	BF	FP	SD	K	Ö	SD+K	
1952	15,6	5,3	29,7	44,4	5,0	—	49,4	191 803
1956	19,4	4,5	28,2	42,3	5,6	—	47,9	205 751

Partiernas rang efter storlek i länet avvek från deras rang i hela riket endast därigenom att K 1956 var något starkare än BF. Det senare partiet var avgjort svagare i länet än totalt. Övriga partiers storlek i länet avvek mindre från deras storlek totalt. FP var starkare i länet, H och K var något starkare och SD något svagare än totalt. SD + K var något svagare än totalt men något starkare än H + FP, ehuru försprånget var obetydligt 1956, 47,9 % mot 47,6 %. Främst H men även, fast i mindre utsträckning, K ökade 1956, medan BF, FP och SD minskade sina röstandelar. Förändringarna hade således samma riktning som i hela riket.

I 230-indelningen fick länet 12 kretsar och i 300-indelningen 15. Medeltalet invånare per krets 1952 var 30 424 (intervall 27 424—33 424) resp. 24 339 (intervall 21 839—26 839). Utanför de tillåtna gränserna föll en krets i 230-indelningen (åttonde kretsen med 358 invånare för mycket) och två av 300-kretsarna (fjärde och elfte kretsarna, 117 för många resp. 181 för få invånare). I första fallet kunde överskridandet ha undvikits, om Färingsö och Ekerö hade förts till olika kretsar, vilket dock inte skedde, då kommunerna ansågs böra höra till samma krets. I andra fallet bestod kretsen av två hela kommuner och i tredje fallet av en enda hel kommun. Enkelheten i kretskonstruktionen ansågs då kunna motivera så pass obetydliga överskridanden av de uppställda gränserna som det här var fråga om. — År 1956 var medeltalet invånare 33 094 resp. 26 475. Ingen krets delades. Ändringar i kommunindelningen medförde smärre överflyttningar från andra till åttonde kretsen i 230-serien, från tredje till fjärde och från nionde till femte kretsen i 300-serien.

I 230-indelningen utgör första kretsen Norra Roslags domsaga plus Lyhundra från Mellersta Roslags domsaga, andra kretsen Stockholms läns västra domsaga plus Sjuhundra från Mellersta Roslags domsaga, tredje kretsen består av mer eller mindre skärgårdsbetonade kommuner med städerna Norrtälje och Vaxholm, fjärde t. o. m. tionde kretsarna består huvudsakligen av förortskommuner, dvs. kommuner ingående i »Stockholms inre förortsområde», kring Stockholms stad, medan elfte kretsen upptar kommuner i Södertörns domsaga med Nynäshamns stad och tolfte kretsen slutligen innehåller Södertälje. Av förortskretsarna ligger fjärde t. o. m.

åttonde norr om Stockholm och de två andra söder om staden. Solna stad har delats så att större delen bildar sjätte kretsen, medan sydvästra delen ingår i sjunde kretsen tillsammans med Sundbyberg. Rena stadskretsar är femte t. o. m. sjunde och tolfte kretsarna. Blandade kretsar är första, tredje, tionde och elfte kretsarna, medan andra (med Sigtuna), fjärde, åttonde och nionde kretsarna är landsbygds-kretsar, varav dock de tre senare som nämnts väsentligen består av förortskommuner. (Jfr sid. 23 och förklaringarna till tabell I D: 1 sid. 26 för definitioner av »stads»- och »landsbygds-kretsar» och »blandade kretsar».) Femte och tolfte kretsarna består båda av två kommuner, nionde kretsen av tre kommuner. I sjätte och sjunde kretsarna ingår, som nämnts, delar av en kommun (Solna), medan övriga sju kretsar består av flera hela kommuner. Åttonde kretsen utgör Sollentuna och Färentuna domsaga utom Sundbyberg.

I 300-indelningen är de tre första kretsarna var sin domsaga, varav den första och den andra är blandade stads- och landsbygds-kretsar och den tredje en ren landsbygds-krets. Därefter följer förortskretsar fr. o. m. fjärde t. o. m. elfte kretsen. Av dessa är fjärde och elfte kretsen landsbygds-kretsar (landsbygd fortfarande använt i betydelsen »icke stad»), sjätte, sjunde och nionde kretsarna stadskretsar och övriga kretsar blandade. Fjärde t. o. m. nionde ligger norr om, tionde och elfte kretsarna söder om Stockholm. Solna har delats upp på sjunde kretsen, som enbart innehåller delar av staden, och åttonde kretsen med resten av Solna plus Danderyds köping, vilket måste anses mindre tillfredsställande. De båda kommunerna har gräns mot varandra endast över Edsviken, landsvägsförbindelse över Stock-sund. Kretsen är en nödlösning, mer eller mindre framtvingad av att Sund-byberg-Solna till större delen har gräns mot Stockholms stad. Sundbyberg passar utmärkt som egen krets. Solna är för stor för att vara en krets och för liten för att vara två. Solna och Sundbyberg tillsammans har för liten folkmängd för att bilda tre kretsar. En lösning hade varit att flytta över en del av Sundbyberg till en Solnakrets och komplettera den andra Solna-kretsen med delar av Sollentuna. Men då hade tre kommuner mot nu en delats. Sollentuna och Solna tillsammans har för stor folkmängd för två kretsar och för liten för tre. Dessutom blir Järfälla »över», om kommunen inte får bilda (en något för stor) krets tillsammans med Sollentuna. Även Österåker har delats (nionde och tolfte kretsarna), varvid delningslinjen följer församlingsgränsen mellan Östra Ryds och Österåkers församlingar. Tolfte kretsen är en blandad krets av skärgårdskommuner med Vaxholm. Trettonde och fjortonde omfattar kommuner på Södertörn med Nynäshamn (i trettonde) plus Färingsö-Ekerö. Trettonde är en blandad krets och fjor-tonde en landsbygds-krets. Femtonde kretsen slutligen utgöres av Södertälje. — Första t. o. m. tredje, sjätte, elfte och femtonde kretsarna består av vardera en enhet, fjärde kretsen av två enheter, femte och tionde av tre enheter, sjunde t. o. m. nionde samt tolfte kretsarna innehåller delar av någon kommun, medan resterande två kretsar består av flera hela kommuner.

I de proportionella systemen fick länet ytterligare en plats 1956 i båda indelningarna.

Partifördelningen varierade tämligen starkt mellan länets olika kretsar. De landsbygdsbetonade kretsarna i norr hade en för sådana kretsar typisk partifördelning med en relativt betydande andel BF-röster, så att där de tre borgerliga partierna var av ungefär samma storleksordning, och med en icke särskilt stor andel röster för SD samt en obetydlig andel K, så att SD + K blev ganska svaga. I Södertälje och på Södertörn däremot var SD och SD + K starka. I skärgårdskretsarna blev FP starkare än i de andra landsbygds-kretsarna. Förortskretsarna hade för tätortskretsar typiska fördelningar med mycket få BF-röster. Vissa kretsar, främst i nordvästra delen av förortsområdet, var starkt borgerliga, andra hade en om fördelningen i Stockholm totalt påminnande röstfördelning, medan några (främst de med Sundbyberg eller Huddinge) hade en mycket stor andel SD och SD + K. Förändringarna i röstandelar 1956 varierade något mellan kretsarna. SD och SD + K minskade sålunda i regel, men ökade något litet i vissa landsbygdsbetonade kretsar.

Kretsarna i 230-indelningen

1. Öregrund, Östhammar, Frösåker, Vaddö, Häverö, Knuthby, Almunge, Lyhundra

	1952				1956			
H	2 031	2 176	13,1	SD SD	2 489	2 677	16,6	SD SD
BF	3 663	3 700	22,3	SD SD	3 246	3 280	20,3	SD SD
FP	3 254	3 356	20,2	BF BF	2 761	2 845	17,7	BF BF
SD	6 889	7 010	42,3	SD SD	6 782	6 890	42,7	SD SD
K	348	351	2,1	44,4	437	440	2,7	45,4
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	16 185	16 593			15 715	16 132		
	31 925				30 952			

2. Sigtuna, Sjuhundra, Knivsta, Skepptuna, Märsta, Upplands-Väsby, Vallentuna, Össeby

	1952				1956			
H	1 867	2 000	12,6	SD SD	2 419	2 602	15,8	SD SD
BF	2 655	2 682	16,8	SD SD	2 488	2 514	15,2	SD SD
FP	3 739	3 856	24,2	FP FP	3 552	3 661	22,2	FP FP
SD	6 913	7 035	44,1	SD SD	7 098	7 211	43,6	SD SD
K	369	372	2,3	46,4	528	531	3,2	46,8
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	15 543	15 945			16 085	16 519		
	31 287				33 086			

3. Norrtälje, Vaxholm, Frötuna, Blidö, Roslags-Länna, Ljusterö, Djurö, Värmdö, Gustavsberg, Dalarö

	1952				1956			
H	2 243	2 403	16,8	SD SD	2 632	2 831	19,6	SD SD
BF	1 039	1 049	7,3	FP FP	904	914	6,3	FP FP
FP	4 339	4 475	31,3	FP FP	3 944	4 065	28,2	FP FP
SD	5 863	5 966	41,7	SD SD	6 034	6 130	42,5	SD SD
K	415	419	2,9	44,6	481	484	3,4	45,9
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	13 899	14 312			13 995	14 424		
	27 625				28 344			

4. Täby, Österåker, Stocksund, Danderyd

1952				1956				
H	3 110	3 331	22,5	FP SD	4 042	4 348	26,0	FP SD
BF	293	296	2,0	FP FP	330	333	2,0	FP FP
FP	5 294	5 460	36,9	FP FP	5 624	5 796	34,7	FP FP
SD	5 107	5 197	35,2	FP FP	5 509	5 597	33,5	FP FP
K	501	506	3,4	38,6	638	642	3,8	37,3
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	14 305	14 790			16 143	16 716		
	27 970				32 184			

5. Djursholm, Lidingö

1952				1956				
H	5 269	5 644	38,6		6 695	7 201	43,9	
BF	28	28	0,1	H	39	39	0,2	H
FP	4 441	4 580	31,4		4 528	4 667	28,4	
SD	3 870	3 938	27,0		3 996	4 060	24,8	
K	415	419	2,9	29,9	448	451	2,7	27,5
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	14 023	14 609			15 706	16 418		
	28 881				32 108			

6. Solna 1—11

1952				1956				
H	2 299	2 463	14,4	SD SD	3 159	3 398	18,9	SD SD
BF	41	41	0,2	FP SD	38	38	0,2	FP FP
FP	5 765	5 946	34,9	FP SD	5 612	5 784	32,2	FP FP
SD	7 132	7 258	42,6	FP SD	6 985	7 096	39,4	FP FP
K	1 341	1 353	7,9	50,5	1 655	1 666	9,3	48,7
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	16 578	17 061			17 449	17 982		
	approx 32 264				approx 34 490			

7. Solna 12—13, Sundbyberg

1952				1956				
H	1 379	1 477	8,7		2 609	2 806	14,6	
BF	27	27	0,1	SD	40	40	0,2	SD
FP	4 943	5 098	30,1		5 519	5 688	29,7	
SD	8 495	8 645	51,1		8 723	8 862	46,2	
K	1 669	1 684	10,0	61,1	1 766	1 777	9,3	55,5
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	16 513	16 931			18 657	19 173		
	approx 31 456				approx 35 895			

8. Sollentuna, Järfälla, Färingsö, Ekerö

1952				1956				
H	2 175	2 330	12,9	SD SD	3 144	3 382	16,4	SD SD
BF	711	718	3,9	SD SD	567	573	2,8	FP SD ¹
FP	5 685	5 864	32,5	FP SD	6 420	6 616	32,0	FP FP
SD	8 188	8 332	46,1	SD SD	8 834	8 974	43,5	FP SD
K	818	825	4,6	50,7	1 095	1 102	5,3	48,8
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	17 577	18 069			20 060	20 647		¹ 78 r
	33 782				39 545			

9. Huddinge, Västerhaninge, Österhaninge

	1952				1956			
H	1 183	1 267	8,0		1 880	2 022	11,7	SD SD
BF	501	506	3,2	SD	458	463	2,7	SD SD
FP	5 257	5 422	34,2	¹	5 337	5 500	31,9	FP SD
SD	7 148	7 274	45,9		7 548	7 668	44,5	SD SD
K	1 366	1 378	8,7	54,6	1 584	1 594	9,2	53,7
Ö	—				—			
S	15 455	15 847		¹ 79 r	16 807	17 247		
	29 875				33 440			

10. Nacka, Boo, Tyresö, Saltsjöbaden

	1952				1956			
H	2 434	2 607	17,1	SD SD	3 257	3 503	21,0	SD SD
BF	48	48	0,3	FP SD	51	52	0,3	FP FP
FP	4 729	4 877	32,1	FP SD	4 854	5 003	30,1	FP FP
SD	6 669	6 786	44,6	FP SD	6 900	7 010	42,1	FP FP
K	886	894	5,9	50,5	1 067	1 074	6,5	48,6
Ö	—				—			
S	14 766	15 212			16 129	16 642		
	30 014				32 982			

11. Nynäshamn, Botkyrka, Salem, Grödinge, Turinge, Järna, Sorunda, Ösmo

	1952				1956			
H	1 922	2 059	12,4		2 167	2 331	13,5	
BF	960	970	5,9	SD	948	958	5,6	SD
FP	3 840	3 961	23,9		3 941	4 062	23,5	
SD	8 757	8 911	53,8		8 840	8 981	52,1	
K	648	654	4,0	57,8	915	921	5,3	57,4
Ö	—				—			
S	16 127	16 555			16 811	17 253		
	31 220				32 919			

12. Södertälje, Östertälje

	1952				1956			
H	1 969	2 109	13,7		2 599	2 795	16,8	
BF	126	127	0,8	SD	118	119	0,7	SD
FP	3 798	3 917	25,5		4 133	4 259	25,7	
SD	8 403	8 551	55,6		8 405	8 539	51,5	
K	669	675	4,4	60,0	875	881	5,3	56,8
Ö	—				—			
S	14 965	15 379			16 130	16 593		
	28 789				31 182			

Kretsarna i 300-indelningen

1. Norra Roslags domsaga (Östhammar, Öregrund, Frösåker, Vaddö, Häverö, Knuthby, Almunge)

	1952				1956			
H	1 603	1 717	12,3	SD SD	1 907	2 051	15,2	SD SD
BF	2 855	2 884	20,6	SD SD	2 499	2 525	18,7	SD SD
FP	2 779	2 866	20,5	BF ¹ BF ¹	2 390	2 463	18,2	BF ¹ BF ¹
SD	6 089	6 196	44,4	SD SD	5 965	6 060	44,8	SD SD
K	310	313	2,2	46,6	411	414	3,1	47,9
Ö	—				—			
S	13 636	13 976		¹ 18 r före FP	13 172	13 513		¹ 62 r före FP
	26 770				26 098			

2. Mellersta Roslags domsaga (Norrtälje, Sjuhundra, Lyhundra, Frötuna, Blidö, Roslags-Länna)

1952				1956				
H	2 055	2 201	17,6	SD SD	2 596	2 792	21,8	SD SD
BF	2 034	2 055	16,4	FP FP	1 840	1 860	14,6	FP ¹ FP ¹
FP	3 007	3 101	24,7	FP FP	2 711	2 794	21,9	FP ¹ FP ¹
SD	4 829	4 914	39,2	SD SD	4 962	5 041	39,4	SD SD
K	255	257	2,1	41,3	292	294	2,3	41,7
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	12 180	12 528			12 401	12 781		¹ 2 r före H
	23 813				24 052			

3. Stockholms läns västra domsaga (Sigtuna, Knivsta, Skepptuna, Märsta, Upplands-Väsby, Vallentuna, Össeby)

1952				1956				
H	1 571	1 683	12,8	SD SD	1 986	2 136	15,7	SD SD
BF	2 186	2 208	16,8	SD SD	2 069	2 091	15,3	SD SD
FP	3 170	3 270	25,0	FP FP	3 074	3 168	23,2	FP FP
SD	5 535	5 632	43,0	SD SD	5 713	5 804	42,5	SD SD
K	308	311	2,4	45,4	451	454	3,3	45,8
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	12 770	13 104			13 293	13 653		
	25 885				27 846			

4. Sollentuna, Järfälla

1952				1956				
H	1 775	1 901	13,1	SD SD	2 605	2 802	16,4	SD SD
BF	93	94	0,7	FP ¹ SD	90	91	0,5	FP FP ¹
FP	4 808	4 959	34,2	FP SD	5 582	5 753	33,6	FP FP
SD	6 685	6 803	46,9	SD ² SD	7 365	7 482	43,8	FP FP ²
K	732	739	5,1	52,0	975	981	5,7	49,5
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	14 093	14 496		¹ 57 r	16 617	17 109		¹ 92 r
	26 956		² 37 r		32 632		² 1 r	

5. Djursholm, Täby, Stocksund

1952				1956				
H	3 877	4 153	34,4		4 434	4 769	36,1	
BF	101	102	0,9	H	157	159	1,2	H
FP	3 791	3 910	32,4		3 994	4 116	31,1	
SD	3 474	3 535	29,3		3 696	3 755	28,4	
K	355	358	3,0	32,3	422	425	3,2	31,6
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	11 598	12 058			12 703	13 224		
	23 513				26 012			

6. Sundbyberg

1952				1956				
H	1 063	1 139	8,3		1 475	1 587	11,2	
BF	22	22	0,2	SD	27	27	0,2	SD
FP	3 950	4 074	29,6		4 020	4 143	29,2	
SD	7 122	7 247	52,7		7 045	7 157	50,4	
K	1 250	1 261	9,2	61,9	1 276	1 284	9,0	59,4
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	13 407	13 743			13 843	14 198		
	25 038				26 082			

7. Solna 1—7

	1952				1956			
H	1 598	1 712	13,9	SD SD	2 194	2 360	18,9	SD SD
BF	21	21	0,2	FP SD ¹	16	16	0,1	FP FP
FP	4 254	4 388	35,7	FP SD ²	3 896	4 015	32,1	FP FP
SD	5 084	5 173	42,1	FP SD ³	4 859	4 936	39,4	FP FP
K	990	999	8,1	50,2	1 182	1 190	9,5	48,9
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	11 947	12 293		¹ 72 r	12 147	12 517		
	approx 22 781			² 51 r	approx 23 737			
				³ 93 r				

8. Solna 8—13, Danderyd

	1952				1956			
H	1 882	2 016	16,3	SD SD	3 412	3 670	23,7	SD SD
BF	50	51	0,4	FP FP	72	73	0,5	FP FP
FP	4 174	4 305	34,9	FP FP	4 943	5 094	32,9	FP FP
SD	4 955	5 042	40,9	FP FP	5 404	5 490	35,4	FP FP
K	920	928	7,5	48,4	1 157	1 164	7,5	42,9
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	11 981	12 342			14 988	15 491		
	approx 23 893				approx 29 947			

9. Lidingö, Östra Ryd (i Österåker)

	1952				1956			
H	3 398	3 640	33,9		4 759	5 119	39,8	
BF	18	18	0,2	H ¹	55	56	0,4	H
FP	3 456	3 565	33,1		3 688	3 801	29,6	
SD	3 086	3 140	29,2		3 398	3 452	26,9	
K	383	386	3,6	32,8	416	419	3,3	30,2
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	10 341	10 749		¹ 75 r före FP	12 316	12 847		
	21 876				24 976			

10. Nacka, Tyresö, Saltsjöbaden

	1952				1956			
H	2 155	2 308	18,3	SD SD	2 852	3 068	22,2	SD SD
BF	39	39	0,3	FP SD ¹	42	42	0,3	FP FP
FP	3 824	3 944	31,3	FP SD ²	3 976	4 098	29,7	FP FP
SD	5 529	5 626	44,6	FP SD ³	5 681	5 771	41,8	FP FP
K	680	686	5,5	50,1	808	813	6,0	47,8
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	12 227	12 603		¹ 60 r	13 359	13 792		
	24 424			² 21 r	27 071			
				³ 99 r				

11. Huddinge

	1952				1956			
H	813	871	7,5		1 223	1 315	10,6	
BF	65	66	0,6	SD	90	91	0,7	SD
FP	3 891	4 013	34,5		3 912	4 032	32,3	
SD	5 366	5 460	47,0		5 583	5 672	45,5	
K	1 204	1 215	10,4	57,4	1 345	1 354	10,9	56,4
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	11 339	11 625			12 153	12 464		
	21 658				23 631			

12. Vaxholm, Österåker (i Österåker), Ljusterö, Djurö, Värmdö, Gustavsberg, Boo, Dalarö

	1952				1956			
H	1 430	1 532	12,7	SD SD	1 687	1 815	15,1	SD SD
BF	468	473	3,9	FP SD ¹	359	363	3,0	FP SD
FP	4 099	4 228	35,1	FP FP	3 702	3 815	31,8	FP SD ¹
SD	5 235	5 327	44,2	SD ² SD	5 304	5 388	45,0	SD SD
K	493	497	4,1	48,3	605	609	5,1	50,1
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	11 725	12 057		¹ 64 r	11 657	11 990		¹ 4 r
	23 429			² 40 r	24 220			

13. Nynäshamn, Grödinge, Sorunda, Ösmo, Västerhaninge, Österhaninge

	1952				1956			
H	1 071	1 147	9,5		1 451	1 561	12,1	
BF	1 036	1 046	8,7	SD	947	957	7,4	SD
FP	3 065	3 161	26,2		3 139	3 235	25,2	
SD	6 038	6 144	51,0		6 217	6 316	49,1	
K	552	557	4,6	55,6	791	796	6,2	55,3
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	11 762	12 055			12 545	12 865		
	23 317				25 369			

14. Färingsö, Ekerö, Botkyrka, Salem, Östertälje, Turinge, Järna

	1952				1956			
H	1 837	1 968	14,3		2 132	2 293	16,2	
BF	1 027	1 037	7,5	SD	895	905	6,4	SD
FP	3 337	3 442	24,9		3 431	3 536	25,0	
SD	6 848	6 969	50,5		6 766	6 874	48,6	
K	383	386	2,8	53,3	538	541	3,8	52,4
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	13 432	13 802			13 762	14 149		
	25 572				26 813			

15. Södertälje

	1952				1956			
H	1 753	1 878	13,5		2 379	2 559	16,9	
BF	77	78	0,6	SD	69	70	0,5	SD
FP	3 479	3 588	25,9		3 767	3 882	25,6	
SD	7 559	7 692	55,4		7 696	7 818	51,6	
K	630	636	4,6	60,0	820	825	5,4	57,0
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	13 498	13 872			14 731	15 154		
	26 163				28 641			

I 230-indelningen fick SD minst 50 % av rösterna i 3 kretsar 1952 och 2 kretsar 1956. I 300-indelningen var motsvarande antal 4 resp. 2.

H:s mandatantal blev detsamma i alla alternativ. Partiet blev svagt under-representerat utom i 300-indelningen 1952. BF fick ett mandat i alternativ 3 och blev utan mandat i övriga alternativ. Även i de proportionella systemen fick partiet intet eller ett mandat. FP:s antal platser varierade från noll eller ett i de alternativ där H och FP räknades för sig, till 6 eller 7 när H + BF + FP ställdes mot SD ensamma. Partiets representation gick därmed från kraftig underrepresentation till kraftig överrepresentation. I

Tabell II B: 4. Kretsarnas fördelning efter folkmängd i Stockholms län.

Folkmängd (i tusental)	230 mandat		300 mandat	
	1952	1956	1952	1956
18—				
20—			2	
22—			6	2
24—			4	4
26—	2		3	6
28—	3	1		2
30—	5	2		
32—	2	6		1
34—		2		
36—				
38—		1		
40—				
42—				
44—				
46—				
48—				
50—				
52—				
Summa	12	12	15	15

alternativen med H + FP mot SD + K vann FP 2 eller 3 mandat från SD 1956. SD fick alla mandat utom ett eller två, när de borgerliga partierna inte kombinerades. Mot borgerliga kombinationer fick SD färre mandat, men blev inte underrepresenterade annat än mot H + BF + FP 1956 och mot samma kombination 1952 utan K med 3 eller 4 av 12 mandat resp. 5 eller 6 av 15 mandat. I övrigt blev SD överrepresenterade med i några fall mer än hälften av mandat, trots att de ensamma hade färre röster än H + FP och tillsammans med K färre röster än H + BF + FP. Tillsammans med BF var de dock ungefär lika starka som H + FP, 1952 något starkare och 1956 något svagare. Tabell II B: 5 visar, att 1952 i 230-indelningen, då SD fick 7 av 12 mandat tillsammans med K mot de borgerliga partierna, var SD:s genomsnittliga röstmarginal lägre än kombinationens, eftersom SD vann mycket knappt i tre kretsar. Dessa erövrades av FP 1956, då SD behöll endast sina 4 säkraste mandat. Medeltalen för röstmarginerna blev då i stort sett lika för SD + K och den borgerliga kombinationen. De borgerliga hade två stora försprång. Även i 300-indelningen blev SD:s marginaler 1952 mindre än kombinationens, vilket även där kan tillskrivas två mycket knappa vinster för SD + K och ett par stora borgerliga marginaler. De två kretsar där de knappa vinsterna för SD inträffade, och en krets där SD + K:s förspång också var tämligen litet, övertogs 1956 av FP, som i stället miste en av sina något osäkra kretsar och förlorade med 4 röster (FP minskade 413 röster, medan SD ökade 61 röster), vilket drog ner SD:s röstmarginerna även 1956. Även i alternativ 2 noterades en rad mycket små marginaler. Av de borgerliga marginalerna i tabellen var H:s avsevärt större än de andra.

Tabell II B: 5. Röstmarginalerna vid alternativ 3, SD + K, i Stockholms län.

Valkrets	230 mandat			
	1952		1956	
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K
1	1 871; BF: 344		1 472; BF: 435	
2	1 131; FP: 1 174		1 035; FP: 1 059	
3	1 542; FP: 2 072		1 196; FP: 1 234	
4	3 384; FP: 2 129		4 238; FP: 1 448	
5	5 895; H: 1 064		7 396; H: 2 534	
6		161	458; FP: 2 386	
7		3 727		2 105
8		245	495; FP: 3 234	
9		1 457		1 277
10		148	474; FP: 1 500	
11		2 575		2 551
12		3 073		2 247
Medeltal	2 765	1 357	2 096	1 729
H	5 895	1 064	7 396	2 534
BF	1 871	344	1 472	435
FP	2 019	1 792	1 316	1 810
300 mandat				
Valkrets	1952		1956	
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K
1	958; BF: 18		565; BF: 62	
2	2 186; FP: 900		2 111; FP: 2	
3	1 218; FP: 1 062		1 137; FP: 1 032	
4		588	183; FP: 2 951	
5	4 272; H: 243		4 864; H: 653	
6		3 273		2 684
7		51	265; FP: 1 655	
8	402; FP: 2 289		2 183; FP: 1 424	
9	3 697; H: 75		5 105; H: 1 318	
10		21	624; FP: 1 030	
11		1 725		1 588
12	409; FP: 2 696			4
13		1 347		1 359
14		908		681
15		2 784		2 132
Medeltal	1 877	1 040	1 893	1 408
H	3 985	159	4 985	986
BF	958	18	565	62
FP	1 054	1 737	1 084	1 349

I några fall blev FP något sämre representerat i 300-serien än i 230-serien. Skillnaderna, liksom övriga differenser mellan serierna i fråga om mandatfördelningen, var dock obetydliga.

C. Uppsala län.

Tabell II C: 1. Partifördelningen i Uppsala län 1952 och 1956.

Valår	Parti							Antal godkända röster
	H	BF	FP	SD	K	Ö	SD+K	
1952	13,7	12,7	23,3	48,3	2,0	—	50,3	82 328
1956	16,6	11,4	22,2	47,2	2,6	—	49,8	85 623

Rangordningen mellan partierna och förändringarna 1956 i röstandelarna var desamma i länet som i hela landet. BF och SD var starkare, H, FP och K svagare i länet än totalt i hela landet. Andelen SD + K var praktiskt taget densamma som i hela landet.

I 230-indelningen fick länet 5 kretsar, i 300-indelningen 7 kretsar. Medeltalet invånare pr krets var 1952 i 230-indelningen 31 164 (intervall 28 164—34 164) och i 300-indelningen 22 260 (intervall 19 760—24 760). Samtliga kretsar föll inom de uppställda gränserna. År 1956 var medeltalen 32 277 och 23 055.

Första kretsen i 230-indelningen utgöres av Trögds tingslag och Enköpings stad och är således en blandad krets. Andra och tredje kretsarna blir tillsammans Uppsala stad. Fjärde kretsen är en ren landsbygds-krets bestående av Tiunda tingslag och 4 kommuner i Uppsala läns norra domsaga. Även femte kretsen är en landsbygds-krets som innehåller resten av Uppsala läns norra domsaga. Ingen kommun utom Uppsala har delats. Kretsarna har alltså en tämligen enkel konstruktion.

Indelningen vid 300 mandat ansluter inte lika väl till stora administrativa enheter. Dock här ingen kommun utom Uppsala delats. Första kretsen består av Enköping och tre landskommuner. Tillsammans med andra kretsen, som är en ren landsbygds-krets, innehåller den hela Uppsala läns södra domsaga utom Rasbo, som ingår i sjätte kretsen, och Vaksala, som ingår i fjärde kretsen, men med tillägg av två kommuner i Uppsala läns norra domsaga. Resten av denna domsaga har delats på sjätte och sjunde kretsarna. Tredje t. o. m. femte kretsarna utgöres av Uppsala, varvid femte kretsen har fått en diskutabel utformning. I Uppsalakretsarna ingår som nämnts även Vaksala, så att fjärde kretsen blir en blandad krets.

Inom länet varierade partifördelningen mellan kretsarna. Landsbygds-kretsarna hade den för dem typiska fördelningen utom den sista kretsen, där SD var oerhört starka. Av Uppsalakretsarna hade de som innehöll Fjärdingen (utom valdistrikten G, H och I, f. d. Bondkyrka socken) en borgerlig prägel, medan SD dominerade de andra. Förändringarna i röstandelarna 1956 avvek i tre kretsar från förändringarna i övriga kretsar, då SD och SD + K ökade något i ifrågavarande kretsar (fjärde i 230-indelningen, första och sjätte i 300-indelningen).

Kretsarna i 230-indelningen

1. Enköping och Trögds tingslag: Enköping, Åsunda, S. och N. Trögd, Upplands-Bro, Håbo, Lagunda

	1952					1956				
H	2 159	2 346	15,4	SD	SD	2 535	2 761	18,0	SD	SD
BF	2 803	2 824	18,6	SD	SD	2 587	2 604	16,9	SD	SD
FP	2 788	2 905	19,1	FP ¹	FP ¹	2 691	2 816	18,3	FP ¹	FP ¹
SD	6 864	6 976	46,0	SD	SD	6 920	7 030	45,7	SD	SD
K	135	136	0,9			169	170	1,1		
Ö	—					—				
S	14 749	15 187			¹ 81 r före BF	14 902	15 381			¹ 55 r före H
		29 933					29 995			

2. Uppsala: Fjärdingen, Svartbäcken C

	1952					1956				
H	3 970	4 314	26,7	SD	SD	4 655	5 069	30,3	SD	SD
BF	210	212	1,3	FP	FP	173	174	1,0	FP	FP
FP	4 853	5 056	31,4	FP	FP	4 953	5 182	31,0	FP	FP
SD	6 067	6 166	38,2	FP	FP	5 647	5 737	34,3	FP	FP
K	389	391	2,4		40,6	554	558	3,4		37,7
Ö	1	1				1	1			
S	15 490	16 140				15 983	16 721			
		approx 31 202					approx 32 020			

3. Uppsala: Svartbäcken och Kungsängen (utom Svartbäcken C)

	1952					1956				
H	2 229	2 422	13,5			2 907	3 166	15,7		
BF	249	251	1,4	SD		211	212	1,1	SD	
FP	4 990	5 199	29,1			5 282	5 527	27,4		
SD	9 352	9 504	53,1			10 291	10 455	51,7		
K	513	516	2,9		56,0	821	828	4,1		55,8
Ö	—					—				
S	17 333	17 892				19 512	20 188			
		approx 33 676					approx 38 224			

4. S. Hagunda, N. Hagunda, Bälinge, Vaksala, Rasbo, Oland, Dannemora, Vattholma, Björklinge

	1952					1956				
H	1 241	1 349	8,8	SD	SD	1 785	1 944	12,9	SD	SD
BF	4 597	4 631	30,3	SD	SD	4 241	4 269	28,3	SD	SD
FP	2 640	2 751	18,0	BF	BF	2 256	2 360	15,7	BF	BF
SD	6 067	6 166	40,3	SD	SD	5 984	6 079	40,4	SD	SD
K	398	400	2,6		42,9	407	410	2,7		43,1
Ö	—					—				
S	14 943	15 297				14 673	15 062			
		29 657					28 833			

5. Vendel, Tierp, Tierps köp., Söderfors, Älvkarleby, Västland, Österlövsta, Hällnäs

	1952					1956				
H	789	857	4,8			1 194	1 300	7,1		
BF	2 539	2 558	14,4	SD		2 454	2 470	13,5	SD	
FP	3 107	3 237	18,2			2 991	3 129	17,1		
SD	10 777	10 953	61,5			10 900	11 073	60,7		
K	204	205	1,1		62,6	292	294	1,6		62,3
Ö	—					—				
S	17 416	17 810				17 831	18 266			
		31 354					32 311			

Kretsarna i 300-indelningen

1. Enköping, Åsunda, S. och N. Trögd

	1952				1956			
H	1 464	1 591	15,6	SD SD	1 745	1 900	18,0	SD SD
BF	1 845	1 859	18,3	SD SD	1 710	1 721	16,3	SD SD
FP	1 940	2 021	19,9	FP FP	1 898	1 986	18,8	FP ¹ FP ¹
SD	4 540	4 614	45,3	SD SD	4 754	4 830	45,7	SD SD
K	92	93	0,9	46,2	130	131	1,2	46,9
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	9 881	10 178			10 237	10 568		¹ 86 r
	20 054				20 623			före H

2. Upplands Bro, Håbo, Lagunda, S och N Hagunda, Bälunge, Vattholma, Björklinge.

	1952				1956			
H	1 275	1 386	11,6	SD SD	1 589	1 730	14,7	SD SD
BF	3 454	3 480	29,0	SD SD	3 244	3 265	27,8	SD SD
FP	2 124	2 213	18,5	BF BF	1 927	2 016	17,1	BF BF
SD	4 686	4 762	39,8	SD SD	4 512	4 584	39,0	SD SD
K	132	133	1,1	40,9	164	165	1,4	40,4
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	11 671	11 974			11 436	11 760		
	23 940				23 066			

3. Fjärdingen A—F, K, L

(fyra kvarter överflyttade från krets 5)

	1952				1956			
H	3 342	3 632	31,3	SD SD	3 617	3 939	34,5	
BF	84	85	0,7	FP FP	56	56	0,5	H
FP	3 597	3 748	32,2	FP FP	3 485	3 646	31,9	
SD	3 877	3 940	33,9	FP FP	3 407	3 461	30,3	
K	214	215	1,9	35,8	315	318	2,8	33,1
Ö	1	1	—	—	1	1	—	—
S	11 115	11 621			10 881	11 421		
	approx 21 975				approx 21 620			

4. Kungsängen, Svartbäcken C, Vaksala

	1952				1956			
H	1 681	1 827	14,8		2 280	2 483	16,9	
BF	526	530	4,3	SD	473	476	3,2	SD
FP	3 205	3 339	27,1		3 673	3 843	26,1	
SD	6 197	6 298	51,2		7 235	7 350	49,9	
K	323	325	2,6	53,8	563	568	3,9	53,8
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	11 932	12 319			14 224	14 720		
	approx 23 394				approx 27 993			

5. Svartbäcken utom C, Fjärdingen G, H, I (jfr krets 3)

	1952				1956			
H	1 330	1 445	12,5		1 860	2 026	16,7	
BF	251	253	2,2	SD	211	212	1,7	SD
FP	3 254	3 390	29,4		3 288	3 440	28,3	
SD	5 965	6 062	52,6		5 863	5 956	49,0	
K	378	380	3,3	55,9	523	527	4,3	53,3
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	11 178	11 530			11 745	12 161		
	approx 22 243				approx 23 269			

6. Rasbo, Oland, Dannemora, Vendel, Österlövsta, Hållnäs

1952				1956						
H	777	844	6,8	SD	SD	1 268	1 381	11,3	SD	SD
BF	2 817	2 838	23,0	SD	SD	2 555	2 572	21,0	SD	SD
FP	2 493	2 597	21,0	BF	BF	2 125	2 223	18,2	BF	BF
SD	5 670	5 762	46,6	SD	SD	5 683	5 773	47,2	SD	SD
K	317	319	2,6			281	283	2,3		49,5
Ö	—					—				
S	12 074	12 360				11 912	12 232			
		22 947					22 356			

7. Tierp, Tierps köp., Söderfors, Älvkarleby, Västland

1952				1956						
H	519	564	4,6			717	781	6,1		
BF	1 421	1 432	11,6	SD		1 417	1 426	11,2	SD	
FP	1 765	1 839	14,9			1 777	1 859	14,6		
SD	8 192	8 326	67,4			8 288	8 420	66,0		
K	183	184	1,5	68,9		267	269	2,1	68,1	
Ö	—					—				
S	12 080	12 345				12 466	12 755			
		21 269					22 456			

Resultaten sammanfattas i tabeller II C: 2—5.

Tabell II C: 2. Mandatfördelningen i Uppsala län vid 230 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och mandatfördelningen vid proportionella system. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval								
			d' Hondt	jämk. uddatal	alt. med SD utan K				alt. med SD + K				
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	
1952	H	0,69	1	1									
	BF	0,64					1				1		
	FP	1,16	1	1		1	2	1			2		
	SD	2,41	3	3	5	4	2	4	5	4	2	1	4
	K	0,10											
	S	5,00	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
1956	H	0,83	1	1									
	BF	0,57					1				1		
	FP	1,11	1	1		1	2	1			2	1	
	SD	2,36	3	3	5	4	2	4	5	4	2	4	
	K	0,13											
	S	5,00	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Förändring 1952—56	H	+ 0,14											
	BF	— 0,07											
	FP	— 0,05											
	SD	— 0,05											
	K	+ 0,03											
	S												

I 230-indelningen hade SD över 50 % av rösterna i två kretsar både 1952 och 1956, och i 300-indelningen i tre kretsar 1952 och en krets 1956.

H blev helt utan mandat i 230-indelningen men erövrade i 300-indelning-

Tabell II C: 3. Mandatfördelningen i Uppsala län vid 300 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och mandatfördelningen vid proportionella system. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval								
			d'Hondt	jämk. uddatal	alt. med SD utan K				alt. med SD + K				
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	
1952	H	0,96	1	1									
	BF	0,89	1	1				2				2	
	FP	1,63	2	2			1	2	1		1	2	1
	SD	3,38	3	3	7	6	3	6	7	6	3	6	6
	K	0,14											
	S	7,00	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7
1956	H	1,16	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	BF	0,80		1				2				2	
	FP	1,56	2	2				1				1	
	SD	3,30	4	3	6	6	3	6	6	6	3	6	6
	K	0,18											
	S	7,00	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7
Förändring 1952—56	H	+ 0,20			+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1
	BF	- 0,09	- 1										
	FP	- 0,07											
	SD	- 0,08	+ 1		- 1	- 1	- 1	- 1	- 1	- 1	- 1	- 1	- 1
	K												
	S	+ 0,04											

Tabell II C: 4. Kretsarnas fördelning efter folkmängd i Uppsala län.

Folkmängd (i tusental)	230 mandat		300 mandat	
	1952	1956	1952	1956
18—				
20—			3	2
22—			4	4
24—				
26—				1
28—	2	2		
30—	2			
32—	1	2		
34—				
36—				
38—		1		
40—				
42—				
44—				
46—				
48—				
50—				
52—				
Summa	5	5	7	7

en en plats 1956, vilket var enda ändringen i mandatfördelningen 1956. Mandatet togs i första alternativet från SD, i övriga alternativ från FP. BF fick mandat endast i alternativ 3, där det fick en plats i 230-indelningen

Tabell II C: 5. Röstmarginalerna vid alternativ 3, SD + K, i Uppsala län.

Valkrets	230 mandat			
	1952		1956	
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K
1	963; FP: 81		981; FP: 55	
2	3 025; FP: 742		4 130; FP: 113	
3		2 148		2 378
4	2 165; BF: 1 880		2 084; BF: 1 909	
5		4 506		4 468
Medeltal	2 051	901	3 327	2 398
H			692	
BF	2 165	1 880	2 084	1 909
FP	1 994	412	2 566	84
	300 mandat			
	1952		1956	
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K
1	764; FP: 162		646; FP: 86	
2	2 184; BF: 1 267		2 262; BF: 1 249	
3	3 310; FP: 116		3 862; H: 293	
4		927		1 116
5		1 354		805
6	198; BF: 241		120; BF: 349	
7		4 675		4 623
Medeltal	1 614	447	2 319	1 723
H			3 862	494
BF	1 191	754	1 191	293
FP	2 037	139	646	799
				86

och två platser i 300-indelningen. Åtminstone i senare fallet blev partiet överrepresenterat. Överrepresentationen torde sammanhånga med koncentrationen av BF:s röster till två resp. tre kretsar. FP blev utan mandat i första alternativet och fick en eller två representanter i de andra alternativen utom i 300-indelningen 1956, där partiet efter mandatförlusten till H endast fick en plats i alternativ 3 och blev orepresenterat i alternativ 2 och 4. Skillnaderna mellan indelningarna var i övrigt obetydliga. SD slutligen fick alla mandat eller alla utom ett mandat i alla alternativ utom i alternativ 3, där SD fick 2 av 5 resp. 3 av 7 mandat. Det senare svarade något i underkant mot partiets röstandel. I andra alternativ blev SD klart överrepresenterade. En av SD:s kretsar (den sista) och en av de borgerliga kretsarna (Fjärdingen) hemfördes med stora marginaler i tredje alternativet, SD + K. Medeltalen för SD:s marginaler blev något större än motsvarande medeltal för de borgerliga.

D. Södermanlands län.

Tabell II C: 6. Partifördelningen i Södermanlands län 1952 och 1956.

Valår	Parti							Antal godkända röster
	H	BF	FP	SD	K	Ö	SD+K	
1952	9,5	10,7	23,2	55,0	1,6	—	56,6	120 426
1956	12,0	9,5	22,6	53,8	2,1	—	55,9	122 228

I länet var SD och SD + K mycket starkare än i hela landet totalt med klart mer än hälften av rösterna till SD. BF hade båda åren exakt samma röstandel som i hela landet, FP var något svagare, H och K klart mindre i länet. Rangordningen mellan partierna var 1956 densamma som i riket, sedan H hade passerat BF. År 1952 var nämligen BF något starkare än H. Förändringarna 1956 var riktade som i hela landet och hade ungefär samma storleksordning som totalt.

I 230-indelningen fick länet 7 valkretsar och i 300-indelningen 9 kretsar. Medeltalet invånare pr krets blev 1952 med 7 mandat 30 876 (intervall 27 876—33 876) och med 9 mandat 24 015 (intervall 21 515—26 515). Alla kretsar hade invånarantal inom de givna gränserna. År 1956 blev medeltalet 31 564 och 24 550. Liksom i samtliga följande andrakammarskretsar blev samtliga kretsar odelade. På grund av ändringar i kommunindelningen ändrades gränsen mellan första och andra kretsarna i 230-serien något, liksom gränserna mellan första och andra, sjunde och åttonde kretsarna i 300-serien.

Indelningen för 230 mandat inleddes med en blandad men stadsbetonad krets bestående av Nyköping, Oxelösund och två grannkommuner. Även andra kretsen är blandad, men den är landsbygdsdominerad med landskommuner och Trosa längs kusten, landskommuner runt första kretsen och inne i länet samt staden Flen. Tredje och fjärde kretsarna är likaledes blandade och utgöres av Katrineholm med tre angränsande kommuner och av nordöstra delen av länet med Strängnäs och Mariefred. Femte kretsen är en landsbygdskrets bestående av nordvästra delen av länet utom Eskilstuna, Torshälla och Hällby, som bildar de två sista kretsarna. Eskilstuna har delats, så att Fors, Torshälla och Hällby är en krets och Kloster en krets. Ingen annan kommun än Eskilstuna har delats, men ingen krets ansluter till länets domsagar.

Indelningen till 300 mandat inleddes med en stadskrets bestående av Nyköping och Oxelösund. Andra kretsen består av kommuner kring första kretsen och längs kusten. Enda stad är Trosa, med mindre än 10 % av kretsens folkmängd. Tredje kretsen är blandad, ligger mitt i länet och utgöres av Flen och fem kommuner grupperade kring denna stad. Fjärde och femte kretsarna bildar sydvästra delen av länet med kommunerna kring Katrineholm. Staden ingår i femte kretsen, medan fjärde är en landsbygdskrets. Sjätte kretsen utgöres av kommunerna vid och innanför länets

Mälarkust. I den kretsen ingår Strängnäs och Mariefred. Även sjunde kretsen är blandad med Torshälla och yttre delen av Eskilstuna-Kloster jämte fyra omgivande landskommuner. Resten av Eskilstuna bildar de två sista kretsarna, så att Fors utgör egen krets (den åttonde) och resterande delar av Kloster den nionde kretsen.

I de två nordligaste landsbygdsbetonade kretsarna i båda indelningarna, av vilka kretsar en i vardera indelningen innehåller Strängnäs och Mariefred, var SD betydligt svagare än i de övriga kretsarna. Förändringarna 1956 var ungefär desamma i alla kretsarna. FP ökade i 230-indelningens första krets.

Resultaten sammanfattas i tabellerna II D: 2—5, som följer efter kretsarna.

Kretsarna i 230-indelningen

1. Nyköping, Oxelösund, Tunaberg, Jönåker

	1952				1956			
H	1 862	2 016	11,1		2 373	2 565	13,4	
BF	1 095	1 107	6,1	SD	1 032	1 042	5,5	SD
FP	3 674	3 797	20,8		3 892	4 022	21,0	
SD	10 859	11 041	60,5		10 962	11 135	58,2	
K	262	267	1,5	62,0	367	370	1,9	60,1
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	17 752	18 228			18 626	19 134		
	33 094				34 656			

2. Flen, Trosa, Björkvik, Stigtomta, Rönö, Svärta, Tystberga, Vagnhärad, Hölö, Sparreholm, Bettna

	1952				1956			
H	1 594	1 726	9,4		2 058	2 224	12,5	
BF	3 820	3 860	21,1	SD	3 417	3 449	19,4	SD
FP	3 233	3 342	18,3		2 996	3 096	17,4	1
SD	9 113	9 266	50,6		8 676	8 813	49,5	
K	114	116	0,6	51,2	217	219	1,2	50,7
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	17 874	18 310			17 364	17 801		
	32 292				31 990			1 44 r

3. Katrineholm, Sködinge, St. Malm, V. Vingåker

	1952				1956			
H	1 627	1 761	9,6		1 905	2 059	11,1	
BF	1 628	1 645	9,0	SD	1 517	1 531	8,2	SD
FP	4 100	4 238	23,2		4 100	4 237	22,8	
SD	10 224	10 396	56,9		10 266	10 428	56,1	
K	236	241	1,3	58,2	340	343	1,8	57,9
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	17 815	18 281			18 128	18 598		
	31 808				33 349			

4. Strängnäs, Mariefred, Gnesta, Daga, Åker, Enhörna, Stallarholmen, Tosterö, Värfruberga

	1952				1956			
H	2 003	2 168	14,3	SD SD	2 385	2 578	17,0	SD SD
BF	2 222	2 246	14,8	SD SD	2 011	2 030	13,3	SD SD
FP	3 591	3 712	24,5	FP FP	3 501	3 618	23,8	FP FP
SD	6 839	6 954	45,8	SD SD	6 664	6 769	44,5	SD SD
K	90	92	0,6	46,4	209	211	1,4	45,9
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	14 745	15 172			14 770	15 206		
	28 165				28 042			

5. Kafjärden, V. Rekarne, Husby-Rekarne, Ärla, Mellösa, Malmköping, Floda, Julita

	1952				1956			
H	1 228	1 329	8,5	SD SD	1 558	1 684	11,4	SD SD
BF	3 475	3 512	22,4	SD SD	3 031	3 059	20,8	SD SD
FP	3 393	3 507	22,4	BF ¹ BF ¹	3 144	3 249	22,1	FP FP
SD	7 042	7 160	45,8	SD SD	6 462	6 564	44,6	SD SD
K	135	138	0,9	46,7	160	161	1,1	45,7
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	15 273	15 646		1 5 r före FP	14 355	14 717		
	28 342				27 496			

6. Eskilstuna 1—8 (Fors), Torshälla, Hällby

	1952				1956			
H	1 103	1 194	6,7		1 681	1 817	9,4	
BF	385	389	2,2	SD	353	356	1,8	SD
FP	4 403	4 551	25,4		4 661	4 817	24,8	
SD	11 026	11 211	62,6		11 500	11 682	60,1	
K	536	546	3,1	65,7	750	757	3,9	64,0
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	17 453	17 891			18 945	19 429		
	32 584				35 333			

7. Eskilstuna 9—17 (Kloster)

	1952				1956			
H	1 092	1 182	7,0		1 611	1 741	10,0	
BF	170	172	1,0	SD	163	165	1,0	SD
FP	4 659	4 816	28,5		4 396	4 543	26,2	
SD	10 064	10 233	60,6		10 161	10 322	59,5	
K	485	494	2,9	63,5	564	569	3,3	62,8
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	16 470	16 897			16 895	17 340		
	29 849				30 080			

Kretsarna i 300-indelningen

1. Nyköping, Oxelösund

	1952				1956			
H	1 661	1 798	12,4		2 082	2 250	14,6	
BF	279	282	1,9	SD	322	325	2,1	SD
FP	3 204	3 312	22,8		3 371	3 484	22,6	
SD	8 764	8 911	61,3		8 885	9 025	58,6	
K	233	238	1,6	62,9	320	323	2,1	60,7
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	14 141	14 541			14 980	15 407		
	26 367				27 895			

2. Trosa, Tunaberg, Jönåker, Stigtomta, Svärta, Tystberga, Vagnhärad, Hölö

	1952				1956			
H	790	855	7,2		1 091	1 179	10,2	
BF	2 566	2 593	22,0	SD	2 264	2 285	19,7	SD
FP	1 929	1 994	16,9		1 854	1 916	16,6	
SD	6 183	6 287	53,3		5 968	6 062	52,4	
K	69	70	0,6	53,9	132	133	1,1	53,5
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	11 537	11 799			11 309	11 575		
	21 638				21 604			

3. Flen, Rönö, Gnesta, Daga, Sparreholm, Bettna

	1952				1956			
H	1 378	1 492	11,6	SD SD	1 688	1 824	14,5	SD SD
BF	2 586	2 613	20,3	SD SD	2 320	2 342	18,6	SD SD
FP	2 544	2 629	20,4	FP ¹ FP ¹	2 366	2 445	19,5	FP FP
SD	5 942	6 042	46,8	SD SD	5 685	5 775	45,9	SD SD
K	111	113	0,9	47,7	187	189	1,5	47,4
Ö	—				—			
S	12 561	12 889		¹ 16 r	12 246	12 575		
	22 356			före BF	22 100			

4. Mellösa, Malmköping, Floda, V. Vingåker, Julita

	1952				1956			
H	1 072	1 160	8,9		1 325	1 432	11,4	
BF	2 198	2 221	17,0	SD	1 908	1 926	15,3	SD
FP	2 859	2 955	22,6		2 698	2 788	22,1	
SD	6 452	6 560	50,1		6 162	6 259	49,7	
K	176	179	1,4	51,5	192	194	1,5	51,2
Ö	—				—			
S	12 757	13 075			12 285	12 599		
	23 436				23 150			

5. Katrineholm, Björkvik, St. Malm, Sködinge

	1952				1956			
H	1 337	1 447	10,0		1 553	1 678	11,4	
BF	1 271	1 284	8,9	SD	1 217	1 228	8,4	SD
FP	2 974	3 074	21,4		2 952	3 051	20,8	
SD	8 287	8 426	58,5		8 308	8 439	57,6	
K	166	169	1,2	59,7	263	265	1,8	59,4
Ö	—				—			
S	14 035	14 400			14 293	14 661		
	24 901				26 188			

6. Strängnäs, Mariefred, Åker, Enhörna, Stallarholmen, Tosterö, Vårfruberga, Kafjärden

	1952				1956			
H	1 698	1 838	14,2	SD SD	2 070	2 237	17,2	SD SD
BF	1 953	1 974	15,2	SD SD	1 727	1 743	13,4	SD SD
FP	3 036	3 138	24,2	FP FP	3 039	3 141	24,1	FP FP
SD	5 855	5 953	46,0	SD SD	5 659	5 748	44,1	SD SD
K	55	56	0,4	46,4	161	162	1,2	45,3
Ö	—				—			
S	12 597	12 959			12 656	13 031		
	24 143				24 075			

7. Torshälla, Eskilstuna 17, Hällby, V. Rekarne, Husby Rekarne, Ärla

	1952				1956			
H	647	700	6,0		920	994	8,8	
BF	1 781	1 800	15,6	SD	1 581	1 596	14,0	SD
FP	2 693	2 783	24,0		2 601	2 688	23,7	
SD	5 961	6 061	52,4		5 685	5 775	50,8	
K	224	228	2,0	54,4	298	301	2,7	53,5
Ö	—				—			
S	11 306	11 572			11 085	11 354		
	approx 21 913				approx 21 902			

8. Eskilstuna 1—3 (Fors)

1952				1956			
H	886	959	6,8	1 314	1 420	9,3	
BF	98	99	0,7	93	94	0,6	SD
FP	3 571	3 691	26,2	3 763	3 889	25,3	
SD	8 749	8 896	63,3	9 233	9 379	61,1	
K	409	417	3,0	562	567	3,7	64,8
Ö	—	—	—	—	—	—	—
S	13 713	14 062		14 965	15 349		
	24 879			27 009			

9. Eskilstuna 9—16

1952				1956			
H	1 040	1 126	7,4	1 528	1 651	10,5	
BF	63	64	0,4	92	93	0,6	SD
FP	4 243	4 386	29,0	4 046	4 182	26,7	
SD	8 974	9 125	60,4	9 106	9 250	59,0	
K	415	423	2,8	492	496	3,2	62,2
Ö	—	—	—	—	—	—	—
S	14 735	15 124		15 264	15 672		
	approx 26 501			approx 27 023			

Tabell II D: 2. Mandatfördelningen i Södermanlands län vid 230 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och mandatfördelningen vid proportionella system. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval								
			d'Hondt	jämk. uddatal	alt. med SD utan K				alt. med SD + K				
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	
1952	H	0,66		1									
	BF	0,75		2									
	FP	1,63	2	2									
	SD	3,85	5	4	7	7	5	7	7	7	5	7	
	K	0,11											
	S	7,00	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7
1956	H	0,84	1	1									
	BF	0,67											
	FP	1,58	1	2			2				2		
	SD	3,76	5	4	7	7	5	7	7	7	5	7	
	K	0,15											
	S	7,00	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7
Förändring 1952—56	H	+ 0,18	+ 1	+ 1									
	BF	— 0,08		— 1									
	FP	— 0,05	— 1				— 1				— 1		
	SD	— 0,09					+ 1				+ 1		
	K	+ 0,04											
	S												

I 230-indelningen fick SD mer än 50 % av rösterna i 5 kretsar 1952 och 4 kretsar 1956. I 300-indelningen fick SD absolut majoritet i 7 kretsar 1952 och 6 kretsar 1956.

I tredje alternativet fick FP två mandat utom 1952 i 230-indelningen, där det fick ett mandat och BF ett. Alla andra mandat tillföll SD. Inga föränd-

Tabell II D: 3. Mandatfördelningen i Södermandlands län vid 300 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och mandatfördelningen vid proportionella system. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval								
			d'Hondt	jämk. uddatal	alt. med SD utan K				alt. med SD + K				
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	
1952	H	0,85	1	1									
	BF	0,97	1	1									
	FP	2,09	2	2				2				2	
	SD	4,95	5	5	9	9	7	9	9	9	7	9	
	K	0,14											
	S	9,00	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
1956	H	1,08	1	1									
	BF	0,86	1	1									
	FP	2,03	2	2				2				2	
	SD	4,84	5	5	9	9	7	9	9	9	7	9	
	K	0,19											
	S	9,00	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
Förändring 1952—56	H	+ 0,23											
	BF	- 0,11											
	FP	- 0,06											
	SD	- 0,11											
	K	+ 0,05											
	S												

Tabell D: 4. Kretsarnas fördelning efter folkmängd i Södermanlands län.

Folkmängd (i tusental)	230 mandat		300 mandat	
	1952	1956	1952	1956
18—				
20—			2	2
22—			2	2
24—			3	1
26—		1	2	4
28—	3	1		
30—	1	2		
32—	3	1		
34—		2		
36—				
38—				
40—				
42—				
44—				
46—				
48—				
50—				
52—				
Summa	7	7	9	9

ringar i mandatfördelningen inträffade 1956 utom att FP övertog BF:s mandat i 230-indelningens tredje alternativ. SD blev överrepresenterade i förhållande till röstfördelningen i alla alternativ. I 230-indelningens tredje al-

Tabell II D: 5. Röstmarginalerna vid alternativ 3, SD + K,
i Södermanlands län.

Valkrets	230 mandat					
	1952		1956			
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K		
1		4 388		3 876		
2		454		263		
3		2 993		2 944		
4	1 080; FP: 1 466		1 246; FP: 1 040			
5	1 050; BF: 5		1 267; FP: 190			
6		5 623		5 449		
7		4 557		4 442		
Medeltal	1 065	736	3 603	1 256	615	3 395
H						
BF	1 050	5				
FP	1 080	1 466		1 256	615	
Valkrets	300 mandat					
	1952		1956			
	H + BF + FP	SD + K	H + BP + FP	SD + K		
1		3 757		3 289		
2		915		815		
3	579; FP: 16		647; FP: 103			
4		403		307		
5		2 790		2 747		
6	941; FP: 1 164		1 211; FP: 904			
7		1 006		798		
8		4 564		4 543		
9		3 972		3 820		
Medeltal	760	590	2 487	929	504	2 331
H						
BF						
FP	760	590		929	504	

ternativ fick partiet dock lika många mandat som enligt d'Hondts regel vid kartell BF + SD. FP blev med 2 platser proportionellt representerat men i övrigt underrepresenterat. H som ju blev helt utan platser, blev underrepresenterad liksom BF utom den gång då det fick en plats. Genom att de borgerliga partiernas starka områden i båda indelningarna bara räckte till för vinst i två kretsar (i tredje alternativet), blev tilldelningen något större för SD i 300-indelningen än i 230-indelningen.

SD:s röstmarginaler i tabell II D: 5 var i medeltal mer än dubbelt så stora som de borgerligas även 1956, då FP:s var större och SD:s mindre än 1952. Fyra av SD:s marginaler i båda indelningarna och vid båda valen var stora (över 2 700). Röstövertikten räckte dock tydligen till vinster även i andra kretsar.

E. Östergötlands län.

Tabell II E: 1. Partifördelningen i Östergötlands län.

Valår	Parti							Antal godkända röster
	H	BF	FP	SD	K	Ö	SD+K	
1952	15,7	10,4	18,6	52,2	3,1	—	55,3	189 687
1956	18,5	8,8	18,2	50,6	3,9	—	54,5	194 040

Rangordningen mellan partierna var 1952 densamma som i hela landet. SD hade dock mycket större andel av rösterna i länet än totalt. Även H var något starkare. BF hade ungefär sin andel, K hade klart mindre andel. Största avvikelsen nedåt i röstandel noterades dock för FP med 18,6 % mot 24,4 % totalt. SD + K hade över 55 % av rösterna trots K:s svaga ställning. SD ensamma hade över 50 %. Förändringarna 1956 svarade i stort sett mot förändringarna i hela landet. H passerade nu FP, om än knappt, och blev således länets andra parti. Trots minskad andel hade SD över 50 % av rösterna.

I 230-indelningen fick länet 11 mandat och i 300-indelningen 15. Medeltalet invånare pr krets blev 1952 vid 11 mandat 31 857 (intervall 28 857—34 857) och vid 15 mandat 23 362 (intervall 20 862—25 862). Tolfte kretsen i 300-indelningen fick 233 för få invånare. År 1956 blev medeltalen pr krets 32 304 och 23 690. Ändrade kommungränser medför vissa mindre överflyttningar i 230-serien mellan första och fjärde, nionde och elfte kretsarna, i 300-serien mellan första och sjätte, åttonde och elfte kretsarna. Dessutom flyttas ett område i åttonde resp. andra kretsen över länsgränsen till sjätte resp. åttonde kretsen i Örebro län.

Första kretsen i 230-indelningen är en landsbygds-krets bestående av sex kommuner längst i norr. Därefter följer tre kretsar med delar av Norrköping. Den första av dessa, dvs. indelningens andra krets, består av Matteus och Ö. Eneby församlingar, dvs. norra delen av staden. Tredje kretsen innehåller Hedvigs församling och större delen av S:t Olai församling, medan resten av staden finns i fjärde kretsen tillsammans med de två kommunerna på Vikbolandet. Fjärde kretsen är således en blandad stads- och landsbygds-krets. Femte kretsen innehåller Hammarkinds, Stegeborgs och Skärkinds domsaga med Söderköping och dessutom tre andra kommuner. Linköping har delats på sjätte och sjunde kretsarna, varav den förra består av större delen av Domkyrkoförsamlingen och den senare av resten av staden samt två grannkommuner. Åttonde kretsen upptar Motala och två grannkommuner, nionde Skänninge och en rad omgivande kommuner, tionde söder därom Mjölby och Vadstena med omgivningar och elfte kretsen slutligen södra delen av länet med Kinda och Ydre domsaga jämte tre kommuner i Linköpings domsaga. Inga kommuner utom Norrköping och Linköping, där dock gränserna i rätt stor utsträckning följer församlingsgränserna, har delats. Indelningen ansluter som synes inte särskilt väl till domsagorna. Man-

talsskrivna befolkningen uppgick den 1 november 1951 i andra kretsen till 33 371, i tredje kretsen till 31 461, i Norrköpingsdelen av fjärde kretsen till 21 803 (kyrkoskrivna folkmängden den 31 december approximativt 21 719), i sjätte kretsen till 30 589 och i Linköpingsdelen av sjunde kretsen till 25 483 (kyrkoskrivna folkmängden 31 december approximativt 25 308).

I 300-indelningen är de två första kretsarna landsbygds-kretsar i norr. Där-
efter följer fyra Norrköpingskretsar, varav den sista (sjätte kretsen) även
innehåller de båda kommunerna på Vikbolandet. Uppdelningen av Norrkö-
ping följer helt församlingsgränserna. Sjunde kretsen utgöres av Hammar-
kinds, Stegeborgs och Skärkinds domsaga plus Norsholm. Åttonde kretsen
är östra delen av Linköpings domsaga. Därpå kommer två kretsar som helt
består av delar av Linköping. Vissa ytterområden av Linköping vilka till-
hör S:t Lars församling, och tre kommuner väster om staden bildar elfte
kretsen. Tofte kretsen ligger helt i Aska, Dals och Bobergs domsaga (med
Vadstena och Skänninge städer). Trettonde kretsen utgöres av Motala, fjor-
tonde av Folkungabygdens domsaga med Mjölby med undantag för de två
sydligaste kommunerna, som tillsammans med Kinda och Ydre domsaga
bildar femtonde och sista kretsen. Norrköping, Linköping och Borensberg
har delats. Mantalsskrivna befolkningen uppgick den 1 november 1951 i
nionde kretsen till 21 584, i tionde kretsen till 24 163 och i Linköpingsdelen
av elfte kretsen till 10 325 (kyrkoskrivna folkmängden den 31 december
approximativt 10 243).

Partiernas röstandelar varierade betydligt mellan länets kretsar. I de nor-
ra landsbygds-kretsarna var SD:s andel synnerligen stor, medan den längst i
söder låg under 40 %. I senare fallet var i stället BF:s andel ovanligt stor,
över 25 %. Övriga landsbygdsbetonade kretsar hade röstfördelningar mel-
lan de två nämnda extremfallen. I stadskretsarna varierade SD:s andel 1956
från under 45 % till över 55 %. SD:s var något svagare i Linköping än i
Norrköping, ehuru delar av den senare staden var mer borgerligt betonade
än övriga delar. I Norrköping var också H starkare i förhållande till FP än
i Linköping. Förändringarna 1956 varierade även något. FP gick sålunda
framåt i Norrköping, och SD och SD + K ökade något i någon krets.

Sedan kretsarna har presenterats nedan, sammanfattas resultaten i tabel-
lerna II E: 2—5.

Kretsarna i 230-indelningen

1. Tjällmo, Hällestad, Hävla, Finspång, Kville, Kolmården

	1952				1956		
H	1 705	1 823	10,7		2 178	2 321	13,4
BF	1 875	1 905	11,1	SD	1 563	1 582	9,1
FP	2 256	2 345	13,7		2 260	2 346	13,5
SD	10 508	10 676	62,4		10 508	10 671	61,4
K	362	365	2,1	64,5	440	443	2,6
Ö	—				—		
S	16 706	17 114			16 949	17 363	
	31 086				31 819		

2. Norrköping: Matteus, Ö. Eneby

	1952				1956			
H	2 703	2 890	16,1		3 087	3 289	17,8	
BF	149	151	0,8	SD	98	99	0,5	SD
FP	3 102	3 225	18,0		3 436	3 567	19,4	
SD	10 671	10 842	60,5		10 332	10 492	56,9	
K	815	822	4,6	65,1	992	998	5,4	62,3
Ö	—	—	—		1	1	—	
S	17 440	17 930			17 946	18 446		
	33 633				33 694			

3. Norrköping: S:t Olai 1—5, 8, Hedvig

	1952				1956			
H	4 545	4 859	26,2		4 409	4 698	27,1	
BF	70	71	0,4	SD	35	35	0,2	SD
FP	3 301	3 431	18,5		3 252	3 376	19,4	
SD	9 395	9 545	51,4		8 391	8 521	49,0	
K	653	658	3,5	54,9	743	748	4,3	53,3
Ö	—	—	—		1	1	—	
S	17 964	18 564			16 831	17 379		
	approx 31 789				approx 29 560			

4. Norrköping: S:t Olai 6, 7, Borg, S:t Johannes, Styrstad, Tingstad; V. Vikbolandet, Ö. Vikbolandet

	1952				1956			
H	3 012	3 220	20,5		3 892	4 147	23,6	SD SD
BF	1 736	1 764	11,3	SD	1 537	1 556	8,9	SD SD
FP	2 365	2 458	15,7		2 878	2 988	17,0	H SD
SD	7 767	7 891	50,3		8 161	8 287	47,3	SD SD
K	342	345	2,2	52,5	555	559	3,2	50,5
Ö	—	—	—		2	2	—	
S	15 222	15 678			17 025	17 539		
	approx 29 477				approx 32 687			

5. Söderköping, Åkerbo, Norsholm, Skärblacka, Stegeborg, Aspveden, Ringarum, Valdemarsvik, Gryt

	1952				1956			
H	2 426	2 593	14,9		3 052	3 252	19,3	
BF	3 396	3 450	19,9	SD	2 880	2 915	17,3	SD
FP	2 286	2 376	13,7		2 003	2 079	12,3	¹
SD	8 529	8 665	49,9		8 138	8 264	49,0	
K	288	290	1,6	51,5	351	353	2,1	51,1
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	16 925	17 374			16 424	16 863		¹ 18 r
	31 559				30 902			

6. Linköping: större delen av domkyrkoförs. 1—9, 12

	1952				1—10, 12, 15, 16 (ej helt oförändrad)			
H	3 450	3 688	21,9	SD SD	4 067	4 333	24,4	SD SD
BF	141	143	0,8	FP SD	106	107	0,6	FP SD¹
FP	4 408	4 582	27,2	FP SD¹	4 284	4 447	25,1	FP FP²
SD	7 609	7 731	45,8	FP SD	7 726	7 846	44,3	FP SD
K	715	721	4,3	50,1	990	996	5,6	49,9
Ö	—	—	—		1	1	—	
S	16 323	16 865		¹ 39 r	17 174	17 730		¹ 62 r
	approx 30 871				approx 32 643			² 45 r

7. Linköping 10, 11, 13—18 (resten av domkyrkoförs. och S:t Lars) Askeby, Landeryd; 1956 i Linköping distrikten 11, 13, 14, 17—26; (ej helt oförändrad)

	1952				1956			
H	1 681	1 797	11,6		2 532	2 698	15,6	
BF	753	765	4,9	SD	656	664	3,8	SD
FP	3 465	3 602	23,3		3 780	3 924	22,7	
SD	8 433	8 568	55,3		8 943	9 082	52,6	
K	747	753	4,9	60,2	914	920	5,3	57,9
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	15 079	15 485			16 825	17 288		
	approx 29 983				approx 32 987			

8. Motala, Godegård, Aska

	1952				1956			
H	1 770	1 892	11,4		2 287	2 437	14,3	
BF	1 091	1 108	6,7	SD	878	889	5,2	SD
FP	3 879	4 032	24,3		3 577	3 713	21,8	
SD	8 610	8 748	52,6		8 867	9 004	52,9	
K	833	840	5,0	57,6	990	996	5,8	58,7
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	16 183	16 620			16 599	17 039		
	31 385				32 024			

9. Skänninge, Borensberg, Boberg, Vifolka, S. och N. Valkebo, Kärna, Vreta kloster

	1952				1956			
H	2 065	2 207	12,5	SD SD	2 705	2 882	16,0	SD SD
BF	3 467	3 522	20,0	SD SD	3 101	3 139	17,4	SD SD
FP	2 817	2 928	16,6	BF ¹ SD	2 737	2 841	15,8	BF SD
SD	8 441	8 576	48,6	SD SD	8 434	8 565	47,6	SD SD
K	416	419	2,3	50,9	575	579	3,2	50,8
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	17 206	17 652		1 81 r	17 552	18 006		
	33 556				33 094			

10. Mjölby, Vadstena, Östgöta-Dal, Folkunga, Alvastra, Ödeshög, Boxholm, S. Gästring

	1952				1956			
H	2 127	2 274	12,4		2 756	2 937	15,7	
BF	2 873	2 919	15,9	SD	2 578	2 610	14,0	SD
FP	3 227	3 354	18,3		3 034	3 150	16,9	
SD	9 086	9 231	50,3		9 220	9 363	50,1	
K	563	568	3,1	53,4	617	621	3,3	53,4
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	17 876	18 346			18 205	18 681		
	33 752				33 453			

11. Ydre, V., S. och N. Kinda, Åtvidaberg, Björsäter, Vårdnäs

	1952				1956			
H	2 333	2 494	13,8	SD SD	2 719	2 897	16,4	SD SD
BF	3 916	3 978	22,0	SD SD	3 540	3 584	20,2	SD SD
FP	2 830	2 942	16,3	BF BF	2 712	2 815	15,9	BF BF
SD	8 317	8 450	46,8	SD SD	8 003	8 127	45,9	SD SD
K	188	190	1,1	47,9	279	281	1,6	47,5
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	17 584	18 054			17 253	17 704		
	33 341				32 481			

Kretsarna i 300-indelningen

1. Hävla, Finspång, Kville, Kolmården

	1952				1956			
H	1 431	1 530	11,1		1 782	1 899	13,4	
BF	1 044	1 061	7,7	SD	889	900	6,4	SD
FP	1 878	1 952	14,1		1 891	1 963	13,9	
SD	8 866	9 008	65,0		8 874	9 012	63,8	
K	285	287	2,1	67,1	356	358	2,5	66,3
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	13 504	13 838			13 792	14 132		
	24 970				25 892			

2. Godegård, Tjällmo, Kristberg (i Borensberg), Vreta Kloster, Skärblacka, Hällestad

	1952				1956			
H	1 009	1 079	9,1		1 369	1 459	12,3	
BF	2 314	2 351	19,7	SD	1 919	1 943	16,4	SD
FP	1 583	1 646	13,8		1 542	1 601	13,6	
SD	6 390	6 492	54,5		6 297	6 395	54,1	
K	340	343	2,9	57,4	423	426	3,6	57,7
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	11 636	11 911			11 550	11 824		
	21 749				21 482			

3. Norrköping: S:t Olai

	1952				1956			
H	3 412	3 647	25,0		3 407	3 630	26,1	
BF	60	61	0,4	SD	40	40	0,3	SD
FP	2 492	2 590	17,7		2 561	2 659	19,1	
SD	7 672	7 795	53,3		6 916	7 023	50,5	
K	520	524	3,6	56,9	557	561	4,0	54,5
Ö	—	—	—		1	1	—	
S	14 156	14 617			13 482	13 914		
	24 510				23 132			

4. Norrköping: Hedvig, Matteus

	1952				1956			
H	2 841	3 037	22,5		2 802	2 986	23,8	
BF	45	46	0,3	SD	21	21	0,2	SD
FP	2 298	2 389	17,7		2 188	2 271	18,1	
SD	7 349	7 467	55,2		6 478	6 578	52,4	
K	577	582	4,3	59,5	689	693	5,5	57,9
Ö	—	—	—		1	1	—	
S	13 110	13 521			12 179	12 550		
	23 942				21 942			

5. Norrköping: Östra Eneby

	1952				1956			
H	1 565	1 673	14,4		1 971	2 100	16,6	
BF	130	132	1,1	SD	92	93	0,7	SD
FP	2 100	2 183	18,7		2 496	2 591	20,5	
SD	7 044	7 157	61,5		7 126	7 236	57,2	
K	501	505	4,3	65,8	632	636	5,0	62,2
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	11 340	11 650			12 317	12 656		
	22 654				23 699			

6. Norrköping: Borg, S:t Joh., Styrstad, Tingstad; Ö. och V. Vikbolandet

	1952				1956			
H	2 442	2 610	21,1	SD SD	3 208	3 418	24,0	SD SD
BF	1 720	1 747	14,1	SD SD	1 517	1 536	10,8	SD SD
FP	1 878	1 952	15,8	H H	2 321	2 409	16,9	H H
SD	5 768	5 860	47,3	SD SD	6 364	6 463	45,4	SD SD
K	212	214	1,7	49,0	412	415	2,9	48,3
Ö	—	—	—		2	2	—	
S	12 020	12 383			13 824	14 243		
	23 793				27 168			

7. Söderköping, Norsholm, Stegeborg, Aspveden, Ringarum, Valdemarsvik, Gryt

	1952				1956			
H	2 004	2 142	16,7	SD SD	2 421	2 580	21,0	SD SD
BF	2 490	2 530	19,7	SD SD	2 158	2 185	17,8	SD SD
FP	1 735	1 804	14,1	BF BF	1 462	1 518	12,4	H H
SD	6 058	6 155	48,0	SD SD	5 704	5 792	47,1	SD SD
K	187	189	1,5	49,5	214	215	1,7	48,8
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	12 474	12 820			11 959	12 290		
	23 392				22 582			

8. Åtvidaberg, Björsäter, Askeby, Landeryd, Vårdnäs, Åkerbo

	1952				1956			
H	1 192	1 274	11,0		1 646	1 754	15,1	
BF	2 239	2 275	19,7	SD	1 959	1 983	17,0	SD
FP	1 643	1 708	14,8		1 628	1 690	14,5	
SD	6 071	6 168	53,3		5 925	6 017	51,6	
K	144	145	1,2	54,5	210	211	1,8	53,4
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	11 289	11 570			11 368	11 655		
	21 819				21 781			

9. Linköping (Domkyrkoförsamlingen norr om Storgatan)

	1—5, 11, 12				1—6, 12—16			
	1952				1956			
H	2 247	2 402	20,5	SD SD	2 788	2 971	21,4	SD SD
BF	91	92	0,8	FP¹ SD	82	83	0,6	FP¹ SD
FP	3 058	3 179	27,2	FP SD	3 425	3 555	25,6	FP SD
SD	5 401	5 487	46,9	FP² SD	6 387	6 486	46,6	SD² SD
K	530	534	4,6	51,5	799	804	5,8	52,4
Ö	—	—	—		1	1	—	
S	11 327	11 694		¹ 94 r	13 482	13 900		¹ 40 r
	approx 21 141			² 2 r	approx 25 077			² 43 r

10. Linköping (Domkyrkoförsaml. söder om Storg, delar av S:t Lars förs)

	6—10, 14, 16, 17				7—11, 18—20, 22, 24 (något ändrad)			
	1952				1956			
H	2 134	2 281	17,3		2 740	2 919	21,2	
BF	96	98	0,7	SD	90	91	0,7	SD
FP	3 409	3 544	26,8		3 282	3 407	24,8	
SD	6 547	6 652	50,3		6 432	6 532	47,5	
K	647	652	4,9	55,2	792	797	5,8	53,3
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	12 833	13 227			13 336	13 746		
	approx 24 795				approx 26 017			

11. Linköping (delar av S:t Lars): distrikt 13, 15, 18; Vifolka, N. Valkebo, Kärna, (1956 i Linköping distrikt 17, 21, 23, 25, 26; något ändrad)

	1952				1956			
H	1 304	1 394	12,1		1 696	1 807	15,8	
BF	1 436	1 459	12,6	SD	1 230	1 245	10,9	SD
FP	2 074	2 156	18,6		2 005	2 081	18,3	
SD	6 077	6 174	53,4		5 758	5 847	51,3	
K	379	382	3,3	56,7	413	416	3,7	55,0
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	11 270	11 565			11 102	11 396		
	approx 22 231				approx 21 753			

12. Vadstena, Skänninge, Brunneby och Klockrike (i Borensberg) Boberg, Aska, Östgöta-Dal

	1952				1956			
H	1 422	1 520	14,1	SD SD	1 919	2 045	18,4	SD SD
BF	1 847	1 876	17,5	SD SD	1 675	1 696	15,3	SD SD
FP	2 008	2 087	19,4	FP FP	1 843	1 913	17,2	H H
SD	4 973	5 053	47,0	SD SD	5 048	5 126	46,1	SD SD
K	210	212	2,0	49,0	335	337	3,0	49,1
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	1 460	10 748			10 820	11 117		
	20 629				20 455			

Tabell II E: 3. Mandatfördelningen i Östergötlands län vid 300 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och mandatfördelningen vid proportionella system. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval								
			d'Hondt	jämk. uddatal	alt. med SD utan K				alt. med SD + K				
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	
1952	H	2,35	2	2				1				1	
	BF	1,57	1	2				2				2	
	FP	2,79	3	3			1	2				1	
	SD	7,82	9	8	15	14	10	14	15	15	11	15	
	K	0,47											
	S	15,00	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15
1956	H	2,78	3	3				3				3	
	BF	1,33	1	1				1				1	
	FP	2,72	3	3			1	1					
	SD	7,59	8	8	15	14	10	15	15	15	11	15	
	K	0,58											
	S	15,00	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15
Förändring 1952—56	H	+ 0,43	+ 1	+ 1				+ 2				+ 2	
	BF	- 0,24		- 1				- 1				- 1	
	FP	- 0,07						- 1				- 1	
	SD	- 0,23	- 1						+ 1				
	K	+ 0,11											
	S												

Tabell II E: 4. Kretsarnas fördelning efter folkmängd i Östergötlands län.

Folkmängd (i tusental)	230 mandat		300 mandat	
	1952	1956	1952	1956
18—				
20—			4	5
22—			5	4
24—			6	3
26—				3
28—	2	1		
30—	5	2		
32—	4	8		
34—				
36—				
38—				
40—				
42—				
44—				
46—				
48—				
50—				
52—				
Summa	11	11	15	15

11 av 15 (år 1956). I övriga alternativ erövrade de alla mandat eller alla mandat utom ett. Förändringarna 1956 i SD:s mandatantal var små. I 230-indelningen förlorade de en plats i alternativ 3, och i 300-indelningen vann de en plats i alternativ 4. I kretsen ifråga var nämligen FP:s tillbakagång ganska stark, så att H + FP, trots H:s ökning, minskade mer än BF + SD. BF:s och SD:s förluster var i denna krets ganska små. — Då H och FP räknades för sig, blev de borgerliga helt utan mandat. I andra och fjärde alternativen med SD utan K tog FP oftast ett mandat. I alternativ 3 med SD ensamma fick FP ett eller två mandat, men nu blev också H och BF representerade. BF blev i vissa fall rentav snarast överrepresenterat. I 300-indelningen fick det dock 1956 nöja sig med ett mandat även mot SD utan K, sedan H övertagit det ena av BF:s två från 1952. Mot SD + K i samma alternativ fick BF ett mandat även i 230-indelningen. Där tog SD alla andra platser utom en, som 1956 övertogs av FP. I 300-indelningen i samma alternativ fick H och FP vardera ett mandat 1952 och BF två, men 1956 erövrade H två kretsar, en från vardera BF och FP. H fick således i vissa fall sin proportionella representation, BF blev i några fall överrepresenterat, men FP blev alltid underrepresenterat. BF:s mandat förklaras i viss mån av att partiet tenderade ha sina röster relativt starkt koncentrerade till SD:s svagare kretsar, nämligen landsbygdskretsarna i södra och mellersta delen av länet. Partiets röstandelar visade således en tämligen stark spridning och en — om än inte särskilt stark — negativ korrelation med röstandelen för SD. Även H och FP hade en sådan negativ korrelation med SD:s andelar, men spridningen i deras andelar av rösterna var betydligt mindre än BF:s. Då H och FP var starkare än BF i länet behövdes inte lika stark spridning i deras andelar för att de skulle få mandat. FP hade i större utsträckning än H sina största andelar i kretsar, där SD inte var tillräckligt svaga för att den borgerliga kombinationen skulle ta mandat. BF:s andelar var vidare negativt korrelerade med H:s och FP:s.

Skillnaderna mellan indelningarna gäller främst de borgerliga mandatens placering inom kombinationen i tredje alternativet.

Av de borgerliga segrarna i alternativ 3 mot SD + K hemfördes endast BF:s i femtonde kretsen i 300-indelningen med något säkrare marginal, medan övriga var mer eller mindre knappa. Även en del SD-mandat togs med relativt små röstöverskott, men åtminstone tre av marginalerna båda åren var kraftiga i båda indelningarna, varför medeltalen för SD:s marginaler blev minst dubbelt så stora som den borgerliga kombinationens medeltal. Rösterna räckte dock även till vinster i andra kretsar.

F. Jönköpings län

Tabell II F: 1. Partifördelningen i Jönköpings län.

Valår	Parti							Antal godkända röster
	H	BF	FP	SD	K	Ö	SD+K	
1952	14,2	16,6	26,1	41,0	2,1	—	43,1	149 857
1956	18,0	15,2	25,5	38,6	2,7	—	41,3	156 078

H hade 1952 ungefär samma styrka i länet som i hela landet. Ökningen 1956 var något större i länet än i riket, så att H fick ungefär 1 % mera av rösterna i länet än i riket. BF var mycket starkare i länet och hade 1952 flera röster än H, vilken dock passerade BF 1956. Även FP, som var länets andra parti, var något starkare än i hela landet. SD, K och SD + K var däremot avsevärt svagare. År 1956 hade SD mindre än 40 % av rösterna. Då blev också SD + K mindre än H + FP. Förändringarna 1956 liknade förändringarna i hela landet totalt.

Länet fick 9 platser i 230-indelningen och 12 platser i 300-indelningen. Proportionellt skulle länet 1956 i 300-indelningen ha fått 11 platser. Medeltalet invånare pr krets 1952 blev med 9 kretsar 30 475 (intervall 27 475—33 475) och med 12 kretsar 22 856 (intervall 20 356—25 356). Ingen krets föll utanför de angivna folkmängdsintervallen. År 1956 var medeltalen 31 101 och 23 326. Ändringar i kommunindelningen medförde gränsjusteringar mellan tredje och femte kretsarna i 230-serien och fjärde och sjätte kretsarna i 300-serien. Från sjätte resp. åttonde kretsen överfördes ett område till tredje resp. fjärde kretsen i Hallands län och till nionde resp. tolfte kretsen ett område från tredje resp. fjärde kretsen i Kalmar län.

Första kretsen i 230-indelningen omfattar nordligaste delen av länet med städerna Tranås och Gränna och omgivande landskommuner. Andra kretsen innehåller Huskvarna och östra delen av Jönköping, medan resten av Jönköping samt Bankeryd, som i länet har gräns endast mot Jönköping, bildar tredje kretsen. Fjärde kretsen är N. och S. Vedbo domsaga utom de två kommuner och Tranås vilka ingår i första kretsen. Femte t. o. m. sjunde kretsarna omfattar västra delen av länet, varvid femte kretsen ligger längst i norr och sjunde kretsen består av Värnamo och omgivande kommuner. Femte och sjätte kretsarna är rena landsbygdskretsar. Sjätte och sjunde kretsarna är tillsammans Östbo och Västbo domsaga utom Vagge-ryd, som ingår i femte kretsen. Åttonde kretsen består av Nässjö och Sävsjö och kommunerna mellan de båda städerna, varefter nionde kretsen omfattar resterande del av Njudungs domsaga, dvs. länets sydöstra hörn med Vetlanda. Enda delade kommun är Jönköping, varvid dock delningen följer föreliggande »valkrets»-uppdelning av staden vid kommunala val.

Första kretsen i 300-indelningen ligger längst i nordöst och består av Tranås och de tre närmaste landskommunerna. Första kretsen och femte kretsen med Eksjö utgör tillsammans N. och S. Vedbo domsaga. Andra kretsen med Gränna och Huskvarna ligger längs Vättern. Kretsen tillhör

Tveta, Vista och Mo domsaga. Tredje och fjärde kretsarna är Jönköping och Bankeryd, där tredje kretsen omfattar Bankeryd samt stadens västra och centrala delar. Delningen ansluter inte helt till den administrativa indelningen. Sjätte kretsen omfattar kommunerna söder om Jönköping och Huskvarna. Söder därom kommer ytterligare två landsbygdskretsar och en krets med bl. a. Värnamo. Dessa tre kretsar omfattar tillsammans sydvästra delen av länet och innehåller hela Östbo och Västbo domsaga plus en kommun (S. Mo). Tionde kretsen består av Nässjö och två kommuner söder om staden. Elfte och tolfte kretsarna omfattar tillsammans resten av Njudungs domsaga. Elfte kretsen är sydvästra delen med Sävsjö och tolfte östra delen med Vetlanda. Endast Jönköping delades.

SD hade sina största röstandelar i länet i kretsarna med de större städerna i norra delen (Jönköping, Huskvarna, Nässjö) ehuru andelarna i allmänhet inte heller där blev särskilt stora, isynnerhet inte när landskommuner ingick i kretsarna. I de landsbygdsbetonade kretsarna var SD:s andelar vanligen små, ofta under 40 %. Särskilt i de södra kretsarna var andelarna ofta små. Där hade istället BF stora andelar, i vissa fall högre andelar än SD. Proportionerna mellan de borgerliga partierna växlade, så att antingen FP och BF var störst av dem. Förändringarna 1956 i de olika kretsarna följde i allmänhet förändringarna i hela länet. FP minskade dock inte i Nässjökretsen.

Kretsarna i 230-indelningen

1. Tranås, Gränna, Hullaryd, Linderås, Visingsö, Skärstad, Lekeryd, Hakarp

	1952				1956			
H	2 408	2 563	15,1	SD SD	2 986	3 164	18,1	SD SD
BF	2 783	2 812	16,6	FP FP	2 646	2 678	15,3	FP FP
FP	4 779	4 949	29,1	FP FP	4 859	5 044	28,8	FP FP
SD	6 306	6 437	37,9	SD SD	6 091	6 207	35,4	SD SD
K	218	220	1,3	39,2	410	414	2,4	37,8
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	16 494	16 981			16 992	17 507		
	31 529				31 497			

2. Del av Jönköping: 1:1—1:5, Huskvarna. 1956 i Jönköping: 1:1—1:7

	1952				1956			
H	1 898	2 020	13,1		2 696	2 856	16,3	
BF	137	138	0,9	SD	163	165	0,9	SD
FP	3 883	4 021	26,2		4 466	4 636	26,5	
SD	8 210	8 381	54,5		8 682	8 847	50,6	
K	816	822	5,3	59,8	984	994	5,7	56,3
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	14 944	15 382			16 991	17 498		
	approx 28 799				approx 32 015			

3. Del av Jönköping: 2:1—3:5, Järstorp; Bankeryd. 1956 i Jönköping: 2:1—3:6

	1952				1956			
H	3 290	3 502	20,2	SD SD	3 901	4 133	23,2	SD SD
BF	315	318	1,8	FP FP	307	311	1,7	FP FP
FP	5 111	5 293	30,6	FP FP	5 121	5 316	29,9	FP FP
SD	7 744	7 905	45,6	FP FP	7 488	7 630	42,9	FP FP
K	308	310	1,8	47,4	400	404	2,3	45,2
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	16 768	17 328			17 217	17 794		
	approx 32 462				approx 32 957			

4. Eksjö, Mariannelund, Ingatorp, Höreda, Solberga, Bredestad

	1952				1956			
H	1 967	2 093	13,4	SD SD	2 536	2 687	17,4	SD SD
BF	3 076	3 108	20,0	FP FP	2 893	2 928	19,0	FP FP
FP	4 252	4 403	28,3	FP FP	4 052	4 206	27,3	FP FP
SD	5 759	5 879	37,8	SD SD	5 346	5 448	35,3	SD SD
K	88	89	0,5	38,3	158	160	1,0	36,3
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	15 142	15 572			14 985	15 429		
	27 762				27 525			

5. Tenhult, Forserum, Månsarp, Norrahammar, N. och S. Mo, Vaggeryd, Vrigstad, Malmbäck

	1952				1956			
H	1 903	2 025	11,5	SD SD	2 796	2 962	16,5	SD SD
BF	3 404	3 439	19,5	SD SD	3 112	3 149	17,6	FP FP
FP	4 516	4 677	26,5	FP FP	4 374	4 540	25,3	FP FP
SD	6 912	7 056	40,0	SD SD	6 619	6 745	37,6	SD SD
K	445	448	2,5	42,5	539	544	3,0	40,6
Ö	1	1	—	—	—	—	—	—
S	17 181	17 646			17 440	17 940		
	31 306				31 241			

6. Anderstorp, Gislaved, Villstad, Burseryd, Hylte, Unnaryd, Reftele, Bredaryd

	1952				1956			
H	1 999	2 128	12,5	SD SD	2 639	2 796	15,9	SD SD
BF	5 118	5 171	30,3	SD SD	5 064	5 125	29,2	SD SD
FP	2 812	2 912	17,1	BF BF	2 726	2 830	16,1	BF BF
SD	6 458	6 592	38,7	SD SD	6 375	6 496	37,1	SD SD
K	234	236	1,4	40,1	291	294	1,7	38,8
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	16 621	17 039			17 095	17 541		
	30 351				30 150			

7. Värnamo, Gnosjö, Forsheda, Bor, Rydaholm, Klevshult, Skillingaryd

	1952				1956			
H	2 582	2 748	15,1	SD SD	3 383	3 584	19,0	SD SD
BF	3 525	3 561	19,6	FP FP	3 252	3 291	17,4	FP FP
FP	4 646	4 811	26,5	FP FP	4 741	4 921	26,1	FP FP
SD	6 561	6 697	36,8	SD SD	6 475	6 598	35,0	SD SD
K	357	360	2,0	38,8	476	481	2,5	37,5
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	17 671	18 177			18 327	18 875		
	33 035				33 910			

8. Nässjö, Sävsjö, N. Sandsjö, Bodafors, Hjälmseryd

	1952				1956			
H	2 212	2 354	14,0	SD SD	2 872	3 043	17,2	SD SD
BF	2 277	2 300	13,7	SD SD	2 257	2 284	12,9	FP FP
FP	4 341	4 496	26,8	FP FP	4 605	4 780	26,9	FP FP
SD	7 091	7 238	43,2	SD SD	6 967	7 099	40,0	SD SD
K	381	384	2,3	45,5	520	525	3,0	43,0
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	16 302	16 772			17 221	17 731		
	30 578				31 749			

9. Vetlanda, Bäckaby, Korsberga, Nye, Alseda, Vetlanda lk, Björkö, Lannaskede

1952				1956				
H	1 795	1 910	12,8	SD SD	2 671	2 830	17,9	SD SD
BF	3 938	3 979	26,6	FP SD ¹	3 732	3 777	24,0	FP FP
FP	3 451	3 574	23,9	BF BF	3 401	3 530	22,4	BF BF
SD	5 143	5 250	35,1	SD SD	5 166	5 264	33,4	SD SD
K	248	250	1,6	36,7	359	362	2,3	35,7
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	14 575	14 963		¹ 16 r	15 329	15 763		
	28 450				28 868			

Kretsarna i 300-indelningen

1. Tranås, Bredestad, Hullaryd, Linderås

1952				1956				
H	1 960	2 086	16,0	SD SD	2 337	2 476	18,5	SD SD
BF	1 756	1 774	13,6	FP FP	1 620	1 639	12,3	FP FP
FP	3 724	3 857	29,7	FP FP	3 766	3 909	29,3	FP FP
SD	5 049	5 154	39,6	SD SD	4 911	5 004	37,5	SD SD
K	145	146	1,1	40,7	312	315	2,4	39,9
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	12 634	13 017			12 946	13 343		
	23 543				23 916			

2. Huskvarna, Gränna, Visingsö, Skärstad, Hakarp

1952				1956				
H	1 281	1 363	10,7		1 686	1 786	13,5	SD SD
BF	1 166	1 178	9,2	SD	1 141	1 155	8,7	SD SD
FP	3 262	3 378	26,5		3 338	3 465	26,2	FP SD
SD	6 072	6 198	48,7		6 019	6 133	46,4	SD SD
K	626	631	4,9	53,6	687	694	5,2	51,6
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	12 407	12 748			12 871	13 233		
	23 292				23 289			

3. Del av Jönköping

1:3—1:5, 3:1—3:5

1:3—1:7, 3:1—3:6

1952				1956				
H	2 042	2 173	16,7		2 736	2 899	19,3	SD SD
BF	174	176	1,4	SD	188	190	1,3	FP SD
FP	3 704	3 836	29,6		4 261	4 423	29,4	FP FP ¹
SD	6 401	6 534	50,4		6 987	7 120	47,4	FP ² SD
K	244	246	1,9	52,3	387	391	2,6	50,0
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	12 565	12 965			14 559	15 023		¹ 1 r
	approx 24 403				approx 27 523			² 12 r

4. Del av Jönköping: 1:1, 1:2, 2:1—2:4, Järstorp; Bankeryd. (1956 i Jönköping 1:1, 1:2, 2:1—2:5)

1952				1956				
H	2 505	2 666	21,4	SD SD	2 987	3 165	25,2	SD SD
BF	263	266	2,1	FP FP	252	255	2,0	FP FP
FP	3 584	3 712	29,8	FP FP	3 541	3 676	29,2	FP FP
SD	5 361	5 473	44,0	FP FP	4 972	5 066	40,2	FP FP
K	332	334	2,7	46,7	418	422	3,4	43,6
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	12 045	12 451			12 170	12 584		
	approx 24 026				approx 24 270			

5. Eksjö, Mariannelund, Ingatorp, Höreda, Solberga

	1952				1956			
H	1 624	1 728	13,5	SD SD	2 140	2 267	17,7	SD SD
BF	2 494	2 520	19,6	FP FP ¹	2 383	2 412	18,9	FP FP
FP	3 362	3 482	27,1	FP FP	3 215	3 337	26,1	FP FP
SD	4 926	5 028	39,2	SD SD	4 546	4 632	36,2	SD SD
K	83	84	0,6	39,8	144	145	1,1	37,3
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	12 489	12 842		¹ 98 r	12 428	12 793		
	23 046				22 795			

6. Lekeryd, Tenhult, Forserum, Månsarp, Norrahammar, N. Mo, Malmbäck

	1952				1956			
H	1 289	1 372	10,5	SD SD	2 027	2 148	16,3	SD SD
BF	2 493	2 519	19,3	SD SD	2 313	2 341	17,7	FP SD
FP	3 323	3 441	26,3	FP FP	3 108	3 226	24,4	FP FP
SD	5 389	5 501	42,1	SD SD	5 102	5 199	39,3	SD SD
K	236	238	1,8	43,9	301	304	2,3	41,6
Ö	1	1	—	—	—	—	—	—
S	12 731	13 072		—	12 851	13 218		—
	23 303				23 090			

7. S. Mo, Gnosjö, Gislaved, Klevshult, Skillingaryd, Vaggeryd

	1952				1956			
H	1 747	1 859	13,6	SD SD	2 252	2 386	16,7	SD SD
BF	2 432	2 457	18,0	FP SD ¹	2 253	2 280	15,9	FP FP
FP	3 590	3 718	27,1	FP FP	3 711	3 852	27,0	FP FP
SD	5 129	5 236	38,2	SD SD	5 201	5 300	37,1	SD SD
K	426	429	3,1	41,3	461	465	3,3	40,4
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	13 324	13 699		¹ 88 r	13 878	14 283		
	24 549				25 199			

8. Anderstorp, Villstad, Burseryd, Hylte, Unnaryd, Reftele, Bredaryd

	1952				1956			
H	1 710	1 820	13,4	BF ¹ SD ²	2 244	2 378	17,1	¹
BF	4 671	4 719	34,7	BF ¹ SD ²	4 626	4 682	33,7	BF ² ²
FP	2 221	2 300	16,9	BF BF	2 143	2 224	16,0	
SD	4 555	4 650	34,1	BF ³ BF ³	4 351	4 434	32,0	
K	119	120	0,9	35,0	163	165	1,2	33,2
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	13 276	13 609		¹ 69 r	13 527	13 883		¹ 83 r
	24 137			² 51 r	23 633			² 80 r
				³ 69 r				
				före SD				

9. Värnamo, Forsheda, Bor, Rydaholm

	1952				1956			
H	1 690	1 799	15,5	SD SD	2 206	2 337	19,3	SD SD
BF	2 294	2 318	20,0	SD ¹ SD	2 134	2 160	17,8	FP FP
FP	2 608	2 701	23,2	FP FP	2 628	2 728	22,6	FP FP
SD	4 471	4 564	39,2	SD SD	4 431	4 515	37,3	SD SD
K	248	250	2,1	41,3	358	361	3,0	40,3
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	11 311	11 632		¹ 64 r	11 757	12 101		
	20 977				21 687			

10. Nässjö, N. Sandsjö, Bodafors

	1952				1956			
H	1 484	1 579	13,4	SD SD	1 901	2 014	16,1	SD SD
BF	1 041	1 052	8,9	SD SD	1 087	1 100	8,8	SD SD
FP	3 052	3 161	26,8	FP ¹ SD	3 255	3 379	27,0	FP FP
SD	5 588	5 704	48,4	SD SD	5 482	5 586	44,6	SD SD
K	295	297	2,5	50,9	433	437	3,5	48,1
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	11 460	11 793		¹ 88 r	12 158	12 516		
	21 272				22 372			

11. Sävsjö, Vrigstad, Hjälmseryd, Bäckaby, Korsberga, Lannaskede

1952				1956				
H	1 360	1 447	12,9	BF ¹ SD ²	1 953	2 069	17,8	SD ¹ SD
BF	3 367	3 402	30,3	FP FP	3 180	3 218	27,6	FP FP
FP	2 834	2 935	26,2	BF BF	2 861	2 970	25,5	BF BF
SD	3 253	3 321	29,6	BF ³ BF ³	3 183	3 243	27,8	SD ² SD ²
K	106	107	1,0	30,6	154	155	1,3	29,1
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	10 920	11 212		¹ 81 r	11 331	11 655		¹ 25 r
	21 127			² 26 r	20 961			² 25 r
				³ 81 r				före BF
				före SD				

12. Vetlanda, Nye, Alseda, Vetlanda lk, Björkö

1952				1956				
H	1 362	1 450	13,4	SD SD	2 011	2 131	18,6	SD SD
BF	2 422	2 447	22,6	SD ¹ SD	2 249	2 276	19,9	FP FP
FP	2 527	2 617	24,2	FP FP	2 518	2 614	22,9	FP FP
SD	3 990	4 073	37,6	SD SD	4 024	4 100	35,8	SD SD
K	235	238	2,2	39,8	319	322	2,8	38,6
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	10 536	10 825		¹ 6 r	11 121	11 443		
	20 597				21 177			

Tabell II F: 2. Mandatfördelningen i Jönköpings län vid 230 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och mandatfördelningen vid proportionella system. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval								
			d' Hondt	jämk. uddatal	alt. med SD utan K				alt. med SD + K				
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	
1952	H	1,28	1	1									
	BF	1,49	1	2			2						
	FP	2,35	3	2			5	6	1		4	6	1
	SD	3,69	4	4	9	4	1	8	9	5	1	8	
	K	0,19											
	S	9,00	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
1956	H	1,62	2	2									
	BF	1,37	1	1				2				2	
	FP	2,29	2	2			7	6	1		7	6	1
	SD	3,48	4	4	9	2	1	8	9	2	1	8	
	K	0,24											
	S	9,00	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
Förändring 1952—56	H	+ 0,34	+ 1	+ 1									
	BF	- 0,12		- 1									
	FP	- 0,06	- 1				+ 2				+ 3		
	SD	- 0,21					- 2				- 3		
	K	+ 0,05											
	S												

I en krets 1952 och en krets 1956 hade SD absolut majoritet i 230-indelningen. I 300-indelningen hade de absolut majoritet endast i en krets 1952 men inte i någon krets 1956.

SD blev starkt överrepresenterade i första och fjärde alternativen. I 230-

Tabell II F: 3. Mandatfördelningen i Jönköpings län vid 300 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och mandatfördelningen vid proportionella system. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval									
			d'Hondt	jämk. uddatal	alt. med SD utan K				alt. med SD + K					
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4		
1952	H	1,71	2	2										
	BF	1,99	2	2	2	1	2	2						
	FP	3,13	3	3		5	8	1				2	2	
	SD	4,92	5	5	10	6	2	9	12	4	7	3	1	
	K	0,25												9
	S	12,00	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12
1956	H	2,16	2	2										
	BF	1,82	1	2	1	1	2	1	1	1	2	1		
	FP	3,06	3	3		9	10	2		7	9	1		
	SD	4,64	5	4	11	2		9	11	4	1	10		
	K	0,32												
	S	12,00	11	11	12	12	12	12	12	12	12	12	12	
Förändring 1952—56	H	+ 0,45												
	BF	- 0,17	- 1		- 1			- 1	+ 1	+ 1		- 1		
	FP	- 0,07				+ 4	+ 2	+ 1		+ 3	+ 2			
	SD	- 0,28		- 1	+ 1	- 4	- 2		- 1	- 4	- 2	+ 1		
	K	+ 0,07												
	S		- 1	- 1										

Tabell II F: 4. Kretsarnas fördelning efter folkmängd i Jönköpings län.

Folkmängd (i tusental)	230 mandat		300 mandat	
	1952	1956	1952	1956
18—				
20—			4	3
22—			4	6
24—			4	2
26—	1	1		1
28—	2	1		
30—	4	4		
32—	2	3		
34—				
36—				
38—				
40—				
42—				
44—				
46—				
48—				
50—				
52—				
Summa	9	9	12	12

Tabell II F: 5. Röstmarginalerna vid alternativ 3, SD + K, i Jönköpings län.

Valkrets	230 mandat				
	1952		1956		
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K	
1	3 667; FP: 2 137			4 265; FP: 1 880	
2		3 024		2 184	
3	898; FP: 1 791			1 726; FP: 1 183	
4	3 636; FP: 1 295			4 213; FP: 1 278	
5	2 637; FP: 1 238			3 362; FP: 1 391	
6	3 383; BF: 2 259			3 961; BF: 2 295	
7	4 063; FP: 1 250			4 717; FP: 1 337	
8	1 528; FP: 2 142			2 483; FP: 1 737	
9	3 963; BF: 405			4 511; BF: 247	
Medeltal	2 972	1 565	3 024	3 655 1 419	2 184
H					
BF	3 673	1 332		4 236 1 271	
FP	2 738	1 642		3 461 1 468	
300 mandat					
Valkrets	1952		1956		
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K	
1	2 417; FP: 1 771			2 705; FP: 1 433	
2		910		421	
3		595		1; FP: 1 524	
4	837; FP: 1 046			1 608; FP: 511	
5	2 618; FP: 962			3 239; FP: 925	
6	1 593; FP: 922			2 212; FP: 885	
7	2 369; FP: 1 261			2 753; FP: 1 466	
8	4 069; BF: 2 419			4 685; BF: 2 304	
9	2 004; FP: 383			2 349; FP: 391	
10		209		470; FP: 1 365	
11	4 356; BF: 467			4 859; BF: 248	
12	2 203; FP: 170			2 599; FP: 338	
Medeltal	2 496	1 045	571	2 498 1 035	421
H					
BF	4 213	1 443		4 772 1 276	
FP	2 006	931		1 993 982	

indelningen fick de där alla mandat eller alla utom ett. I 300-indelningen erhöill de andra partierna i de alternativen högst tre platser. Även i andra alternativet blev SD överrepresenterade eller proportionellt representerade 1952 men de förlorade där 2 till 4 mandat 1956, så att de då blev underrepresenterade. I tredje alternativet fick de endast ett fåtal mandat, högst 3 (med SD + K 1956 i 300-indelningen). I 300-indelningen blev de 1956 i alternativ 3 utan K helt utan mandat. SD:s proportionella andel var 3 eller 4 vid 9 mandat och 4 eller 5 vid 12 mandat. I de alternativ där SD var mest underrepresenterade, fick FP de flesta mandaten. I andra och tredje alternativen blev partiet i regel starkt överrepresenterat. H blev helt utan mandat, medan BF fick ett eller två mandat i flera alternativ. BF blev även representerat när

varje borgerligt parti räknades för sig och när BF + SD ställdes mot H + FP. För att vinna mandat i dessa fall måste BF vara större än SD, vilket, genom den stora spridningen i partiets röstandelar och deras negativa korrelation med SD:s röstandelar, inträffade i två kretsar 1952 och en krets 1956 i 300-indelningen med dess mindre kretsar. I de landsbygdsbetonade kretsarna, där SD hade några av sina minsta andelar, var BF givetvis betydligt starkare än vad dess röstandel i hela länet utvisar. I de åtta mest landsbygdspräglade kretsarna i 300-serien hade partiet drygt 22 % av rösterna. Flera mindre skillnader mellan resultaten vid 9 och 12 kretsar erhöles, dels den nyssnämnda skillnaden för BF, dels de talrika förändringarna 1956 i 300-serien, av vilka många berör BF-kretsarna.

År 1956 förlorade SD som nämnts flera mandat i andra och tredje alternativet. I 300-indelningen vann de i två fall ett mandat från BF.

G. Kronobergs län

Tabell II G: 1. Partifördelningen i Kronobergs län.

Valår	Parti							Antal godkända röster
	H	BF	FP	SD	K	Ö	SD+K	
1952	18,4	22,3	16,2	39,9	3,2	—	43,1	81 853
1956	22,8	19,5	14,1	39,7	3,9	—	43,6	85 487

Partifördelningen i länet avvek avsevärt från fördelningen i hela riket. SD var visserligen länets största parti men hade en mycket mindre andel av rösterna än totalt, strax under 40 %. Även andelen SD + K var ovanligt liten. Även FP var mycket svagare i länet än i landet i övrigt. Detsamma gäller om K, som var obetydliga. I gengäld var H starkare än i hela riket. Den största skillnaden noteras dock för BF, vars andel av rösterna var mer än dubbelt så stor i länet som i hela landet. År 1952 var BF länets näst största parti men passerades 1956 av H, som då alltså blev det näst största. H ökade starkt och BF minskade kraftigt 1956. FP:s andel sjönk något mer än i landet i övrigt. SD:s minskning var ytterst liten och SD + K ökade rentav något genom K:s ökning.

Vid 230 mandat tilldelades länet 5 och vid 300 mandat 7. Medeltalet invånare per krets blev 1952 med 5 kretsar 31 705 (intervall 28 705—34 705) och med 7 kretsar 22 647 (intervall 20 147—25 147). Alla kretsar låg inom befolkningsintervallen. År 1956 blev medeltalen 31 896 och 22 783. Ett område överfördes från andra kretsen i 230-serien och tredje i 300-serien till sjunde kretsen (i båda serierna) i Kalmar län.

Den första av 230-indelningens kretsar omfattar nordöstra delen av länet från Moheda i väster till Hälleberga i sydöst. Andra kretsen upptar resten av

Östra Värends domsaga samt Mellersta Kinnevald i Mellersta Värends domsaga, dvs. sydöstra delen av länet fram till Växjö, vilken stad tillsammans med Alvesta och två andra kommuner västerut bildar tredje kretsen. Väster om andra och tredje kretsen följer fjärde kretsen, liksom första och andra kretsarna är den en ren landsbygds-krets. Den innehåller bl. a. två kommuner i länets västligaste domsaga, Sunnerbo domsaga. Resterande kommuner i denna, däribland Ljungby, bildar den femte och västligaste kretsen. Ingen kommun har delats.

Även i 300-indelningen ligger första kretsen längst i nordost. Den omfattar 7 kommuner i Östra Värends domsaga och en (Rottne) i Mellersta Värends domsaga. Resten av Östra Värends domsaga utom tre kommuner i sydväst bildar andra kretsen, även den en ren landsbygds-krets. Tredje kretsen är Växjö. Fjärde kretsens kommuner grupperar sig kring Alvesta. Femte kretsen ligger söder om fjärde och väster om andra kretsen. Den innehåller de tre återstående kommunerna i Östra Värends domsaga, medan de andra kommunerna tillhör Mellersta och Västra Värends domsagor. Sjätte kretsen med Ljungby följer väster om femte kretsen, varefter sjunde kretsen längst västerut med en del av Sunnerbo domsaga avslutar indelningen. Ingen kommun har delats.

SD var starkast i de mer stadsbetonade kretsarna (dvs. i Växjö-kretsarna) och i nordöst. Även FP var starkare i de stadsbetonade och blandade kretsarna, medan BF självfallet hade större andel röster i landsbygds-kretsarna, särskilt i de västra kretsarna. I några valkretsar ökade andelen SD och SD + K 1956.

Kretsarna i 230-indelningen

1. Åseda, Åseda köp., Nottebäck, Braås, Lenhovda, Älgult, Hälleberga, Ekeberga, Rottne, Lammhult, Moheda

	1952				1956			
H	2 588	2 708	15,4	SD SD	3 297	3 452	19,0	SD SD
BF	4 212	4 249	24,1	SD SD	3 867	3 900	21,5	SD SD
FP	1 898	1 977	11,2	BF BF	1 841	1 924	10,6	BF BF
SD	7 557	7 719	43,9	SD SD	7 624	7 780	42,9	SD SD
K	937	945	5,4	49,3	1 074	1 084	6,0	48,9
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	17 193	17 598			17 703	18 140		
	32 981				32 933			

2. Algutsboda, Älmeboda, Ljuder, Lessebo, Hovmantorp, Ö. Torsås, Linneryd, S. Sandsjö, Tingsryd, Väckelsång, Mell. Kinnevald

	1952				1956			
H	2 588	2 707	17,1	SD SD	3 397	3 557	22,1	SD SD
BF	4 682	4 724	29,8	SD SD	4 232	4 268	26,5	SD SD
FP	1 595	1 661	10,5	BF BF	1 285	1 343	8,3	BF BF
SD	6 022	6 151	38,8	SD SD	6 142	6 268	38,9	SD SD
K	599	604	3,8	42,6	668	674	4,2	43,1
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	15 486	15 847			15 724	16 110		
	30 853				30 039			

3. Växjö, Bergunda, Hjortsberga, Alvesta

	1952				1956			
H	3 401	3 557	22,4	SD SD	4 281	4 483	26,3	SD SD
BF	1 080	1 090	6,9	FP SD	1 098	1 107	6,5	H SD
FP	3 562	3 709	23,3	FP FP	3 223	3 369	19,7	H H
SD	6 904	7 052	44,3	SD SD	7 238	7 386	43,3	SD SD
K	494	498	3,1	47,4	703	710	4,2	47,5
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	15 441	15 906			16 543	17 055		
	31 292				33 217			

4. Urshult, Almundsryd, Vislanda, Skatelöv, V. Torsås, Virestad, Stenbrohult, Älmhult, Ryssby, Göteryd

	1952				1956			
H	3 602	3 767	22,2	SD SD	4 525	4 738	26,8	SD SD
BF	4 430	4 469	26,4	SD SD	3 983	4 017	22,7	H H ¹
FP	2 202	2 293	13,5	BF BF	2 005	2 096	11,9	H H
SD	6 060	6 190	36,5	SD SD	6 394	6 525	36,9	SD SD
K	226	228	1,4	37,9	303	306	1,7	38,6
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	16 520	16 947			17 210	17 682		¹ 3 r
	32 907				32 618			

5. Ljungby, Hamneda, Berga, Annerstad, Lidhult, Traryd, Markaryd, Markaryds köp.

	1952				1956			
H	2 220	2 322	14,9	SD SD	3 118	3 265	19,8	SD SD
BF	3 643	3 675	23,6	FP FP ¹	3 356	3 385	20,5	FP ¹ FP ²
FP	3 485	3 629	23,4	BF ² BF ³	3 152	3 294	20,0	BF ³ BF ³
SD	5 464	5 581	35,9	SD SD	5 891	6 012	36,4	SD SD
K	341	344	2,2	38,1	537	542	3,3	39,7
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	15 153	15 551		¹ 26 r	16 054	16 498		¹ 29r före H
	30 493			² 46 r	30 675			² 5 r, 29 r före H
				före FP				³ 91 r före FP

Kretsarna i 300-indelningen

1. Åseda köp., Åseda, Nottbäck, Braås, Lenhovda, Älghult, Hälleberga, Rottne

	1952				1956			
H	1 563	1 635	13,4		2 043	2 139	16,9	SD SD
BF	2 776	2 801	22,9	SD	2 567	2 589	20,5	SD SD
FP	1 210	1 260	10,3	¹	1 171	1 224	9,7	BF SD
SD	5 586	5 706	46,6		5 613	5 728	45,4	SD SD
K	822	829	6,8	53,4	932	941	7,5	52,9
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	11 957	12 231		¹ 10 r	12 326	12 621		
	23 088				23 120			

2. Ekeberga, Algutsboda, Älmeboda, Ljuder, Lessebo, Hovmantorp, Ö. Torsås, Linneryd

	1952				1956			
H	1 384	1 448	12,4	SD SD	1 900	1 989	16,9	SD SD
BF	3 143	3 171	27,2	SD SD	2 828	2 852	24,2	SD SD
FP	1 160	1 208	10,4	BF BF ¹	938	980	8,3	BF SD
SD	5 152	5 263	45,2	SD SD	5 249	5 357	45,5	SD SD
K	555	559	4,8	50,0	600	606	5,1	50,6
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	11 394	11 649		¹ 5 r	11 515	11 784		
	22 200				21 595			

3. Växjö

	1952				1956			
H	2 485	2 599	25,1	SD SD	3 165	3 314	29,9	SD SD
BF	201	203	2,0	FP FP	217	219	2,0	H H
FP	2 631	2 740	26,5	FP FP	2 317	2 422	21,8	H H
SD	4 369	4 463	43,1	FP FP	4 578	4 672	42,1	H H
K	342	345	3,3	46,4	462	466	4,2	46,3
Ö	—				—			
S	10 028	10 350			10 739	11 093		
	20 714				22 142			

4. Bergunda, Lammhult, Moheda, Hjortsberga, Alvesta, Vislanda

	1952				1956			
H	2 279	2 384	20,4	SD SD	2 756	2 886	23,4	SD SD
BF	2 722	2 746	23,4	SD SD	2 593	2 615	21,2	SD ¹ SD
FP	1 728	1 800	15,4	BF BF	1 677	1 753	14,2	H H
SD	4 473	4 569	39,0	SD SD	4 641	4 736	38,5	SD SD
K	204	206	1,8	40,8	324	327	2,7	41,2
Ö	—				—			
S	11 406	11 705			11 991	12 317		¹ 97 r
	22 117				22 527			

5. S. Sandsjö, Tingsryd, Väckelsång, Urshult, Almundsryd, Mell. Kinnevald, Skatelöv, V. Torsås

	1952				1956			
H	2 768	2 895	25,7	SD SD	3 459	3 622	31,2	H ¹ SD
BF	3 352	3 382	30,0	H H	2 964	2 989	25,8	H H
FP	1 212	1 262	11,2	BF BF	1 104	1 154	9,9	H H
SD	3 429	3 503	31,1	SD SD	3 472	3 543	30,6	SD SD
K	220	222	2,0	33,1	288	291	2,5	33,1
Ö	—				—			
S	10 981	11 264			11 287	11 599		¹ 79 r
	22 665				22 032			

6. Ljungby, Virestad, Stenbrohult, Älmhult, Ryssby, Berga

	1952				1956			
H	2 105	2 202	17,6	SD SD	2 811	2 943	21,4	SD SD
BF	2 249	2 269	18,1	SD SD	2 065	2 083	15,2	SD SD
FP	2 630	2 739	21,9	FP FP	2 436	2 546	18,6	H H
SD	4 952	5 058	40,4	SD SD	5 624	5 739	41,8	SD SD
K	251	253	2,0	42,4	407	411	3,0	44,8
Ö	—				—			
S	12 187	12 521			13 343	13 722		
	23 996				24 992			

7. Hamneda, Annerstad, Lidhult, Traryd, Göteryd, Markaryd, Markaryds köp.

	1952				1956			
H	1 816	1 899	15,7	SD SD	2 484	2 601	21,1	SD SD
BF	3 604	3 636	30,0	FP ¹ SD	3 302	3 330	27,0	H H ¹
FP	2 171	2 261	18,6	BF BF	1 863	1 947	15,7	BF BF
SD	4 046	4 133	34,0	SD SD	4 112	4 196	34,0	SD SD
K	203	205	1,7	35,7	272	275	2,2	36,2
Ö	—				—			
S	11 840	12 134		¹ 27 r	12 033	12 349		¹ 77 r
	23 746				23 074			

Tabell II G: 4. Kretsarnas fördelning efter folkmängd i Kronobergs län.

Folkmängd (i tusental)	230 mandat		300 mandat	
	1952	1956	1952	1956
18—				
20—			1	1
22—			6	5
24—				1
26—				
28—				
30—	3	2		
32—	2	3		
34—				
36—				
38—				
40—				
42—				
44—				
46—				
48—				
50—				
52—				
Summa	5	5	7	7

Intet parti nådde absolut majoritet i någon krets.

Mandatfördelningen i länet varierade starkt mellan år och mellan alternativ. SD fick alla mandat eller alla utom ett mandat i första och fjärde alternativet där de därigenom blev starkt överrepresenterade. Även i andra alternativet blev de överrepresenterade utom i alternativet med SD utan K i 230-indelningen 1956, där de fick två mandat, vilket exakt var deras proportionella andel. I tredje alternativet blev de däremot klart underrepresenterade. I 230-indelningen fick de ingen plats, och i 300-indelningen varierade deras antal vunna kretsar från två till noll, medan de proportionellt skulle ha haft tre platser. I vissa alternativ förlorade de ett mandat 1956 och i tredje alternativet med SD + K i 300-indelningen vann de ett från BF. Mellan de borgerliga partierna byttes 1956 flera mandat, i synnerhet i tredje alternativet, vilket ju var det alternativ där det fanns mest mandat att byta. H hade i 230-indelningen intet mandat 1952, men fick ett eller två i andra och tredje alternativet. I 300-indelningen hade H ett mandat redan 1952 (i andra alternativet) och vann 1956 flera mandat, så att partiet blev representerat i alla alternativ utom det första vid SD + K. I andra alternativet fick det 3 och i tredje alternativet 4 mandat av länets 7. BF hade 1952 i det senare alternativet 4 mandat i båda indelningarna, vilka 1956 reducerades till tre eller ett mandat. FP hade ett eller två mandat i ett flertal alternativ 1952 men miste alla utom ett som det behöll i andra alternativet i 230-indelningen. — Den stora variationen mellan indelningar, alternativ och år särskilt beträffande de borgerliga partierna sammanhänger dels med att skillnaderna i storlek mellan de tre borgerliga partierna var relativt små, dels med att SD var ganska svaga. SD kunde ta mandaten då varje parti räknades för

Tabell II G: 5. Röstmarginalerna vid alternativ 3, SD + K, i Kronobergs län.

Valkrets	230 mandat			
	1952		1956	
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K
1	270; BF: 1 541		412; BF: 448	
2	2 337; BF: 2 017		2 226; BF: 711	
3	806; FP: 152		863; H: 1 114	
4	4 111; BF: 702		4 020; H: 721	
5	3 701; BF: 46		3 390; BF: 91	
Medeltal	2 245	892	2 182	617
H			2 442	918
BF	2 605	1 077	2 009	417
FP	806	152		
	300 mandat			
	1952		1956	
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K
1		839		717
2	5; BF: 1 723			142
3	734; FP: 141		817; H: 892	
4	2 155; BF: 362		2 191; H: 271	
5	3 814; BF: 487		3 931; H: 633	
6	1 899; FP: 470		1 422; H: 397	
7	3 458; BF: 1 375		3 407; BF: 729	
Medeltal	2 011	760	2 354	584
H			2 090	548
BF	2 358	987	3 407	729
FP	1 317	306		

sig, eller då SD + BF ställdes mot H + FP, men inte mot H + FP eller H + BF + FP. Antalet borgerliga mandat varierade därför mellan alternativen. I andra alternativet gick de borgerliga mandaten till H eller FP, eftersom BF stod utanför kombinationen, men i tredje alternativet tog BF flera mandat i egenskap av det största av de tre partierna. De ganska stora förändringarna i partiernas röstandelar 1956 omkastade rangordningen mellan de borgerliga i flera kretsar. H blev i 230-indelningen största borgerliga parti i en krets där FP förut var störst och i en krets där BF förut var störst. I 300-indelningen övertog H ledningen i två BF-kretsar och två FP-kretsar. Tabell II G: 5 visar, att H i dessa kretsar i medeltal vann med över 500 rösters marginal inom kombinationen H + BF + FP. Tidigare hade där BF och FP vunnit med i medeltal 365 rösters marginal.

I andra alternativet med SD utan K, 1956, i 230-indelningen fick SD 2 av 5 mandat mot H + FP, trots att SD hade något större röstandel än H + FP. SD:s röstmarginaler var där större än de borgerligas (2 404 och 1 368 mot 466, 309 och 547).

H. Kalmar län

Tabell II H: 1. Partifördelningen i Kalmar län.

Valår	Parti							Antal godkända röster
	H	BF	FP	SD	K	Ö	SD+K	
1952	20,5	19,2	13,4	44,6	2,3	—	46,9	120 701
1956	22,5	16,9	13,2	44,4	3,0	—	47,4	125 082

Partiernas rangordning var inte densamma i länet som i hela landet. SD var visserligen som vanligt största partiet, men sedan kom H och därpå BF. Första valet skilde något mer än 1 % i röstandel mellan de senare partierna, men andra valet blev skillnaden större. FP kom först på fjärde plats med endast drygt 13 % av rösterna mot ungefär 24 % i hela landet. K hade en obetydlig andel. H och BF var starkare i länet än totalt. Isynnerhet för BF var skillnaden mycket stor. SD och SD + K var svagare än i hela landet. Förändringarna 1956 var mindre i länet än i hela riket utom för BF, som minskade drygt 2 % av röstandelen, vilket dock i procent av partiets röster räknat är av ungefär samma storlek som minskningen i hela landet. Både FP och SD minskade obetydligt. Genom SD:s ringa tillbakagång och K:s ökning ökade SD + K något. SD:s andel kom nära »riksandelen».

Länet fick 8 kretsar i 230-indelningen och 10 kretsar i 300-indelningen. I de proportionella systemen reducerades länets platser i 230-indelningen 1956 till 7. Medeltalet invånare pr krets blev 1952 med 8 kretsar 29 695 (intervall 26 695—32 695) och med 10 kretsar 23 756 (intervall 21 256—26 256). I 230-indelningen föll en krets (den åttonde) utanför det anvisade folkmängdsintervallet med endast 25 848 invånare, dvs. 847 för litet. Kretsen består av Öland. År 1956 blev medeltalen 29 637 och 23 710. Länet är som bekant delat i två landstingskommuner, varav den norra omfattar Västervik, Tjusts samt Sevede och Tunaläns domsagor och tre kommuner i Aspelands och Handbörds domsaga (Målilla, Virserum och Mörlunda) och den södra resterande delar av länet. Valkretsarna fördelades mellan landstingskommunerna på samma sätt som mellan andrakammarkretsarna, varvid den norra kommunen fick tre resp. fyra av de åtta resp. tio mandaten. De tre första kretsarna i 230-indelningen och de fyra första i 300-indelningen utgör alltså tillsammans Kalmar läns norra landstingskommun och de övriga kretsarna länets södra landstingskommun. Genom ändring av gränsen mellan två kommuner flyttades ett område från sjunde till nionde kretsen i 300-serien. Vidare ändrades länsgränsen mot Jönköpings och Kronobergs län (se sid. 98 och 106).

Första kretsen i 230-indelningen upptar länets nordligaste kommuner (i Tjusts domsaga) och fortsätter sedan med S. Vi och Vimmerby stad i Sevede och Tunaläns domsaga, medan resterande tre kommuner i Tjusts domsaga plus Västervik och en kustkommun i Sevede och Tunaläns domsaga (Misterhult) bildar andra kretsen. Kommunerna söder om Vimmerby och

innanför Misterhult ingår så i tredje kretsen som fortsätter söderut med Virserum och Mörlanda. Om första kretsen i stället för att fortsätta söderut med Vimmerby hade fortsatt med de utelämnade kommunerna i Tjustomsaga, hade Västervik med 16 000 invånare 1952 blivit kvar isolerad inne i kretsen. Om istället för de södra kommunerna Västervik hade ingått i kretsen, hade kretsen blivit för stor (över 35 000 invånare) eller, om Gamleby hade utelämnats, kommit att bestå av två nästan helt skilda delar (4 kommuner i norr och Västervik). De två första egendomliga kretsarna tillgreps då som »nödlösningar». Tyvärr blev Vimmerbykretsen inte heller i 300-indelningen invändningsfri, ehuru kretsens brister där inte alls är lika utpräglade som i 230-serien. — Fjärde kretsen består av Oskarshamn och 4 landskommuner. Femte kretsen omfattar kommunerna söder därom ned till och inkluderande Nybro och Madesjö. Sjätte kretsen är Kalmar, och sjunde är den resterande södra delen av länet, varefter åttonde kretsen, som redan nämnts, utgöres av Öland.

I 300-indelningen räckte de nordligaste kommunerna i länet till för en egen krets, varefter Västervik och två kommuner bildar andra kretsen. Tredje kretsen omfattar sedan dels Vimmerby med omgivande kommuner och tre kommuner sydost därom ned till kusten. Söder om tredje kretsen kommer fjärde (inne i landet) och femte (längs kusten, med Oskarshamn). Söder om dessa båda följer sjätte kretsen, som går från länsgränsen till kusten och, liksom fjärde kretsen, är en ren landsbygds-krets. Det inre av återstående södra delen av länet ingår i sjunde kretsen, där Nybro återfinnes, medan nionde kretsen är bildad av kommunerna längs kusten och även innehåller ett valdistrikt i Kalmar. Resten av Kalmar bildar åttonde kretsen. Genom att valdistriktsindelningen i Kalmar inte var densamma 1956 som 1952, får åttonde och nionde kretsarna ändrad gräns i Kalmar 1956. Öland är som förut egen krets, den tionde och sista, som denna gång har en befolkning inom de uppställda gränserna. Kalmar är enda delade kommunen.

Partiernas röstandelar varierade som vanligt mellan kretsarna. SD hade sina största andelar i några stads- och tätortsbetonade kretsar, och BF var starkt i några landsbygds-kretsar, framför allt på Öland. FP och SD noterade både minskningar och öknningar 1956.

Kretsarna i 230-indelningen

I. Vimmerby, Uknadalen, Överum, Tjust-Ed, Loftahammar, Gamleby, Locknevi, S. Vi

	1952				1956			
H	2 607	2 727	17,3	SD SD	3 145	3 306	20,9	SD SD
BF	3 778	3 821	24,2	SD SD	3 324	3 359	21,2	SD SD
FP	1 664	1 729	11,0	BF BF	1 648	1 716	10,8	BF ¹ BF ¹
SD	7 211	7 332	46,5	SD SD	7 095	7 214	45,6	SD SD
K	156	157	1,0	47,5	234	236	1,5	47,1
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	15 416	15 766			15 446	15 831		¹ 53 r
	30 996				30 608			före H

2. Västervik, Hallingeberg, Gladhammar, Hjorted, Misterhult

	1952				1956			
H	3 011	3 149	21,1		3 329	3 499	22,0	
BF	1 589	1 607	10,8	SD	1 401	1 416	8,9	SD
FP	2 035	2 114	14,2		2 179	2 269	14,2	
SD	7 330	7 453	50,0		7 842	7 974	50,0	
K	576	579	3,9	53,9	769	774	4,9	54,9
Ö	—				—			
S	14 541	14 902			15 520	15 932		
	31 236				31 364			

3. Sevede, Tuna, Kristdala, Vena, Hultsfred, Lönneberga, Målilla, Virserum, Mörlunda

	1952				1956			
H	3 136	3 280	19,8	SD SD	3 403	3 577	21,6	SD SD
BF	4 268	4 317	26,0	SD SD	3 999	4 041	24,5	SD SD
FP	2 073	2 153	13,0	BF BF	2 047	2 131	12,9	BF BF
SD	6 548	6 658	40,2	SD SD	6 398	6 505	39,3	SD SD
K	171	172	1,0	41,2	276	278	1,7	41,0
Ö	—				1	1		
S	16 196	16 580			16 124	16 533		
	31 137				30 039			

4. Oskarshamn, Högsby, Fliseryd, Döderhult, Mönsterås

	1952				1956			
H	3 174	3 320	20,7		3 930	4 131	24,2	
BF	1 610	1 628	10,1	SD	1 376	1 391	8,2	SD
FP	2 367	2 459	15,3		2 309	2 404	14,1	
SD	7 896	8 029	49,9		8 210	8 348	49,0	
K	647	650	4,0	53,9	754	759	4,5	53,5
Ö	1	1			—			
S	15 695	16 087			16 579	17 033		
	31 000				31 697			

5. Nybro, Fagerhult, Ålem, Alsterbro, Ryssby, Läckeby, Madesjö

	1952				1956			
H	2 905	3 038	20,5	SD SD	3 400	3 574	22,6	SD SD
BF	2 917	2 950	19,9	SD SD	2 758	2 787	17,6	SD SD
FP	1 482	1 540	10,4	H ¹ H ¹	1 631	1 698	10,7	H H
SD	6 657	6 769	45,7	SD SD	6 957	7 074	44,7	SD SD
K	510	513	3,5	49,2	699	704	4,4	49,1
Ö	—				—			
S	14 471	14 810		¹ 88 r	15 445	15 837		
	29 674			före BF	29 438			

6. Kalmar

	1952				1956			
H	3 409	3 565	24,6		3 712	3 902	24,5	
BF	145	147	1,0	SD	125	126	0,8	SD
FP	2 744	2 850	19,6		2 869	2 987	18,8	
SD	7 366	7 490	51,6		8 148	8 285	52,0	
K	467	470	3,2	54,8	613	617	3,9	55,9
Ö	—				—			
S	14 131	14 522			15 467	15 917		
	27 474				29 152			

7. Dörby, Ljungbyholm, Södermøre, Mortorp, Vissefjärda, Emmaboda, Torsås, Söderåkra

	1952				1956			
H	3 053	3 193	21,1	SD SD	3 413	3 588	23,7	SD SD
BF	3 850	3 894	25,8	SD SD	3 406	3 442	22,7	SD SD
FP	1 576	1 637	10,8	BF BF	1 596	1 662	11,0	H H
SD	6 127	6 230	41,3	SD SD	6 149	6 252	41,2	SD SD
K	144	145	1,0	42,3	206	207	1,4	42,6
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	14 750	15 099			14 770	15 151		
	30 197				29 862			

8. Ölands domsaga: Borgholm, Ölands-Åkerbo, Köpingsvik, Gärdslösa, Torslunda, Mörbylånga, Ottenby

	1952				1956			
H	2 344	2 452	19,0		2 481	2 608	20,3	
BF	4 794	4 849	37,4	BF	4 494	4 542	35,3	BF
FP	1 564	1 625	12,6		1 526	1 589	12,4	
SD	3 821	3 885	30,0		3 829	3 893	30,3	
K	122	123	1,0	31,0	212	213	1,7	32,0
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	12 645	12 934			12 542	12 845		
	25 848				24 937			

Kretsarna i 300-indelningen

1. Uknadalen, Överum, Tjust-Ed, Loftahammar, Gamleby, Locknevi

	1952				1956			
H	1 740	1 820	16,2	SD SD	2 149	2 259	20,4	SD SD
BF	2 912	2 945	26,3	SD SD	2 525	2 552	23,0	SD SD
FP	879	913	8,2	BF BF	813	846	7,6	BF BF
SD	5 311	5 400	48,2	SD SD	5 175	5 262	47,4	SD SD
K	117	118	1,1	49,3	172	173	1,6	49,0
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	10 959	11 196			10 834	11 092		
	21 681				20 962			

2. Västervik, Hallingeberg, Gladhammar

	1952				1956			
H	2 352	2 460	22,2		2 589	2 722	22,3	
BF	798	807	7,3	SD	727	735	6,0	SD
FP	1 626	1 689	15,3		1 774	1 847	15,1	
SD	5 548	5 641	50,9		6 125	6 228	51,0	
K	469	472	4,3	55,2	674	679	5,6	56,6
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	10 793	11 069			11 889	12 211		
	23 998				24 458			

3. Vimmerby, Hjorted, S. Vi, Sevede, Tuna, Misterhult

	1952				1956			
H	2 098	2 194	17,8	SD SD	2 409	2 532	20,6	SD SD
BF	3 411	3 450	27,9	SD SD	3 154	3 187	26,0	SD SD
FP	1 520	1 579	12,8	BF BF	1 515	1 577	12,8	BF BF
SD	4 881	4 963	40,2	SD SD	4 707	4 786	39,0	SD SD
K	162	163	1,3	41,5	192	193	1,6	40,6
Ö	—	—	—	—	1	1	—	—
S	12 072	12 349			11 978	12 276		
	24 028				23 571			

4. Kristdala, Vena, Hultsfred, Lönneberga, Mälilla, Virserum, Mörlunda

	1952				1956			
H	2 564	2 682	21,2	SD SD	2 730	2 870	22,6	SD SD
BF	2 514	2 543	20,1	SD SD	2 318	2 343	18,4	SD SD
FP	1 747	1 815	14,4	H H	1 772	1 845	14,5	H H
SD	5 349	5 439	43,1	SD SD	5 328	5 418	42,6	SD SD
K	155	156	1,2	44,3	241	243	1,9	44,5
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	12 329	12 635			12 389	12 719		
	23 662				23 020			

5. Oskarshamn, Fliseryd, Döderhult, Mönsterås

	1952				1956			
H	2 312	2 418	20,8		2 916	3 065	24,5	
BF	813	822	7,1	SD	716	724	5,8	SD
FP	1 768	1 837	15,8		1 736	1 808	14,5	
SD	5 986	6 087	52,4		6 254	6 359	50,9	
K	455	457	3,9	56,3	534	538	4,3	55,2
Ö	1	1	—	—	—	—	—	—
S	11 335	11 622			12 156	12 494		
	22 568				23 471			

6. Fagerhult, Högsby, Ålem, Alsterbro, Ryssby, Läckebý

	1952				1956			
H	2 402	2 512	20,8	SD SD	2 846	2 992	23,5	SD SD
BF	2 508	2 537	21,1	SD SD	2 365	2 390	18,7	SD SD
FP	1 221	1 268	10,5	BF ¹ BF ¹	1 335	1 390	10,9	H H
SD	5 274	5 363	44,5	SD SD	5 415	5 506	43,2	SD SD
K	368	370	3,1	47,6	465	468	3,7	46,9
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	11 773	12 050		¹ 25 r före H	12 426	12 746		
	24 302				23 470			

7. Nybro, Mortorp, Madesjö, Vissefjärda, Emmaboda

	1952				1956			
H	2 250	2 353	19,3	SD SD	2 617	2 751	21,7	SD SD
BF	2 561	2 590	21,3	SD SD	2 237	2 261	17,8	SD SD
FP	1 274	1 323	10,9	BF BF	1 304	1 358	10,7	H H
SD	5 377	5 467	44,9	SD SD	5 641	5 736	45,3	SD SD
K	435	437	3,6	48,5	572	576	4,5	49,8
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	11 897	12 170			12 371	12 682		¹ 58 r
	23 369				23 875			

8. Del av Kalmar

	1—6, 8				1—11 (något ändrad)			
	1952				1956			
H	3 100	3 242	25,5		3 132	3 292	25,9	
BF	114	115	0,9	SD	91	92	0,7	SD
FP	2 441	2 536	19,9		2 277	2 371	18,6	
SD	6 336	6 442	50,7		6 427	6 535	51,3	
K	380	382	3,0	53,7	446	449	3,5	54,8
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	12 371	12 717			12 373	12 739		
	approx 24 143				approx 23 461			

9. Kalmar 7, Dörby, Ljungholm, Södermøre, Torsås, Söderåkra (1956 i Kalmar distrikten 12—15; något ändrad)

	1952				1956				
H	2 477	2 591	21,7	SD SD	2 944	3 095	23,3	SD SD	
BF	2 526	2 555	21,4	SD SD	2 256	2 280	17,2	SD SD	
FP	1 465	1 522	12,7	H ¹ H ¹	1 753	1 825	13,7	H H	
SD	5 073	5 158	43,1	SD SD	5 727	5 823	43,9	SD SD	
K	130	131	1,1	44,2	255	257	1,9	45,8	
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—	—
S	11 671	11 957		¹ 36 r	12 935	13 280			
	approx 23 963			före BF	approx 25 872				

10. Öland: Borgholm, Ölands-Åkerbo, Köpingsvik, Gärdslösa, Torslund, Mörbylånga, Ottenby

	1952				1956				
H	2 344	2 452	19,0		2 481	2 608	20,3		
BF	4 794	4 849	37,4	BF	4 494	4 542	35,3	BF	
FP	1 564	1 625	12,6		1 526	1 589	12,4		
SD	3 821	3 885	30,0		3 829	3 893	30,3		
K	122	123	1,0	31,0	212	213	1,7	32,0	
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—	—
S	12 645	12 934			12 542	12 845			
	25 848				24 937				

Tabell II H: 2. Mandatfördelningen i Kalmar län vid 230 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och mandatfördelningen vid proportionella system. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval								
			d'Hondt	jämk. uddatal	alt. med SD utan K				alt. med SD + K				
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	
1952	H	1,64	2	2			1				1		
	BF	1,54	1	2	1	1	4	1	1	1	4	1	
	FP	1,07	1	1									
	SD	3,56	4	3	7	7	3	7	7	7	3	7	
	K	0,19											
	S	8,00	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
1956	H	1,81	1	2			2				2		
	BF	1,35	1	1	1	1	3	1	1	1	3	1	
	FP	1,05	1	1									
	SD	3,55	4	3	7	7	3	7	7	7	3	7	
	K	0,24											
	S	8,00	7	7	8	8	8	8	8	8	8	8	8
Förändring 1952—56	H	+ 0,17	—1				+ 1				+ 1		
	BF	— 0,19		—1			—1				—1		
	FP	— 0,02											
	SD	— 0,01											
	K	+ 0,05											
	S		—1	—1									

Antalet kretsar med absolut SD-majoritet var båda åren i 230-indelningen 2 och i 300-indelningen 3.

I alternativ 3 fick SD endast 3 mandat (Kalmar-, Västerviks- och Oskarshamn-kretsarna), medan de andra 5 resp. 7 delades mellan H och BF. Ett

Tabell II H: 3. Mandatfördelningen i Kalmar län vid 300 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och mandatfördelningen vid proportionella system. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval								
			d' Hondt	jämk. uddatal	alt. med SD utan K				alt. med SD + K				
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	
1952	H	2,05	2	2				2				2	
	BF	1,92	2	2	1	1	5	1	1	1	5	1	
	FP	1,34	1	1									
	SD	4,46	5	5	9	9	3	9	9	9	3	9	
	K	0,23											
	S	10,00	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
1956	H	2,25	3	2				4				4	
	BF	1,69	1	2	1	1	3	1	1	1	3	1	
	FP	1,32	1	1									
	SD	4,44	5	5	9	9	3	9	9	9	3	9	
	K	0,30											
	S	10,00	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
Förändring 1952—56	H	+ 0,20	+ 1					+ 2				+ 2	
	BF	- 0,23	- 1					- 2				- 2	
	FP	- 0,02											
	SD	- 0,02											
	K	+ 0,07											
	S												

Tabell II H: 4. Kretsarnas fördelning efter folkmängd i Kalmar län.

Folkmängd (i tusental)	230 mandat		300 mandat	
	1952	1956	1952	1956
18—				
20—			1	1
22—			5	5
24—	1	1	4	4
26—	1			
28—	1	3		
30—	5	4		
32—				
34—				
36—				
38—				
40—				
42—				
44—				
46—				
48—				
50—				
52—				
Summa	8	8	10	10

Tabell II H: 5. Röstmarginalerna vid alternativ 3, SD + K, i Kalmar län.

Valkrets	230 mandat			
	1952		1956	
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K
1	788; BF: 1 094		931; BF: 53	
2			1 162	
3	2 920; BF: 1 037		2 966; BF: 464	
4			1 272	
5	246; H: 88		281; H: 787	
6			1 398	
7	2 349; BF: 701		2 233; H: 146	
8	4 918; BF: 2 397		4 633; BF: 1 934	
Medeltal	2 244	1 063	2 209	677
H	246	88	1 257	467
BF	2 744	1 307	2 843	817
FP				
	300 mandat			
	1952		1956	
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K
1	160; BF: 1 125		222; BF: 293	
2			1 157	
3	2 097; BF: 1 256		2 317; BF: 655	
4	1 445; H: 139		1 397; H: 527	
5			1 467	
6	584; BF: 25		798; H: 602	
7	362; BF: 237		58; H: 490	
8			931	
9	1 379; H: 36		1 120; H: 815	
10	4 918; BF: 2 397		4 633; BF: 1 934	
Medeltal	1 564	745	1 507	759
H	1 412	88	843	609
BF	1 624	1 008	2 391	961
FP				

resp. två av BF:s mandat övertogs av H 1956. BF blev dock även 1956 över-representerat, liksom H — det största borgerliga partiet — i 300-indelningen. FP blev helt utan mandat. I övriga alternativ vann SD alla kretsar utom en, som hela tiden var BF:s, nämligen Öland. BF:s marginal var där stor både mot SD + K och mot de andra borgerliga partierna. SD:s marginaler i tabell II H: 5 ökade i vissa fall något 1956 men höll sig i 230-indelningen mellan 1 100 och 1 900 och i 300-indelningen mellan 900 och 1 600. Några av den borgerliga kombinationens marginaler var däremot små. Fem av 24 låg under 300. Utom Ölandskretsens 4 marginaler, hade kombinationen 6 över 2 000. BF:s starka representation i alternativ 3 sammanhänger som vanligt med den starka spridningen i partiets röstandelar och de höga andelarnas utplacering i förhållande till SD:s andelar. H:s representation blev något större i 300-serien än i 230-serien.

I. Gotlands län

Tabell II 1: 1. Partifördelningen i Gotlands län.

Valår	Parti							Antal godkända röster
	H	BF	FP	SD	K	Ö	SD+K	
1952	15,9	29,1	19,1	35,8	0,1	—	35,9	30 156
1956	16,5	26,2	21,3	35,3	0,7	—	36,0	29 738

SD var visserligen största partiet men låg ungefär 10 % lägre på Gotland än i hela landet. BF var näst största partiet. Därefter följde FP. K hade mycket liten andel och hade 1952 bara 40 röster. Även SD + K var mycket svagare än i landet i övrigt, 1956 även något svagare än H + FP. Partifördelningen på Gotland avvek således starkt från den totala. Även förändringarna 1956 skilde sig från de totala ändringarna. H:s ökning var ganska liten och i stället gick FP fram med över 2 %.

Länet har som bekant 3 mandat i nuvarande proportionella system. I 230- och 300-indelningen tilldelades det dock endast 2 kretsar, som då blev gemensamma för båda indelningarna. Medeltalet invånare pr krets blev 1952 29 427 med tillåtna intervallet 26 927—31 927, inom vilket kretsarna inpassades. I 300-indelningen blev på det sättet kretsarna mycket större än kretsarna i andra län. År 1956 blev medeltalet pr krets 28 464. De fyra nordligaste kommunerna och Visby fick vara första kretsen och resten således andra kretsen. Visby stod för mer än hälften av första kretsens folkmängd, medan den andra ju blev en ren landsbygdskrets. Partifördelningen skilde sig också mycket starkt i de båda kretsarna.

Sammanfattande tabeller har inte uppgjorts för länet.

1. Visby, Färösund, Lärbro, Slite, Tingstäde

	1952				1956					
H	2 541	2 674	19,2	SD	SD	2 619	2 787	19,7	SD	SD
BF	2 205	2 226	16,0	SD	SD	1 960	1 975	13,9	SD	SD
FP	2 348	2 425	17,4	H	H	2 644	2 742	19,3	H	H
SD	6 468	6 591	47,2	SD	SD	6 422	6 528	46,0	SD	SD
K	32	34	0,2	47,4		152	153	1,1	47,1	
Ö	—					—				
S	13 594	13 950				13 797	14 185		1 45 r	
	27 924					27 499			före FP	

2. Dalhem, Romakloster, Stenkumla, Klintehamn, Ljugarn, Stånga, Hemse, Havgdhem, Hoburg

	1952			1956			
H	2 011	2 117	13,1	1 988	2 116	13,6	
BF	6 492	6 553	40,4	5 771	5 816	37,4	BF
FP	3 210	3 315	20,5	3 457	3 585	23,0	
SD	4 134	4 213	26,0	3 899	3 963	25,5	
K	6	6	26,0	73	73	0,5	26,0
Ö	—			—			
S	15 853	16 204		15 188	15 553		
	30 930			29 428			

Som synes hade varken SD eller BF, som ju var de största partierna i de båda kretsarna, absolut majoritet. I tredje alternativet med SD + K blev H + BF + FP:s marginaler i första kretsen 700 och 823 och i andra kretsen 7 766 och 7 481. Andra kretsens marginaler var således nära hälften av alla avgivna röster. Inom kombinationen var H:s marginal 249 och 45 och BF:s 3 238 och 2 231. I båda fallen reducerades försprånget 1956 genom FP:s ökning.

I det nuvarande proportionella systemet fick ju BF, FP och SD vid båda valen vardera en representant från länet. Med två platser skulle proportionellt BF och SD bli representerade. I de båda majoritetsvalsindelningarna fick som syntes i alternativen 1, 2 och 4 BF och SD mandaten och i alternativ 3 H och BF. FP blev däremot utan mandat.

K. Blekinge län

Tabell II K: 1. Partifördelningen i Blekinge län.

Valår	Parti							Antal godkända röster
	H	BF	FP	SD	K	Ö	SD+K	
1952	12,3	10,3	28,4	46,2	2,8	—	49,0	71 943
1956	15,1	8,9	25,4	46,7	3,9	—	50,6	75 997

År 1952 hade SD samma röstandel i länet som i hela landet. Även BF:s andel låg mycket nära riksandelen. FP däremot hade större och H något mindre andel i länet än totalt. K var svagare i länet än i riket, varigenom andelen SD + K blev något lägre i länet. Förändringarna 1956 avvek från riksförändringarna genom att FP:s minskning var större och genom att SD ökade något. Andelen SD + K steg därigenom till strax över 50 %.

I 230-indelningen fick länet 5 mandat och i 300-indelningen 6 mandat. Medeltalet invånare per krets blev 1952 vid 5 kretsar 29 310 (intervall 26 310—32 310) och vid 6 kretsar 24 425 (21 925—26 925). Alla kretsar inpassades inom intervallen. År 1956 var medeltalen 29 077 och 24 231.

Första kretsen i 230-indelningen omfattar landskommunerna i östra delen av länet fram till och med Fridlerstad och Nättraby. Kommunerna tillhör Östra och Medelsta domsaga. I kretsen ingår också Aspö och Tjurkö i Karlskrona, medan resten av staden bildar andra kretsen. Resten av Östra och Medelsta domsaga med Ronneby är tredje kretsen. Fjärde kretsen är Bräkne och Karlshamns domsaga och femte kretsen Listers och Sölvesborgs domsaga. Med undantag för de två valdistrikten från Karlskrona i första kretsen ansluter således indelningen helt till länets indelning i domsagor. De tre första kretsarna utgör tillsammans Östra och Medelsta domsaga och Karlskrona.

300-indelningen inleds med en krets bestående av norra Karlskrona (fast-

landet) och de fyra kommunerna längst i öster. Andra kretsen är resten av Karlskrona. Tredje kretsen är de sex närmaste landskommunerna och Hallabro norr om fjärde kretsen, vilken består av Ronneby och tre landskommuner väster om staden. Femte kretsen är Karlshamn och två landskommuner, varefter sjätte kretsen avslutar med Sölvesborg och de västligaste kommunerna. Indelningen ansluter som synes inte till domsagorna, ehuru sista kretsen är Listers och Sölvesborgs domsaga utom Mörrum.

Länets östra kretsar gav de lägsta SD-andelarna. FP hade sina högsta andelar i Karlskrona. SD minskade i Ronnebykretsen.

Kretsarna i 230-indelningen

1. Karlskrona 4, 5, Jämjö, Sturkö, Ramdala, Lyckeby, Rödeby, Fridlevstad, Nätraby

	1952				1956			
H	1 181	1 257	9,5	SD SD	1 671	1 777	12,7	SD SD
BF	2 234	2 259	17,1	FP ¹ SD	2 145	2 166	15,5	SD SD
FP	4 033	4 176	31,5	FP FP	3 715	3 837	27,5	FP FP
SD	5 301	5 384	40,7	SD SD	5 804	5 902	42,2	SD SD
K	154	155	1,2	41,9	287	288	2,1	44,3
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	12 903	13 231		¹ 49 r	13 622	13 970		
	28 224				27 109			

2. Karlskrona utom 4, 5

	1952				1956			
H	1 425	1 517	9,6	SD ¹ SD	2 049	2 179	13,1	SD SD
BF	37	37	0,2	FP FP	45	45	0,3	FP FP
FP	6 693	6 930	43,9	FP FP	6 296	6 503	39,0	FP FP
SD	6 878	6 985	44,2	FP FP	7 267	7 389	44,4	FP FP
K	332	334	2,1	46,3	527	530	3,2	47,6
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	15 365	15 803		¹ 55 r	16 184	16 646		
	32 267				32 559			

3. Ronneby, Hasslö, Listerby, Tving, Ronneby lk, Hallabro

	1952				1956			
H	1 190	1 267	9,1		1 797	1 911	13,0	
BF	1 934	1 956	14,1	SD	1 789	1 806	12,3	SD
FP	3 260	3 375	24,3		3 075	3 176	21,6	
SD	6 850	6 957	50,0		7 200	7 321	49,7	
K	349	351	2,5	52,5	497	500	3,4	53,1
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	13 583	13 906			14 358	14 714		
	28 556				27 989			

4. Bräkne och Karlshamns domsaga: Karlshamn, Bräkne-Hoby, Hällaryd, Asarum

	1952				1956			
H	2 051	2 184	16,0		2 271	2 415	16,8	
BF	1 435	1 451	10,7	SD	1 268	1 280	8,9	SD
FP	2 661	2 755	20,2		2 567	2 651	18,4	
SD	6 581	6 684	49,1		7 109	7 228	50,3	
K	541	545	4,0	53,1	798	802	5,6	55,9
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	13 269	13 619			14 013	14 376		
	27 447				27 318			

5. Listers och Sölvesborgs domsaga: Sölvesborg, Kyrkhult, Jämshög, Olofström, Mörrum, Gammalstorp, Mjällby

	1952				1956			
H	2 465	2 624	17,1	SD SD	2 975	3 164	19,4	SD SD
BF	1 710	1 729	11,2	SD SD	1 457	1 471	9,0	SD SD
FP	3 046	3 154	20,5	FP SD	3 044	3 144	19,3	H ¹ SD
SD	7 127	7 238	47,1	SD SD	7 534	7 661	47,1	SD SD
K	634	638	4,1	51,2	843	847	5,2	52,3
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	14 982	15 383			15 853	16 287		¹ 20 r
	30 058				30 412			före FP

Kretsarna i 300-indelningen
1. Karlskrona 10—12, Jämjö, Sturkö, Ramdala, Lyekeby

	1952				1956			
H	1 190	1 267	10,5	SD SD	1 632	1 736	13,3	SD SD
BF	1 271	1 285	10,6	FP FP	1 324	1 337	10,2	FP FP
FP	4 303	4 455	36,9	FP FP	4 089	4 223	32,4	FP FP
SD	4 846	4 922	40,7	SD SD	5 381	5 471	41,9	SD SD
K	161	162	1,3	42,0	288	289	2,2	44,1
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	11 771	12 091			12 714	13 056		
	approx 25 185				approx 24 756			

2. Karlskrona 1—9

	1952				1956			
H	1 004	1 069	8,9	SD SD	1 433	1 524	12,4	SD SD
BF	10	10	0,1	FP FP	24	24	0,2	FP FP
FP	5 047	5 226	43,7	FP FP	4 618	4 769	38,7	FP FP
SD	5 306	5 389	45,1	FP FP	5 480	5 572	45,2	FP FP
K	257	259	2,2	47,3	426	428	3,5	48,7
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	11 624	11 953			11 981	12 317		
	approx 24 509				approx 24 472			

3. Rödeby, Fridlevstad, Nätraby, Hasslö, Listerby, Tving, Hallabro

	1952				1956			
H	976	1 039	9,6	SD SD	1 495	1 590	14,2	SD SD
BF	2 482	2 510	23,3	SD SD	2 241	2 263	20,2	SD SD
FP	2 621	2 714	25,2	FP FP	2 383	2 461	22,0	FP FP
SD	4 254	4 320	40,1	SD SD	4 503	4 579	40,9	SD SD
K	191	192	1,8	41,9	297	299	2,7	43,6
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	10 524	10 775			10 919	11 192		
	22 949				21 871			

4. Ronneby, Ronneby lk, Bräkne-Hoby, Hällaryd

	1952				1956			
H	1 100	1 171	9,8		1 424	1 515	12,0	
BF	1 240	1 254	10,6	SD	1 139	1 150	9,1	SD
FP	2 659	2 753	23,1		2 689	2 777	22,0	
SD	6 345	6 444	54,2		6 688	6 800	53,7	
K	273	275	2,3	56,5	405	407	3,2	56,9
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	11 617	11 897			12 345	12 649		
	24 292				23 947			

5. Karlshamn, Asarum, Mörrum

1952				1956			
H	1 876	1 997	16,5		2 116	2 251	17,6
BF	933	943	7,8	SD	760	767	6,0
FP	2 342	2 425	20,1		2 187	2 259	17,7
SD	5 897	5 989	49,6		6 346	6 453	50,6
K	722	727	6,0	55,6	1 031	1 036	8,1
Ö	—	—	—		—	—	—
S	11 770	12 081			12 440	12 766	
	23 766				24 126		

6. Sölvesborg, Kyrkhult, Jämshög, Olofström, Gammalstorp, Mjällby

1952				1956				
H	2 166	2 306	17,5	SD SD	2 663	2 832	20,2	SD SD
BF	1 414	1 430	10,9	SD SD	1 216	1 228	8,8	SD SD
FP	2 721	2 817	21,5	FP SD¹	2 731	2 821	20,1	H¹ SD
SD	6 089	6 184	47,0	SD SD	6 516	6 625	47,3	SD SD
K	406	409	3,1	50,1	505	508	3,6	50,9
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	12 796	13 146		¹ 40 r	13 631	14 014		¹ 11 r
	25 851				26 215			före FP

Tabell II K: 2. Mandatfördelningen i Blekinge län vid 230 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och mandatfördelningen vid proportionella system. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval								
			d' Hondt	jämk. uddatal	alt. med SD utan K				alt. med SD + K				
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	
1952	H	0,61											
	BF	0,52											
	FP	1,42	2	2		2	3	1		1	2	1	
	SD	2,31	3	3	5	3	2	4	5	4	3	4	
	K	0,14											
	S	5,00	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	
1956	H	0,75	1	1			1						
	BF	0,45											
	FP	1,27	1	1		1	2	1		1	2	1	
	SD	2,33	3	3	5	4	2	4	5	4	3	4	
	K	0,20											
	S	5,00	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	
Förändring 1952—56	H	+ 0,14	+ 1	+ 1			+ 1						
	BF	— 0,07											
	FP	— 0,15	— 1	— 1		— 1	— 1						
	SD	+ 0,02											
	K	+ 0,06											
	S												

SD hade absolut majoritet i en krets båda åren i 230-indelningen, fast inte i samma krets. I 300-indelningen fick partiet absolut majoritet i en krets 1952 och i två kretsar 1956.

I första alternativet (varje parti för sig) tog SD samtliga mandat, och i fjärde alternativet (H + FP mot BF + SD) alla mandat utom ett (Karls-

Tabell II K: 3. Mandatfördelningen i Blekinge län vid 300 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och mandatfördelningen vid proportionella system. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval								
			d'Hondt	jämk. uddatal	alt. med SD utan K				alt. med SD + K				
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	
1952	H	0,74		1									
	BF	0,62											
	FP	1,70	2	2									
	SD	2,77	4	3	6	4	2	5	6	4	3	1	5
	K	0,17											
	S	6,00	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
1956	H	0,90	1	1				1					
	BF	0,54											
	FP	1,53	1	2			2	3	1	2	3	1	
	SD	2,80	4	3	6	4	2	5	6	4	3	5	
	K	0,23											
	S	6,00	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
Förändring 1952—56	H	+ 0,16	+ 1										
	BF	- 0,08											
	FP	- 0,17	- 1										
	SD	+ 0,03											
	K	+ 0,06											
	S												

Tabell II K: 4. Kretsarnas fördelning efter folkmängd i Blekinge län.

Folkmängd (i tusental)	230 mandat		300 mandat	
	1952	1956	1952	1956
18—				1
20—				1
22—			2	1
24—			4	3
26—	1	3		1
28—	2			
30—	1	1		
32—	1	1		
34—				
36—				
38—				
40—				
42—				
44—				
46—				
48—				
50—				
52—				
Summa	5	5	6	6

Tabell II K: 5. Röstmarginalerna vid alternativ 3, SD + K, i Blekinge län.

Valkrets	230 mandat					
	1952		1956			
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K		
1	2 153; FP: 1 917		1 590; FP: 1 671			
2	1 165; FP: 5 413		808; FP: 4 324			
3		710		928		
4		839		1 684		
5		369		729		
Medeltal	1 659	3 665	639	1 199	2 998	1 114
H						
BF						
FP	1 659	3 665		1 199	2 998	
	300 mandat					
	1952		1956			
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K		
1	1 923; FP: 3 170		1 536; FP: 2 487			
2	657; FP: 4 157		317; FP: 3 245			
3	1 751; FP: 204		1 436; FP: 198			
4		1 541		1 765		
5		1 351		2 212		
6		40		252		
Medeltal	1 444	2 510	977	1 096	1 977	1 410
H						
BF						
FP	1 444	2 510		1 096	1 977	

krona). I andra alternativet vann SD 4 mandat i båda indelningarna utom i 230-indelningen 1952 utan K, där de fick tre. Nästa val vann de där ett fjärde mandat. I tredje alternativet (med H + BF + FP) fick de tre mandat vid SD + K och två utan K. Med K fick de således 1952 i 230-indelningen flera mandat än de borgerliga och i 300-indelningen lika många mandat som dessa trots att SD + K hade 49 % av rösterna mot de borgerliga 51 %. I 230-indelningen var SD:s röstmarginaler mindre än den borgerliga kombinationens 1952. Vid 1956 års val, då i stället SD + K hade nära 51 % av rösterna, blev de båda kombinationernas marginaler ungefär lika stora. I 300-indelningen var de borgerligas röstöverskott i medeltal större än SD + K:s 1952 och mindre 1956. SD + K vann 1952 ett mandat med endast 40 röster.

Alla borgerliga mandat tillföll det största borgerliga partiet, dvs. FP, utom 1956 vid H + BF + FP mot SD ensamma, då H övertog ett av mandaten. FP blev ändå jämfört med röstfördelningen representerat i överkant i tredje alternativet och ungefär proportionellt i andra alternativet.

L. Kristianstads län

Tabell II L: I. Partifördelningen i Kristianstads län.

Valår	Parti							Antal godkända röster
	H	BF	FP	SD	K	Ö	SD+K	
1952 ¹	14,5	18,0	24,4	42,0	1,1	—	43,1	135 922
1956	23,0	14,4	20,1	41,0	1,5	—	42,5	139 395

¹ septembervalet.

I september 1952 var H:s och FP:s röstandelar i länet samma som i hela landet. BF var mycket starkare, SD, K och SD + K avsevärt svagare i länet än totalt. SD + K hade bara 43 % av rösterna mot drygt 50 % totalt. K samlade endast ett obetydligt antal röster. Rangordningen mellan H och BF var omkastad. Valet 1956 ökade H mycket starkt, medan de andra partierna utom K minskade. För BF och FP var minskningen betydande. H blev länets näst största parti. H + FP blev något starkare än SD + K.

I 230-indelningen fick länet 8 representanter och i 300-indelningen 11. Medeltalet invånare per krets blev 1952 med 8 kretsar 32 410 (29 410—35 410) och med 11 kretsar 23 571 (21 071—26 071). Alla kretsar fick invånarantal inom de anvisade intervallen. År 1956 blev medeltalen per krets 32 381 och 23 550. En ändring i kommunindelningen medförde en mindre gränsjustering mellan 300-seriens nionde och elfte kretsar.

Första kretsen i 230-indelningen ligger längst i söder och omfattar Ingelstads och Järrestads domsaga med Simrishamn utom Onslunda, som i stället ingår i andra kretsen, vilken i övrigt består av Gälds och Albo domsaga och är en ren landsbygds-krets. Tredje kretsen är Kristianstad och tre kommuner i riktning mot Hässleholm. Den senare staden bildar tillsammans med fyra kommuner sjätte kretsen. Fjärde kretsen utgöres av Villands domsaga plus två kommuner i Ö. Göinge domsaga. Femte kretsen är liksom den fjärde en landsbygds-krets och upptar kommuner i Ö. och V. Göinge domsagor längst i norr. Längre västerut kommer sjunde kretsen med N. Åsbo domsaga (utom Perstorps köping som ingår i sjätte kretsen) och Kvidinge från S. Åsbo och Bjäre domsaga. Övriga kommuner i sistnämnda domsaga bildar åttonde och sista kretsen längst västerut. I den kretsen ingår Ängelholm, medan sjunde saknar stad.

I 300-indelningen grupperar sig första kretsens kommuner kring Simrishamn. Andra kretsen är återstoden av Ingelstads och Järrestads domsaga med Tomelilla och angränsande kommuner plus de två sydligaste kommunerna i Gälds och Albo domsaga (Kivik och Brösarp). Övriga kommuner i den senare domsagan och Åhus i Villands domsaga bildar nästa krets. Båda kretsarna är landsbygds-kretsar. Fjärde kretsen utgöres av Kristianstad. Villands domsaga utom Åhus bildar femte kretsen mellan Åhus, Kristianstad och gränsen mot Blekinge. Hässleholm och kommunerna mellan Hässleholm och Kristianstad utgör sjätte kretsen, varefter den egendomligt ut-

formade åttonde kretsen innehåller fem kommuner på andra sidan om Hässleholm från gränsen mot Småland till gränsen mot Malmöhus län. Sjunde kretsen omfattar nordöstra hörnet mellan femte, sjätte och åttonde kretsarna. Dess kommuner tillhör samtliga Ö. Göinge domsaga. Sjätte t. o. m. åttonde kretsarna blir tillsammans två domsagor. Väster om åttonde kretsen följer nionde kretsen med kommuner i N. Åsbo domsaga och en kommun (Hjärnarp) i S. Åsbo och Bjäre domsaga. Återstoden av denna och två kvarvarande kommuner i N. Åsbo domsaga (Riseberga och Klippan) delas upp på de två sista kretsarna, varav den tionde upptar södra delen med Riseberga och Klippan och den elfte kretsen Ängelholm och de fyra kommunerna norr om staden. Nionde, tionde och elfte kretsarna tillsammans utgör två domsagor. Sju kretsar blev landsbygdskretsar. Inga kommuner har delats i någon av indelningarna.

SD:s andel av rösterna varierade från över 50 % (kretsen mot Blekingegränsen) till under 35 % (krets i N. Åsbo). I det förra området höll SD sin ställning bland de röstande. FP var något svagare än i andra delar i några kretsar i nordväst, där också partiets tillbakagång 1956 var särskilt stor, och starkare i Kristianstad och kretsarna söder om staden mot östra kusten. BF hade sina starkaste kretsar dels i några landsbygdskretsar i söder dels och framför allt i norr, medan H:s starkaste krets var Ängelholmskretsen. H var svagast i de södra kretsarna.

Kretsarna i 230-indelningen

1. Simrishamn, Tomarp, Hammenhög, Borrby, Löderup, Glemmingebro, Tomelilla, Smedstorp

	1952				1956			
H	2 092	2 224	13,0	SD SD	3 533	3 728	21,6	SD SD
BF	3 790	3 828	22,4	SD SD	3 103	3 129	18,2	FP ¹ FP ¹
FP	4 179	4 304	25,2	FP FP	3 649	3 756	21,8	FP ¹ FP ¹
SD	6 571	6 711	39,3	SD SD	6 497	6 605	38,3	SD SD
K	9	9	0,1	39,4	25	25	0,1	38,4
Ö	—	—	—	—	2	2	—	—
S	16 641	17 076			16 809	17 245		¹ 28 r
	33 832				32 954			före H

2. Onslunda, Kivik, Brösarp, Degeberga, Everöd, Tollarp, Träne, Vä

	1952				1956			
H	1 711	1 819	12,0	SD SD	2 795	2 949	19,8	SD SD
BF	3 268	3 301	21,8	FP FP	2 557	2 579	17,3	FP FP
FP	4 384	4 516	29,9	FP FP	3 811	3 923	26,3	FP FP
SD	5 343	5 457	36,1	SD SD	5 318	5 406	36,2	SD SD
K	34	34	0,2	36,3	63	64	0,4	36,6
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	14 740	15 127			14 544	14 921		
	29 420				28 192			

3. Kristianstad, Araslöv, Vinslöv, Vinslövs köp.

	1952				1956			
H	2 851	3 031	17,0	SD SD	3 920	4 136	22,4	SD SD
BF	1 053	1 064	6,0	FP FP	942	950	5,1	FP FP
FP	5 342	5 502	30,9	FP FP	4 923	5 068	27,5	FP FP
SD	7 892	8 060	45,2	SD SD	7 876	8 007	43,4	FP SD ¹
K	158	158	0,9	46,1	293	296	1,6	45,0
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	17 296	17 815			17 954	18 457		¹ 49 r
	33 373				33 957			

4. Åhus, Fjälkinge, Nosaby, Bromölla, Ivetofta, Näsrum, Oppmanna-Vånga, Hjärsås, Knislinge

	1952				1956			
H	1 312	1 395	8,2		2 101	2 217	12,8	
BF	2 153	2 175	12,8	SD	1 702	1 716	9,9	SD
FP	3 790	3 904	23,0		3 519	3 622	21,0	
SD	8 716	8 902	52,5		8 901	9 049	52,4	
K	586	588	3,5	56,0	672	678	3,9	56,3
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	16 557	16 964			16 895	17 282		
	33 549				32 726			

5. Broby, Glimåkra, Örkened, Loshult, Osby, Osby köp., Hästveda, Vittsjö, Bjärnum

	1952				1956			
H	2 040	2 169	12,8	SD SD	3 246	3 425	19,8	SD SD
BF	3 660	3 697	21,9	SD SD	3 164	3 191	18,4	SD SD
FP	3 616	3 724	22,0	FP¹ FP¹	3 082	3 173	18,3	H H
SD	6 824	6 969	41,2	SD SD	6 923	7 038	40,7	SD SD
K	357	358	2,1	43,3	479	483	2,8	43,5
Ö	1	1	—		—	—	—	
S	16 498	16 918		¹ 27 r före BF	16 894	17 310		
	31 097				31 297			

6. Hässleholm, Stoby, Sösdala, Tyringe, Perstorp

	1952				1956			
H	2 556	2 717	16,3	SD SD	4 192	4 423	25,4	SD SD
BF	3 066	3 097	18,6	FP FP	2 551	2 573	14,8	H H
FP	4 012	4 132	24,9	FP FP	3 245	3 340	19,2	H H
SD	6 388	6 524	39,2	SD SD	6 642	6 752	38,7	SD SD
K	172	172	1,0	40,2	325	328	1,9	40,6
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	16 194	16 642			16 955	17 416		
	32 149				33 493			

7. Riseberga, Skånes-Fagerhult, Örkeljunga, Munka-Ljungby, Ö. Ljungby, Klippan, Kvidinge

	1952				1956			
H	2 656	2 824	17,2	SD SD	4 745	5 006	29,3	SD SD
BF	3 420	3 454	21,1	SD SD	2 852	2 876	16,8	H H
FP	3 176	3 271	20,0	BF BF	2 472	2 545	14,9	H H
SD	6 605	6 746	41,1	SD SD	6 414	6 520	38,2	SD SD
K	100	100	0,6	41,7	143	144	0,8	39,0
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	15 957	16 395			16 626	17 091		
	30 922				30 532			

8. Ängelholm, Åstorp, Ausås, Barkåkra, Hjärnarp, Förslövsholm, Båstad, V. Bjäre

	1952				1956			
H	3 314	3 523	18,6	SD SD	5 895	6 220	31,6	SD SD
BF	3 788	3 826	20,2	SD SD	3 019	3 045	15,5	H H
FP	3 673	3 783	19,9	BF¹ BF¹	2 526	2 600	13,2	H H
SD	7 660	7 823	41,2	SD SD	7 602	7 728	39,3	SD SD
K	28	28	0,1	41,3	75	76	0,4	39,7
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	18 463	18 983		¹ 43 r före FP	19 117	19 669		
	34 934				35 896			

Kretsarna i 300-indelningen

1. Simrishamn, Tommarp, Hammenhög, Borby, Löderup

	1952				1956			
H	1 329	1 413	13,0	SD SD	2 322	2 450	22,1	SD SD
BF	2 337	2 360	21,7	SD ¹ SD ²	1 889	1 905	17,2	FP ¹ FP ¹
FP	2 708	2 789	25,7	FP FP	2 394	2 464	22,3	FP ¹ FP ¹
SD	4 199	4 288	39,5	SD SD	4 162	4 231	38,2	SD SD
K	7	7	0,1	39,6	18	18	0,2	38,4
Ö	—	—	—	—	2	2	—	—
S	10 580	10 857		¹ 86 r	10 787	11 070		
	21 898			² 93 r	21 368			¹ 14 r före H

2. Glemmingebro, Tomelilla, Onslunda, Smedstorp, Kivik, Brösarp

	1952				1956			
H	1 565	1 664	13,7	SD SD	2 487	2 624	22,2	SD SD
BF	3 014	3 044	25,1	FP FP	2 400	2 420	20,4	FP FP
FP	3 096	3 189	26,3	FP FP	2 684	2 763	23,3	FP FP
SD	4 132	4 220	34,8	SD SD	3 967	4 033	34,0	SD SD
K	15	15	0,1	34,9	14	14	0,1	34,1
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	11 822	12 132			11 552	11 854		
	23 413				22 482			

3. Degeberga, Everöd, Tollarp, Träne, Vä, Åhus

	1952				1956			
H	1 242	1 320	11,4	SD SD	2 014	2 125	18,3	SD SD
BF	1 948	1 967	17,0	FP ¹ FP ²	1 541	1 554	13,4	FP FP
FP	3 406	3 508	30,2	FP FP	2 920	3 006	25,8	FP FP
SD	4 669	4 768	41,2	SD SD	4 780	4 859	41,7	SD SD
K	23	23	0,2	41,4	95	96	0,8	42,5
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	11 288	11 586		¹ 60 r	11 350	11 640		
	22 506			² 37 r	21 737			

4. Kristianstad

	1952				1956			
H	2 321	2 467	19,1	SD SD	3 075	3 244	23,9	SD SD
BF	211	213	1,6	FP FP	193	195	1,4	FP FP
FP	3 868	3 984	30,8	FP FP	3 713	3 822	28,1	FP FP
SD	6 039	6 168	47,7	FP ¹ SD ²	6 000	6 100	44,9	FP FP
K	109	109	0,8	48,5	231	233	1,7	46,6
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	12 548	12 941		¹ 70 r	13 212	13 594		
	24 120			² 39 r	24 896			

5. Fjälkinge, Nosaby, Bromölla, Ivetofta, Näsum, Oppmanna-Vänga

	1952				1956			
H	800	850	7,6		1 280	1 351	11,9	
BF	1 543	1 558	13,9	SD	1 213	1 223	10,7	SD
FP	2 459	2 533	22,7		2 347	2 416	21,2	
SD	5 593	5 712	51,1		5 743	5 838	51,3	
K	520	521	4,7	55,8	556	561	4,9	56,2
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	10 915	11 174			11 139	11 389		
	22 602				22 042			

6. Hässleholm, Araslöv, Stoby, Vinslöv, Vinslövs köping

	1952				1956			
H	1 791	1 904	15,7	SD SD	2 819	2 964	23,1	SD SD
BF	1 627	1 643	13,5	FP FP	1 439	1 451	11,3	H H
FP	3 360	3 461	28,5	FP FP	2 772	2 853	22,3	H H
SD	4 943	5 048	41,6	SD SD	5 286	5 374	41,9	SD SD
K	90	90	0,7	42,3	173	175	1,4	43,3
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	11 811	12 146			12 489	12 817		
	23 536				24 499			

7. Hjäsås, Knislinge, Broby, Glimåkra, Örkened, Loshult, Osby, Osby köp.

	1952				1956			
H	1 361	1 447	10,6	SD SD	2 217	2 339	16,6	SD SD
BF	2 113	2 134	15,6	SD SD	1 785	1 800	12,8	SD SD
FP	3 020	3 111	22,8	FP SD	2 686	2 765	19,6	FP SD
SD	6 453	6 590	48,2	SD SD	6 645	6 755	47,8	SD SD
K	387	388	2,8	51,0	452	456	3,2	51,0
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	13 334	13 670			13 785	14 115		
	25 379				25 682			

8. Hästveda, Vittsjö, Bjärnum, Sösdala, Tyringe

	1952				1956			
H	1 853	1 970	14,5	SD SD	2 923	3 084	22,9	SD SD
BF	3 773	3 811	28,1	FP ¹ SD ²	3 169	3 196	23,8	H H
FP	2 799	2 883	21,3	BF BF	2 260	2 326	17,3	BF BF
SD	4 669	4 768	35,1	SD SD	4 489	4 564	33,9	SD SD
K	129	129	1,0	36,1	279	281	2,1	36,0
Ö	1	1	—	—	—	—	—	—
S	13 224	13 562		¹ 85 r	13 120	13 451		
	25 000			² 44 r	24 554			

9. Perstorp, Skånes Fagerhult, Örkeljunga, Munka-Ljungby, Ö. Ljungby, Hjärnarp

	1952				1956			
H	2 063	2 193	19,4	SD SD	3 755	3 962	32,6	SD ¹ SD
BF	2 677	2 704	23,9	FP FP	2 247	2 266	18,7	H H
FP	2 356	2 427	21,5	BF BF	1 787	1 840	15,2	H H
SD	3 857	3 939	34,8	SD SD	3 945	4 010	33,0	SD SD
K	43	43	0,4	35,2	63	64	0,5	33,5
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	10 996	11 306			11 797	12 142		¹ 48 r
	22 722				22 689			

10. Riseberga, Klippan, Kvidinge, Åstorp, Ausås

	1952				1956			
H	1 848	1 965	14,0	SD SD	3 369	3 555	25,1	SD SD
BF	2 536	2 561	18,3	SD SD	2 057	2 074	14,6	SD SD
FP	2 474	2 548	18,2	BF ¹ BF ¹	1 793	1 846	13,0	H H
SD	6 677	6 819	48,7	SD SD	6 460	6 567	46,4	SD SD
K	116	116	0,8	49,5	128	129	0,9	47,3
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	13 651	14 009		¹ 13 r före FP	13 807	14 171		
	24 830				24 885			

11. Ängelholm, Barkåkra, Förslövsholm, Båstad, V. Bjäre

	1952				1956			
H	2 359	2 508	20,0	SD SD	4 166	4 396	33,5	SD SD
BF	2 419	2 443	19,5	FP FP	1 957	1 974	15,0	H H
FP	2 626	2 705	21,6	FP FP	1 871	1 926	14,7	H H
SD	4 768	4 870	38,9	SD SD	4 696	4 774	36,3	SD SD
K	5	5	0,4	38,9	66	67	0,5	36,8
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	12 177	12 531			12 756	13 137		
	23 270				24 213			

Tabell II L: 4. Kretsarnas fördelning efter folkmängd i Kristianstads län.

Folkmängd (i tusental)	230 mandat		300 mandat	
	1952	1956	1952	1956
18—				
20—			1	2
22—			6	3
24—			4	6
26—				
28—	1	1		
30—	2	2		
32—	4	4		
34—	1	1		
36—				
38—				
40—				
42—				
44—				
46—				
48—				
50—				
52—				
Summa	8	8	11	11

SD nådde båda åren absolut majoritet i en krets i vardera indelningen.

I första och fjärde alternativen tog SD alla mandat eller alla utom ett. I andra alternativet fick SD vid 8 mandat 5 platser 1952 men bara 2 år 1956 och vid 11 mandat 4 eller 5 platser 1952 och 3 platser 1956. I 300-indelningen fick SD alltså en minoritet av mandaterna redan 1952, trots att de ensamma (givetvis ännu mer tillsammans med K) var något starkare än H + FP. År 1956, då H + FP och SD + K hade i det närmaste lika stor andel av rösterna, blev mandaterna trots detta mycket ojämnt fördelade mellan kombinationerna i båda indelningarna. I 300-indelningen 1952 hade SD i andra alternativet större delen av sina överskottsstämmor samlade i tre kretsar, där SD vann med över 2 000 rösters övervikt. De tog dessutom två kretsar, där ställningen var så jämn att SD:s marginal blev mindre än 100 röster. H + FP vann en krets med mindre än 100 röster och hade ingen av sina fem övriga marginaler större än 700. År 1956 förlorade SD sina osäkra kretsar och vann de tre andra med reducerade marginaler, dock över 1 000, i två kretsar även över 2 000. De borgerliga marginalerna blev nu större än förut med 3 över 1 000 men under 2 000 och resterande 5 kretsar under 1 000 röster. I 230-indelningen 1956 låg alla marginaler mellan 500 och 1 500 utom SD:s ena, som var nästan 4 000 (fjärde kretsen). — I tredje alternativet fick SD bara ett mandat i 230-indelningen. Det var ganska säkert med omkring 2 000 rösters marginal. Den borgerliga kombinationens medelmarginal var dock ännu större. I 300-indelningen förekom några få små eller tämligen små vinster (därav SD:s ena), men de flesta marginalerna var betydande. Inom kombinationen däremot fanns en del osäkra mandat. Ombyten förekom också i stor utsträckning, då ju H:s frammarsch var så kraftig, att även ganska stora

Tabell II L: 5. Röstmarginalerna vid alternativ 3, SD + K, i Kristianstads län.

Valkrets	230 mandat				
	1952		1956		
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K	
1	3 636; FP: 476		3 983; FP: 28		
2	4 145; FP: 1 215		3 981; FP: 974		
3	1 379; FP: 2 471		1 851; FP: 932		
4		2 016		2 172	
5	2 263; FP: 27		2 268; H: 234		
6	3 250; FP: 1 035		3 256; H: 1 083		
7	2 703; BF: 183		3 763; H: 2 130		
8	3 281; BF: 43		4 061; H: 3 175		
Medeltal	2 951	779	2 016	3 309	1 222
H				3 337	1 656
BF	2 992	113			
FP	2 935	1 045		3 272	645
	300 mandat				
	1952		1956		
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K	
1	2 267; FP: 429		2 570; FP: 14		
2	3 662; FP: 145		3 760; FP: 139		
3	2 004; FP: 1 541		1 730; FP: 881		
4	387; FP: 1 517		928; FP: 578		
5		1 292		1 409	
6	1 870; FP: 1 557		1 719; H: 111		
7		286		307	
8	3 767; BF: 928		3 761; BF: 112		
9	3 342; BF: 277		3 994; H: 1 696		
10	139; BF: 13		779; H: 1 481		
11	2 781; FP: 197		3 455; H: 2 422		
Medeltal	2 247	734	789	2 522	826
H				2 487	1 428
BF	2 416	406		3 761	112
FP	2 162	898		2 247	403

försprång för FP eller BF kunde inhämtas. I sjätte kretsen i 230-indelningen exempelvis vann FP 1952 inom kombinationen med 1 035 röster men H 1956 med 1 083 röster. H blev örepresenterad 1952 man vann 1956 i andra och tredje alternativen 3 eller 4 platser. År 1952 fick FP de flesta borgerliga mandaten och BF 2 eller 3 i tredje alternativen. Båda partierna blev därvid överrepresenterade. År 1956 förlorade BF sina mandat (utom ett i 300-serien). De borgerliga platserna delades då i stort sett lika mellan H och FP, som båda överrepresenterades. — Mandatfördelningen i länet varierade således kraftigt såväl mellan alternativ som mellan år.

M. Malmöhus län

a. Mandatens fördelning på länets två nuvarande andrakammarkretsar

Malmöhus län är som bekant uppdelat på två andrakammarkretsar, »Fyrstadskretsen» och Malmöhus läns valkrets, där den förra består av städerna Malmö, Hälsingborg, Lund och Landskrona och den senare av återstoden av länet. Med 230 mandat totalt fick Fyrstadskretsen 11 mandat och Malmöhus läns valkrets 8 mandat, och med 300 mandat 14 resp. 11 mandat. Proportionellt reducerades länsvalkretsens antal representanter 1956 till 10.

Emellertid visade det sig omöjligt att inom Fyrstadskretsen fördela dens 11 eller 14 mandat på enmanskretsar, som på en gång uppfyllde kraven, att kretsarnas folkmängd skulle ligga inom ett givet intervall eller möjligen strax utanför detta, och att kretsarna skulle vara geografiskt sammanhängande. Med 11 mandat skulle medeltalet invånare per krets 1952 bli 29 862, varav erhålles det tillåtna intervallet 26 862—32 862. Landskrona hade 1952 25 326 invånare, Lund 34 675 och Hälsingborg 71 993. Om Hälsingborg delades i två kretsar, skulle dessas medelstorlek bli 35 997, och om staden delades i tre kretsar 23 998. Eftersom inte en krets kunde bildas med delar av flera städer, ändrades gränserna mellan länets andrakammarkretsar, så att två kommuner med 4 144 invånare lades till Landskronakretsen och så att två valdistrikt i Lund och tre taxeringsdistrikt i Hälsingborg fick ingå i länsvalkretsar. Malmö fick 7 valkretsar, varvid dock Burlöv och Lomma med 9 466 invånare ingick i sjunde kretsen. Från länskretsen överflyttades således 4 kommuner med inalles 13 610 invånare och till länskretsen approximativt 9 882 från Hälsingborg och 3 898 från Lund eller 13 780 sammanlagt, så att länskretsens folkmängd ökade med ungefär 170 individer. — I 300-indelningen flyttades på motsvarande sätt från länskretsen fyra kommuner med 10 674 invånare (till en andra krets i Lund) och till länskretsen S. Sallerup i Malmö med 898 invånare, varvid alltså Fyrstadskretsen ökades med 9 776 invånare. — Intervallen för kretsarnas invånarantal beräknades kring medeltalen i de ändrade andrakammarkretsarna.

Genom ändringen av gränserna mellan andrakammarkretsarna blir mandatfördelningen vid majoritetsvalen inte direkt jämförbar med mandatfördelningarna vid proportionella system, vid vilka det givetvis inte finns anledning till motsvarande överflyttningar. I sammanfattningstabellerna för de ändrade andrakammarkretsarna i länet har därför de proportionella systemens mandatfördelning utelämnats. (I 300-indelningen skulle den ändrade Fyrstadskretsen, om den hade varit med bland de nuvarande andrakammarkretsarna vid fördelningen av mandatet mellan dessa, ha fått ett femtonde mandat 1956 på bekostnad av Örebro län.)

I kretsar som innehåller delar från båda andrakammarkretsarna, har post-rösternas antal beräknats med hänsyn tagen till andelen röster i båda andrakammarkretsarna.

b. Fyrstadskretsen med något ändrade gränser

Tabell II M: 1. Partifördelningen i ändrade Fyrstadskretsen.

Indelning	Valår	Parti							Antal godkända röster
		H	BF	FP	SD	K	Ö	SD + K	
230 mandat	1952	24,0	0,6	19,1	54,2	2,1	—	56,3	191 844
	1956	27,4	0,5	18,6	50,9	2,6	—	53,5	204 230
300 mandat	1952	23,9	1,0	19,1	53,9	2,1	—	56,0	197 274
	1956	27,2	0,8	18,7	50,7	2,6	—	53,3	210 097

Partifördelningen avvek klart från fördelningen i övriga landet. H var största borgerliga parti med tydligt försprång framför FP. BF var givetvis i dessa stadskretsar obetydligt. SD hade absolut majoritet. År 1952 var deras röstandel klart över 50 %. K var svaga, men SD + K var ändå betydligt större än i övriga landet. Förändringarna 1956 var desamma som totalt.

Med 11 kretsar blev medeltalet per krets 1952 29 847 och med 14 kretsar 24 161. Intervallen för folkmängden blev 26 847—32 847 och 21 661—26 661. De ursprungliga medeltalen var 29 862 och 23 463. Alla kretsar passades in i de anvisade intervallen. Medelfolkmängden 1956 blev 31 543 för 11 kretsar och 25 526 för 14 kretsar. Ökningen sedan 1952 var således betydande. Största kretsen 1956 hade ungefär 41 400 invånare i 230-indelningen och ungefär 33 900 i 300-indelningen. Delning var alltså inte motiverad. Genom ändring i kommunindelningen tillfördes fjortonde kretsen i 300-serien ett mindre område från tredje kretsen i länet.

I 230-indelningen faller de sju första kretsarna på Malmö. Första kretsen ligger i stadens mitt och omfattar S:t Petri församling och delar av S:t Pauli och S:t Johannes församlingar. Hela stadsdelen Gamla staden, en stor del av Södra förstaden och delar av Slottsstaden och Pildammsstaden ingår i kretsen. Andra kretsen är resten av S:t Pauli församling och två distrikt i Kirsebergs församling (Rörsjöstaden, delar av Östra Förstaden och Mellersta Förstaden). Tredje kretsen omfattar stadsdelen Möllevången och angränsande delar av Södra förstaden (resterande del) och Södervärn. Fjärde kretsen utgöres av hela Slottsstadens församling samt angränsande delar av Limhamns församling och S:t Johannes församling (del av Pildammsstaden). Femte kretsen bildas av den resterande delen av Södervärn och hela V. Skrävlinge församling utom en del av Sofielund, som ingår i sjätte kretsen. Denna är södra delen av Malmö från Limhamn till Fosie. Sjunde kretsen slutligen upptar västra ytterområdena av Malmö med Husie och återstoden av Kirseberg samt två kommuner utanför (nordväst) om staden, Burlöv och Lomma. — Från Hälsingborg avskildes, som förut omtalats, tre taxeringsdistrikt, varvid de tre sydligaste valdes, varefter återstoden delades i en nordlig krets med de nio första taxeringsdistrikten, som låg norr om Gasverksgatan, och en sydlig krets med åtta distrikt söder därom. Från Lund

avskildes S:t Peters Klosters församling och Stora Råby kommun, varefter staden fick utgöra tionde kretsen. Elfte kretsen slutligen bildades av Landskrona, S:t Ibb och Härslöv. — På grund av ändringar i valdistriktsindelningen i Malmö kunde kretsarna där inte hållas helt oförändrade 1956.

I 300-indelningen fick Malmö 8 kretsar. Den första omfattar Gamla staden och delar av Rörsjöstaden och Södra förstaden och tillhör S:t Petri och S:t Pauli församlingar. Andra kretsen upptar återstoden av S:t Pauli församling och en del av Kirsebergs med delar av stadsdelarna Östra förstaden, Mellersta förstaden och Rörsjöstaden. Tredje kretsen utgöres av S:t Johannes församling med tillägg av ett valdistrikt i Slottsstaden från S:t Petri församling. Fjärde kretsen är Möllevångens församling, femte är Slottsstadens med tillägg av två angränsande distrikt i S:t Petri församling. Sjätte kretsen är Limhamn och Fosie i söder, sjunde kretsen är V. Skrävlinge utom nästan hela stadsdelen Rosengård, som ingår i den åttonde kretsen. Denna omfattar västra och sydvästra delen av Malmö utom S. Sallerup, dvs. (utom Rosengård) Husie församling och större delen av Kirsebergs. — Hälsingborg delades i tre kretsar: de sju första taxeringsdistrikten norr om Hälsogatan, de sex mellersta från Hälsogatan till Eneborgsplatsen och Handelsmansgatan och de sju sista söder därom. Landskrona blev egen krets. Från Lund borttogs S:t Peters Klosters församling, Stora Råby och tre valdistrikt i stadens utkanter, varefter återstoden fick utgöra trettonde kretsen. Den avsondrade delen jämte fyra landskommuner norr, öster och väster om staden blev fjortonde kretsen. Uppdelningen av Lund, liksom gränserna mellan vissa Malmökretsar kunde på grund av ändringar i valdistriktsindelningen inte hållas helt oförändrade 1956.

Partifördelningen varierade mellan Malmökretsarna, så att kretsen i centrum och i Slottsstaden hade en från övriga kretsar starkt avvikande proportion mellan partierna med mycket låg andel SD och hög andel H. På liknande sätt avvek den norra kretsen i Hälsingborg. I Lund var röstfördelningen mer borgerligt betonad än i de andra städerna men inte lika borgerlig som i de nämnda Malmö-kretsarna. I några kretsar var andelen SD eller SD + K över eller nära 70 %. I Malmö ökade FP i flera kretsar 1956. I Slottsstadskretsarna minskade H något, förmodligen genom att kretsens väljarkår fått något ändrad sammansättning.

Kretsarna i 230-indelningen

I. Malmö: S:t Petri, S:t Pauli 6 A, 6 B, S:t Joh. 3 A, 3 B

	1952				1956		
H	6 576	7 065	42,7		6 450	6 944	43,6
BF	32	33	0,2	H	26	27	0,2
FP	3 376	3 514	21,3		3 116	3 225	20,2
SD	5 496	5 594	33,8		5 288	5 373	33,7
K	325	328	2,0	35,8	359	362	2,3
Ö	—	—	—		—	—	—
S	15 805	16 534			15 239	15 931	
	approx 28 020				approx 26 777		

2. Malmö: S:t Pauli 1 A—5 B, Kirseberg 2 A, 2 B

	1952				1956			
H	4 076	4 379	25,4		4 238	4 563	28,8	
BF	9	9	0,1	SD	6	6		SD
FP	3 119	3 247	18,8		2 953	3 056	19,3	
SD	9 097	9 259	53,7		7 653	7 776	49,2	
K	349	352	2,0	55,7	424	428	2,7	51,9
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	16 650	17 246			15 274	15 829		
	approx 27 886				approx 25 090			

3. Malmö: S:t Joh. 1 A—2 B, Möllevången 1 A—5 B (Kretsen något ändrad 1956)

	1952				1956			
H	3 129	3 361	17,3		3 509	3 778	20,4	
BF	5	5		SD	7	7		SD
FP	3 041	3 166	16,3		3 033	3 139	16,9	
SD	12 218	12 435	64,0		10 854	11 029	59,5	
K	468	472	2,4	66,4	582	587	3,2	62,7
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	18 861	19 439			17 985	18 540		
	approx 31 267				approx 29 560			

4. Malmö: S:t Joh. 4 A, 4 B (1956: 4 A—5 B), Slottsstaden, Limhamn 1 A, 1 B. (Kretsen något ändrad 1956)

	1952				1956			
H	7 668	8 238	48,8		10 594	11 406	47,3	
BF	9	9	0,1	H	12	12		H
FP	3 567	3 713	22,0		4 912	5 084	21,1	
SD	4 621	4 703	27,9		7 153	7 268	30,2	
K	199	201	1,2	29,1	334	337	1,4	31,6
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	16 064	16 864			23 005	24 107		
	approx 29 038				approx 41 421			

5. Malmö: V. Skrävlinge 2 A—7 B (1956: 2 A—9 B), Möllevången 6 A, 6 B

	1952				1956			
H	2 252	2 419	13,4		3 318	3 572	15,9	
BF	11	11	0,1	SD	21	22	0,1	SD
FP	2 544	2 648	14,7		3 336	3 453	15,3	
SD	12 286	12 505	69,3		14 558	14 792	65,7	
K	455	459	2,5	71,8	662	668	3,0	68,7
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	17 548	18 042			21 895	22 507		
	approx 31 842				approx 38 976			

6. Malmö: S:t Joh. 5 A, 5 B (1956: 6), V. Skrävlinge 1 A, 1 B, Limhamn 2 A—4 B (1956: 2 A—5 B), Fosie. (Kretsen något ändrad 1956)

	1952				1956			
H	2 773	2 979	17,4		3 243	3 491	21,0	
BF	30	31	0,2	SD	47	48	0,3	SD
FP	2 574	2 680	15,6		2 468	2 554	15,4	
SD	10 762	10 954	63,9		9 725	9 882	59,5	
K	486	490	2,9	66,8	622	627	3,8	63,3
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	16 625	17 134			16 105	16 602		
	approx 29 024				approx 28 756			

7. Malmö: Husie, S. Sallerup, Kirseberg 1 A, 1 B, 3 A—5 (1956: 1 A, 1 B, 3 A—5 B); Burlöv, Lomma

	1952				1956			
H	2 429	2 597	15,4		3 130	3 347	19,7	
BF	362	374	2,2	SD	334	342	2,0	SD
FP	2 572	2 666	15,9		2 628	2 712	16,0	
SD	10 597	10 778	64,1		9 945	10 089	59,3	
K	405	409	2,4	66,5	500	505	3,0	62,3
Ö	—				2	2		
S	16 365	16 824			16 539	16 997		
	approx 28 879				approx 28 533			

8. Hälsingborg 1—9 B

	1952				1956			
H	5 923	6 363	35,2	SD SD	6 691	7 204	39,5	
BF	17	18	0,1	H H	17	18	0,1	H
FP	4 483	4 667	25,8	H H	4 321	4 472	24,5	
SD	6 666	6 785	37,6	H H	6 100	6 198	33,9	
K	233	235	1,3	38,9	353	356	2,0	35,9
Ö	—				1	1		
S	17 322	18 068			17 483	18 249		
	approx 32 473				approx 32 086			

9. Hälsingborg 10 A—17 B

	1952				1956			
H	1 815	1 950	11,3		2 597	2 796	14,5	
BF	11	11	0,1	SD	10	10	0,1	SD
FP	2 944	3 065	17,8		3 173	3 284	17,0	
SD	11 342	11 544	67,2		12 094	12 289	63,8	
K	608	613	3,6	70,8	881	889	4,6	68,4
Ö	—				—			
S	16 720	17 183			18 755	19 268		
	approx 29 638				approx 32 528			

10. Lund 1—13 (1956: 1 A—3 B, 4 A—8 B).

	1952				1956			
H	4 034	4 334	24,2		5 082	5 471	28,6	SD SD
BF	156	163	0,9	SD	127	131	0,7	H H
FP	4 107	4 275	23,9		4 223	4 371	22,8	H H
SD	8 746	8 902	49,8		8 760	8 901	46,5	H H
K	217	219	1,2	51,0	270	272	1,4	47,9
Ö	—				—			
S	17 260	17 893			18 462	19 146		
	approx 30 777				approx 33 080			

11. Landskrona, S:t Ibb, Härslöv

	1952				1956			
H	2 252	2 414	14,5		3 090	3 319	19,5	
BF	412	428	2,6	SD	322	331	1,9	SD
FP	2 792	2 901	17,5		2 458	2 541	14,9	
SD	10 390	10 572	63,6		10 328	10 488	61,5	
K	299	302	1,8	65,4	371	374	2,2	63,7
Ö	—				1	1		
S	16 145	16 617			16 570	17 054		
	29 470				30 168			

Kretsarna i 300-indelningen

1. Malmö: S:t Petri 1 A—4 A, S:t Pauli 4 B—6 B (1956: 5 A—6 B, närmast motsvarande)

	1952				1956			
H	5 399	5 800	39,1	H SD ¹	4 845	5 216	42,5	
BF	30	31	0,2	H H	21	22	0,2	H
FP	3 001	3 124	21,1	H H	2 411	2 495	20,3	
SD	5 423	5 520	37,3	H H	4 121	4 187	34,2	
K	337	340	2,3		340	343	2,8	37,0
Ö	—				—			
S	14 190	14 815		¹ 60 r	11 738	12 263		
	approx 25 046				approx 20 752			

2. Malmö: S:t Pauli 1 A—4 A (1956: 1 A—4 B), Kirseberg 2 A—3 B (någon ändring 1956)

	1952				1956			
H	3 004	3 227	20,9		3 667	3 948	25,3	
BF	9	9		SD	6	6		SD
FP	2 631	2 739	17,7		2 809	2 907	18,6	
SD	8 965	9 125	59,0		8 180	8 312	53,2	
K	361	364	2,4	61,4	456	460	2,9	56,1
Ö	—				—			
S	14 970	15 464			15 118	15 633		
	approx 25 488				approx 25 124			

3. Malmö: S:t Petri 5 B, S:t Joh.

	1952				1956				
H	3 564	3 829	28,2		4 161	4 480	30,8	SD	SD
BF	12	13	0,1	SD	9	9	0,1	H	H
FP	2 590	2 696	19,8		2 855	2 955	20,3	H	H
SD	6 678	6 797	50,0		6 660	6 767	46,4	H	H
K	263	265	1,9	51,9	343	346	2,4		48,8
Ö	—				—				
S	13 107	13 600			14 028	14 557			
	approx 23 298				approx 24 911				

4. Malmö: Möllevången

	1952				1956			
H	2 431	2 612	15,8		2 598	2 797	17,9	
BF	4	4		SD	6	6		SD
FP	2 483	2 585	15,6		2 478	2 565	16,4	
SD	10 721	10 912	66,1		9 644	9 799	62,5	
K	404	407	2,5	68,6	492	496	3,2	65,7
Ö	—				—			
S	16 043	16 520			15 218	15 663		
	25 474				23 575			

5. Malmö: Slottsstaden, S:t Petri 4 B, 5 A

	1952				1956			
H	7 245	7 783	53,4		9 525	10 255	51,6	
BF	5	5		H	13	13	0,1	H
FP	3 202	3 333	22,9		4 121	4 265	21,5	
SD	3 270	3 328	22,9		5 031	5 112	25,7	
K	109	110	0,8	23,7	211	213	1,1	26,8
Ö	—				—			
S	13 831	14 559			18 901	19 858		
	approx 24 711				approx 33 868			

6. Malmö: Limhamn, Fosie

	1952				1956			
H	2 955	3 175	22,2		3 660	3 940	26,1	
BF	24	25	0,2	SD	44	45	0,3	SD
FP	2 180	2 269	15,8		2 267	2 346	15,5	
SD	8 320	8 468	59,0		8 106	8 237	54,6	
K	403	406	2,8	61,8	523	528	3,5	58,1
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	13 882	14 343			14 600	15 096		
	24 969				26 139			

7. Malmö: V. Skrävlinge 1 A—5 B (1956 1 A—6 B)

	1952				1956			
H	1 459	1 567	11,3		2 217	2 387	14,2	
BF	5	5		SD	12	12	0,1	SD
FP	1 814	1 888	13,6		2 269	2 348	14,0	
SD	9 851	10 026	72,4		11 311	11 493	68,6	
K	365	368	2,7	75,1	516	521	3,1	71,7
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	13 494	13 854			16 325	16 761		
	approx 23 988				approx 29 355			

8. Malmö: V. Skrävlinge 6—7 B (1956: 7—9 B), Husie, Kirseberg 1 A, 1 B, 4 A—5 (1956: 1 A, 1 B, 4 A—5 B (någon ändring))

	1952				1956			
H	1 909	2 051	16,1		2 617	2 817	19,5	
BF	87	91	0,7	SD	81	83	0,6	SD
FP	2 021	2 104	16,5		2 336	2 418	16,7	
SD	8 017	8 160	64,0		8 521	8 658	59,9	
K	346	349	2,7	66,7	473	477	3,3	63,2
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	12 380	12 755			14 028	14 453		
	approx 22 618				approx 24 921			

9. Hälsingborg: 1—7 B

	1952				1956			
H	4 497	4 831	34,9	SD SD	5 140	5 534	39,3	
BF	15	16	0,1	H H	17	18	0,1	H
FP	3 454	3 596	26,0	H H	3 329	3 446	24,5	
SD	5 129	5 220	37,7	H H	4 722	4 798	34,1	
K	179	180	1,3	39,0	278	280	2,0	36,1
Ö	—	—	—		1	1	—	
S	13 274	13 843			13 487	14 077		
	approx 24 535				approx 24 444			

10. Hälsingborg: 8 A—13 B

	1952				1956			
H	2 495	2 680	20,4		2 972	3 200	23,9	
BF	3	3		SD	2	2		SD
FP	2 734	2 846	21,7		2 682	2 776	20,7	
SD	7 109	7 236	55,2		6 809	6 919	51,7	
K	354	357	2,7	57,9	498	502	3,7	55,4
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	12 695	13 122			12 963	13 399		
	approx 23 483				approx 23 375			

11. Hälsingborg: 14 A—20 B

	1952				1956			
H	1 895	2 036	14,6		2 469	2 658	16,8	
BF	56	58	0,4	SD	37	38	0,2	SD
FP	2 256	2 348	16,9		2 540	2 629	16,6	
SD	8 870	9 028	64,8		9 671	9 827	62,1	
K	454	458	3,3	68,1	671	677	4,3	66,4
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	13 531	13 928			15 388	15 829		
	approx 23 975				approx 26 561			

Tabell II M: 3. Mandatfördelningen i den ändrade Fyrstadskretsen vid 300 mandat totalt jämförd med röstfördelningen. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Majoritetsval							
			Alt. med SD utan K				Alt. med SD + K			
			alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
1952	H	3,35	2	4	4	4	1	4	4	4
	BF	0,14								
	FP	2,67								
	SD	7,55	12	10	10	10	13	10	10	10
	K	0,29								
	S	14,00	14	14	14	14	14	14	14	14
1956	H	3,81	3	5	5	5	3	5	5	5
	BF	0,11								
	FP	2,61								
	SD	7,10	11	9	9	9	11	9	9	9
	K	0,37								
	S	14,00	14	14	14	14	14	14	14	14
Förändring 1952—56	H	+ 0,46	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 2	+ 1	+ 1	+ 1
	BF	- 0,03								
	FP	- 0,06								
	SD	- 0,45	- 1	- 1	- 1	- 1	- 2	- 1	- 1	- 1
	K	+ 0,08								
	S									

Tabell II M: 4. Kretsarnas fördelning efter folkmängd i ändrade Fyrstads-kretsen.

Folkmängd (i tusental)	230 mandat		300 mandat	
	1952	1956	1952	1956
18—				2
20—			7	2
22—			7	5
24—		1		3
26—	1	1		1
28—	6	3		
30—	3	1		
32—	1	3		1
34—				
36—				
38—		1		
40—		1		
42—				
44—				
46—				
48—				
50—				
52—				
Summa	11	11	14	14

Tabell II M: 5. Röstmarginalerna i alternativ 3, SD + K, i ändrade Fyrstadskretsen.

Valkrets	230 mandat			
	1952		1956	
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K
1	4 690; H: 3 551		4 461; H: 3 719	
2		1 976		579
3		6 375		4 692
4	7 056; H: 4 525		8 897; H: 6 322	
5		7 886		8 413
6		5 754		4 416
7		5 550		4 193
8	4 028; H: 1 696		5 140; H: 2 732	
9		7 131		7 088
10		349	800; H: 1 100	
11		5 131		4 671
Medeltal	5 258	3 257	5 019	4 825
H	5 258	3 257	4 825	3 468
BF			4 825	3 468
FP				4 865
Valkrets	300 mandat			
	1952		1956	
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K
1	3 095; H: 2 676		3 203; H: 2 721	
2		3 514		1 911
3		524	331; H: 1 525	
4		6 118		4 927
5	7 683; H: 4 450		9 208; H: 5 990	
6		3 405		2 434
7		6 934		7 267
8		4 263		3 817
9	3 043; H: 1 235		3 920; H: 2 088	
10		2 064		1 443
11		5 044		5 179
12	637; H: 118		1 653; H: 980	
13		1 178		847
14		5 010		4 654
Medeltal	3 615	2 120	3 805	3 663
H	3 615	2 120	3 663	2 661
BF			3 663	2 661
FP				3 609

Absolut majoritet nåddes i 230-indelningen av SD i 7 kretsar 1952 och i 6 kretsar 1956, i 300-indelningen av H i en krets och av SD i 9 kretsar både 1952 och 1956. I en krets i 300-serien fattades 1952 endast 3 röster för att SD skulle ha nått 50 %. Absolut majoritet förelåg alltså i de flesta kretsar. Mandatfördelningen kom därför att vara i stort sett densamma i alla alternativ och vid båda valen. Skillnaden mellan alternativ 1 och övriga alternativ inskränkte sig till ett mandat i 230-indelningen och två eller tre mandat i 300-indelningen. Förändringen 1956 bestod i att H erövrade ett eller två man-

dat. Platserna delades mellan H, det största borgerliga partiet, som i alternativen 2—4 blev lätt överrepresenterad och i alternativ 1 något underrepresenterad utom 1956 i 230-indelningen, och SD som fick majoriteten av mandaten och alltid blev överrepresenterade. Röstmarginalerna var oftast mycket stora. I tabell II M: 5 blev medeltalen för H + BF + FP och SD + K ungefär lika. I 230-indelningen förekom marginaler under 1 000 i endast två kretsar, varav den ena erövrades av H. Lägsta marginal i övriga kretsar låg strax över 4 000. I 300-indelningen vanns tre kretsar en eller två gånger med mindre än 1 000 röster. Den av H erövrade kretsen hörde till de kretsarna. Marginaler över 3 000 noterades vid båda valen för 8 av de 14 kretsarna. För H blev 230-serien något bättre i alternativ 1.

H:s röstsiffra var ungefär 25 % större än FP:s 1952. Fördelningen av rösterna var emellertid helt olika. FP hade flera röster än H i 4 av 230-indelningens och 6 av 300-indelningens kretsar, men samtidigt var SD mycket starka i dessa kretsar. H:s röster däremot var koncentrerade till SD:s svaga kretsar.

Antalet invånare per krets visade 1956 jämförelsevis stor spridning.

c. Malmöhus läns ändrade valkrets

Tabell II M: 6. Partifördelningen i Malmöhus läns ändrade valkrets.

Indelning	Valår	Parti							Antal godkända röster
		H	BF	FP	SD	K	Ö	SD + K	
230 mandat	1952	12,7	19,6	18,0	49,2	0,5	—	49,7	144 104
	1956	17,4	16,5	17,6	47,3	0,7	0,5	48,0	144 450
300 mandat	1952	12,4	19,7	17,9	49,5	0,5	—	50,0	138 635
	1956	17,2	16,7	17,4	47,5	0,7	0,5	48,2	138 570

År 1952 var rangordningen mellan partierna omkastad, så att BF var största borgerliga parti, ehuru FP var av nästan samma storlek. BF hade nästan dubbelt så stor andel av rösterna som i landet i övrigt, medan H och FP var svagare än totalt. SD hade större andel än i hela landet, men K samlade ett mycket ringa antal röster, varför SD + K låg under sin riksandel. År 1956 gjorde H en ovanligt kraftig frammarsch, passerade BF och sin egen riksandel och fick nästan samma röstandel som FP. Alla tre borgerliga partierna blev då nästan lika stora. En del »övriga» röster förekom 1956.

I 230-indelningen fick andrakammarkretsen 8 platser och i 300-indelningen 11. Medeltalet invånare per krets i den ursprungliga kretsen blev 32 278 resp. 23 475 och i den ändrade kretsen 32 299 resp. 22 504, varav gränserna för kretsarnas invånarantal 29 299—35 299 och 20 004—25 004, inom vilka gränser samtliga kretsar inpassades. Medeltalen 1956 blev 31 875 och 22 237. Ett flertal mindre ändringar i kommunindelningen medförde att sex kretsar i vardera serien fick något ändrad utsträckning, nämligen i 230-

serien tredje t. o. m. åttonde kretsarna och i 300-serien tredje, femte t. o. m. åttonde samt tionde.

Första kretsen i 230-indelningen upptar norra spetsen av länet. Den ligger helt i Luggude domsaga och innehåller Höganäs stad. Andra kretsen fortsätter söder om den första med resten av Luggude domsaga, Hälsingborgs södra delar och runt Landskronakretsen med kommuner i Rönnebergs, Onsjö och Harjagers domsaga. Ännu ett steg söderut ligger tredje kretsen med Eslöv i norr till S. Sandby och delar av Lund i söder. Fjärde kretsen börjar i norr med Staffanstorp och Bara och fortsätter sedan med Oxie och Skytts domsaga utom Gislöv, dvs. med sydvästra hörnet av länet med Skanör med Falsterbo. Kretsen har mindre än 10 % stadsbefolkning. Femte kretsen är Trelleborg med tre landskommuner österut, sjätte kretsen Ystad med återstoden av Vemmenhögs, Ljunits och Herrestads domsaga längs södra kusten fram till länsgränsen. Inne i länet, norr om sjätte kretsen, ligger sjunde kretsen, som omfattar Färs domsaga och kommuner väster om denna. Kretsen gränsar i väster till tredje och fjärde kretsarna. Den återstående nordöstra delen med sju kommuner från Frosta och Eslövs domsaga (Höör, Hörby m. fl.) plus tre kommuner norr om Eslöv i Rönnebergs, Onsjö och Harjagers domsaga bildar åttonde och sista kretsen.

Även 300-indelningen börjar längst i norr med Höganäs och andra kommuner i Luggude domsaga i första kretsen, varpå andra kretsen upptar återstående kretsar av denna domsaga. Även de två följande kretsarna ansluter till domsagoindelningen. Tillsammans utgör de Rönnebergs, Onsjö och Harjagers domsaga samt Eslövs stad. Söder om den till den ändrade Fyrstadskretsen hörande valkretsen kring Lund kommer den långsträckt femte kretsen med sex kommuner i Torna och Bara domsaga. Sjätte kretsen är sydvästra delen av länet med Skanör med Falsterbo, sjunde Trelleborg med omgivande kommuner och nionde Ystad med omgivning. Däremellan ligger åttonde kretsen. Tionde kretsen inne i länet gränsar i väster till femte kretsen och i söder till åttonde och nionde kretsarna och består av Färs domsaga med tillägg av en kommun i Frosta och Eslövs domsaga. Återstoden därav utom Eslöv, som tillhör fjärde kretsen, bildar sista kretsen i länets nordöstra del. Femte, sjätte, åttonde, tionde och elfte kretsarna är landsbygds-kretsar.

SD hade en betydande andel av rösterna, utom i de två sista kretsarna i länets inre, där i stället BF resp. FP hade starka kretsar. I sin bästa krets minskade både BF och FP sin röstandel mer än SD. FP:s ökade i flera kretsar.

Kretsarna i 230-indelningen

1. Höganäs, Brunnby, Väsby, Jonstorp, Kattarp, Ödåkra, Mörarp, Bjuv, Billesholm

	1952			1956		
H	2 474	2 618	13,5	3 749	3 954	20,2
BF	2 622	2 648	13,7	2 041	2 059	10,5
FP	3 194	3 283	16,9	3 032	3 111	15,9
SD	10 575	10 741	55,3	10 193	10 310	52,8
K	121	123	0,6	118	119	0,6
Ö	3	3		1	1	
S	18 989	19 416	55,9	19 134	19 554	53,4
	34 316			34 114		

2. Hålsingborg 18 A—20 B, Kågeröd, Ekeby, Vallåkra, Rönneberga, Svalöv, Teckomatorp, Dösjebro

	1952				1956			
H	2 481	2 638	14,7		3 229	3 429	19,1	
BF	3 279	3 346	18,6	SD	2 768	2 811	15,7	SD
FP	2 365	2 441	13,6		2 367	2 435	13,6	
SD	9 211	9 362	52,2		8 853	8 968	50,0	
K	164	166	0,9	53,1	274	277	1,5	51,5
Ö	3	3			15	15	0,1	
S	17 503	17 956			17 506	17 935		
	31 645				31 014			

3. Lund 14, 15 (S:t Peters kloster och St. Råby) Eslöv, Harrie, Kävlinge, Löddeköpinge, Furulund, Flädie, Torn, S. Sandby (1956 i Lund distrikten 3 C, 9 A, 9 B)

	1952				1956			
H	2 348	2 490	13,9		3 067	3 243	17,7	
BF	2 573	2 610	14,6	SD]	2 217	2 242	12,2	SD
FP	3 051	3 141	17,5		3 106	3 190	17,4	
SD	9 487	9 639	53,8		9 429	9 543	52,1	
K	46	47	0,2	54,0	83	84	0,5	52,6
Ö	—	—			10	10	0,1	
S	17 505	17 927			17 912	18 312		
	31 078				31 586			

4. Skanör med Falsterbo, Bara, Staffanatorp, Bunkeflo, Vellinge, Räng, Skegrie, Månstorp, Oxie, Svedala, Alstad

	1952				1956			
H	2 272	2 405	12,9		3 035	3 201	17,3	
BF	3 828	3 866	20,7	SD	3 236	3 264	17,6	SD
FP	2 432	2 500	13,4		2 415	2 478	13,3	
SD	9 717	9 870	52,7		9 403	9 511	51,2	
K	70	71	0,3	53,0	98	99	0,5	51,7
Ö	—	—			13	13	0,1	
S	18 319	18 712			18 200	18 566		
	33 169				32 278			

5. Trelleborg, Gislöv, Klagstorp, Anderslöv

	1952				1956			
H	2 105	2 228	13,5		2 679	2 826	16,8	
BF	2 010	2 030	12,3	SD	1 726	1 741	10,3	SD
FP	2 790	2 868	17,4		2 961	3 038	18,1	
SD	8 993	9 134	55,3		8 727	8 827	52,4	
K	245	248	1,5	56,8	370	374	2,2	54,6
Ö	—	—			36	37	0,2	
S	16 143	16 508			16 499	16 843		
	29 551				29 495			

6. Ystad, Skurup, Vemmenhög, Rydsgård, Ljunits, Herrestad

	1952				1956			
H	2 143	2 268	11,7		2 870	3 027	15,7	
BF	3 576	3 612	18,7	SD	3 100	3 127	16,2	SD
FP	3 134	3 221	16,7		3 206	3 289	17,0	
SD	10 046	10 204	52,8		9 638	9 749	50,4	
K	23	23	0,1	52,9	29	29	0,2	50,6
Ö	—	—			95	97	0,5	
S	18 922	19 328			18 938	19 318		
	34 596				34 208			

7. Dalby, Genarp, Veberöd, Blentarp, Sjöbo, Ö. Färs, Vollsjö, Bjärsjölagård, Löberöd

	1952				1956			
H	1 585	1 678	10,1	SD SD	2 460	2 595	15,9	SD SD
BF	5 319	5 372	32,4	SD SD	4 518	4 557	27,9	FP FP
FP	3 446	3 542	21,3	BF BF	3 169	3 251	19,9	BF BF
SD	5 900	5 993	36,1	SD SD	5 540	5 604	34,3	SD SD
K	10	10	0,1	36,2	37	37	0,2	34,5
Ö	—	—	—	—	293	298	1,8	—
S	16 260	16 595			16 017	16 342		
	31 047				29 864			

8. Marieholm, Röstånga, Bosarp, Långaröd, Ö. Frosta, Hörby, Skarhult, Snogeröd, Höör, N. Frosta

	1952				1956			
H	1 882	1 992	11,3	SD SD	2 703	2 851	16,2	SD SD
BF	4 648	4 694	26,6	FP FP	4 027	4 062	23,1	FP FP
FP	4 779	4 912	27,8	FP FP	4 540	4 658	26,5	FP FP
SD	5 956	6 050	34,2	SD SD	5 727	5 793	33,0	SD SD
K	14	14	0,1	34,3	41	41	0,2	33,2
Ö	—	—	—	—	172	175	1,0	—
S	17 279	17 662			17 210	17 580		
	32 991				32 440			

Kretsarna i 300-indelningen

1. Höganäs, Brunnby, Väsby, Jonstorp, Kattarp, Ödåkra

	1952				1956			
H	1 936	2 049	15,5		2 850	3 006	22,7	SD SD
BF	1 752	1 770	13,4	SD	1 364	1 376	10,4	SD SD
FP	2 480	2 549	19,4		2 379	2 441	18,5	H H
SD	6 691	6 796	51,6		6 302	6 374	48,2	SD SD
K	13	13	0,1	51,7	31	31	0,2	48,4
Ö	2	2			—	—		
S	12 874	13 179			12 926	13 228		
	23 346				22 984			

2. Mörrarp, Bjuv, Billesholm, Kågeröd, Ekeby, Vallåkra

	1952				1956			
H	957	1 013	8,9		1 638	1 728	15,2	
BF	2 378	2 402	21,2	SD	1 928	1 945	17,0	SD
FP	1 233	1 267	11,2		1 165	1 195	10,5	
SD	6 425	6 526	57,6		6 329	6 402	56,1	
K	124	126	1,1	58,7	132	133	1,2	57,3
Ö	1	1			2	2		
S	11 118	11 335			11 194	11 405		
	20 332				20 280			

3. S:t Ibb, Härslöv, Rönneberga, Svalöv, Teckomatorp, Kävlinge, Dösjebro, Löddeköpinge

	1952				1956			
H	1 536	1 626	12,8		2 095	2 210	17,8	
BF	2 560	2 586	20,4	SD	2 222	2 241	18,1	SD
FP	1 720	1 768	13,9		1 474	1 512	12,2	
SD	6 613	6 717	52,9		6 303	6 375	51,5	
K	4	4		52,9	31	31	0,3	51,8
Ö	3	3			17	17	0,1	
S	12 436	12 704			12 142	12 386		
	22 079				21 236			

4. Eslöv, Marieholm, Röstånga, Bosarp, Harrie

	1952				1956			
H	1 399	1 481	12,4	SD SD	1 791	1 889	15,9	SD SD
BF	2 524	2 549	21,4	SD SD	2 227	2 246	18,8	SD SD
FP	1 898	1 951	16,4	BF¹ BF²	2 035	2 088	17,5	BF BF
SD	5 807	5 898	49,5	SD SD	5 569	5 633	47,2	SD SD
K	30	30	0,3	49,8	48	49	0,4	47,6
Ö	—	—	—	—	23	23	0,2	—
S	11 658	11 909		¹ 83 r	11 693	11 928		
	21 184			² 53 r	21 131			

5. Lomma, Dalby, Genarp, Veberöd, Staffanstorp, Burlöv

	1952				1956			
H	1 716	1 816	13,7		2 289	2 414	18,1	
BF	2 341	2 364	17,9	SD	2 057	2 075	15,5	SD
FP	1 621	1 666	12,6		1 758	1 804	13,5	
SD	7 172	7 285	55,0		6 829	6 908	51,7	
K	107	108	0,8	55,8	150	152	1,1	52,8
Ö	—	—	—	—	13	13	0,1	—
S	12 957	13 239			13 096	13 366		
	23 274				23 220			

6. Skanör med Falsterbo, S. Sallerup (i Malmö), Bara, Bunkeflo, Vellinge, Räng, Månstorp, Oxie, Svedala

	1952				1956			
H	1 747	1 849	13,8		2 224	2 348	17,7	
BF	2 297	2 320	17,3	SD	1 947	1 966	14,9	SD
FP	1 854	1 906	14,2		1 815	1 863	14,1	
SD	7 155	7 267	54,2		6 891	6 972	52,7	
K	60	61	0,5	54,7	75	76	0,6	53,3
Ö	—	—	—	—	5	5	—	—
S	13 113	13 403			12 957	13 230		
	23 525				22 746			

7. Trelleborg, Skegrie, Alstad, Gislöv

	1952				1956			
H	1 825	1 932	14,3		2 371	2 501	17,8	
BF	1 143	1 154	8,5	SD	980	989	7,0	SD
FP	2 353	2 419	17,9		2 542	2 608	18,6	
SD	7 672	7 792	57,5		7 521	7 607	54,1	
K	241	244	1,8	59,3	340	344	2,4	56,5
Ö	—	—	—	—	11	11	0,1	—
S	13 234	13 541			13 765	14 060		
	24 177				24 565			

8. Klagstorp, Anderslöv, Skurup, Vemmenhög, Rydsgård

	1952				1956			
H	1 120	1 185	9,6	SD SD	1 590	1 677	13,8	SD SD
BF	3 647	3 683	29,8	SD SD	3 156	3 183	26,3	SD SD
FP	1 776	1 826	14,8	BF BF	1 717	1 761	14,5	BF BF
SD	5 562	5 649	45,6	SD SD	5 323	5 384	44,4	SD SD
K	20	20	0,2	45,8	45	45	0,4	44,8
Ö	—	—	—	—	68	69	0,6	—
S	12 125	12 363			11 899	12 119		
	22 690				21 684			

Tabell II M: 8. Mandatfördelningen i Malmöhus läns ändrade valkrets vid 300 mandat totalt jämförd med röstfördelningen. Förändring i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Majoritetsval								
			Alt. med SD utan K				Alt. med SD + K				
			alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	
1952	H	1,36									
	BF	2,17	1		3	1	1		3	1	
	FP	1,97	1	2	1		1	2	1		
	SD	5,45	9	9	7	10	9	9	7	10	
	K	0,05									
	S	11,00	11	11	11	11	11	11	11	11	
1956	H	1,89			1				1		
	BF	1,84			3				3		
	FP	1,92		2	1			2	1		
	SD	5,23	11	9	6	11	11	9	6	11	
	K	0,07									
	S	10,95	11	11	11	11	11	11	11	11	
Förändring 1952—56	H	+ 0,53			+ 1				+ 1		
	BF	- 0,33	- 1			- 1	- 1			- 1	
	FP	- 0,05	- 1				- 1				
	SD	- 0,22	+ 2		- 1	+ 1	+ 2		- 1	+ 1	
	K	+ 0,02									
	S	- 0,05									

Tabell II M: 9. Kretsarnas fördelning efter folkmängd i Malmöhus läns ändrade valkrets.

Folkmängd (i tusental)	230 mandat		300 mandat	
	1952	1956	1952	1956
18—				
20—			4	6
22—			6	4
24—			1	1
26—				
28—	1	2		
30—	3	2		
32—	2	2		
34—	2	2		
36—				
38—				
40—				
42—				
44—				
46—				
48—				
50—				
52—				
Summa	8	8	11	11

Tabell II M: 10. Röstmarginalerna i alternativ 3, SD + K, i Malmöhus läns ändrade valkrets.

Valkrets	230 mandat					
	1952		1956			
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K		
1		2 315		1 305		
2		1 103		570		
3		1 445		952		
4		1 170		667		
5		2 256		1 596		
6		1 126		335		
7	4 589; BP: 1 830		4 762; BP: 1 306			
8	5 534; FP: 218		5 737; FP: 596			
Medeltal	5 062	1 024	1 569	5 250	951	904
H						
BF	4 589	1 830	4 762	1 306		
FP	5 534	218	5 737	596		
300 mandat						
Valkrets	1952		1956			
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K		
1		441	418; H: 565			
2		1 970		1 667		
3		741		443		
4	53; BP: 598		541; BF: 158			
5		1 547		767		
6		1 253		871		
7		2 531		1 853		
8	1 065; BF: 1 857		1 192; BF: 1 422			
9		1 880		1 277		
10	4 507; BF: 753		4 502; BF: 489			
11	4 679; FP: 1 101		4 695; FP: 1 298			
Medeltal	2 566	1 077	1 480	2 270	786	1 146
H				418	565	
BF	1 862	1 069	2 078	690		
FP	4 679	1 101	4 695	1 298		

SD hade absolut majoritet i 6 av 8 kretsar i 230-indelningen både 1952 och 1956 och i 7 resp. 6 av 11 kretsar i 300-indelningen, dvs. i samtliga kretsar som SD vann i tredje alternativet. Eftersom K var så svaga, fordrades en andel nära 50 % för att mandatet skulle vinnas mot H + BF + FP. Med 8 kretsar tog SD alla platser i första och fjärde alternativet, alla utom en (som gick till FP) i andra alternativet 1952 och alla utom två (som gick till BF och FP) i tredje alternativet och i andra alternativet 1956, då FP erövrade en plats och fick två. Vid 11 mandat fick de borgerliga något fler mandat med (1952) fyra mandat i tredje alternativet, två i första och andra alternativen och ett i tredje alternativet. Mandaten delades mellan FP

och BF men inte likadant i de olika alternativen. BF och FP hade som nämnts var sin starka krets, som de vann i första alternativet. I andra alternativet övertog H + FP BF:s mandat. I tredje alternativet fick BF tillbaka sitt mandat och erövrade såsom största borgerliga parti i några kretsar ytterligare två platser genom kombinationen H + BF + FP. I fjärde alternativet behöll BF »sitt» mandat i kombinationen BF + SD, eftersom BF i den kretsen hade flera röster än SD, medan H + FP inte klarade FP:s mandat mot BF + SD, inom vilken SD var starkare än BF. År 1956 inträffade, som nämnts, endast en förändring i mandatfördelningen i 230-indelningen trots de små skillnaderna i de borgerliga partiernas styrka. De borgerligas inbördes styrkerelationer spelade mindre roll, eftersom så få mandat tillföll partierna. I 300-serien fick de fler mandat. Där blev också överflyttningarna flera, ehuru mellan SD och borgerliga partier. H vann i tredje alternativet ett av SD:s mandat. I första och fjärde alternativen vann däremot SD BF:s och FP:s resp. BF:s mandat, då dessa partier i sina bästa kretsar minskade mera än SD. I 300-indelningens tredje alternativ blev BF överrepresenterat, i dess andra alternativ fick FP sin proportionella andel. I 230-indelningens andra alternativ fick partiet en tilldelning i överkant. Mandatfördelningen mellan de borgerliga partierna blev således, genom rösternas olika fördelning på kretsar, ganska ojämn, trots att partierna åtminstone 1956 var praktiskt taget jämnstarka. BF:s röstfördelning gav som vanligt utdelning i tredje alternativet. Liksom i de flesta områden, där K var mycket svaga, blev det ingen skillnad i fördelningen vare sig SD räknades utan eller med K.

Trots att SD 1956 hade mindre andel röster än H + BF + FP (drygt 47 % mot drygt 51 % av rösterna), fick de, som framgår av tabellerna II M: 7 och 8, de flesta mandaten. De borgerliga hade nämligen sitt röstöverskott koncentrerat till två kretsar (de två sista), medan SD hade en mindre övervikt i flertalet övriga kretsar. Även i 300-indelningen, där H + BF + FP vann två eller tre andra kretsar med små marginaler, blev de borgerligas medelmarginal nästan dubbelt så stor som SD + K:s.

d. Hela länet

För att möjliggöra jämförelse med mandatfördelningen vid proportionella system har tabellerna II M: 11 och 12 sammanställts. Vid beräkning av de proportionella mandatsiffrorna har de båda andrakammarkretsarna givetvis behandlats som skilda enheter utan överflyttningar.

Av tabellerna framgår, att SD blivit överrepresenterade och FP underrepresenterade i alla alternativ. I första alternativet blev även H och BF underrepresenterade. I alternativ 2 fick H ungefär proportionell tilldelning, medan BF fortfarande var underrepresenterat. I tredje alternativet blev även BF överrepresenterat i 300-indelningen men representerat något i underkant i 230-indelningen.

H vann ett eller två mandat från SD i alla alternativ. I några alternativ i 300-indelningen kompengserades SD helt eller delvis genom vinster från BF och FP.

N. Hallands län

Tabell II N: 1. Partifördelningen i Hallands län.

Valår	Parti							Antal godkända röster
	H	BF	FP	SD	K	Ö	SD+K	
1952	13,9	27,4	18,3	38,5	1,9	—	40,4	88 631
1956	17,5	24,4	17,6	38,1	2,4	—	40,5	89 437

Näst Gotland var Halland BF:s starkaste län både 1952 och 1956. Partiet var länets största borgerliga parti. SD, K och SD + K hade andelar långt under sina riksandelar, ehuru SD var största partiet och även större än H + FP. Förändringarna i partiernas röstandelar följde i stort sett riksandelarna. SD:s minskning var dock jämförelsevis liten i länet, så att SD + K fick oförändrad andel av rösterna.

I 230-indelningen fick länet 5 mandat och i 300-indelningen 7 mandat. Medeltalet invånare pr krets blev 1952 vid 5 mandat 32 843 (29 843—35 843) och vid 7 mandat 23 459 (20 959—25 959). Alla kretsar föll i de anvisade intervallen. År 1956 var medeltalen 33 287 och 23 776. Beträffande kretsändringar på grund av ändringar i kommunindelningen, se sid. 98 (Jönköpings län).

Första kretsen i 230-indelningen upptar länets södra del med Laholm m. fl. kommuner i Hallands södra domsaga. Andra kretsen är Halmstad. Tredje upptar återstoden av södra domsagan och en stor del av Hallands mellersta domsaga. Ingen stad ingår. Både Falkenberg och Varberg ingår i fjärde kretsen, som dessutom innehåller kommunerna längs kusten mellan städerna. Femte kretsen avslutar med norra delen av länet med början med Himledalen i söder. Hela Hallands norra domsaga ingår, däribland Kungsbacka, som dock hade mindre än 10 % av kretsens befolkning.

Även i 300-indelningen ligger första kretsen helt inom södra domsagan. Laholms stad återfinnes i kretsen. Närmast norr om denna följer andra kretsen med fyra kommuner i södra domsagan och 4 valdistrikt i Halmstads yttre delar. På grund av ny valdistriktsindelning har gränserna inom Halmstad ändrats 1956. Tredje kretsen är resten av staden. Fjärde kretsen norr om andra kretsen går vid kusten fram till Falkenberg men räcker vid länsgränsen förbi Ullared. Falkenberg med tre kommuner norr om staden bildar femte kretsen, Varberg med omgivning sjätte kretsen och Hallands norra domsaga sjunde kretsen. Enda landsbygds-kretsen är den fjärde, tredje kretsen är en stadskrets, övriga kretsar blandade stads- och landsbygds-kretsar.

Partifördelningen växlade med proportionen mellan stad och land inom kretsarna. BF var största partiet i de flesta landsbygds-kretsar, medan SD hade stor andel röster i Halmstad. Både BF och SD minskade i sina starka kretsar, men SD ökade i vissa landsbygdsbetonade kretsar.

Kretsarna i 230-indelningen

1. Laholm, Hishult, Växtorp, Karup, Ränneslöv, Knäred, Laholms lk, Veinge, Eldsberga, Simlångsdalen, Enslöv

	1952				1956			
H	1 512	1 608	9,9		2 300	2 440	15,2	
BF	6 967	7 023	43,4	BF	6 197	6 248	38,8	BF
FP	2 128	2 210	13,7		2 115	2 185	13,6	
SD	5 205	5 284	32,6		5 046	5 109	31,7	
K	61	62	0,4	33,0	119	120	0,7	32,4
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	15 873	16 187			15 777	16 102		
	30 643				30 254			

2. Halmstad

	1952				1956			
H	2 909	3 093	16,1		3 635	3 856	19,5	
BF	242	244	1,2	SD	165	166	0,8	SD
FP	4 837	5 023	26,1		5 076	5 245	26,5	
SD	9 669	9 815	51,0		9 174	9 289	46,9	
K	1 060	1 073	5,6	56,6	1 236	1 243	6,3	53,2
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	18 717	19 248			19 286	19 799		1 22 r
	35 786				37 335			

3. Söndrum, Harplinge, Getinge, Kvibille, Oskarström, Torup, Årstad, Vinberg, Vessigebro, Ätran, Ullared

	1952				1956			
H	2 564	2 726	14,8	SD SD	3 249	3 446	18,6	SD SD
BF	6 606	6 660	36,3	SD SD	6 075	6 125	33,1	SD SD
FP	1 827	1 897	10,3	BF BF	1 640	1 695	9,2	BF BF
SD	6 810	6 913	37,7	SD SD	6 907	6 993	37,8	SD SD
K	162	164	0,9	38,6	245	246	1,3	39,1
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	17 969	18 360			18 116	18 505		
	32 445				32 651			

4. Falkenberg, Varberg, Morup, Tvååker, Träslöv

	1952				1956			
H	2 333	2 480	14,0	SD SD	2 748	2 915	16,2	SD SD
BF	3 351	3 378	19,0	SD SD	3 085	3 111	17,2	SD SD
FP	3 628	3 768	21,3	FP FP	3 497	3 613	20,0	FP FP
SD	7 692	7 808	44,0	SD SD	7 928	8 027	44,5	SD SD
K	302	306	1,7	45,7	384	386	2,1	46,6
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	17 306	17 740			17 642	18 052		
	33 199				33 989			

5. Kungsbacka, Himledalen, Lindberga, Veddige, Värö, Löftadalen, Fjärås, Onsala, Särö, Tölö, Lindome

	1952				1956			
H	2 296	2 441	14,3		2 869	3 043	17,9	
BF	6 872	6 928	40,5	BF	6 167	6 218	36,7	BF
FP	3 182	3 305	19,4		2 890	2 986	17,6	
SD	4 265	4 329	25,3		4 563	4 620	27,2	
K	90	91	0,5	25,8	109	110	0,6	27,8
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	16 705	17 094			16 598	16 977		
	32 141				32 204			

Kretsarna i 300-indelningen

1. Laholms stad, Hishult, Våxtorp, Karup, Ränneslöv, Knäred, Laholms l, Veinge, Eldsberga

	1952				1956			
H	1 191	1 266	10,0		1 846	1 958	15,6	
BF	5 607	5 652	44,6	BF	5 042	5 084	40,4	BF
FP	1 678	1 743	13,8		1 614	1 668	13,3	
SD	3 924	3 983	31,4		3 759	3 806	30,3	
K	27	27	0,2	31,6	52	52	0,4	30,7
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	12 427	12 671			12 313	12 568		
	24 095				23 858			

2. Halmstad 1, 2, 5, 12 (1956: 1, 2, 6, 11 och 16; ändrad utsträckning), Simlångsdalen, Oskarström, Söndrum, Enslöv

	1952				1956			
H	1 493	1 587	12,0		1 762	1 869	14,7	
BF	1 740	1 754	13,3	SD	1 429	1 441	11,3	SD
FP	2 475	2 570	19,5		2 345	2 423	19,1	
SD	6 604	6 704	50,7		6 237	6 315	49,7	
K	584	591	4,5	55,2	658	662	5,2	54,9
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	12 896	13 206			12 431	12 710		
	approx 24 613				approx 23 630			

3. Del av Halmstad

3, 4, 6—11

3—5, 7—10, 12—15 (jfr krets 2)

	1952				1956			
H	2 035	2 164	17,4		2 680	2 843	20,7	SD SD
BF	96	97	0,8	SD	88	89	0,6	FP SD
FP	3 186	3 309	26,6		3 656	3 778	27,6	FP SD
SD	6 140	6 233	50,0		6 138	6 215	45,3	FP SD
K	642	650	5,2	55,2	790	795	5,8	51,1
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	12 099	12 453			13 352	13 720		
	approx 22 999				approx 25 739			

4. Harplinge, Getinge, Kvibille, Torup, Årstad, Vessigebro, Ätran, Ullared

	1952				1956			
H	2 089	2 221	16,1		2 660	2 821	20,5	
BF	5 524	5 569	40,3	BF	5 018	5 060	36,8	BF
FP	1 316	1 367	9,9		1 106	1 143	8,3	
SD	4 569	4 638	33,5		4 574	4 631	33,7	
K	30	30	0,2	33,7	98	99	0,7	34,4
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	13 528	13 825			13 456	13 754		
	24 189				24 097			

5. Falkenberg, Morup, Vinberg, Tvååker

	1952				1956			
H	1 410	1 499	13,1	SD SD	1 670	1 771	15,1	SD SD
BF	3 748	3 778	33,1	SD SD	3 533	3 562	30,5	SD SD
FP	1 765	1 833	16,0	BF BF	1 671	1 727	14,8	BF BF
SD	4 202	4 265	37,3	SD SD	4 484	4 540	38,8	SD SD
K	55	56	0,5	37,8	97	98	0,8	39,6
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	11 180	11 431			11 455	11 698		
	20 992				21 411			

6. Varberg, Himledalen, Träslöv, Lindberga

1952				1956				
H	1 554	1 652	14,7	SD SD	1 850	1 962	17,5	SD SD
BF	2 203	2 221	19,7	SD SD	1 994	2 011	18,0	SD SD
FP	2 394	2 486	22,1	FP FP	2 263	2 338	20,9	FP FP
SD	4 565	4 634	41,2	SD SD	4 514	4 570	40,9	SD SD
K	251	254	2,3	43,5	302	304	2,7	43,6
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	10 967	11 247			10 923	11 185		
	21 493				21 716			

7. Hallands norra domsaga: Kungsbacka, Veddige, Värö, Löftadalen, Fjärås, Onsala, Särö, Tölö, Lindome

1952				1956				
H	1 842	1 958	14,2		2 333	2 475	17,9	BF BF
BF	5 120	5 161	37,4	BF	4 585	4 623	33,5	FP FP
FP	2 788	2 895	21,0		2 563	2 648	19,2	BF BF
SD	3 637	3 692	26,8		3 912	3 961	28,7	BF BF
K	86	87	0,6	27,4	96	97	0,7	29,4
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	13 473	13 793			13 489	13 804		
	25 833				25 982			

Tabell II N: 2. Mandatfördelningen i Hallands län vid 230 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och med mandatfördelningen vid proportionella system. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval								
			d' Hondt	jämk. uddatal	alt. med SD utan K				alt. med SD + K				
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	
1952	H	0,70		1									
	BF	1,37	2	1	2	2	3	2	2	2	3	2	
	FP	0,91	1	1			1				1		
	SD	1,92	2	2	3	3	1	3	3	3	1	3	
	K	0,10											
	S	5,00	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	
1956	H	0,88	1	1									
	BF	1,22	1	1	2	2	3	2	2	2	3	2	
	FP	0,88	1	1			1				1		
	SD	1,90	2	2	3	3	1	3	3	3	1	3	
	K	0,12											
	S	5,00	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	
Förändring 1952—56	H	+ 0,18	+ 1										
	BF	- 0,15	- 1										
	FP	- 0,03											
	SD	- 0,02											
	K	+ 0,02											
	S												

SD nådde 1952 50 % av rösterna i en krets i 230-indelningen och i två kretsar i 300-indelningen. År 1956 uppnåddes inte absolut majoritet i någon krets.

I alternativ 3 fick SD endast ett mandat i 230-indelningen och i 300-indel-

Tabell II N: 3. Mandatfördelningen i Hallands län vid 300 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och med mandatfördelningen vid proportionella system. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval								
			d' Hondt	jämk. uddatal	alt. med SD utan K				alt. med SD + K				
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	
1952	H	0,98	1	1									
	BF	1,91	2	2	3	3	4	3	3	3	4	3	
	FP	1,28	1	1			1				1		
	SD	2,70	3	3	4	4	2	4	4	4	2	4	
	K	0,13											
	S	7,00	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7
1956	H	1,23	1	1									
	BF	1,71	2	2	3	2	4	3	3	2	4	3	
	FP	1,23	1	1			2	1		1	1		
	SD	2,67	3	3	4	3	1	3	4	4	2	4	
	K	0,16											
	S	7,00	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7
Förändring 1952—56	H	+ 0,25											
	BF	- 0,20				-1				-1			
	FP	- 0,05				+2	+1	+1		+1			
	SD	- 0,03				-1	-1	-1					
	K	+ 0,03											
	S												

Tabell II N: 4. Kretsarnas fördelning efter folkmängd i Hallands län.

Folkmängd (i tusental)	230 mandat		300 mandat	
	1952	1956	1952	1956
18—				
20—			2	2
22—			1	2
24—			4	3
26—				
28—				
30—	1	1		
32—	3	3		
34—	1			
36—		1		
38—				
40—				
42—				
44—				
46—				
48—				
50—				
52—				
Summa	5	5	7	7

Tabell II N: 5. Röstmarginalerna i alternativ 3, SD + K, i Hallands län.

Valkrets	230 mandat			
	1952		1956	
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K
1	5 495; BF: 4 813		5 644; BF: 3 808	
2			2 528	
3	4 206; BF: 3 934		4 027; BF: 2 679	
4	1 512; FP: 390		1 226; FP: 502	
5	8 254; BF: 3 623		7 517; BF: 3 175	
Medeltal	4 867	3 190	2 528	1 265
H				
BF	5 985	4 123	5 729	3 221
FP	1 512	390	1 226	502
	300 mandat			
	1952		1956	
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K
1	4 651; BF: 3 909		4 852; BF: 3 126	
2			1 384	
3			1 313	
4	4 489; BF: 3 348		4 294; BF: 2 239	
5	2 789; BF: 1 945		2 422; BF: 1 791	
6	1 471; FP: 265		1 437; FP: 327	
7	6 235; BF: 2 266		5 688; BF: 1 975	
Medeltal	3 927	2 347	1 349	772
H				
BF	4 545	2 867	4 314	2 283
FP	1 471	265	1 437	327

ningen 1956 (vid SD utan K). I 300-indelningen fick SD i alternativ 3 i övrigt två mandat. Båda tilldelningarna betydde representation under den proportionella. I samma alternativ fick FP ungefär sin proportionella andel, dvs. ett mandat, och i ett fall 1956 två mandat. BF blev däremot klart överrepresenterat med tre eller fyra mandat. Av dessa erhöll partiet endast ett med hjälp av övriga borgerliga röster. BF behöll därför två av fem och två eller tre av sju mandat även i andra alternativet, där partiet inte kombinerades med H och FP. I en krets i 300-serien blev dock H + FP större än BF 1956. I sina starkaste kretsar var BF största partiet och erhöll således mandaten även vid kombinationen BF + SD. I dessa andra alternativ fick SD tre av fem mandat och fyra av sju mandat och blev därigenom överrepresenterade utom i 300-indelningen 1956 utan K, där de fick sin proportionella tilldelning, dvs. tre mandat. FP fick där ett eller två mandat.

BF vann sina kretsar med mycket stora marginaler.

O. Göteborgs och Bohus län

a. Göteborgs stad

Tabell II O: 1. Partifördelningen i Göteborgs stad.

Valår	Parti							Antal godkända röster
	H	BF	FP	SD	K	Ö	SD+K	
1952	10,8	0,2	40,9	35,8	11,2	1,1	47,0	204 150
1956	11,9	0,1	41,1	35,3	11,0	0,6	46,3	210 607

Största partiet var FP, medan SD kom först på andra plats, klart distanserade. För FP:s del var Göteborg med sina 41 % FP-röster den bästa av de nuvarande andrakammarkretsarna. (Den närmast bästa, Stockholms stad, hade bara 36 %.) H och K hade ungefär samma andel röster. K var mer än dubbelt så starka i Göteborg som i hela landet, men genom SD:s låga andel blev SD + K svagare än i hela landet. Förändringarna 1956 var små. H ökade och SD minskade som vanligt men mindre än i hela landet. Däremot ökade FP och minskade K sina andelar av rösterna, fast det även här rörde sig om små ändringar. Andelen »övriga» var klart större än i hela landet även efter minskningen 1956.

Med 230 mandat totalt tilldelades Göteborg 12 mandat och med 300 mandat 15. Proportionellt skulle 1956 ett sextonde mandat ha tillkommit. Med 12 mandat blev medeltalet invånare pr krets 1/1 1952 29 850, medan mantalsskrivna befolkningen 1/11 1951 gav medeltalet 29 791 (intervall 26 791—32 791). Med 15 mandat blev medeltalet invånare 1/1 1952 23 880 och 1/11 1951 23 833 (intervall 21 333—26 333). I 300-indelningen fick en krets approximativt 26 348 invånare, dvs. 15 för många. Mantalsskrivna befolkningen 1956 gav medeltalen 31 682 och 25 346. Den starka ökningen var koncentrerad till vissa stadsdelar i stadens yttre delar. Den största av 230-indelningens 12 kretsar nådde 1956 ungefär 44 500 invånare, medan 300-indelningens största krets fick 37 000. Invånarantalen motiverade således inte kretsdelning. De visade stor spridning 1956.

De 12 kretsarna inledes med två kretsar på Hisingen, varav den andra utom norra delen av öns Göteborgsdel också innehåller några stadsdelar på vänstra älvsstranden (Stampen, Gullbergsvass och norra delen av Nordstaden). Stadsdelarna norr om Sävån och delar av Olskroken och Bagaregården söder om ån bildar tredje kretsen, dvs. Gamlestads församling utom återstoden av Olskroken. Fjärde kretsen är Härlanda församling. Femte kretsen innehåller resten av Olskroken samt Gårda och Lunden. Det sydöstra hörnet av staden från Krokslätt och Bö bildar sjätte kretsen, varefter väster därom sjunde kretsen börjar med Vasastaden och fortsätter till stads-

gränsen med Guldheden och Änggården. Stadens centrala stadsdelar norr om sjunde kretsen bildar åttonde kretsen. Nionde kretsen ligger söder om centrumkretsen och väster om sjunde kretsen och innehåller Haga, Kommandantsängen, Annedal och en del av Olivedal. Återstående tre kretsar följer därefter väster och söder om nionde kretsen med tionde kretsen innerst och tolfte kretsen ytterst.

Även indelningen med 15 kretsar inleds med två kretsar på Hisingen. De båda kretsarna täcker dock inte alla stadsdelarna på ön. Andra kretsen omfattar Rambergsstaden, Brämaregården och Lundbyvassen, medan den första upptar övriga delar av staden på älvens högra sida utom Backa och Tingstadsvassen längst i norr, vilka stadsdelar ingår i tredje kretsen tillsammans med de stadsdelar på vänstra stranden av älven, vilka ligger norr om Sävån, dvs. Gamlestaden, Kviberg, Utby och (1956) Kortedala. Fjärde kretsen utgöres av Bagaregården, Olskroken och norra Gårda. Därutån ligger femte kretsen, som är Kålltorp och Sävenäs. Lunden och återstoden av Gårda bildar sjätte kretsen, varefter följer sjunde kretsen med stadsdelarna i stadens sydöstra hörn och åttonde kretsen med stadsdelarna i centrum bl. a. hela Domkyrkoförsamlingen. Nionde och tionde kretsarna ligger söder om centrum och väster om sjunde kretsen med nionde kretsen gränsande mot den sjunde. Därefter kommer elfte och tolfte kretsarna väster om tionde kretsen, så att elfte (Haga, Annedal, Kommandantsängen, del av Olivedal) ligger närmare centrum än tolfte kretsen (Änggården, delar av Olivedal och Kungsladugård). Ytterligare ett steg västerut ligger trettonde kretsen med Masthugget, Stigberget och delar av stadsdelarna Olivedal och Majorna vid älvstranden. Majorna och större delen av Kungsladugård utanför de nämnda stadsdelarna bildar fjortonde kretsen, varefter indelningen avslutas med femtonde kretsen, som utgöres av stadens sydvästra stadsdelar i V. Frölunda och stadsdelarna Sandarne och Nya Varvet. På grund av ändringar i valdistriktsindelningen har vissa mindre ändringar i valkretsarna uppstått 1956. De flesta kretsarna delar stadsdelar, vilket i någon mån beror på valdistriktsindelningen.

Partifördelningen varierade mellan kretsarna, så att SD var starkare än FP på Hisingen, i de norra förorterna och i de äldre stadsdelarna sydväst om centrum (Majorna, Masthugget, Stigberget), medan FP var mycket starkare i centrum, i stadsdelarna strax söder om centrum (Vasastaden m. fl.) och i de sydöstra delarna (Bö m. fl.), där SD och SD + K hade en mycket liten del av rösterna, i några fall 25 % eller mindre. I övriga kretsar var FP och SD ungefär lika stora eller FP något större, medan SD + K var större än FP och höll sig omkring 50 % av rösterna. Förändringarna 1956 var i regel små och oftast av samma storlek och riktning i de olika kretsarna. SD ökade något i några stadsdelar på Hisingen och i några äldre stadsdelar sydväst om centrum, och FP minskade något i centrum och i sydöst. Även K och SD + K ökade i några kretsar.

Kretsarna i 230-indelningen

1. Arendal, Rödjan, Färjestaden, Bräcke, Sannegården, Biskopsgården, Kyrkbyn, Tolered, Rambergsstaden, Lundbyvassen, Lindholmen (1—9)

1952				1956			
H	714	768	4,6	1 035	1 127	6,0	
BF	22	23	0,1	12	12	0,1	SD
FP	5 020	5 190	31,1	5 875	6 079	32,1	
SD	7 652	7 764	46,6	8 469	8 582	45,3	
K	2 683	2 698	16,2	2 957	2 979	15,7	61,0
Ö	223	224	1,4	153	153	0,8	
S	16 314	16 667		18 501	18 932		
	32 260			38 126			

2. Brämaregården, Kvillebäcken, Tingstadsvassen, Backa, del av Nordstaden, Gullbergsvass, Stampen

10—13, 37, 38				10—13, 41, 42				
1952				1956				
H	977	1 052	6,9	SD SD	1 207	1 315	8,6	SD SD
BF	79	83	0,5	FP SD	50	52	0,3	FP SD
FP	5 469	5 654	37,2	FP SD	5 476	5 667	37,0	FP SD
SD	5 837	5 922	39,0	FP SD	5 807	5 884	38,4	FP SD
K	2 289	2 302	15,2	54,2	2 282	2 299	15,0	53,4
Ö	180	181	1,2		99	99	0,7	
S	14 831	15 194			14 921	15 316		
	approx 27 372				approx 28 288			

3. Gamlestaden, Kviberg, Utby, införlivad del av Angered, del av Olskroken, del av Bagaregården; 1956 även Kortedala

14, 15, 17—21				14, 15, 17—24				
1952				1956				
H	738	794	4,9		1 365	1 487	7,0	
BF	19	20	0,1	SD	5	5		SD
FP	5 052	5 223	32,6		7 146	7 395	34,8	
SD	7 362	7 469	46,6		9 230	9 353	44,1	
K	2 377	2 390	14,9	61,5	2 878	2 900	13,7	57,8
Ö	146	147	0,9		89	89	0,4	
S	15 694	16 043			20 713	21 229		
	28 902				39 869			

4. Härlanda församling: del av Bagaregården, Kålltorp, Sävenäs

22—29				25—33				
1952				1956				
H	1 158	1 246	7,2	SD SD	1 474	1 606	9,2	FP SD
BF	10	10	0,1	FP SD	10	10	0,1	FP FP
FP	6 881	7 114	40,9	FP SD	7 236	7 488	42,7	FP FP
SD	7 211	7 316	42,1	FP SD	6 790	6 880	39,2	FP FP
K	1 565	1 574	9,0	51,1	1 478	1 489	8,5	47,7
Ö	121	122	0,7		51	51	0,3	
S	16 946	17 382			17 039	17 524		
	30 251				31 339			

5. Del av Olskroken, Gårda, Lunden

16, 30—32, 39—42				16, 34—36, 43—46				
1952				1956				
H	1 003	1 080	5,9		1 107	1 206	7,1	SD SD
BF	9	9		SD	—	—		FP SD
FP	6 372	6 588	36,2		6 091	6 303	37,3	FP SD
SD	7 736	7 849	43,1		6 960	7 053	41,7	FP SD
K	2 441	2 455	13,5	56,6	2 201	2 218	13,1	54,8
Ö	244	245	1,3		135	135	0,8	
S	17 805	18 226			16 494	16 915		
	approx 31 832				approx 30 107			

6. Krokslätt, Torp, Delsjön, Bö, Skår, Kallebäck

43—46, 50, 51				47—50, 54, 55			
1952				1956			
H	3 292	3 543	21,6	3 460	3 769	23,5	
BF	17	18	0,1	3	3		FP
FP	7 695	7 956	48,6	7 498	7 759	48,3	
SD	3 842	3 898	23,8	3 619	3 667	22,8	
K	893	898	5,5	823	829	5,2	28,0
Ö	59	59	0,4	31	31	0,2	
S	15 798	16 372		15 434	16 058		
	29 102			28 683			

7. Vasastaden, Landala, del av Johanneberg, Guldheden, Änggården

36, 48, 49, 52, 57, 58, 62, 65, 66				40, 52, 53, 56, 61, 62, 66, 69—71			
1952				1956			
H	3 339	3 594	18,8	3 671	3 999	20,3	
BF	7	7		5	5		FP
FP	9 123	9 432	49,2	9 264	9 586	48,7	
SD	4 674	4 742	24,7	4 791	4 855	24,7	
K	1 216	1 223	6,4	1 183	1 192	6,0	30,7
Ö	173	174	0,9	67	67	0,3	
S	18 532	19 172		18 981	19 704		
	30 320			34 446			

8. Del av Nordstaden, Inom Vallgraven, Pustervik, Heden, Lorensberg, del av Johanneberg

33—35, 47, 53—56				37—39, 51, 57—60			
1952				1956			
H	4 084	4 396	27,8	3 739	4 073	29,2	
BF	17	18	0,1	12	12	0,1	FP
FP	8 064	8 337	52,7	7 083	7 329	52,6	
SD	2 337	2 371	15,0	1 955	1 981	14,2	
K	608	611	3,9	492	496	3,6	17,8
Ö	84	84	0,5	36	36	0,3	
S	15 194	15 817		13 317	13 927		
	approx 28 351			approx 23 549			

9. Haga, Annedal, Kommendantsängen, del av Olivedal

59—61, 63, 64, 68, 69				63—65, 67, 68, 73, 74			
1952				1956			
H	1 841	1 981	11,9	1 692	1 843	12,7	
BF	16	17	0,1	4	4		FP
FP	7 295	7 542	45,2	6 466	6 691	46,3	
SD	4 881	4 952	29,7	4 081	4 135	28,6	
K	1 885	1 896	11,4	1 632	1 644	11,4	40,0
Ö	279	281	1,7	151	151	1,0	
S	16 197	16 669		14 026	14 468		
	approx 28 624			approx 26 258			

10. Del av Olivedal, Slottsskogen, Masthugget, Stigberget, delar av Majornas 2:a och 3:e rotar, Majornas 4:e rote

67, 70—75				72, 75—80			
1952				1956			
H	959	1 032	6,1	899	979	6,7	SD SD
BF	7	7		4	4		FP SD
FP	5 805	6 002	35,8	4 890	5 060	34,6	FP SD
SD	6 498	6 593	39,3	5 812	5 889	40,3	FP SD
K	2 765	2 780	16,6	2 497	2 516	17,2	57,5
Ö	366	368	2,2	178	178	1,2	
S	16 400	16 782		14 280	14 626		
	approx 29 179			approx 25 386			

11. Majornas 1:a rote, delar av Majornas 2:a och 3:e rotar, del av Kungsladugård

76—82				81—88			
1952				1956			
H	746	803	4,4		842	917	5,2
BF	3	3		SD	10	10	0,1
FP	6 209	6 419	34,8		5 975	6 183	34,8
SD	8 119	8 238	44,7		7 741	7 844	44,1
K	2 661	2 676	14,5	59,2	2 617	2 637	14,8
Ö	294	296	1,6		180	180	1,0
S	18 032	18 435			17 365	17 771	
	approx 30 612				approx 29 650		

12. Del av Kungsladugård, Sandarna, Nya Varvet, V. Frölunda, Älvsborg

83—93				89—101			
1952				1956			
H	1 626	1 750	10,1		2 554	2 782	11,5
BF	109	114	0,7	FP	45	47	0,2
FP	7 775	8 039	46,2		10 548	10 915	45,3
SD	5 947	6 034	34,7		8 199	8 308	34,4
K	1 317	1 324	7,6	42,3	1 986	2 001	8,3
Ö	123	124	0,7		79	79	0,3
S	16 897	17 385			23 411	24 132	
	approx 30 691				approx 44 484		

Kretsarna i 300-indelningen

1. Kvillebäcken, Tolered, Biskopsgården, Kyrkbyn, Lindholmen, Sannegården, Bräcke, Färjestaden, Rödjan, Arendal
1—5, 9, 12

1952				1956			
H	676	728	5,7		1 058	1 152	6,9
BF	16	17	0,1	SD	12	12	0,1
FP	4 061	4 199	32,7		5 565	5 759	34,6
SD	5 921	6 007	46,8		7 240	7 336	44,0
K	1 719	1 729	13,5	60,3	2 269	2 286	13,7
Ö	165	166	1,2		125	125	0,7
S	12 558	12 846			16 269	16 670	
	24 359				32 926		

2. Rambergstaden, Brämregården, Lundbyvassen
6—8, 10, 11

1952				1956			
H	340	366	3,1		454	495	4,5
BF	13	14	0,1	SD	4	4	
FP	3 423	3 539	29,7		2 977	3 081	27,9
SD	5 170	5 245	44,0		4 905	4 970	45,0
K	2 591	2 606	21,8	65,8	2 381	2 399	21,8
Ö	157	158	1,3		93	93	0,8
S	11 694	11 928			10 814	11 042	
	22 965				21 597		

3. Gamlestaden, Kviberg, Utby, Backa, Tingstadsvassen, del av Angered; 1956 även Kortedala
13, 18—21

1952				1956			
H	569	612	4,8		1 231	1 341	7,2
BF	85	89	0,7	SD	51	53	0,3
FP	3 869	4 000	31,1		6 242	6 459	34,5
SD	5 966	6 053	47,1		8 146	8 254	44,1
K	1 961	1 972	15,3	62,4	2 509	2 528	13,5
Ö	134	135	1,0		74	74	0,4
S	12 584	12 861			18 253	18 709	
	24 921				36 966		

4. Bagaregården, Olskroken, del av Gårda

14—17, 22, 23, 32				14—17, 25, 26, 36				
1952				1956				
H	1 049	1 129	7,6	FP SD	1 083	1 180	8,7	FP SD
BF	7	7		FP SD ¹	2	2		FP FP
FP	6 029	6 233	41,6	FP SD ²	5 542	5 735	42,3	FP FP
SD	5 918	6 004	40,1	FP SD	5 153	5 222	38,6	FP FP
K	1 444	1 452	9,7		1 336	1 346	9,9	48,5
Ö	151	152	1,0		73	73	0,5	
S	14 598	14 977		¹ 94 r	13 189	13 558		
	approx 23 978			² 87 r	approx 22 058			

5. Källtorp, Sävenäs

24—29				27—33				
1952				1956				
H	960	1 033	7,6	SD SD	1 274	1 388	9,9	FP SD
BF	8	8	0,1	FP SD	8	8	0,1	FP FP
FP	5 379	5 561	40,7	FP SD	5 838	6 041	43,0	FP FP
SD	5 641	5 723	41,8	FP SD	5 351	5 422	38,5	FP FP
K	1 249	1 256	9,2	51,0	1 155	1 164	8,3	46,8
Ö	87	87	0,6		33	33	0,2	
S	13 324	13 668			13 659	14 056		
	24 062				25 444			

6. Del av Gårda, Lunden

30, 31, 39—42				34, 35, 43—46				
1952				1956				
H	487	524	4,1		571	622	5,2	
BF	6	6		SD	—	—		SD
FP	3 915	4 048	31,6		3 823	3 956	32,9	
SD	5 983	6 070	47,4		5 455	5 528	46,0	
K	1 980	1 991	15,6	63,0	1 791	1 804	15,0	61,0
Ö	169	170	1,3		105	105	0,9	
S	12 540	12 809			11 745	12 015		
	approx 22 939				approx 21 985			

7. Delsjön, Torp, Bö, Skår, Kallebäck, del av Krokslätt

43—46, 50				47—50, 54				
1952				1956				
H	2 855	3 073	24,0		3 007	3 276	25,7	
BF	12	13	0,1	FP	3	3		FP
FP	6 079	6 285	49,1		5 976	6 184	48,5	
SD	2 733	2 773	21,6		2 622	2 657	20,8	
K	624	627	4,9	26,5	602	607	4,8	25,6
Ö	41	41	0,3		21	21	0,2	
S	12 344	12 812			12 231	12 748		
	approx 22 633				approx 22 472			

8. Inom Vallgraven, Nordstaden, Gullbergsvass, Pustervik, Stampen, del av Heden, del av Lorenberg, del av Vasastaden

33—38, 53				37—42, 57				
1952				1956				
H	2 318	2 495	19,0		2 110	2 298	20,5	
BF	18	19	0,2	FP	10	10	0,1	FP
FP	6 497	6 717	51,2		5 528	5 720	50,9	
SD	2 805	2 846	21,7		2 353	2 384	21,2	
K	899	904	6,9	28,6	752	758	6,8	28,0
Ö	128	129	1,0		51	51	0,5	
S	12 665	13 110			10 804	11 221		
	approx 22 374				approx 19 701			

9. Delar av stadsdelarna Heden, Lorensberg, Johanneberg och Krokslätt

	47, 48, 51, 54—56				51, 52, 55, 58—60			
	1952				1956			
H	3 496	3 763	26,8		3 374	3 675	28,2	
BF	8	8	0,1	FP	4	4		FP
FP	7 254	7 500	53,4		6 698	6 931	53,3	
SD	2 233	2 266	16,1		1 949	1 975	15,2	
K	456	459	3,3	19,4	395	398	3,1	18,3
Ö	44	44	0,3		20	20	0,2	
S	13 491	14 040			12 440	13 003		
	approx 23 230				approx 21 755			

10. Delar av Vasastaden och Johanneberg, Landala, Guldheden

	49, 52, 57, 58, 62, 66				53, 56, 61, 62, 66, 70, 71			
	1952				1956			
H	2 125	2 287	16,1		2 501	2 724	18,0	
BF	6	6		FP	1	1		FP
FP	6 335	6 550	46,1		6 776	7 012	46,2	
SD	4 033	4 092	28,8		4 228	4 284	28,2	
K	1 117	1 123	7,9	36,7	1 082	1 090	7,2	35,4
Ö	150	151	1,1		64	64	0,4	
S	13 766	14 209			14 652	15 175		
	approx 24 261				approx 27 149			

11. Haga, Annedal, Kommendantsängen, del av Olivedal

	59—61, 63, 64, 69				63—65, 67, 68, 74			
	1952				1956			
H	1 670	1 797	12,6		1 538	1 675	13,5	
BF	14	15	0,1	FP	2	2		FP
FP	6 399	6 616	46,2		5 646	5 842	47,0	
SD	4 033	4 092	28,6		3 417	3 462	27,8	
K	1 538	1 547	10,8	39,4	1 322	1 332	10,7	38,5
Ö	237	238	1,7		130	130	1,0	
S	13 891	14 305			12 055	12 443		
	approx 24 549				approx 21 977			

12. Änggården, del av Olivedal, Slottsskogen, del av Kungsladugård

	65, 70, 81—84				69, 75, 87—90			
	1952				1956			
H	1 165	1 254	8,5	SD SD	1 130	1 231	9,3	SD SD
BF	12	13	0,1	FP SD	2	2		FP SD
FP	5 557	5 745	39,0	FP SD	4 859	5 028	37,8	FP SD
SD	5 816	5 901	40,1	FP SD	5 234	5 304	39,9	FP SD
K	1 644	1 653	11,2	51,3	1 631	1 643	12,4	52,3
Ö	168	169	1,1		79	79	0,6	
S	14 362	14 735			12 935	13 287		
	23 883				22 098			

13. Masthugget, Stigberget, delar av Olivedal och Majornas 2:a och 3:e rotar, Majornas 4:e rote

	67, 68, 71—74				72, 73, 76—79			
	1952				1956			
H	970	1 044	6,9	SD SD	912	993	7,6	SD SD
BF	6	6		FP SD	6	6		FP SD
FP	5 266	5 445	36,3	FP SD	4 492	4 648	35,5	FP SD
SD	5 557	5 638	37,5	FP SD	4 934	5 000	38,1	FP SD
K	2 537	2 551	17,0	54,5	2 277	2 294	17,5	55,6
Ö	337	339	2,3		164	164	1,3	
S	14 673	15 023			12 785	13 105		
	approx 26 348				approx 23 429			

14. Majornas 1:a rote, delar av Majornas 2:a och 3:e rotar, del av Kungsladugård

75—80				80—86					
1952				1956					
H	652	702	4,9		753	820	5,7	SD	SD
BF	3	3		SD	10	10	0,1	FP	SD
FP	5 153	5 328	36,8		5 129	5 307	37,1	FP	SD
SD	6 058	6 146	42,4		5 892	5 971	41,7	FP	SD
K	2 041	2 052	14,2	56,6	2 023	2 038	14,3		56,0
Ö	251	252	1,7		153	153	1,1		
S	14 158	14 483			13 960	14 299			
	approx 24 312				approx 24 020				

15. V. Frölunda församl. dvs. V. Frölunda, Älvsborg, del av Kungsladugård; Sandarne, Nya Varvet. 1956 även Fiskebäck, Högsbo, Järnbrott, Näset, Rud, Tynnered, Önnered i V. Frölunda

85—93				91—101					
1952				1956					
H	1 145	1 232	10,0		2 049	2 232	11,6		
BF	101	106	0,8	FP	45	47	0,2		
FP	5 544	5 732	46,5		8 457	8 751	45,4	FP	
SD	4 229	4 291	34,8		6 575	6 662	34,6		
K	900	905	7,3	42,1	1 501	1 512	7,9		42,5
Ö	73	73	0,6		64	64	0,3		
S	11 992	12 339			18 691	19 268			
	22 682				36 608				

Tabell II O: 2. Mandatfördelningen i Göteborgs stad vid 230 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och med mandatfördelningen vid proportionella system. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval								
			d' Hondt	jämk. uddatal	alt. med SD utan K				alt. med SD + K				
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	
1952	H	1,30	1	1									
	BF	0,01											
	FP	4,91	6	5	5	8	8	8	5	5	5	5	
	SD	4,30	4	5	7	4	4	4	7	7	7	7	
	S	11,86	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	
1956	H	1,43	1	2									
	BF	0,01											
	FP	4,93	6	5	6	9	9	9	5	6	6	6	
	SD	4,24	4	4	6	3	3	3	7	6	6	6	
	S	11,93	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	
Förändring 1952—56	H	+ 0,13		+ 1									
	BF												
	FP	+ 0,02			+ 1	+ 1	+ 1	+ 1		+ 1	+ 1	+ 1	
	SD	- 0,06		- 1	- 1	- 1	- 1	- 1		- 1	- 1	- 1	
	S	+ 0,07											

FP nådde båda åren absolut majoritet i en krets i 230-indelningen och två kretsar i 300-indelningen. SD:s högsta andel var drygt 47 %.

Mandaten delades mellan FP och SD. Inom de borgerliga kombinationerna var FP:s försprång alltid mycket stort, minst 2 900 men oftast över

Tabell II O: 3. Mandatfördelningen i Göteborgs stad vid 300 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och med mandatfördelningen vid proportionella system. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval								
			d' Hondt	jämk. uddatal	alt. med SD utan K				alt. med SD + K				
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	
1952	H	1,62	1	2									
	BF	0,02											
	FP	6,14	7	6	7	10	10	10	6	6	6	6	
	SD	5,37	6	5	8	5	5	5	9	9	9	9	
	K	1,68	1	2									
	S	14,83	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15
1956	H	1,79	2	2									
	BF	0,01											
	FP	6,16	7	6	8	11	11	11	6	8	8	8	
	SD	5,30	6	6	7	4	4	4	9	7	7	7	
	K	1,65	1	2									
	S	14,91	16	16	15	15	15	15	15	15	15	15	15
Förändring 1952—56	H	+ 0,17	+ 1										
	BF	- 0,01											
	FP	+ 0,02			+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 2	+ 2	+ 2	+ 2	
	SD	- 0,07		+ 1	- 1	- 1	- 1	- 1	- 2	- 2	- 2	- 2	
	K	- 0,03											
	S	+ 0,08	+ 1	+ 1									

Tabell II O: 4. Kretsarnas fördelning efter folkmängd i Göteborgs stad.

Folkmängd (i tusental)	230 mandat		300 mandat	
	1952	1956	1952	1956
18—				1
20—				4
22—		1	8	4
24—		1	6	2
26—	1	1	1	1
28—	5	3		
30—	5	2		
32—	1			1
34—		1		
36—				2
38—		2		
40—				
42—				
44—		1		
46—				
48—				
50—				
52—				
Summa	12	12	15	15

Tabell II O: 5. Röstmarginalerna vid alternativ 3, SD + K, i Göteborgs stad.

Valkrets	230 mandat					
	1952		1956			
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K		
1		4 481		4 343		
2		1 435		4 149		
3		3 822		3 366		
4		520	735; FP: 5 882			
5		2 627		1 762		
6	6 721; FP: 4 413		7 035; FP: 3 990			
7	7 068; FP: 5 838		7 543; FP: 5 587			
8	9 769; FP: 3 941		8 937; FP: 3 256			
9	2 692; FP: 5 561		2 759; FP: 4 848			
10		2 332		2 362		
11		3 689		3 371		
12	2 545; FP: 6 289		3 435; FP: 8 133			
Medeltal	5 759	5 208	2 701	5 074	5 283	2 726
H						
BF						
FP	5 759	5 208		5 074	5 283	
	300 mandat					
	1952		1956			
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K		
1		2 792		2 699		
2		3 932		3 789		
3		3 324		2 929		
4		87	349; FP: 4 555			
5		377	851; FP: 4 653			
6		3 483		2 754		
7	5 971; FP: 3 212		6 199; FP: 2 908			
8	5 481; FP: 4 222		4 886; FP: 3 422			
9	8 546; FP: 3 737		8 237; FP: 3 256			
10	3 628; FP: 4 263		4 363; FP: 4 288			
11	2 789; FP: 4 819		2 725; FP: 4 167			
12		542		686		
13		1 694		1 647		
14		2 165		1 872		
15	1 874; FP: 4 500		2 856; FP: 6 519			
Medeltal	4 715	4 126	2 044	3 808	4 221	2 339
H						
BF						
FP	4 715	4 126		3 808	4 221	

4 000 röster. Även i H:s bästa kretsar, dvs. de mest borgerliga kretsarna, hade FP ungefär dubbelt så många röster som H. Försprånget ökades av att H och FP tenderade ha höga andelar i samma kretsar. Deras andelar korrelerade 1952 i 230-serien + 0,909. SD och K korrelerade + 0,845, medan H och SD hade korrelationen - 0,972 och FP och SD - 0,945. Alla fyra partierna hade jämförelsevis stora spridningar i sina andelar. Särskilt SD:s variation var stor. SD blev därigenom största partiet i flera kretsar utan att

dess försprång blev påfallande. I vissa kretsar blev deras andelar däremot små. Detta gjorde också marginalerna mot SD + K (och ännu mera mot SD) ytterst höga i flera kretsar. I 230-indelningen fick H + BF + FP sålunda över 6 500 rösters marginal mot SD + K i tre kretsar båda åren och i 300-indelningen över 4 000 rösters försprång i lika många kretsar båda åren samt i ytterligare en krets 1956. Medelmarginalen blev därför mycket stor för de borgerliga, särskilt 1952, då kombinationen inte vann någon krets med litet försprång. I det senare valet erövrade H + FP ett eller två mandat med mindre än 1 000 rösters marginaler, vilket givetvis sänkte deras medelmarginal. Denna låg dock fortfarande mycket högre än SD + K:s. Faktiskt vann SD + K alla sina kretsar med mindre försprång än de borgerligas medelmarginal. Även då FP ensamt stod mot SD ensamma, blev FP:s marginaler på liknande sätt större än SD:s. Detta torde i viss mån »förklara» hur SD 1952 kunde få flera mandat än FP, när partierna räknades för sig, trots att SD ju var det mindre partiet, och vid H + FP mot SD + K, trots att SD + K var den mindre kombinationen. År 1956 tog FP en plats för SD relativt knappt, så att partierna fick lika många mandat eller FP ett mandat mera, när partierna ensamma ställdes mot varandra. På motsvarande sätt fick SD + K flertalet mandat mot H + FP 1952, men lika många eller ett mindre år 1956. Mot SD ensamma tog H + FP 2/3 eller mera av platserna. — De stora marginalerna reducerade således inte antalet borgerliga mandat lika mycket 1956 som 1952. Med 1952 års marginaler föreföll de borgerliga mandat med få undantag »säkra», medan en av SD + K:s kretsar i 230-indelningen och tre av deras kretsar i 300-indelningen syntes relativt osäkra. I det senare valet förlorade SD + K också, som sagt, den osäkra kretsen i 230-indelningen och två av kretsarna i 300-indelningen. Då styrkeförhållandet mellan H + BF + FP och SD + K ytterligare hade förskjutits till de borgerligas förmån, blev de borgerliga således i stånd att dels behålla sina säkra kretsar, dels överta en del av SD:s »osäkra» kretsar. Om SD + K skulle försvagas ytterligare, hotas flera av deras mandat. Endast tre eller fyra av dem i båda indelningarna hade 1956 betryggande marginaler. Både FP och SD fick proportionell representation eller mera i alla alternativ, utom när SD 1956 ensamma ställdes mot H + FP. H och K däremot blev ju utan mandat och därmed underrepresenterade.

b. Göteborgs och Bohus läns landstingsområde

Tabell II O: 6. Partifördelningen i Göteborgs och Bohus läns landstingsområde.

Valår	Parti							Antal godkända röster
	H	BF	FP	SD	K	Ö	SD+K	
1952	13,2	11,5	31,9	39,9	3,5	—	43,4	105 583
1956	14,8	10,1	31,4	40,1	3,6	—	43,7	106 899

SD var områdets största parti men betydligt svagare än i hela landet. Försprånget framför FP var inte så stort, och FP:s andel av rösterna var klart större än deras röstandel i hela landet. BF hade ungefär sin riksandel av rösterna, H var svagare än i hela landet, särskilt 1956, eftersom röstökningen då var relativt liten. Skillnaden mellan H och BF var 1952 ganska liten. K hade endast en ringa del av rösterna, varför SD + K var avsevärt mindre än i övriga landet. Förändringarna 1956 var genomgående små. SD:s andel av rösterna och andelen SD + K ökade något, men i övrigt hade förskjutningarna de vanliga riktningarna.

I 230-indelningen fick området 7 mandat och i 300-indelningen 9 mandat. Medeltalet invånare pr krets 1952 blev med 7 kretsar 29 152 (intervall 26 152—32 152) och med 9 kretsar 22 674 (intervall 20 174—25 174). Alla kretsar inpassades i de angivna intervallen. År 1956 var medeltalen invånare 29 659 och 23 068.

Landstingsområdet består som bekant av en större del norr om Göteborg och en mindre del i Västergötland söder om Göteborg. Om till den senare delen även räknas Styrso, som tillhör samma landskap, fanns 1952 i södra delen 49 073 invånare. Den från det övriga landstingsområdet helt skilda delen på fastlandet hade 46 312 invånare. I 300-indelningen bildar detta område osökt två kretsar, första (Mölndal) och andra kretsen (resten av området). Det räcker däremot inte till två kretsar i 230-indelningen och är uppenbart för stort för att utgöra en enda krets. Då får Öckerö och Styrso tillsammans med kustkommunen Askim och en del av Mölndal bilda en krets, och resterande fyra kommuner och återstoden av Mölndal på fastlandet en annan krets. Den förra kretsen kan då till nöds anses vara geografiskt sammanhängande men består av väl disparata delar. Dessutom delas Mölndal, trots att i och för sig staden mycket väl skulle kunna ingå odelad i en krets. En annan indelning presenteras därför. Mölndal ingår där i första kretsen med Källered, Askim och Styrso, varefter de återstående kommunerna söder om Göteborg bildar en krets tillsammans med Kungälv, Säve och Tuve norr om Göteborg. Kretsen består således av två helt skilda delar, ehuru alla dess kommuner utom Kungälv 1952 hörde till samma domsaga. En annan lösning hade varit att, liksom i Malmöhus län, överföra en del av en angränsande nuvarande andrakammarkrets till landstingsområdet. Detta har dock här ansetts mindre motiverat än i fråga om Skånekretsarna. Där hade ju tre områden »fel» storlek så att de inte kunde ge kartmässigt sammanhängande kretsar. Dock kan påpekas att den Bohuskrets som består av två skilda delar i den alternativa indelningen, blir geografiskt sammanhängande, om den också får innehålla Angered i Älvsborgs län.

De två första kretsarna i den första 230-indelningen har redan omnämnts. De kan sägas vara förortskretsar. Tredje kretsen består av den del av Askims, Hisings och Sävedals domsaga som ligger norr om Göteborg (utom Marstrand), och Inlands domsaga med Kungälv utom två kommuner i norr. Dessa och Marstrand ingår i stället i fjärde kretsen, som dessutom innefattar Orust och Tjörns domsaga och Skaftö i Sunnervikens domsaga. Då Mar-

strand hade mindre än 10 % av befolkningen i kretsen blev den en landsbygdskrets. Femte kretsen är Uddevalla med två angränsande kommuner, sjätte kretsen innehåller Lysekil och fem kommuner i Sunnervikens domsaga, och sjunde kretsen omfattar Svarteborg och Sörbygden i samma domsaga och hela Norrvikens domsaga med Strömstad, dvs. norra Bohuslän. Den alternativa indelningen skiljer sig från den nu presenterade indelningen endast i de fyra första kretsarna, varav de två första redan har omnämnts. Den tredje består av Inlands domsaga utom Kungälv, som återfanns i andra kretsen, och med tillägg av Torslanda. Den fjärde är bildad av mer eller mindre kustbetonade kommuner från Marstrand till Skaftö. I sammanfattningstabellen II O: 7 avser första mandatsiffran i rutorna för majoritetsvalet den första indelningen och andra siffran den alternativa indelningen. Om båda indelningarna ger samma resultat, har endast en siffra angetts. Tabellerna II O: 9 och 10 avser endast den första indelningen, liksom tabellerna i kapitel III.

Även i 300-indelningen har de två första kretsarna beskrivits. De är förortsbetonade. Tredje kretsen utgöres av kommuner längs Göta älv från Säve till Inlands-Torpe samt Tuve och Kode. Fjärde kretsen ligger utefter kusten från Styrso och Torslanda till Tjörn. Enda staden i kretsen är Marstrand med mindre än 10 % av befolkningen. Femte kretsen ligger norr om fjärde kretsen. Sjätte kretsen är större delen av Uddvalla. Resten av staden ingår i sjunde kretsen, som inne i landet sträcker sig från Forshälla i söder till Bullaren i norr. Lysekil och angränsande kommuner bildar åttonde kretsen, Strömstad och kommunerna längs kusten ned till Kville nionde kretsen.

SD var starka i Uddevalla- och Lysekilskretsarna, FP i kretsen med Styrso, Öckerö, Tjörn och Marstrand. K hade ganska många röster i Mölndal, där andelen SD + K blev hög. Förändringarna för FP och SD varierade något mellan kretsarna.

Kretsarna i första 230-indelningen

1. Mölndal (utom Trädgården och Forsåker), Askim, Styrso, Öckerö

	1952				1956			
H	1 796	1 869	13,5		2 086	2 189	14,7	
BF	328	331	2,4	FP	245	247	1,7	FP
FP	6 046	6 180	44,7		6 440	6 602	44,2	
SD	4 308	4 373	31,6		4 754	4 830	32,4	
K	1 067	1 075	7,8	39,4	1 044	1 050	7,0	39,4
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	13 545	13 828			14 569	14 918		
	approx 27 589				approx 29 515			

2. Trädgården och Forsåker i Mölndal, Landvetter, Partille, Råda, Källered

	1952				1956			
H	1 064	1 107	7,2	SD SD	1 325	1 391	8,9	SD SD
BF	490	494	3,2	SD SD	383	386	2,5	FP SD
FP	5 249	5 365	35,1	FP SD	5 505	5 643	36,1	FP SD
SD	6 626	6 727	44,0	SD SD	6 596	6 701	42,8	SD SD
K	1 595	1 607	10,5	54,5	1 507	1 515	9,7	52,5
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	15 024	15 300			15 316	15 636		1 53 r
	approx 28 657				approx 29 316			

3. Kungälv, Torslanda, Tuve, Säve, Hermansby, Ytterby, Romelanda, Kode, Stenungsund, Inlands-Torpe

	1952				1956			
H	2 643	2 750	16,8	SD SD	2 934	3 080	18,7	SD SD
BF	3 711	3 743	22,9	FP FP	3 343	3 370	20,5	FP FP
FP	3 750	3 833	23,5	FP ¹ FP ¹	3 806	3 902	23,7	FP FP
SD	5 570	5 655	34,6	SD SD	5 621	5 710	34,6	SD SD
K	355	358	2,2	36,8	413	415	2,5	37,1
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	16 029	16 339		1 90 r	16 117	16 477		
	29 695			före BF	30 084			

4. Marstrand, Tjörn, Morlanda, Tegneby, Myckleby, Ljungskile, Forshälla, Skaftö

	1952				1956			
H	2 233	2 323	16,9		2 406	2 525	19,3	
BF	2 079	2 097	15,3	FP	1 693	1 707	13,0	FP
FP	5 673	5 798	42,2		5 293	5 426	41,3	
SD	3 437	3 489	25,4		3 363	3 416	26,0	
K	34	34	0,2	25,6	55	55	0,4	26,4
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	13 456	13 741			12 810	13 129		
	28 611				27 775			

5. Uddevalla, Skredsvik, Lane-Ryr

	1952				1956			
H	1 747	1 818	11,9		2 176	2 284	14,1	
BF	824	831	5,4	SD	795	801	4,9	SD
FP	4 357	4 453	29,0		4 263	4 370	27,0	
SD	7 859	7 978	52,0		8 186	8 316	51,4	
K	257	259	1,7	53,7	424	426	2,6	54,0
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	15 044	15 339			15 844	16 197		
	29 630				32 561			

6. Lysekil, Smögen, S. Sotenäs, Tossene, Stängenäs, Munkedal

	1952				1956			
H	1 784	1 856	12,0		1 832	1 923	12,3	
BF	961	969	6,2	SD	935	942	6,0	SD
FP	3 674	3 755	24,2		3 610	3 701	23,7	
SD	8 561	8 691	55,9		8 583	8 719	55,9	
K	268	270	1,7	57,6	330	332	2,1	58,0
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	15 248	15 541			15 290	15 617		
	28 907				28 522			

7. Strömstad, Svarteberg, Sörbygdén, Bullaren, Kville, Tanum, Tjörnö, Vette

	1952				1956			
H	2 086	2 170	14,0	SD SD	2 316	2 431	16,3	SD SD
BF	3 629	3 660	23,6	FP FP	3 285	3 311	22,2	FP FP
FP	4 227	4 320	27,9	FP FP	3 842	3 938	26,4	FP FP
SD	5 178	5 257	33,9	SD SD	5 064	5 145	34,4	SD SD
K	85	86	0,6	34,5	102	103	0,7	35,1
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	15 205	15 493			14 609	14 928		
	30 976				29 840			

Kretsarna i den alternativa 230-indelningen

1 b. Mölndal, Källared, Askim, Styrö

	1952				1956			
H	1 121	1 166	7,7	SD SD	1 471	1 544	9,7	SD SD
BF	439	443	2,9	FP SD	320	323	2,0	FP SD
FP	5 575	5 698	37,4	FP SD	5 761	5 906	37,1	FP SD
SD	6 138	6 231	40,9	FP SD	6 494	6 597	41,4	FP SD
K	1 668	1 681	11,1	52,0	1 557	1 565	9,8	51,2
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	14 941	15 219			15 603	15 935		
	28 889				30 604			

2 b. Kungälv, Landvetter, Partille, Råda, Tuve, Säve

	1952				1956			
H	1 459	1 518	9,6	SD SD	1 827	1 918	11,6	SD SD
BF	1 049	1 058	6,6	FP SD	857	864	5,2	FP SD
FP	5 337	5 455	34,4	FP FP	5 693	5 836	35,2	FP FP
SD	6 516	6 615	41,7	SD SD	6 592	6 697	40,5	FP SD
K	1 211	1 220	7,7	49,4	1 238	1 245	7,5	48,0
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	15 572	15 866			16 207	16 560		
	29 530				30 827			

3 b. Torslanda, Hermansby, Ytterby, Romelanda, Kode, Stenungsund, Inlands-Torpe, Ljungskile, Forshälla, Myckleby

	1952				1956			
H	2 724	2 834	18,7	SD SD	3 011	3 160	21,0	SD SD
BF	3 947	3 981	26,3	FP FP	3 529	3 557	23,7	FP FP
FP	3 433	3 509	23,2	BF BF	3 339	3 423	22,8	BF BF
SD	4 594	4 664	30,9	SD SD	4 629	4 703	31,3	SD SD
K	134	135	0,9	31,8	180	181	1,2	32,5
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	14 832	15 123			14 688	15 024		
	28 265				28 199			

4 b. Marstrand, Öckerö, Tjörn, Morlanda, Tegneby, Skaftö

	1952				1956			
H	2 432	2 530	19,5		2 442	2 563	20,3	
BF	1 173	1 183	9,1	FP	958	966	7,6	FP
FP	6 373	6 514	50,1		6 251	6 408	50,7	
SD	2 693	2 734	21,0		2 619	2 661	21,1	
K	38	38	0,3	21,3	44	44	0,3	21,4
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	12 709	12 999			12 314	12 642		
	27 868				27 060			

Kretsarna 5—7 samma som i första indelningen

Kretsarna i 300-indelningen

1. Mölndal

	1952				1956			
H	510	531	4,7		721	757	6,4	
BF	152	153	1,3	SD	80	81	0,7	SD
FP	3 527	3 605	32,2		3 718	3 811	32,3	
SD	5 234	5 314	47,4		5 572	5 661	48,0	
K	1 597	1 609	14,4	61,8	1 474	1 482	12,6	60,6
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	11 020	11 212			11 565	11 792		
	21 273				22 783			

2. Landvetter, Partille, Råda, Källered, Askim

	1952				1956			
H	1 162	1 209	9,1	FP SD	1 529	1 605	11,5	FP SD
BF	658	664	5,0	FP FP	542	546	3,9	FP FP
FP	5 150	5 264	39,6	FP FP	5 434	5 570	39,8	FP FP
SD	5 031	5 107	38,4	FP SD	5 112	5 193	37,2	FP FP
K	1 048	1 056	7,9	46,3	1 061	1 067	7,6	44,8
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	13 049	13 300			13 678	13 981		
	25 039				26 100			

3. Kungälv, Tuve, Säve, Ytterby, Romelanda, Kode, Inlands-Torpe

	1952				1956			
H	1 844	1 919	16,9	SD SD	2 068	2 171	18,8	SD SD
BF	2 139	2 157	19,0	SD ¹ SD	1 893	1 908	16,6	FP SD ¹
FP	2 467	2 522	22,2	FP FP	2 535	2 599	22,5	FP FP
SD	4 382	4 449	39,2	SD SD	4 437	4 508	39,1	SD SD
K	310	312	2,7	41,9	343	345	3,0	42,1
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	11 142	11 359		1 8 r	11 276	11 531		1 83 r
	21 629				21 139			

4. Marstrand, Styrösö, Öckerö, Torslanda, Hermansby, Tjörn

	1952				1956			
H	2 201	2 290	20,0		2 203	2 312	20,3	
BF	1 293	1 304	11,4	FP	1 179	1 188	10,4	FP
FP	5 766	5 893	51,5		5 724	5 868	51,6	
SD	1 859	1 887	16,5		1 903	1 933	17,0	
K	69	70	0,6	17,1	83	83	0,7	17,7
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	11 188	11 444			11 092	11 384		
	24 162				23 972			

5. Stenungsund, Ljungskile, Morlanda, Tegneby, Myckleby, Skaftö

	1952				1956			
H	1 843	1 918	17,4		2 028	2 129	20,1	
BF	2 077	2 095	19,1	FP	1 704	1 718	16,2	FP
FP	3 648	3 729	33,9		3 500	3 588	33,9	
SD	3 188	3 236	29,4		3 062	3 111	29,3	
K	26	26	0,2	29,6	54	54	0,5	29,8
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	10 782	11 004			10 348	10 600		
	20 797				21 010			

6. Uddevalla 2—6

	1952				1956			
H	1 207	1 256	11,2		1 530	1 606	13,5	
BF	115	116	1,0	SD	125	126	1,1	SD
FP	3 133	3 202	28,5		3 066	3 143	26,4	
SD	6 353	6 450	57,3		6 574	6 679	56,1	
K	220	222	2,0	59,3	343	345	2,9	59,0
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	11 028	11 246			11 638	11 899		
	approx 21 430				approx 23 678			

Tabell II O: 8. Mandatfördelningen i Göteborgs och Bohus läns landstingsområde vid 300 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och med mandatfördelningen vid proportionella system. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval								
			d'Hondt	jämk. uddatal	alt. med SD utan K				alt. med SD + K				
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	
1952	H	1,19	1	1									
	BF	1,03	1	1									
	FP	2,87	3	3	3	5	6	3	2	5	6	2	
	SD	3,60	4	4	6	4	3	6	7	4	3	7	
	K	0,31											
	S	9,00	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
1956	H	1,33	1	1									
	BF	0,91	1	1									
	FP	2,82	3	3	3	6	6	3	2	5	6	3	
	SD	3,61	4	4	6	3	3	6	7	4	3	6	
	K	0,33											
	S	9,00	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
Förändring 1952—56	H	+ 0,14											
	BF	- 0,12											
	FP	- 0,05											
	SD	+ 0,01											
	K	+ 0,02											
	S												

Tabell II O: 9. Kretsarnas fördelning efter folkmängd i Göteborgs och Bohus läns landstingsområde.

Folkmängd (i tusental)	230 mandat		300 mandat	
	1952	1956	1952	1956
18—				
20—			4	3
22—			2	5
24—			3	
26—	1	1		1
28—	5	4		
30—	1	1		
32—		1		
34—				
36—				
38—				
40—				
42—				
44—				
46—				
48—				
50—				
52—				
Summa	7	7	9	9

Tabell II O: 10. Röstmarginalerna i alternativ 3, SD + K, i Göteborgs och Bohus läns landstingsområde.

Valkrets	230 mandat			
	1952		1956	
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K
1	2 932; FP: 4 311		3 158; FP: 4 413	
2			796	
3	4 313; FP: 90		4 227; FP: 532	
4	6 695; FP: 3 475		6 187; FP: 2 901	
5			1 287	
6			2 485	
7	4 807; FP: 660		4 432; FP: 627	
Medeltal	4 687	2 134	4 501	2 118
H		1 628		1 523
BF				
FP	4 687	2 134	4 501	2 118
300 mandat				
Valkrets	1952		1956	
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K
	1	2 634		2 494
2	974; FP: 4 055		1 461; FP: 3 965	
3	1 837; FP: 365		1 825; FP: 428	
4	7 530; FP: 3 603		7 352; FP: 3 556	
5	4 480; FP: 1 634		4 270; FP: 1 459	
6			2 149	
7	2 895; FP: 433		2 570; FP: 496	
8			1 673	
9	2 477; FP: 853		2 271; FP: 714	
Medeltal	3 366	1 824	3 292	1 770
H		2 110		2 105
BF				
FP	3 366	1 824	3 292	1 770

SD fick båda åren absolut majoritet i två kretsar i vardera indelningen. FP fick minst 50 % av rösterna båda åren i en krets i den alternativa 230-indelningen och i en krets i 300-indelningen.

Så när som på ett BF-mandat i alternativ 3 i den alternativa 230-indelningen, delades mandatet mellan FP och SD. FP vann mer än hälften av kretsarna i alternativ 2 och 3 mot SD ensamma. I första och fjärde alternativet fick SD alltid flertalet men inte alla platser. De båda indelningarna med 7 kretsar gav delvis olika resultat. Skillnaderna visade ingen bestämd riktning. I huvudindelningen fick H + BF + FP mycket stora röstöverskott i sina kretsar. I 300-indelningen blev skillnaden i marginaler i alternativ 3 inte lika stor. FP fick där 6 av 9 mandat mot 4 av 7 i 230-indelningen. Spridningarna i röstandelarna var 1952 något större i 300-serien än i 230-serien utom för BF.

SD blev överrepresenterade i första och fjärde alternativet, ungefär proportionellt representerade i andra alternativet och proportionellt eller något

sämre representerade i tredje alternativet. FP blev överrepresenterade i andra och tredje alternativen och ungefär proportionellt representerade i första och fjärde alternativen.

P. Älvsborgs län

a. Älvsborgs läns norra valkrets

Tabell II P: 1. Partifördelningen i Älvsborgs läns norra valkrets.

Valår	Parti							Antal godkända röster
	H	BF	FP	SD	K	Ö	SD+K	
1952	12,0	16,2	28,1	41,4	2,3	—	43,7	103 321
1956	13,6	14,0	28,1	41,6	2,7	—	44,3	105 278

Även i denna andrakammarkrets var BF och FP starkare, H, SD, K och SD + K svagare än i hela landet. Även här var förändringarna 1956 små utom möjligen för BF. FP:s röstandel var oförändrad, medan SD:s ökade en aning, liksom andelen SD + D. K var fåtaliga och BF större än H, även om skillnaden 1956 var mycket liten.

Området fick 6 platser av 230 och 8 av 300. Med 6 kretsar blev medeltalet invånare 1952 per krets 32 239 (29 239—35 239) och med 8 kretsar 24 179 (21 679—26 679). Ingen krets hamnade utanför sitt folkmängdsintervall. År 1956 var medeltalen 32 817 och 24 612. Genom ändringar i kommunindelningen ändrades gränsen mellan 300-seriens sjunde och åttonde kretsar och överfördes ett område från tredje (230-serien) resp. femte kretsen (300-serien) till första resp. andra kretsen i Skaraborgs län.

Dalsland hade 62 839 av områdets 193 434 invånare, vilket motsvarar 1,95 av 6 mandat och 2,60 av 8 mandat. Landskapet kan då få två hela kretsar i 230-serien men inte rimligen tre helt egna kretsar i 300-serien. Medeltalet invånare i de tre kretsarna skulle då ha blivit 20 946. Dalsland och Vänersborg hade 79 237 invånare, vilket motsvarar 3,28 kretsar och ger en medelfolkmängd på 26 412 för tre kretsar. Dalsland och Vänersborg får då tillsammans tre kretsar.

Första kretsen i 230-indelningen ligger i norra Dalsland och omfattar Tössbo och Vedbo domsaga (med Åmål) utom Bäckefors, som i stället ingår i andra kretsen, vilken består av resterande delar av Dalsland. Tredje och fjärde kretsarna utgör tillsammans Vänersborg och Flundre, Väne och Bjärke domsaga. De delar mellan sig kommunerna S. Väne och Flundre, varvid gränslinjen följer församlingsgränser, så att fjärde kretsen får de västra delarna längs Göta älv. Kretsen innehåller Trollhättan och följer sedan älven ned till Lilla Edet. Tredje kretsen med Vänersborg ligger norr och öster därom och sträcker sig ner till Bjärke. Femte kretsen är Alingsås och de tre östligaste kommunerna, och sjätte kretsen är resten av Vättle, Ale och Kullings domsaga. Den och andra kretsen är rena landsbygdskretsar.

Även 300-indelningen börjar med två Dalslandskretsar, som dock inte täcker hela landskapet. De tre södra kommunerna vid Vänern ingår i stället i tredje kretsen tillsammans med Vänersborg. Trots att medeltalet för de tre första kretsarnas folkmängd låg endast 267 från övre gränsen för den tillåtna befolkningsstorleken gick det att passa in kretsarna inom det avsedda intervall. För resterande fem kretsar kom då i stället medeltalet att ligga nära nedre gränsen (22 839). För att få storlek inom gränserna delades två kommuner. Trollhättan är egen krets, den fjärde. Därefter följer en landsbygdskrets som sträcker sig från V. Tunhem vid Vänern ner till Skepplanda. Den innehåller också två församlingar i Bjärke, varav större delen dock ingår i åttonde kretsen med de tre östligaste kommunerna. Sjätte och sjunde kretsarna delar S. Lundby. Sjunde kretsen består i övrigt av Alingsås och två kommuner sydväst om staden och sjätte kretsen av kommunerna i områdets sydvästra hörn. Utom femte kretsen är andra, sjätte och åttonde kretsarna utan städer.

SD hade en stor andel av rösterna i Trollhättetekretsen, BF var starkt i den södra Dalslandskretsen, FP i de södra kretsarna och H i den östra kretsen. Partiandelarnas förskjutningar var små och varierade mellan kretsarna.

Kretsarna i 230-indelningen

1. Ämål, Tössbo, Lelång, Bengtsfors, Steneby, Dals-Ed

	1952				1956			
H	1 856	1 956	11,6	SD SD	2 037	2 148	13,0	SD SD
BF	2 650	2 669	15,8	SD SD	2 275	2 297	13,9	SD SD
FP	4 170	4 306	25,5	FP FP	4 255	4 395	26,5	FP FP
SD	7 489	7 604	45,1	SD SD	7 191	7 325	44,2	SD SD
K	343	346	2,0	47,1	389	390	2,4	46,6
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	16 508	16 881			16 147	16 555		
	32 557				32 205			

2. Bäcke-fors, Högsäter, Färgelanda, Ödeborg, Kroppefjäll, Skållerud, Mellerud, Bolstad, Brälånda, Frändefors

	1952				1956			
H	2 047	2 157	13,3		2 462	2 596	16,4	
BF	6 204	6 248	38,6	BF	5 628	5 682	36,0	BF
FP	2 842	2 935	18,1		2 733	2 823	17,9	
SD	4 757	4 830	29,9		4 532	4 617	29,2	
K	24	24	0,1	30,0	81	81	0,5	29,7
Ö]	—	—	—	—	—	—	—	—
S	15 874	16 194			15 436	15 799		
	30 282				29 388			

3. Vänersborg, V. Tunhem, S. Väne (utom Gärdhem), Bjärke, Upphärad och Rommele (i Flundre)

	1952				1956			
H	1 869	1 969	12,2	SD SD	2 133	2 249	13,5	SD SD
BF	1 894	1 907	11,9	FP FP	1 690	1 706	10,3	FP FP
FP	5 090	5 256	32,7	FP FP	5 165	5 335	32,1	FP FP
SD	6 599	6 701	41,6	SD SD	6 830	6 958	41,9	SD SD
K	255	257	1,6	43,2	367	368	2,2	44,1
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	15 707	16 090			16 185	16 616		
	30 568				31 293			

4. Trollhättan, Gärdhem (i S. Väne), Fors och Åsbräcka (i Flundre), L. Edet

	1952				1956			
H	945	996	5,8		1 182	1 247	6,6	
BF	688	693	4,0	SD	558	563	3,0	SD
FP	4 613	4 763	27,5		4 969	5 132	27,3	
SD	9 922	10 075	58,2		10 798	11 000	58,4	
K	764	770	4,5	62,7	885	887	4,7	63,1
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	16 932	17 297			18 392	18 829		
	32 596				36 138			

5. Alingsås, Vårgårda, Herrljunga, Gäsene

	1952				1956			
H	3 326	3 505	18,3		3 701	3 903	20,0	FP SD
BF	2 660	2 679	14,0	FP	2 352	2 375	12,2	FP FP
FP	6 345	6 552	34,3		6 288	6 495	33,3	FP FP
SD	6 001	6 093	31,9		6 254	6 371	32,7	FP FP
K	290	292	1,5	33,4	355	356	1,8	34,5
Ö	2	2	—		—	—	—	
S	18 624	19 123			18 950	19 500		
	34 423				34 569			

6. Lödöse, Skepplanda, Starrkärr, Nödinge, Angered, St. Lundby, Lerum, Skallsjö, Hemsjö

	1952				1956			
H	1 753	1 847	10,4	SD SD	2 071	2 184	12,1	SD SD
BF	2 540	2 558	14,4	SD SD	2 113	2 133	11,9	FP ¹ SD
FP	5 035	5 199	29,3	FP FP	5 180	5 350	29,8	FP FP
SD	7 335	7 448	42,0	SD SD	7 364	7 502	41,7	SD SD
K	679	684	3,9	45,9	799	801	4,5	46,2
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	17 342	17 736			17 527	17 970		¹ 32 r
	33 008				33 306			

Kretsarna i 300-indelningen

1. Åmål, Tössbo, Lelång, Bengtsfors, Steneby

	1952				1956			
H	1 515	1 596	11,6	SD SD	1 566	1 652	12,1	SD SD
BF	1 648	1 660	12,0	SD SD	1 486	1 500	11,0	SD SD
FP	3 412	3 523	25,5	FP ¹ SD	3 496	3 611	26,4	FP SD
SD	6 606	6 708	48,6	SD SD	6 416	6 536	47,8	SD SD
K	325	328	2,3	50,9	364	365	2,7	50,5
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	13 506	13 815		¹ 71 r	13 328	13 664		
	26 295				26 225			

2. Dals-Ed, Bäckefors, Högsäter, Färgelanda, Ödeborg, Kroppefjäll, Skällerud, Mellerud

	1952				1956			
H	1 520	1 602	11,6	SD SD	1 873	1 975	14,7	SD SD
BF	4 184	4 214	30,4	SD SD	3 755	3 791	28,1	SD ¹ SD ²
FP	2 808	2 900	20,9	BF BF	2 722	2 812	20,9	BF BF
SD	5 015	5 092	36,8	SD SD	4 703	4 791	35,6	SD SD
K	41	41	0,3	37,1	94	94	0,7	36,3
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	13 568	13 849			13 147	13 463		¹ 4 r
	26 277				25 512			² 98 r

3. Vänersborg, Bolstad, Brålanda, Frändefors

	1952				1956			
H	1 983	2 089	15,1	SD SD	2 335	2 462	17,3	SD SD
BF	3 345	3 369	24,4	FP FP	2 940	2 968	20,8	FP FP
FP	3 705	3 826	27,7	FP FP	3 840	3 966	27,9	FP FP
SD	4 366	4 433	32,0	SD SD	4 602	4 688	32,9	SD SD
K	117	118	0,8	32,8	161	161	1,1	34,0
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	13 516	13 835			13 878	14 245		
	26 665				27 194			

4. Trollhättan

	1952				1956			
H	744	784	5,9		968	1 021	6,9	
BF	177	178	1,3	SD	132	133	0,9	SD
FP	3 967	4 096	30,7		4 268	4 408	29,7	
SD	7 568	7 685	57,6		8 457	8 615	57,9	
K	591	596	4,5	62,1	687	689	4,6	62,5
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	13 047	13 339			14 512	14 866		
	24 964				28 446			

5. V. Tunhem, S. Väne, Lagmansered och St. Mellby i Bjärke, Flundre, L. Edet, Lödöse, Skepp-landa

	1952				1956			
H	945	996	8,1	SD SD	1 106	1 166	9,6	SD SD
BF	2 783	2 803	22,7	SD SD	2 354	2 377	19,6	SD SD
FP	2 350	2 427	19,7	BF BF	2 380	2 458	20,3	FP ¹ SD
SD	5 676	5 763	46,7	SD SD	5 551	5 655	46,7	SD SD
K	349	352	2,8	49,5	455	456	3,8	50,5
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	12 103	12 341			11 846	12 112		¹ 81 r
	23 121				22 727			före BF

6. Starrkärr, Nödinge, Angered, St. Lundby (utom Östad), Lerum

	1952				1956			
H	1 059	1 116	9,3	SD SD	1 285	1 355	10,9	SD SD
BF	1 231	1 240	10,4	SD SD	1 048	1 058	8,5	SD SD
FP	3 517	3 632	30,4	FP FP ¹	3 690	3 811	30,7	FP FP ¹
SD	5 327	5 409	45,2	SD SD	5 452	5 554	44,8	SD SD
K	556	561	4,7	49,9	637	639	5,1	49,9
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	11 690	11 958		¹ 18 r	12 112	12 417		¹ 31 r
	22 105				22 806			

7. Alingsås, Östad (i St. Lundby), Skallsjö, Hemsjö

	1952				1956			
H	1 395	1 470	12,7	SD SD	1 524	1 607	13,2	SD SD
BF	435	438	3,8	FP FP	384	388	3,2	FP FP
FP	4 319	4 460	38,4	FP FP	4 456	4 603	37,7	FP FP
SD	4 838	4 913	42,3	FP FP	5 105	5 200	42,6	FP FP
K	331	334	2,8	45,1	404	405	3,3	45,9
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	11 318	11 615			11 873	12 203		
	22 036				22 626			

B. Bjärke (utom St. Mellby och Lagmansered), Vårgårda, Herrljunga, Gäsene

	1952				1956			
H	2 635	2 776	22,1		2 929	3 089	25,1	
BF	2 833	2 853	22,7	FP	2 517	2 541	20,7	FP
FP	4 017	4 148	33,0		3 738	3 861	31,4	
SD	2 707	2 749	21,9		2 683	2 733	22,2	
K	45	45	0,3	22,2	74	74	0,6	22,8
Ö	2	2			—			
S	12 239	12 573			11 941	12 298		
	21 971				21 363			

Tabell II P: 2. Mandatfördelningen i Älvsborgs läns norra valkrets vid 230 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och med mandatfördelningen vid proportionella system. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval								
			d'Hondt	jämk. uddatal	alt. med SD utan K				alt. med SD + K				
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	
1952	H	0,72		1									
	BF	0,97	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
	FP	1,69	2	2	1	2	4	1	1	2	4	1	
	SD	2,48	3	2	4	3	1	4	4	3	1	4	
	K	0,14											
S	6,00	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	
1956	H	0,82		1									
	BF	0,84	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
	FP	1,68	2	2	1	3	4	1	2	4	1	1	
	SD	2,50	3	2	4	2	1	4	5	3	1	4	
	K	0,16											
S	6,00	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	
Förändring 1952—56	H	+ 0,10											
	BF	— 0,13											
	FP	— 0,01											
	SD	+ 0,02					+ 1			— 1			
	K	+ 0,02					— 1			+ 1			
S													

En krets i vardera indelningen hade över 50 % SD-röster.

I alla alternativ utom det tredje (och i andra alternativet 1956 i 230-serien) fick SD minst hälften av mandaten och blev därigenom överrepresenterade. I alternativ 3 fick de bara ett mandat utom vid SD + K i 300-indelningen, där de 1952 fick två platser och 1956 vann ytterligare en. En tendens till större andel av mandaten för SD vid 8 än vid 6 mandat skyntar. I alternativ 3, SD + K, hemförde SD vid 6 kretsar endast sin starka krets (Trollhättan), men vid 8 kretsar vann de också en eller två kretsar med små marginaler. Deras medelmarginal blev då avsevärt lägre än den borgerliga kombinationens. Vid 6 mandat hade BF och FP var sin säkra krets med över 6 000 rösters marginal mot SD + K i alternativ 3. Även i de andra alternativen behöll de dessa kretsar. Dessutom vann FP i alternativ 3 tre kret-

Tabell II P: 3. Mandatfördelningen i Älvsborgs läns norra valkrets vid 300 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och med mandatfördelningen vid proportionella system. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval								
			d'Hondt	jämk. uddatal	alt. med SD utan K				alt. med SD + K				
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	
1952	H	0,96	1	1									
	BF	1,30	1	1				2				2	
	FP	2,25	2	2	1	3	5	2	1	3	4	2	2
	SD	3,31	4	4	7	5	1	6	7	5	2	6	
	K	0,18											
	S	8,00	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
1956	H	1,09	1	1									
	BF	1,12	1	1			1				1		
	FP	2,24	2	2	1	3	6	2	1	3	4	2	2
	SD	3,33	4	4	7	5	1	6	7	5	3	6	
	K	0,22											
	S	8,00	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
Förändring 1952—56	H	+ 0,13											
	BF	- 0,18					- 1				- 1		
	FP	- 0,01					+ 1						
	SD	+ 0,02										+ 1	
	K	+ 0,04											
	S												

Tabell II P: 4. Kretsarnas fördelning efter folkmängd i Älvsborgs läns norra valkrets.

Folkmängd (i tusental)	230 mandat		300 mandat	
	1952	1956	1952	1956
18—				
20—			1	1
22—			3	3
24—			1	1
26—			3	2
28—		1		1
30—	2	1		
32—	3	2		
34—	1	1		
36—		1		
38—				
40—				
42—				
44—				
46—				
48—				
50—				
52—				
Summa	6	6	8	8

Tabell II P: 5. Röstmarginalerna i alternativ 3, SD + K, i Älvsborgs läns norra valkrets.

Valkrets	230 mandat			
	1952		1956	
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K
1	981; FP: 1 637		1 125; FP: 2 098	
2	6 486; BF: 3 313		6 403; BF: 2 859	
3	2 174; FP: 3 287		1 964; FP: 3 086	
4		4 393		4 945
5	6 351; FP: 3 047		6 046; FP: 2 592	
6	1 472; FP: 2 641		1 364; FP: 3 166	
Medeltal	3 493	2 785	4 393	3 380
H			2 760	4 945
BF	6 486	3 313	6 403	2 859
FP	2 745	2 653	2 625	2 736
	300 mandat			
	1952		1956	
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K
1		257		138
2	3 583; BF: 1 314		3 693; BF: 979	
3	4 733; FP: 457		4 547; FP: 998	
4		3 223		3 742
5	111; BF: 376			110
6	18; FP: 2 392		31; FP: 2 456	
7	1 121; FP: 2 990		993; FP: 2 996	
8	6 983; FP: 1 295		6 684; FP: 772	
Medeltal	2 758	1 471	3 190	1 640
H		1 740	1 640	1 330
BF	1 847	845	3 693	979
FP	3 214	1 784	3 064	1 806

sar med ordinära marginaler. I alternativ 2 fick FP en plats utom den säkra. Vid 8 mandat vann FP i alternativ 3 mot SD + K en krets med över 6 500 röster och en med över 4 500 röster. Den förra kretsen tog FP i alla alternativ, den senare i alla alternativ utom det första. I alternativ 2 vann FP ännu en krets och i alternativ 3 därtill en till tre kretsar, varav 1956 en med 18 resp. 31 rösters övervikt mot SD + K. BF fick 1952 i alternativ 3 två mandat, varav det ena mycket knappt. Det övertogs 1956 av FP eller SD. Det andra vanns med god marginal, men båda mandatens togs endast i alternativ 3. Trots att SD var lika starka som H + FP och SD + K starkare än de båda borgerliga partierna, fick dessa hälften eller mera av mandatens i 230-indelningens alternativ 2. I 300-serien däremot fick de 3 av 8 mandat i detta alternativ. I 230-indelningen blev BF proportionellt representerat, medan FP:s representation varierade från något under proportionalitet till klar överrepresentation. För FP gäller detta även vid 300-indelningen. Där blev

BF överrepresenterat i alternativ 3 1952, proportionellt representerat i alternativ 3 1956 men i övrigt ju utan mandat. H blev helt utan. Spridningen i röstandelar var 1952 för BF:s del något större i 230-indelningen och för H, FP och SD något större i 300-indelningen.

b. Älvsborgs läns södra valkrets

Tabell II P: 6. Partifördelningen i Älvsborgs läns södra valkrets.

Valår	Parti							Antal godkända röster
	H	BF	FP	SD	K	Ö	SD+K	
1952	25,0	14,3	17,9	39,9	2,9	—	42,8	93 064
1956	27,7	12,2	17,0	39,5	3,6	—	43,1	96 081

Partifördelningen i området var utpräglat borgerlig med få K och strax under 40 % SD. H hade här större röstandel än i någon annan andrakammarkrets. (Partiets andel i Fyrstadskretsen var dock nästan lika stor.) H var områdets näst största parti. Även BF var något starkare än i hela landet men fortfarande det mindre av de borgerliga partierna, trots att FP var svagare än totalt. H + FP hade en aning fler röster än SD + K. Förskjutningarna 1956 var för H och K lika stora som i hela landet, något större än totalt för BF och små för FP och SD. Riktningarna var desamma som för ändringarna i riksandelarna utom för SD + K, som ökade något.

Med 230 mandat totalt fick området 5 platser och med 300 mandat 7 platser. Med 5 kretsar blev 1952 medeltalet invånare pr krets 33 714 (intervall 30 714—36 714) och med 7 kretsar 24 082 (21 582—26 582). Alla kretsar inpassades i intervallen. År 1956 blev medeltalen 34 234 och 24 453.

De två första kretsarna i 230-indelningen delar Borås i en östlig och en västlig del, varvid den senare även omfattar de södra ytterområdena. Till den första har lagts Brämhult och till den andra Kinnarumma, vilka kommuner båda innehöll mindre än 10 % av kretsarnas befolkning. Återstoden av den del av Borås domsaga som ingår i området, bildar tillsammans med Ulricehamn tredje kretsen. Fjärde kretsen är Marks domsaga utom Kinnarumma. Femte kretsen är Kinds och Redvägs domsaga utom Ulricehamn. Kretsarna ansluter sålunda rätt väl till domsagoindelningen, fast vissa smärre ändringar gjorts i denna.

I 300-indelningen har Borås yttre valdistrikt förenats med tre angränsande kommuner öster om staden till en egen krets (den tredje). De västra ytterdelarna av staden ingår dock i Borås västra krets (den andra). Ulricehamn och tre omgivande kommuner längst i nordöst bildar fjärde kretsen. Femte kretsen är en ren landsbygdskrets med kommunerna väster om Borås, varefter sjätte kretsen utgöres av den södra återstoden av Marks

domsaga och sjunde kretsen av de kommuner i sydöst som tillhör Kinda och Redvägs domsaga och inte ingår i fjärde kretsen.

SD var starka i Borås västra krets och svagast i de båda östligaste kretsarna. H:s röstandel varierade inte så mycket mellan kretsarna. Den var lägst i Borås västra krets. H var största borgerliga parti utom i sista kretsen 1952, där BF var större än både H och SD var för sig 1952. SD ökade sin röstandel i de södra och västra landsbygdsbetonade kretsarna.

Kretsarna i 230-indelningen

1. Borås 1—9, 11, 22—24, 27, Brämhult

	1952				1956					
H	4 690	4 873	29,1	SD	SD	5 093	5 311	32,8	SD	SD
BF	176	178	1,1	H	H	180	181	1,1	H	H
FP	3 802	3 945	23,5	H	H	3 359	3 492	21,5	H	H
SD	6 871	6 982	41,6	H	H	6 313	6 424	39,6	H	H
K	787	794	4,7			810	816	5,0		44,6
Ö	—					—				
S	16 326	16 772				15 755	16 224			
	approx 32 112					approx 30 650				

2. Borås 10, 12—21, 25, 26, Kinnarumma. 1956 dessutom Borås 28—30

	1952				1956				
H	3 046	3 165	18,6		4 198	4 378	22,0		
BF	290	293	1,7	SD	298	300	1,5	SD	
FP	3 014	3 127	18,4		3 376	3 509	17,7		
SD	9 285	9 434	55,5		10 181	10 360	52,1		
K	984	992	5,8	61,3	1 328	1 338	6,7		58,8
Ö	—				—				
S	16 619	17 011			19 381	19 885			
	approx 31 973				approx 37 080				

3. Ulricehamn, Hökerum, Toarp, Fristad, Sandhult, Bollebygd, Björketorp

	1952				1956					
H	5 388	5 598	28,1	SD	SD	6 015	6 272	30,8	SD	SD
BF	3 125	3 155	15,8	H	H	2 708	2 726	13,4	H	H
FP	3 971	4 120	20,7	H	H	3 878	4 031	19,8	H	H
SD	6 658	6 765	34,0	SD	SD	6 782	6 901	33,8	H	H
K	282	284	1,4	35,4	442	445	2,2		36,0	
Ö	—				—					
S	19 424	19 922			19 825	20 375				
	36 021				35 802					

4. Sätilla, Seglora, Fritsla, Kinna, Örby, Skene, V. Mark, Horred, Kungsäter, Svansjö

	1952				1956					
H	4 431	4 604	25,1	SD	SD	4 705	4 906	26,4	SD	SD
BF	3 251	3 283	17,9	SD	SD	2 934	2 954	15,9	SD	SD
FP	1 991	2 066	11,2	H	H	1 933	2 009	10,8	H	H
SD	7 705	7 829	42,7	SD	SD	7 852	7 990	43,1	SD	SD
K	556	561	3,1	45,8	706	711	3,8		46,9	
Ö	1	1			—					
S	17 935	18 344			18 130	18 570				
	32 304				31 806					

5. Högvad, Kindaholm, Axelfors, Svenljunga, Lysjö, Länghem, Limmared, Tranemo, Dalstorp, Åsunden, Redväg

	1952				1956				
H	4 844	5 033	23,9	BF BF	5 483	5 718	27,2	SD SD	
BF	6 299	6 360	30,3	H H	5 570	5 608	26,7	H H	
FP	3 262	3 384	16,1	BF BF	3 156	3 281	15,6	H H	
SD	6 056	6 154	29,3	BF BF	6 153	6 261	29,8	SD SD	
K	85	86	0,4	29,7	154	155	0,7	30,5	
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—	
S	20 546	21 017			20 516	21 023			
	36 161				35 831				

Kretsarna i 300-indelningen

1. Del av Borås

1—9, 22

	1952				1956				
H	3 398	3 531	29,8	SD SD	3 616	3 771	34,1	SD SD	
BF	83	84	0,7	H H	90	91	0,8	H H	
FP	2 818	2 924	24,6	H H	2 367	2 460	22,2	H H	
SD	4 737	4 813	40,6	H H	4 156	4 229	38,2	H H	
K	507	511	4,3	44,9	514	518	4,7	42,9	
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—	
S	11 543	11 863			10 743	11 069			
	approx 22 475				approx 20 877				

2. Del av Borås

11—20, 25, 26

11—20, 25, 26, 29

	1952				1956				
H	2 640	2 743	21,2		3 400	3 546	24,7		
BF	84	85	0,7	SD	94	95	0,7	SD	
FP	2 515	2 609	20,1		2 618	2 721	18,9		
SD	6 601	6 707	51,8		6 857	6 978	48,6		
K	794	801	6,2	58,0	1 007	1 014	7,1	55,7	
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—	
S	12 634	12 945			13 976	14 354			
	approx 25 051				approx 27 495				

3. Borås 10, 21, 23, 24, 27 Toarp, Brämhult, Fristad (1956 i Borås dessutom 28, 30)

	1952				1956				
H	3 258	3 385	24,8	SD SD	4 014	4 186	27,1	SD SD	
BF	1 185	1 196	8,8	H ¹ SD	1 059	1 066	6,9	H SD	
FP	2 518	2 612	19,2	H H	2 836	2 948	19,0	H H	
SD	5 817	5 911	43,3	SD SD	6 443	6 556	42,4	SD SD	
K	523	527	3,9	47,2	706	711	4,6	47,0	
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—	
S	13 301	13 631		¹ 86 r	15 058	15 467			
	approx 24 801				approx 27 416				

4. Ulricehamn, Hökerum, Åsunden, Redväg

	1952				1956				
H	3 565	3 704	26,6	H ¹ SD ²	3 807	3 970	28,5		
BF	3 359	3 392	24,4	H H	2 993	3 013	21,6	H	
FP	3 003	3 116	22,4	H H	2 959	3 076	22,0		
SD	3 583	3 641	26,2	SD SD	3 719	3 784	27,1		
K	64	65	0,4	26,6	113	114	0,8	27,9	
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—	
S	13 574	13 918		¹ 63 r	13 591	13 957		¹ 72 r	
	23 850			² 2 r	23 468				

Tabell II P: 8. Mandatfördelningen i Älvsborgs läns södra valkrets vid 300 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och med mandatfördelningen vid proportionella system. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval								
			d' Hondt	jämk. uddatal	alt. med SD utan K				alt. med SD + K				
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	
1952	H	1,75	2	2	1	4	5	1			3	5	1
	BF	1,00	1	1			1					1	
	FP	1,25	1	1									
	SD	2,80	3	3	6	3	1	6	7	4	1		6
	K	0,20											
	S	7,00	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7
1956	H	1,94	2	2	1	4	6	2	1	3	6	2	
	BF	0,86	1	1									
	FP	1,19	1	1									
	SD	2,76	3	3	6	3	1	5	6	4	1	5	
	K	0,25											
	S	7,00	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	
Förändring 1952—56	H	+ 0,19						+1	+1			+1	+1
	BF	- 0,14						-1				-1	
	FP	- 0,06											
	SD	- 0,04							-1	-1			-1
	K	+ 0,05											

Tabell II P: 9. Kretsarnas fördelning efter folkmängd i Älvsborgs läns södra valkrets.

Folkmängd (i tusental)	230 mandat		300 mandat	
	1952	1956	1952	1956
18—				
20—				1
22—			4	3
24—			3	1
26—				2
28—				
30—	1	2		
32—	2			
34—		2		
36—	2	1		
38—				
40—				
42—				
44—				
46—				
48—				
50—				
52—				
Summa	5	5	7	7

Tabell II P: 10. Röstmarginalerna i alternativ 3, SD + K, i Älvsborgs läns södra valkrets.

Valkrets	230 mandat			
	1952		1956	
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K
1	1 220; H: 928	3 841	1 744; H: 1 819	
2			3 511	
3	5 824; H: 1 478		5 683; H: 2 241	
4	1 563; H: 1 321		1 168; H: 1 952	
5	8 537; BF: 1 327		8 191; H: 110	
Medeltal	4 286 1 264	3 841	4 197 1 531	3 511
H	2 869 1 242		4 197 1 531	
BF	8 537 1 327			
FP				
	300 mandat			
	1952		1956	
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K
1	1 215; H: 607	2 071	1 575; H: 1 311	
2			1 630	
3	755; H: 773		933; H: 1 238	
4	6 506; H: 312		6 161; H: 894	
5	836; H: 1 383		746; H: 2 105	
6	1 596; H: 842		1 251; H: 1 331	
7	4 466; BF: 826		4 239; H: 172	
Medeltal	2 562 791	2 071	2 484 1 175	1 630
H	2 182 783		2 484 1 175	
BF	4 466 826			
FP				

SD nådde absolut majoritet i en krets i 230-indelningen båda åren och i en krets i 300-indelningen 1952.

Mandatfördelningen varierande starkt mellan alternativen. SD blev största partiet i alla kretsar i 230-indelningen 1952 utom i sista kretsen, där som redan nämnts BF fick största röstandelen. BF vann då den kretsen utom i alternativ 2, där H + FP blev större. Inom H + BF + FP och BF + SD fick partiet mandatet som det största partiet. År 1956 passerades BF i kretsen både av H och SD och miste därför mandatet i alla alternativ, antingen till SD (som blev kretsens största) eller till H. H vann Borås östra valkrets i alla alternativ utom det första och ytterligare en krets i alternativ 2 samt två kretsar i alternativ 3 som det större borgerliga partiet. SD hade en säker krets i Borås västra valkrets som partiet behöll med god marginal även i alternativ 3. I detta alternativ blev partiet med sitt enda mandat under-representerat, medan det i övriga alternativ fick proportionell representation eller mera. H blev över-representerad i andra och tredje alternativet.

I 300-indelningen, där spridningen i röstandelar för BF och SD 1952 var mindre än i 230-serien, var SD starkare än BF i sista kretsen och tog mandatet i första och fjärde alternativet, medan BF som största borgerliga parti fick det i tredje alternativet och H som det större i kombinationen H + FP fick det i andra alternativet. H blev större än BF i kretsen 1956 och övertog då dess mandat även i alternativ 3, så att BF blev helt orepresenterat. Liksom i 230-indelningen delade därmed H och SD mandatet mellan sig 1956. H vann Borås östra krets, då H och FP kombinerades, och Ulricehamnskretsen, utom då H ensam 1952 ställdes mot SD + K. SD tog Borås västra krets. Övriga kretsar vanns av H i tredje alternativet men av SD i första, i fjärde och ibland i andra alternativet. Även nu blev SD underrepresenterade i tredje alternativet och H överrepresenterad i andra och tredje. I några fall vann H ett mandat av BF (sjunde kretsen) eller SD. H + FP vann 3 av 5 eller 3 av 7 mandat mot den nästan jämnstarka kombinationen SD + K.

I alternativ 3 var två borgerliga marginaler mycket stora även mot SD + K, men den borgerliga överlägsenheten räckte till för ytterligare några vinster med mindre marginaler.

R. Skaraborgs län

Tabell II R: 1. Partifördelningen i Skaraborgs län.

Valår	Parti							Antal godkända röster
	H	BF	FP	SD	K	Ö	SD+K	
1952	15,7	19,5	27,0	35,9	1,9	—	37,8	132 273
1956	18,6	18,2	25,5	35,1	2,6	—	37,7	132 785

Gotlands län, Göteborgs stad och Skaraborgs län var SD:s svagaste andra-kammarkretsar, och SD + K noterade endast på Gotland lägre röstandel än i Skaraborgs län. I stället hade BF nästan dubbelt så stor röstandel i länet som i hela landet, och även H och FP låg över sina riksandelar. H + FP var klart starkare än SD + K. FP var starkaste borgerliga parti, och BF var större än H 1952, medan H och BF var jämnstarka 1956 med H något före. Förändringarna 1956 anslöt till förändringarna i riksandelarna, ehuru SD:s minskning var mindre i länet. SD + K blev i det närmaste oförändrade.

Länet tilldelades vid 230 mandat 8 platser och vid 300 mandat 10 platser. Medeltalet invånare pr krets 1952 blev med 8 kretsar 31 053 (28 053—34 053) och med 10 kretsar 24 842 (22 342—27 342). Alla kretsar låg inom de anvisade gränserna. År 1956 blev medeltalen 31 149 och 24 919. Länsgränsen mot Älvsborgs läns södra valkrets ändrades, som förut nämnts, något till följd av ändringar i kommunindelningen.

Första kretsen i 230-indelningen ligger längst i väster och omfattar Åse,

Viste, Barne och Laske domsaga. Den är en ren landsbygdskrets. Nästa krets utgöres av Lidköping och en rad kommuner norr om första kretsen. Samtliga landskommuner i kretsen utom en tillhör Kinnefjärdings, Kinne och Kållands domsaga. Tredje kretsen har sitt centrum i Skara och fjärde kretsen i Falköping, medan femte kretsen närmast Vättern i södra delen av länet innehåller både Tidaholm och Hjo. Alla dess kommuner utom Hjo tillhör Vartofta och Frökinds domsaga. Sjätte kretsen innehåller Skövde, Tibro och två andra kommuner. Sjunde kretsen med Mariestad täcker Vänerstranden från Kinnekulle till Hasslerör men går också inåt landet till Timmersdala och Moholm. Åttonde kretsen slutligen är de återstående kommunerna i norr. Den går från Mölltorp vid Vättern till Lyrestad vid Väneren och utgör en del av Vadsbo domsaga.

I 300-indelningens första krets vid västra gränsen fattas två kommuner för att den skulle vara en hel domsaga. Den ena av dem (Tun) ingår i andra kretsen med Lidköping och fyra kommuner vid Väneren. Den andra (Larv) återfinnes i tredje kretsen, vilken ligger öster om de båda första kretsarna och går fram till och med Skara. Ytterligare ett steg österut kommer längst i söder Falköping med angränsande kommuner och norr därom Skövde med Valle. Tidaholmskretsen (sjätte) innehåller denna gång hela Vartofta och Frökinds domsaga utom två kommuner, nämligen Vartofta och Frökinds i Falköpingskretsen. Norr om Tidaholms- och Falköpingskretsarna och söder om Skövdekretsen är sjunde kretsen inskjuten. Den utgöres av Gudhems och Kåkindes tingslag med Hjo och Tibro. Åttonde kretsen sträcker sig från Husaby till Mariestad, varefter de två sista kretsarna delar på Vadsbro domsaga (utom Lugnås, som hör till åttonde kretsen), varvid tionde kretsen är norra delen.

H och BF hade båda sina största andelar i första kretsen. BF var där det större partiet och hade även relativt höga siffror i flera andra kretsar. FP:s andel nådde 30 % i några kretsar (Skövde m. fl.). De flesta av SD:s andelar var av storleksordningen 35—40 %, men i första kretsen noterades mindre än 20 %. Förskjutningarna 1956 var likartade i de olika kretsarna.

Kretsarna i 230-indelningen

I. Åse, Viste, Barne och Laske domsaga: Tun, Grästorp, Essunga, Vedum, Larv, Ryda, Vara, Levene

	1952				1956				
H	3 890	4 097	24,9	BF	BF	4 345	4 571	28,6	BF ¹ BF
BF	4 853	4 890	29,7	H ¹	H ¹	4 576	4 614	28,9	H H
FP	3 938	4 070	24,7	BF	BF	3 419	3 525	22,1	BF ² BF ²
SD	3 207	3 263	19,8	H ²	BF	3 052	3 100	19,4	H H
K	141	142	0,9			153	155	1,0	20,4
Ö	—					—			
S	16 029	16 462				15 545	15 965		¹ 43 r
	30 076					29 553			² 43 r
				¹ 27 r					före H
				före FP					före H
				² 14 r, 27 r					
				före FP					

2. Lidköping, Järpås, Örslösa, N. Källand, Källands-Råda, Vinninga, Saleby

	1952				1956			
H	2 175	2 291	14,3	SD SD	2 451	2 578	15,8	SD SD
BF	2 386	2 404	15,0	FP FP	2 300	2 319	14,2	FP SD ¹
FP	4 581	4 734	29,5	FP FP	4 262	4 394	27,0	FP FP
SD	5 847	5 950	37,1	SD SD	5 900	5 993	36,8	SD SD
K	647	651	4,1	41,2	994	1 005	6,2	43,0
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	15 636	16 030			15 907	16 289		¹ 26 r
	30 818				31 102			

3. Skara, Husaby, Götene, Valle, Ardala, Kvänum

	1952				1956			
H	2 513	2 647	16,3	SD SD	2 892	3 042	19,1	SD SD
BF	3 012	3 035	18,7	FP FP	2 977	3 002	18,8	FP FP
FP	4 578	4 731	29,2	FP FP	4 085	4 211	26,4	FP FP
SD	5 572	5 670	35,0	SD SD	5 388	5 473	34,3	SD SD
K	123	124	0,8	35,8	213	215	1,4	35,7
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	15 798	16 207			15 555	15 943		
	29 995				29 664			

4. Falköping, Vilske, Frökind, Vartofta, Stenstorp, Gudhem, Skultorp

	1952				1956			
H	3 066	3 229	17,9	SD SD	3 729	3 923	21,5	SD SD
BF	4 389	4 422	24,4	FP FP	4 015	4 048	22,2	FP FP
FP	4 328	4 473	24,7	FP ¹ FP ¹	4 144	4 272	23,5	FP FP
SD	5 667	5 767	31,9	SD SD	5 611	5 700	31,3	SD SD
K	202	203	1,1	33,0	269	272	1,5	32,8
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	17 652	18 094		¹ 51 r	17 768	18 215		
	32 597			före BF	32 957			

5. Tidaholm, Hjo, Mullsjö, Habo, Fågelsås, Hökensås, Fröjered, Dimbo

	1952				1956			
H	2 241	2 360	14,0	SD SD	2 641	2 778	16,4	SD SD
BF	3 078	3 101	18,4	SD SD	2 807	2 830	16,7	FP FP ¹
FP	4 167	4 306	25,5	FP FP	4 170	4 299	25,4	FP FP
SD	6 693	6 811	40,3	SD SD	6 516	6 619	39,1	SD SD
K	306	308	1,8	42,1	398	402	2,4	41,5
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	16 485	16 886			16 532	16 928		¹ 56 r
	30 481				30 243			

6. Skövde, Vårsås, Tibro, Binneberg

	1952				1956			
H	2 055	2 164	12,3	SD SD	2 731	2 873	15,8	SD SD
BF	2 215	2 232	12,7	FP FP ¹	1 974	1 990	11,0	FP FP
FP	5 379	5 559	31,5	FP FP	5 306	5 470	30,1	FP FP
SD	7 018	7 142	40,5	SD SD	7 036	7 147	39,3	SD SD
K	522	525	3,0	43,5	691	699	3,8	43,1
Ö	—	—	—	—	2	2	—	—
S	17 189	17 622		¹ 56 r	17 740	18 181		
	33 576				35 315			

7. Mariestad, Kinnekulle, Timmersdala, Tidån, Moholm, Ullervad, Lugnås, Hasslerör

	1952				1956			
H	2 152	2 266	14,6	SD SD	2 496	2 626	16,9	SD SD
BF	2 633	2 653	17,1	SD SD	2 451	2 471	15,9	FP ¹ SD
FP	3 710	3 834	24,7	FP FP	3 610	3 722	23,9	FP FP
SD	6 332	6 443	41,4	SD SD	6 173	6 271	40,3	SD SD
K	346	348	2,2	43,6	463	468	3,0	43,3
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	15 173	15 544			15 193	15 558		¹ 77 r
	30 448				30 110			

8. Mölltorp, Karlsborg, Udenäs, Töreboda, Lyrestad, Amnehärad, Hova, Tiveden

	1952				1956				
H	1 674	1 763	11,4	SD SD	2 241	2 357	15,0	SD SD	
BF	3 098	3 122	20,3	SD SD	2 891	2 915	18,6	SD SD	
FP	3 885	4 015	26,0	FP FP	3 781	3 898	24,8	FP FP	
SD	6 267	6 377	41,3	SD SD	6 169	6 266	39,9	SD SD	
K	149	150	1,0	42,3	262	265	1,7	41,6	
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—	
S	15 073	15 427			15 344	15 701		¹ 11 r	
	30 430				30 246				

Kretsarna i 300-indelningen

1. Grästorp, Essunga, Vedum, Ryda, Vara, Levene

	1952				1956				
H	3 423	3 605	25,7	BF BF	3 799	3 996	29,4	¹ ¹	
BF	4 220	4 252	30,3	H H	3 962	3 995	29,4	H	
FP	3 289	3 399	24,2	BF BF	2 852	2 940	21,6	² ²	
SD	2 614	2 660	18,9	H BF ²	2 484	2 523	18,5		
K	131	132	0,9	19,8	143	145	1,1	19,6	
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—	
S	13 677	14 048		¹ 92 r	13 240	13 599		¹ 1 r	
	25 511			² 40 r	25 053			² 1 r	
								före BF	

2. Lidköping, Tun, Örslösa, N. Kålland, Kållands-Råda

	1952				1956				
H	1 663	1 751	13,3	SD SD	1 897	1 995	14,7	SD SD	
BF	1 346	1 356	10,3	FP FP	1 342	1 353	10,0	FP SD	
FP	4 103	4 240	32,1	FP FP	3 866	3 985	29,3	FP FP	
SD	5 131	5 221	39,5	SD SD	5 198	5 280	38,9	SD SD	
K	634	638	4,8	44,3	955	966	7,1	46,0	
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—	
S	12 877	13 206			13 258	13 579			
	25 579				26 112				

3. Skara, Larv, Järpås, Vinninga, Ardala, Saleby, Kvänum

	1952				1956				
H	2 431	2 560	18,0	SD SD	2 796	2 941	20,9	SD SD	
BF	3 378	3 404	23,9	FP FP	3 279	3 306	23,5	FP FP	
FP	3 461	3 577	25,1	FP FP	3 015	3 108	22,1	BF BF	
SD	4 518	4 598	32,3	SD SD	4 471	4 542	32,2	SD SD	
K	101	102	0,7	33,0	177	179	1,3	33,5	
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—	
S	13 889	14 241			13 738	14 076			
	26 143				25 819				

4. Falköping, Vilske, Frökind, Vartofta

	1952				1956				
H	2 402	2 530	19,1	SD SD	2 857	3 005	22,2	SD SD	
BF	2 862	2 884	21,7	FP FP	2 644	2 666	19,7	FP FP	
FP	3 217	3 324	25,1	FP FP	3 207	3 306	24,4	FP FP	
SD	4 273	4 348	32,8	SD SD	4 263	4 330	32,0	SD SD	
K	175	176	1,3	34,1	232	235	1,7	33,7	
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—	
S	12 929	13 262			13 203	13 542			
	23 509				24 005				

5. Skövde, Valle

	1952				1956			
H	1 768	1 862	14,7	SD SD	2 118	2 228	17,0	SD SD
BF	759	765	6,0	FP FP ¹	655	660	5,0	FP FP
FP	4 006	4 140	32,6	FP FP	4 021	4 145	31,6	FP FP
SD	5 385	5 480	43,2	SD SD	5 426	5 512	42,1	FP SD
K	435	438	3,5	46,7	553	559	4,3	46,4
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	12 353	12 685		¹ 84 r	12 773	13 104		
	24 279				25 541			

6. Tidaholm, Mullsjö, Habo, Fågelås, Hökensås, Fröjered, Dimbo

	1952				1956			
H	1 679	1 768	12,5	SD SD	2 132	2 243	15,7	SD SD
BF	2 887	2 909	20,6	SD SD	2 584	2 605	18,3	FP SD ¹
FP	3 420	3 534	25,0	FP FP	3 442	3 548	24,9	FP FP
SD	5 548	5 646	40,0	SD SD	5 431	5 517	38,7	SD SD
K	272	274	1,9	41,9	346	350	2,4	41,1
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	13 806	14 131			13 935	14 263		¹ 76 r
	25 683				25 505			

7. Gudhems och Kåkind's tingslag: Hjo, Stenstorp, Gudhem, Skultorp, Vårsås, Tibro

	1952				1956			
H	1 685	1 775	13,7	SD SD	2 105	2 214	17,3	SD SD
BF	2 969	2 992	23,0	FP FP	2 777	2 800	22,0	FP FP
FP	3 496	3 613	27,8	FP FP	3 156	3 254	25,4	FP FP
SD	4 411	4 489	34,5	SD SD	4 241	4 308	33,7	SD SD
K	129	130	1,0	35,5	207	209	1,6	35,3
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	12 690	12 999			12 486	12 785		
	24 192				24 310			

8. Mariestad, Husaby, Kinnekulle, Götene, Lugnäs

	1952				1956			
H	1 792	1 887	14,3	SD SD	2 054	2 161	16,5	SD SD
BF	1 259	1 269	9,6	FP FP	1 223	1 233	9,4	FP FP
FP	4 111	4 248	32,3	FP FP	3 952	4 074	31,0	FP FP
SD	5 353	5 447	41,3	SD SD	5 151	5 232	39,8	SD SD
K	321	323	2,5	43,8	426	431	3,3	43,1
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	12 836	13 174			12 806	13 131		
	25 244				25 299			

9. Binneberg, Timmersdala, Tidan, Moholm, Mölltorp, Karlsborg, Ullervad

	1952				1956			
H	1 355	1 427	11,5	SD SD	1 794	1 887	15,3	SD SD
BF	3 315	3 340	26,9	SD SD	3 035	3 060	24,8	SD SD
FP	2 617	2 704	21,7	BF BF	2 468	2 544	20,7	BF BF
SD	4 746	4 830	38,8	SD SD	4 549	4 621	37,5	SD SD
K	137	138	1,1	39,9	209	211	1,7	39,2
Ö	—	—	—	—	2	2	—	—
S	12 170	12 439			12 057	12 325		
	23 608				23 300			

10. Udenäs, Töreboda, Hasslerör, Lyrestad, Amnehärad, Hova, Tiveden

	1952				1956			
H	1 568	1 651	13,7	SD SD	1 974	2 076	16,8	SD SD
BF	2 669	2 689	22,3	SD SD	2 490	2 511	20,3	FP FP ¹
FP	2 846	2 941	24,3	FP FP	2 798	2 884	23,3	FP FP
SD	4 624	4 705	38,9	SD SD	4 631	4 704	38,0	SD SD
K	101	102	0,8	39,7	195	197	1,6	39,6
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	11 808	12 088			12 088	12 372		¹ 59 r
	24 673				24 246			

Tabell II R: 4. Kretsarnas fördelning efter folkmängden i Skaraborgs län.

Folkmängd (i tusental)	230 mandat		300 mandat	
	1952	1956	1952	1956
18—				
20—				
22—			2	1
24—			7	8
26—			1	1
28—	1	2		
30—	5	4		
32—	2	1		
34—		1		
36—				
38—				
40—				
42—				
44—				
46—				
48—				
50—				
52—				
Summa	8	8	10	10

Intet parti nådde absolut majoritet i någon krets.

Mandatfördelningen varierade mycket starkt mellan alternativen. I 300-indelningen förekom också en rad mandatbyten 1956. Däremot varierade fördelningarna inte så mycket mellan indelningarna, trots att spridningen i röstandelar 1952 var större i 300-indelningen för BF och FP. Skillnaderna mellan alternativen och ändringarna 1956 förklaras av den i de flesta kretsar rådande partifördelningen. SD var visserligen största partiet i alla kretsar utom den första och fick därför alla mandat utom ett i första och fjärde alternativen, men nådde inte ensamma eller tillsammans med K lika högt röstetal som H + BF + FP, varför partiet inte fick några mandat i tredje alternativet. Oftast var även H + FP större, varför SD fick mindre än hälften av mandatet i andra alternativet (ett mandat 1956 utan K, tre i övrigt). Mellan de borgerliga partierna var ofta skillnaderna ganska små, åtminstone mellan två av dem. Särskilt gällde detta om kretsarna i 300-indelningen, där endast FP fick röstmarginaler över 1 000 inom den borgerliga kombinationen (3 kretsar). Även mindre förskjutningar i partiernas röstandelar ledde därför till en ny mandatinnehavare. I 230-indelningen var röstmarginallerna inom H + BF + FP något större och där blev också mandatändringarna färre. Spridningen i röstandelar var något större för SD än för de andra partierna. Andelarna för H och BF samvarierade starkt och var starkt negativt korrelerade med SD:s andelar. FP:s röstfördelning påminde mer om SD:s och korrelerade negativt med främst BF. De flesta borgerliga mandatet i andra och tredje alternativen tillföll dock FP. Däremot blev FP aldrig största parti. I 300-indelningen fick BF 1952 ett och 1956 två mandat med hjälp av den borgerliga kombinationen. Det borgerliga

Tabell II R: 5. Röstmarginalerna i alternativ 3, SD + K, i Skaraborgs län.

Valkrets	230 mandat			
	1952		1956	
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K
1	9 652; BF: 793		9 455; BF: 43	
2	2 828; FP: 2 330		2 293; FP: 1 816	
3	4 619; FP: 1 696		4 567; FP: 1 569	
4	6 154; FP: 51		6 271; FP: 224	
5	2 648; FP: 1 205		2 886; FP: 1 469	
6	2 288; FP: 3 327		2 487; FP: 2 597	
7	1 962; FP: 1 181		2 080; FP: 1 096	
8	2 373; FP: 893		2 639; FP: 983	
Medeltal	4 066	1 435	4 085	1 175
H				
BF	9 652	793	9 455	43
FP	3 267	1 526	3 318	1 336
	300 mandat			
	1952		1956	
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K
1	8 464; BF: 647		8 263; H: 1	
2	1 488; FP: 2 489		1 087; FP: 1 990	
3	4 841; FP: 173		4 634; BF: 198	
4	4 214; FP: 440		4 412; FP: 301	
5	849; FP: 2 278		962; FP: 1 917	
6	2 291; FP: 625		2 529; FP: 943	
7	3 761; FP: 621		3 751; FP: 454	
8	1 634; FP: 2 361		1 805; FP: 1 913	
9	2 503; BF: 636		2 659; FP: 516	
10	2 474; FP: 252		2 570; FP: 373	
Medeltal	3 252	1 052	3 267	861
H			8 263	1
BF	5 484	642	3 647	357
FP	2 694	1 155	2 445	1 127

mandat som i övrigt inte vanns av FP, tillhörde första kretsen. I 230-indelningen var där BF största partiet, men H + FP, där H 1952 var endast 27 röster före FP, tog mandatet mot BF och BF + SD (men inte mot BF + SD + K 1952). I 300-indelningen var BF störst i kretsen 1952, men måste släppa mandatet till H (206 röster före FP) i andra alternativet och i fjärde alternativet vid BF + SD utan K. År 1956 tog H mandatet med en rösts övervikt över BF.

S. Värmlands län

Tabell II S: 1. Partifördelningen i Värmlands län.

Valår	Parti							Antal godkända röster
	H	BF	FP	SD	K	Ö	SD + K	
1952	12,1	10,2	19,9	52,2	5,6	—	57,8	149 764
1956	15,4	9,1	18,6	50,0	6,9	—	56,9	153 179

Av de borgerliga partierna hade BF ungefär sin riksandel av rösterna i länet, medan H och FP hade något mindre andelar än i hela landet, ehuru de bevarade den vanliga rangordningen mellan partierna. K var något starkare än totalt i hela landet, och SD hade klart större andel, varför SD + K var mycket hög. Förskjutningarna 1956 följde riksandelarnas förändringar.

Med 230 mandat totalt fick länet 9 mandat och med 300 mandat 12 mandat. Medeltalet invånare pr krets 1952 blev med 9 kretsar 31 446 (28 446—34 446) och med 12 kretsar 23 584 (21 084—26 084). Inga kretsar föll utanför intervallen för folkmängden. År 1956 blev medeltalen 32 064 och 24 048. Ändringar i kommunindelningen medförde mindre överflyttningar mellan 230-seriens fjärde och sjätte kretsar och mellan 300-seriens fjärde och åttonde kretsar.

Första kretsen i 230-indelningen ligger längst nere i sydost och omfattar Kristinehamn och tre kommuner utefter kusten, Visnum, Väse och Ö. Fågelvik i Östersysslets domsaga. Andra kretsen norr därom med Filipstad som huvudort tar resten av Östersysslets domsaga och Nyed, som är eget tingslag. Tredje kretsen med Hagfors är Älvdals övre och Älvdals nedre tingslag. Den fortsätter norrut till norra länsgränsen. Fjärde kretsen innehåller fem kommuner i Mellansysslets domsaga från Munkfors i norr till Grava och Hammarö i söder. Den senare kommunen sammanbindes med de övriga kommunerna norr om Karlstad med två valdistrikt i västra delen av Karlstad. Återstoden av denna stad bildar femte kretsen. Sjätte kretsen börjar med Stora Kil och Frykerud i norr och fortsätter sedan längs kusten ned till Säffle. Sjunde kretsen är resten av Södersysslets domsaga, hela Nordmarks domsaga och Köla i Jösse domsaga och upptar sydvästra delen av länet. Åttonde är Arvika med fyra kommuner och nionde Fryksdals domsaga, där ingen stad ingår.

I 300-indelningen får Kristinehamn bara en kommun, Visnum, med sig i första kretsen. Väse och Ö. Fågelvik ingår istället med Nyed, Forshaga och Ullerud i fjärde kretsen. Andra kretsen med Filipstad är resterande del av Östersysslets domsaga. Tredje kretsen med Hagfors är Älvdals övre och Älvdals nedre tingslag utom N. Råda, som tillsammans med Munkfors och Sunne bildar sjunde kretsen. Karlstad är delad på femte och sjätte kretsarna, varav den senare utom bl. a. Kvarnberget, Strand, Klara och ytterområden i Karlstad även omfattar Grava och Hammarö. Åttonde kretsen är sex kommuner väster om sjätte och sjunde kretsarna, nionde omfattar åter-

stoden av Södersysslets domsaga, tionde längst i väster är Nordmarks domsaga och två kommuner i Jösse domsaga, elfte Arvika med omgivning, varefter indelningen avslutas med tolfte kretsen omfattande Gunnarskog i Jösse domsaga och norra delen av Fryksdals domsaga. Nionde kretsen borde ha omfattat även Stavnäs. Den hade då bestått av hela Södersysslets domsaga och dessutom fått en bättre form.

SD var svagare i de sydvästra kretsarna och i den rena Karlstadskretsen än i övriga kretsar. I några kretsar hade SD + K omkring 70 % av rösterna.

FP:s bästa krets var Karlstadskretsen, ehuru minskningen för partiet 1956 var särskilt stark där. I Hagfors- och Filipstadskretsarna ökade FP en aning.

Kretsarna i 230-indelningen

1. Kristinehamn, Visnum, Väse, Ö. Fågelvik

	1952				1956		
H	1 885	1 996	11,2		2 549	2 722	15,3
BF	1 978	1 994	11,2	SD	1 759	1 778	10,0
FP	4 060	4 210	23,7		3 696	3 849	21,6
SD	8 838	8 991	50,6		8 385	8 577	48,2
K	584	588	3,3	53,9	871	880	4,9
Ö	—	—	—		—	—	—
S	17 345	17 779			17 260	17 806	
	32 354				32 613		

2. Filipstad, Ullvättern, Storfors, Kroppa, Värmlandsberg, Rämnen, Nyed

	1952				1956		
H	1 234	1 307	7,9		1 745	1 863	11,1
BF	1 311	1 321	8,0	SD	1 266	1 280	7,6
FP	2 606	2 702	16,4		2 646	2 756	16,5
SD	10 218	10 395	63,0		9 671	9 892	59,0
K	761	766	4,7	67,7	957	967	5,8
Ö	—	—	—		—	—	—
S	16 130	16 491			16 285	16 758	
	30 750				31 609		

3. Älvdals övre och Älvdals nedre tingslag: Hagfors, Finnskoga-Dalby, N. Ny, Ekshärad, Gustav Adolf, N. Råda

	1952				1956		
H	1 462	1 548	9,8		1 599	1 708	10,6
BF	1 035	1 043	6,6	SD	1 029	1 040	6,4
FP	1 696	1 759	11,1		1 878	1 956	12,1
SD	9 130	9 288	58,8		9 008	9 214	56,9
K	2 146	2 161	13,7	72,5	2 247	2 269	14,0
Ö	—	—	—		—	—	—
S	15 469	15 799			15 761	16 187	
	29 175				30 091		

4. Karlstad valdistrikt 5 och 6, Hammarö, Ullerud, Munkfors, Forshaga, Grava

	1952				1956		
H	1 479	1 566	8,7		1 968	2 102	11,2
BF	918	925	5,1	SD	904	914	4,9
FP	2 937	3 045	17,0		2 814	2 931	15,7
SD	11 256	11 451	63,8		11 121	11 376	60,7
K	964	971	5,4	69,2	1 399	1 413	7,5
Ö	—	—	—		—	—	—
S	17 554	17 958			18 206	18 736	
	32 005				33 348		

5. Karlstad utom distrikt 5 och 6

	1952				1956			
H	2 726	2 887	17,5	SD SD	3 933	4 200	23,9	SD SD
BF	89	90	0,5	FP SD	95	96	0,5	FP SD
FP	4 958	5 141	31,1	FP SD	4 251	4 427	25,1	FP SD
SD	7 615	7 747	46,8	FP SD	7 846	8 026	45,6	FP SD
K	667	672	4,1	50,9	851	860	4,9	50,5
Ö	—	—	—	—	1	1	—	—
S	16 055	16 537			16 977	17 610		
	31 203				33 422			

6. Säffle, St. Kil, Frykerud, Nor, Grums, Ed, Värmlandsnäs

	1952				1956			
H	1 526	1 616	9,5		2 068	2 208	12,4	
BF	2 860	2 883	17,0	SD	2 543	2 570	14,4	SD
FP	3 307	3 429	20,2		3 302	3 439	19,2	
SD	8 093	8 233	48,5		8 274	8 463	47,4	
K	800	805	4,8	53,3	1 167	1 179	6,6	54,0
Ö	1	1	—	—	1	1	—	—
S	16 587	16 967			17 355	17 860		
	32 406				34 283			

7. Gillberga, Svanskog, Stavnäs, Glava, Sillerud, Årgång, Holmedal, Töcksmark, Järnskog, Köla

	1952				1956			
H	2 359	2 498	17,3	SD SD	2 916	3 114	21,3	SD SD
BF	2 737	2 759	19,1	SD SD	2 446	2 472	16,9	SD SD
FP	2 650	2 748	19,0	BF ¹ BF ¹	2 542	2 647	18,1	H H
SD	6 125	6 231	43,1	SD SD	5 815	5 948	40,7	SD SD
K	223	225	1,5	44,6	423	427	3,0	43,7
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	14 094	14 461		¹ 11 r före FP	14 142	14 608		
	30 550				29 235			

8. Arvika, Eda, Gunnarskog, Älgå, Brunskog

	1952				1956			
H	1 891	2 003	11,7		2 327	2 485	14,5	
BF	1 237	1 247	7,3	SD	1 135	1 147	6,7	SD
FP	4 066	4 216	24,7		3 896	4 058	23,8	
SD	8 410	8 555	50,0		7 880	8 060	47,2	
K	1 066	1 073	6,3	56,3	1 320	1 333	7,8	55,0
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	16 670	17 094			16 558	17 083		
	33 622				33 588			

9. Fryksdals domsaga: Gräsmark, St. Sunne, Sunne köp., Lysvik, Fryksände, Östmark, Vitsand

	1952				1956			
H	2 491	2 638	15,8	SD SD	2 987	3 190	19,3	SD SD
BF	2 983	3 007	18,0	SD SD	2 666	2 695	16,3	SD SD
FP	2 528	2 621	15,7	BF SD	2 336	2 433	14,7	H H
SD	7 152	7 276	43,7	SD SD	6 817	6 973	42,2	SD SD
K	1 125	1 133	6,8	50,5	1 223	1 235	7,5	49,7
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	16 279	16 675			16 029	16 526		
	30 947				30 391			

Kretsarna i 300-indelningen

1. Kristinehamn, Visnum

	1952				1956			
H	1 492	1 580	11,3		2 059	2 199	15,5	
BF	877	884	6,3	SD	784	792	5,6	SD
FP	3 446	3 573	25,4		3 130	3 260	22,9	
SD	7 343	7 470	53,1		6 982	7 142	50,2	
K	550	554	3,9	57,0	815	823	5,8	56,0
Ö	—				—			
S	13 708	14 061			13 770	14 216		
	25 493				25 991			

2. Filipstad, Ullvättern, Storfors, Kroppa, Värmlandsberg, Rämmen

	1952				1956			
H	921	975	7,5		1 303	1 391	10,5	
BF	465	469	3,6	SD	450	455	3,4	SD
FP	1 977	2 050	15,7		2 095	2 182	16,5	
SD	8 700	8 851	67,9		8 167	8 354	63,0	
K	678	683	5,3	73,2	863	872	6,6	69,6
Ö	—				—			
S	12 741	13 028			12 878	13 254		
	24 637				25 636			

3. Hagfors, Finnskoga-Dalby, N. Ny, Ekshärad, Gustaf Adolf

	1952				1956			
H	1 220	1 292	10,3		1 320	1 410	11,0	
BF	888	895	7,1		876	885	6,9	SD
FP	1 323	1 372	11,0	SD	1 448	1 508	11,7	
SD	7 217	7 342	58,6		7 157	7 321	56,8	
K	1 622	1 633	13,0	71,6	1 739	1 756	13,6	70,4
Ö	—				—			
S	12 270	12 534			12 540	12 880		
	23 102				24 049			

4. Väse, Ö. Fågelvik, Nyed, Ullerud, Forshaga

	1952				1956			
H	1 049	1 111	8,7		1 348	1 440	11,3	
BF	2 427	2 446	19,1		2 258	2 282	17,8	SD
FP	2 029	2 104	16,4	SD	1 869	1 947	15,2	
SD	6 641	6 756	52,6		6 411	6 558	51,3	
K	412	415	3,2	55,8	557	563	4,4	55,7
Ö	—				—			
S	12 558	12 832			12 443	12 790		
	22 915				22 481			

5. Karlstad 1—3, 7—13

	1952				1956			
H	2 264	2 398	17,6	SD SD	3 143	3 356	24,0	SD SD
BF	66	67	0,5	FP SD	78	79	0,6	FP SD
FP	4 110	4 262	31,3	FP SD	3 397	3 538	25,2	FP SD
SD	6 235	6 343	46,5	FP SD	6 197	6 339	45,2	FP SD
K	557	561	4,1	50,6	689	696	5,0	50,5
Ö	—				1	1		
S	13 232	13 631			13 505	14 009		1 62 r
	25 582				26 458			

6. Karlstad 4—6, 14, Hammarö, Grava

	1952				1956			
H	1 426	1 510	13,1		2 092	2 234	17,3	
BF	346	349	3,0	SD	312	315	2,5	SD
FP	2 571	2 666	23,1		2 506	2 610	20,2	
SD	6 307	6 416	55,7		6 695	6 848	53,1	
K	588	592	5,1	60,8	881	890	6,9	60,0
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	11 238	11 533			12 486	12 897		
	21 546				24 201			

7. N. Råda, Munkfors, St. Sunne, Sunne köp.

	1952				1956			
H	1 412	1 495	10,8		1 752	1 871	13,4	
BF	1 954	1 970	14,3	SD	1 827	1 847	13,2	SD
FP	2 032	2 107	15,2		1 952	2 033	14,6	
SD	7 323	7 450	53,9		7 148	7 312	52,3	
K	804	809	5,8	59,7	905	914	6,5	58,8
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	13 525	13 831			13 584	13 977		
	24 984				24 914			

8. St. Kil, Frykerud, Nor, Grums, Ed, Stavnäs

	1952				1956			
H	1 148	1 216	10,0		1 444	1 542	12,3	
BF	1 994	2 010	16,4	SD	1 786	1 805	14,4	SD
FP	2 101	2 179	17,8		2 034	2 118	16,8	
SD	6 213	6 320	51,7		6 163	6 304	50,2	
K	499	502	4,1	55,8	781	789	6,3	56,5
Ö	—	—	—		1	1	—	
S	11 955	12 227			12 209	12 559		
	22 832				24 064			

9. Säffle, Värmlandsnäs, Gillberga, Svanskog, Glava

	1952				1956			
H	1 303	1 380	12,8	SD SD	1 681	1 795	15,8	SD SD
BF	2 097	2 114	19,7	SD SD	1 952	1 973	17,4	SD SD
FP	2 024	2 099	19,5	BF¹ BF¹	2 072	2 158	19,1	FP FP
SD	4 677	4 758	44,2	SD SD	4 698	4 806	42,4	SD SD
K	402	405	3,8	48,0	599	605	5,3	47,7
Ö	1	1	—		—	—	—	
S	10 504	10 757		¹ 15 r före FP	11 002	11 337		
	21 551				21 677			

10. Sillerud, Årjäng, Holmedal, Töcksmark, Järnskog, Köla, Eda

	1952				1956			
H	1 643	1 740	14,6	SD SD	2 126	2 270	19,0	SD SD
BF	1 781	1 795	15,1	SD SD	1 495	1 511	12,7	SD SD
FP	2 376	2 464	20,7	FP FP	2 264	2 358	19,8	FP¹ FP¹
SD	5 437	5 531	46,6	SD SD	5 229	5 349	44,9	SD SD
K	351	353	3,0	49,6	432	436	3,6	48,5
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	11 588	11 883			11 546	11 924		¹ 88 r före H
	24 849				24 135			

11. Arvika, Älgå, Brunskog

1952				1956			
H	1 383	1 465	12,4	1 688	1 803	15,3	SD SD
BF	792	798	6,8	732	740	6,3	SD SD
FP	3 094	3 208	27,2	2 919	3 040	25,8	FP SD
SD	5 466	5 561	47,1	5 069	5 185	44,0	SD SD
K	765	770	6,5	997	1 007	8,6	52,6
Ö	—	—	—	—	—	—	—
S	11 500	11 802	1 90 r	11 405	11 775	—	—
	23 433	—	—	23 499	—	—	—

12. Gunnarskog, Gräsmark, Lysvik, Fryksände, Östmark, Vitsand

1952				1956			
H	1 792	1 898	16,3	2 136	2 281	19,7	SD SD
BF	1 461	1 473	12,6	1 293	1 307	11,3	SD SD
FP	1 725	1 789	15,4	1 675	1 745	15,1	H SD
SD	5 278	5 369	46,1	4 901	5 013	43,4	SD SD
K	1 108	1 116	9,6	1 200	1 212	10,5	53,9
Ö	—	—	—	—	—	—	—
S	11 364	11 645	—	11 205	11 558	—	—
	22 088	—	—	21 475	—	—	—

Tabell II S: 2. Mandatfördelningen i Värmlands län vid 230 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och med mandatfördelningen vid proportionella system. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval								
			d' Hondt	jämk. uddatal	alt. med SD utan K				alt. med SD + K				
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	
1952	H	1,09	1	1									
	BF	0,92	1	1			2					1	
	FP	1,79	2	2			1	1	1				
	SD	4,70	5	5	9	8	6	8	9	9	8	9	
	K	0,50											
	S	9,00	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
1956	H	1,39	1	1				2				2	
	BF	0,82	1	1									
	FP	1,67	2	2			1	1	1				
	SD	4,50	5	5	9	8	6	8	9	9	7	9	
	K	0,62											
	S	9,00	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
Förändring 1952—56	H	+ 0,30						+ 2				+ 2	
	BF	— 0,10						— 2				— 1	
	FP	— 0,12											
	SD	— 0,20										— 1	
	K	+ 0,12											
	S												

SD hade absolut majoritet i 5 av 230-indelningens 9 kretsar 1952 och i 3 av dem 1956. För de 12 kretsarna i 300-indelningen registrerades 7 SD-andelar över 50 % vid båda valen.

SD fick majoriteten av mandaten i alla alternativ i båda indelningarna. Minsta andelen fick SD i alternativ 3, SD utan K, 1956 i 300-indelningen,

Tabell II S: 3. Mandatfördelningen i Värmlands län vid 300 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och med mandatfördelningen vid proportionella system. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval								
			d' Hondt	jämk. uddatal	alt. med SD utan K				alt. med SD + K				
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	
1952	H	1,45	1	2									
	BF	1,22	1	1				1				1	
	FP	2,39	3	2			1	2	1			1	
	SD	6,27	7	7	12	11	9	11	12	12	10	12	
	K	0,67											
	S	12,00	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12
1956	H	1,85	2	2				1					
	BF	1,10	1	1									
	FP	2,23	2	2			1	4	1			2	
	SD	5,99	7	6	12	11	7	11	12	12	10	12	
	K	0,83		1									
	S	12,00	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12
Förändring 1952—56	H	+ 0,40	+ 1					+ 1					
	BF	— 0,12						— 1				— 1	
	FP	— 0,16	— 1					+ 2				+ 1	
	SD	— 0,28		— 1				— 2					
	K	+ 0,16		+ 1									
	S												

Tabell II S: 4. Kretsarnas fördelning efter folkmängd i Värmlands län.

Folkmängd (i tusental)	230 mandat		300 mandat	
	1952	1956	1952	1956
18—				
20—			2	2
22—			5	2
24—			5	7
26—				1
28—	1	1		
30—	4	3		
32—	4	4		
34—		1		
36—				
38—				
40—				
42—				
44—				
46—				
48—				
50—				
52—				
Summa	9	9	12	12

Tabell II S: 5. Röstmarginalerna i alternativ 3, SD + K, i Värmlands län.

Valkrets	230 mandat			
	1952		1956	
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K
1		1 379		1 108
2		5 831		4 960
3		7 099		6 779
4		6 886		6 842
5		301		163
6		1 110		1 425
7	1 549; BF: 11	2 162	1 858; H: 467	1 703
8		143	110; H: 495	
9				
Medeltal	1 549	11	3 114	3 283
H			984	481
BF	1 549	11	984	481
FP				
300 mandat				
Valkrets	1952		1956	
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K
1		1 987		1 714
2		6 040		5 198
3		5 416		5 274
4		1 510		1 452
5		177		62
6		2 483		2 579
7		2 687		2 475
8		1 417		1 628
9	430; BF: 15		515; FP: 185	
10	115; FP: 669		354; FP: 88	
11		860		609
12		1 325		892
Medeltal	273	342	2 390	2 188
H			435	137
BF	430	15	435	137
FP	115	669		

där de efter två förluster bara fick 7 av 12 mandat, vilket de även skulle ha nått i ett av de proportionella systemen (d'Hondts, med kartell BF + SD). Spridningen i SD:s röstandelar var mindre i 300-serien än i 230-serien. En del skillnader i mandatfördelningen uppstod mellan alternativ med SD utan K och alternativ med SD + K. K var ju relativt starka. Då SD utan K ställdes mot H + FP, blev FP representerat, 1956 vid H + BF + FP i 300-indelningen t. o. m. överrepresenterat. I 230-indelningen fick dessutom BF två mandat i alternativ 3 1952. De övertogs 1956 av H. I 300-indelningen fick BF 1952 ett mandat som övertogs av FP, medan H vann ett från SD. I alternativen med SD + K tog SD alla mandat utom ett eller två i alternativ 3, vilka i 230-indelningen gick till BF och H och i 300-indelningen till BF och

FP. Den borgerliga kombinationens mandat mot SD + K (utom det ena i 230-indelningen) erövrades med små marginaler. Även en del av överskottet för SD + K var små. Tre marginaler i 230-indelningen och två i 300-indelningen (för SD + K) var mycket stora.

T. Örebro län

Tabell II T: 1. Partifördelningen i Örebro län

Valår	Parti							Antal godkända röster
	H	BF	FP	SD	K	Ö	SD+K	
1952	9,6	8,7	24,9	52,6	4,2	—	56,8	133 124
1956	11,9	8,3	23,7	50,5	5,6	—	56,1	135 831

Även i Örebro län hade SD över 50 % av rösterna. K hade ungefär samma styrka som i hela landet, varför SD + K också fick höga siffror. FP var länets andra parti med ungefär sin riksandel av rösterna. BF var något svagare än i hela landet, och H hade en klart lägre röstandel än totalt men något fler röster än BF. SD:s minskning 1956 var ovanligt stor, liksom K:s ökning. SD + K minskade något. För de borgerliga partierna var förskjutningarna små, ehuru för FP något större än totalt.

I 230-indelningen fick länet 8 mandat och i 300-indelningen 11. Det elfte mandatet var det tredje mandat som Gotlands län skulle ha haft enligt de år 1952 faktiskt använda reglerna för fördelningen av mandaten mellan de nuvarande andrakammarkretsarna. Genom de gränsändringar som gjordes i Malmöhus län skulle Örebro län som nämnts ha förlorat detta elfte mandat 1956, om ändringarna hade tillåtits influera mandatfördelningen mellan andrakammarkretsarna. — Medeltalet invånare pr krets 1952 blev med 8 kretsar 31 084 (28 084—34 084) och med 11 kretsar 22 607 (20 107—25 107). Alla kretsar fick invånarantal inom de anvisade gränserna. År 1956 blev medeltalen 32 022 och 23 289. Genom ändring i kommunindelningen ändrades länsgränsen mot Östergötlands län.

Av länets olika landskapsdelar hade Västmanlandsdelen 55 826 invånare 1952. Gränsen mot Närke skär en kommun. Med två kretsar i 230-serien och tre kretsar i 300-serien kommer invånarantalet pr krets i Västmanlandsdelen strax under de angivna befolkningsintervallen. Värmlandsdelen av länet hade 40 155 invånare 1952, vilket inte kan bli en krets i 230-serien. Med två kretsar i 300-serien skulle åtminstone en krets få för liten folkmängd. Landskapsgränserna är då lämpligen inte överallt kretsgränser. Eftersom gränsen mellan Västmanland och Närke delar en kommun, fick en krets i båda indelningarna bestå av kommuner på båda sidor av den, varigenom en kommun delning undveks (i 300-serien delas av andra skäl en kommun i Västmanland). Gränsen vid Degerfors användes inte heller som kretsgräns.

Andra lösningar är givetvis möjliga. Om man hade valt att hålla fast vid Närkes gränser och förena de båda andra delarna, hade i 230-serien Karlskoga delats, fast staden kan bilda egen krets, och i 300 indelningen, där Karlskoga ändå måste delas, hade stadens båda delar fått förenas med andra kommuner, vilket även hade försvårat indelningen i Västmanland, medan i den valda indelningen den ena Karlskogadelen är egen krets.

I 230-indelningen har Örebro delats på de tre första kretsarna. Den första omfattar Nikolai församling, Långbro väster om Olaus Petri församling, Ånsta och Eker. Den andra är Olaus Petri församling och Långbro öster om denna. Återstoden av staden, dvs. Almby i sydöst, ingår i tredje kretsen tillsammans med Tysslinge och en rad landskommuner söder om Örebro. Kretsen täcker området söder om Hjälmaren. Fjärde kretsen är Karlskoga. Femte kretsen söder därom innehåller fem kommuner, bl. a. Degerfors och Laxå, varefter sjätte kretsen tar återstoden i söder. Dit hör Kumla, Askersund och Hallsberg. Samtliga kretsens kommuner tillhör Västernärkes domsaga. Av Närke återstår då två kommuner norr om Örebro (Axberg och Glanshammar). De bildar tillsammans med sydöstra delen av Lindes och Nora domsaga med Lindesberg sjunde kretsen. Åttonde kretsen är sedan resten av denna domsaga.

I 300-indelningen räcker Örebro till tre hela kretsar. Den första är Nikolai församling utom den del som ligger söder om Pålsbodabanen. Den delen ingår i tredje kretsen. Andra kretsen är Olaus Petri församling söder om Lillån, medan återstoden av församlingen tillhör tredje kretsen. Dit hör, utom de redan nämnda delarna, de fyra återstående församlingarna i staden. Kretsen omfattar således stadens yttre områden. Även Karlskoga har delats. Större delen av staden utgör fjärde delen, medan de sydligaste distriktet tillhör femte kretsen med Degerfors och Svartå. Gränserna inom Karlskoga är 1956 något ändrade på grund av ny valdistriktsindelning. Landskommunerna söder om Hjälmaren till och med Hallsberg bildar sjätte kretsen. Sjunde kretsen bildas av Kumla och tre landskommuner, och åttonde kretsen är de fem södra kommunerna, bl. a. Askersund och Laxå. De tre återstående Närkekommunerna Tysslinge, Axberg och Glanshammar har förenats med Frövi och Fellingsbro på andra sidan landskapsgränsen till nionde kretsen. Återstoden av Lindes och Nora domsaga bildar de två sista kretsarna, varvid den tionde upptar de centrala kommunerna Nora, Lindesberg, Linde och Noraskog utom den nordligaste socknen i sistnämnda kommun. Elfte kretsen, som genom kommunindelningen blir mindre splittrad, kommer på det sättet att bestå av domsagans norra del. Indelningens kretsar delar således tre kommuner (Örebro, Karlskoga och Noraskog).

SD:s svagaste kretsar var de östligaste kretsarna norr och söder om Hjälmaren. Dessa hade istället relativt stor andel BF. Därefter svagast var SD i ena Örebrokretsen, som var FP:s bästa krets. SD:s tillbakagång var relativt stor i Örebro-kretsarna. Både FP och SD + K ökade sina andelar i några kretsar men ytterst obetydligt. Även BF noterade en del ökning av sina röstandelar.

Kretsarna i 230-indelningen

1. Örebro 1 A—4 C, 9 A, 9 B, 11—12 (Nikolai, Långbro väster om Olaus Petri, Ånsta, Eker)

	1952				1956			
H	2 130	2 301	13,0		2 563	2 767	15,0	
BF	176	178	1,0	SD	206	207	1,1	SD
FP	5 055	5 241	29,7		5 174	5 374	29,2	
SD	9 161	9 307	52,8		8 987	9 146	49,6	
K	610	614	3,5	56,3	938	944	5,1	54,7
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	17 132	17 641			17 868	18 438		
	31 649				34 288			

2. Örebro 5 A—8 C, 9 C (Olaus Petri, Långbro öster om Olaus Petri)

	1952				1956			
H	1 907	2 061	11,3		2 297	2 480	13,8	
BF	67	68	0,4	SD	96	97	0,5	SD
FP	5 611	5 817	31,9		5 420	5 630	31,4	
SD	9 503	9 654	52,9		8 742	8 897	49,5	
K	626	631	3,5	56,4	857	863	4,8	54,3
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	17 714	18 231			17 412	17 967		
	31 892				31 774			

3. Örebro 10 A, 10 B (Almby);, Mosjö, Tysslinge, Asker, St. Mellösa, Ekeby och Gällersta, Sköllersta, Kumla lk

	1952				1956			
H	1 334	1 441	8,5	SD SD	1 888	2 038	12,0	SD SD
BF	3 022	3 050	17,9	SD SD	3 054	3 076	18,0	SD SD
FP	4 189	4 343	25,5	FP FP	3 834	3 982	23,3	FP FP
SD	7 773	7 897	46,5	SD SD	7 368	7 498	44,0	SD SD
K	262	264	1,6	48,1	460	463	2,7	46,7
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	16 580	16 995			16 604	17 057		
	31 211				31 534			

4. Karlskoga

	1952				1956			
H	1 273	1 375	8,5		1 700	1 835	10,6	
BF	612	618	3,8	SD	629	634	3,7	SD
FP	3 786	3 925	24,4		3 680	3 822	22,1	
SD	8 578	8 714	54,1		9 119	9 280	53,6	
K	1 478	1 489	9,2	63,3	1 719	1 731	10,0	63,6
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	15 727	16 121			16 847	17 302		
	31 910				33 885			

5. Laxå, Viby, Lekeberg, Svartå, Degerfors

	1952				1956			
H	896	968	6,5		1 227	1 325	8,7	
BF	1 617	1 632	11,0	SD	1 627	1 639	10,8	SD
FP	3 245	3 364	22,7		2 925	3 038	20,1	
SD	7 970	8 097	54,5		7 938	8 079	53,3	
K	775	781	5,3	59,8	1 065	1 072	7,1	60,4
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	14 503	14 842			14 782	15 153		
	28 260				29 228			

6. Kumla, Askersund, Lerbäck, Hammar, Hallsberg, Hallsbergs köp.

	1952				1956			
H	1 229	1 328	8,5		1 573	1 698	10,6	
BF	1 430	1 443	9,3	SD	1 337	1 347	8,4	SD
FP	3 536	3 666	23,5		3 538	3 675	22,8	
SD	8 422	8 556	54,8		8 352	8 500	52,9	
K	606	610	3,9	58,7	846	852	5,3	58,2
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	15 223	15 603			15 646	16 072		
	28 976				30 068			

7. Lindesberg, Axberg, Glanshammar, Linde, Näsby, Fellingsbro

	1952				1956			
H	1 978	2 137	12,3	SD SD	2 341	2 527	14,9	SD SD
BF	3 386	3 417	19,8	SD SD	3 033	3 055	18,0	SD SD
FP	3 651	3 785	21,9	FP FP	3 595	3 734	22,0	FP FP
SD	7 571	7 691	44,5	SD SD	7 085	7 210	42,5	SD SD
K	259	261	1,5	46,0	443	446	2,6	45,1
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	16 845	17 291			16 497	16 972		
	32 275				31 985			

8. Nora, Grythyttan, Hällefors, Noraskog, Ramsberg, Ljusnarsberg, Kopparberg

	1952				1956			
H	1 082	1 169	7,1		1 369	1 478	8,8	
BF	1 116	1 126	6,9	SD	1 232	1 241	17,4	SD
FP	2 876	2 982	18,2		2 830	2 940	17,4	
SD	9 978	10 137	61,8		9 751	9 924	58,8	
K	976	983	6,0	67,8	1 277	1 286	7,6	66,4
Ö	1	1	—		—	—	—	
S	16 029	16 398			16 459	16 869		
	32 500				33 412			

Kretsarna i 300-indelningen

1. Örebro 1 A—4 A, 4 C (Nikolai förs. utom omr. söder om Pålsbodabanan)

	1952				1956			
H	1 828	1 975	15,3		2 008	2 168	17,0	SD SD
BF	38	38	0,3	SD	58	58	0,4	FP SD
FP	3 837	3 978	30,8		3 811	3 958	31,1	FP SD
SD	6 374	6 475	50,2		5 798	5 901	46,3	FP SD
K	433	436	3,4	53,6	656	660	5,2	51,5
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	12 510	12 902			12 331	12 745		
	23 264				23 155			

2. Örebro 5 A, 5 B, 7 A—8 C (Olaus Petri söder om Lillån)

	1952				1956			
H	1 589	1 717	12,7		1 841	1 988	15,4	SD SD
BF	51	51	0,4	SD	70	71	0,5	FP SD
FP	4 394	4 555	33,8		4 102	4 261	33,1	FP SD
SD	6 594	6 699	49,7		5 864	5 968	46,3	FP SD
K	456	459	3,4	53,1	600	604	4,7	51,0
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	13 084	13 481			12 477	12 892		
	23 869				22 981			

3. Örebro 4 B, 9 A—12, 6 A, 6 B (Nikolai förs. söder om Pålsbodabanan, resten av Olaus Petri förs., Långbro, Almby, Ånsta, Ekers församl.)

	1952				1956			
H	789	853	7,1		1 292	1 395	10,3	
BF	200	202	1,7	SD	224	226	1,7	SD
FP	2 994	3 104	25,9		3 358	3 488	25,7	
SD	7 260	7 375	61,7		7 655	7 790	57,4	
K	426	429	3,6	65,3	667	672	4,9	62,3
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	11 669	11 963			13 196	13 571		
	20 806				25 282			

4. Karlskoga utom Immetorp, Aggerud och Linnebäck (1956 utom Aggerud, Linnebäck, Häsängen, Brickegården och Immetorp; närmast motsvarande)

	1952				1956			
H	1 114	1 204	10,3		1 441	1 556	12,4	
BF	401	405	3,5	SD	430	433	3,5	SD
FP	2 903	3 010	25,9		2 818	2 927	23,4	
SD	5 968	6 063	52,1		6 365	6 478	51,8	
K	944	951	8,2	60,3	1 102	1 109	8,9	60,7
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	11 330	11 633			12 156	12 503		
	approx 22 918				approx 24 601			

5. Återstoden av Karlskoga, Svartå, Degerfors

	1952				1956			
H	554	599	4,9		861	930	7,2	
BF	839	847	6,9	SD	904	911	7,1	SD
FP	2 503	2 595	21,1		2 228	2 314	17,9	
SD	7 101	7 214	58,6		7 259	7 387	57,3	
K	1 032	1 040	8,5	67,1	1 339	1 348	10,5	67,8
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	12 029	12 295			12 591	12 890		
	approx 23 707				approx 24 471			

6. Asker, St. Mellösa, Ekeby och Gällersta, Sköllersta, Hallsberg, Hallsbergs köp.

	1952				1956			
H	944	1 020	8,4	SD SD	1 328	1 434	12,0	SD SD
BF	2 040	2 059	17,1	SD SD	2 043	2 058	17,1	SD SD
FP	3 009	3 119	25,8	FP FP	2 692	2 796	23,3	FP FP
SD	5 604	5 693	47,1	SD SD	5 258	5 351	44,6	SD SD
K	196	197	1,6	48,7	354	356	3,0	47,6
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	11 793	12 088			11 675	11 995		
	22 356				22 338			

7. Kumla, Mosjö, Kumla lk, Lekeberg

	1952				1956			
H	960	1 037	8,9	SD SD	1 291	1 394	11,7	SD SD
BF	1 528	1 542	13,3	SD SD	1 402	1 412	11,9	SD SD
FP	3 005	3 115	26,9	FP SD	2 875	2 986	25,1	FP SD
SD	5 329	5 414	46,7	SD SD	5 336	5 430	45,7	SD SD
K	487	491	4,2	50,9	657	661	5,6	51,3
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	11 309	11 599			11 561	11 883		
	21 909				22 265			

8. Askersund, Lerbäck, Hammar, Laxå, Viby

	1952				1956			
H	854	923	8,1		991	1 070	9,3	
BF	1 548	1 562	13,7	SD	1 466	1 477	12,8	SD
FP	2 350	2 436	21,3		2 330	2 420	21,1	
SD	6 071	6 168	53,9		5 976	6 082	52,9	
K	349	352	3,0	56,9	447	450	3,9	56,8
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	11 172	11 441			11 210	11 499		
	21 310				21 942			

Tabell II T: 3. Mandatfördelningen i Örebro län vid 300 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och med mandatfördelningen vid proportionella system. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval								
			d'Hondt	jämk. uddatal	alt. med SD utan K				alt. med SD + K				
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	
1952	H	1,05	1	1									
	BF	0,95	1	1									
	FP	2,74	2	3									
	SD	5,79	6	5	11	11	8	11	11	11	11	9	11
	K	0,47											
	S	11,00	10	10	11	11	11	11	11	11	11	11	11
1956	H	1,31	1	1									
	BF	0,91	1	1									
	FP	2,61	3	3									
	SD	5,55	7	6	11	9	4	2	9	11	11	9	11
	K	0,62											
	S	11,00	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11
Förändring 1952—56	H	+ 0,26											
	BF	- 0,04	- 1										
	FP	- 0,13	+ 1										
	SD	- 0,24	+ 1	+ 1		+ 2	+ 1	+ 2				+ 1	
	K	+ 0,15	+ 1	+ 1		- 2	- 2	- 2				- 1	
	S												

Tabell II T: 4. Kretsarnas fördelning efter folkmängd i Örebro län.

folkmängd (i tusental)	230 mandat		300 mandat	
	1952	1956	1952	1956
18—				
20—				
22—			3	2
24—			8	6
26—				3
28—				
30—	2	1		
32—	4	4		
34—	2	2		
36—		1		
38—				
40—				
42—				
44—				
46—				
48—				
50—				
52—				
Summa	8	8	11	11

Tabell II T: 5. Röstmarginalerna i alternativ 3, SD + K, i Örebro län.

Valkrets	230 mandat			
	1952		1956	
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K
1		2 201		1 742
2		2 337		1 553
3	673; FP: 1 293		1 135; FP: 906	
4		4 285		4 720
5		2 914		3 149
6		2 729		2 632
7	1 387; FP: 368		1 660; FP: 679	
8		5 843		5 551
Medeltal	1 030	831	1 398	793
H				
BF				
FP	1 030	831	1 398	793
300 mandat				
	1952		1956	
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K
1		920		377
2		835		252
3		3 645		3 353
4		2 395		2 671
5		4 213		4 580
6	308; FP: 1 060		581; FP: 738	
7		211		299
8		1 599		1 565
9	1 596; FP: 65		1 807; BF: 15	
10		1 351		947
11		4 987		4 892
Medeltal	952	563	1 194	377
H				
BF			1 807	15
FP	952	563	581	738

SD nådde absolut majoritet i 6 kretsar 1952 och 4 kretsar 1956 i 230-indelningen och i 7 kretsar 1952 och 5 kretsar 1956 i 300-indelningen.

I 230-indelningen fick SD alla mandat utom i alternativ 3, där FP vann två platser. Två mandat var FP:s proportionella representation. SD blev givetvis överrepresenterade. Inga kretsar bytte innehavare 1956. Även i 300-indelningen tog SD 1952 alla platser utom i tredje alternativet, där denna gång FP fick tre platser, vilket även nu var ungefär den proportionella tilldelningen. År 1956 inträffade flera förändringar. SD förlorade i Örebro två mandat till FP i de alternativ där SD utan K ställdes mot H + FP. I den ena av de kretsar som H + BF + FP tog redan 1952, minskade FP mera

än BF och miste mandatet. Det hade vunnits med bara 65 rösters försprång före BF 1952 och nu fick BF 15 röster mer än FP. SD:s spridning i röstandelar var större i 300-serien än i 230-serien.

U. Västmanlands län

Tabell II U: 1. Partifördelningen i Västmanlands län.

Valår	Parti							Antal godkända röster
	H	BF	FP	SD	K	Ö	SD+K	
1952	8,0	11,6	20,6	56,1	3,7	—	59,8	105 703
1956	10,6	9,8	20,4	55,0	4,2	—	59,2	110 486

Västmanlands län var SD:s starkaste andrakammarkrets. Deras röstandel var mycket stor, och trots att K:s andel var något under riksandelen, blev andelen SD + K mycket hög, nära 60 %. BF hade drygt sin riksandel, medan H och FP var svagare än i landet i övrigt. H var svagare än BF 1952 men något starkare 1956. Förändringarna 1956 var mindre i länet än i hela landet med undantag för BF:s minskning, som var något större. H:s ökning var nästan densamma som dess totala ökning. FP:s andel var praktiskt taget oförändrad.

I 230-indelningen fick länet 7 platser och i 300-indelningen 9. Medeltalet invånare pr krets 1952 blev med 7 kretsar 29 628 (26 628—32 628) och med 9 kretsar 23 044 (20 544—25 544). Alla kretsar inpassades i intervallen. År 1956 blev medeltalen 31 199 och 24 266. En liten del av Södermanland (Kungsör och Kung Karl) med ungefär 7 000 invånare 1952 ingår i länet men räcker självfallet inte till en hel krets. De båda kommunerna ingår dock i samma krets. Länets östra del med 21 959 invånare 1952 av länets 207 395 tillhör Uppland. Den delen kan inte vara en krets i 230-serien men bildar egen krets i 300-serien. Landskapsgränsen går genom Tärna kommun, som har delats så att länets Upplandsdel avskiljes. I 230-serien ändrades gränsen mellan femte och sjätte kretsarna något 1956 på grund av en ändring i kommunindelningen.

Västerås är uppdelad på de tre första kretsarna i 230-indelningen, varvid dock den tredje endast innehöll Badelunda och Skerike med sammanlagt 2 824 invånare av Västerås och i övrigt består av kommunerna runt staden samt Tärna och Västerfärnebo norr därom. Den kretsen når således ända upp till norra länsgränsen. Huvuddelen av Västerås delas så, att östra delen är första kretsen och västra delen med Lundby är andra delen. Fjärde kretsen med Sala upptar den nordöstra delen av länet. Väster om tredje kretsen ligger dels femte kretsen bestående av Fagersta, Norberg, Ramnäs och

Sura, dels sjätte kretsen med Köping, Munktorp, Kolbäck och Hallstahammar. Sjunde kretsen längst i väster slutligen är Åkerbo och Skinnskattebergs tingslag med Arboga.

I 300-indelningen täcker de båda första kretsarna tillsammans större delen av Västerås, varvid den första ligger söder och öster om den andra. Badelunda och angränsande delar har förts till en krets av de omgivande kommunerna öster och norr om Västerås (tredje kretsen), medan Lundby och Skerike ingår i sjunde kretsen väster om Västerås (Hallstahammar, Sura och Dingtuna). Gränserna mellan Västeråskretsarna är inte helt oförändrade 1956. Fjärde kretsen är länets Upplandsdel. För att gränsen skall följa landskapsgränsen, har Tärna delats. Sala, resten av Tärna, Västerfärnebo och Ramnäs utgör femte kretsen. Fagersta, Norberg och Skinnskatteberg bildar sjätte kretsen, Köping, Munktorp och Kolbäck åttonde kretsen, och de fem kommunerna i länets sydvästra hörn nionde kretsen, dit således Arboga hör.

SD hade en låg andel röster i Upplandskretsarna och sina högsta andelar, uppåt 70 %, i Fagerstakretsen. BF var starkt i de östra landsbygdskonade kretsarna, och FP samlade relativt många väljare i Västerås, särskilt i den västra eller nordvästra kretsen, där också H noterade sin högsta andel. SD:s röstminskning 1956 var särskilt stark i Västerås, medan partiet ökade sin andel i vissa kretsar. FP:s förändringar gick åt båda hållen.

Kretsarna i 230-indelningen

1. Del av Västerås (östra delen utom Badelunda)

	1—3, 5—8				1—3, 5—8, 21—23			
	1952				1956			
H	1 100	1 191	8,5		1 531	1 654	10,5	
BF	81	82	0,6	SD	66	66	0,4	SD
FP	3 101	3 237	23,0		3 679	3 829	24,3	
SD	8 635	8 803	62,7		9 252	9 403	59,6	
K	722	734	5,2	67,9	812	819	5,2	64,8
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	13 639	14 047			15 340	15 771		
	28 428				31 577			

2. Del av Västerås (västra delen med Lundby men utom Skerike)

	9—17				9—17, 19, 20			
	1952				1956			
H	1 867	2 021	13,0		2 509	2 710	15,9	
BF	244	246	1,6	SD	180	181	1,1	
FP	4 260	4 447	28,6		4 580	4 766	28,1	SD
SD	8 247	8 407	54,0		8 554	8 693	51,2	
K	423	430	2,8	56,8	631	636	3,7	54,9
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	15 041	15 551			16 454	16 986		
	31 046				33 702			

3. Västerås 4, 18 (Badelunda och Skerike) Västerfärnebo, Skultuna, Dingtuna, Kungsåra, Tillberga, Fjärdhundra, Tärna

	1952				1956			
H	843	912	6,2	SD SD	1 398	1 510	10,5	SD SD
BF	4 903	4 944	33,5	SD SD	4 243	4 274	29,6	SD SD
FP	2 445	2 552	17,3	BF BF	2 318	2 412	16,7	BF BF
SD	6 077	6 195	42,0	SD SD	5 929	6 026	41,7	SD SD
K	138	140	1,0	43,0	216	218	1,5	43,2
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	14 406	14 743			14 104	14 440		
	28 882				28 781			

4. Sala, Vittinge, Västerlövsta, Möklinta, Nora, Östervåla

	1952				1956			
H	1 168	1 264	8,6	SD SD	1 636	1 767	11,8	SD SD
BF	3 036	3 061	20,8	SD SD	2 703	2 723	18,2	SD SD
FP	2 999	3 131	21,2	FP¹ FP¹	2 918	3 037	20,4	FP FP
SD	6 641	6 770	46,0	SD SD	6 703	6 812	45,6	SD SD
K	496	504	3,4	49,4	587	592	4,0	49,6
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	14 340	14 730			14 547	14 931		
	28 235			¹ 70 r före BF	28 546			

5. Fagersta, Sura, Ramnäs, Norberg

	1952				1956			
H	813	880	5,8		1 052	1 136	7,3	
BF	526	530	3,5	SD	469	472	3,0	
FP	2 201	2 298	15,2		2 289	2 382	15,3	SD
SD	10 414	10 616	70,4		10 543	10 715	69,0	
K	750	762	5,1	75,5	823	830	5,4	74,4
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	14 704	15 086			15 176	15 535		
	29 738				31 384			

6. Köping, Munktorp, Kolbäck, Hallstahammar

	1952				1956			
H	1 038	1 124	7,3		1 357	1 466	8,9	
BF	1 548	1 561	10,1	SD	1 443	1 454	8,9	SD
FP	2 795	2 918	19,0		2 847	2 963	18,0	
SD	8 801	8 972	58,4		9 582	9 738	59,2	
K	781	794	5,2	63,6	817	824	5,0	64,2
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	14 963	15 369			16 046	16 445		
	30 667				33 281			

7. Åkerbo och Skinnskattebergs tingslag: Arboga, Kung Karl, Kungsör, Medåker, Kolsva, Skinnskatteberg

	1952				1956			
H	994	1 076	6,7		1 356	1 465	8,9	
BF	1 796	1 811	11,2	SD	1 641	1 653	10,1	SD
FP	3 051	3 185	19,7		2 983	3 104	19,0	
SD	9 385	9 567	59,1		9 223	9 373	57,2	
K	527	536	3,3	62,4	779	785	4,8	62,0
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	15 753	16 175			15 982	16 380		
	30 399				31 122			

Kretsarna i 300-indelningen

1. Del av Västerås

1—3, 6, 9, 10				1—3, 6, 9, 10, 21, 22 (någon ändring)			
1952				1956			
H	749	811	7,2	1 029	1 111	9,3	
BF	72	73	0,7	56	56	0,5	SD
FP	2 495	2 605	23,0	2 851	2 967	24,9	
SD	7 162	7 301	64,5	7 122	7 238	60,7	
K	518	526	4,6	551	555	4,6	65,3
Ö	—	—	—	—	—	—	—
S	10 996	11 316		11 609	11 927		
	22 883			23 837			

2. Del av Västerås

7, 8, 12—16				7, 8, 12—16, 19 (någon ändring)			
1952				1956			
H	1 835	1 986	16,6	2 321	2 507	20,0	SD SD
BF	151	152	1,3	101	102	0,8	FP FP
FP	3 513	3 667	30,8	3 599	3 745	30,0	FP FP
SD	5 760	5 872	49,2	5 681	5 774	46,2	FP FP ¹
K	247	251	2,1	368	371	3,0	49,2
Ö	—	—	—	—	—	—	—
S	11 506	11 928		12 070	12 499		¹ 5 r
	23 357		¹ 67 r	24 564			

3. Del av Västerås 4, 5, 11; 1956: 4, 5, 11, 20, 23; någon ändring; Skultuna, Kungsåra, Tillberga

1952				1956			
H	624	675	6,0	1 100	1 188	9,0	
BF	1 423	1 435	12,6	1 177	1 186	9,0	SD
FP	2 033	2 122	18,7	2 402	2 500	19,0	
SD	6 590	6 718	59,2	7 598	7 722	58,7	
K	388	394	3,5	554	558	4,3	63,0
Ö	—	—	—	—	—	—	—
S	11 058	11 344		12 831	13 154		
	22 108			25 764			

4. Fjärdhundra, Vittinge, Västerlövsta, Norrby och Tärna (i Tärna) Nora, Östervåla

1952				1956			
H	831	899	8,1	1 113	1 202	10,8	SD SD
BF	3 371	3 399	30,5	3 048	3 070	27,7	SD SD
FP	2 082	2 173	19,5	1 943	2 022	18,3	BF BF
SD	4 186	4 267	38,4	4 287	4 357	39,4	SD SD
K	384	390	3,5	415	418	3,8	43,2
Ö	—	—	—	—	—	—	—
S	10 854	11 128		10 806	11 069		
	21 959			21 755			

5. Sala, Ramnäs, Västerfärnebo, Kila och Kumla (i Tärna), Möklinta

1952				1956			
H	909	984	7,6	1 418	1 532	11,9	SD SD
BF	2 911	2 935	22,5	2 507	2 525	19,5	SD SD
FP	2 450	2 558	19,6	2 390	2 487	19,3	BF ¹ BF ¹
SD	6 217	6 338	48,7	5 988	6 086	47,1	SD SD
K	206	209	1,6	280	282	2,2	49,3
Ö	—	—	—	—	—	—	—
S	12 693	13 024		12 583	12 912		¹ 38 r
	24 122		¹ 70 r	24 379			före FP

6. Fagersta, Skinnskatteberg, Norberg

	1952				1956			
H	681	737	5,9		884	955	7,3	
BF	529	533	4,3	SD	505	509	3,9	
FP	1 999	2 087	16,8		2 092	2 177	16,7	SD
SD	8 417	8 580	69,1		8 644	8 785	67,3	
K	473	481	3,9	73,0	628	633	4,8	72,1
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	12 099	12 418			12 753	13 059		
	25 332				26 943			

7. Västerås 17, 18 (Lundby och Skerike), Hallstahammar, Sura, Dingtuna

	1952				1956			
H	511	553	5,3		724	782	7,1	
BF	897	904	8,6	SD	814	820	7,4	
FP	1 439	1 502	14,4		1 578	1 642	14,8	SD
SD	6 585	6 713	64,2		6 963	7 076	63,9	
K	767	779	7,5	71,7	753	759	6,8	70,7
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	10 199	10 451			10 832	11 079		
	21 703				23 057			

8. Köping, Munktorp, Kolbäck

	1952				1956			
H	791	856	7,9		1 043	1 127	9,9	
BF	1 295	1 306	12,1	SD	1 180	1 189	10,4	
FP	2 202	2 299	21,2		2 201	2 291	20,0	SD
SD	5 845	5 958	55,0		6 265	6 367	55,6	
K	408	415	3,8	58,8	468	472	4,1	59,7
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	10 541	10 834			11 157	11 446		
	21 313				23 104			

9. Arboga, Kung Karl, Kungsör, Medåker, Kolsva

	1952				1956			
H	892	966	7,3		1 207	1 304	9,8	
BF	1 485	1 497	11,3	SD	1 357	1 367	10,2	SD
FP	2 639	2 755	20,8		2 558	2 662	20,0	
SD	7 438	7 582	57,2		7 238	7 356	55,1	
K	446	453	3,4	60,6	648	653	4,9	60,0
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	12 900	13 253			13 008	13 342		
	24 618				24 990			

SD hade mer än hälften av rösterna i 5 av 7 kretsar i 230-indelningen och i 6 av 9 kretsar i 300-indelningen.

I 230-indelningen tog SD alla mandat med undantag av två, som H + BF + FP erövrade, varvid BF fick det ena och FP det andra. De mandaten kom från de östra kretsarna. Ingen förändring inträffade 1956. FP:s mandat vanns mycket knappt både mot SD + K och inom kombinationen mot BF. Ett mandat innebar ungefär proportionell representation för BF och, åtminstone 1956, för FP. — I 300-indelningen tog SD 1952 alla mandat utom i alternativ 3, där de östra kretsarna åter gav den borgerliga kombinationen två platser mot SD utan K (och en plats mot SD + K). Mandaten gick till BF, som var största borgerliga parti i dessa kretsar trots mindre

Tabell II U: 4. Kretsarnas fördelning efter folkmängd i Västmanlands län.

folkmängd (i tusental)	230 mandat		300 mandat	
	1952	1956	1952	1956
18—				
20—			3	1
22—			3	3
24—			3	4
26—				1
28—	4	2		
30—	3	3		
32—		2		
34—				
36—				
38—				
40—				
42—				
44—				
46—				
48—				
50—				
52—				
Summa	7	7	9	9

spridning i röstandelarna i 300-serien än i 230-serien 1952. SD:s mandat i östra kretsen och ett i ena Västeråskretsen vanns med små marginaler. År 1956 övertog BF också den andra kretsen mot SD + K, ehuru med liten marginal både för kombinationen och inom denna, medan FP tog den osäkra Västeråskretsen i samtliga alternativ med kombinationen H + FP. I tredje alternativet fick således SD sex mandat. Två mandat betydde överrepresentation för BF, medan FP inte nådde proportionellt antal platser i något alternativ. Genom den varierande partifördelningen blev således även andra partier än SD representerade, trots SD:s stora röstandel. Röstandelarnas spridning mellan kretsarna var klart störst för BF och SD — mer än dubbelt så stor som för FP, ungefär fyra gånger så stor som för H. Den kraftiga spridningen medförde för SD, att deras andel av rösterna i några kretsar blev mindre än andelen borgerliga röster. FP, som länets största borgerliga parti med liten spridning i andelarna, blev störst inom kombinationen i alla kretsar utom en i 230-serien och två i 300-serien. H, som hade liten andel totalt, liten spridning mellan kretsarna och en röstfördelning som starkt samvarierade med FP:s, blev inte störst inom kombinationen i någon krets, medan det med H jämnstarka BF, genom sin stora spridning i andelar, blev största borgerliga parti i en resp. två kretsar. Medan H:s och FP:s andelar var i det närmaste okorrelerade med SD:s andelar, visade BF:s och SD:s en stark negativ korrelation. BF:s starka kretsar tillhörde därför SD:s svagaste och gav BF mandat i tredje alternativet. Den starka samvariationen mellan H:s och FP:s andelar medförde 1956 i 300-indelningen att redan H + FP blev större än SD + K i en krets, vilket gav FP ett mandat även i andra (och fjärde) alternativet.

Tabell II U: 5. Röstmarginalerna i alternativ 3, SD + K, i Västmanlands län.

Valkrets	230 mandat					
	1952		1956			
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K		
1		5 027		4 673		
2		2 123		1 672		
3	2 073; BF: 2 392		1 952; BF: 1 862			
4	182; FP: 70		123; FP: 314			
5		7 670		7 555		
6		4 163		4 679		
7		4 031		3 936		
Medeltal	1 128	1 231	4 603	1 038	1 088	4 503
H						
BF	2 073	2 392		1 952	1 862	
FP	182	70		123	314	
	300 mandat					
	1952		1956			
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K		
1		4 338		3 659		
2		318	209; FP: 1 238			
3		2 880		3 406		
4	1 814; BF: 1 226		1 519; BF: 1 048			
5		70	176; BF: 38			
6		5 704		5 777		
7		4 533		4 591		
8		1 912		2 232		
9		2 817		2 676		
Medeltal	1 814	1 226	2 822	635	775	3 724
H						
BF	1 814	1 226		848	543	
FP				209	1 238	

Ingen av marginalerna för SD + K mot H + BF + FP mer än de båda ovan omnämnda var låg. Flertalet var däremot stora. I 230-indelningen var 4 resp. 3 över 4 000 och i 300-indelningen 3 resp. 4 över 3 000 1952 resp. 1956.

W. Kopparbergs län

Tabell II W: 1. Partifördelningen i Kopparbergs län.

Valår	Parti							Antal godkända röster
	H	BF	FP	SD	K	Ö	SD+K	
1952	10,0	12,0	22,6	51,8	3,6	—	55,4	136 075
1956	11,7	10,1	22,8	50,7	4,7	—	55,4	133 188

Även i Kopparbergs län låg SD:s röstandel betydligt över och K:s andel något under sina medeltal. SD + K:s andel låg även den klart över motsvarande andel för hela landet. BF var något starkare, H och FP svagare än i hela landet. BF låg 1952 före H men passerades av detta parti 1956. Förskjutningarna 1956 hade de vanliga riktningarna utom för FP, som kunde inregistrera en om än liten ökning. Andelen SD + K låg oförändrad.

I 230-indelningen fick länet 9 platser och i 300-indelningen 11. Medeltalet invånare pr krets blev 1952 med 9 kretsar 29 962, varav tillåtna intervallet 26 962—32 962, och med 11 kretsar 24 514 (22 014—27 014). Alla kretsar låg i avsett folkmängdsintervall. År 1956 blev medeltalen 31 005 och 25 367.

I 230-indelningen omfattar de två första kretsarna tillsammans Hedemora domsaga plus Vika och Gustafs i Falu domsaga. Första kretsen med Avesta innehåller sydöstra delen av domsagan. Hedemora landskommun har delats så att Garpenberg i väster tillhör första kretsen. Andra kretsen i nordvästra hörnet av domsagan grupperar sig kring Säter och Hedemora. Tredje kretsen utgöres av Falun, Stora Kopparberg och Sundborn, medan fjärde kretsen fortsätter med kommunerna väster och norr ut. Dit hör Rättvik och Leksand. Femte kretsen är Borlänge och Stora Tuna. Västerbergslags domsaga utom Grangärde blir sjätte kretsen. Ludvika tillhör kretsen. Grangärde ingår i sjunde kretsen som med kommuner i Nås och Malungs domsaga och Gagnef i Nedersiljans domsaga ligger norr och väster om sjätte och femte kretsen och söder om fjärde. Norra delen av Nås och Malungs domsaga, Venjan i Mora och Orsa tingslag och Älvdals, Särna och Idre tingslag längst i norr bildar åttonde kretsen. Nionde kretsen blir sedan norra delen av Nedersiljans domsaga samt Mora och Orsa tingslag (utom Venjan) med Mora, Orsa, Ore m. fl. kommuner. Kretsarna ansluter sålunda inte särskilt väl till domsagorna, vartill kommer att en kommun har delats.

Större administrativ enhetlighet har nåtts i 300-indelningen. Där är Folkare tingslag första kretsen (med Avesta) och Hedemora tingslag andra kretsen (med Säter och Hedemora) i länets sydöstra hörn. Tillsammans är de båda kretsarna Hedemora domsaga. Nästa tre kretsar utgör tillsammans Falu domsaga, varvid fjärde kretsen består av två enheter (Falun och Stora Kopparberg) och femte kretsen av en enhet (Borlänge), medan återstoden, dvs. sex landskommuner, faller på tredje kretsen. Nästa tre kretsar utgör tillsammans två domsagor, Västerbergslags domsaga och Nås och Malungs domsaga, så att sjätte kretsen är Ludvika stad och de tre sydöstra kommunerna i den förstnämnda domsagan, sjunde kretsen resterande två kommuner i den domsagan och två i den andra och åttonde kretsen resten av den andra domsagan. De tre sista kretsarna är likaså tillsammans två domsagor. Den nionde kretsen består av sydöstra delen av Nedersiljans domsaga med Gagnef och Leksand, tionde av nordvästra delen med Rättvik och av Orsa och Våmhus i Ovansiljans domsaga, varefter elfte kretsen är resten av denna. Kretsen börjar med Sollerön och Mora och fortsätter sedan ända till Idre längst i norr.

Partifördelningen varierade mellan kretsarna. SD hade stora andelar av rösterna i Hedemora och Västerbergslags domsagor och i Borlänge, medan FP:s bästa kretsar var de norra och Falu-kretsen. BF hade sina högsta andelar i Falu domsagas landskommuner. Förändringarna i röstandelar 1956 varierade till riktningen för FP och SD men var oftast små.

Kretsarna i 230-indelningen

1. Avesta, By, Folkärna, Krylbo, Garpenberg (i Hedemora lk), Husby

	1952				1956			
H	928	997	6,6		1 090	1 171	7,7	
BF	1 856	1 871	12,3	SD	1 596	1 606	10,6	SD
FP	2 512	2 606	17,1		2 526	2 613	17,2	
SD	8 708	8 885	58,4		8 713	8 867	58,3	
K	847	857	5,6	64,0	941	947	6,2	64,5
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	14 851	15 216			14 866	15 204		
	28 769				31 030			

2. Säter, Hedemora, Grytnäs, Hedemora lk (utom Garpenberg), St. Skedvi, Vika, Gustafs

	1952				1956			
H	1 298	1 395	9,6	SD SD	1 611	1 730	12,0	SD SD
BF	2 980	3 004	20,7	SD SD	2 491	2 506	17,3	SD SD
FP	2 915	3 024	20,8	FP¹ FP¹	2 857	2 955	20,4	FP SD¹
SD	6 441	6 572	45,3	SD SD	6 498	6 613	45,7	SD SD
K	512	518	3,6	48,9	662	666	4,6	50,3
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	14 146	14 513		¹ 20 r	14 119	14 470		¹ 88 r
	28 490			före BF	29 484			

3. Falun, Sundborn, St. Kopparberg

	1952				1956			
H	2 480	2 665	18,3	SD SD	2 514	2 700	18,8	SD SD
BF	473	477	3,3	FP FP	446	449	3,1	FP FP
FP	4 292	4 453	30,6	FP FP	4 279	4 426	30,9	FP FP
SD	6 565	6 698	46,1	SD¹ SD	6 249	6 360	44,3	FP SD¹
K	245	248	1,7	47,8	408	411	2,9	47,2
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	14 055	14 541		¹ 57 r	13 896	14 346		¹ 94 r
	28 498				29 605			

4. Svärdsjö, Enviken, Ål, Bjurås, Leksand, Rättvik

	1952				1956			
H	1 676	1 801	11,3	SD SD	1 992	2 139	14,5	SD SD
BF	2 577	2 597	16,3	SD SD	2 135	2 148	14,6	FP¹ SD
FP	4 342	4 504	28,3	FP FP	3 901	4 035	27,4	FP FP
SD	6 710	6 846	43,1	SD SD	6 038	6 145	41,7	SD SD
K	152	154	1,0	44,1	266	268	1,8	43,5
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	15 457	15 902			14 332	14 735		¹ 29 r
	31 316				31 142			

5. Borlänge, St. Tuna

	1952				1956			
H	1 397	1 501	8,5		1 601	1 719	9,7	
BF	1 725	1 739	9,9	SD	1 472	1 481	8,3	SD
FP	3 403	3 530	20,1		3 532	3 653	20,5	
SD	9 967	10 169	57,8		9 899	10 074	56,7	
K	645	653	3,7	61,5	847	852	4,8	61,5
Ö	—				—			
S	17 137	17 592			17 351	17 779		
	32 922				35 824			

6. Ludvika, Söderbärke, Norrbärke, Smedjebacken, Ludvika Ik

	1952				1956			
H	1 138	1 223	7,9		1 380	1 482	9,3	
BF	759	765	5,0	SD	604	608	3,8	SD
FP	2 840	2 946	19,1		3 074	3 179	20,0	
SD	9 586	9 781	63,6		9 555	9 724	61,2	
K	667	675	4,4	68,0	903	909	5,7	66,9
Ö	—				—			
S	14 990	15 390			15 516	15 902		
	30 513				32 358			

7. Grangärde, Säfsnäs, Näs, Floda, Järna, Gagnef

	1952				1956			
H	1 192	1 281	7,8		1 371	1 472	9,3	
BF	1 847	1 862	11,3	SD	1 529	1 538	9,7	SD
FP	2 998	3 110	18,8		2 804	2 900	18,3	
SD	8 999	9 182	55,6		8 556	8 707	54,8	
K	1 060	1 073	6,5	62,1	1 250	1 258	7,9	62,1
Ö	—				—			
S	16 096	16 508			15 510	15 875		
	31 474				31 542			

8. Äppelbo, Malung, Lima, Transtrand, Venjan, Älvdalen, Särna, Idre

	1952				1956			
H	1 266	1 361	10,9		1 433	1 539	12,6	SD SD
BF	1 437	1 448	11,6	SD	1 044	1 050	8,6	SD SD
FP	3 024	3 137	25,0		3 300	3 413	28,0	FP SD
SD	6 225	6 351	50,7		5 778	5 880	48,2	SD SD
K	219	222	1,8	52,5	313	315	2,6	50,8
Ö	—				—			
S	12 171	12 519			11 868	12 197		
	27 096				27 506			

9. Siljansnäs, Boda, Ore, Orsa, Våmhus, Mora, Morastrand, Sollerön

	1952				1956			
H	1 347	1 448	10,4	SD SD	1 472	1 581	12,5	SD SD
BF	2 564	2 584	18,6	SD SD	1 967	1 979	15,6	SD SD
FP	3 269	3 391	24,4	FP FP	3 131	3 238	25,5	FP FP
SD	5 819	5 937	42,8	SD SD	5 105	5 195	41,0	SD SD
K	522	528	3,8	46,6	679	683	5,4	46,4
Ö	—				—			
S	13 521	13 888			12 354	12 676		
	30 578				30 550			

Kretsarna i 300-indelningen

1. Folkare tingslag: Avesta, By, Folkärna, Krylbo, Grytnäs

	1952				1956			
H	852	916	7,0		987	1 060	7,9	
BF	1 536	1 548	11,9	SD	1 334	1 342	10,0	SD
FP	2 251	2 335	17,9		2 337	2 417	18,1	
SD	7 172	7 318	56,0		7 470	7 602	56,7	
K	929	940	7,2	63,2	973	979	7,3	64,0
Ö	—				—			
S	12 740	13 057			13 101	13 400		
	24 772				27 710			

2. Hedemora tingslag: Säter, Hedemora, Hedemora lk, Husby, St. Skedvi

	1952				1956			
H	1 188	1 277	9,4		1 412	1 516	11,5	
BF	2 577	2 597	19,0	SD	2 134	2 147	16,4	SD
FP	2 448	2 540	18,6		2 381	2 463	18,8	
SD	6 800	6 938	50,8		6 489	6 604	50,3	
K	297	301	2,2	53,0	386	388	3,0	53,3
Ö	—				—			
S	13 310	13 653			12 802	13 118		
	26 178				26 391			

3. Vika, Sundborn, Svärdsjö, Enviken, St. Tuna, Gustafs

	1952				1956			
H	1 040	1 118	8,4	SD SD	1 299	1 395	10,6	SD SD
BF	3 328	3 354	25,2	SD SD	2 925	2 943	22,3	SD SD
FP	2 828	2 934	22,0	BF BF	2 791	2 887	21,8	BF ¹ BF ¹
SD	5 479	5 590	42,0	SD SD	5 346	5 441	41,1	SD SD
K	320	324	2,4	44,4	559	562	4,2	45,3
Ö	—				—			
S	12 995	13 320			12 920	13 228		
	26 339				26 933			

¹ 56 r
före FP

4. Falun, St. Kopparberg

	1952				1956			
H	2 375	2 552	18,9	SD SD	2 410	2 588	19,4	SD SD
BF	271	273	2,0	FP FP	239	240	1,8	FP FP
FP	4 059	4 211	31,1	FP FP	4 055	4 194	31,4	FP FP
SD	6 165	6 290	46,4	FP SD ¹	5 879	5 983	44,7	FP FP
K	217	220	1,6	48,0	358	360	2,7	47,4
Ö	—				—			
S	13 087	13 546		¹ 20 r	12 941	13 365		
	26 543				27 703			

5. Borlänge

	1952				1956			
H	996	1 070	8,8		1 110	1 192	9,5	
BF	178	179	1,4	SD	157	158	1,3	SD
FP	2 509	2 603	21,1		2 566	2 654	21,2	
SD	7 791	7 949	64,5		7 726	7 863	62,8	
K	515	521	4,2	68,7	650	654	5,2	68,0
Ö	—				—			
S	11 989	12 322			12 209	12 521		
	22 125				24 482			

6. Ludvika, Söderbärke, Norrbärke, Smedjebacken

	1952				1956			
H	985	1 059	8,6		1 211	1 301	10,4	
BF	658	663	5,3	SD	515	518	4,2	SD
FP	2 393	2 482	20,1		2 464	2 549	20,5	
SD	7 582	7 736	62,6		7 391	7 522	60,3	
K	422	427	3,4	66,0	570	574	4,6	64,9
Ö	—				—			
S	12 040	12 367			12 151	12 464		
	23 466				24 243			

7. Ludvika lk, Grangärde, Säfsnäs, Floda

	1952				1956			
H	643	691	5,9		715	768	6,5	
BF	667	672	5,7	SD	555	558	4,8	SD
FP	1 978	2 052	17,4		1 949	2 016	17,2	
SD	7 272	7 420	63,1		7 121	7 247	61,8	
K	920	931	7,9	71,0	1 126	1 133	9,7	71,5
Ö	—				—			
S	11 480	11 766			11 466	11 722		
	23 657				24 919			

8. Nås, Järna, Äppelbo, Malung, Lima, Transtrand

	1952				1956			
H	1 439	1 546	12,4		1 593	1 711	14,1	
BF	1 229	1 239	9,9	SD	933	939	7,8	SD
FP	2 555	2 651	21,2		2 708	2 801	23,1	
SD	6 471	6 602	52,7		6 002	6 108	50,5	
K	472	478	3,8	56,5	542	545	4,5	55,0
Ö	—				—			
S	12 166	12 516			11 778	12 104		
	23 829				23 868			

9. Gagnef, Äl, Bjursås, Leksand, Siljansnäs

	1952				1956			
H	988	1 062	8,7	SD SD	1 176	1 263	11,4	SD SD
BF	2 303	2 321	18,9	SD SD	1 804	1 815	16,4	SD SD
FP	3 116	3 233	26,4	FP FP	2 755	2 849	25,7	FP FP
SD	5 400	5 510	44,9	SD SD	4 857	4 943	44,6	SD SD
K	131	133	1,1	46,0	212	213	1,9	46,5
Ö	—				—			
S	11 938	12 259			10 804	11 083		
	23 317				23 147			

10. Rättvik, Boda, Ore, Orsa, Våmhus

	1952				1956			
H	1 075	1 155	11,7	SD SD	1 192	1 280	13,8	SD SD
BF	1 419	1 430	14,5	SD SD	1 104	1 111	12,0	SD SD
FP	2 510	2 604	26,4	FP FP	2 342	2 422	26,2	FP FP
SD	4 188	4 273	43,4	SD SD	3 819	3 887	42,1	SD SD
K	392	397	4,0	47,4	540	543	5,9	48,0
Ö	—				—			
S	9 584	9 859			8 997	9 243		
	22 908				22 637			

11. Mora, Morastrand, Sollerön, Venjan, Älvdalen, Särna, Idre

	1952				1956			
H	1 141	1 226	10,8	SD SD	1 359	1 460	13,4	SD SD
BF	2 052	2 068	18,1	SD SD	1 584	1 594	14,6	FP SD
FP	2 948	3 058	26,8	FP FP	3 056	3 161	28,9	FP FP
SD	4 700	4 795	42,0	SD SD	4 291	4 367	39,9	SD SD
K	254	257	2,3	44,3	353	355	3,2	43,1
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	11 095	11 404			10 643	10 937		
	26 522				27 008			

Tabell II W: 2. Mandatfördelningen i Kopparbergs län vid 230 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och med mandatfördelningen vid proportionella system. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval								
			d' Hondt	jämk. uddatal	alt. med SD utan K				alt. med SD + K				
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	
1952	H	0,90	1	1									
	BF	1,08	1	1									
	FP	2,03	2	2			1	4		1	4		
	SD	4,66	5	5	9	8	5	9	9	8	5	9	
	K	0,33											
	S	9,00	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
1956	H	1,05	1	1									
	BF	0,90	1	1									
	FP	2,06	2	2		2	5	1		1	3		
	SD	4,56	5	5	9	7	4	8	9	8	6	9	
	K	0,43											
	S	9,00	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
Förändring 1952—56	H	+ 0,15											
	BF	— 0,18											
	FP	+ 0,03				+ 1	+ 1	+ 1			— 1		
	SD	— 0,10				— 1	— 1	— 1			+ 1		
	K	+ 0,10											
	S												

SD hade minst 50 % av rösterna i 5 av 9 kretsar 1952 och 4 av 9 kretsar 1956 och i 6 av 11 kretsar båda åren.

Mandatfördelningarna varierade mellan alternativen. I båda indelningarna förekom ändringar 1956 i SD:s mandatantal, varvid detta minskade i fem fall av sex.

I första och fjärde alternativen tog SD alla mandat utom ett i Falukretsen. I alternativet med H + FP utan BF (andra alternativet) fick FP ett eller två mandat, det senare 1956 mot SD ensamma, varav ett i Falukretsen. I tredje alternativet, dvs. då H + BF + FP ställdes mot SD eller SD + K, fick FP i 230-indelningen 1952 4 mandat, vilket mot SD ensamma ökades till 5 och mot SD + K minskades till 3 år 1956. FP:s vinst härrörde från den nordligaste kretsen och SD:s från Säter-Hedemora-kretsen. SD ensamma med sina dryga 50 % av rösterna fick alltså 1956 bara 4 av 9 mandat mot den borgerliga kombinationen med dess knappa 45 %. SD hade sina

Tabell II W: 3. Mandatfördelningen i Kopparbergs län vid 300 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och med mandatfördelningen vid proportionella system. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval								
			d'Hondt	jämk. uddatal	alt. med SD utan K				alt. med SD + K				
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	
1952	H	1,11	1	1									
	BF	1,32	1	1									
	FP	2,48	3	3			1	4	1		1	4	1
	SD	5,69	6	6	11	10	6	10	11	10	6	11	11
	K	0,40											
	S	11,00	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11
1956	H	1,28	1	1									
	BF	1,11	1	1									
	FP	2,51	3	3			2	4	1		1	4	1
	SD	5,58	6	6	11	9	6	10	11	10	6	10	10
	K	0,52											
	S	11,00	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11
Förändring 1952—56	H	+ 0,17											
	BF	— 0,21											
	FP	+ 0,03					+ 1						+ 1
	SD	— 0,11					— 1						— 1
	K												
	S	+ 0,12											

Tabell II W: 4. Kretsarnas fördelning efter folkmängd i Kopparbergs län.

Folkmängd (i tusental)	230 mandat		300 mandat	
	1952	1956	1952	1956
18—				
20—				
22—			6	3
24—			1	3
26—	1	1	4	5
28—	3	2		
30—	4	4		
32—	1	1		
34—		1		
36—				
38—				
40—				
42—				
44—				
46—				
48—				
50—				
52—				
Summa	9	9	11	11

Tabell II W: 5. Röstmarginalerna i alternativ 3, SD + K, i Kopparbergs län.

Valkrets	230 mandat			
	1952		1956	
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K
1		4 268		4 424
2	333; FP: 20			88
3	649; FP: 1 788		804; FP: 1 726	
4	1 902; FP: 1 907		1 909; FP: 1 887	
5		4 052		4 073
6		5 522		5 364
7		4 002		4 055
8		627		193
9	958; FP: 807		920; FP: 1 259	
Medeltal	961 1 131	3 694	1 211 1 624	3 033
H				
BF				
FP	961 1 131		1 211 1 624	
	300 mandat			
	1952		1956	
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K
1		3 459		3 762
2		825		866
3	1 492; BF: 420		1 222; BF: 56	
4	526; FP: 1 659		679; FP: 1 606	
5		4 618		4 513
6		3 959		3 728
7		4 936		5 038
8		1 644		1 202
9	973; FP: 912		771; FP: 1 034	
10	519; FP: 1 174		383; FP: 1 142	
11	1 300; FP: 990		1 493; FP: 1 567	
Medeltal	962 1 031	3 240	910 1 081	3 185
H				
BF	1 492 420		1 222 56	
FP	830 1 184		832 1 337	

röster ojämnt fördelade, så att de gav stora majoriteter men endast i 4 kretsar. Där blev tre marginaler över 3 000 och en 2 800. De borgerliga vann däremot sina kretsar ganska knappt. Det största överskottet var drygt 2 200, och två var under 1 000: 578 och 122.

I 300-indelningen fick den borgerliga kombinationen 5 av 11 mandat båda åren både mot SD och mot SD + K. Ett av dem tillföll BF (landsbygds-kretsen i Falu domsaga) och de övriga FP. Skillnaden i röstandelarnas spridning var relativt liten mellan BF och FP i 230-serien, medan BF hade klart större spridning än FP i 300-serien. H hade liten spridning i sina röstandelar och en starkt positiv korrelation med FP:s andelar. FP hade starkare negativ korrelation med SD än vad BF hade. Största spridningen i an-

delar visade SD. De hade, liksom BF, större spridning i 300-indelningen än i 230-indelningen 1952. De borgerligas marginaler var genomgående små, ingen över 1 500 och tre under 1 000 mot en under 1 000, och 4 över 3 000 för SD + K. Röstandelarna i hela länet angav således mera hur starka kombinationerna var i »sina» kretsar än hur många kretsar de hade, vilket medförde att SD i ett fall fick en tilldelning under sin proportionella andel.

X. Gävleborgs län

Tabell II X: 1. Partifördelningen i Gävleborgs län.

Valår	Parti							Antal godkända röster
	H	BF	FP	SD	K	Ö	SD+K	
1952	7,6	11,2	19,4	53,9	7,9	—	61,8	144 806
1956	9,9	10,0	19,6	51,6	8,9	—	60,5	148 709

SD, K och SD + K noterade i länet röstandelar väsentligt högre än motsvarande andelar i hela landet. BF var obetydligt starkare än i hela riket, medan H och FP hade mycket lägre röstandelar. FP var länets näst största parti, BF var klart större än H 1952, medan de båda partierna låg lika 1956. År 1952 var H länets minsta parti, men passerade 1956 K, trots att även dessa ökade sin andel av rösterna. Även FP:s andel ökade något, medan BF:s och SD:s minskade. Även andelen SD + K sjönk.

Med 230 mandat totalt fick länet 9 mandat och med 300 mandat 12. Medeltalet invånare per krets 1952 blev med 9 kretsar 31 892 (intervall 28 892—34 892) och med 12 kretsar 23 919 (intervall 21 419—26 419). Utanför det anvisade intervallet för invånarantalet hamnade femte kretsen i 300-indelningen, vilken fick 16 invånare för litet. År 1956 var medeltalet 32 505 och 24 378. Av länets 287 032 invånare 1952 tillhörde 130 926 Gästrikland, som kan tilldelas fyra egna kretsar av länets nio i 230-indelningen. Vid 12 mandat kommer antalet invånare per krets i Gästrikland och Hälsingland mycket nära gränserna för det anvisade intervallet för folkmängden, om de båda landskapen skall ha egna kretsar. De får därför dela en krets (den sjätte) i 300-serien mellan sig. Med något ändrade regler för kretskonstruktionen skulle detta dock lätt ha undvikits (se sid. 242 f).

Efter ändringar i kommunindelningen överflyttades 1956 i 230-serien ett område från nionde till åttonde kretsen och i 300-serien områden från tionde till nionde och från elfte till tolfte.

Gävle utom de yttre stadsdelarna på båda sidorna om Gävlefjärden (Bomhus, Strömsbro m. fl.) bildar första kretsen i 230-indelningen. De undantagna stadsdelarna tillhör andra kretsen som dessutom består av Valbo och Hille. Den omsluter således första kretsen. Tredje kretsen är södra Gästrikland med Hofors och Storvik, medan Sandviken, Järbo, Ockelbo och Hamrånge, dvs. resterande delen av Gästrikland, utgör fjärde kretsen. Femte

kretsen inleder Hälsinglandskretsarna och omfattar Söderhamn och tre kommuner vid kusten. Norrut fortsätter sjunde kretsen med kustkommunerna upp till norra länsgränsen. Den kretsen innehåller Hudiksvall. Sjätte kretsen ligger innanför femte. Dess kommuner grupperar sig kring Bollnäs, som också ingår i den. Åttonde kretsen i sydvästra Hälsingland innanför sjätte kretsen är en ren landsbygdskrets. Detsamma gäller om nionde kretsen norr om åttonde kretsen. Den innehåller bl. a. Ljusdal och Delsbo och gränsar i öster till sjunde kretsen.

I 300-indelningen bildar norra delen av Gävle första kretsen och södra delen av staden andra distriktet. Valbo och Hille och länets två sydligaste kommuner är tredje kretsen, medan de fyra kommunerna väster om Storsjön utgör fjärde kretsen. Sandviken och Årsunda på var sin sida om Storsjön är femte kretsen. De återstående tre kommunerna i Gästrikland plus Hanebo och Skog blir sjätte kretsen. Utefter kusten fortsätter indelningen med Söderhamn och Söderala i sjunde kretsen. Norrala norr därom har förenats med Rengsjö och Bollnäs till en diskutabel åttonde krets. Innanför Bollnäs kretsen följer nionde kretsen med Alfta, Ovanåker, Färila-Kårböle och Los. Återstoden av Västra Hälsinglands domsaga norr om nionde kretsen bildar tionde kretsen. Hudiksvall med angränsande kommuner ligger i elfte kretsen och resten av Norra Hälsingtuna domsaga i tolfte kretsen.

SD hade sina största röstandelar i länets södra kretsar med undantag av första kretsen. I någon krets nådde SD + K 75 % av rösterna. Sina lägsta andelar hade partiet i första kretsen och i de norra kretsarna. SD + K hade överallt över 50 % av rösterna utom i första kretsen, som var H:s och FP:s bästa krets, medan BF noterade sin största röstandel i Delsbokretsen (den sista). SD minskade i alla kretsar, medan FP:s förändringar var riktade åt båda hållen.

Kretsarna i 230-indelningen

1. Del av Gävle

	1—5, 7—10				1 A—5 C, 7 A—10 B			
	1952				1956			
H	2 814	3 037	16,4		3 347	3 601	18,6	SD SD
BF	39	39	0,2	SD	29	29	0,1	FP FP
FP	5 687	5 885	31,8		6 003	6 234	32,3	FP FP
SD	8 983	9 146	49,5		8 612	8 766	45,4	FP FP
K	376	379	2,1	51,6	689	694	3,6	49,0
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	17 899	18 486			18 680	19 324		
	approx 32 985				approx 36 722			

2. Del av Gävle (6 A, 6 B, 11—13; 1956: 6 A, 6 B, 11 A—13), Valbo, Hille

	1952				1956			
H	770	831	5,7		1 048	1 127	7,4	
BF	507	513	3,5	SD	495	499	3,3	SD
FP	2 582	2 672	18,3		2 808	2 916	19,0	
SD	9 486	9 658	66,3		9 448	9 617	62,7	
K	900	907	6,2	72,5	1 164	1 173	7,6	70,3
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	14 245	14 581			14 963	15 332		
	approx 30 868				approx 30 538			

3. Ovensjö, Storvik, Hofors, Torsåker, Årsunda, Österfärnebo, Hedesunda

	1952				1956			
H	1 141	1 231	7,7		1 405	1 511	9,3	
BF	1 756	1 778	11,2	SD	1 653	1 667	10,2	
FP	2 858	2 958	18,6		2 772	2 878	17,6	
SD	8 111	8 258	51,9		8 217	8 364	51,3	
K	1 674	1 687	10,6	62,5	1 876	1 890	11,6	
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	15 540	15 912			15 923	16 310		
	32 421				33 100			

4. Sandviken, Ockelbo, Järbo, Hamrånge

	1952				1956			
H	1 355	1 462	7,8		1 863	2 004	10,1	
BF	1 082	1 095	5,9	SD	1 025	1 034	5,2	
FP	2 691	2 785	14,9		2 828	2 937	14,9	
SD	12 002	12 219	65,3		12 357	12 578	63,6	
K	1 122	1 131	6,1	71,4	1 221	1 230	6,2	
Ö	1	1	—		—	—	—	
S	18 253	18 693			19 294	19 783		
	34 652				36 315			

5. Söderhamn, Skog, Söderala, Norrala

	1952				1956			
H	1 041	1 123	6,3		1 387	1 492	8,0	
BF	1 567	1 586	8,8	SD	1 438	1 451	7,8	
FP	2 490	2 577	14,3		2 747	2 852	15,4	
SD	10 487	10 677	59,3		10 457	10 644	57,3	
K	2 017	2 033	11,3	70,6	2 130	2 146	11,5	
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	17 602	17 996			18 159	18 585		
	33 320				33 907			

6. Bollnäs, Rengsjö, Hanebo, Bollnäs lk, Arbrå

	1952				1956			
H	703	759	5,2		1 209	1 301	8,9	
BF	2 280	2 308	15,8	SD	1 953	1 970	13,5	
FP	2 843	2 942	20,1		2 954	3 067	20,9	
SD	6 969	7 095	48,6		6 760	6 881	47,0	
K	1 488	1 499	10,3	58,9	1 411	1 422	9,7	
Ö	1	1	—		—	—	—	
S	14 284	14 604			14 287	14 641		
	29 108				29 139			

7. Hudiksvall, Enånger, Njutånger, Hälsingtuna, Harmånger, Gnarp

	1952				1956			
H	833	899	6,0		1 141	1 227	8,0	
BF	2 502	2 533	16,8	SD	2 297	2 317	15,2	
FP	2 947	3 050	20,2		2 920	3 032	19,9	
SD	6 715	6 837	45,4		6 654	6 773	44,4	
K	1 727	1 740	11,6	57,0	1 893	1 907	12,5	
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	14 724	15 059			14 905	15 256		
	29 482				29 704			

8. Alfta, Ovanåker, Los, Färila-Kårböle, Järvsö

	1952				1956			
H	713	769	5,5		1 197	1 288	9,2	SD SD
BF	2 701	2 734	19,5	SD	2 434	2 455	17,5	SD SD
FP	2 771	2 868	20,5		2 802	2 910	20,8	FP SD
SD	6 777	6 900	49,3		6 249	6 361	45,4	SD SD
K	718	724	5,2	54,5	990	998	7,1	52,5
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	13 680	13 995			13 672	14 012		
	31 018				30 226			

9. Ramsjö, Ljusdal, Ljusdals köp., Delsbo, Bjuråker, Forsa, Bergsjö, Hassela

	1952				1956			
H	792	855	5,5		1 053	1 133	7,3	SD SD
BF	3 538	3 582	23,2	SD	3 448	3 478	22,5	SD SD
FP	2 338	2 420	15,6		2 151	2 234	14,4	BF ¹ SD
SD	7 101	7 230	46,7		6 680	6 800	44,0	SD SD
K	1 384	1 395	9,0	55,7	1 805	1 819	11,8	55,8
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	15 153	15 482			15 137	15 464		¹ 45 r
	33 178				32 890			

Kretsarna i 300-indelningen

1. Del av Gävle

	1—4, 6 A—7				1 A—4, 6 A—7 B			
	1952				1956			
H	2 258	2 437	20,0	SD SD	2 543	2 736	22,3	SD SD
BF	25	25	0,2	FP FP	23	23	0,2	FP FP
FP	3 811	3 944	32,4	FP FP	3 863	4 011	32,7	FP FP
SD	5 437	5 535	45,4	FP FP	5 012	5 102	41,5	FP FP
K	239	241	2,0	47,4	402	405	3,3	44,8
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	11 770	12 182			11 843	12 277		
	approx 22 409				approx 23 156			

2. Del av Gävle

	5, 8—13				5 A—5 C, 8—13			
	1952				1956			
H	902	973	7,2		1 271	1 367	9,5	
BF	23	23	0,2	SD	13	13	0,1	SD
FP	3 069	3 176	23,5		3 472	3 605	24,9	
SD	8 689	8 846	65,3		8 543	8 696	60,1	
K	516	520	3,8	69,1	772	778	5,4	65,5
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	13 199	13 538			14 071	14 459		
	approx 25 175				approx 27 506			

3. Österfärnebo, Hedesunda, Valbo, Hille

	1952				1956			
H	618	667	6,5		839	903	8,3	
BF	1 163	1 177	11,5	SD	1 079	1 088	10,0	SD
FP	2 134	2 208	21,6		2 196	2 280	21,0	
SD	5 389	5 487	53,7		5 603	5 703	52,5	
K	675	680	6,7	60,4	883	890	8,2	60,7
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	9 979	10 219			10 600	10 864		
	22 490				22 814			

4. Ovansjö, Storvik, Hofors, Torsåker

1952				1956			
H	862	930	7,6	1 020	1 097	8,8	
BF	889	900	7,3	848	855	6,9	SD
FP	1 977	2 046	16,6	1 894	1 967	15,8	
SD	6 803	6 926	56,4	6 766	6 887	55,4	
K	1 476	1 487	12,1	1 609	1 621	13,1	68,5
Ö	—	—	—	—	—	—	—
S	12 007	12 289		12 137	12 427		
	24 159			24 769			

5. Sandviken, Årsunda

1952				1956			
H	811	875	7,4	1 166	1 254	9,7	
BF	230	233	2,0	255	257	2,0	SD
FP	1 755	1 816	15,4	1 966	2 041	15,8	
SD	7 801	7 942	67,4	8 225	8 372	65,0	
K	918	925	7,8	970	977	7,5	72,5
Ö	1	1	—	—	—	—	—
S	11 516	11 792		12 582	12 901		
	21 403			23 272			

6. Järbo, Ockelbo, Hamrånge, Skog, Hanebo

1952				1956			
H	794	857	7,1	1 100	1 183	9,7	
BF	1 914	1 938	16,0	1 734	1 749	14,3	SD
FP	1 703	1 762	14,6	1 618	1 680	13,8	
SD	6 817	6 940	57,3	6 809	6 931	56,7	
K	596	601	5,0	666	671	5,5	62,2
Ö	—	—	—	—	—	—	—
S	11 824	12 098		11 927	12 214		
	23 615			23 211			

7. Söderhamn, Söderala

1952				1956			
H	897	968	6,7	1 155	1 243	8,4	
BF	618	626	4,4	565	570	3,8	SD
FP	1 957	2 025	14,1	2 231	2 317	15,5	
SD	8 741	8 899	61,9	8 689	8 845	59,3	
K	1 840	1 854	12,9	1 929	1 944	13,0	72,3
Ö	—	—	—	—	—	—	—
S	14 053	14 372		14 569	14 919		
	25 982			26 735			

8. Bollnäs, Rengsjö, Norrala, Bollnäs lk.

1952				1956			
H	552	596	5,6	909	978	9,0	
BF	1 894	1 917	18,0	1 610	1 624	15,0	SD
FP	2 007	2 077	19,5	2 173	2 256	20,9	
SD	4 986	5 076	47,7	4 946	5 035	46,5	
K	973	980	9,2	926	933	8,6	55,1
Ö	1	1	—	—	—	—	—
S	10 413	10 647		10 564	10 826		
	21 936			22 068			

9. Alfta, Ovanåker, Los, Färila-Kärböle

1952				1956			
H	606	654	5,8	1 005	1 081	9,4	
BF	1 986	2 010	17,8	1 780	1 795	15,6	SD
FP	2 198	2 275	20,2	2 287	2 375	20,7	
SD	5 836	5 942	52,6	5 453	5 551	48,4	
K	403	406	3,6	676	681	5,9	54,3
Ö	—	—	—	—	—	—	—
S	11 029	11 287		11 201	11 483		
	24 152			23 751			

Tabell II X: 3. Mandatfördelningen i Gävleborgs län vid 300 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och med mandatfördelningen vid proportionella system. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval								
			d' Hondt	jämk. uddatal	alt. med SD utan K				alt. med SD + K				
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	
1952	H	0,91	1	1									
	BF	1,34	1	1									
	FP	2,33	2	2									
	SD	6,47	7	7	12	11	10	11	12	11	11	11	11
	K	0,95	1	1									
	S	12,00	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12
1956	H	1,18	1	1									
	BF	1,20	1	1									
	FP	2,35	2	2									
	SD	6,20	7	7	12	11	9	11	12	11	11	11	11
	K	1,07	1	1									
	S	12,00	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12
Förändring 1952—56	H	+ 0,27											
	BF	- 0,14											
	FP	+ 0,02											
	SD	- 0,27											
	K	+ 0,12											
	S												

Tabell II X: 4. Kretsarnas fördelning efter folkmängd i Gävleborgs län.

Folkmängd (i tusental)	230 mandat		300 mandat	
	1952	1956	1952	1956
18—				
20—			2	
22—			4	7
24—			5	2
26—			1	3
28—	2	2		
30—	2	2		
32—	4	3		
34—	1			
36—		2		
38—				
40—				
42—				
44—				
46—				
48—				
50—				
52—				
Summa	9	9	12	12

Tabell II X: 5. Röstmarginalerna i alternativ 3, SD + K, i Gävleborgs län.

Valkrets	230 mandat					
	1952		1956			
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K		
1		564	404; FP: 2 633			
2		6 549		6 248		
3		3 978		4 198		
4		8 008		7 833		
5		7 424		6 995		
6		2 585		1 965		
7		2 095		2 104		
8		1 253		706		
9		1 768		1 774		
Medeltal		3 803	404	2 633	3 978	
H						
BF			404	2 633		
FP						
	300 mandat					
	1952		1956			
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K		
1	630; FP: 1 507		1 263; FP: 1 275			
2		5 194		4 489		
3		2 115		2 322		
4		4 537		4 589		
5		5 943		5 797		
6		2 984		2 990		
7		7 134		6 659		
8		1 466		1 110		
9		1 409		981		
10		2 002		1 556		
11		1 897		1 889		
12		170		305		
Medeltal	630	1 507	3 168	1 263	1 275	2 972
H						
BF				1 263	1 275	
FP	630	1 507				

SD nådde absolut majoritet i 4 av 9 kretsar i 230-indelningen båda åren. I 300-indelningen blev antalet 7 av 12 första valet och 6 av 12 andra valet.

SD tog samtliga mandat med följande undantag. I 230-indelningen 1956 och 300-indelningen båda åren tog FP Gävlekretsen resp. norra Gävlekretsen utom då H och FP räknades för sig. FP erövrade 1956 dessutom en nordlig inlandskrets vid H + BF + FP mot SD utan K. BF vann Delsbokretsen som kretsens största borgerliga parti i samma alternativ i 300-serien 1952 och i båda indelningarna 1956. SD vann alltså alla mandat eller alla utom ett utom i alternativ 3, SD utan K. År 1952 gick de där miste om två platser i 300-serien och år 1956 om tre platser i båda serierna. Marginalen för SD + K mot H + BF + FP var mycket liten i Delsbokretsen i 300-indel-

ningen. Flera av SD + K:s marginaler var synnerligen stora. SD + K vann fyra kretsar med ungefär 4 000 rösters övervikt eller mera mot den borgerliga kombinationen båda valen och i båda serierna. Spridningarna i röstandelar var 1952 större i 300-serien än i 230-serien för alla partier utom FP.

SD blev alltid överrepresenterade. Ett mandat för BF och två för FP i alternativ 3 betydde proportionell representation.

För att undvika en för Gästrikland och Hälsingland gemensam krets i 300-serien kan kretskonstruktionen utföras exempelvis på följande sätt. Länets 12 mandat fördelas på Gästrikland och övriga delar av länet enligt samma regler som användes för att fördela mandaten på nuvarande andrakammarkretsar. Gästrikland får då 5 mandat, övriga delar 7. Antal invånare pr krets 1952 blir då i Gästrikland 26 185 och i resten av länet 22 301. För kretsarnas folkmängd anvisas intervall kring dessa medeltal. De fem Gästrikrekretsarnas folkmängder skall således ligga inom intervallet 23 685—28 625 och de sju andra kretsarnas inom intervallet 19 801—24 801. Nedanstående 12 kretsar kan då erhållas.

1. Gävle 1—4, 6A—7 (1956: 1A—4, 6A—7B), Hille; approx 25 804 inv 1952; är den ordinarie 300-seriens första krets plus Hille; tillfaller SD i första alternativet båda åren och i fjärde alternativet, SD + K, 1952 men i övrigt FP.
2. Gävle 5,8—13 (1956: 5A—5C, 8—13); approx 25 175 inv 1952; den ordinarie seriens andra krets oförändrad; absolut majoritet för SD.
3. Sandviken, Årsunda, Österfärnebo, Hedesunda; 27 624 inv 1952; absolut majoritet för SD.
4. Ovansjö, Storvik, Hofors, Torsåker; 24 159 inv 1952; den ordinarie seriens fjärde krets oförändrad; absolut majoritet för SD.
5. Ockelbo, Järbo, Valbo, Hamrånge; 28 164 inv 1952; absolut majoritet för SD.
6. Skog, Söderala, Hanebo; 22 719 inv 1952; absolut majoritet för SD.
7. Söderhamn, Rengsjö, Norrala, Enånger; 20 015 inv 1952; tillfaller SD.
8. Bollnäs, Bollnäs lk, Arbrå; 22 035 inv 1952; tillfaller SD.
9. Alfta, Ovanåker, Järvsö; 21 763 inv 1952; tillfaller SD utom i tredje alternativet, SD utan K, både åren och tredje alternativet, SD + K, 1956, där kretsen går till FP.
10. Los, Färila-Kårböle, Ramsjö, Ljusdal, Ljusdals köp; 22 068 inv 1952; tillfaller SD, som 1952 har absolut majoritet.
11. Hudiksvall, Njutånger, Forsa, Hälsingtuna; 23 857 inv 1952; ordinarie seriens elfte krets minus Enånger; tillfaller SD utom i tredje alternativet, SD utan K, 1956, där FP vinner med 16 röster.
12. Delsbo, Bjuråker, Harmånger, Gnarp, Bergsjö, Hassela; 23 649 inv 1952; ordinarie seriens tolfte krets oförändrad; tillfaller SD utom i tredje alternativet, SD utan K, där BF får mandatet.

Indelningen ger 1952 6 och 1956 5 kretsar med absolut majoritet för SD. Mandatfördelningen skiljer sig från den ordinarie indelningen 1952 genom att FP får 2 platser i alternativ 3, SD utan K, och blir utan mandat i alternativ 4, SD + K, och 1956 genom att FP får 3 resp 2 mandat i alternativ 3.

Y. Västernorrlands län

Tabell II Y: 1. Partifördelningen i Västernorrlands län.

Valår	Parti							Antal godkända röster
	H	BF	FP	SD	K	Ö	SD+K	
1952	8,2	12,3	18,9	53,7	6,9	—	60,6	150 115
1956	9,5	11,5	19,5	52,0	7,5	—	59,5	151 443

SD hade mycket större röstandel i länet än i hela landet, och även K hade en andel över sitt medeltal, vilket gav en mycket hög siffra för SD + K. BF var något starkare än i hela riket, medan H och FP var svagare. H hade mindre andel än BF och var snarast av samma storleksordning som K. FP var länets andra parti. Det ökade sin andel av rösterna 1956, men i övrigt noteras de vanliga förändringarna.

I 230-indelningen fick länet 9 platser och i 300-indelningen 12. Medeltalet invånare pr krets 1952 blev med 9 kretsar 31 663 (intervall 28 663—34 663) och med 12 kretsar 23 747 (intervall 21 247—26 247). I 300-indelningen fick en krets 45 invånare för litet. Medeltalen 1956 blev 32 152 och 24 114. Medelpad hade 111 563 invånare 1952. Det hade varit värdefullt om länets landskapsdelar hade fått helt egna kretsar. Men Medelpad kan tyvärr inte bilda ett antal hela kretsar inom det för 230-seriens kretsar anvisade befolkningsintervallet. I 300-serien faller däremot antalet invånare pr krets inom intervall, när Medelpad tilldelas 5 kretsar. Kommunerna låter sig dock inte med fördel fördelas på kretsar, som är tillräckligt små för att fem skall rymmas inom landskapet, särskilt inte om Sundsvall skall bilda egen krets. Landskapen får därför i båda indelningarna en gemensam krets. För att undvika detta kan samma förfarande som ovan demonstrerades för Gävleborgs län användas (se sid 251 f).

Första kretsen i 230-indelningen består av Medelpads västra domsaga utom Attmar i sydöst, som ingår i andra kretsen tillsammans med grannkommunen Njurunda och större delen av Sundsvall. Norra delen av staden, Alnö, Skön och Timrå bildar tredje kretsen. Sundsvall har alltså delats, trots att staden med tillägg exempelvis av Alnö kunde ha blivit en krets. Kommunerna i denna del av länet var så pass stora att det mötte svårigheter att konstruera kretsar av passande storlek utan att dela kommuner. Av de olika delningsförslag som uppgjordes, valdes det här presenterade såsom

det på det hela taget mest acceptabla, varmed givetvis inte påstås att det är det bästa tänkbara. — Även fjärde och femte kretsarna klyver en kommun i Ångermanland, Säbrå, av vilken de tre södra socknarna tillsammans med Indalsliden och Hässjö i Medelpad ingår i Härnösands krets (fjärde) och de två norra socknarna tillsammans med Högsjö och Ytterlännäs ingår i Kramfors krets (femte). Sollefteå, Långsele och en rad kommuner norr om Ångermanälven (Ullånger, Nordingrå m. fl.) bildar sjätte kretsen. Sjunde kretsen längs övre älv dalen omfattar Ångermanlands västra domsaga plus Resele. Åttonde kretsen med Örnsköldsvik, Själevad och Nätra och nionde kretsen norr därom omfattar tillsammans Ångermanlands norra domsaga.

Indelningen till 12 kretsar börjar med inre delen av Medelpads västra domsaga, varefter andra kretsen tar återstoden av denna plus Njurunda. Sundsvall är egen krets (tredje), Alnö, Skön och Timrå bildar tillsammans en krets (fjärde). Även i denna indelning delas Säbrå. De två norra socknarna ingår i femte kretsen, som dessutom omfattar de två kommuner som i norr återstår av Medelpad samt Långsele och Helgum i Ångermanland. Resten av Säbrå har förenats med Härnösand till sjätte kretsen. Sjunde kretsen är Kramfors och två kommuner på var sin sida om älven. Åttonde kretsen är återstående kommuner nedanför Sollefteå i Ångermanlands södra och mellersta domsagor. Sollefteå tillhör en krets som fortsätter norrut med Resele, Anundsjö och Björna i norra domsagan (tionde kretsen). Resten av Ångermanlands västra domsaga från Ramsele och Ådals-Liden till Tåsjö bildar nionde kretsen. Elfte kretsen utgöres av Själevad, Nätra och Mo, medan Örnsköldsvik ingår i den avslutande tolfte kretsen. Indelningen med dess delning av en kommun, en för liten krets, och en egendomligt utformad krets på båda sidor om landskapsgränsen kan knappast betecknas som fullt tillfredsställande.

SD:s bästa krets var kretsen med Timrå och Skön. Relativt låga andelar noterades för SD i Sundsvall, Härnösand och i den sista kretsen, där i stället FP hade sina höga värden. K var många i Kramfors kretsen. I Sundsvall och Härnösand hade även H sina högsta andelar, som dock var lägre än FP:s i samma kretsar. BF nådde sina största andelar i landsbygds- och Sollefteå kretsarna i Ådalen och i sista kretsen. Förändringarna för SD var övervägande nedåtriktade och förändringarna för FP övervägande uppåtriktade. I Sundsvall minskade H sin andel av rösterna.

Kretsarna i 230-indelningen

1. Haverö, Borgsjö, Ånge, Torp, Stöde, Selånger, Tuna

	1952				1956			
H	958	1 042	6,1		1 228	1 342	7,9	
BF	2 576	2 611	15,4	SD	2 354	2 381	14,1	SD
FP	3 070	3 190	18,8		3 183	3 308	19,6	
SD	8 717	8 954	52,7		8 312	8 489	50,3	
K	1 173	1 185	7,0	59,7	1 363	1 376	8,1	58,4
Ö	—				—			
S	16 494	16 982			16 440	16 896		
	33 787				34 186			

2. Sundsvall 1—5, 10—12, Attmar, Njurunda

	1952				1956			
H	1 404	1 527	8,9		1 426	1 559	8,8	
BF	970	983	5,8	SD	1 009	1 021	5,7	SD
FP	3 955	4 109	24,0		4 480	4 657	26,2	
SD	8 839	9 079	53,1		8 756	8 943	50,2	
K	1 386	1 400	8,2	61,3	1 606	1 622	9,1	59,3
Ö	—				—			
S	16 554	17 098			17 277	17 802		
	31 425				32 878			

3. Sundsvall 6—9, Alnö, Skön, Timrå

	1952				1956			
H	1 775	1 930	10,1		1 963	2 146	10,7	
BF	465	471	2,5	SD	630	637	3,2	SD
FP	3 889	4 041	21,3		4 227	4 394	22,0	
SD	10 914	11 211	59,0		11 082	11 318	56,6	
K	1 332	1 346	7,1	66,1	1 490	1 505	7,5	64,1
Ö	—				—			
S	18 375	18 999			19 392	20 000		
	34 239				37 388			

4. Härnösand, Indals-Liden, Hässjö, Säbrå (utom Viksjö och Stigsjö)

	1952				1956			
H	1 881	2 046	12,0	SD SD	2 420	2 646	15,3	SD SD
BF	1 866	1 891	11,1	SD SD	1 745	1 765	10,2	SD SD
FP	4 205	4 369	25,7	FP SD	4 015	4 173	24,2	FP SD
SD	7 926	8 142	47,8	SD SD	7 716	7 880	45,6	SD SD
K	564	570	3,4	51,2	804	812	4,7	50,3
Ö	—				—			
S	16 442	17 018			16 700	17 276		
	33 314				34 127			

5. Kramfors, del av Säbrå (Stigsjö, Viksjö), Högsjö, Ytterlännäs

	1952				1956			
H	610	663	4,0		875	957	6,1	
BF	1 500	1 520	9,2	SD	1 324	1 339	8,5	SD
FP	2 045	2 125	12,9		1 827	1 899	12,0	
SD	9 276	9 528	57,7		8 914	9 104	57,6	
K	2 650	2 678	16,2	73,9	2 470	2 494	15,8	73,4
Ö	—				—			
S	16 081	16 514			15 410	15 793		
	29 069				27 640			

6. Sollefteå, Noraström, Nordingrå, Ullånger, Bjarträ, Boteå, Långsele

	1952				1956			
H	1 536	1 670	9,2		1 775	1 940	10,9	
BF	3 512	3 559	19,7	SD	3 297	3 335	18,8	SD
FP	2 350	2 442	13,5		2 289	2 379	13,4	
SD	9 313	9 566	52,9		8 956	9 147	51,6	
K	836	845	4,7	57,6	928	937	5,3	56,9
Ö	—				—			
S	17 547	18 082			17 245	17 738		
	33 591				32 526			

7. Resele, Helgum, Ramsele, Ådals-Liden, Junsele, Fjällsjö, Tåsjö

1952				1956			
H	720	783	5,5	940	1 028	7,2	
BF	2 894	2 933	20,6	2 638	2 668	18,8	SD
FP	1 019	1 059	7,4	1 116	1 160	8,2	
SD	8 159	8 381	58,7	7 987	8 157	57,5	
K	1 099	1 110	7,8	1 170	1 181	8,3	65,8
Ö	—	—	—	4	4	—	—
S	13 891	14 266		13 855	14 198		
	29 055			29 301			

8. Örnköldsvik, Nätra, Själeavad

1952				1956			
H	1 452	1 579	9,7	1 466	1 603	9,4	
BF	3 343	3 361	8,4	1 404	1 420	8,3	SD
FP	3 494	3 630	22,4	3 883	4 036	23,6	
SD	8 664	8 900	54,8	9 029	9 221	53,8	
K	761	769	4,7	831	839	4,9	58,7
Ö	—	—	—	—	—	—	—
S	15 714	16 239		16 613	17 119		
	31 752			32 939			

9. Anundsjö, Mo, Arnäs, Grundsunda, Gideå, Björna, Trehörningssjö

1952				1956				
H	970	1 055	7,1	SD SD	1 012	1 106	7,6	SD SD
BF	3 111	3 153	21,1	SD SD	2 872	2 905	19,9	SD SD
FP	3 293	3 421	22,9	FP FP	3 399	3 533	24,1	FP FP
SD	6 643	6 824	45,8	SD SD	6 374	6 510	44,5	SD SD
K	456	461	3,1	48,9	562	568	3,9	48,4
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	14 473	14 914			14 219	14 622		
	28 737				28 380			

Kretsarna i 300-indelningen

1. Haverö, Borgsjö, Ånge, Torp, Stöde

1952				1956			
H	713	775	6,6	853	932	8,1	
BF	1 587	1 608	13,6	1 386	1 402	12,2	
FP	2 070	2 151	18,2	2 109	2 192	19,0	SD
SD	6 163	6 331	53,6	5 807	5 931	51,5	
K	931	941	8,0	1 055	1 065	9,2	60,7
Ö	—	—	—	—	—	—	—
S	11 464	11 806		11 210	11 522		
	23 543			23 572			

2. Selånger, Tuna, Attmar, Njurunda

1952				1956			
H	512	557	4,2	678	741	5,6	
BF	1 913	1 939	14,8	1 847	1 868	14,0	
FP	2 224	2 311	17,6	2 379	2 473	18,5	SD
SD	6 911	7 099	54,0	6 764	6 908	51,8	
K	1 217	1 230	9,4	1 339	1 352	10,1	61,9
Ö	—	—	—	—	—	—	—
S	12 777	13 136		13 007	13 342		
	24 413			24 944			

3. Sundsvall

	1952				1956			
H	2 329	2 533	18,3	SD SD	2 193	2 397	16,5	SD SD
BF	82	83	0,6	FP FP	208	210	1,4	FP FP
FP	4 269	4 435	32,0	FP FP	4 784	4 972	34,2	FP FP
SD	6 100	6 266	45,3	FP FP ¹	6 096	6 226	42,9	FP FP
K	520	525	3,8	49,1	714	721	5,0	47,9
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	13 300	13 842		¹ 94 r	13 995	14 526		
	26 198				27 674			

4. Alnö, Skön, Timrå

	1952				1956			
H	583	634	4,4		893	976	6,4	
BF	429	435	3,0	SD	552	558	3,6	SD
FP	2 351	2 443	17,1		2 618	2 721	17,8	
SD	9 296	9 549	66,8		9 483	9 685	63,3	
K	1 223	1 236	8,7	75,5	1 351	1 364	8,9	72,2
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	13 882	14 297			14 897	15 304		
	25 297				28 262			

5. Indals-Liden, Hässjö, Viksjö och Stigsjö (i Säbrå), Långsele, Helgum

	1952				1956			
H	584	635	5,5		883	965	8,6	
BF	2 070	2 098	18,2	SD	1 916	1 938	17,3	SD
FP	1 613	1 676	14,5		1 562	1 624	14,5	
SD	6 509	6 686	57,9		5 886	6 011	53,7	
K	449	454	3,9	61,8	650	656	5,9	59,6
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	11 225	11 549			10 897	11 194		
	22 547				21 861			

6. Härnösand, resten av Säbrå

	1952				1956			
H	1 492	1 623	15,0	SD SD	1 861	2 034	17,9	SD SD
BF	807	818	7,5	SD ¹ SD	738	746	6,6	FP ¹ SD
FP	3 064	3 183	29,3	FP FP	2 947	3 063	27,0	FP FP
SD	4 718	4 846	44,7	SD SD	4 908	5 013	44,2	SD SD
K	380	384	3,5	48,2	477	482	4,3	48,5
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	10 461	10 854		¹ 40 r	10 931	11 338		¹ 84 r
	21 202				22 337			

7. Kramfors, Högsjö, Noraström

	1952				1956			
H	496	539	4,3		631	690	5,8	
BF	1 202	1 218	9,7	SD	1 078	1 090	9,1	SD
FP	1 596	1 658	13,2		1 375	1 429	12,0	
SD	6 617	6 797	54,1		6 386	6 522	54,8	
K	2 319	2 343	18,7	72,8	2 162	2 183	18,3	73,1
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	12 230	12 555			11 632	11 914		
	21 584				20 435			

8. Nordingrå, Ullånger, Bjärträ, Boteå, Ytterlännäs

	1952				1956			
H	763	830	6,3		954	1 043	8,2	
BF	2 663	2 699	20,4	SD	2 508	2 537	20,0	SD
FP	1 593	1 655	12,5		1 445	1 502	11,8	
SD	6 982	7 172	54,1		6 619	6 760	53,2	
K	880	889	6,7	60,8	854	862	6,8	60,0
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	12 881	13 245			12 380	12 704		
	23 355				22 195			

9. Ramsele, Ådals-Liden, Junsele, Fjällsjö, Tåsjö

	1952				1956			
H	614	668	6,0		798	872	7,8	
BF	2 068	2 096	18,8	SD	1 893	1 915	17,2	SD
FP	877	911	8,1		931	968	8,7	
SD	6 354	6 527	58,5		6 240	6 373	57,2	
K	949	959	8,6	67,1	998	1 008	9,1	66,3
Ö	—	—	—		4	4		
S	10 862	11 161			10 864	11 140		
	23 351				23 669			

10. Sollefteå, Resele, Anundsjö, Björna

	1952				1956			
H	1 243	1 352	10,1		1 296	1 417	10,5	
BF	2 588	2 623	19,5	SD	2 332	2 359	17,5	SD
FP	2 342	2 433	18,1		2 567	2 668	19,8	
SD	6 526	6 704	49,8		6 434	6 571	48,7	
K	336	339	2,5	52,3	464	469	3,5	52,2
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	13 035	13 451			13 093	13 484		
	26 067				25 913			

11. Nätra, Mo, Själevad

	1952				1956			
H	797	867	6,5		881	963	6,8	
BF	1 534	1 555	11,7	SD	1 541	1 559	11,1	SD
FP	2 473	2 569	19,3		2 769	2 878	20,4	
SD	7 499	7 703	57,8		7 814	7 980	56,6	
K	625	632	4,7	62,5	714	721	5,1	61,7
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	12 928	13 326			13 719	14 101		
	26 119				27 258			

12. Örnsköldsvik, Arnäs, Grundsunda, Gideå, Trehörningsjö

	1952				1956			
H	1 180	1 283	11,8	SD SD	1 184	1 294	11,9	SD SD
BF	1 294	1 311	12,0	SD SD	1 274	1 289	11,9	SD SD
FP	2 848	2 959	27,2	FP FP	2 933	3 049	28,0	FP FP
SD	4 776	4 906	45,0	SD SD	4 689	4 789	44,1	SD SD
K	428	432	4,0	49,0	446	450	4,1	48,2
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	10 526	10 891			10 526	10 871		
	21 293				21 245			

Tabell II Y: 2. Mandatfördelningen i Västernorrlands län vid 230 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och med mandatfördelningen vid proportionella system. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval									
			d' Hondt	jämk. uddatal	alt. med SD utan K				alt. med SD + K					
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4		
1952	H	0,74		1										
	BF	1,11	1	1										
	FP	1,70	2	2				2				1		
	SD	4,83	6	5	9	9		7	9	9	9	8	9	
	K	0,62												
	S	9,00	9	9	9	9		9	9	9	9	9	9	9
1956	H	0,85	1	1										
	BF	1,04	1	1										
	FP	1,76	2	2				2				1		
	SD	4,68	5	5	9	9		7	9	9	9	8	9	
	K	0,67												
	S	9,00	9	9	9	9		9	9	9	9	9	9	
Förändring 1952—56	H	+ 0,11	+ 1											
	BF	- 0,07												
	FP	+ 0,06												
	SD	- 0,15	- 1											
	K													
	S	+ 0,05												

SD hade absolut majoritet i 7 av 9 kretsar och i 8 av 12 kretsar.

I 230-indelningen tillföll alla mandat SD i alternativen 1, 2 och 4. I alternativ 3 tog FP två mandat mot SD och ett mot SD + K. I 300-indelningen gick Sundsvallskretsen till FP i alternativen med H + FP. FP fick båda åren ytterligare två kretsar i tredje alternativet och 1956 ytterligare en i alternativ 2 mot SD utan K. Samtliga borgerliga mandat i alternativ 3 togs med små marginaler. Mot SD + K var medeltalet för de tre FP-mandatens röstöverskott i 300-indelningen 283 år 1952 och 458 år 1956. Ingen borgerlig marginal låg över 1 000. Endast en krets i vardera indelningen vanns av SD + K med marginal under 1 000, men 5 kretsar i båda indelningarna togs med över 3 000 rösters marginal. SD blev starkt överrepresenterade. FP fick proportionell representation eller mer i alternativ 3. BF var största borgerliga parti i två av 230-seriens sju kretsar och i fyra resp. tre av 300-seriens tolv kretsar 1952 och 1956. I övriga kretsar var FP större. Spridningen i röstandelar var ungefär densamma för båda partierna och för SD. Spridningarna var större i 300-indelningen för alla partier utom BF. BF:s starka kretsar hörde inte till SD:s svagare. Den negativa korrelationen med SD:s andelar var något starkare för FP än för BF (i 230-serien).

Om mandatet fördelas på länets landskap på samma sätt som de fördelas på nuvarande andrakammarkretsar, undviks givetvis de för landskapen gemensamma kretsarna. I 230-indelningen skulle Medelpad då få 4 av länets 9

Tabell II Y: 3. Mandatfördelningen i Västernorrlands län vid 300 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och med mandatfördelningen vid proportionella system. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval								
			d' Hondt	jämk. uddatal	alt. med SD utan K				alt. med SD + K				
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	
1952	H	0,98	1	1									
	BF	1,48	1	1									
	FP	2,27	2	2									
	SD	6,44	8	7	12	1	3	1	12	1	3	1	11
	K	0,83		1									
	S	12,00	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12
1956	H	1,14	1	1									
	BF	1,38	1	1									
	FP	2,34	2	2									
	SD	6,24	7	7	12	2	3	1	12	1	3	1	11
	K	0,90	1	1									
	S	12,00	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12
Förändring 1952—56	H	+ 0,16											
	BF	- 0,10											
	FP	+ 0,07											
	SD	- 0,20	- 1										
	K		+ 1										
	S	+ 0,07											

Tabell II Y: 4. Kretsarnas fördelning efter folkmängd i Västernorrlands län.

Folkmängd (i tusental)	230 mandat		300 mandat	
	1952	1956	1952	1956
18—				
20—			3	3
22—			4	4
24—			2	2
26—		1	3	2
28—	4	2		1
30—	1			
32—	3	3		
34—	1	2		
36—		1		
38—				
40—				
42—				
44—				
46—				
48—				
50—				
52—				
Summa	9	9	12	12

Tabell II Y: 5. Röstmarginalerna i alternativ 3, SD + K, i Västernorrlands län.

Valkrets	230 mandat			
	1952		1956	
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K
1		3 296		2 834
2		3 860		3 328
3		6 115		5 646
4		406		108
5		7 898		7 403
6		2 740		2 430
7		4 716		4 482
8		3 099		3 001
9	344; FP: 268		466; FP: 628	
Medeltal	344 268	4 016	466 628	3 654
H				
BF				
FP	344 268		466 628	
	300 mandat			
	1952		1956	
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K
1		2 738		2 470
2		3 522		3 178
3	240; FP: 1 902		632; FP: 2 575	
4		7 273		6 794
5		2 731		2 140
6	394; FP: 1 560		348; FP: 1 029	
7		5 725		5 496
8		2 877		2 540
9		3 811		3 626
10		635		596
11		3 344		3 301
12	215; FP: 1 648		393; FP: 1 755	
Medeltal	283 1 703	3 628	458 1 786	3 349
H				
BF				
FP	283 1 703		458 1 786	

kretsar. Folkmängdsmedeltalet 1952 skulle i Medelpad bli 27 891 (intervall 24 891—30 891) och i Ångermanland 34 681 (31 681—37 681). Kretsarna kunde få följande utsträckning.

1. Haverö, Borgsjö, Ånge, Torp, Stöde, Tuna, Attmar; 30 820 inv 1952; absolut majoritet för SD.
2. Selånger, Timrå, Indals-Liden, Hässjö; 26 512 inv 1952; absolut majoritet för SD.
3. Sundsvall; 26 198 inv 1952; ordinarie 300-seriens tredje krets oförändrad; tillfaller SD i första alternativet, FP i övriga alternativ.

4. Njurunda, Alnö, Skön; 28 033 inv 1952; absolut majoritet för SD.
5. Härnösand, Säbrå, Högsjö, Noraström, Nordingrå; 34 752 inv 1952; tillfaller SD utom i tredje alternativet, SD utan K, där kretsen går till FP.
6. Kramfors, Ullånger, Bjarträ, Boteå, Ytterlännäs; 34 029 inv 1952; absolut majoritet för SD.
7. Sollefteå, Långsele, Helgum, Ramsele, Fjällsjö, Tåsjö; 33 040 inv 1952, absolut majoritet för SD.
8. Resele, Ådals-Liden, Junsele, Anundsjö, Nätra, Mo, Björna, Trehörningsjö; 35 863 inv 1952; tillfaller SD, som 1952 har absolut majoritet.
9. Örnsköldsvik, Själevad, Arnäs, Grundsunda, Gideå; 35 722 inv 1952; absolut majoritet för SD.

Indelningen ger 7 kretsar 1952 och 6 kretsar 1956 med absolut majoritet för SD.

Mandatfördelningen skiljer sig från den ordinarie 230-seriens genom att FP båda åren får ett mandat i andra och fjärde alternativet.

I 300-indelningen skulle Medelpad få 5 av länets 12 kretsar. Folkmängdsmedeltalet 1952 skulle i Medelpad bli 22 313 (19 813—24 813) och i Ångermanland 24 772 (22 272—27 272). Nedanstående kretsar kan erhållas.

1. Haverö, Borgsjö, Ånge, Torp, Stöde; 23 543 inv 1952; ordinarie 300-seriens första krets; absolut majoritet för SD.
2. Skönsmon (Sundsvall 1 och 2), Tuna, Attmar, Njurunda; 22 423 inv 1952; absolut majoritet för SD.
3. Sundsvall utom Skönsmon; 22 528 inv 1952; tillfaller SD i första alternativet och FP i övriga alternativ.
4. Selånger, Alnö, Skön; 22 217 inv 1952; absolut majoritet för SD.
5. Timrå, Indals-Liden, Hässjö; 20 852 inv 1952; absolut majoritet för SD.
6. Härnösand, Säbrå; 23 842 inv 1952; tillfaller FP i tredje alternativet och SD i övriga alternativ.
7. Kramfors, Högsjö, Ytterlännäs; 26 429 inv 1952; absolut majoritet för SD.
8. Sollefteå, Boteå, Långsele, Resele; 22 379 inv 1952; absolut majoritet för SD.
9. Noraström, Nordingrå, Ullånger, Bjarträ, Nätra; 22 918 inv 1952; tillfaller SD.
10. Ångermanlands läns västra domsaga: Helgum, Ramsele, Ådals-Liden, Junsele, Fjällsjö, Tåsjö; 25 630 inv 1952; absolut majoritet för SD.
11. Örnsköldsvik, Själevad, Mo; 25 235 inv 1952; absolut majoritet för SD.
12. Anundsjö, Arnäs, Grundsunda, Gideå, Björna, Trehörningsjö; 26 973 inv 1952; tillfaller FP i tredje alternativet och SD i övriga alternativ.

Indelningen ger över 50 % röster för SD i 8 kretsar. Mandatfördelningen skiljer sig från den ordinarie indelningens enbart däri att FP får endast ett mandat i andra alternativet, SD utan K, 1956.

Z. Jämtlands län

Tabell II Z: 1. Partifördelningen i Jämtlands län.

Valår	Parti							Antal godkända röster
	H	BF	FP	SD	K	Ö	SD+K	
1952 ¹	15,5	14,0	16,3	51,9	2,3	—	54,2	69 037
1956	17,2	13,7	15,9	50,7	2,5	—	53,2	70 503

¹ septembervalet

SD hade över 50 % av rösterna. K hade en ringa andel av rösterna, men SD + K blev ändå klart överlägsna H + BF + FP. De borgerliga partierna var ungefär jämnstora med FP främst 1952 och H främst 1956. FP var svagare och BF starkare i länet än i hela landet, medan H hade sin ungefärliga riksandel. Förändringarna 1956 hade de gängse riktningarna men var något mindre än förändringarna i riksandelarna utom för SD + K. Ovanstående avser för 1952 siffrorna i septembervalet, vilka också användes vid mandatens fördelning inom kretsarna.

I 230-indelningen fick länet 5 platser och i 300-indelningen 6. Medeltalet invånare pr krets blev 1952 vid 5 kretsar 28 840 (intervall 25 840—31 840) och vid 6 kretsar 24 033 (21 533—26 533). Alla kretsar kom att ligga i intervallen för invånarantalet. År 1956 blev medeltalen 28 879 och 24 066. I länet ingår även Härjedalen och en bit av Hälsingland med tillsammans mindre än 17 000 invånare 1952. Delarna kan alltså inte utgöra egen krets. De ingår i Härjedalens domsaga som bildar egen krets i 300-indelningen och i 230-indelningen kompletteras med en kommun. Gränsen mellan tredje och fjärde kretsarna ändrades något 1956 i båda indelningarna på grund av ändring i kommunindelningen.

Första kretsen omfattar Jämtlands östra domsaga utom Hackås, som ingår i femte kretsen, som i övrigt utgöres av Härjedalens domsaga. Första och sista kretsen är således tillsammans två domsagor. Andra kretsen är Jämtlands norra domsaga utom Rödön, som ingår i fjärde kretsen, vilken i övrigt utgöres av Jämtlands västra domsaga utom Frösö köping. Denna och Östersund är tredje kretsen.

I 300-indelningen hade två kommuner tagits bort från Jämtlands östra domsaga för att åstadkomma första kretsen. Den ena har förenats med Jämtlands västra domsaga (utom Frösö köping) till femte kretsen, och den andra ingår jämte Frösön och de två sydligaste kommunerna i norra domsagan i tredje kretsen, som omsluter Östersund (fjärde kretsen). Återstoden av norra domsagan är andra kretsen och Härjedalens domsaga sjätte kretsen.

SD var starka i östra och norra domsagorna och i Härjedalen. De borgerliga var ungefär jämnstarka i alla kretsar, utom i Östersund, där dock H och FP var av samma storleksordning och båda hade sina högsta röstandelar. SD minskade utom i Östersund, som tillförts en del av Ås. FP ökade i Härjedalen. BF ökade i västra domsagan.

Kretsarna i 230-indelningen

1. Fors, Kälarne, Ragunda, Stugun, Bräcke, Revsund, Brunflo

	1952				1956			
H	1 564	1 677	11,2		1 843	1 963	13,0	
BF	2 348	2 387	15,9	SD	2 289	2 318	15,3	SD
FP	1 566	1 647	11,0		1 562	1 638	10,9	
SD	8 699	8 944	59,6		8 586	8 803	58,2	
K	340	345	2,3	61,9	396	400	2,6	60,8
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	14 517	15 000			14 676	15 122		
	29 812				30 381			

2. Lit, Häggenås, Hammerdal, Ström, Frostviken, Hotagen, Föllinge

	1952				1956			
H	1 632	1 750	12,8		1 718	1 829	13,5	
BF	2 339	2 377	17,4	SD	2 312	2 342	17,3	SD
FP	1 618	1 701	12,4		1 549	1 624	12,0	
SD	7 442	7 652	55,9		7 374	7 561	55,7	
K	199	202	1,5	57,4	208	210	1,5	57,2
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	13 230	13 682			13 161	13 566		
	27 131				26 546			

3. Östersund, Frösö

	1952				1956				
H	3 467	3 718	26,3	SD SD	4 044	4 306	27,5	SD SD	
BF	414	421	3,0	H H	531	538	3,4	H H	
FP	3 343	3 515	24,9	H H	3 515	3 686	23,6	H H	
SD	6 049	6 220	44,0	H H	6 632	6 800	43,4	H H	
K	256	260	1,8	45,8	324	327	2,1	45,5	
Ö	—	—	—		—	—	—		
S	13 529	14 134			15 046	15 657			
	29 272				31 594				

4. Rödön, Offerdal, Alsen, Mörsil, Kall, Åre, Undersåker, Hallen, Oviken

	1952				1956				
H	2 147	2 302	15,7	SD SD	2 240	2 385	16,7	SD SD	
BF	2 536	2 578	17,5	SD SD	2 605	2 638	18,4	SD SD	
FP	2 508	2 637	17,9	FP¹ FP¹	2 354	2 468	17,3	BF BF	
SD	6 726	6 916	47,1	SD SD	6 353	6 514	45,5	SD SD	
K	261	265	1,8	48,9	300	303	2,1	47,6	
Ö	—	—	—		—	—	—		
S	14 178	14 698		¹ 59 r före BF	13 852	14 308			
	30 263				28 714				

5. Hackås, Övre Ljungadalen, Berg, Rätan, Hede, Tännäs, Sveg, Svegs köp., Hogdal, Lillhärdal

	1952				1956			
H	1 183	1 269	11,0		1 543	1 643	13,9	
BF	1 872	1 903	16,5	SD	1 768	1 791	15,1	SD
FP	1 617	1 700	14,8		1 740	1 825	15,4	
SD	5 937	6 104	53,0		5 942	6 092	51,5	
K	535	543	4,7	57,7	486	491	4,1	55,6
Ö	2	2	—		—	—	—	
S	11 146	11 521			11 479	11 842		
	27 721				27 158			

Kretsarna i 300-indelningen

1. Fors, Kälarne, Ragunda, Stugun, Bräcke, Revsund

	1952				1956			
H	1 232	1 321	10,8		1 480	1 576	12,9	
BF	1 690	1 718	14,1	SD	1 608	1 629	13,4	SD
FP	1 194	1 256	10,3		1 180	1 237	10,1	
SD	7 389	7 597	62,3		7 227	7 410	60,7	
K	297	302	2,5	64,8	356	359	2,9	63,6
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	11 802	12 194			11 851	12 211		
	24 010				24 310			

2. Häggenås, Hammerdal, Ström, Frostviken, Hotagen, Föllinge

	1952				1956			
H	1 414	1 516	12,9		1 495	1 592	13,6	
BF	1 785	1 814	15,4	SD	1 798	1 821	15,6	SD
FP	1 394	1 466	12,4		1 341	1 406	12,0	
SD	6 662	6 850	58,1		6 570	6 736	57,5	
K	142	144	1,2	59,3	148	149	1,3	58,8
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	11 397	11 790			11 352	11 704		
	23 413				22 943			

3. Brunflo, Rödön, Lit, Frösö

	1952				1956			
H	1 838	1 971	16,4	SD SD	2 063	2 197	17,7	SD SD
BF	2 087	2 121	17,7	SD SD	2 067	2 093	16,9	SD SD
FP	1 908	2 006	16,7	BF BF	1 998	2 095	16,9	H H
SD	5 492	5 647	47,1	SD SD	5 576	5 717	46,2	SD SD
K	254	258	2,1	49,2	283	286	2,3	48,5
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	11 579	12 003			11 987	12 388		
	25 035				24 934			

4. Östersund

	1952				1956			
H	2 735	2 933	27,1	SD SD	3 152	3 357	28,5	SD SD
BF	175	178	1,7	H H	258	261	2,2	H H
FP	2 584	2 717	25,1	H H	2 571	2 696	22,9	H H
SD	4 652	4 783	44,2	H H	5 078	5 206	44,3	H H
K	205	208	1,9	46,1	244	246	2,1	46,4
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	10 351	10 819			11 303	11 766		
	21 778				23 518			

5. Hackås, Offerdal, Alsen, Mörsil, Kall, Åre, Undersåker, Hallen, Oviken

	1952				1956			
H	1 864	1 999	16,0	SD SD	1 987	2 116	17,0	SD SD
BF	2 438	2 478	19,8	SD SD	2 564	2 597	20,9	SD SD
FP	2 167	2 279	18,3	BF BF	2 068	2 169	17,5	BF BF
SD	5 394	5 546	44,4	SD SD	5 187	5 318	42,8	SD SD
K	186	189	1,5	45,9	224	226	1,8	44,6
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	12 049	12 491			12 030	12 426		
	26 120				25 290			

6. Härjedalens domsaga: Övre Ljungadalen, Berg, Rätan, Hede, Tännäs, Sveg, Svegs köp., Hogdal, Lillhärdal

	1952					1956			
H	910	976	10,0			1 211	1 290	12,9	
BF	1 334	1 356	13,9	SD		1 210	1 225	12,3	SD
FP	1 405	1 477	15,2			1 562	1 638	16,4	
SD	5 264	5 412	55,6			5 249	5 382	53,8	
K	507	515	5,3	60,9		459	463	4,6	58,4
Ö	2	2				—			
S	9 422	9 738				9 691	9 998		
	23 843					23 398			

Tabell II Z: 2. Mandatfördelningen i Jämtlands län vid 230 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och med mandatfördelningen vid proportionella system. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval									
			d' Hondt	jämk. uddatal	alt. med SD utan K				alt. med SD + K					
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4		
1952 (sept.)	H	0,78		1			1	1	1			1	1	1
	BF	0,70	1											
	FP	0,81	1	1				1					1	
	SD	2,59	3	3	5	4	3	4	5	4	3	4		
	K	0,12												
1956	S	5,00	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
	H	0,86	1	1			1	1	1		1	1	1	
	BF	0,68						1				1		
	FP	0,80	1	1										
	SD	2,54	3	3	5	4	3	4	5	4	3	4		
Förändring 1952—56	K	0,12												
	S	5,00	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
	H	+ 0,08	+ 1											
	BF	— 0,02	— 1										+ 1	
	FP	— 0,01						+ 1						
	SD	— 0,05					— 1						— 1	
	K													
	S													

SD hade absolut majoritet i 3 kretsar i båda indelningarna och båda valen.

I alternativ 1 tog SD alla mandat, i alternativ 2 och 4 alla utom Östersundskretsens mandat, vilket gick till H, och i alternativ 3 3 mandat. De borgerliga mandatet kom från Östersundskretsen (H) och västra kretsen i båda indelningarna samt från kretsen runt Östersund i 300-indelningen. Västra kretsen vanns av BF i 300-indelningen. I 230-indelningen tog FP dess mandat 1952 men förlorade det 1956 till BF, som där ökade sin andel av rösterna. Det tredje borgerliga mandatet i 300-indelningen tillföll 1952 BF och 1956 H. SD + K fick således trots sin överlägsenhet endast hälften av de 6 mandatet mot H + BF + FP. Denna kombination vann sina kretsar med små röstmarginaler, medan SD + K hade mer än dubbelt så högt medeltal för sina överskott. Spridningen i SD:s röstandel var 1952 större i 300-indelningen än i 230-indelningen.

Tabell II Z: 3. Mandatfördelningen i Jämtlands län vid 300 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och med mandatfördelningen vid proportionella system. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval								
			d'Hondt	jämk. uddatal	alt. med SD utan K				alt. med SD + K				
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	
1952 (sept.)	H	0,93	1	1			1	1			1	1	1
	BF	0,84	1	1				2				2	
	FP	0,97	1	1									
	SD	3,12	3	3	6	5	3	5	6	5	3	5	
	K	0,14											
	S	6,00	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
1956	H	1,03	1	1			1	2	1		1	2	1
	BF	0,82	1	1				1				1	
	FP	0,96	1	1									
	SD	3,04	3	3	6	5	3	5	6	5	3	5	
	K	0,15											
	S	6,00	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
Förändring 1952—56	H	+ 0,10						+ 1				+ 1	
	BF	- 0,02						- 1				- 1	
	FP	- 0,01											
	SD	- 0,08											
	K												
	S	+ 0,01											

Tabell II Z: 4. Kretsarnas fördelning efter folkmängd i Jämtlands län.

Folkmängd (i tusental)	230 mandat		300 mandat	
	1952	1956	1952	1956
18—				
20—			1	
22—			2	3
24—			2	3
26—	2	2	1	
28—	2	1		
30—	1	2		
32—				
34—				
36—				
38—				
40—				
42—				
44—				
46—				
48—				
50—				
52—				
Summa	5	5	6	6

Tabell II Z: 5. Röstmarginalerna i alternativ 3, SD + K, i Jämtlands län.

Valkrets	230 mandat			
	1952		1956	
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K
1		3 578		3 284
2		2 026		1 976
3	1 174; H: 203		1 403; H: 620	
4	336; FP: 59		674; BF: 170	
5		1 775		1 324
Medeltal	755 131	2 460	1 039 395	2 195
H	1 174	203	1 403	620
BF			674	170
FP	336	59		
	300 mandat			
	1952		1956	
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K
1		3 604		3 327
2		2 198		2 066
3	193; BF: 115		382; H: 102	
4	837; H: 216		862; H: 661	
5	1 021; BF: 199		1 338; BF: 428	
6		2 118		1 692
Medeltal	684 177	2 640	861 397	2 362
H	837	216	622	382
BF	607	157	1 338	428
FP				

AC. Västerbottens län

Tabell II AC: 1. Partifördelningen i Västerbottens län.

Valår	Parti							Antal godkända röster
	H	BF	FP	SD	K	Ö	SD+K	
1952	11,9	11,9	28,2	46,0	2,0	—	48,0	115 309
1956	14,1	10,8	26,3	46,2	2,6	—	48,8	117 203

SD hade 1952 praktiskt taget lika stor röstandel i länet som i hela landet men ökade en aning 1956 och fick därigenom en andel något över medeltalet 1956. K var avsevärt svagare än i hela landet, varför SD + K kom att ligga under sitt medeltal även efter 1956 års ökning. Av de borgerliga partierna var FP mycket starkare än de andra och även starkare än i hela landet. Det minskade något mer än vanligt 1956. H och BF hade lika stor andel 1952, men efter 1956 års val var BF minsta borgerliga parti, fast med en röstandel över medeltalet. H:s låg fortfarande under riksandelen. SD var större än H + FP.

I 230-indelningen fick länet 8 mandat mot 7 i de proportionella systemen. Det var Gotlands tredje mandat som överfördes till Västerbotten. I 300-indelningen tilldelades länet 10 platser. Medeltalet invånare per krets blev 1952 med 8 kretsar 28 982 (25 982—31 982) och med 10 kretsar 23 186 (20 686—25 686). I 300-indelningen fick en krets 306 invånare för litet. Av länets 231 859 invånare 1952 bodde 59 682 i Lappland och 19 393 i Ångermanland. Den senare delen av länet är uppenbarligen för liten att vara en egen krets. Dess kommuner ingår dock i samma krets i 230-serien, medan de har delats på två kretsar i 300-serien. Lapplandsdelen upptar i 230-indelningen två egna kretsar. I 300-indelningen bildar den med tillskott av en kommun i Västerbottens tre kretsar. Genom ändringar i kommunindelningen blev gränsen mellan sjunde och åttonde kretsarna i 230-serien något ändrad 1956. Dessutom överfördes ett område från 230-seriens åttonde krets och 300-seriens nionde krets till Norrbottens län, där det i båda serierna tillföll sjätte kretsen.

Skellefteå stad kunde inte vara en egen krets med bara 19 274 invånare. Den omges nästan helt av Skellefteå landskommun med 20 419 invånare. De två kommunerna kunde då uppenbarligen inte utgöra en krets. Skellefteå landskommun delades då i båda indelningarna. I 230-indelningen förenades delarna närmast Skellefteå stad med denna till första kretsen, medan återstoden tillsammans med Jörn och Byske vid norra gränsen bildade andra kretsen. I 230-indelningen blir förhållandet detsamma beträffande Umeå stad, Holmsund (17 325 och 5 306 invånare) och den omgivande Umeå landskommun (16 424 invånare). Umeå stad, Holmsund och närmaste delen av landskommunen bildar fjärde kretsen. Norra delen av landskommunen ingår i tredje kretsen, som går längs kusten från Bureå och söderut. Södra delen är med i femte kretsen med Vännäs och Ångermanlandsdelen av länet. Degerfors, Burträsk och Norsjö är sjätte kretsen, varefter de två sista kretsarna delar på lapplandsdelen av länet, så att sjunde kretsen omfattar nedre delen med Lycksele och åttonde kretsen övre delen.

Indelningen vid 300 mandat totalt inleds med Byske, Jörn och Norsjö i norr. Skellefteå stad och Sunnanå i landskommunen är tredje kretsen, resten av landskommunen och Bureå andra kretsen. Söder därom kommer fjärde kretsen, som är Västerbottens mellersta domsaga. Sjätte kretsen är Umeå och Holmsund, vilka inte har direkt landförbindelse med varandra men ändå ansågs kunna passera som en enhet. Femte och sjunde kretsarna omfattar tillsammans Västerbottens södra domsaga och Umeå domsaga (utom Holmsund), varvid sjätte kretsen får östra delen på sin lott. Åttonde och nionde kretsen är tillsammans Lycksele tingslag plus Degerfors och Malå. Lycksele och Degerfors hör till åttonde kretsen. Tionde kretsen slutligen är Åsele och Vilhelmina tingslag.

SD var starka i Skellefteå och Umeå städer och i sista kretsen i 300-indelningen och svaga i landskommunerna längs kusten. FP:s bästa kretsar var Umeå stads och kretsarna med Lycksele och Degerfors, och BF:s bästa var landsbygdskretsarna vid kusten. H hade en mera jämn fördelning.

Kretsarna i 230-indelningen

1. Skellefteå, angränsande delar av Skellefteå lk

	1952				1956			
H	1 976	2 095	15,4		2 276	2 408	16,8	
BF	493	498	3,7	SD	443	446	3,1	SD
FP	2 643	2 738	20,2		2 660	2 745	19,1	
SD	7 439	7 671	56,4		7 924	8 123	56,5	
K	578	588	4,3	60,7	641	650	4,5	61,0
Ö	—				—			
S	13 129	13 590			13 944	14 372		
	26 801				28 825			

2. Återstoden av Skellefteå lk, Byske, Jörn

	1952				1956			
H	1 911	2 026	16,0	SD SD	2 002	2 118	17,3	SD SD
BF	2 206	2 228	17,5	SD SD	2 092	2 107	17,3	SD SD
FP	2 286	2 369	18,6	FP FP	2 079	2 145	17,6	FP¹ FP¹
SD	5 662	5 839	45,9	SD SD	5 414	5 550	45,4	SD SD
K	254	258	2,0	47,9	288	292	2,4	47,8
Ö	—				—			
S	12 319	12 720			11 875	12 212		¹ 27 r
	27 160				26 259			före H

3. Norra delen av Umeå lk, Sävar, Holmön, Bygdeå, Nysätra, Lövangær, Bureå

	1952				1956			
H	2 075	2 200	13,6	SD SD	2 414	2 554	16,2	SD SD
BF	3 936	3 975	24,6	FP FP	3 533	3 559	22,6	FP FP
FP	4 329	4 485	27,8	FP FP	3 958	4 084	26,0	FP FP
SD	5 224	5 387	33,4	SD SD	5 249	5 381	34,2	SD SD
K	89	91	0,6	34,0	153	155	1,0	35,2
Ö	—				—			
S	15 653	16 138			15 307	15 733		
	30 498				30 328			

4. Umeå, Holmsund, del av Umeå lk (Teg och Backen)

	1952				1956			
H	1 860	1 972	13,0		2 239	2 369	14,2	
BF	275	278	1,8	SD	312	314	1,9	SD
FP	4 683	4 852	32,1		4 898	5 054	30,4	
SD	7 438	7 670	50,8		8 249	8 456	50,9	
K	335	341	2,3	53,1	423	429	2,6	53,5
Ö	—				—			
S	14 591	15 113			16 121	16 622		
	29 207				32 405			

5. Nordmaling, Hörnefors, Bjurholm, Vännäs, Vännäs köp., södra delen av Umeå lk.

	1952				1956			
H	1 683	1 784	11,0	SD SD	2 227	2 356	14,6	SD SD
BF	2 778	2 805	17,3	SD SD	2 725	2 745	17,0	SD SD
FP	4 311	4 467	27,5	FP FP	3 805	3 926	24,3	FP FP
SD	6 840	7 053	43,4	SD SD	6 802	6 973	43,1	SD SD
K	131	133	0,8	44,2	160	162	1,0	44,1
Ö	—				—			
S	15 743	16 242			15 719	16 162		
	31 218				31 329			

6. Degerfors, Burträsk, Norsjö

	1952				1956			
H	1 639	1 738	12,8	SD SD	1 967	2 081	15,7	SD SD
BF	2 211	2 233	16,5	FP FP	1 914	1 928	14,5	FP FP
FP	4 222	4 374	32,3	FP FP	3 843	3 965	30,0	FP FP
SD	4 838	4 989	36,8	SD SD	4 892	5 015	37,8	SD SD
K	218	222	1,6	38,4	267	271	2,0	39,8
Ö	—	—	—	—	1	1	—	—
S	13 128	13 556			12 884	13 261		
	27 293				27 110			

7. Lycksele, Malå, Örträsk, Lycksele lk, Åsele, Fredrika

	1952				1956			
H	1 060	1 124	8,4		1 411	1 493	10,9	
BF	768	776	5,8	SD	775	781	5,7	SD
FP	4 149	4 299	31,9		3 957	4 083	29,8	
SD	6 735	6 945	51,6		6 779	6 949	50,8	
K	304	309	2,3	53,9	385	390	2,8	53,6
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	13 016	13 453			13 307	13 696		
	27 841				28 750			

8. Stensele, Sorsele, Tärna, Vilhelmina, Vilhelmina köp., Dorotea

	1952				1956			
H	680	721	5,0		1 124	1 189	7,9	
BF	875	884	6,1	SD	759	765	5,1	SD
FP	4 802	4 975	34,3		4 725	4 875	32,2	
SD	7 280	7 507	51,8		7 456	7 643	50,4	
K	402	409	2,8	54,6	663	672	4,4	54,8
Ö	1	1	—	—	—	—	—	—
S	14 040	14 497			14 727	15 144		
	31 841				33 271			

Kretsarna i 300-indelningen

1. Byske, Jörn, Norsjö

	1952				1956			
H	1 324	1 404	13,9	SD SD	1 384	1 464	15,4	SD SD
BF	1 172	1 183	11,6	SD SD	1 132	1 140	12,0	SD SD
FP	2 394	2 480	24,5	FP SD ¹	2 173	2 242	23,6	FP FP
SD	4 621	4 765	47,0	SD SD	4 253	4 360	45,8	SD SD
K	300	305	3,0	50,0	305	309	3,2	49,0
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	9 811	10 137		1 3 r	9 247	9 515		
	21 700				20 863			

2. Bureå, Skellefteå lk utom Sunnanå

	1952				1956			
H	1 708	1 811	16,0	SD SD	1 830	1 936	17,1	SD SD
BF	2 046	2 066	18,3	SD SD	1 839	1 853	16,3	SD SD
FP	1 911	1 980	17,5	BF ¹ BF ¹	1 812	1 870	16,5	H ¹ SD ²
SD	5 057	5 215	46,2	SD SD	5 251	5 383	47,5	SD SD
K	219	223	2,0	48,2	296	300	2,6	50,1
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	10 941	11 295		1 86 r	11 028	11 342		1 66 r
	23 621		före FP		23 667		före FP	2 24 r

3. Skellefteå, Sunnanå i Skellefteå lk

	1952				1956			
H	1 594	1 690	15,1		1 874	1 983	16,6	
BF	109	110	1,0	SD	115	116	1,0	SD
FP	2 226	2 306	20,5		2 280	2 353	19,6	
SD	6 380	6 579	58,6		6 766	6 936	57,9	
K	532	541	4,8	63,4	575	583	4,9	62,8
Ö	—				—			
S	10 841	11 226			11 610	11 971		
	21 564				23 346			

4. Västerbottens mellersta domsaga: Bygdeå, Nysätra, Lövvånger, Burträsk

	1952				1956			
H	1 815	1 924	15,0	SD SD	1 987	2 102	17,3	SD SD
BF	3 295	3 327	25,9	FP FP	2 961	2 983	24,6	FP FP
FP	3 460	3 585	27,9	FP FP	3 031	3 127	25,8	FP FP
SD	3 839	3 959	30,8	SD SD	3 745	3 839	31,7	SD SD
K	54	55	0,4	31,2	71	72	0,6	32,3
Ö	—				—			
S	12 463	12 850			11 795	12 123		
	24 591				23 385			

5. Hörnefors, Umeå lk, Sävar, Holmön

	1952				1956			
H	1 089	1 155	9,6	SD SD	1 654	1 750	13,8	SD SD
BF	2 441	2 465	20,6	FP FP ¹	2 208	2 224	17,5	FP FP ¹
FP	3 495	3 621	30,3	FP FP	3 408	3 516	27,6	FP FP
SD	4 507	4 648	38,8	SD SD	4 947	5 071	39,8	SD SD
K	79	80	0,7	39,5	161	163	1,3	41,1
Ö	—				—			
S	11 611	11 969		¹ 48 r	12 378	12 724		¹ 32 r
	24 238				26 071			

6. Umeå, Holmsund

	1952				1956			
H	1 613	1 710	14,2		1 825	1 931	15,0	
BF	86	87	0,7	SD	114	115	0,9	SD
FP	3 658	3 790	31,4		3 722	3 840	29,7	
SD	5 992	6 179	51,1		6 510	6 673	51,7	
K	305	310	2,6	53,7	346	351	2,7	54,4
Ö	—				—			
S	11 654	12 076			12 517	12 910		
	22 631				24 471			

7. Nordmaling, Bjurholm, Vännäs, Vännäs köp.

	1952				1956			
H	1 493	1 583	12,7	SD SD	1 855	1 962	15,8	SD SD
BF	2 063	2 083	16,8	SD ¹ SD	2 074	2 089	16,9	FP ¹ SD ¹
FP	3 410	3 533	28,4	FP FP	3 042	3 139	25,4	FP FP
SD	4 970	5 125	41,3	SD SD	4 934	5 058	40,9	SD SD
K	93	95	0,8	42,1	119	121	1,0	41,9
Ö	—				—			
S	12 029	12 419		¹ 9 r	12 024	12 369		¹ 43 r
	23 704				23 998			² 78 r

8. Lycksele, Degerfors, Örträsk, Lycksele lk.

	1952				1956			
H	1 179	1 250	9,9	SD SD	1 678	1 775	13,8	SD SD
BF	1 007	1 017	8,0	FP SD ¹	830	836	6,5	FP FP ¹
FP	4 401	4 560	35,9	FP FP	4 131	4 262	33,1	FP FP
SD	5 477	5 648	44,5	SD SD	5 597	5 737	44,5	SD SD
K	210	214	1,7	46,2	271	275	2,1	46,6
Ö	—	—	—	—	1	1	—	—
S	12 274	12 689		¹ 52 r	12 508	12 886		¹ 25 r
	25 236				26 280			

9. Malå, Stensele, Sorsele, Tärna

	1952				1956			
H	535	567	6,2	SD SD	896	948	9,5	SD SD
BF	231	233	2,5	FP SD	262	264	2,6	SD ¹ SD
FP	3 653	3 785	41,2	FP SD ¹	3 498	3 609	36,0	FP SD
SD	4 102	4 230	46,1	SD SD	4 520	4 633	46,2	SD SD
K	361	367	4,0	50,1	562	570	5,7	51,9
Ö	1	1	—	—	—	—	—	—
S	8 883	9 183		¹ 12 r	9 738	10 024		¹ 76 r
	20 380				22 194			

10. Åsele och Vilhelmina tingslag: Vilhelmina, Vilhelmina köping, Dorotea, Åsele, Fredrika

	1952				1956			
H	534	566	4,9		677	716	6,3	
BF	1 092	1 103	9,6	SD	1 018	1 026	9,1	SD
FP	2 817	2 919	25,5		2 828	2 918	25,7	
SD	6 511	6 714	58,6		6 242	6 399	56,4	
K	158	161	1,4	60,0	274	278	2,5	58,9
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	11 112	11 463			11 039	11 337		
	24 194				24 002			

Tabell II AC: 2. Mandatfördelningen i Västerbottens län vid 230 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och med mandatfördelningen vid proportionella system. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval								
			d'Hondt	jämk. uddatal	alt. med SD utan K				alt. med SD + K				
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	
1952	H	0,95	1	1									
	BF	0,95	1	1									
	FP	2,26	2	2			2	4			2	4	
	SD	3,68	3	3	8	6	4	8	8	8	6	4	8
	K	0,16											
1956	S	8,00	7	7	8	8	8	8	8	8	8	8	8
	H	1,13	1	1									
	BF	0,86	1	1									
	FP	2,11	2	2			2	4			2	4	
	SD	3,69	4	3	8	6	4	8	8	8	6	4	8
Förändring 1952—56	K	0,21											
	S	8,00	7	7	8	8	8	8	8	8	8	8	8
	H	+ 0,18											
	BF	— 0,09	— 1										
	FP	— 0,15											
Förändring 1952—56	SD	+ 0,01	+ 1										
	K	+ 0,05											
	S												

Anm: Ett åttonde mandat skulle tillfalla SD i de proportionella systemen, utom vid d'Hondts regel 1956, där det skulle gå till BF.

Tabell II AC: 3. Mandatfördelningen i Västerbottens län vid 300 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och med mandatfördelningen vid proportionella system. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval								
			d'Hondt	jämk. uddatal	alt. med SD utan K				alt. med SD + K				
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	
1952	H	1,19	1	1									
	BF	1,19	1	1									
	FP	2,82	3	3			1						
	SD	4,60	5	5	10	4	6	3	10	10	2	4	10
	K	0,20									8	5	
	S	10,00	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
1956	H	1,41	1	1				1					
	BF	1,08	1	1									
	FP	2,63	3	3			4	6			3	5	
	SD	4,62	5	5	10	4	6	3	10	10	7	5	10
	K	0,26											
	S	10,00	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
Förändring 1952—56	H	+ 0,22						+ 1					
	BF	- 0,11						- 1					
	FP	- 0,19								+ 1	+ 1		
	SD	+ 0,02								- 1			
	K	+ 0,06											
	S												

Tabell II AC: 4. Kretsarnas fördelning efter folkmängd i Västerbottens län.

Folkmängd (i tusental)	230 mandat		300 mandat	
	1952	1956	1952	1956
18—				
20—			3	1
22—			3	5
24—			4	2
26—	4	2		2
28—	1	2		
30—	3	2		
32—		2		
34—				
36—				
38—				
40—				
42—				
44—				
46—				
48—				
50—				
52—				
Summa	8	8	10	10

Tabell II AC: 5. Röstmarginalerna i alternativ 3, SD + K, i Västerbottens län.

Valkrets	230 mandat			
	1952		1956	
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K
1		2 928		3 174
2	526; FP: 141		528; FP: 27	
3	5 182; FP: 510		4 661; FP: 525	
4		909		1 148
5	1 870; FP: 1 662		1 892; FP: 1 181	
6	3 134; FP: 2 141		2 688; FP: 1 884	
7		1 055		982
8		1 336		1 486
Medeltal	2 678	1 114	1 557	2 442
H			904	
BF				
FP	2 678	1 114	2 442	904
				1 698
300 mandat				
	1952		1956	
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K
1		3	177; FP: 778	
2	419; FP: 86			24
3		3 014		3 067
4	4 822; FP: 258		4 301; FP: 144	
5	2 513; FP: 1 156		2 256; FP: 1 292	
6		902		1 138
7	1 979; FP: 1 450		2 011; FP: 1 050	
8	965; FP: 3 310		861; FP: 2 487	
9		12		382
10		2 287		2 017
Medeltal	2 140	1 252	1 244	1 921
H			1 150	
BF	419	86		
FP	2 570	1 544	1 921	1 150
				1 326

SD fick båda åren minst 50 % av rösterna i 4 kretsar i 230-indelningen och 3 kretsar i 300-indelningen.

I första och fjärde alternativen tillföll alla mandat SD, och i andra alternativet fick partiet flertalet mandat, i 230-indelningen 6 av 8, i 300-indelningen 6 av 10 utan K och 8 eller 7 av 10 vid SD + K. Återstående mandat gick till FP, som således fick 2 platser eller sitt proportionella antal i 230-indelningen, 4 i 300-indelningen mot SD ensamma, vilket var överrepresentation, 2 eller 3 platser mot SD + K, vilket var proportionellt eller något under. I alternativ 3 fick FP och SD hälften var av mandatet i 230-indelningen och i 300-indelningen 1956 vid SD + K mot den borgerliga kombinationen. SD ensamma mot denna erhöll endast 3 av 10. Spridningarna i röstandelar var 1952 något större för alla partier i 300-indelningen än i 230-indelningen.

Av de borgerliga platserna i 300-indelningen tog FP båda åren alla utom en. Den gick 1952 till BF både mot SD ensamma och mot SD + K och 1956 till H mot SD utan K. Däremot vann då SD + K mandatet. FP blev som det största i den större kombinationen mer eller mindre starkt överrepresenterat i andra och tredje alternativen. FP var större än H och BF i alla kretsar i 230-indelningen och i alla kretsar utom en i 300-indelningen, vilken krets gav de ovannämnda mandaten till H och BF. SD:s 3 mandat betydde underrepresentation, 4 och 5 ungefär proportionell representation. SD och SD + K med sina 46 % och 48—49 % av rösterna fick dock i vissa fall lika många mandat som H + BF + FP med sina 51—52 % av rösterna. Den borgerliga medelmarginalen låg betydligt över medelmarginalen för SD och SD + K. Ett par SD-mandat i varje indelning och val vanns med mycket små försprång. I alternativ 3, SD + K, hemfördes två borgerliga och ett SD-mandat i 230-indelningen och 2 å 3 borgerliga och 2 SD-mandat i 300-indelningen med god marginal. Särskilt i 300-indelningen var flera segrar i andra och tredje alternativen mycket knappa och flera byten förekom. Mandatfördelningen i länet var således relativt labil.

BD. Norrbottens län

Tabell II BD: 1. Partifördelningen i Norrbottens län.

Valår	Parti							Antal godkända röster
	H	BF	FP	SD	K	Ö	SD+K	
1952	12,1	8,7	11,9	50,0	17,3	—	67,3	110 214
1956	13,5	9,0	11,0	49,3	17,2	—	66,5	109 493

Partifördelningen i länet skilde sig i väsentliga avseenden från den totala fördelningen. SD, K och SD + K hade högre röstandelar i länet. I synnerhet för K och SD + K var skillnaden betydande. K var länets näst största parti, och SD + K hade 2/3 av rösterna. De tre borgerliga partierna var jämnstora med H något före och BF något efter de andra. FP hade sin lägsta läns-siffra i Norrbotten, medan H och BF endast låg något under sina riksandelar. Förändringarna 1956 var genomgående små. BF ökade något, och K noterade en ännu mindre sänkning.

Vid 230 mandat totalt fick länet 8 mandat och vid 300 mandat 10. Medeltalet invånare per krets 1952 var med 8 kretsar 30 512 (27 512—33 512) och med 10 kretsar 24 409 (21 909—26 909). Alla kretsar fyllde kraven på invånarantalet. År 1956 var medeltalen 31 379 och 25 103. Av kretsens 244 092 invånare tillhörde 70 383 Lappland. Landskapet kan inte delas i ett antal hela kretsar i 230-indelningen. I 300-serien passar folkmängden till 3 kretsar. En

kommun från Norrbotten läggs dock lämpligen till den nordligaste Lapplandskretsen. Då kan kretsarna hållas inom det avsedda folkmängdsintervallet, kommunerna blir odelade, och de två andra Lapplandskretsarna blir hela tingslag.

Första kretsen i 230-indelningen omfattar de fyra nordligaste kommunerna med Kiruna. Andra kretsen närmast söder därom innehåller tre kommuner, däribland Gällivare. Tillsammans innehåller de två kretsarna en domsaga och ett tingslag. Tredje kretsen längst i öster upptar Torneå tingslag med Haparanda samt Överkalix i Kalix domsaga. Fjärde kretsen är resterande tre kommuner i denna domsaga och norra delen av Nederluleå. Denna kommun har delats mellan fjärde, femte och åttonde kretsarna. Den omger helt Luleå stad, som med sina 24 688 invånare var för liten för att vara egen krets. Luleå och Nederluleå tillsammans hade 36 277 invånare, vilket är för mycket för en krets. Femte kretsen får då vara Luleå och mellersta delen av Nederluleå. Södra delen ingår i åttonde kretsen med Piteå och omgivande kommuner vid kusten och södra länsgränsen. Sjätte kretsen omfattar länets sydligaste Lapplandskommuner och Edefors, och sjunde är Boden, Överluleå och Älvshyn.

I 300-indelningen omfattar den första och nordligaste kretsen tre kommuner bl. a. Kiruna. Gällivare är andra kretsen och fem kommuner i nordöst från Pajala till Hietaniemi tredje kretsen. Fjärde kretsen söder därom består av 4 kommuner, bl. a. Haparanda, i länets sydöstra hörn. Femte kretsen ligger väster om fjärde och är de tre resterande kommunerna i Kalix domsaga. De tre södra lapplandskommunerna, som tillsammans är två tingslag, bildar sjätte kretsen. Luleå som sjunde krets ligger helt omgiven av nionde kretsen med bl. a. Nederluleå och Älvshyn. Åttonde kretsen är Boden med Överluleå och Edefors, varefter tionde kretsen avslutar med kommunerna vid länsgränsen i sydöst. De tre sista kretsarna är tillsammans två tingslag.

Andelen SD + K varierade mellan kretsarna från över 70 % (i Lappland) till ungefär 60 % (kring Luleå och Boden). I de förra områdena hade K ungefär 25 % av rösterna, i de senare ungefär 10 % och var då inte näst största partiet. I Piteå-kretsen utgjorde K en jämförelsevis liten del av SD + K. Även de borgerliga partiernas andelar varierade, från nästan 20 % till under 10 %. Förskjutningarna 1956 var små och riktade åt olika håll.

Kretsarna i 230-indelningen

I. Kiruna, Pajala, Junosuando, Karesuando

	1952				1956			
H	1 567	1 667	13,4		1 471	1 578	12,7	
BF	278	282	2,3	SD	324	329	2,7	SD
FP	1 670	1 760	14,1		1 581	1 656	13,4	
SD	5 369	5 532	44,4		5 446	5 578	45,0	
K	3 152	3 210	25,8	70,2	3 199	3 241	26,2	71,2
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	12 036	12 451			12 021	12 382		
	29 818				32 610			

2. Korpilombolo, Tärenö, Gällivare

	1952				1956		
H	1 788	1 902	16,3		1 716	1 841	15,9
BF	305	309	2,6	SD	391	397	3,4
FP	922	972	8,3		913	956	8,2
SD	5 140	5 296	45,4		5 020	5 142	44,3
K	3 143	3 201	27,4	72,8	3 231	3 274	28,2
Ö	—	—	—		—	—	—
S	11 298	11 680			11 271	11 610	
	28 983				31 127		

3. Haparanda, Överkalix, Nedertorneå, Karl Gustav, Hietaniemi, Övertorneå

	1952				1956		
H	1 308	1 392	11,4		1 357	1 456	12,3
BF	2 131	2 158	17,7	SD	2 292	2 325	19,7
FP	883	931	7,7		695	728	6,1
SD	5 495	5 662	46,5		5 342	5 472	46,2
K	1 994	2 031	16,7	63,2	1 837	1 861	15,7
Ö	—	—	—		—	—	—
S	11 811	12 174			11 523	11 842	
	29 970				29 468		

4. Norra delen av Nederluleå, Råneå, Töre, Nederkalix

	1952				1956		
H	1 583	1 684	11,0		1 789	1 919	12,9
BF	2 107	2 134	14,0	SD	2 053	2 083	14,0
FP	1 243	1 310	8,6		1 113	1 166	7,9
SD	8 085	8 331	54,5		7 757	7 945	53,6
K	1 781	1 814	11,9	66,4	1 693	1 715	11,6
Ö	—	—	—		—	—	—
S	14 799	15 273			14 405	14 828	
	approx 30 784				approx 30 265		

5. Luleå, mellersta delen av Nederluleå

	1952				1956		
H	2 554	2 717	19,1		2 771	2 973	19,6
BF	478	484	3,4	SD	527	535	3,5
FP	2 240	2 361	16,6		2 241	2 348	15,4
SD	6 217	6 406	45,2		6 888	7 055	46,4
K	2 182	2 222	15,7	60,9	2 257	2 287	15,1
Ö	—	—	—		—	—	—
S	13 671	14 190			14 684	15 198	
	approx 30 397				approx 33 850		

6. Arvidsjaur, Arjeplog, Edefors, Jokkmokk

	1952				1956		
H	878	934	6,9		1 055	1 132	9,1
BF	539	546	4,1	SD	605	614	4,9
FP	2 078	2 190	16,3		1 743	1 826	14,6
SD	6 309	6 501	48,4		5 794	5 935	47,6
K	3 213	3 272	24,3	72,7	2 926	2 965	23,8
Ö	—	—	—		1	1	—
S	13 017	13 443			12 124	12 473	
	30 689				29 377		

7. Boden, Älvsby, Älvsbyns köp., Överluleå

	1952				1956			
H	1 487	1 582	10,9		1 786	1 916	13,3	
BF	1 172	1 187	8,1	SD	1 140	1 156	8,0	SD
FP	2 107	2 220	15,2		2 057	2 155	15,0	
SD	7 445	7 671	52,6		7 006	7 176	50,0	
K	1 881	1 916	13,2	65,8	1 936	1 962	13,7	63,7
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	14 092	14 576			13 925	14 365		
	31 033				31 136			

8. Piteå, Hortlax, Piteå lk, Norrfjärden, södra delen av Nederluleå

	1952				1956			
H	1 387	1 476	9,0		1 858	1 993	11,9	
BF	2 496	2 528	15,4	SD	2 399	2 434	14,5	SD
FP	1 243	1 310	7,9		1 174	1 230	7,3	
SD	9 462	9 750	59,4		9 383	9 611	57,2	
K	1 335	1 360	8,3	67,7	1 507	1 527	9,1	66,3
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	15 923	16 424			16 321	16 795		
	approx 32 418				approx 33 198			

Kretsarna i 300-indelningen

1. Kiruna, Junosuando, Karesuando

	1952				1956			
H	1 055	1 122	11,5		980	1 051	10,7	
BF	46	47	0,5	SD	75	76	0,8	SD
FP	1 511	1 592	16,3		1 457	1 526	15,6	
SD	4 437	4 572	46,8		4 516	4 626	47,1	
K	2 388	2 432	24,9	71,7	2 499	2 532	25,8	72,9
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	9 437	9 765			9 527	9 811		
	22 734				25 669			

2. Gällivare

	1952				1956			
H	1 575	1 676	17,9		1 501	1 610	17,4	
BF	145	147	1,6	SD	175	178	1,9	SD
FP	760	801	8,6		764	800	8,6	
SD	4 061	4 184	44,8		3 960	4 056	43,7	
K	2 489	2 535	27,1	71,9	2 603	2 637	28,4	72,1
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	9 030	9 343			9 003	9 281		
	22 759				24 849			

3. Hietaniemi, Övertorneå, Korpilombolo, Tärendö, Pajala

	1952				1956			
H	1 240	1 319	14,7		1 201	1 289	14,5	
BF	1 267	1 283	14,3	SD	1 485	1 506	17,0	SD
FP	581	612	6,8		446	467	5,3	
SD	3 532	3 639	40,6		3 583	3 670	41,3	
K	2 081	2 119	23,6	64,2	1 925	1 950	21,9	63,2
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	8 701	8 972			8 640	8 882		
	23 447				23 265			

4. Haparanda, Nederkalix, Nedertorneå, Karl Gustav

	1952				1956			
H	1 368	1 455	12,3		1 496	1 605	13,7	
BF	1 582	1 602	13,5	SD	1 668	1 692	14,4	SD
FP	927	977	8,2		822	861	7,4	
SD	6 236	6 426	54,2		6 063	6 210	53,0	
K	1 372	1 397	11,8	66,0	1 334	1 352	11,5	64,5
Ö	—				—			
S	11 485	11 857			11 383	11 720		
	25 598				25 577			

5. Råneå, Töre, Överkalix

	1952				1956			
H	810	862	8,2		944	1 013	10,2	
BF	1 354	1 371	13,0	SD	1 236	1 254	12,7	SD
FP	851	897	8,5		754	790	8,0	
SD	5 455	5 621	53,5		5 100	5 224	52,9	
K	1 727	1 759	16,8	70,3	1 581	1 602	16,2	69,1
Ö	—				—			
S	10 197	10 510			9 615	9 883		
	22 748				21 996			

6. Arvidsjaur och Arjeplogs tingslag, Jokkmokks tingslag: Jokkmokk, Arjeplog, Arvidsjaur

	1952				1956			
H	789	839	7,1		934	1 002	9,3	
BF	452	458	3,9	SD	502	509	4,7	SD
FP	1 795	1 892	16,1		1 478	1 548	14,3	
SD	5 451	5 617	47,7		4 987	5 108	47,2	
K	2 912	2 966	25,2	72,9	2 623	2 658	24,5	71,7
Ö	—				1	1		
S	11 399	11 772			10 525	10 826		
	26 814				25 732			

7. Luleå

	1952				1956			
H	2 044	2 175	18,9		2 234	2 397	19,3	
BF	67	68	0,6	SD	131	133	1,1	SD
FP	1 857	1 957	17,0		1 858	1 946	15,7	
SD	5 135	5 291	46,0		5 704	5 843	47,2	
K	1 981	2 017	17,5	63,5	2 036	2 063	16,7	63,9
Ö	—				—			
S	11 084	11 508			11 963	12 382		
	24 688				27 767			

8. Boden, Överluleå, Edefors

	1952				1956			
H	1 366	1 453	12,1		1 652	1 772	15,1	
BF	828	839	7,0	SD	763	774	6,6	SD
FP	2 020	2 129	17,8		1 898	1 988	16,9	
SD	6 179	6 367	53,1		5 789	5 930	50,6	
K	1 181	1 203	10,0	63,1	1 246	1 262	10,8	61,4
Ö	—				—			
S	11 574	11 991			11 348	11 726		
	25 602				25 478			

9. Norrfjärden, Älvsby, Älvsbyns köp. Nederluleå

1952				1956			
H	1 383	1 471	12,0	1 477	1 585	12,9	
BF	2 229	2 258	18,5	2 268	2 301	18,8	SD
FP	1 138	1 199	9,8	1 118	1 171	9,6	
SD	5 547	5 716	46,7	5 430	5 562	45,4	
K	1 555	1 584	13,0	1 610	1 631	13,3	58,7
Ö	—	—	—	—	—	—	—
S	11 852	12 228		11 903	12 250		
	25 537			25 566			

10. Piteå, Hortlax, Piteå lk

1952				1956			
H	922	981	8,0	1 384	1 485	11,7	
BF	1 536	1 556	12,7	1 428	1 449	11,4	SD
FP	946	997	8,1	922	966	7,6	
SD	7 489	7 717	62,9	7 504	7 686	60,3	
K	995	1 013	8,3	1 129	1 144	9,0	69,3
Ö	—	—	—	—	—	—	—
S	11 888	12 264		12 367	12 730		
	24 165			25 132			

Tabell II BD: 2. Mandatfördelningen i Norrbottens län vid 230 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och med mandatfördelningen vid proportionella system. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval								
			d'Hondt	jämk. uddatal	alt. med SD utan K				alt. med SD + K				
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	
1952	H	0,97	1	1									
	BF	0,70		1									
	FP	0,95	1	1									
	SD	4,00	5	4	8	8	8	8	8	8	8	8	8
	K	1,38	1	1									
	S	8,00	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
1956	H	1,08	1	1									
	BF	0,72		1									
	FP	0,88	1	1									
	SD	3,94	5	4	8	8	8	8	8	8	8	8	8
	K	1,38	1	1									
	S	8,00	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
Förändring 1952—56	H	+ 0,11											
	BF	+ 0,02											
	FP	- 0,07											
	SD	- 0,06											
	K												
	S												

SD hade över hälften av rösterna i tre av 230-indelningens kretsar 1952 och i två år 1956. I sjunde kretsen fattades 1956 7 röster för absolut majoritet. I 300-indelningens kretsar nådde SD vid båda valen absolut majoritet i 4 kretsar.

SD tog samtliga mandat i alla alternativ. Mot H + BF + FP blev vinsten för SD utan K i några kretsar ganska knapp med under 1 000 rösters mar-

Tabell II BD: 3. Mandatfördelningen i Norrbottens län vid 300 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och med mandatfördelningen vid proportionella system. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval								
			d'Hondt	jämk. uddatal	alt. med SD utan K				alt. med SD utan K				
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	
1952	H	1,21	1	1									
	BF	0,87	1	1									
	FP	1,19	1	1									
	SD	5,00	5	5	10	10	10	10	10	10	10	10	10
	K	1,73	2	2									
	S	10,00	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
1956	H	1,35	1	1									
	BF	0,90	1	1									
	FP	1,10	1	1									
	SD	4,93	5	5	10	10	10	10	10	10	10	10	10
	K	1,72	2	2									
	S	10,00	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
Förändring 1952—56	H	+ 0,14											
	BF	+ 0,03											
	FP	— 0,09											
	SD	— 0,07											
	K	— 0,01											
	S												

Tabell II BD: 4. Kretsarnas fördelning efter folkmängd i Norrbottens län.

Folkmängd (i tusental)	230 mandat		300 mandat	
	1952	1956	1952	1956
18—				
20—				1
22—			4	1
24—			5	7
26—			1	1
28—	3	2		
30—	4	3		
32—	1	3		
34—				
36—				
38—				
40—				
42—				
44—				
46—				
48—				
50—				
52—				
Summa	8	8	10	10

Tabell II BD: 5. Röstmarginalerna i alternativ 3, SD + K, i Norrbottens län.

Valkrets	230 mandat			
	1952		1956	
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K
1		5 033		5 256
2		5 314		5 222
3		3 212		2 824
4		5 017		4 492
5		3 066		3 486
6		6 103		5 328
7		4 598		3 911
8		5 796		5 481
Medeltal		4 767		4 500
H				
BF				
FP				
	300 mandat			
	1952		1956	
	H + BF + FP	SD + K	H + BF + FP	SD + K
1		4 243		4 505
2		4 095		4 105
3		2 544		2 358
4		3 789		3 404
5		4 250		3 769
6		5 394		4 707
7		3 108		3 430
8		3 149		2 658
9		2 372		2 136
10		5 196		4 930
Medeltal		3 814		3 600
H				
BF				
FP				

ginal, men även i det alternativet förekom stora försprång på över 3 000 röster. SD + K var oerhört överlägsna med genomgående säkra vinster även i tredje alternativet (ingen med mindre än 2 000 röster). K blev som alltid utan representant.

Kap. III. Sammanfattning av riksundersökningens resultat

A. Resultat för hela landet

Partifördelningen i hela landet har tidigare angetts i tabell I F: 1. Tabellerna III A: 1 och 2 visar resultaten av undersökningen i hela landet.

Tabell III A: 1. Mandatfördelningen i hela landet vid indelningen till 230 mandat jämförd med röstfördelningen och med mandatfördelningen vid proportionella system. Förändringar i fördelningarna. Antal och procent.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval							
			d' Hondt	jämk. uddatal	alt. m. SD utan K				alt. m. SD + K			
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
1952 ¹	H	32,74	27	31	6	12	13	10	6	12	13	9
	BF	24,68	21	25	7	5	28	6	7	5	26	7
	FP	56,53	61	59	16	51	77	29	13	40	64	21
	SD	105,74	118	110	201	162	112	185	204	173	127	193
	K	10,17	3	5								
	S	229,86	230	230	230	230	230	230	230	230	230	230
1956	H	39,52	38	42	8	19	27	13	8	18	25	13
	BF	21,83	15	19	6	5	22	5	6	5	20	5
	FP	55,00	58	58	17	67	84	41	11	50	68	27
	SD	102,98	117	106	200	140	98	172	206	158	118	186
	K	11,55	3	6								
	S	230,88	231	231	231	231	231	231	231	231	231	231
Förändring 1952—56	H	+ 6,78	+11	+11	+ 2	+ 7	+14	+ 3	+ 2	+ 6	+12	+ 4
	BF	- 2,85	- 6	- 6	- 1	- 1	- 6	- 1	- 1	- 1	- 6	- 2
	FP	- 1,53	- 3	- 1	+ 1	+16	+ 7	+12	- 2	+10	+ 4	+ 6
	SD	- 2,76	- 1	- 4	- 1	-22	-14	-13	+ 2	-15	- 9	- 7
	K	+ 1,38		+ 1								
	S	+ 1,02	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1
1952 ¹	H	14,2	11,8	13,5	2,6	5,2	5,7	4,3	2,6	5,2	5,7	3,9
	BF	10,7	9,1	10,9	3,0	2,2	12,2	2,6	3,0	2,2	11,3	3,0
	FP	24,6	26,5	25,6	7,0	22,2	33,4	12,6	5,7	17,4	27,8	9,2
	SD	46,0	51,3	47,8	87,4	70,4	48,7	80,5	88,7	75,2	55,2	83,9
	K	4,4	1,3	2,2								
	S	99,9	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1956	H	17,1	16,5	18,2	3,5	8,2	11,7	5,6	3,5	7,8	10,8	5,6
	BF	9,4	6,5	8,2	2,6	2,2	9,5	2,2	2,6	2,2	8,7	2,2
	FP	23,8	25,1	25,1	7,4	29,0	36,4	17,7	4,8	21,6	29,4	11,7
	SD	44,6	50,6	45,9	86,5	60,6	42,4	74,5	89,1	68,4	51,1	80,5
	K	5,0	1,3	2,6								
	S	99,9	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Förändring 1952—56	H	+ 2,9	+ 4,7	+ 4,7	+ 0,9	+ 3,0	+ 6,0	+ 1,3	+ 0,9	+ 2,6	+ 5,1	+ 1,7
	BF	- 1,3	- 2,6	- 2,7	- 0,4	- 0,4	- 2,7	- 0,4	- 0,4	- 0,4	- 2,6	- 0,8
	FP	- 0,8	- 1,4	- 0,5	+ 0,4	+ 6,8	+ 3,0	+ 5,1	- 0,9	+ 4,2	+ 1,6	+ 2,5
	SD	- 1,4	- 0,7	- 1,9	- 0,9	- 9,8	- 6,3	- 6,0	+ 0,4	- 6,8	- 4,1	- 3,4
	K	+ 0,6		+ 0,4								
	S											

¹ Med septembervalen i Kristianstads och Jämtlands län.

Tabell III A: 2. Mandatfördelningen i hela landet vid indelningen till 300 mandat jämförd med röstfördelningen och med mandatfördelningen vid proportionella system. Förändringar i fördelningarna. Antal och procent.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval							
			d'Hondt	jämk. uddatal	alt. m. SD utan K				alt. m. SD + K			
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
1952 ¹	H	42,70	37	43	9	17	20	13	6	16	20	12
	BF	32,19	30	32	9	6	40	8	7	5	38	9
	FP	73,74	76	74	21	75	101	45	16	55	80	29
	SD	137,92	151	142	261	202	139	234	271	224	162	250
	K	13,26	6	9								
	S	299,81	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300
1956	H	51,67	50	50	14	26	42	18	13	25	39	18
	BF	28,54	24	30	6	5	30	6	6	5	27	6
	FP	71,90	72	72	22	90	109	56	13	67	86	41
	SD	134,64	148	139	260	181	121	222	270	205	150	237
	K	15,10	7	10								
	S	301,85	301	301	302	302	302	302	302	302	302	302
Förändring 1952—56	H	+ 8,97	+13	+ 7	+ 5	+ 9	+22	+ 5	+ 7	+ 9	+19	+ 6
	BF	- 3,65	- 6	- 2	- 3	- 1	-10	- 2	- 1		-11	- 3
	FP	- 1,84	- 4	- 2	+ 1	+15	+ 8	+11	- 3	+12	+ 6	+12
	SD	- 3,28	- 3	- 3	- 1	-21	-18	-12	- 1	-19	-12	-13
	K	+ 1,84	+ 1	+ 1								
	S	+ 2,04	+ 1	+ 1	+ 2	+ 2	+ 2	+ 2	+ 2	+ 2	+ 2	+ 2
1952	H	14,2	12,3	14,3	3,0	5,7	6,7	4,3	2,0	5,3	6,7	4,0
	BF	10,7	10,0	10,7	3,0	2,0	13,3	2,7	2,3	1,7	12,7	3,0
	FP	24,6	25,3	24,7	7,0	25,0	33,7	15,0	5,3	18,3	26,6	9,7
	SD	46,0	50,4	47,3	87,0	67,3	46,3	78,0	90,4	74,7	54,0	83,3
	K	4,4	2,0	3,0								
	S	99,9	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1956	H	17,1	16,6	16,6	4,6	8,6	13,9	6,0	4,3	8,3	12,9	6,0
	BF	9,4	8,0	10,0	2,0	1,7	9,9	2,0	2,0	1,7	8,9	2,0
	FP	23,8	23,9	23,9	7,3	29,8	36,1	18,5	4,3	22,2	28,5	13,6
	SD	44,6	49,2	46,2	86,1	59,9	40,1	73,5	89,4	67,8	49,7	78,4
	K	5,0	2,3	3,3								
	S	99,9	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Förändring 1952—56	H	+ 2,9	+ 4,3	+ 2,3	+ 1,6	+ 2,9	+ 7,2	+ 1,7	+ 2,3	+ 3,0	+ 6,2	+ 2,0
	BF	- 1,3	- 2,0	- 0,7	- 1,0	- 0,3	- 3,4	- 0,7	- 0,3		- 3,8	- 1,0
	FP	- 0,8	- 1,4	- 0,8	+ 0,3	+ 4,8	+ 2,4	+ 3,5	- 1,0	+ 3,9	+ 1,9	+ 3,9
	SD	- 1,4	- 1,2	- 1,1	- 0,9	- 7,4	- 6,2	- 4,5	- 1,0	- 6,9	- 4,3	- 4,9
	K	+ 0,6	+ 0,3	+ 0,3								

¹ Med septembervalen i Kristianstads och Jämtlands län.

De proportionella systemen gav SD större andel av mandat än vad partiet hade av rösterna. Vid 230 mandat fick även FP ett överskott av mandat i jämförelse med röstfördelningen. K:s mandattilldelning blev i båda serierna »för liten». Avvikelserna från röstfördelningen i partiernas mandattilldelning tenderar vara större vid d'Hondts regel än vid jämkade udda-

Tabell III A: 3. Summan — i procent av totala mandatantalet — av partiernas överskott i mandattilldelningen i jämförelse med röstfördelningen. Summan av partiernas vinster 1956 i den procentuella mandatfördelningen.

Antal mandat	År	Proportionellt		Majoritetsval							
		d'Hondt	jämk. uddatal	alt. m. SD utan K				alt. m. SD+K			
				alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
230	1952	7,2	3,0	41,4	24,4	13,0	34,5	42,7	29,2	13,0	37,9
	1956	7,3	3,7	41,9	21,2	12,7	29,9	44,5	23,8	12,1	35,9
300	1952	5,1	1,5	41,0	21,7	12,0	32,0	44,4	28,7	12,0	37,7
	1956	4,7	2,3	41,5	21,3	12,8	28,9	44,8	23,2	9,8	33,8
230	vinster 1956	4,7	5,1	1,3	9,8	9,0	6,4	1,3	6,8	6,7	4,2
300	» »	4,6	2,6	1,9	7,7	9,6	5,2	2,3	6,9	8,1	5,9

talsregeln och större vid 230 mandat än vid 300 mandat. Summan av de procentuella överskotten i mandat i förhållande till röstfördelningen för de proportionella systemen och majoritetsvals-systemet framgår av tabell III A: 3. Största möjliga procentuella avvikelse var 54,0 % år 1952 och 55,4 % 1956. Tabellen anger också summan av de olika partiernas vinster 1956 i den procentuella mandatfördelningen. Summan av ökningarna i partiernas röstandelar 1956 var 3,5 % (2,9 % för H och 0,6 % för K). Förändringarna i de proportionella systemens mandatfördelningar blev störst för H och därefter — utom med jämkade uddatalsregeln vid 300 mandat — för BF. Utom vid nyssnämnda regel blev mandatförändringarna för H och BF också större än motsvarande förändringar i röstfördelningen, liksom summan av mandatvinsterna.

Avvikelsen från röstfördelningen var som väntat betydligt större för majoritetsvalets mandatfördelningar än för de proportionella valens. Den var störst i alternativ 1, därefter i alternativ 4 och minst i alternativ 3. Den var — utom i alternativ 3 — större i alternativen med SD + K än i motsvarande alternativ med SD utan K. Den bestod — fortfarande med undantag för alternativ 3 — främst i en kraftig överrepresentation för SD. I alla alternativ utom det tredje fick SD en klar majoritet av mandaten, mellan 90 % och 60 %. De fick därvid givetvis även fler mandat än i de proportionella valen. Om man i de alternativ där partikombinationer förekommer, dvs. i alla alternativ utom det första med SD utan K, jämför mandattilldelning och röstfördelning utan att fördela kombinationernas mandat och röster på de enskilda partierna, kan givetvis summan av mandatfördelningens procentuella avvikelser från röstfördelningen inte bli större än vid en jämförelse partivis utan måste bli oförändrad eller mindre. Den minskade faktiskt genomgående utom i ett fall (alt. 2, SD utan K, 1952, 230 mandat). I alterna-

tiv 4 men framför allt i alternativ 3 blev minskningen avsevärd. I tredje alternativet, särskilt vid SD + K, blev mandatfördelningens avvikelser från röstfördelningen obetydlig. I övriga alternativ kvarstod en betydande avvikelse, som fortfarande bestod i en kraftig överrepresentation av SD eller den av SD dominerade kombinationen. Överrepresentationen av SD kvarstod således, även om man i fjärde alternativet och i alternativen med SD + K jämför tilldelningar och röster för SD + K, SD + BF och SD + BF + K, trots att K, som först nämnts, alltid blev helt utan mandat och således starkt underrepresenterade och BF i fjärde alternativet blev klart underrepresenterat. K:s röstantal motsvarade i 300-indelningen 15 mandat, och med jämkade uddatalsregeln erhöll de där proportionellt 10 mandat. I första, andra och fjärde alternativen var SD antingen det överlägset största partiet eller ingick som det klart största partiet i den överlägset största kombination som tävlade om mandaten med de andra partierna och kombinationerna. Deras starka överrepresentation var därför väntad.

I första alternativet stod 1952 SD med 46,0 % av rösterna eller SD + K med 50,4 % mot de borgerliga partierna var för sig med 14,2 %, 10,7 % och 24,6 % av rösterna. SD fick då 87 % av mandaten och SD + K 89 % resp. 90 % (vid 230 resp. 300 mandat). År 1956 sjönk röstandelen för SD till 44,6 % och röstandelen för SD + K till 49,6 %. Det näst största partiet (FP) minskade dock också, till 23,8 %. SD fick nu drygt 86 % av mandaten och SD + K drygt 89 %, vilket betydde en något minskad andel utom i 230-indelningen, där SD + K ökade sin tilldelning något. SD:s mandatmässiga majoritet var således i detta alternativ oerhört stor.

I andra alternativet stod mot SD eller SD + K dels BF med 10,7 % av rösterna 1952, dels H + FP med 38,8 %. SD:s och SD + K:s försprång framför den starkaste medtävlaren var således väsentligt mindre än i första alternativet. Tilldelningen blev nu för SD 70 % i 230-serien och 67 % i 300-serien och för SD + K ungefär 75 % i båda serierna. H + FP ökade 1956 till 40,9 % av rösterna, varigenom avståndet till SD och SD + K alltså minskade. Det gav dock fortfarande en kraftig — ehuru starkt minskad — majoritet av mandaten, 60 % för SD och 68 % för SD + K.

BF + SD i fjärde alternativet hade 56,7 % av rösterna 1952 och 54,0 % 1956. BF + SD + K fick första valet 61,1 % och andra valet 59,0 %. Den stora röstmässiga överlägsenheten över H + FP resulterade i en ännu starkare majoritet i mandat: i 230-serien 83 % av mandaten 1952 och 77 % 1956 för BF + SD, 87 % resp. 83 % för BF + SD + K; i 300-serien 81 % resp. 75 % för BF + SD och 86 % resp. 80 % för BF + SD + K. Samtliga kombinationens mandat utom 5—9 (2—3 % av totala mandatantalet) tillföll SD, som således även efter minskningen på 4—6 % 1956 fick en klar majoritet av mandaten, minst 73,5 %. I fråga om SD:s mandattilldelning låg, som tidigare påpekats, fjärde alternativet således mellan första och andra alternativen.

Mandatens fördelning på H + FP och BF + SD + K i fjärde alternativet

kan jämföras med den fördelning som skulle vara att vänta om den s. k. kublagen vore tillämplig.¹

Mot röstandelen 61,1 %, vilket ju var SD-kombinationens andel 1952, svarar 75 % av mandat. De faktiska mandatandelarna kom att ligga 7 resp. 8 % högre i 230-serien och 7 resp. 5 % högre i 300-serien. De villkor som ställs på röstandelarnas spridning och fördelning för att kublagen skall gälla, var inte uppfyllda. Spridningen var för liten (12,5 eller mindre), och fördelningen var sned med enstaka extremt låga andelar för SD-kombinationen. De flesta låga andelar härrörde givetvis från stadskretsar med låg andel socialgrupp 3. Om fördelningen skulle förskjutas nedåt, tills SD-kombinationens röstandel kom avsevärt under 50 %, skulle kombinationens mandatandel bli mindre än den av kublagen i det läget angivna.

I alternativ 3, SD + K, hade SD + K 1952 50,4 % av rösterna mot den borgerliga kombinationens 49,5 % men 1956 endast 49,6 % mot de borgerligas 50,3 %. SD fick i detta alternativ 1952 större andel av mandat än av rösterna, fler mandat än vid de proportionella systemen och mer än hälften av mandat, fast majoriteten inte alls blev så stor som i de andra alternativen, bara 55 % resp. 54 %. Avvikelsen från röstfördelningens andel var också ganska liten, i synnerhet om man jämför med röstandelen för SD + K och inte enbart SD. Skillnaden från tilldelningen vid d'Hondts proportionella system blev för SD ensamma 9 eller 11 mandat och för SD + K, 6 resp. 5 mandat, varvid dock partiernas tilldelning enligt d'Hondt inte har beräknats med kartell mellan SD och K. År 1956 sjönk SD:s representation till endast ett eller två mandat mer än vad d'Hondts regel skulle ha gett och blev två resp. fem mandat mindre än vad samma regel skulle ha gett SD + K (SD i kartell med BF, K ensamma). Majoritetsvalet gav SD + K 6 resp. 1 mandat mer än proportionellt val med jämkade uddatalsregeln. Tilldelningen blev ungefär 15 mandat större än vad som motsvarande enbart SD:s röstandel men i jämförelse med röstandelen för SD + K 3 eller 4 mandat »för stor» i 230-indelningen och nära fullständig proportionalitet i 300-indelningen. I 230-indelningen hade SD fortfarande 51 % av mandat — 118 av 231 mandat — men i 300-indelningen förlorade de majoriteten ehuru ytterst knappt och fick 150 av 302 mandat eller 49,7 %. SD + K blev alltså 1956, trots att de då var den mindre kombinationen i alternativet, inte underrepresenterade utan snarare en aning överrepresenterade.

Om man i tredje alternativet jämför mandatens fördelning på de borgerliga och SD + K med kublagens fördelning, finner man ett mindre överskott

¹ Kublagen anger att de båda konkurrerande partiernas mandatantal (bortsett från slumpvariationer) förhåller sig som kuberna på partiernas röstandelar. De faktiska mandatandelarna har i vissa engelska val kommit relativt nära de av kublagen angivna. Lagen förutsätter emellertid, att kretsarnas röstandelar skall ha dels en fördelning av en bestämd typ som nära ansluter till den s k normalfördelningen, dels en given spridning (standardavvikelsen 13,7 för vardera partiets procenttal). Dessa villkor är inte uppfyllda för exempelvis USA, där fördelningen av partiandelarna är långt ifrån normalfördelad om man medräknar Sydstaternas kretsar, och i äldre brittiska val, där spridningen var för liten. Enbart en avvikande spridning har dock ganska liten betydelse så länge skillnaden i partiernas storlek är relativt liten. Se vidare Kendall och Stuart: *Cubic Proportion in Election Results. The British Journal of Sociology. Vol I (1950)*, sid 183—196.

för SD + K i den faktiska fördelningen. Överskottet blev störst i 230-serien och 1952: 4 resp. 2 % (9 resp. 5 mandat) i 230-serien, 3 resp. 1 % (8 resp. 3 mandat) i 300-serien. Röstandelarnas spridning var 12,1 eller mindre. Fördelningarna var något sneda (se tabell III A: 4). Förskjutningar uppåt eller nedåt av fördelningen gav oftast små avvikelser från kublagens proportioner. En minskning med 10 procentenheter (dvs. så att totala röstandelen för SD + K blev 40,4 % resp. 39,6 %) gav små mandatunderskott (2—3 %) för SD + K. En lika stor ökning gav mandatöverskott (3—4 %).

I alternativ 3, SD utan K, gav 230-indelningen 1952 SD 112 mandat (49 %), vilket var 6 mindre än med d'Hondts regel, två mer än med jämkade uddatalsregeln och ungefär 6 mer än vad som svarade mot röstandelen. I 300-indelningen blev tilldelningen 139 mandat (46 %), vilket var mindre än vad de proportionella systemen skulle ha gett (151 resp. 142) och endast ett mandat mer än röstandelen angav. SD blev sålunda mindre än de borgerliga tillsammans, vilka fick resterande mandat, då ju K blev orepresenterade. År 1956 sjönk SD:s mandatandel ytterligare till 42 % resp. 40 %. Deras representation, 98 av 231 och 121 av 302, låg nu under både deras andel vid de proportionella systemen och deras andel av rösterna. Även i detta alternativ fick således SD 1952, trots att de var den mindre kombinationen, något mer än röstproportionell tilldelning.

Den något oväntade fördelningen i alternativ 3, SD + K, är givetvis i viss mån resultatet av tillfälligheter. En rad kretsar vanns med mycket små marginaler. Mandatfördelningen varierar också med valkretsindelningen. Det kan dock vara av intresse att i någon mån få belyst hur resultaten uppstår i de använda indelningarna. Av tabell III A: 5 framgår att kretsarnas folkmängd varierar ganska kraftigt 1956. Variationen är visserligen inte större än att den torde kunna godtas, men det är tänkbart att den borgerliga kombinationen mer än SD + K skulle ha sina röster anhopade i de stora kretsarna. I 230-indelningen kan man 1956 notera ett högre antal röstande i de borgerligas starkaste kretsar än i SD + K:s starkaste kretsar. I 300-indelningen är skillnaden mindre. I båda fallen är den dock otillräcklig för att förklara mandatfördelningen. Medelfolkmängden i de borgerligas kretsar är vidare något lägre än medelfolkmängden i de kretsar som SD + K vann 1956. — Tabell III A: 6 anger röstmarginalernas storlek i alternativet år 1952, då kretsarna var ungefär lika stora. Tabellen antyder att SD + K i 230-indelningen 1952 vann något flera kretsar med små marginaler och hade mindre andel mycket stora marginaler än den borgerliga kombinationen. SD + K vann 7 kretsar där de hade mindre än 51,0 % av rösterna, medan de borgerliga vann 3 kretsar på samma sätt. Medelmarginalen för SD + K blev 3 018 mot 3 409 för H + BF + FP. SD + K hade 39 marginaler på minst 4 000. Dessas medeltal blev 5 574, medan medeltalet för de borgerligas 36 marginaler på minst 4 000 blev 6 290. För 300-indelningen är skillnaderna mindre. Andelen stora och små marginaler är ungefär densamma för båda kombinationerna. Dessa vann vardera 15 kretsar med mindre än 51,0 % av rösterna. Medelmarginalen var 2 351 för SD + K och 2 528 för H + BF +

Tabell III A: 4. Kretsarnas fördelning efter procent SD + K.

%	230 mandat		300 mandat	
	1952	1956	1952	1956
75—	1	—	3	—
70—	10	7	13	13
65—	16	10	19	15
60—	24	28	32	29
55—	35	31	48	46
50—	41	42	47	48
45—	31	38	50	56
40—	28	27	30	36
35—	20	25	25	22
30—	12	11	17	19
25—	8	8	8	11
20—	2	2	2	1
15—	2	2	6	6
10—	—	—	—	—
Summa	230	231	300	302

Anm. I 300-indelningen vanns 1952 en krets i intervallet 50—55 av de borgerliga och en krets i intervallet 45—50 % av SD+K. I samma indelning vanns 1956 en krets i intervallet 50—55 % av de borgerliga.

Tabell III A: 5. Kretsarnas fördelning efter folkmängd i hela landet.

Folkmängd (i tusental)	230 mandat		300 mandat	
	1952	1956	1952	1956
18—				4
20—			50	55
22—		2	129	103
24—	1	4	99	82
26—	17	21	21	45
28—	62	42		7
30—	82	66	1	
32—	56	62		3
34—	10	18		
36—	2	7		2
38—		5		1
40—		1		
42—				
44—		1		
46—				
48—		1		
50—				
52—		1		
Summa	230	231	300	302

FP, och medelmarginalen för kretsar i de två högsta intervallen i tabell III A: 6, dvs. med minst 3 000 rösters marginal, var 4 400 för SD + K med 52 kretsar och 5 103 för de borgerliga med 46 kretsar. Motsvarande beräkningar blir mindre lämpliga för 1956 års röstmarginaler, eftersom kretsarnas storlek då varierade mera.

Tabell III A: 6. Fördelningen av röstmarginalerna för H + BF + FP och SD + K i alternativ 3, SD + K, 1952. (Tabellen avser endast marginaler och förluster mellan kombinationerna, inte marginaler eller förluster inom kombinationerna.)

Intervall	230 mandat									
	H + BF + FP								SD + K	
	H		BF		FP		Totalt		antal	därav förlust 1956
	antal	därav förlust 1956	antal	därav förlust 1956	antal	därav förlust 1956	antal	därav förlust 1956		
6 000 o. däröver	4	—	5	—	8	—	17	—	12	—
4 000—5 999....	4	—	5	—	10	—	19	—	27	—
3 000—3 999....	—	—	4	—	7	—	11	—	16	—
2 000—2 999....	—	—	6	—	12	—	18	—	27	—
1 000—1 999....	3	—	3	—	15	—	21	—	24	—
500—999....	1	—	2	—	8	—	11	—	10	3 ¹
250—499....	—	—	1	—	3	1	4	1	6	1
1—249....	1	—	—	—	1	—	2	—	5	5
Summa	13	—	26	—	64	1	103	1	127	9

Intervall	300 mandat									
	H + BF + FP								SD + K	
	H		BF		FP		Totalt		antal	därav förlust 1956
	antal	därav förlust 1956	antal	därav förlust 1956	antal	därav förlust 1956	antal	därav förlust 1956		
4 600 o. däröver	6	—	5	—	12	—	23	—	19	—
3 000—4 599....	4	—	10	—	9	—	23	—	33	—
2 300—2 999....	—	—	4	—	10	—	14	—	19	—
1 500—2 299....	1	—	3	—	17	—	21	—	28	—
750—1 499....	6	—	4	—	16	—	26	—	35	—
400—749....	2	—	3	1	9	1	14	2	8	4
200—399....	1	—	1	—	4	—	6	—	8	4
1—199....	—	—	8	2	3	—	11	2	12	8
Summa	20	—	38	3	80	1	138	4	162	16

¹ därav en krets i samband med delning, varvid båda delkretsarna förlorades.

Anm. Intervallen i 300-indelningen är ungefär desamma som intervallen i 230-indelningen i förhållande till medeltalet röstande per krets i de båda indelningarna.

SD + K vann 1956 i 230-indelningen 9 kretsar, där de hade mindre än 51,0 % av rösterna mot 6 för den borgerliga kombinationen. I 300-indelningen vann SD + K 8 sådana kretsar och de borgerliga 11. Som framgår av tabell III A: 4 hade de borgerliga, vilka ju hade praktiskt taget alla andra röster än SD + K, i jämförelse med SD + K ett större antal kretsar där de var mycket överlägsna. Om man tar bort de kretsar där en av kombinatio-

nerna hade minst 70 % av rösterna, återstår i 230-indelningen 1952 207 kretsar, i vilka SD + K hade 50,8 % av rösterna och de borgerliga 49,1 %. SD + K tog 116 och de borgerliga 91 kretsar. År 1956 i samma indelning blir 212 kretsar kvar, i vilka SD + K hade 50,3 % och de borgerliga 49,6 % av rösterna. SD + K hade alltså majoriteten av rösterna i dessa kretsar och tog 111 av dem, medan de borgerliga fick 101 kretsar. I 300-indelningen blev 268 kretsar kvar 1952. Där hade SD + K 50,8 % av rösterna mot de borgerligas 49,1 % och fick 146 mot 122 kretsar. År 1956 återstod i samma indelning 271 kretsar med 50,3 % SD + K och 49,7 % borgerliga bland de röstande. Den knappa majoriteten gav SD + K 137 mandat mot 134 (jfr s. 411).

Vid den länsvisa genomgången av undersökningen har redan avvikelserna i mandatfördelningen från vad som kunde väntas med ledning av röstfördelningen kommenterats. I stort sett följde dock andelen mandat för SD + K andelen röster för kombinationen, ehuru givetvis över- och underskotten i mandat tenderade vara större än över- och underskotten i röstandel från 50 % i de nuvarande andrakammarkretsarna. Korrelationen mellan dessas andel röster på SD + K och andel mandat som tillföll SD + K i alternativ 3, SD + K, var mycket stark. I 300-indelningen blev den 1952, med Stockholms stad uppdelad på de tre sektorerna, $+0,933$ och 1956 $+0,942$. Regressionslinjen för mandatandelen med avseende å röstandelen angav för 50 % röster mandatandelen till 51 % resp. 50 %. Om röstandelen i den nuvarande andrakammarkretsen ligger över 50 %, behövs självfallet en viss spridning — mätt exempelvis som standardavvikelsen — i kretsarnas röstandel för kombinationen för att denna skall gå miste om mandatet i en krets, vilket ju i fallet med två kombinationer som tillsammans har praktiskt taget 100 % av rösterna, inträffar, när kombinationens röstandel i kretsen ligger under 50 %. Om spridningen är stor, kan trots stor röstmässig överlägsenhet i hela den nuvarande andrakammarkretsen den större partikombinationen bli minoritet i ett tämligen stort antal kretsar. I stället blir dess majoritet desto mer markerad i andra kretsar. Dessa blir då mycket säkra. En sned fördelning av röstandelarna i förening med en ansenlig spridning kan medföra att den starkare kombinationen hamnar i minoritet i flertalet kretsar i området. En relativt liten spridning i röstandelar är således i regel fördelaktig för den större kombinationen och en relativt stor spridning i regel fördelaktig för den mindre kombinationen. Avvikelserna från den nämnda regressionslinjen för mandatandelen för SD + K med avseende å kombinationens röstandel i 300-indelningen korrelerade för nuvarande andrakammarkretsar och Stockholms sektorer 1952 $+0,402$ och 1956 $+0,416$ med spridningen i röstandelar för SD + K, när avvikelser uppåt från spridningsmedeltalet räknades som negativa för enheter med 50 % eller mera röster på SD + K och som positiva för övriga enheter. Röstandelen och den på angivet sätt modifierade spridningen hade en multipel korrelation med mandatandelen på 0,944 år 1952 och 0,952 år 1956. Röstandelen och den okorrigerade spridningen i röstandelarna hade en svag negativ korrelation, så att med talrika undantag spridningen tenderade vara minst i SD:s starkaste

områden. Detta tenderade givetvis göra antalet mycket starka borgerliga kretsar större än antalet mycket starka kretsar för SD + K.

Även i andra alternativ varierar mandattilldelningen på liknande sätt med partiets eller kombinationens röstandel i området och fördelningen av röstandelen i kretsarna. Om flera än två partier eller kombinationer tävlar om mandat — som i första och andra alternativen eller i alternativen med SD utan K — kompliceras förhållandena givetvis. Även samvariationen mellan parti(kombination)ernas röstandelar kommer då in. Antalet mandat som i första och andra alternativen tillföll SD + K påverkades uppenbarligen av hur de borgerliga rösterna fördelades på de borgerliga partierna inbördes. Förskjutningar mellan dessa partier kan flytta över mandat från eller till SD + K, även om röstandelen för SD + K förblir helt oförändrad. En given röstfördelning för de olika partierna i kretsarna får inte nödvändigt samma verkningar i olika alternativ. De »onödigt» stora marginalerna i ett alternativ kan — som tidigare påpekades — behövas i andra alternativ, där kombinationens partier uppträder för sig. Endast mycket stora borgerliga marginaler i alternativ 3 räckte till för mandat i alternativ 1. Ett större antal borgerliga mandat i det senare alternativet hade betytt ett större antal »onödigt» stora marginaler i det förra alternativet. Knappa SD-vinster i alternativ 3 kan på samma sätt vara mycket klara vinster i alternativ 1. Även den för vinst behövligen röstandelen varierar självfallet mellan alternativen. I tredje alternativet med SD + K behövdes för vinst minst 50 % av rösterna. Detsamma gäller för fjärde alternativet med SD + K. I andra alternativet med SD + K behövdes fortfarande praktiskt taget 50 % av rösterna i storstäderna och andra rena stadskretsar, där BF samlade endast en obetydlig andel röster. Kretsar där BF hade en större andel, kunde vinnas med mindre än 50 % av rösterna, eftersom då tre partier eller kombinationer ställdes mot varandra. En minsta möjlig röstandel för vinst blev då drygt 33 %. På motsvarande sätt kan en krets vinnas utan absolut majoritet i alla alternativ med SD utan K. I första alternativet med SD + K kan kretsar teoretiskt vinnas med 25 % av rösterna och vid SD utan K med ännu mindre andel. Tabell III A: 7 visar kretsarnas fördelning 1956 efter andelen SD, dels för alla kretsar, dels med uppdelning efter vinnare — SD eller annat parti — i alternativ 3, SD + K, och i alternativ 1, SD utan K. Tabellen illustrerar hur mandattilldelningen inom vissa intervall av andelen SD varierar med konstellationen av de övriga partiandelarna.

Inom kombinationen SD + K blev, som redan framhållits, K alltid utan mandat. K hade ju endast ungefär 10 % av kombinationens röster och kom aldrig ens i närheten av SD:s röstetal i någon krets. SD:s försprång ökades av en tendens till samgång mellan SD:s och K:s röstandelar i kretsarna. För hela landet uppgick visserligen korrelationen 1952 i 230-serien till endast + 0,151, men inom de enskilda nuvarande andrakammarkretsarna var den ofta betydande, minst + 0,800 i 11 av 28 områden. Medeltalet av korrelationen blev + 0,531. Endast tre områden — Uppsala län, Gävleborgs län och Norrbottens län — hade negativa korrelationer, och av dessa

Tabell III A: 7. Kretsarnas fördelning 1956 efter procent röster för SD med uppdelning på kretsar som tillföll SD och övriga kretsar i tredje alternativet, SD + K, och första alternativet, SD utan K.

Procent	230 mandat				300 mandat			
	kretsar som tillföll SD i			totalt	kretsar som tillföll SD i			totalt
	alt. 3, SD + K	ej alt. 3, SD + K	ej alt. 3, SD + K		alt. 3, SD + K	ej alt. 3, SD + K	ej alt. 3, SD + K	
alt. 1, SD u K	alt. 1, SD u K	ej alt. 1, SD u K	alt. 1, SD u K	alt. 1, SD u K	alt. 1, SD u K	ej alt. 1, SD u K		
65—	2	—	—	2	4	—	—	4
60—	9	—	—	9	16	—	—	16
55—	25	—	—	25	24	—	—	24
50—	35	—	—	35	47	—	—	47
45—	32	9	—	41	42	19	—	61
40—	14	38	—	52	15	45	—	60
35—	1	24	2	27	2	33	7	42
30—	—	11	12	23	—	11	12	23
25—	—	—	9	9	—	2	12	14
20—	—	—	4	4	—	—	5	5
15—	—	—	2	2	—	—	5	5
10—	—	—	2	2	—	—	1	1
Summa	118	82	31	231	150	110	42	302

var endast korrelationen i Norrbotten stark, — 0,796. Trots detta var K inte heller i Norrbotten nära något mandat. Deras starkaste krets gav dem ett röstetal som uppgick till 65 % av SD:s.

Av de borgerliga partierna fick FP de flesta mandat i alla alternativ, varvid dock H fick lika många i ett fall (alt 1, SD + K, 1956, 300-serien). I det bästa borgerliga alternativet, dvs. det tredje, blev partiet klart överrepresenterat, särskilt starkt 1956. Även i alternativ 2 blev det överrepresenterat 1956 mot SD utan K. År 1952 nådde FP i 300-indelningen proportionellt mandatantal. I övriga alternativ blev det mer eller mindre starkt underrepresenterat. Partiets mandatantal varierade starkt mellan alternativen. BF fick ungefär lika många mandat i första, andra och fjärde alternativen. Det fick där alltid mindre än 10 mandat och blev således starkt underrepresenterat. I alternativ 3 däremot fick det sin proportionella tilldelning eller mera. Särskilt i 300-indelningen 1952 blev överrepresentationen betydande. År 1956 försvann den nästan helt. Även underrepresentationen i de andra alternativen blev 1956 något mindre. H blev alltid underrepresenterad, trots en fördubbling av antalet mandat 1956 i alternativ 3, där underrepresentationen minskade. I första och fjärde alternativen däremot snarare ökade den 1956. Variationen mellan alternativen var 1952 mindre för H än för de båda andra borgerliga partierna och 1956 åtminstone klart mindre än för FP. I alternativ 1, SD utan K, dvs. då varje parti räknades för sig, vann H 6 resp. 9 mandat 1952. Av de kretsar som den borgerliga kombinationen vann i alternativ 3, fick sedan H endast ytterligare 7 resp. 11.

BF som självt tog 7 resp. 9 mandat, fick däremot 21 resp. 31 till av kombinationens vinster, och FP, som vann 16 resp. 21 självt, fick därtill 61 resp. 80 av kombinationens skörd. År 1956 fick H en större del av kombinationens mandat men inte ett procentuellt lika stort tillskott som FP, 19 resp. 28 för H mot 16 resp. 24 för BF och 67 resp. 87 för FP. H:s ringa tilldelning i tredje alternativet uppkom således väsentligen genom att partiet i så liten utsträckning blev största borgerliga parti i de kretsar som den borgerliga kombinationen erövrade. År 1952 fick H ett större tillskott i mandat vid övergång från första till andra alternativet än vid övergång från andra till tredje alternativet. Även i andra alternativet vann dock FP långt fler mandat än H genom kombinationen. Den ytterligare vinsten genom BF:s inträde i kombinationen blev också för FP mindre än vinsten genom tvåpartikombinationen i alternativ 2. I stället tog BF självt en stor del av de mandat som övergången från två till tre borgerliga partier medförde. År 1956 ändrades situationen såtillvida som H då erhöll en större proportion av mandatvinsten vid övergång från andra till tredje alternativet.

De borgerliga partiernas samlade mandattilldelning har redan behandlats i och med diskussionen av tilldelningen för SD + K. Hur de borgerliga mandaten fördelades mellan partierna inbördes, varierade, som nyss framhölls, mellan alternativen. I andra och fjärde alternativen deltog ju BF inte i samma kombination som H och FP, vilket avsevärt minskade BF:s representation. Att så borde bli fallet i andra alternativet, är utan vidare klart. BF kunde där uppenbarligen inte få flera mandat än i första alternativet och kunde väntas tappa en del mandat även från detta alternativ, eftersom det ju nu för vinst också krävdes, att partiet skulle ha flera röster än H och FP tillsammans. Fjärde alternativet var kanske inte lika självklart ett dåligt alternativ för BF. Partiet deltog ju där i den vinnande kombinationen i flertalet kretsar — faktiskt i minst 75 % av kretsarna. Men liksom K deltog i kombinationen totalt utan utbyte i form av mandat, blev tilldelningen blygsam också för BF. De kretsar som kombinationen vann och BF hade vunnit i första alternativet vid SD utan K, gick till BF. Från BF:s kretsar i första alternativet gick då bort de där H + FP blev starkare än BF + SD. I gengäld tillkom de kretsar där BF var svagare än antingen H eller FP men starkare än SD och tillsammans med SD (och K) starkare än H + FP. Tillskottet utöver BF:s sämsta alternativ, dvs. det andra, blev dock totalt högst 4 och lägst 0. I jämförelse med första alternativet miste BF i flera fall ett mandat och vann högst två. I första och tredje alternativen tävlade däremot de tre borgerliga partierna under helt lika villkor. H och FP gjorde det även i de båda andra alternativen. I dessa fall varierade givetvis mandattilldelningen med partiernas styrka. FP som det största partiet fick största ransonen. Försprånget blev särskilt markerat i andra och tredje alternativen. Däremot blev överlägsenheten inte särskilt framträdande i första alternativet. I 300-indelningen 1956 fick FP och H mot SD + K rent av lika många mandat. Ett annat undantag

från tendensen till mandat efter styrka var proportionerna mellan H och BF i tredje alternativet 1952, där BF trots mindre styrka fick ungefär dubbelt så många mandat som H. Partiernas mandatandelar i de nuvarande andrakammarkretsarna samvarierade påtagligt med partiernas röstandelar. Korrelationerna blev i 300-serien 1956 för H + 0,806, för BF + 0,807 och för FP + 0,837 i alternativ 3 med SD + K. (Storstadskretsarna medtogs inte i BF:s korrelation.) Sambanden blev således inte lika starka som för SD + K, och en del avvikelser förekom. Dessa torde — liksom FP:s ringa överlägsenhet i första alternativet och BF:s överlägsenhet över H i tredje alternativet 1952 — sammanhänga med olikheter mellan partierna i röstandelarnas fördelning. Tabell III A: 8 visar kretsarnas fördelning efter de borgerliga partiernas röstandelar 1956 och fördelningen av de kretsar som respektive partier vann i alternativ 3, SD + K.

Spridningen i röstandelar var ganska lika för alla tre partierna totalt i hela landet. År 1952 blev standardavvikelsen i 230-serien 7,3 för H, 10,1 för BF och 8,9 för FP och i 300-serien 7,3 för H, 10,2 för BF och 9,0 för FP. Trots FP:s något större spridning och högre genomsnittliga andel röster blev antalet mycket starka kretsar inte mycket mindre för H än för FP. BF:s fördelning med ett stort antal mycket små röstandelar medförde att partiet i andra kretsar blev starkare än vad som framgick av röstandelen i de nuvarande andrakammarkretsarna. Även inom dessa hade BF en något starkare spridning i röstandelar än H och FP. En betydligt större del av FP:s spridning i röstandelar än av H:s och BF:s låg mellan andrakammarkretsarna. Spridningen inom dessa kretsar var 1952 i 230-serien för H 6,2, för BF 7,8 och för FP 5,1. Om Stockholm, Göteborg och Fyrstadskret-

Tabell III A: 8. Kretsarnas fördelning efter de borgerliga partiernas röstandelar 1956 med uppdelning på kretsar som resp. parti erhöll i alternativ 3, SD + K, och övriga kretsar.

Procent	230 mandat						300 mandat					
	H		BF		FP		H		BF		FP	
	vinst i alt. 3, SD+K	totalt	vinst i alt. 3, SD+K	totalt	vinst i alt. 3, SD+K	totalt	vinst i alt. 3, SD+K	totalt	vinst i alt. 3, SD+K	totalt	vinst i alt. 3, SD+K	totalt
50—	—	—	—	—	1	1	1	1	—	—	3	3
45—	2	2	—	—	4	4	2	2	—	—	4	4
40—	3	3	—	—	5	5	2	2	1	1	5	5
35—	3	3	5	5	10	16	5	5	3	3	17	24
30—	3	4	1	1	11	30	7	8	3	3	15	38
25—	8	15	6	7	21	36	9	19	9	13	21	46
20—	3	29	7	16	14	47	10	44	8	20	17	64
15—	3	74	1	44	2	57	3	93	3	55	4	71
10—	—	66	—	31	—	28	—	77	—	48	—	36
5—	—	35	—	32	—	7	—	50	—	32	—	11
0—	—	—	—	95	—	—	—	1	—	127	—	—
Summa	25	231	20	231	68	231	39	302	27	302	86	302

sen inte medräknas, stiger BF:s spridning till 8,8. För mandatfördelningen i tredje alternativet var det också av betydelse i vilka kretsar de stora röstandelarna placerades. BF hade en något starkare tendens än H och FP att få sina största röstandelar i SD:s svagare kretsar, dvs. bland de kretsar som $H + BF + FP$ kunde ta. I hela landets kretsar hade alla tre partierna en negativ korrelation med SD:s röstandelar. BF:s korrelation var svagare än H:s och FP:s, men medeltalet av BF:s korrelation med SD inom varje nuvarande andrakammarkrets blev något större än motsvarande medeltal för H och FP. Dessutom hade H och FP en svagt positiv korrelation mellan sina andelar, medan BF:s andelar korrelerade negativt med både H och FP. H hade således i större utsträckning än BF sina starka kretsar bland FP:s starka, vilka oftast tillföll FP, som ju var det större partiet. Både spridningarna och korrelationerna varierade starkt mellan de nuvarande andrakammarkretsarna. H hade exempelvis en stor spridning i röstandelar i östra sektorn av Stockholms stad och i Fyrstadskretsen och korrelerade positivt med BF i 8 av 24 områden och positivt med SD i 6 av 29 områden. FP hade stark spridning i sina andelar i Blekinge län och i Göteborgs och Bohus läns landstingsområde och korrelerade positivt med SD i 7 av 29 områden. — Av tabell III A: 8 framgår hur mandattilldelningen vid en given partiandel varierade med konstellationen av övriga partiers andelar. Alla BF:s andelar över 30 % resulterade i mandat, medan H hade en krets i båda indelningarna och FP 25 resp. 30 kretsar med över 30 % där de inte fick mandatet. I stadskretsarna, där ju BF var obetydligt, avvek läget för H och FP inte väsentligt från andra alternativet, dvs. de båda partierna måste tillsammans ha minst 50 % av rösterna. Undre gränsen för den andel som kunde ge mandat, blev då 25 %, men även högre andelar betydde ofta att det andra partiet inom kombinationen var större eller att SD tog mandatet. Den minsta andel som någon gång medförde mandat var 17 %. Där samverkade de borgerliga till drygt 50 % av rösterna och var så jämnstarka att det största av dem bara hade 17 % av rösterna. Men detta krävde tre samverkande partier, dvs. — eftersom H och FP hade en inte obetydlig röstandel i alla kretsar — även BF:s medverkan. I BF:s starka kretsar var det således möjligt för de borgerliga partierna att få mandat med något mindre röstandel än i andra kretsar, vilket givetvis i viss mån gynnade BF. — Röstmarginalerna inom den borgerliga kombinationen vid vinst i tredje alternativet, $SD + K$, 1952, framgår av tabell III A: 9 (jfr s. 411).

Förändringarna i mandatfördelningarna blev störst i andra och tredje alternativen och minst i första alternativet. Där blev de mindre än förändringarna i röstfördelningen och i de proportionella systemens mandatfördelningar. SD förlorade ett mandat eller vann två. I fjärde alternativet var förändringarna av ungefär samma storlek som i de proportionella systemen. SD förlorade dock mellan 7 och 13 mandat. I andra och tredje alternativen var ändringarna däremot klart större än i de proportionella systemen. SD förlorade mellan 9 och 22 mandat. De flesta vinsterna gick i andra och fjärde alternativen — trots partiets minskade röstandel — till FP och i tred-

je alternativet till H. I tredje alternativet förlorade BF mellan 6 och 11 mandat. Endast där var partiets förluster större än minskningen i röstandelen. Andelen kretsar där partibyte ägde rum, var givetvis större än det antal med vilket partiernas representation ökade eller minskade. I alternativ 3, SD + K: var antalet byten inom den borgerliga kombinationen klart större än antalet byten mellan kombinationerna. Andelen kretsar som bytte innehavare var i detta alternativ större i 300-indelningen än i 230-indelningen, 21 % mot 14 %, därav 8 % mot 4 % mellan SD + K och H + BF + FP. Marginaler över 1 000 röster både utom och inom kombinationen hade i 230-indelningen 7 av H:s 13 kretsar, 13 av BF:s 26 och 40 av FP:s 64. Marginaler över 750 både utom och inom kombinationen hade i 300-indelningen 1952 7 av H:s 20 kretsar, 17 av BF:s 38 och 42 av FP:s 80 kretsar. I 230-indelningen betyder 1 000 röster ungefär 6 % av medeltalet röster pr krets och i 300-indel-

Tabell III A: 9. Fördelningen av röstmarginalerna inom kombinationen H + BF + FP vid dennas vinster i alternativ 3, SD + K, 1952.

Intervall	230 mandat							
	H		BF		FP		Totalt	
	antal	därav förlust 1956	antal	därav förlust 1956	antal	därav förlust 1956	antal	därav förlust 1956
6 000—	—	—	—	—	1	—	1	—
4 000—	1	—	1	—	9	—	11	—
3 000—	1	—	4	—	7	—	12	—
2 000—	—	—	4	—	10	—	14	—
1 000—	5	—	7	1	17	1	29	2
500—	2	—	3	2	5	—	10	2
250—	1	—	2	—	5	1	8	1
1—	3	—	5	4	10	3	18	7
Summa	13	—	26	7	64	5	103	12
Intervall	300 mandat							
	H		BF		FP		Totalt	
	antal	därav förlust 1956	antal	därav förlust 1956	antal	därav förlust 1956	antal	därav förlust 1956
4 600—	—	—	—	—	1	—	1	—
3 000—	1	—	3	—	16	—	20	—
2 300—	1	—	2	—	7	—	10	—
1 500—	—	—	5	—	15	1	20	1
750—	5	—	9	1	16	—	30	1
400—	2	—	6	2	8	1	16	3
200—	6	—	6	4	7	1	19	5
1—	5	—	7	4	10	6	22	10
Summa	20	—	38	11	80	9	138	20

Anm. »förlust» avser förlust inom kombinationen.

ningen betyder 750 röster detsamma. Fördelningen av röstmarginerna inom den borgerliga kombinationen framgår av tabell III A: 9.

Skillnader mellan 230- och 300-serierna skymtade, exempelvis när SD + K förlorade sin majoritet i tredje alternativet, SD + K, i 300-indelningen men inte i 230-indelningen. De flesta förekommande skillnader är dock små. Mandatfördelningarna vid de båda indelningarna kan jämföras i åtta alternativ två år, dvs. sexton gånger. Summan av de skillnader i procent med vilka partier visade högre värden i 300-indelningen, växlade mellan lägst 0,4 % och högst 3,3 %. Därvid tenderade H ha något högre och SD något lägre andelar i 300-indelningen. Undantag var för SD:s del första alternativet med SD + K båda åren och för H samma alternativ 1952. Skillnaderna gick för H från ett underskott på 0,6 % i 300-serien till ett överskott på 2,2 % och för SD från ett överskott på 1,7 % till ett underskott på 3,1 %. Avvikelserna från röstfördelningens andelar var i 6 av 16 fall praktiskt taget lika stora för båda serierna. (De skilde sig med högst en avvikelse på 0,5 %.) I ett fall gav 300-serien något större avvikelse, och i resterande 9 fall gav den mindre avvikelse. Förändringarna 1956 visade ingen tendens.

De proportionella systemen visade som nämnts skillnader mellan de båda mandatuppsättningarna så att 300 mandat — beroende på det större antal mandat som där delades ut i varje nuvarande andrakammarkrets — medförde mindre avvikelser från röstfördelningens partiandelar. Man skulle kunna tänka sig en liknande tendens även vid majoritetsval, vilken dock knappast kan anses demonstrerad i föreliggande material. De mindre kretsarna i 300-indelningen skulle kunna medföra att lokala variationer framträdde tydligare. Ett större antal enhetliga kommungrupper skulle räcka till att bilda egen krets eller att dominera en krets. Partier som inte var störst i den nuvarande andrakammarkretsen men var störst i en begränsad kommungrupp, skulle då ha större möjligheter att få mandat. Spridningen i andelar skulle ökas. Partiandelarnas totala spridning blev faktiskt något om än obetydligt större i 300-serien, för H 7,34, mot 7,28, för BF 10,23 mot 10,12, för FP 9,04 mot 8,91, för SD 10,53 mot 10,33 och för K 4,47 mot 4,42. Den större spridningen leder dock inte nödvändigt till större andel mandat för de mindre partierna. Effekten kan bli ändrade röstmarginer men oförändrad mandatfördelning. Spridningsskillnaden mellan de båda indelningarna var vidare så liten att den knappast kunde väntas medföra särskilt stora skillnader i tilldelningen. Att skillnaden i spridning inte blev större kan vara en tillfällighet. Möjligheterna till enhetliga kretsar kan ha utnyttjats dåligt vid kretskonstruktionen. Större ansträngningar att få fram »naturliga» kretsar skulle förmodligen ha lett till större andelsspridning och möjligen därmed till en något annorlunda mandatfördelning. De eventuella »naturliga områdenas» storlek varierade vidare starkt. En jämförelsevis liten ändring i kretsarnas storlek, vilket det ju var fråga om här, ger därför — när utrymmet för variationer i storlek inom serierna hålls snävt begränsat — endast i tämligen ringa grad ökade möjligheter till enhetliga kretsar. Om antalet kretsar ändras mera än från 230 till 300, erhålles kanske en tydligare skill-

nad i kretsarnas homogenitet. Denna möjlighet behandlas utförligare i ett senare kapitel.

Vid bedömningen av skillnaderna mellan de båda använda indelningarna bör beaktas, att de vardera är endast en av ett mycket stort antal möjliga indelningar och att mandatfördelningen och andra resultat varierar med den använda indelningen. Detta problem diskuteras närmare i nästa kapitel.

Tabell III A: 10 slutligen anger antalet kretsar där SD hade absolut majoritet och således tog mandatet i alla alternativ och oberoende av övriga partiers styrka. Det blev 1952 i 36 % resp. 35 % av kretsarna och 1956 i 30 %. Antalet och andelen växlade mellan olika slags kretsar och regionalt. Tabellens uppdelningar föregriper de följande avsnitten. H hade absolut majoritet i en av 300-indelningens Malmö-kretsar och FP i en Göteborgskrets i 230-indelningen, i två Göteborgskretsar och en krets i Bohuslän i 300-indelningen.

Tabell III A: 10. Antal kretsar av olika slag i vilka SD hade absolut majoritet. Procent sådana kretsar av alla kretsar av samma typ.

Kategori	Antal				Procent			
	230 mandat		300 mandat		230 mandat		300 mandat	
	1952	1956	1952	1956	1952	1956	1952	1956
Svealand	31	24	43	34	38	29	41	31
Östra och södra Götaland ¹	24	21	31	30	45	40	45	43
Västra Götaland ¹	6	5	7	3	11	9	9	4
Norrland	21	20	25	24	54	51	50	48
Nuvarande andrakammarkretsar								
där SD > H + BF + FP	57	47	74	69	61	51	61	57
» SD < H + BF + FP	25	23	32	22	18	17	18	12
Stadskretsar	21	15	35	27	30	21	35	26
Blandade stads- och landsbygdskretsar	46	41	37	33	46	41	37	33
Landsbygdskretsar	15	14	34	31	25	23	34	31
Summa	82	70	106	91	36	30	35	30

¹ Jfr sid. 297.

B. Resultat i olika slags kretsar

Kretsarna har delats på stadskretsar, landsbygdskretsar och blandade kretsar med samma definitioner som förut. Partifördelningen i de tre typerna visas i tabell III B: 1.

BF hade givetvis mycket större andel av rösterna i landsbygdskretsarna än i de andra kretsarna. Dess andel i stadskretsarna var obetydlig. De andra partierna hade en jämnare fördelning, men vissa skillnader är tydliga. H, FP och K hade sina största andelar i stadskretsarna, SD och SD + K i de blandade kretsarna. I 300-serien 1952 var dock SD + K större i stadskretsarna än i de blandade kretsarna. SD var klart mindre än de borgerliga utom i de blandade kretsarna i 230-indelningen, där SD 1952 var större. I stadskretsarna var H + FP större än SD, 1956 i 230-indelningen även större än SD + K. I de andra kretstyperna var SD större än H + FP. SD + K var större än de borgerliga i de blandade kretsarna och i stadskretsarna 1952. Skillnaderna mellan kretstyperna påverkas inte endast av de olikheter mellan typerna som man kan finna inom de olika nuvarande andrakammarskretsarna utan också av regionala skillnader, eftersom typerna inte är jämnt fördelade över länen. De blandade kretsarna i 230-serien tenderade sålunda vara talrika i SD:s starka län. De blandade kretsarna och landsbygdskretsarna innehåller liksom förut vissa förortsbetonade kretsar kring storstäderna.

Mandatfördelningen i de olika kretstyperna redovisas i tabellerna III B: 2—7. Jämförelse sker där enbart med röstfördelningen. De proportionella fördelningsreglerna var inte tillämpliga, eftersom kretsarna var delar av andrakammarskretsar.

Bland stadskretsarna gav givetvis alternativen 2—4 i stort sett samma för-

Tabell III B: 1. Röstfördelningen i olika slags kretsar.

Indelning	År	Kretstyp	Parti							Antal godkända röster
			H	BF	FP	SD	K	Ö	SD + K	
230 mandat	1952	stad	17,3	0,5	31,9	44,2	5,9	0,2	50,1	1 213 272
		blandad ..	12,8	12,7	21,6	49,0	3,9	—	52,9	1 609 839
		landsbygd	12,8	20,4	20,3	43,2	3,3	—	46,5	959 984
	1956	stad	19,9	0,4	31,1	42,1	6,4	0,1	48,5	1 265 463
		blandad ..	15,6	11,2	20,8	47,8	4,6	—	52,4	1 651 392
		landsbygd	15,9	18,3	19,4	42,4	3,9	0,1	46,3	962 410
300 mandat	1952	stad	16,9	0,5	31,1	45,4	5,9	0,2	51,3	1 322 777
		blandad ..	13,5	13,6	22,3	47,0	3,6	—	50,6	1 237 044
		landsbygd	12,1	18,9	19,8	45,5	3,7	—	49,2	1 223 263
	1956	stad	19,5	0,4	30,3	43,4	6,3	0,1	49,7	1 374 864
		blandad ..	16,4	11,9	21,5	46,0	4,2	—	50,2	1 276 148
		landsbygd	15,2	17,0	19,0	44,5	4,3	—	48,8	1 228 298

Anm.: Röstsisffrorna är för Stockholm och Göteborg de exakta ur »Riksdagsmannavalen», för övriga nuvarande andrakammarskretsar summan av de enskilda valkretsarnas röstsisffror.

Tabell III B: 2. Mandatfördelningen i »stadskretsar»¹ vid 230 mandat totalt jämförd med röstfördelningen. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Majoritetsval							
			Alt. med SD utan K				Alt. med SD + K			
			alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
1952	H	12,15	6	8	8	8	6	8	8	8
	BF	0,33								
	FP	22,30	12	24	25	24	10	17	17	17
	SD	30,92	52	38	37	38	54	45	45	45
	K	4,16								
	S	69,86	70	70	70	70	70	70	70	70
1956	H	14,17	8	10	10	10	8	10	10	10
	BF	0,27								
	FP	22,07	13	33	33	33	9	22	23	22
	SD	29,88	50	28	28	28	54	39	38	39
	K	4,55								
	S	70,94	71	71	71	71	71	71	71	71
Förändring 1952—56	H	+ 2,02	+ 2	+ 2	+ 2	+ 2	+ 2	+ 2	+ 2	+ 2
	BF	- 0,06								
	FP	- 0,23	+ 1	+ 9	+ 8	+ 9	- 1	+ 5	+ 6	+ 5
	SD	- 1,04	- 2	- 10	- 9	- 10		- 6	- 7	- 6
	K	+ 0,39								
	S	+ 1,08	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1

¹ stadskrets = krets med mer än 90 % stadsbefolkning 1952.

Tabell III B: 3. Mandatfördelningen i »stadskretsar»¹ vid 300 mandat totalt jämförd med röstfördelningen. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Majoritetsval							
			Alt. med SD utan K				Alt. med SD + K			
			alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
1952	H	16,94	7	11	11	11	5	11	11	11
	BF	0,48								
	FP	31,07	16	36	36	36	12	24	24	23
	SD	45,46	77	53	53	53	83	65	65	66
	K	5,87								
	S	99,82	100	100	100	100	100	100	100	100
1956	H	19,83	10	15	15	15	10	15	15	15
	BF	0,43								
	FP	30,91	18	46	46	45	10	31	32	31
	SD	44,30	74	41	41	42	82	56	55	56
	K	6,44								
	S	101,91	102	102	102	102	102	102	102	102
Förändring 1952—56	H	+ 2,89	+ 3	+ 4	+ 4	+ 4	+ 5	+ 4	+ 4	+ 4
	BF	- 0,05								
	FP	- 0,16	+ 2	+ 10	+ 10	+ 9	- 2	+ 7	+ 8	+ 8
	SD	- 1,16	- 3	- 12	- 12	- 11	- 1	- 9	- 10	- 10
	K	+ 0,57								
	S	+ 2,09	+ 2	+ 2	+ 2	+ 2	+ 2	+ 2	+ 2	+ 2

¹ stadskrets = krets med mer än 90 % stadsbefolkning 1952.

Tabell III B: 4. Mandatfördelningen i »blandade stads- och landsbygds-kretsar»¹ vid 230 mandat totalt jämförd med röstfördelningen. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Majoritetsval							
			Alt. med SD utan K				Alt. med SD + K			
			alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
1952	H	12,64		2	4	1		2	4	1
	BF	12,59	1	1	7	1	1	1	6	1
	FP	21,42	2	20	33	3	2	17	29	2
	SD	48,48	96	76	55	94	96	79	60	95
	K	3,87								
	S	99,00	99	99	99	99	99	99	99	99
1956	H	15,44		5	9	2		4	7	2
	BF	11,13	1	1	6	1	1	1	5	2
	FP	20,61	2	23	31	5	1	20	27	2
	SD	47,29	96	70	53	91	97	74	60	93
	K	4,51								
	S	98,98	99	99	99	99	99	99	99	99
Förändring 1952—56	H	+ 2,80		+ 3	+ 5	+ 1		+ 2	+ 3	+ 1
	BF	- 1,46			- 1				- 1	+ 1
	FP	- 0,81		+ 3	- 2	+ 2	- 1	+ 3	- 2	
	SD	- 1,19		- 6	- 2	- 3	+ 1	- 5		- 2
	K	+ 0,64								
	S	- 0,02								

¹ blandad stads- och landsbygds-krets = krets med mellan 10 % och 90 % stadsbefolkning 1952.

Tabell III B: 5. Mandatfördelningen i »blandade stads- och landsbygds-kretsar»¹ vid 300 mandat totalt jämförd med röstfördelningen. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Majoritetsval							
			Alt. med SD utan K				Alt. med SD + K			
			alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
1952	H	13,47	2	3	6	1	1	2	6	1
	BF	13,62	3	2	11	3	2	2	10	3
	FP	22,32		23	39	5		20	34	3
	SD	47,03	95	72	44	91	97	76	50	93
	K	3,55								
	S	99,99	100	100	100	100	100	100	100	100
1956	H	16,40	2	5	14	2	2	4	13	2
	BF	11,94	2	1	9	2	2	1	9	2
	FP	21,46		28	36	6		23	31	5
	SD	45,96	96	66	41	90	96	72	47	91
	K	4,23								
	S	99,99	100	100	100	100	100	100	100	100
Förändring 1952—56	H	+ 2,93		+ 2	+ 8	+ 1	+ 1	+ 2	+ 7	+ 1
	BF	- 1,68	- 1	- 1	- 2	- 1		- 1	- 1	- 1
	FP	- 0,86		+ 5	- 3	+ 1		+ 3	- 3	+ 2
	SD	- 1,07	+ 1	- 6	- 3	- 1	- 1	- 4	- 3	- 2
	K	+ 0,68								
	S									

¹ blandad stads- och landsbygds-krets = krets med mellan 10 % och 90 % stadsbefolkning 1952.

Tabell III B: 6. Mandatfördelningen i »landsbygdskretsar»¹ vid 230 mandat totalt jämförd med röstfördelningen. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Majoritetsval							
			Alt. med SD utan K				Alt. med SD + K			
			alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
1952	H	7,77		2	1	1		2	1	
	BF	12,42	6	4	21	5	6	4	20	6
	FP	12,39	2	7	19	2	1	6	18	2
	SD	26,38	53	48	20	53	54	49	22	53
	K	2,04								
	S	61,00	61	61	61	61	61	61	61	61
1956	H	9,73		4	8	1		4	8	1
	BF	11,16	5	4	16	4	5	4	15	3
	FP	11,81	2	11	20	3	1	8	18	3
	SD	25,87	54	42	17	53	55	45	20	54
	K	2,39								
	S	60,96	61	61	61	61	61	61	61	61
Förändring 1952—56	H	+ 1,96		+ 2	+ 7			+ 2	+ 7	+ 1
	BF	- 1,26	- 1		- 5	- 1	- 1		- 5	- 3
	FP	- 0,58		+ 4	+ 1	+ 1		+ 2		+ 1
	SD	- 0,51	+ 1	- 6	- 3		+ 1	- 4	- 2	+ 1
	K	+ 0,35								
	S	- 0,04								

¹ landsbygdskrets = krets med mindre än 10 % stadsbefolkning 1952.

Tabell III B: 7. Mandatfördelningen i »landsbygdskretsar»¹ vid 300 mandat totalt jämförd med röstfördelningen. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Majoritetsval							
			Alt. med SD utan K				Alt. med SD + K			
			alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
1952	H	12,07		3	3	1		3	3	
	BF	18,89	6	4	29	5	5	3	28	6
	FP	19,84	5	16	26	4	4	11	22	3
	SD	45,47	89	77	42	90	91	83	47	91
	K	3,73								
	S	100,00	100	100	100	100	100	100	100	100
1956	H	15,23	2	6	13	1	1	6	11	1
	BF	16,98	4	4	21	4	4	4	18	4
	FP	18,97	4	16	27	5	3	13	23	5
	SD	44,44	90	74	39	90	92	77	48	90
	K	4,33								
	S	99,95	100	100	100	100	100	100	100	100
Förändring 1952—56	H	+ 3,16	+ 2	+ 3	+ 10		+ 1	+ 3	+ 8	+ 1
	BF	- 1,91	- 2		- 8	- 1	- 1	+ 1	- 10	- 2
	FP	- 0,87	- 1		+ 1	+ 1	- 1	+ 2	+ 1	+ 2
	SD	- 1,03	+ 1	- 3	- 3		+ 1	- 6	+ 1	- 1
	K	+ 0,60								
	S	- 0,05								

¹ landsbygdskrets = krets med mindre än 10 % stadsbefolkning 1952.

delning, medan de andra kretstyperna fick ungefär samma resultat i alternativen 1 och 4.

I stadskretsarna fick SD majoritet 1952, trots att H + FP hade större andel röster. År 1956 däremot fick SD utan K en mindre del av mandatet i alternativ 2—4 och mindre antal mandat än FP. De fick därvid knappt så många mandat som svarade mot andelen röster. SD + K behöll sitt flertal bland mandatet även i 300-indelningen. I första alternativet fick SD en mycket stor del av mandatet även 1956. Av de borgerliga mandatet gick de flesta till FP, som 1956 blev överrepresenterat i alternativen 2—4, SD utan K, och även vid andra tillfällen fick en tilldelning i närheten av eller över röstfördelningens andel. H blev hela tiden underrepresenterad.

I de blandade kretsarna fick SD hela tiden över hälften av mandatet utom i 300-indelningens alternativ 3, där deras tilldelning blev 41—50 mandat av 100. Även SD + K fick där mindre än hälften av mandatet 1956 (47 mot 53). SD:s mandatantal låg härvid i närheten av röstfördelningens antal. I alternativ 1 blev de borgerligas representation endast 2—5 mandat och i fjärde alternativet 4—10 mandat. Inte heller i alternativ 2 blev den särskilt betydande, 20—34. Huvuddelen därav, liksom av de borgerliga mandatet i alternativ 3, gick till FP, vars mandatantal i alternativ 2 ungefär motsvarade röstandelen men i alternativ 3 låg betydligt högre. BF blev underrepresenterat, om än knappt i alternativ 3 i 300-indelningen. I den indelningen kom H 1956 i närheten av men inte upp till vad röstandelen utvisade. I övrigt blev H starkt underrepresenterad.

Landsbygds-kretsarna uppvisade en något mer borgerlig mandatfördel-

Tabell III B: 8. Kretsarnas fördelning efter folkmängd med uppdelning på stadskretsar, blandade kretsar och landsbygds-kretsar.

Folkmängd (i tusental)	230 mandat						300 mandat					
	1952			1956			1952			1956		
	stads	blan- dade	lands- bygds	stads	blan- dade	lands- bygds	stads	blan- dade	lands- bygds	stads	blan- dade	lands- bygds
18—.....										4		
20—.....							13	24	13	18	18	19
22—.....				2			44	36	49	32	25	46
24—.....			1	3			38	31	30	20	37	25
26—.....	4	7	6	8	5	8	5	9	7	19	19	7
28—.....	20	30	12	8	20	14				4	1	2
30—.....	24	31	27	17	30	19			1			
32—.....	18	24	14	15	31	16				2		1
34—.....	4	6		6	10	2						
36—.....		1	1	4	3					2		
38—.....				4		1				1		
40—.....				1								
42—.....												
44—.....				1								
46—.....												
48—.....				1								
50—.....												
52—.....				1								
Summa	70	99	61	71	99	61	100	100	100	102	100	100

ning. De borgerliga fick klar majoritet i alternativ 3 i båda indelningarna, varvid 230-indelningen denna gång gav den största utdelningen och under-representerade SD, BF och FP tog de flesta borgerliga mandat i alternativ 3 och blev där överrepresenterade, BF klarast 1952. Även H kom 1956 i närheten av röstfördelningens mandatantal i detta alternativ.

Förändringarna 1956 var för SD:s och FP:s del störst i stadskretsarna. SD:s röstminskning var starkast i dessa kretsar, som också fick större delen av SD:s mandatförluster. Andra alternativet gav dock även ganska många förluster i de andra kretsarna. Dessa stod också för de flesta av H:s talrika vinster i tredje alternativet. I detta förlorade BF i landsbygdskretsarna ett flertal mandat.

Tabell III B: 8 visar kretsarnas fördelning efter folkmängd för de tre kretstyperna. Stadskretsarnas medeltal blev 1956 högre än övriga kretsar även efter delningarna.

C. Resultat i grupper av nuvarande andrakammarkretsar

a. Regional uppdelning

Andrakammarkretsarna har delats på fyra regioner, Svealand, östra och södra Götaland, västra Götaland och Norrland. I den första Götalandsregionen ingår Östergötland, Kalmar län, Gotland, Blekinge och Skåne, medan resten av Götalands, dvs. Jönköpings och Kronobergs län, Halland, Bohuslän, Västergötland och Dalsland, bildar den andra. Uppdelningen grundas endast på en allmän uppfattning om regionala skillnader. Antalet mandat i de olika regionerna var 1952 i 230-indelningen 81, 53, 57 och 39 och i 300-indelningen 106, 69, 75 och 50. Uppdelningen följer länsgränserna. Svealand hade i 230-serien 38 stadskretsar, 28 blandade kretsar och 15 landsbygds-kretsar, östra och södra Götaland 14 stadskretsar, 25 blandade kretsar och 14 landsbygds-kretsar, västra Götaland 17 stadskretsar, 26 blandade kretsar och 14 landsbygds-kretsar, medan Norrland hade en stadskrets, 20 blandade kretsar och 18 landsbygds-kretsar. I 300-serien var motsvarande antal för Svealand 49, 33 och 24, för östra och södra Götaland 22, 23 och 24, för västra Götaland 23, 30 och 22 samt för Norrland 6, 14 och 30.

Tabell III C: 1. Partifördelningen i olika regioner.

Valår	Område	Parti							Antal godkända röster
		H	BF	FP	SD	K	Ö	SD + K	
1952	Svealand	13,6	6,7	27,9	47,1	4,7	—	51,8	1 350 603
	östra och södra Götaland	17,2	12,8	19,6	48,5	1,9	—	50,4	884 321
	västra Götaland	14,7	14,2	27,9	38,7	4,3	0,2	43,0	958 732
	Norrland	10,3	11,5	19,2	51,4	7,6	—	59,0	589 481
1956	Svealand	16,4	5,8	27,1	45,2	5,5	—	50,7	1 386 402
	östra och södra Götaland	21,2	10,7	18,5	47,0	2,5	0,1	49,5	912 925
	västra Götaland	17,3	12,6	27,2	38,1	4,7	0,1	42,8	982 652
	Norrland	12,1	10,8	18,9	50,1	8,1	—	58,2	597 351

H:s bästa region var den andra, medan Norrland var dess sämsta. BF noterade sina högsta andelar i västra Götaland och de lägsta i Svealand. FP hade över 1/4 av rösterna i Svealand och i västra Götaland och mindre än 1/5 av rösterna i de båda andra regionerna. SD var starkast i Norrland, där de hade över hälften av rösterna och svagast i västra Götaland, där de var klart mindre än H + FP. K hade sina högsta andelar i Norrland och de lägsta i den andra regionen. SD + K låg över 50 % utom i västra Götaland, där de bara nådde ungefär samma andel som H + FP, och i andra regionen 1956, där de kom strax under 50 %.

Mandatfördelningen i regionerna framgår av tabellerna III C: 2—9.

Tabell III C: 4. Mandatfördelningen i östra och södra Götaland¹ vid 230 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och med mandatfördelningen vid proportionella system. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval								
			d'Hondt	jämk. uddatal	alt. m. SD utan K				alt. m. SD + K				
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	
1952 ²	H	9,12	9	9	2	3	5	3	2	3	5	3	
	BF	6,76	5	7	2	2	10	2	2	2	9	2	
	FP	10,38	11	11	7	7	10	2	5	5	8	1	
	SD	25,72	29	27	49	41	28	46	49	43	31	47	
	K	1,02											
	S	53,00	54	54	53	53	53	53	53	53	53	53	53
1956	H	11,24	10	11	3	7	13	4	3	7	11	4	
	BF	5,67	5	5	2	2	7	2	2	2	6	2	
	FP	9,79	10	11	7	7	7	3	6	6	7	1	
	SD	24,92	28	26	48	37	26	44	48	38	29	46	
	K	1,34											
	S	52,96	53	53	53	53	53	53	53	53	53	53	53
Förändring 1952—56	H	+ 2,12	+ 1	+ 2	+ 1	+ 4	+ 8	+ 1	+ 1	+ 4	+ 6	+ 1	
	BF	- 1,09		- 2			- 3				- 3		
	FP	- 0,59	- 1					- 3	+ 1	+ 1	- 1		
	SD	- 0,80	- 1	- 1	- 1	- 4	- 2	- 2	- 1	- 5	- 2	- 1	
	K	+ 0,32											
	S	- 0,04	- 1	- 1									

¹ Östergötland, Kalmar län, Gotland, Blekinge och Skåne. ² Septembervalet i Kristianstads län.

Tabell III C: 5. Mandatfördelningen i östra och södra Götaland¹ vid 300 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och med mandatfördelningen vid proportionella system. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval								
			d'Hondt	jämk. uddatal	alt. m. SD utan K				alt. m. SD + K				
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	
1952 ²	H	11,88	9	11	2	4	8	4	1	4	8	4	
	BF	8,80	8	9	3	2	14	3	3	2	14	3	
	FP	13,52	15	15	1	12	14	3	1	10	11	1	
	SD	33,47	38	35	63	51	33	59	64	53	36	61	
	K	1,33											
	S	69,00	70	70	69	69	69	69	69	69	69	69	69
1956	H	14,63	15	15	3	9	19	5	3	9	18	5	
	BF	7,39	6	8	2	2	9	2	2	2	9	2	
	FP	12,75	13	14	9	9	10	2	8	8	8	2	
	SD	32,44	35	32	64	49	31	60	64	50	34	60	
	K	1,74											
	S	68,95	69	69	69	69	69	69	69	69	69	69	69
Förändring 1952—56	H	+ 2,75	+ 6	+ 4	+ 1	+ 5	+ 11	+ 1	+ 2	+ 5	+ 10	+ 1	
	BF	- 1,41	- 2	- 1	- 1		- 5	- 1	- 1		- 5	- 1	
	FP	- 0,77	- 2	- 1	- 1	- 3	- 4	- 1	- 1	- 2	- 3	+ 1	
	SD	- 1,03	- 3	- 3	+ 1	- 2	- 2	+ 1		- 3	- 2	- 1	
	K	+ 0,41											
	S	- 0,05	- 1	- 1									

¹ Östergötland, Kalmar län, Gotland, Blekinge och Skåne. ² Septembervalet i Kristianstads län.

Tabell III C: 6. Mandatfördelningen i västra Götaland¹ vid 230 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och med mandatfördelningen i proportionella system. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röst-fördel-ning	Proportionellt		Majoritetsval							
			d'Hondt	jämk. uddat- tal	alt. m. SD utan K				alt. m. SD + K			
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
1952	H	8,39	6	8		4	3	2		4	3	1
	BF	8,06	9	9	5	3	12	4	5	3	12	5
	FP	15,89	18	16	8	25	32	12	8	20	28	9
	SD	22,05	23	23	44	25	10	39	44	30	14	42
	S	2,47	1	1								
	S	56,86	57	57	57	57	57	57	57	57	57	57
1956	H	9,85	9	12		6	6	3		5	6	3
	BF	7,19	6	6	4	3	10	3	4	3	10	3
	FP	15,50	17	16	9	31	32	13	7	24	28	10
	SD	21,69	24	22	44	17	9	38	46	25	13	41
	K	2,70	1	1								
	S	56,93	57	57	57	57	57	57	57	57	57	57
Förändring 1952—56	H	+ 1,46	+ 3	+ 4		+ 2	+ 3	+ 1		+ 1	+ 3	+ 2
	BF	- 0,87	- 3	- 3	- 1		- 2	- 1	- 1		- 2	- 2
	FP	- 0,39	- 1		+ 1	+ 6		+ 1	- 1	+ 4		+ 1
	SD	- 0,36	+ 1	- 1		- 8	- 1	- 1	+ 2	- 5	- 1	- 1
	K	+ 0,23										
	S	+ 0,07										

¹ Halland, Bohuslän, Västergötland, Dalsland, Jönköpings och Kronobergs län.

Tabell III C: 7. Mandatfördelningen i västra Götaland¹ vid 230 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och med mandatfördelningen i proportionella system. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röst-fördel-ning	Proportionellt		Majoritetsval							
			d'Hondt	jämk. uddat- tal	alt. m. SD utan K				alt. m. SD + K			
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
1952	H	11,04	10	12	1	6	5	2		5	5	1
	BF	10,61	11	11	6	4	15	5	4	3	15	6
	FP	20,90	21	20	11	31	40	17	9	25	34	12
	SD	29,02	32	30	57	34	15	51	62	42	21	56
	K	3,25	1	2								
	S	74,82	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75
1956	H	12,96	13	13	3	8	11	4	2	7	11	4
	BF	9,46	9	10	4	3	12	4	4	3	10	4
	FP	20,39	20	20	12	39	42	20	9	30	35	14
	SD	28,54	32	30	56	25	10	47	60	35	19	53
	K	3,55	1	2								
	S	74,90	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75
Förändring 1952—56	H	+ 1,92	+ 3	+ 1	+ 2	+ 2	+ 6	+ 2	+ 2	+ 2	+ 6	+ 3
	BF	- 1,15	- 2	- 1	- 2	- 1	- 3	- 1			- 5	- 2
	FP	- 0,51	- 1		+ 1	+ 8	+ 2	+ 3		+ 5	+ 1	+ 2
	SD	- 0,48			- 1	- 9	- 5	- 4	- 2	- 7	- 2	- 3
	K	+ 0,30										
	S	+ 0,08										

¹ Halland, Bohuslän, Västergötland, Dalsland, Jönköping och Kronobergs län.

I Svealand fick SD större delen av mandatet i alla alternativ utom i alternativ 3, SD utan K, 1956. Där fick de 35 av 82 resp. 46 av 108 mandat, vilket var något i underkant även i jämförelse med röstfördelningen. I övrigt blev de överrepresenterade, således även i alternativ 3 1952, trots att ju där SD:s 47,1 % av rösterna stod mot de borgerligas 48,2 %. De flesta borgerliga mandat togs av FP, som i vissa alternativ även blev överrepresenterat och i ett fall blev största partiet. BF fick sin proportionella andel i alternativ 3 men blev i övrigt utan mandat. H blev underrepresenterad. Förskjutningarna 1956 var tämligen stora för FP och SD med en rad vinster för FP och förluster för SD.

I östra och södra Götaland fick SD mindre än hälften av mandatet redan 1952 i 300-indelningens alternativ 3, SD utan K, och i samma indelning och alternativ, SD + K, 1956. Av de borgerliga partierna tog H 1956 de flesta mandatet, ökade då starkt och blev representerad i överkant i alternativ 3. Även BF blev överrepresenterat i detta alternativ, medan FP där fick sin proportionella andel eller något mindre.

I västra Götaland fick SD majoritet endast i första och fjärde alternativet och i alternativ 2, SD + K, 1952. I alternativ 2 i övrigt och i hela alternativ 3 tog den borgerliga kombinationen de flesta mandatet. I alternativ 3, särskilt utan K, blev SD starkt underrepresenterade och tilldelade endast ett fåtal mandat, 9—15, vilket var ungefär lika många som BF fick i samma alternativ och mycket mindre än vad FP fick. BF i alternativ 3 och FP i alternativen 2 och 3 noterade överrepresentation, medan H fick nästan sin proportionella andel i tredje alternativet 1956. SD förlorade flera platser i alternativ 2. De borgerligas fördelningar ändrades på många punkter.

I Norrland slutligen tog SD alltid större delen av mandatet, minst 28 mot 11 resp. 34 mot 16 mandat. De flesta borgerliga platserna tillföll FP. Förändringarna 1956 var få.

b. Uppdelning efter partifördelning

De nuvarande andrakammarkretsarna delades i sådana där SD var starkare än H + BF + FP och sådana där SD var svagare än den borgerliga kombinationen. I förra gruppen kom Södermanlands och Östergötlands län, Fyrstadskretsen, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands och Norrbottens län. I samtliga dessa nuvarande andrakammarkretsar utom Norrbottens län hade SD 50 % eller mera av rösterna. Övriga andrakammarkretsar ingick i andra gruppen. Antal mandat i SD:s starka områden var 93 resp. 121 och i de svaga länen 137 resp. 179 år 1952.

Partifördelningen varierade självfallet mellan grupperna. De borgerliga partierna var naturligt nog starkare i SD:s svaga områden, fast skillnaderna var relativt små för H och BF. FP däremot var avsevärt starkare i den större gruppen av andrakammarkretsar. Endast K hade större andel röster i SD:s starkare områden än i den andra gruppen.

Tabell III C: 10. Partifördelningen i två grupper av andrakammarkretsar (se ovan).

Valår	Områdesgrupp	Parti							Antal godkända röster
		H	BF	FP	SD	K	Ö	SD + K	
1952	SD > H + BF + FP	12,5	9,5	19,7	53,1	5,2	—	58,3	1 500 782
	SD < H + BF + FP	15,4	11,5	27,8	41,3	3,9	0,1	45,2	2 282 350
1956	SD > H + BF + FP	14,9	8,6	19,3	51,3	5,9	—	57,2	1 533 327
	SD < H + BF + FP	18,5	10,0	26,8	40,2	4,4	0,1	44,6	2 346 001

Anm. Andelarna och antalet röstande gäller för 230-indelningen. I 300-indelningen blev några procenttal förskjutna någon tiondel genom gränsändringarna i Malmöhus län. Antalet röstande i 300-indelningen var 1952 i respektive grupp 1 506 215 och 2 276 916 och 1956 1 539 194 resp. 2 340 127.

Tabell III C: 11. Mandatfördelningen i de nuvarande andrakammarkretsar¹ där SD var starkare än H + BF + FP vid 230 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och med mandatfördelningen i proportionella system. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval							
			d'Hondt	jämk. uddatal	alt. m. SD utan K				alt. m. SD + K			
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
1952	H	11,62	9	11	2	4	4	4	2	4	4	4
	BF	8,87	7	9			6				4	
	FP	18,35	20	20		3	13	2		1	10	
	SD	49,37	56	51	91	86	70	87	91	88	75	89
	K	4,79	1	2								
	S	93,00	93	93	93	93	93	93	93	93	93	93
1956	H	13,91	14	14	3	5	8	5	3	5	7	5
	BF	7,95	5	8			5				3	
	FP	17,97	18	19		5	16	4		2	11	1
	SD	47,71	55	50	90	83	64	84	90	86	72	87
	K	5,46	1	2								
	S	93,00	93	93	93	93	93	93	93	93	93	93
Förändring 1952—56	H	+ 2,29	+ 5	+ 3	+ 1	+ 1	+ 4	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	+ 1
	BF	— 0,92	— 2	— 1			— 1				— 1	
	FP	— 0,38	— 2	— 1		+ 2	+ 3	+ 2		+ 1	+ 1	+ 1
	SD	— 1,66	— 1	— 1	— 1	— 3	— 6	— 3	— 1	— 2	— 3	— 2
	K	+ 0,67										
	S											

¹ Södermanlands och Östergötlands län, Fyrstadskretsen, Värmlands, Örebro, Västmanlands Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands och Norrbottens län.

Anm. Vid beräkning av röstfördelningen men ej vid beräkning av proportionella mandatfördelningarna har de ändrade gränserna inom Malmöhus län använts.

Mandatfördelningen i grupperna framgår av tabellerna III C: 11—14. I sina starka områden blev SD starkt överrepresenterade och fick minst 2/3 av mandat. De få borgerliga mandat i alternativen 1, 2 och 4 (1—16 stycken) delades mellan H och FP, varvid H i flera fall fick flera platser

än FP. I alternativ 3 fick FP klart flera mandat än H. Även BF fick då mandat (3—9). Tilldelningen kom ibland i närheten av proportionalitet, vilket i övrigt endast inträffade för FP 1956 i alternativ 3 mot SD utan K där partiets underrepresentation blev ganska liten.

I sina svaga områden blev SD tydligt underrepresenterade i alternativ 3 med mindre än 40 % av mandatet även 1952 tillsammans med K. Utan K sjönk SD:s mandatandel under 25 % i detta alternativ 1956. Utan K fick de 1956 en minoritet av mandatet även i alternativ 2, fast tilldelningen blev ungefär proportionell. Första året fick de dock en knapp majoritet mot H + FP, trots att SD ju hade mindre röster än denna kombination. FP tog de flesta borgerliga mandat och blev starkt överrepresenterade i alternativ 3 och i alternativ 2 utom mot SD + K 1952. I senare fallet och i alternativ 4 mot SD + BF 1956 fick FP proportionell representation. BF blev överrepresenterat i alternativ 3. H fick alltid »för få» platser. Skillnaden mot de proportionella systemen var dock liten 1956 i 300-indelningens tredje alternativ. Ett stort antal mandatbyten förekom 1956 särskilt i alternativen 2—4 både mellan de borgerliga partierna inbördes och mellan dessa och SD. SD:s förluster var särskilt stora i andra alternativet.

Tabell III C: 12. Mandatfördelningen i de nuvarande andrakammarkretsar¹ där SD var starkare än H + BF + FP, vid 300 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och med mandatfördelningen i proportionella system. Förändringar i fördelningarna.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval							
			d'Hondt	jämk. uddatal	alt. m. SD utan K				alt. m. SD + K			
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
1952	H	15,16	13	15	2	5	6	5	1	5	6	5
	BF	11,56	10	11			9			7		
	FP	23,87	24	24		5	17	5		3	14	2
	SD	64,19	70	66	119	111	89	111	120	113	94	114
	K	6,22	3	4								
	S	121,00	120	120	121	121	121	121	121	121	121	121
1956	H	18,13	17	17	3	6	11	6	3	6	10	6
	BF	10,36	9	10			7			6		
	FP	23,39	24	24		10	21	7		4	14	4
	SD	62,04	67	65	118	105	82	108	118	111	91	111
	K	7,08	4	5								
	S	121,00	121	121	121	121	121	121	121	121	121	121
Förändring 1952—56	H	+ 2,97	— 4	+ 2	+ 1	+ 1	+ 5	+ 1	+ 2	+ 1	+ 4	+ 1
	BF	— 1,20	— 1	— 1			— 2				— 1	
	FP	— 0,48				+ 5	+ 4	+ 2		+ 1		+ 2
	SD	— 2,15	— 3	— 1	— 1	— 6	— 7	— 3	— 2	— 2	— 3	— 3
	K	+ 0,86	+ 1	+ 1								
	S		+ 1	+ 1								

¹ Jfr tab. III C: 11 beträffande andrakammarkretsarna och gränserna inom Malmöhus län.

Tabell III C: 13. Mandatfördelningen i de nuvarande andrakammarkretsar där $H + BF + FP$ var starkare än SD , vid 230 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och med mandatfördelningen i proportionella system. Förändringar i fördelningarna. (Omfattar de kretsar som ej medtagits i tabellerna III C: 11 och 12.)

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval							
			d' Hondt	jämk. uddatal	alt. m. SD utan K				alt. m. SD + K			
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
1952	H	21,12	18	20	4	8	9	6	4	8	9	5
	BF	15,81	14	16	7	5	22	6	7	5	22	7
	FP	38,18	41	39	16	48	64	27	13	39	54	21
	SD	56,36	62	59	110	76	42	98	113	85	52	104
	K	5,38	2	3								
	S	136,85	137	137	137	137	137	137	137	137	137	137
1956	H	25,61	24	28	5	14	19	8	5	13	18	8
	BF	13,88	10	11	6	5	17	5	6	5	17	5
	FP	37,03	40	39	17	62	68	37	11	48	57	26
	SD	55,27	62	56	110	57	34	88	116	72	46	99
	K	6,09	2	4								
	S	137,88	138	138	138	138	138	138	138	138	138	138
Förändring 1952—56	H	+ 4,49	+ 6	+ 8	+ 1	+ 6	+10	+ 2	+ 1	+ 5	+ 9	+ 3
	BF	- 1,93	- 4	- 5	- 1		- 5	- 1	- 1		- 5	- 2
	FP	- 1,15	- 1		+ 1	+14	+ 4	+10	- 2	+ 9	+ 3	+ 5
	SD	- 1,09		- 3		-19	- 8	-10	+ 3	-13	- 6	- 5
	K	+ 0,71		+ 1								
	S	+ 1,03	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1

Anm. Jfr tab. III C: 11 beträffande gränserna inom Malmöhus län.

Tabell III C: 14. Mandatfördelningen i de nuvarande andrakammarkretsar där $H + BF + FP$ var starkare än SD , vid 300 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och med mandatfördelningen i proportionella system. Förändringar i fördelningarna. (Omfattar de kretsar som ej medtagits i tabellerna III C: 11 och 12.)

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval							
			d' Hondt	jämk. uddatal	alt. m. SD utan K				alt. m. SD + K			
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
1952	H	27,54	24	28	7	12	14	8	5	11	14	7
	BF	20,63	20	21	9	6	31	8	7	5	31	9
	FP	49,87	52	50	21	70	84	40	16	52	66	27
	SD	73,73	81	76	142	91	50	123	151	111	68	136
	K	7,04	3	5								
	S	178,81	180	180	179	179	179	179	179	179	179	179
1956	H	33,54	33	33	11	20	31	12	10	19	29	12
	BF	18,18	15	20	6	5	23	6	6	5	21	6
	FP	48,51	48	48	22	80	88	49	13	63	72	37
	SD	72,60	81	74	142	76	39	114	152	94	59	126
	K	8,02	3	5								
	S	180,85	180	180	181	181	181	181	181	181	181	181
Förändring 1952—56	H	+ 6,00	+ 9	+ 5	+ 4	+ 8	+17	+ 4	+ 5	+ 8	+15	+ 5
	BF	- 2,45	- 5	- 1	- 3	- 1	- 8	- 2	- 1		-10	- 3
	FP	- 1,36	- 4	- 2	+ 1	+10	+ 4	+ 9	- 3	+11	+ 6	+10
	SD	- 1,13		- 2		-15	-11	- 9	+ 1	-17	- 9	-10
	K	+ 0,98										
	S	+ 2,04			+ 2	+ 2	+ 2	+ 2	+ 2	+ 2	+ 2	+ 2

Anm. Jfr tab. III C: 11 beträffande gränserna inom Malmöhus län.

ANDRA DELEN

SPECIALUNDERSÖKNINGAR

Kap. IV. Mandatfördelningens variationer mellan olika indelningar

A. Problemställning

a. Ett givet område — exempelvis ett län eller en sådan del av ett län som utgör en av de nuvarande andrakammarkretsarna — kan delas på ett givet antal kretsar på flera sätt. Om området är sammansatt av ett tämligen stort antal enhetsområden, som inte får delas — valdistrikt e. d. — kan enheterna sammanfogas i ett givet antal grupper på ett oerhört stort antal sätt. Genom olika krav på kretsarna rensas en betydande del av dessa sätt bort från de möjliga uppdelningarna. Vissa grupper av enheter är inte sammanhängande, andra faller utanför ett tillåtet folkmängdsintervall, en mängd grupper delar mellan sig enheter som tillhör samma undergrupp av enheter — samma kommun e. d. — vilken endast enligt vissa regler får delas på olika kretsar osv. Men också efter en sådan omfattande rensning kvarstår — med rimliga krav på kretsarna — flera olika uppdelningar på kretsar som möjliga. Andra krav, dvs. andra principer för kretskonstruktionen, ger en annan klass av möjliga uppdelningar, varav förmodligen en del också återfinnes i den första samlingen. Många indelningar bland dem som vid en given uppsättning krav är möjliga skiljer sig endast i några få kretsar och skillnaderna kan vara små. En eller flera kommuner (eller valdistrikt) kan ha flyttats över från en krets till en annan. Vissa indelningar skiljer sig dock avsevärt från varandra.

Antalet möjliga indelningar växlar givetvis med de uppställda kraven. Ju flera och strängare krav desto färre kretsupsättningar håller måtten. Vid en given uppsättning krav beror antalet indelningar på olika egenskaper hos området, t. ex. dess differentiering på stad och land, på områden av olika social karaktär, dess splittring i olika, avskilda delar genom vattendrag, berg, skogar osv. En viktig faktor är antalet kretsar i området. Antalet möjliga kommunkombinationer stiger mycket snabbt med antalet kretsar. Även områdets form spelar in. Områdets gränser måste alltid — om man såsom här förutsättes tar varje område för sig vid kretskonstruktionen — också vara kretsgränser. Men de gränserna kan inte ändras genom att kommuner flyttas över. Nya indelningar kan åstadkommas genom överflyttningar av kommuner bara mot andra kretsar i länet. (Om nu området utgör ett län, vilket för enkelhets skull kan antas vara fallet. Den inskränkningen är givetvis icke väsentlig för resonemangen.) Det innebär också, att kretsarna måste »gå jämnt upp» mot länsgränserna: det får inte bli någon kommun över som inte kan införlivas med kretsen, eller fattas någon kommun för att kretsen skall bli färdig. (Med länsgränser menas i detta sammanhang inte bara gränser mot andra län och länder utan också kuster där länet slutar.) Om en stor del av kretsgränserna är länsgränser, blir kombinations-

möjligheterna i motsvarande grad begränsade. Det sker t. ex. i långsträckta, smala län, där kretsarna knappast kan läggas annat än i en rad efter varandra eller möjligen i två rader.

Vissa indelningar i ett län blir som redan sagts ganska lika varandra. Varje krets har i stort sett ett och samma läge i alla indelningarna. De skiljer sig åt endast ifråga om vissa kommuner, som flyttas mellan olika kretsar, medan övriga kommuner alltid tillhör en given krets. Man kan då se indelningarna som variationer på samma »grundindelning». Indelningar där åtminstone några kretsar skiljer sig mer än med bara enstaka kommuner, kan då sägas tillhöra olika »grundindelningar». Antalet sådana grupper av indelningar varierar med länens egenskaper. De egenskaper i länets form och avgränsning som inskränkte kombinationsmöjligheterna, minskar också i hög grad antalet möjliga »grundindelningar». Den tänkta uppdelningen på grupper av likartade indelningar är ganska obestämd. Det kan ofta vara mycket tveksamt hur många »grundindelningar» man har i en given uppsättning indelningar. När det i det följande talas om sådana, kan vissa kretsar vara mycket lika även i indelningar som sägs tillhöra olika »grundindelningar». Begreppet »grundindelning» införs här som hjälpkonstruktion i resonemanget utan allvarliga försök att noggrant definiera det och göra det praktiskt användbart.

Bland de godtagbara indelningarna måste en väljas. Valet kan ske enligt kriterier som inte användes för att avgöra vilka indelningar som är acceptabla. Det kan också ske genom att de kriterier som anger vilka indelningar som är godtagbara också anger vilka indelningar som är att föredra framför andra möjliga. Vare sig valet sker på det ena eller andra sättet gäller, att det står mellan faktiskt konstruerade indelningar eller mellan sådana och indelningar som vid den utförda konstruktionen har övervägts som alternativ till faktiskt konstruerade indelningar. Ätminstone i något så när stora områden torde dessa två slag av indelningar inte täcka hela klassen av möjliga indelningar. Därmed sker då ett urval på svåröverskådliga grunder, som för in »tillfälliga» faktorer i det slutliga valet. Även om man arbetar med en rangordning av indelningar, kan den valda indelningen ligga en bit ner på lämplighetsskalan.

Om man drar slutsatser från en samling konstruerade indelningar till de möjliga indelningarna i allmänhet och därvid använder sig av att de konstruerade indelningarna i vissa avseenden (mandatfördelning, spridning i röstandelar e. d.) liknar de andra indelningarna, bör man begränsa sig till slutsatser om de möjliga indelningar som har ungefär samma grad av »lämplighet» som de konstruerade. Även om man inte närmare anger vad som menas med en indelnings »lämplighet», kan man nämligen anta, att genomsnittet för de konstruerade indelningarnas lämplighet (enligt konstruktörens bedömning) ligger något över genomsnittet för samtliga möjliga indelningar. Vid konstruktioner väljer man gång på gång mellan olika lösningar och tar därvid (på det hela taget) den som man anser vara lämp-

ligare än de andra. En rad möjliga indelningar övervägs sålunda men konstrueras inte. De förkastas i jämförelse med andra indelningar och blir därför inte använda i undersökningen. — Spridningen i olika avseenden inom en samling indelningar bör vidare tendera vara stor i proportion till olikheterna mellan indelningarna. I den mån denna tendens gör sig gällande, bör därför de konstruerade och de möjliga indelningarna bland sig ha ungefär samma andel gemensamma eller mycket lika kretsar och ha ungefär samma andel olika grundindelningar.

b. Liksom en del av kretsarnas egenskaper varierar mellan indelningarna, kan olika indelningar ge mandatfördelningar som skiljer sig från varandra i något avseende. Variation i ett partis mandattilldelning kan vid en given röstfördelning på enhetsområdena förekomma dels mellan indelningar upp gjorda enligt samma principer, dels mellan indelningar konstruerade enligt skilda principer. Om man håller sig till de vid en given princip möjliga indelningarna, kan dessa fördelas efter det antal mandat som de vid den givna röstfördelningen medför för partiet i fråga. I vissa fall ger alla indelningar samma mandatantal. Ingen tänkbar indelning skulle i de åtta använda alternativen vid de undersökta valen ge K något mandat. I andra fall fördelar sig indelningarna på flera olika antal mandat. Den fördelning de sålunda kan sägas bilda, har ett medeltal, en spridning osv. Den fördelning som hör till de möjliga indelningarna enligt en annan princip, kan ha ett annat utseende. Den kan skilja sig från den första fördelningen exempelvis i fråga om medeltal eller spridning. Om man håller sig till klassen av indelningar enligt en viss princip, kan dess fördelning ändras när röstfördelningen ändras vid ett nytt val. Överhuvudtaget ändras givetvis mandatfördelningen inom klassen av indelningar, när röstfördelningen ändras. Man kan då fråga efter sambandet mellan mandatantalet för en viss indelning vid olika röstfördelningar. Det kan finnas en tendens för vissa indelningar att — åtminstone vid vissa röstfördelningar — vara mera fördelaktiga vid ett parti. Mandattilldelningen kan stå i samband med olika egenskaper hos indelningarna såsom i tidigare avsnitt har utvecklats beträffande spridningen i röstandelar. Även om inte reglerna för kretskonstruktionen ändras mer än vad som följer av att antalet kretsar i området ändras, erhåller man en något annorlunda fördelning av möjliga indelningar. Relationen mellan fördelningarna för olika antal kretsar kan då studeras.

c. Av de problem som här har antytts, tas tre upp till en mer eller mindre utförlig behandling. Framställningen gör dock i intet fall anspråk på att vara uttömmande.

1. Sambandet mellan mandatfördelning och kretsarnas heterogenitet diskuteras i avsnitt B av detta kapitel. Sambandet kan spela in vid skillnader mellan indelningar både enligt samma konstruktionsprinciper och enligt olika principer. Om skilda principer medför skillnader i heterogenitet mellan klasserna av indelningar, kan detta betyda skillnader mellan de båda klasserna i fråga om genomsnittligt antal mandat för vissa partier. Om olika in-

delningar vid samma princip inte är lika heterogena, kan denna skillnad vara en av faktorerna bakom eventuella skillnader i mandatantal för vissa partier. »Heterogenitet» betyder i sammanhanget skillnader i röstfördelning mellan olika delar (valdistrikt) inom kretsen.

2. Mandatfördelningens variation mellan olika indelningar, som har konstruerats på samma sätt, studeras. Hela den klass av möjliga fördelningar som tillhör en given konstruktionsprincip, kunde givetvis inte tas fram. Man fick nöja sig med ett urval därur och anta att de faktiskt konstruerade indelningarna i vissa avseenden »representerar» hela klassen av indelningar av ungefär samma lämplighet som de konstruerade indelningarna, ehuru det självfallet inte var fråga om något slumpmässigt stickprov och motsvarande representativitet i tekniskt statistisk mening. Något medvetet försök att få ett »representativt» urval av indelningarna gjordes inte. Man får dock anta att den konstruerade samlingen kretsar i stort sett består av kretsar som inte på något systematiskt och avgörande sätt skiljer sig från de kretsar som ett fortsatt konstruktionsarbete enligt samma principer skulle ha gett, dvs. inte skiljer sig från den angivna klassen av möjliga indelningar i dess helhet. Mandattilldelningen för de olika partierna får antas ha i stort sett samma fördelning i det konstruerade urvalet indelningar som i hela klassen. Medeltal, spridning osv. bör vara i stort sett desamma. (Jämför dock föregående sida beträffande spridningen. Variationsvidden bör givetvis vara större i hela klassen.)

En undersökning utfördes så att ett flertal alternativa indelningar uppgjordes inom 4 län, Stockholms stad, Stockholms län, Uppsala län och Södermanlands län, enligt i stort sett samma principer som i huvudundersökningen. Antalet kretsar svarade mot 230 mandat totalt i hela landet. Kretsindelningen använde 1944 års folkmängd och applicerades på 1944 års, 1948 års och 1952 års valresultat. (Studien utfördes före 1956 års val.) Genom att indelningarna användes på tre val, erhöles data dels från flera olika röstfördelningar och om variationen i mandattilldelning mellan olika val, dels om folkmängdsutvecklingen i de olika kretsarna. För den första uppgiften hade självfallet två val räckt. För den andra däremot var tre val av större vikt. Eftersom en använd valkretsindelning ju inte utan stora olägenheter kan göras om med små mellanrum, borde en indelning kunna användas i tre på varandra följande val (med 4 års mellanrum). Då bör dock olikheterna mellan kretsarna i storlek inte vara »alltför» stora i tredje valet. Om så inte blev fallet, skulle det tyda på att — om endast ordinarie val med fyra års mellanrum antas äga rum — en ny indelning inte skulle behöva göras förrän efter tidigast 12 år. Den differentiella folkmängdsutvecklingen kunde vidare tänkas inverka på mandatfördelningen. I jämförelse med en för 1952 ny indelning kunde vissa typer av delområden, där kanske ett parti tenderade ha sina högsta röstandelar få flera eller färre mandat, vilket då skulle gynna resp. missgynna det i dessa delar starka partiet. Mandatfördelningen 1952 i de fyra länen kunde då jämföras med man-

datfördelningen 1952 enligt huvudundersökningens 230-indelning. Delstudien och dess redovisning beskrivs närmare i avsnitt C i detta kapitel. Den redovisas i nästa kapitel (kap. V).

3. Skillnaden i mandatfördelning mellan indelningar vid olika mandatantal diskuteras. I samma fyra län som i den första delstudien konstruerades en indelning med det antal kretsar som svarade mot 300 mandat totalt och en indelning med det antal kretsar som svarade mot 360 mandat totalt. Indelningarna gjordes till 1944 års val och applicerades på detta val och på de två följande valen, dvs. på samma val som i första delstudien. Mandatfördelningarna vid 230, 300 och 360 mandat jämfördes. Folkmängden i kretsarna vid de tre valen följdes. Den nya 300-indelningens resultat kunde jämföras med resultaten för huvudundersökningens 300-serie i de fyra länen. Delstudien och dess redovisning beskrivs i avsnitt C i detta kapitel. Den redovisas i sista kapitlet (kap. VI).

B. Mandatfördelning och kretsarnas heterogenitet

a. I andra och tredje kapitlen hänvisades vid flera tillfällen till spridningen i partiernas röstandelar mellan kretsarna. Den spridningen hänger nära samman med heterogeniteten hos kretsarna, dvs. med spridningen i röstandelar mellan valdistrikten inom kretsarna. Vid en given röstfördelning finns en spridning i ett visst partis röstandelar mellan samtliga valdistrikt inom området (nuvarande andrakammarkretsen). Om spridningen mäts som varians i statistisk mening kan den delas upp i en komponent som utgöres av variansen mellan kretsar, dvs. en spridning i kretsarnas röstandelar, och en komponent som är variansen i röstandelar inom kretsar. (Detta är helt riktigt endast om alla valdistrikt är lika stora men felet torde vara obetydligt och berör inte resonemanget i princip.) En stor spridning i kretsarnas röstandelar innebär då att en ansenlig del av den totala spridningen mellan valdistrikten ligger mellan kretsarna, dvs. att spridningen mellan valdistrikten inom samma krets på motsvarande sätt har inskränkts. Av två indelningar av samma typ men med olika stor spridning i ett partis röstandelar mellan kretsarna har indelningen med den större spridningen mera homogena (mindre heterogena) kretsar än den andra indelningen vad beträffar ifrågavarande parti. Heterogeniteten kan dock vara omkastad beträffande ett annat parti, ehuru på det hela taget en tendens till samgång i de olika partiandelarnas spridningar torde finnas. Det inflytande på mandattilldelningen som tillskrevs spridningen i röstandelar mellan kretsarna kan med endast en annan formulering tillskrivas kretsarnas heterogenitet.

Det framgick av de tidigare kapitlen att — vilket givetvis även är väl känt från andra sammanhang — spridningen varierade betydligt mellan partier-

na när man höll sig till en nuvarande andrakammarens i taget. På liknande sätt varierade också den totala spridningen mellan valdistriktet inom ett område mellan partierna. Exempelvis i Stockholms stad visar FP betydligt mindre spridning än H och SD. Om man ser ett partis röstandel i ett område som ett vägt medeltal av partiets röstandel inom olika befolkningsgrupper med dessas andel av totala antalet röstande som vikter, kan man säga att partiets röstandel varierar med andelarna inom de olika befolkningsgrupperna och med dessa gruppers andelar av de röstande. Variationen i partiandelen mellan exempelvis valdistrikt torde främst uppstå genom att partiet har olika röstandelar i skilda befolkningsgrupper och att dessas andelar varierar mellan distrikten. Även variationer i partiets röstandelar inom grupperna kan givetvis ge en variation mellan distrikten men torde i stort sett spela betydligt mindre roll. En konstans i partiandelen distriktsvis uppstår om befolkningsgruppernas andel av de röstande är konstant, om partiets röstandelar inom grupperna är desamma eller om variationer i befolkningsgruppernas andelar och i röstandelarna inom grupperna kompenseras varandra. FP:s mindre spridning i Stockholms stad torde sammanhånga dels med en jämnare geografisk fördelning hos socialgrupp 2, där FP väl har sin högsta röstandel, än hos de båda andra socialgrupperna, där H och SD har sina högsta andelar, dels med mindre skillnader mellan FP:s röstandelar i de olika socialgrupperna än i H:s och SD:s röstandelar.

b. Antag att tre partier A, B och C var för sig tävlar om mandatet i ett område som utgör två kretsar. Området består av två lika stora och i fråga om partiandelar homogena delar som skiljer sig sinsemellan i fråga om andelarna. I ena delen är A störst och i andra delen C. A:s andel är större i första delen än i den andra och C:s andel är större i andra än i första delen. B däremot har samma andel i båda delarna och är således mindre än A i första delen och mindre än C i andra delen. Om nu området delas i två kretsar så att första delen blir en krets och andra delen en annan krets, får uppenbarligen A det första och C det andra mandatet, medan B blir utan. Detta gäller för alla partiandelar som fyller de ovan angivna villkoren. Båda kretsarna är tydligen helt homogena men har olika röstandelar för A och C. Om däremot området delas i två heterogena kretsar så att vardera kretsen består av hälften av den första delen och hälften av den andra delen kan mandattilldelningen i vissa fall bli en annan. Kretsarna blir nu heterogena men får samma röstandelar för samtliga partier. Båda mandatet går således till samma parti. B får samma andel som förut, A och C vardera medeltalet av sina två tidigare andelar. Mandatet tillfaller då antingen det parti av A och C som var mest överlägset i »sin» del och minst underlägset i det andra partiets del eller B. Det senare inträffar aldrig om B:s andel är mindre än $1/3$ av rösterna och alltid om B:s andel är större än $2/5$ av rösterna. Mellan dessa andelar beror B:s vinst på om rösterna är tillräckligt jämnt fördelade på A och C. Det svagare av partierna A och C förlorar sålunda alltid sitt mandat antingen till det starkare eller till B genom den nya kretsindel-

ningen. Det starkare av A och C vinner ett mandat om B är tillräckligt svagt och förlorar sitt mandat om B är tillräckligt starkt. B slutligen får antingen oförändrat noll mandat eller båda mandaten och förlorar således aldrig på den ökade heterogeniteten.

Denna enkla modell är givetvis alltför enkel för att kunna användas på ett konkret material men torde i någon mån belysa heterogenitetens inverkan. För att exemplifiera denna ytterligare har följande likaledes mycket enkla beräkningar gjorts. Ur huvudundersökningens 230-indelning togs ut par av kretsar så att båda kretsarna tillhörde samma nuvarande andrakammarkrets och tillsammans innehöll dels två eller tre städer som vad storleken beträffade kunde tillsammans bilda en krets, dels landsbygdsdelar (köpingar inräknade) som kunde bilda en krets. Landsbygdsdelarna skulle då dels ha »rätt» storlek, dels bilda ett sammanhängande område. Tio sådana par erhöles. Genom att ge upp kravet på geografiskt sammanhängande kretsar för städernas del kunde sålunda tjugo nya kretsar bildas. Dessa blev självfallet mera homogena i fråga om agglomerationsgrad än de ursprungliga kretsarna, vilket återverkade speciellt på kretsarnas heterogenitet i fråga om BF:s andelar. Spridningen i BF:s andelar minskade starkt inom kretsarna och ökade i motsvarande utsträckning mellan kretsarna. De andra partiernas spridningar inom och mellan kretsarna ändrades mindre. Spridningarna mellan kretsarna blev bland de tjugo kretsarna för H ursprungligen 3,8 och 4,6 år 1952 och 1956 och i de nya kretsarna 4,1 resp. 4,6, för BF ursprungligen 6,0 resp. 5,4 och nu 11,2 resp. 10,2, för FP förut 7,1 resp. 6,8 och nu 7,2 och 6,9, för SD tidigare 9,9 resp. 9,9 mot nu 10,8 resp. 10,7 och för K slutligen förut 4,5 resp. 4,2 och nu 4,2 resp. 3,9. Ökningen i spridning för BF inom varje par är ännu större, eftersom spridningarna ovan även innehåller spridningen mellan paren, vilken ju inte har ändrats genom den nya indelningen. De nya kretsarna presenteras på samma sätt som tidigare har skett, varefter deras mandatfördelning jämförs med de tjugo ursprungliga kretsarnas i tabell IV B: 1. De tidigare kretsarnas nummer anges för varje kretspar. I tabellen återfinnes mandatfördelningen för de gamla kretsarna under rubriken »Bl» (blandade) och för de nya kretsarna under rubriken »S—L» (stad—landsbygd).

Södermanlands län, kretsarna 1 och 2

Nyköping, Oxelösund, Flen, Trosa

	1952				1956			
H	2 169	2 348	13,0		2 745	2 967	15,5	
BF	414	418	2,3	SD	438	442	2,3	SD
FP	4 093	4 231	23,5		4 176	4 316	22,6	
SD	10 622	10 800	59,8		10 861	11 033	57,6	
K	250	255	1,4	61,2	376	379	2,0	59,6
Ö	—	—	—		—	—	—	
S	17 548	18 052			18 596	19 137		
	32 362				34 400			

Tunaberg, Jönåker, Björkvik, Stigtomta, Rönö, Svärta, Tystberga, Vagnhärad, Hölö, Sparreholm, Bettna

	1952				1956			
H	1 287	1 393	7,5		1 686	1 822	10,2	
BF	4 501	4 549	24,6	SD	4 011	4 049	22,8	SD
FP	2 814	2 909	15,8		2 712	2 803	15,7	
SD	9 350	9 507	51,4		8 777	8 916	50,1	
K	126	128	0,7	52,1	208	210	1,2	51,3
Ö	—				—			
S	18 078	18 486			17 394	17 800		
	33 024				32 246			

**Jönköpings län, kretsarna 1 och 4
Eksjö, Tranås, Gränna**

	1952				1956			
H	2 497	2 658	18,0	SD SD	2 956	3 132	20,5	SD SD
BF	1 072	1 083	7,3	SD¹ SD	1 074	1 087	7,1	FP FP
FP	3 938	4 078	27,7	FP FP	4 063	4 217	27,5	FP FP
SD	6 623	6 761	45,9	SD SD	6 412	6 534	42,7	SD SD
K	156	157	1,1	47,0	328	331	2,2	44,9
Ö	—				—			
S	14 286	14 737		¹ 25 r	14 833	15 301		
	27 356 (118 under undre gränsen)				27 920			

Mariannelund, Ingatorp, Höreda, Solberga, Bredestad, Hullaryd, Linderås, Visingsö, Skärstad, Lekeryd, Hakarp

	1952				1956			
H	1 878	1 999	11,2	SD SD	2 566	2 719	15,4	SD¹ SD
BF	4 787	4 836	27,2	FP FP	4 465	4 519	25,6	FP FP
FP	5 093	5 274	29,6	FP FP	4 848	5 032	28,5	FP FP
SD	5 442	5 555	31,2	SD SD	5 025	5 120	29,1	SD SD
K	150	151	0,8	32,0	240	242	1,4	30,5
Ö	—				—			
S	17 350	17 815			17 144	17 632		¹ 88 r
	31 935				31 102			

**Jönköpings län, kretsarna 8 och 9
Nässjö, Sävsjö, Vetlanda**

	1952				1956			
H	2 348	2 499	16,2		3 006	3 185	18,9	SD SD
BF	830	839	5,5	SD	890	901	5,3	SD SD
FP	3 859	3 996	25,9		4 267	4 429	26,2	FP FP
SD	7 461	7 616	49,4		7 589	7 733	45,8	SD SD
K	461	464	3,0	52,4	630	636	3,8	49,6
Ö	—				—			
S	14 959	15 414			16 382	16 884		
	28 535				30 864			

N. Sandsjö, Bodafors, Hjälmteryd, Bäckaby, Korsberga, Nye, Alseda, Vetlanda lk
Björkö, Lannaskede

1952				1956				
H	1 659	1 766	10,8	BF BF	2 537	2 688	16,2	BF BF
BF	5 385	5 440	33,3	FP FP	5 099	5 160	31,1	FP FP
FP	3 933	4 073	25,0	BF BF	3 739	3 881	23,3	BF BF
SD	4 773	4 872	29,9	BF BF	4 544	4 630	27,9	BF BF
K	168	169	1,0	30,9	249	251	1,5	29,4
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	15 918	16 320			16 168	16 610		
	30 493				29 753			

Kristianstads län, kretsarna 3 och 6
Kristianstad, Hässleholm

1952 (septembervalet)				1956				
H	3 387	3 601	19,4	SD SD	4 721	4 981	25,0	SD SD
BF	391	395	2,1	FP FP	365	368	1,8	FP FP
FP	5 430	5 593	30,2	FP FP	5 025	5 173	26,0	FP FP
SD	8 622	8 806	47,5	SD SD	8 926	9 074	45,5	FP FP
K	146	146	0,8	48,3	337	340	1,7	47,2
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	17 976	18 541		17 r	19 374	19 936		
	35 066				37 065			

Araslöv, Stoby, Vinslöv, Vinslövs köp., Sösdala, Tyringe, Perstorp

1952 (septembervalet)				1956				
H	2 020	2 147	13,5	SD SD	3 391	3 578	22,4	SD SD
BF	3 728	3 765	23,6	FP FP	3 128	3 155	19,8	H H
FP	3 924	4 042	25,4	FP FP	3 143	3 235	20,3	H H
SD	5 658	5 779	36,3	SD SD	5 592	5 685	35,7	SD SD
K	184	185	1,2	37,5	281	283	1,8	37,5
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	15 514	15 918			15 535	15 936		
	30 456				30 385			

Malmöhus län, kretsarna 5 och 6
Ystad, Trelleborg

1952				1956				
H	2 717	2 876	16,4		3 250	3 428	18,8	
BF	144	145	0,8	SD	146	147	0,8	SD
FP	3 338	3 431	19,6		3 659	3 754	20,5	
SD	10 646	10 813	61,8		10 492	10 613	58,0	
K	234	237	1,4	63,2	337	341	1,9	59,9
Ö	—	—	—	—	4	4	—	—
S	17 079	17 502			17 888	18 287		
	30 560				31 544			

Gislöv, Klagstorp, Anderslöv, Skurup, Vemmenhög, Rydsgård, Ljunits, Herrestad

1952				1956				
H	1 531	1 620	8,8	SD SD	2 299	2 425	13,6	SD SD
BF	5 442	5 496	30,0	SD SD	4 680	4 721	26,4	SD SD
FP	2 586	2 658	14,5	BF BF	2 508	2 573	14,4	BF BF
SD	8 393	8 525	46,5	SD SD	7 873	7 964	44,5	SD SD
K	34	34	0,2	46,7	62	63	0,4	44,9
Ö	—	—	—	—	127	129	0,7	—
S	17 986	18 333			17 549	17 875		
	33 587				32 159			

Älvsborgs läns norra, kretsarna 3 och 5

Vänersborg, Alingsås

	1952				1956			
H	2 068	2 179	12,9	SD SD	2 328	2 455	13,5	SD SD
BF	477	480	2,8	FP FP	417	421	2,3	FP FP
FP	6 157	6 358	37,6	FP FP	6 465	6 678	36,9	FP FP
SD	7 401	7 515	44,5	FP FP	7 959	8 108	44,8	FP FP
K	364	367	2,2	46,7	445	446	2,5	47,3
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	16 467	16 899			17 614	18 108		
	32 346				34 003			

V. Tunhem, S. Väne (utom Gärdhem), Bjärke, Upphärad och Rommele (i Flundre), Vårgårda, Herrljunga, Gåsene

	1952				1956			
H	3 127	3 295	18,0	FP SD ¹	3 506	3 697	20,6	SD ¹ SD
BF	4 077	4 106	22,4	FP FP	3 625	3 660	20,3	FP FP
FP	5 278	5 450	29,8	FP FP	4 988	5 152	28,6	FP FP
SD	5 199	5 279	28,8	SD SD	5 125	5 221	29,0	SD ² SD
K	181	182	1,0	29,8	277	278	1,5	30,5
Ö	2	2	—	—	—	—	—	—
S	17 864	18 314		¹ 11 r	17 521	18 008		¹ 69 r
	32 645				31 859			² 32 r

Skaraborgs län, kretsarna 5 och 6

Skövde, Hjo, Tidaholm

	1952				1956			
H	2 251	2 371	14,1	SD SD	2 619	2 755	15,9	SD SD
BF	536	540	3,2	SD SD	495	499	2,9	FP ¹ SD
FP	5 168	5 341	31,8	FP SD	5 137	5 296	30,5	FP SD
SD	7 733	7 869	46,8	SD SD	7 861	7 985	45,9	SD SD
K	681	685	4,1	50,9	833	842	4,8	50,7
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	16 369	16 806			16 945	17 377		¹ 66 r
	30 792				32 205			

Mullsjö, Habo, Fågelås, Hökensås, Fröjered, Dimbo, Vårsås, Tibro, Binneberg

	1952				1956			
H	2 045	2 154	12,2	SD SD	2 753	2 896	16,3	SD SD
BF	4 757	4 793	27,1	FP FP	4 286	4 322	24,4	FP FP
FP	4 378	4 524	25,5	BF BF	4 339	4 473	25,2	FP FP
SD	5 978	6 083	34,4	SD SD	5 691	5 781	32,6	SD SD
K	147	148	0,8	35,2	256	259	1,5	34,1
Ö	—	—	—	—	2	2	—	—
S	17 305	17 702			17 327	17 733		
	33 265				33 353			

Västmanlands län, kretsarna 5 och 6

Fagersta, Köping

	1952				1956			
H	965	1 045	7,8		1 272	1 374	9,4	
BF	371	374	2,8	SD	380	383	2,6	SD
FP	2 711	2 830	21,0		2 781	2 894	19,8	
SD	8 396	8 559	63,7		9 069	9 217	63,1	
K	627	637	4,7	68,4	735	741	5,1	68,2
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	13 070	13 445			14 237	14 609		
	27 547				30 067			

Munktorp, Kolbäck, Hallstahammar, Sura, Ramnäs, Norberg

	1952				1956			
H	886	959	5,6		1 137	1 228	7,1	
BF	1 703	1 717	10,1	SD	1 532	1 543	8,9	SD
FP	2 285	2 385	14,0		2 355	2 451	14,1	
SD	10 819	11 029	64,9		11 056	11 236	64,7	
K	904	919	5,4	70,3	905	912	5,2	69,9
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	16 597	17 009			16 985	17 370		
	32 858 (230 över övre gränsen)				34 598			

Västernorrlands län, kretsarna 4 och 5**Härnösand, Kramfors**

	1952				1956			
H	1 584	1 723	10,6		1 888	2 064	12,7	
BF	411	417	2,6	SD	373	377	2,3	SD
FP	3 596	3 736	22,9		3 405	3 539	21,9	
SD	7 973	8 190	50,2		7 924	8 093	50,0	
K	2 209	2 232	13,7	63,9	2 105	2 126	13,1	63,1
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	15 773	16 298			15 695	16 199		
	29 303				29 463			

Indals-Liden, Hässjö, Säbrå, Högsjö, Ytterlänäs

	1952				1956			
H	907	986	5,7		1 407	1 538	9,1	
BF	2 955	2 995	17,4	SD	2 696	2 727	16,2	SD
FP	2 654	2 758	16,0		2 437	2 533	15,0	
SD	9 229	9 480	55,0		8 706	8 891	52,7	
K	1 005	1 015	5,9	60,9	1 169	1 180	7,0	59,7
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	16 750	17 234			16 415	16 869		
	33 080				32 304			

Norrbottens län, kretsarna 5 och 8**Luleå, Piteå**

	1952				1956			
H	2 441	2 597	18,0		2 796	3 000	19,2	
BF	104	105	0,7	SD	170	172	1,1	SD
FP	2 311	2 435	16,9		2 314	2 424	15,5	
SD	6 926	7 137	49,5		7 620	7 805	49,9	
K	2 116	2 155	14,9	64,4	2 207	2 236	14,3	64,2
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	13 898	14 429			15 107	15 637		
	30 330				34 233			

Hortlax, Piteå lk, Norrfjärden, södra och mellersta delen av Nederluleå

	1952				1956			
H	1 500	1 596	9,9		1 833	1 967	12,0	
BF	2 870	2 907	18,0	SD	2 756	2 796	17,1	SD
FP	1 172	1 235	7,6		1 101	1 153	7,1	
SD	8 753	9 019	55,7		8 651	8 861	54,2	
K	1 401	1 427	8,8	64,5	1 557	1 578	9,6	63,8
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	15 696	16 184			15 898	16 355		
	approx 32 485				approx 32 815			

Tabell IV B:1. Mandatfördelning i 20 blandade kretsar i 230-serien (Bl) och i motsvarande 10 stadskretsar och 10 landsbygds-kretsar (S—L).

Val- år	Parti	Röst- för- del- ning	Alt. m. SD utan K								Alt. m. SD + K							
			alt. 1		alt. 2		alt. 3		alt. 4		alt. 1		alt. 2		alt. 3		alt. 4	
			Bl	S-L	Bl	S-L	Bl	S-L	Bl	S-L	Bl	S-L	Bl	S-L	Bl	S-L	Bl	S-L
1952	H	2,49																
	BF	2,71		1			1	3		1		1			1	3		1
	FP	4,61	1		8	7	10	7		1		1			9	6	1	1
	SD	9,49	19	18	12	13	9	10	19	18	19	19	13	13	10	11	19	18
	K	0,70																
	S	20,00	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20
1956	H	3,14			1	1	1	1					1	1	1	1		
	BF	2,41		1			1	2		1		1		1	2			1
	FP	4,42	1		9	8	9	8	2	2		9	7	8	7		1	2
	SD	9,22	19	19	10	11	9	9	18	17	20	19	10	12	10	10	19	17
	K	0,80																
	S	19,99	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20

I tolv fall av sexton vann BF minst ett mandat på den nya indelningen och förlorade i intet fall på den. FP förlorade minst ett mandat i nio fall, vann ett mandat i ett fall och fick oförändrat mandatantal i sex fall. SD vann i fem fall, förlorade i sex fall och fick oförändrat antal i fem fall. Tilldelningen för H och K blev helt oförändrad. Effekten av ändringen i indelning varierade mellan alternativen, men var på det hela taget gynnsam för BF med dess ojämna röstfördelning och mest ogynnsam för FP med dess mera jämna fördelning.

C. Uppläggning och redovisning av delstudierna

a. Kretsarna konstruerades enligt samma principer som i huvudundersökningen. Eftersom indelningarna gjordes till 1944 års val, dvs. före kommunreformen, användes dock de gamla kommunerna som enheter. Helst skulle hela härader användas, vilket också skedde i ganska stor utsträckning. Kommunernas mindre storlek gav ökade kombinationsmöjligheter. Det tillåtna befolkningsintervallet var detsamma som i huvudundersökningen för 230-indelningarna och för 300-indelningen. För 360-indelningen sattes den tillåtna avvikelser från medeltalet till 2 000, så att intervallet alltså blev 4 000 invånare.

I en första version av den första delundersökningen gjordes vissa kretsar avsiktligt för små så att de föll utanför det anvisade folkmängdsintervallet. Motiveringen var att ett försök skulle göras att ta viss hänsyn till den kommande utvecklingen. Denna kunde delvis förutsägas för de olika kommunerna ur deras egenskaper. Rena glesbygds-(jordbruks)kommuner minskade med stor sannolikhet sin folkmängd, medan befolkningen i tät-

orter ökade. I de större städerna sker en differentiell utveckling, så att de äldre, centrala delarna minskar sin folkmängd, medan mer eller mindre omfattande ökningar sker i nyare, yttre delar. Stadsplaneringen visar vidare för ungefär hur stor befolkning de nya stadsdelarna är avsedda och ungefär i vilken takt utbyggnaden skall ske. För att minska variationen i folkmängd mellan kretsarna 1948 och 1952, kunde man då låta kommuner med minskande folkmängd 1944 vara större än genomsnittet och i stället låta kommuner med ökande folkmängd vara mindre än genomsnittet. Detta prövades alltså i några indelningar. I Stockholms stad fick kretsarna i södra förorterna, vilkas befolkning kunde förutsägas öka starkt, i flertalet indelningar börja med mindre folkmängd än genomsnittet. Kretsarna i inre staden fick 1944 gärna vara större än genomsnittet. I Stockholms län gjordes ofta kretsarna i Stockholms förorter »för små» 1944. I flera indelningar var också Uppsalas och Eskilstunas kretsar 1944 mindre än medeltalet. De rena landsbygdkretsarna däremot gjordes helst »för stora» 1944.

Någon avgjord vinst med detta förfarande noterades dock inte. Kretsarna i de hastigt växande stadsdelarna i södra förorterna blev ändå så stora att de borde delas. Den slutliga versionen använder därför folkmängdsintervallet på samma sätt som huvudundersökningen.

Två alternativa 230-indelningar skiljer sig vanligen endast i några få kretsar, och skillnaderna är ibland små. Inga särskilda synpunkter ligger bakom valet av indelningar. Antalet valda indelningar antas dock stå i något förhållande till antalet möjliga kretsar, så att Stockholms stad med 22 kretsar i tre sektorer har fått största antalet indelningar. (Antalet mandat i de fyra länen framgår av tabell IV C: 1.) Inom varje sektor konstruerades indelningar som oftast avvek ganska kraftigt från varandra. De sammansattes sedan till indelningar för hela staden. Södra sektorn hade 6 indelningar, västra sektorn 4 och östra sektorn 5. Om variationer på de olika indelningarna hade använts, hade ett mycket stort antal indelningar kommit fram. Även Stockholms län hade ju ganska många kretsar och alltså stora variationsmöjligheter. Här har tagits fram 6, i vissa fall 18, indelningar. Å andra sidan är länet långsträckt, har långa gränser, är splittrat i en nordlig och en sydlig del och har en extra gräns att anpassa kretsarna till, nämligen gränsen mot Stockholms stad, som ju ligger helt omgiven av länet. Antalet möjliga grundindelningar blir därför icke så stort. Här har endast två grundindelningar använts. Uppsala län har 5 kretsar och är långsträckt med långa gränser. Antalet möjliga indelningar är där ganska litet och antalet »grundindelningar» ännu mindre. Här användes 4 indelningar som alla är variationer på samma tema. Södermanlands län har 7 kretsar, som här indelas på 6 olika sätt. Länet ligger väl samlat med korta gränser. Det finns då ganska många möjligheter till något olika indelningar. De använda indelningarna kan sägas tillhöra 4 grundindelningar.

I princip skulle som förut samma kretsar användas vid alla tre valen. Liksom i riksundersökningen medförde emellertid förändringar i kommunindelningen vissa justeringar av kretsgränserna. — Några kommuner inkor-

porerades med städer eller delades på andra kommuner. De nya kommungränserna skar i några fall kretsgränserna. Dessa hölls dock om möjligt oförändrade. Den största kommunändringen av detta slag inträffade den 1 januari 1949, då Hässelby (3 004 invånare) och större delen av Spånga (12 119 invånare) införlivades med Stockholms stad, medan mindre delar av Spånga (3 329, 391 resp. 89 invånare) tillfördes Sundbyberg, Solna och Sollentuna. Samtidigt överfördes Lilla Alby (2 810 invånare) från Solna till Sundbyberg. De till Solna och Sollentuna förda delarna flyttades till dessa kommuners valkretsar. Övriga områden fick, så långt valdistriktsindelningen tillät, vara kvar i sina gamla kretsar. Genom inkorporeringen flyttades även länsgränsen mellan Stockholms stad och Stockholms län. Spånga-Hässelby fördes dock även 1952 till Stockholms läns kretsar. (Stadens och länets folkmängd motsvarade ändå 24 resp. 12 mandat av 230). — Den nya kommunindelningen den 1 januari 1952 medförde, att vissa kretsgränser kom att följa inte kommungränser utan församlingsgränser. Kretsarna hölls dock så vitt möjligt oförändrade. — Delar av en kommun flyttades i ett antal fall över till en annan kommun i en annan krets. Delarna var små (mindre än 400 invånare) och bildade i regel inte egna valdistrikt. De fördes över till den nya kommunens krets. (Lilla Alby är härvid ett undantag).

Utom Stockholm delades 1944 endast Solna, Uppsala och Eskilstuna (som var för stora för att utgöra en enda valkrets) samt Spånga. Uppsala och Eskilstuna delades alltid, Solna och Spånga endast i vissa indelningar. Uppsala delades om möjligt efter stadsdelsgränserna. Om staden skulle delas i två kretsar, borde Fjärdingen (med Bondkyrka) komma i en valkrets, Svartbäcken och Kungsängen (med Gamla Uppsala) i en annan krets. Eskilstuna delades helst efter församlingsgränserna i en krets med Fors och en annan med Kloster.

Kretsarna redovisas på samma sätt som i huvudundersökningen. De olika 230-indelningarna betecknas a, b, c, . . . , och inom varje indelning är kretsarna som förut numrerade länsvis. För varje krets anges under numret i vilken indelning eller vilka indelningar den ingår. Bokstäverna »a» och »b» under kretsnumret »1» vid första kretsen i södra sektorn (sid. 326) betyder sålunda, att kretsen ingår i indelningarna a och b i södra sektorn. Då ju indelningarna användes i tre val, fick varje krets tre uppställningar av valresultat och folkmängdssiffror mot tidigare två. Över 1944 års uppställning anges kretsens sammansättning. Om den ändrades 1948, anges även den nya sammansättningen. Över 1952 års röstsiffror står i förekommande fall kretsens delar efter kommunreformen. De ändringar i kretsarnas omfattning som ändrade valdistrikts- och kommungränser medförde, noteras inte generellt. För Stockholms stad 1944 behövs inte den vanliga 2×4 -tabellen för vinnande parti. BF deltog inte i valet, varför alternativen 2—4 sammanföll, så att endast fyra olika alternativ — alt. 1, SD utan K; alt. 1, SD + K; alt. 2—4, SD utan K; alt. 2—4, SD + K — behövde markeras i en 2×2 -tabell. Andra, tredje och fjärde alternativen kan avläsas på andra raden. 230-seriens kretsar presenteras så att alla kretsar med sam-

Tabell IV C: 1. Antal mandat i de fyra undersökta länen.

Län	230-serierna	300-serien	360-serien
Stockholms stad	22 (+ 3)	29 (+ 3)	35 (+ 3)
Stockholms län	11	14	17
Uppsala »	5	6	8
Södermanlands »	7	9	11
Hela området	45	58	71
Hela landet	230	300	360

Anm. Siffrorna inom parentes för Stockholms stad anger antalet genom delning 1948 eller 1952 tillkomna kretsar.

ma nummer tas i en grupp med indelningarna i bokstavsordning och kretsarna i nummerordning. Varje grupp av kretsar följs av en kort kommentar. Serierna vid 300 och 360 mandat framförs däremot på samma sätt som i huvudundersökningen. Resultaten av varje delstudie redovisas dels sektorsvis och länsvis, dels för Stockholms stad totalt och för de tre övriga länen tillsammans, dels totalt för alla fyra länen.

Poströsterna utproportionerades på samma sätt som i riksundersökningen (sid. 27). »Övriga» poströster utproportionerades dock 1944 även i Uppsala län.

Mandatfördelningen vid d'Hondts regel beräknades med kartell H + BF + FP 1944 och 1948 och karteller H + FP och BF + SD 1952. Spånga-Hässelby fördes till Stockholms län även 1952 vid mandatutdelningen i de proportionella systemen utom i »summatabellerna» för alla fyra länen.

Kartor uppgjordes över de alternativa indelningarna i södra sektorn av Stockholms stad (kap. V) och över 300- och 360-serierna i Södermanlands län (kap. VI). (Se kartbilaga!)

b. Röstfördelningen i de fyra länen tillsammans och i hela landet vid de behandlade valen anges i tabell IV C: 2. Antalet invånare i de fyra länen var de tre valåren 1 271 569, 1 407 654 och 1 489 278, medan antalet godkända röster var 649 259, 834 971 och 825 937. Folkmängden var 19,5 %, 20,6 % resp. 21,0 % av hela landets folkmängd och antalet godkända röster 21,0 %, 21,5 % resp. 21,8 % av motsvarande antal i hela landet. Områdets folkmängd växte alltså något snabbare än hela landets under den behandlade perioden.

Partiernas styrkeförhållanden var inte helt desamma i området som i hela landet. BF hade mindre än hälften av sin andel i hela landet, H och FP var starkare i området, H särskilt 1944 och FP särskilt de två senaste valåren. SD var något svagare i området, endast 0,7 % 1944, men 2,7 % 1948 och 1952. K var hela tiden något starkare i området. SD + K var 1944 något starkare i området men 1948 och 1952 svagare i området än i hela riket. År 1952 blev SD + K också mindre än H + BF + FP i området (men inte i hela landet) med 48,4 % mot 51,6 %. Både i hela landet

Tabell IV C: 2. Rösternas fördelning på partier (i procent) i de fyra behandlade länen och i hela landet 1944, 1948 och 1952.

Område	År	P a r t i						
		H	BF	FP	SD	K	Ö	SD + K
De fyra länen	1944	19,2	5,5	15,3	45,9	12,2	1,9	58,1
	1948	13,9	5,2	30,0	43,4	7,5	—	50,9
	1952	15,9	4,2	31,5	43,4	5,0	—	48,4
Hela riket.....	1944	15,9	13,6	12,9	46,6	10,3	0,7	56,9
	1948	12,3	12,4	22,8	46,1	6,3	0,1	52,4
	1952	14,4	10,7	24,4	46,1	4,3	0,1	50,4

och i området var SD 1944 större men 1948 och 1952 mindre än H + BF + FP.

Partiernas andelar förändrades i området i samma riktning som i hela landet. SD:s andel blev också där oförändrad 1952. Men storleken av förändringarna var i vissa fall något annorlunda. H minskade 1948 något mer i området, 5,3 % mot 3,6 %. BF:s förändringar var små: 0,3 % och 1,0 %. Däremot ökade FP 1948 mer än i hela landet, 14,7 % mot 9,9 %, och SD minskade mer, 2,5 % mot 0,5 %. Minskningen i andelen SD + K blev större än i hela landet, särskilt 1948, 7,2 % mot 4,5 %. Länen avvek politiskt från hela landet i en rad avseenden, men de varierade också sinsemellan. Det undersökta valsystemets verkningar i jämförelse med andra systems kan ju helt allmänt sägas variera med partiernas inbördes storleksförhållanden. Länen kommer då att representera i viss mån olika politiska situationer, vilket ger resultaten i varje län för sig ökat intresse. Men eftersom länen politiskt avvek från hela landet, kan slutsatser till hela landet dras endast i viss utsträckning från undersökningen av de fyra länen.

Exempelvis en enkel »uppskrivning» av resultaten i det undersökta området till att gälla hela landet är givetvis inte tillräddig. Om ett parti ett år i en indelning skulle få 15 mandat i de undersökta länen, följer därav inte att, då 45 av 230 mandat behandlats, $\frac{230 \cdot 15}{45} = 77$ skulle vara en rimlig skattning av vad partiet ungefär kunde antas få i hela landet. Inte heller kan motsvarande uppskrivningar av förändringar i partiets mandatantal vid ett visst val eller av skillnaden mellan partiets andel av rösterna och partiets andel av mandaten antas ge tillförlitliga värden. Av huvudundersökningen framgick ju bl. a. att skillnaderna mellan röstfördelningen och majoritetsvalets mandatfördelning varierade påtagligt både till riktning och storlek mellan olika delar av landet.

Kap. V. Olika valkretsindelningar i fyra län 1944—52 vid 230 mandat i hela riket

A. Stockholms stad

a. Stadens uppdelning på sektorer

Stockholms stad delades i tre sektorer på samma sätt som i huvudundersökningen. Sektorerna var desamma med undantag av att Spånga-Hässelby nu inte ingick i västra sektorn utan räknades till Stockholms län. Sektorernas folkmängd och den kvot av mandaten som den motsvarar, framgår av tabell V A: 1, där Spånga-Hässelby inte har medtagits.

Tabell V A: 1. Folkmängd och däremot svarande kvot av mandaten i Stockholms tre sektorer.

Område	1944		1948		1952	
	folkmängd	kvot	folkmängd	kvot	folkmängd	kvot
Södra sektorn....	242 329	8,41	310 283	9,73	362 506	10,85
Västra sektorn ..	158 758	5,51	168 996	5,30	164 366	4,92
Östra sektorn....	233 092	8,08	222 370	6,97	208 415	6,23
Hela staden	634 179	22,00	701 649	22,00	735 287	22,00

Efter folkmängden 1944 borde alltså södra sektorn få 8 mandat, västra 6 och östra 8. I södra sektorn konstruerades 6 indelningar, i västra sektorn 4 indelningar och i östra 5. Med fördelningen 8—6—8 för kretsarna på de tre sektorerna blir södra sektorns kretsar störst och västra sektorns minst 1944.

b. Södra sektorn

Södra sektorn fick, som nyss nämndes, 6 indelningar, benämnda a—f. Två av dem, a och b, lade 5 kretsar helt på Södermalm på två olika sätt. Tillhörande tre förortskretsar lades ut på ett sätt. Även en av Södermalmskretsarna (den första) är gemensam för de båda indelningarna, som således fick 4 kretsar gemensamma. En av förortskretsarna förekommer också i indelningarna e och f och en Söderkrets i b-indelningen i f-indelningen. Indelningarna c—f lät en eller två av sina fyra förortskretsar omfatta även områden på Södermalm, varav resten bildade 4 kretsar. Indelningarna c och d hade 3 förortskretsar och 2 Söderkretsar gemensamma. Skillnaderna i de andra kretsarna uppstod, genom att den fjärde förortskretsen innehöll olika delar av Södermalm i de båda indelningarna, vilket föranledde motsvarande justeringar i två Söderkretsar. Indelningarna e och f slutligen hade alla fyra förortskretsarna, varav en gick över på Södermalm, gemensamma, medan indelningarna inte hade någon Söderkrets gemensamt. Antal invånare pr krets 1944 var 30 291. Tillåtna folkmängdsintervallet blev alltså 27 291—33 291. Alla kretsar inpassades inom detta.

Rösternas fördelning på partier i sektorn framgår av tabell V A: 2, vars siffror lämpligen jämförs med värdena för Stockholms stad i tabell V A: 18 (s. 368). Antalet röster varierar några enheter mellan indelningarna. Uppgifterna om röstantalet och om de röstades partifördelning avser a-indelningen. Detsamma gäller motsvarande tabeller för de båda andra sektorerna.

Tabell V A: 2. Röstfördelningen i södra sektorn.

Valår	Parti							Antal godkända röster
	H	BF	FP	SD	K	Ö	SD+K	
1944	12,4	—	12,6	49,3	23,6	2,1	72,9	126 851
1948	8,6	0,6	31,2	46,1	13,4	0,1	59,5	184 451
1952	10,3	0,2	34,8	46,1	8,6	—	54,7	198 207

År 1944 hade som synes SD + K nästan 3/4 av rösterna, medan resten delades lika mellan H och FP. Andelen SD + K sjönk 1948 till 3/5. K förlorade 10 % och sin ställning som näst största parti. SD förlorade 3 %. Enda vinnare var FP, vars andel steg med nästan 19 % till nära 1/3 av rösterna. H förlorade 4 % till knappt 9 % av rösterna. År 1952 blev förändringarna mindre. Andelen SD + K sjönk 5 % till 55 %. Den var alltså fortfarande väl över 50 %. Minskningen föll helt på K, som nu också passerades av H, vilken ökade till drygt 10 %. SD:s andel blev oförändrad, medan FP ökade till 35 %.

Hela tiden avvek sektorns siffror från hela stadens. SD var 8 % starkare i sektorn. Även K var starkare i sektorn, 8 % i början av perioden och 2 % vid slutet. FP var hela tiden 2 eller 3 % svagare i sektorn, och H var 8—12 % svagare. Andelen SD + K i sektorn låg avsevärt över siffrorna för hela staden, 1944 16 % och 1952 10 %.

Resultaten krets för krets.

I. So, Kt 6

a, b	1944			1948			1952		
H	1 907	2 015	12,8	1 714	1 861	10,1	1 696	1 836	11,1
BF	—	—	—	107	114	0,6	22	23	0,1
FP	1 746	1 794	11,4	5 176	5 384	29,0	5 318	5 490	33,2
SD	7 981	8 070	51,4	8 538	8 706	47,0	7 584	7 712	46,7
K	3 506	3 542	22,6	2 436	2 463	13,3	1 463	1 474	8,9
Ö	277	284	1,8	9	9	—	3	3	—
S	15 417	15 705	—	17 980	18 537	—	16 086	16 538	—
	28 194	—	—	28 152	—	—	26 490	—	—

I. So 1, 3—8. Kt 1, 6, 9, 10

c	1944			1948			1952		
H	2 305	2 435	13,4	1 821	1 977	9,6	1 832	1 983	10,8
BF	—	—	—	122	130	0,6	27	28	0,2
FP	2 216	2 277	12,5	5 996	6 237	30,2	6 154	6 353	34,4
SD	8 939	9 038	49,5	9 339	9 523	46,0	8 271	8 411	45,6
K	4 097	4 140	22,7	2 772	2 802	13,5	1 650	1 662	9,0
Ö	337	346	1,9	12	12	0,1	3	3	—
S	17 894	18 236	—	20 062	20 681	—	17 937	18 440	—
	32 402	—	—	31 317	—	—	29 049	—	—

¹ 75 r
² 47 r

1. So, Kt 1, 6

d	1944				1948				1952		
H	2 131	2 251	12,9		1 889	2 051	10,0		1 896	2 052	11,2
BF	—			SD	121	129	0,6	SD	25	26	0,1
FP	1 998	2 053	11,8		5 825	6 059	29,4		5 988	6 182	33,7
SD	8 690	8 786	50,3		9 345	9 529	46,3		8 294	8 434	46,0
K	4 019	4 061	23,2	73,5	2 784	2 815	13,7	60,0	1 644	1 656	9,0
Ö	304	312	1,8		9	9			3	3	
S	17 142	17 463			19 973	20 592			17 850	18 353	
	31 521				31 336				29 427		

1. So, Kt 1, 9

e	1944				1948				1952		
H	2 135	2 255	12,2		1 906	2 069	9,6		1 908	2 065	10,7
BF	—			SD	128	136	0,6	SD	29	31	0,2
FP	2 136	2 195	11,9		6 148	6 395	29,7		6 329	6 534	34,0
SD	9 275	9 378	50,9		9 890	10 085	46,8		8 780	8 928	46,4
K	4 248	4 292	23,3	74,2	2 836	2 867	13,3	60,1	1 668	1 680	8,7
Ö	301	309	1,7		8	8			3	3	
S	18 095	18 429			20 916	21 560			18 717	19 241	
	32 907				32 598				30 461		

1. So, Kt 9, 10

f	1944				1948				1952		
H	2 048	2 164	11,8		1 830	1 986	9,3		1 813	1 963	10,3
BF	—			SD	122	130	0,6	SD	27	28	0,1
FP	2 021	2 076	11,3		5 997	6 238	29,1		6 170	6 370	33,3
SD	9 394	9 498	51,8		9 970	10 166	47,5		8 910	9 061	47,3
K	4 239	4 283	23,4	75,2	2 833	2 864	13,4	60,9	1 706	1 718	9,0
Ö	306	314	1,7		13	13	0,1		3	3	
S	18 008	18 335			20 765	21 397			18 629	19 143	
	32 498				32 245				30 148		

Den första valkretsen omfattade som synes Sofia församling (eller åtminstone större delen av församlingen) och olika angränsande delar av Katarina församling. År 1944 hade SD över 50 % av rösterna utom i en indelning, där SD hade 49,5 %. I de följande valen sjönk SD:s andel till högst 47 %, men SD + K var fortfarande över 50 % (lägst 54,6 %). År 1944 var andelen 72—75 %. FP ökade från 11—12 % år 1944 till 33—34 % år 1952. K minskade från 22—23 % till 9 %. Valresultatet blev hela tiden detsamma för alla alternativ. Mandatet tillföll SD. I indelning c, som gav lägsta värdena för SD i denna krets, blev SD:s röstmarginall 1952 mycket liten, när SD var ensam mot H + FP.

Folkmängden minskade från 28 200—32 900 år 1944 till 26 500—30 500 år 1952.

2. Kt 1—5, 7—9, 14

a	1944				1948				1952			
H	2 235	2 361	16,3		1 811	1 966	11,7	SD SD	1 627	1 761	12,1	SD SD
BF	—			SD	112	119	0,7	FP SD	21	22	0,2	FP SD ¹
FP	1 795	1 844	12,7		5 217	5 427	32,2	FP SD	5 332	5 505	37,7	FP SD ²
SD	6 349	6 419	44,2		6 724	6 856	40,6	FP SD	5 796	5 894	40,4	FP SD ³
K	3 526	3 563	24,5	68,7	2 460	2 487	14,7	55,3	1 390	1 400	9,6	50,0
Ö	330	339	2,3		15	15	0,1		1	1		
S	14 235	14 526			16 339	16 870			14 167	14 583		¹ 28 r
	27 756				26 469				24 150			² 6 r
												³ 50 r

2. Kt 1—3, 7—13

b	1944				1948				1952				
H	2 046	2 161	13,1		1 625	1 764	9,4		1 579	1 709	10,0	SD	SD
BF	—	—	—	SD	103	109	0,6	SD	20	21	0,1	FP	SD
FP	1 950	2 003	12,2		5 594	5 819	30,9		5 980	6 174	36,2	FP	SD
SD	7 671	7 756	47,1		8 117	8 277	43,9		7 379	7 504	43,9	FP	SD
K	4 175	4 218	25,6	72,7	2 818	2 849	15,1	59,1	1 654	1 666	9,8	53,7	
Ö	325	334	2,0		27	27	0,1		1	1			
S	16 167	16 472			18 284	18 845			16 613	17 075			
	30 414				29 030				27 429				

2. Kt 8, 11—19

c	1944				1948				1952				
H	1 668	1 762	10,0		1 277	1 386	7,0		1 289	1 395	7,7		
BF	—	—	—	SD	83	88	0,4	SD	16	17	0,1	SD	
FP	1 927	1 980	11,2		5 459	5 678	28,6		5 779	5 966	33,0		
SD	9 194	9 296	52,5		9 710	9 901	49,9		8 924	9 075	50,1		
K	4 297	4 342	24,5	77,0	2 747	2 777	14,0	63,9	1 630	1 642	9,1	59,2	
Ö	308	316	1,8		19	19	0,1						
S	17 394	17 696			19 295	19 849			17 638	18 095			
	31 149				29 884				28 293				

2. Kt 8—17

d	1944				1948				1952				
H	1 834	1 937	11,1		1 408	1 528	7,8		1 396	1 511	8,5		
BF	—	—	—	SD	96	102	0,5	SD	21	22	0,1	SD	
FP	2 059	2 115	12,1		5 669	5 897	30,1		5 945	6 138	34,6		
SD	8 741	8 838	50,5		9 103	9 282	47,3		8 315	8 456	47,7		
K	4 251	4 295	24,5	75,0	2 760	2 790	14,2	61,5	1 593	1 604	9,1	56,8	
Ö	307	315	1,8		21	21	0,1		—	—	—		
S	17 192	17 500			19 057	19 620			17 270	17 731			
	31 005				29 748				27 930				

2. Kt 10—19

e	1944				1948				1952				
H	1 666	1 760	9,9		1 238	1 344	6,8		1 286	1 392	7,6		
BF	—	—	—	SD	83	88	0,4	SD	15	16	0,1	SD	
FP	1 905	1 957	11,0		5 437	5 656	28,4		5 761	5 948	32,5		
SD	9 276	9 379	52,5		9 779	9 972	50,1		9 069	9 222	50,5		
K	4 380	4 426	24,8	77,3	2 790	2 821	14,2	64,3	1 678	1 690	9,3	59,8	
Ö	316	325	1,8		21	21	0,1		—	—	—		
S	17 543	17 847			19 348	19 902			17 809	18 268			
	30 852				29 622				28 088				

2. Kt 1—8, 11—13

f	1944				1948				1952				
H	2 621	2 769	16,2		2 112	2 293	11,6	SD SD	1 961	2 123	12,0	SD	SD
BF	—	—	—	SD	114	121	0,6	FP SD	18	19	0,1	FP	SD
FP	2 089	2 146	12,6		6 107	6 353	32,0	FP SD	6 402	6 609	37,3	FP	SD
SD	7 498	7 581	44,3		7 932	8 088	40,7	FP SD	7 146	7 267	41,0	FP	SD
K	4 145	4 188	24,5	68,8	2 944	2 976	15,0	55,7	1 697	1 709	9,6	50,6	
Ö	400	411	2,4		27	27	0,1		1	1			
S	16 753	17 095			19 236	19 858			17 225	17 728			
	32 536				31 166				29 437				

Andra kretsen bestod av delar av Katarina församling. Indelningarna skilde sig mer eller mindre starkt i andra kretsen. H + FP var svagare i församlingen än i hela staden, men deras andel av rösterna varierade ganska starkt mellan de olika valdistrikten. De var starkast i norra delen av för-

samlingen. I de fyra distrikt som fanns norr om Folkungagatan, ett distrikt vid Nytorget och ett distrikt kring Allhelgonagatan hade de 1952 över 50 % av rösterna. År 1944 hade de över 50 % endast i distriktet kring Katarina kyrka. SD + K var starkast i södra delen, särskilt väster om Götgatan. År 1952 hade de över 60 % av rösterna i 5 av de 6 distrikten väster om Götgatan och söder om Folkungagatan. Endast i ytterligare ett distrikt, vid Katarina Bangata vid församlingens sydgräns, kom de över 60 %. År 1944 hade de över 75 % i 9 distrikt, de ovan nämnda och tre kring Bondegatan. K var ganska starka, 1944 i storleksordning det andra partiet och i vissa fall ungefär lika stort som H + FP, 1952 jämnstarka med H. Därigenom fick SD inte så stor andel av rösterna, ungefär 50 % 1944, vilken andel hade minskat 2—3 % 1952. Även dessa andelar storlek varierade mellan distrikten. Variationerna medförde, att valresultaten i andra kretsen kom att bli något olika alltefter vilka delar av församlingen, som ingick i kretsen. I indelningarna a och f ingick större delen av resp. hela området norr om Folkungagatan och delar av de södra och mellersta distrikten. I indelningarna c, d och e tilldelades kretsen de södra och sydvästra delarna med Eriksdalsområdet. I d-indelningen fördes dock två distrikt som omfattade församlingens område söder om Ringvägen och några kvarter på andra sidan Ringvägen till åttonde kretsen. År 1952 var där andelen SD + K församlingens största. I indelningen b slutligen omfattade andra kretsen området öster om Götgatan och söder om Tjärhovsgatan.

År 1944 uppgick i de sex olika indelningarna andelen SD till 44—53 % och andelen SD + K till 68—77 %. Mandatet tillföll SD enligt alla alternativ. År 1948 hade andelen SD minskat till 40—50 % och SD + K till 55—64 %, eftersom K minskade från 24—26 % till 14—15 %. Mandatet gick fortfarande till SD enligt alla alternativ, utom i indelning a och f, dvs. de norra delarna, där FP tog det i de alternativ, där H + FP stod mot SD utan K. Från 1944 ökade FP från 11—13 % till 28—32 %. År 1952 blev SD:s andel praktiskt taget densamma som 1948. Andelen K minskade ytterligare till 9—10 %. Andelen SD + K blev fortfarande över 50 %, ehuru mycket knappt i a-indelningen. I indelningarna c, d och e gick mandatet till SD enligt alla alternativ, i a, b och f till FP om FP + H stod mot SD utan K men i övrigt till SD. SD:s marginaler blev därvid obetydliga i a-kretsen. FP ökade till 33—38 %.

Kretsens folkmängd, som 1944 var 27 800—32 500, minskade under perioden till 24 200—29 400.

3. Ma, Hö 1, 2, 4

a	1944			1948			1952				
H	2 997	3 166	19,5	2 299	2 496	13,0	SD SD	2 309	2 499	14,9	SD SD
BF	—	—	—	118	125	0,7	FP SD	26	27	0,2	FP FP
FP	2 384	2 449	15,1	6 294	6 547	34,3	FP SD	6 223	6 425	38,2	FP FP
SD	6 591	6 664	41,1	7 286	7 430	38,9	FP SD	6 395	6 503	38,6	FP FP
K	3 479	3 515	21,6	2 452	2 479	13,0	51,9	1 348	1 358	8,1	46,7
Ö	419	430	2,7	10	10	0,1		1	1		
S	15 870	16 224		18 459	19 087			16 302	16 813		
	31 074			30 168				27 776			1 78 r

3. Ma 1—7, Hö 4, Kt 4, 5

b	1944		1948		1952								
H	3 147	3 324	21,8	2 484	2 696	15,0	SD	SD	2 354	2 548	16,4	FP	SD
BF	—			121	129	0,7	FP	FP	21	22	0,1	FP	FP
FP	2 271	2 333	15,3	6 125	6 371	35,4	FP	FP	6 001	6 195	39,8	FP	FP
SD	5 796	5 860	38,4	6 342	6 467	35,9	FP	FP	5 491	5 584	35,8	FP	FP
K	3 249	3 283	21,5	2 298	2 323	12,9	48,8		1 224	1 233	7,9	43,7	
Ö	446	458	3,0	11	11	0,1			1	1			
S	14 909	15 258		17 381	17 997				15 092	15 583			
	29 510			28 461					26 026				

3. Kt 2—5, 7 Ma 1—6

c, d	1944		1948		1952								
H	3 262	3 446	20,8	2 539	2 756	14,2	SD	SD	2 357	2 551	15,2	FP	SD
BF	—			124	132	0,7	FP	SD	23	24	0,1	FP	FP
FP	2 296	2 359	14,2	6 421	6 679	34,4	FP	SD	6 443	6 652	39,6	FP	FP
SD	6 479	6 551	39,5	7 009	7 147	36,9	FP	SD	6 033	6 135	36,5	FP	FP
K	3 698	3 736	22,6	2 631	2 660	13,7	50,6		1 443	1 453	8,6	45,1	
Ö	473	486	2,9	18	18	0,1			2	2			
S	16 208	16 578		18 742	19 392				16 301	16 817			
	32 076			30 636					28 005				

3. Ma 1—4, Kt 2—8

e	1944		1948		1952								
H	3 172	3 351	20,9	2 498	2 712	14,4	SD	SD	2 279	2 467	15,2	FP	SD
BF	—			115	122	0,7	FP	SD	17	18	0,1	FP	FP
FP	2 214	2 275	14,2	6 224	6 474	34,5	FP	SD	6 218	6 419	39,5	FP	FP
SD	6 412	6 483	40,4	6 824	6 958	37,1	FP	SD	5 855	5 954	36,7	FP	FP
K	3 432	3 468	21,6	2 450	2 477	13,2	50,3		1 377	1 387	8,5	45,2	
Ö	446	458	2,9	17	17	0,1			1	1			
S	15 676	16 035		18 128	18 760				15 747	16 246			
	30 702			29 533					27 171				

3. Hö 4—6, 14 Ma 1—7

f	1944		1948		1952								
H	3 096	3 271	19,3	2 378	2 581	12,9	SD	SD	2 391	2 588	14,6	SD	SD
BF	—			129	137	0,7	FP	SD	30	32	0,2	FP	FP
FP	2 531	2 600	15,3	6 524	6 786	34,0	FP	SD	6 450	6 659	37,5	FP	FP
SD	7 071	7 149	42,1	7 788	7 941	39,8	FP	SD	6 992	7 110	40,0	FP	FP
K	3 424	3 460	20,4	2 463	2 490	12,5	52,3		1 353	1 363	7,7	47,7	
Ö	472	485	2,9	15	15	0,1			1	1			
S	16 594	16 965		19 297	19 950				17 217	17 753			
	31 751			31 163					28 979				

Tredje kretsen bestod av Maria församling eller delar av denna församling och angränsande delar av Högalid eller Katarina. Folkmängden 1944 var 29 500—32 100, vilket 1952 minskat till 26 000—29 000. År 1944 tillföll mandatet SD, som hade 38—42 % av rösterna. H och K var jämnstarka med vardera ungefär 20 % av rösterna. Andelen SD + K var ungefär 60 %. Nästa val minskade SD:s andel något till 36—40 % och K:s starkt till 12—14 %. I stället ökade FP från 14—15 % till 34—35 %. Om varje parti räknades för sig, tog SD fortfarande mandatet, dock med endast 96 röster före FP i en indelning, och likaså, utom i en indelning, om SD + K stod mot de borgerliga. I indelning b, liksom i alla indelningar när H + FP räknades mot SD

ensamma, gick mandatet till FP. Vid 1952 års val gick FP ytterligare fram till 38—40 %, medan SD förblev i det närmaste oförändrade. I 4 indelningar blev FP största partiet och tog där mandatet i alla alternativ utom när SD + K stod mot de andra partierna för sig. I de två övriga indelningarna var SD fortfarande störst, om än ganska knappt, och tog mandatet, om H och FP räknades för sig, medan givetvis FP fick det i de andra alternativen.

4. Kt 10—13, 15—19

a	1944			1948			1952		
H	1 491	1 575	9,7	1 125	1 221	6,8	1 160	1 256	7,6
BF	—	—	—	69	73	0,4	13	14	0,1
FP	1 748	1 796	11,1	4 942	5 141	28,5	5 262	5 432	32,7
SD	8 423	8 516	52,7	8 842	9 016	50,1	8 269	8 409	50,5
K	3 953	3 994	24,7	2 502	2 530	14,1	1 504	1 515	9,1
Ö	289	297	1,8	21	21	0,1	—	—	—
S	15 904	16 178		17 501	18 002		16 208	16 626	
		27 749			26 649			25 442	
			SD			SD			SD
			77,4			64,2			59,6

4. Hö 1—3, Ma 3, Kt 14—19

b, f	1944			1948			1952		
H	1 685	1 780	10,8	1 264	1 372	7,3	1 322	1 431	8,5
BF	—	—	—	85	90	0,5	25	26	0,2
FP	1 866	1 917	11,7	5 173	5 381	28,8	5 276	5 447	32,3
SD	8 498	8 592	52,3	9 075	9 254	49,5	8 292	8 432	49,9
K	3 808	3 848	23,4	2 569	2 597	13,9	1 528	1 539	9,1
Ö	290	298	1,8	8	8		—	—	
S	16 147	16 435		18 174	18 702		16 443	16 875	
		29 626			29 048			27 354	
			SD			SD			SD
			75,7			63,4			59,0

4. Hö 1—6, 11, 13, 14, Ma 7, 8

c, d	1944			1948			1952		
H	2 277	2 405	14,3	1 767	1 918	9,6	1 879	2 034	11,3
BF	—	—	—	107	114	0,6	35	37	0,2
FP	2 123	2 181	13,0	5 838	6 073	30,5	5 829	6 018	33,5
SD	8 095	8 185	48,6	8 868	9 043	45,4	8 140	8 278	46,1
K	3 661	3 699	21,9	2 715	2 745	13,8	1 587	1 598	8,9
Ö	359	369	2,2	16	16	0,1	—	—	
S	16 515	16 839		19 311	19 909		17 470	17 965	
		31 505			31 503			29 946	
			SD			SD			SD
			70,5			59,2			55,0

4. Hö 1—6, 14, Ma 5—8

e	1944			1948			1952		
H	2 477	2 617	15,8	1 942	2 108	10,7	2 014	2 180	12,3
BF	—	—	—	124	132	0,7	39	41	0,2
FP	2 252	2 314	14,0	5 992	6 233	31,7	5 990	6 184	34,8
SD	7 498	7 581	45,9	8 272	8 435	42,8	7 636	7 765	43,8
K	3 556	3 593	21,8	2 733	2 763	14,0	1 561	1 572	8,9
Ö	405	416	2,5	17	17	0,1	1	1	
S	16 188	16 521		19 080	19 688		17 241	17 743	
		31 950			31 869			30 198	
			SD			SD ¹ SD			SD SD
			67,7			FP ² SD			FP SD
						SD SD			FP SD

¹ 94 r

² 38 r

Fjärde kretsen bestod i a-indelningen av sydvästra Katarina med Eriksdalsområdet, i b- och f-indelningen av Katarina väster om Götgatan, Höga-

5. Delar av Södermalm; Reimersholme, Liljeholmen, Gröndal (1948 och 1952 även Årsta väster om järnvägen)

		Hö 7—13, Bk 1, 2, 5			Hö 7—13, Bk 1, 2, 11, 12			Hö 7—13, Bk 1, 2, 12, 13		
e, f		1944			1948			1952		
H	1 211	1 279	8,4		1 166	1 266	6,3	1 306	1 414	7,9
BF	—			SD	95	101	0,5	27	28	0,1
FP	1 415	1 454	9,6		5 282	5 494	27,2	5 527	5 706	31,8
SD	7 744	7 830	51,4		9 687	9 878	49,0	8 665	8 811	49,2
K	4 355	4 400	28,9	80,3	3 360	3 397	16,9	1 961	1 975	11,0
Ö	250	257	1,7		23	23	0,1	—		
S	14 975	15 220			19 613	20 159		17 486	17 934	
	28 804				32 384			30 372		

Femte kretsens två första versioner avslutade de rena Södermalmskretsarna. De skilde sig bara i ett valdistrikt, som bestod av Högalid söder om Hornsgatan. Kretsen omfattade Bergsundsområdet och området kring Högalids kyrka. Indelningarna e—f innehöll sedan två något avvikande uppsättningar områden i norra Brännkyrka i stället för de östra delarna av a- och b-indelningarna. Större delen av kretsen föll i e- och f-uppsättningen fortfarande på Södermalm, som ännu 1952 hade 18 600 av kretsens 30 400 invånare. I c- och d-indelningarna hade Södermalmsdelarna 1944 15 200 av 28 900 invånare och 1952 13 400 av 39 200.

Kretsens mandat gick hela tiden till SD enligt alla alterntiv utan att partiet någon gång hotades. Minsta marginalen var 1 309 röster (1952, indelning b). Andelen SD var 51 % 1944, 50—48 % 1948, 49 % 1952. Andelen K var 24—31 % 1944 och 10—11 % 1952. K var 1944 kretsens andra parti. H hade högst 9 %. FP ökade från 9—11 % 1944 till 31—33 % 1952. Andelen SD + K var 1944 75—81 % och 1952 59—60 %. Andelen var störst i Brännkyrka-delen.

Folkmängden ökade i förortsstadsdelarna och minskade sakta i Södermalmsdistrikten. Folkmängden i a- och b-indelningarna minskade från 29 800 och 32 800 till 27 200 och 30 600. C- och d-kretsen ökade från 27 900 till 39 200, medan den Södermalmsdominerade kretsen (e och f) bara ökade från 28 800 till 30 400 och var störst 1948 med 32 400.

Sjätte kretsen omfattade i a- och b-indelningarna norra delen av Brännkyrka ned till och med Hägersten och Midsommarkransen i söder. De andra indelningarna innehöll inte stadsdelarna längst i norr — vilka ju där tillhörde femte kretsen — och fortsatte i stället längre söder- och västerut.

6. Reimersholme, Liljeholmen, Gröndal, Aspudden, Nybohov, Midsommarkransen, Hägersten; (1948 och 1952 även norra delen av Hägerstensåsen och västra delen av Årsta)

		Bk 1, 2, 5—9, 11—14			Bk 1, 2, 11—19, 21—25			Bk 1, 2, 12—21, 28—32		
a, b		1944			1948			1952		
H	923	975	6,5		1 544	1 676	6,1	2 078	2 249	8,0
BF	—			SD	165	175	0,6	59	62	0,2
FP	1 331	1 367	9,1		7 151	7 438	26,8	8 714	8 996	32,1
SD	7 576	7 660	50,8		13 484	13 750	49,6	13 621	13 851	49,4
K	4 781	4 831	32,0	82,8	4 605	4 656	16,8	2 866	2 887	10,3
Ö	243	250	1,6		16	16	0,1	—		
S	14 854	15 083			26 965	27 711		27 338	28 045	
	32 366				approx 50 910			54 187		

6. Midsommarkransen, Hägersten, Västberga (1948 och 1952 även Hägerstensåsen), Mälärhöjden Sättra, Jakobsberg, Västertorp (1952), Solberga (från 1948), Långbro, Långsjö, Herrängen, Älvsjö

Bk 8—17				Bk 16—33			Bk 18—40		
1944				1948			1952		
c, d									
H	1 181	1 248	8,4	1 716	1 863	6,3			
BF	—			179	190	0,6	SD		
FP	1 901	1 953	13,2	8 522	8 865	29,8			delas!
SD	7 488	7 571	51,3	14 200	14 480	48,8			
K	3 684	3 722	25,2	4 234	4 281	14,4	63,2		
Ö	269	276	1,9	22	22	0,1			
S	14 523	14 770		28 873	29 701				
	30 399			56 028					72 589

I. Bk 18—23, 27—32 (Midsommarkransen, Hägersten, Hägerstensåsen, Mälärhöjden, Jakobsberg, Sättra)

1952			
H	1 244	1 347	8,0
BF	38	40	0,2
FP	5 801	5 989	35,5
SD	8 083	8 220	48,7
K	1 272	1 281	7,6
Ö	—		
S	16 438	16 877	
		37 789	

II. resten, dvs Bk 24—26, 33—40

1952			
H	1 791	1 939	10,0
BF	31	33	0,2
FP	6 028	6 223	32,2
SD	9 086	9 240	47,8
K	1 870	1 883	9,8
Ö	6	6	
S	18 812	19 324	
		34 800	

6. Aspudden, Nybohov, Midsommarkransen, Västberga, Hägersten (från 1948 även Hägerstensåsen), Mälärhöjden, Sättra, Jakobsberg (1952 även Västertorp)

Bk 6—15				Bk 13—29			Bk 14—34		
1944				1948			1952		
e, f									
H	902	953	7,0	1 591	1 727	6,0			
BF	—			179	190	0,7	SD		
FP	1 382	1 420	10,4	7 979	8 300	28,8			delas!
SD	6 849	6 925	50,6	13 782	14 054	48,7			
K	4 095	4 138	30,2	4 490	4 539	15,7	64,4		
Ö	243	250	1,8	20	20	0,1			
S	13 471	13 686		28 041	28 830				
	29 272			55 040					69 183

I. Bk 18—27 (Hägersten, Hägerstensåsen, Västertorp, Mälärhöjden, Sättra, Jakobsberg)

1952			
H	1 834	1 985	12,3
BF	20	21	0,1
FP	5 944	6 137	38,1
SD	6 883	6 999	43,4
K	977	984	6,1
Ö	6	6	
S	15 664	16 132	
		31 567	

II. resten (Bk 14—17, 28—34)

	1952			
H	1 039	1 125	6,2	
BF	42	45	0,2	SD
FP	5 282	5 453	29,7	
SD	9 383	9 542	52,0	
K	2 170	2 186	11,9	63,9
Ö	—			
S	17 916	18 351		
		37 616		

Indelningarna e och f höll sig i stort sett på norra sidan av Södertäljevägen, medan c och d också omfattade villaområdena på andra sidan. Folkmängden, som 1944 var 29 300—32 400, steg 1948 till 50 900—56 000. Kretsdelning skulle enligt den uppställda regeln (I, s. 19) ske om folkmängden nådde 56 496. Kretsens folkmängd blev dock högst 56 028 (i c och d), varför någon delning inte företogs till 1948 års val. Minimifolkmängden för kretsdelning beräknades ur riksvalkvoten, som avsåg kyrkoskrivna befolkningen den 1 januari 1948. Kretsens folkmängd däremot avsåg mantalsskrivna befolkningen den 1 november 1947. Även om riksvalkvoten (och därmed minimifolkmängden) skulle ha beräknats på mantalsskrivna befolkningen den 1 november 1947, skulle kretsens folkmängd på 56 028 inte fullt ha nått upp till delningsfolkmängden. Om däremot kretsens folkmängd hade framskrivits till den 1 januari och ökats med kretsens proportion av stadens överskott i kyrkoskrivna befolkning över den mantalsskrivna, skulle den ytterst knappt ha överskridit delningsvärdet. Den mera restriktiva tolkningen av regeln för kretsdelning valdes dock. — År 1952 hade folkmängden i c—f-indelningarna stigit långt utöver vad som fordrades för delning. Den var omkring 70 000, medan 58 732 motiverade delning. I a- och b-indelningarna däremot låg folkmängden vid 54 200.

År 1944 hade SD över 50 % av rösterna. K var näst största partiet med 25—32 %. SD hade 76—83 % av rösterna. SD:s andel av rösterna sjönk 1948 till strax under 50 % och K:s andel till omkring 15 %. FP blev näst

7. Årsta (1948 och 1952 Årsta öster om järnvägen), Enskedefältet, Enskede gård, Johanneshov S. Hammarby (1948 och 1952: Hammarbyhöjden, Björkhagen, Kärrtorp), Enskededalen

a b,	Bk 3, En 1—6, 9—11			Bk 3—8, En 1—10, 14—16		
e, f	1944			1948		
H	1 797	1 898	13,8			
BF	—					SD
FP	1 986	2 040	14,9			
SD	6 516	6 588	48,0			
K	2 840	2 870	20,9	68,9		
Ö	327	336	2,4			
S	13 466	13 732				
		29 769				

delas!

approx 57 127

I. Årsta öster om järnvägen, Enskedefältet, Enskede Gård; 1948 även 3 kvarter i Johanneshov m. 1 276 inv.

	Bk 3—8, En 1, 14, 15				Bk 3—8, En 1, 16, 17			
	1948				1952			
H	1 173	1 273	9,1	SD SD	1 512	1 637	11,8	SD SD
BF	88	94	0,7	FP ¹ SD	31	33	0,2	FP SD
FP	4 712	4 901	35,2	FP SD	4 880	5 038	36,4	FP SD
SD	6 035	6 154	44,2	SD ² SD	6 079	6 182	44,6	FP SD
K	1 493	1 509	10,8	55,0	957	964	7,0	51,6
Ö	5	5			—			
S	13 506	13 936		¹ 20 r	13 459	13 854		
		approx 25 959		² 74 r		26 598		

II. resten (En 2—10, 16)

En 2—12, 18—20

1948					1952				
H	1 660	1 802	10,3	SD SD	2 620	2 836	12,5	SD SD	
BF	88	94	0,5	FP SD	28	29	0,1	FP FP	
FP	6 534	6 797	38,8	FP SD	8 604	8 883	39,0	FP FP	
SD	6 919	7 055	40,2	FP SD	9 257	9 413	41,3	FP FP	
K	1 746	1 765	10,1	50,3	1 608	1 620	7,1	48,4	
Ö	12	12	0,1		1	1			
S	16 959	17 525			22 118	22 782			
		31 168				44 341			

7. Del av Södermalm, N. Hammarbyhamnen, Årsta (1948 och 1952 Årsta öster om järnvägen).
Johanneshov, S. Hammarby (1948 och 1952 Hammarbyhöjden, Björkhagen, Kärrtorp), Enskededalen

So 2, 9, Bk 3, En 1—6, 10				So 2, 9, Bk 3—8, En 1—10, 16			
1944				1948			
H	1 795	1 896	13,6				
BF	—						
FP	1 916	1 968	14,1				
SD	6 578	6 651	47,5				
K	3 129	3 162	22,6				
Ö	304	312	2,2				
S	13 722	13 989					
		29 458					

SD
70,1

delas!

57 025

I. Bk 3—8 En 1—5 (Årsta öster om järnvägen, Johanneshov)

1948					1952				
H	1 691	1 836	10,7	SD SD	2 278	2 466	14,1	SD SD	
BF	120	128	0,7	FP FP	32	34	0,2	FP FP	
FP	6 538	6 801	39,4	FP FP	6 660	6 876	39,4	FP FP	
SD	6 700	6 832	39,6	FP FP ²	6 929	7 046	40,4	FP FP	
K	1 633	1 651	9,6	49,2	1 030	1 037	5,9	46,3	
Ö	5	5			—				
S	16 687	17 253		¹ 31 r	16 929	17 459			
		approx 31 626		² 26 r		34 297			

II. So 2, 9, En 6—10, 16

So 2, 9, En 6—12, 18—20

1948					1952				
H	1 341	1 456	9,8	SD SD	1 974	2 137	10,9	SD SD	
BF	68	72	0,5	FP ¹ SD	22	23	0,1	FP SD	
FP	4 855	5 050	34,0	FP ² SD	6 945	7 170	36,6	FP SD	
SD	6 367	6 492	43,7	SD ² SD	8 486	8 630	44,1	FP SD	
K	1 757	1 776	11,9	55,6	1 605	1 617	8,3	52,4	
Ö	14	14	0,1		1	1			
S	14 402	14 860		¹ 14 r	19 033	19 578			
		25 399		² 86 r		36 808			
				³ 58 r					

7. Del av Södermalm, Årsta (1948 o. 1952 öster om järnvägen), Johanneshov, S. Hammarby (1948 o. 1952 Hammarbyhöjden, Björkhagen, Kärrtorp), Enskededalen

Kt 18, 19, Bk 3, En 1—6, 10				Kt 18, 19, Bk 3—8, En 1—10, 16			
1944				1948			
H	1 803	1 905	12,7				
BF	—						
FP	2 002	2 057	13,8				
SD	7 280	7 361	49,2				
K	3 253	3 287	22,0				
Ö	338	347	2,3				
S	14 676	14 957					
		30 483					

SD
71,2

delas!

approx 57 142

I. Del av Södermalm, Årsta öster om järnvägen

Kt 18, 19, Bk 3—8, En 1

	1948				1952		
H	1 173	1 273	8,5		1 461	1 582	10,8
BF	88	94	0,6	SD	23	24	0,2
FP	4 820	5 014	33,6		5 001	5 163	35,1
SD	6 749	6 882	46,2		6 744	6 858	46,6
K	1 619	1 637	11,0	57,2	1 070	1 078	7,3
Ö	8	8	0,1		—	—	—
S	14 457	14 908			14 299	14 705	1 89 r
	approx 25 974				26 749		

II. Samma som 7 a b e f II

En 2—10, 16

En 2—12, 18—20

största parti. Mandatet gick fortfarande till SD. FP:s och H:s andelar ökade ytterligare 1952, medan K:s minskade. SD minskade något men behöll mandatet utom i den norra delade kretsen i e- och f-indelningarna. Där blev H + FP större än både SD och SD + K. I c- och d-indelningen tog SD däremot mandatet i båda kretsdelarna och vann således ett mandat.

Sjunde kretsen innehåller alltid Årsta öster om järnvägen, Johanneshov, Hammarbyhöjden, Björkhagen, Kärrtorp och Enskededalen. I fyra indelningar har därtill lagts Enskede Gård och Enskedefältet och i de två andra indelningarna ett par valdistrikt på Södermalm (och N. Hammarbyhamnen). Folkmängden, som 1944 var 29 500—30 500, översteg redan 1948 57 000, så att kretsen delades. En av delkretsarna blev jämförelsevis liten i samtliga indelningar. Delningarna gav alltså inte två jämnstora kretsar. Någon ny delning behövdes inte 1952. — År 1944 fick SD mandatet med 47—49 % av rösterna. K var näst största parti med över 20 %. Deras röstandel sjönk 1948 till ungefär 10 %, SD:s till 40—46 %. FP ökade starkt från under 15 % till minst 33 % och erövrade — med ett undantag — mandatet åtminstone i andra och tredje alternativet mot SD ensamma, i vissa kretsar också i fjärde alternativet och mot SD + K. Undantag var d-indelningens andra delkrets, där andelen SD och K — delvis genom de båda ingående kret-

8. Resterande delar av Bk och En

Bk 4, 10, 15—17.

En 7, 8, 12—16

Bk 9, 10, 20, 26—33.

En 11—13, 17—24

a, b	1944				1948		
H	1 750	1 849	10,5				
BF	—	—	—	SD			
FP	2 616	2 688	15,3				
SD	9 417	9 522	54,0				
K	3 171	3 204	18,2	72,2			
Ö	341	350	2,0				
S	17 295	17 613					
	32 624						

58 338

I. Bk-delen utom Örby, Liseberg, Östberga och Sturebys Bk-del

Bk 20, 26—33

Bk 22—27, 33—40

	1948				1952		
H	796	864	6,2		1 897	2 054	9,7
BF	85	90	0,6	SD	35	37	0,2
FP	4 100	4 265	30,8		6 987	7 213	33,9
SD	6 626	6 757	48,8		9 983	10 152	47,7
K	1 844	1 864	13,5	62,3	1 786	1 799	8,5
Ö	12	12	0,1		6	6	—
S	13 463	13 852			20 694	21 261	
	26 482				43 795		

II. resten av kretsen

Bk 9, 10, En 11—13, 17—24

1948				
H	1 152	1 250	6,9	
BF	94	100	0,6	SD
FP	5 349	5 564	30,8	
SD	8 984	9 161	50,6	
K	1 981	2 003	11,1	61,7
Ö	5	5		
S	17 565	18 083		
		31 856		

Bk 9—11, En 13—15, 21—35

1952

delas!

59 099

II. Örby, Liseberg, Östberga, Stureby, Svedmyra, Gamla Enskede, Tallkrogen

Bk 9—11, En 13—15, 21—25

1952				
H	1 473	1 595	9,2	
BF	21	22	0,1	SD
FP	5 783	5 970	34,2	
SD	8 506	8 650	49,6	
K	1 191	1 200	6,9	56,5
Ö	—	—		
S	16 974	17 437		
		31 702		

III. Resterande del av En
En 26—35

1952				
H	978	1 059	9,2	
BF	20	21	0,2	SD
FP	3 737	3 858	33,3	
SD	5 471	5 563	48,1	
K	1 045	1 053	9,1	57,2
Ö	14	14	0,1	
S	11 265	11 568		
		27 397		

3. Resterande delar av Bk och En

Bk 4, En 7—9, 11—16

1944				
H	1 406	1 485	10,4	
BF	—	—		SD
FP	1 913	1 965	13,7	
SD	7 824	7 911	55,1	
K	2 668	2 696	18,8	73,9
Ö	285	293	2,0	
S	14 096	14 350		
		27 469		

Bk 9, 10, En 11—15, 17—24

1948				
H	1 340	1 455	6,8	
BF	104	111	0,5	SD
FP	6 250	6 501	30,5	
SD	10 650	10 860	51,0	
K	2 370	2 396	11,2	62,2
Ö	5	5		
S	20 719	21 328		
		37 848		

Bk 9—11, En 13—17, 21—35

1952

delas!

64 309

I. Örby, Liseberg, Östberga, Enskede Gärd, Enskedefältet, Stureby, Svedmyra, G. Enskede

Bk 9—11, En 13—17, 21—23

1952				
H	1 536	1 663	9,5	
BF	22	23	0,1	SD
FP	5 874	6 064	34,7	
SD	8 354	8 495	48,6	
K	1 231	1 240	7,1	55,7
Ö	—	—		
S	17 017	17 485		
		31 203		

II. resten, dvs En 24—35

1952				
H	1 158	1 253	8,6	
BF	27	29	0,2	SD
FP	4 601	4 750	32,6	
SD	7 163	7 284	49,9	
K	1 248	1 257	8,6	58,5
Ö	14	14	0,1	
S	14 211	14 587		
	33 106			

8. Resterande delar av Bk och En

Bk 4, 16, 17, En 7, 8, 12—16				Bk 9, 10, 30—33, En 11—13, 17—24				Bk 9—11, 35—40, En 13—15, 21—35					
1944				1948				1952					
e, f													
H	1 525	1 611	10,5	1 477	1 603	6,7							
BF	—	—		120	128	0,5	SD						
FP	2 289	2 352	15,3	7 008	7 290	30,2							
SD	8 311	8 403	54,6	12 143	12 382	51,4							delas!
K	2 687	2 715	17,6	2 646	2 675	11,1	62,5						
Ö	295	303	2,0	13	13	0,1							
S	15 107	15 384		23 407	24 091								
	28 073			42 110									76 094

I. Solberga, Långbro, Herrängen, Långsjö, Älvsjö, Örby, Liseberg, Östberga, Stureby, Svedmyra

Bk 9—11, 35—40, En 21—23

1952				
H	1 479	1 601	8,8	
BF	28	30	0,2	SD
FP	5 914	6 106	33,6	
SD	8 841	8 990	49,4	
K	1 435	1 445	8,0	57,4
Ö	—	—		
S	17 697	18 172		
	34 622			

II. resten, dvs En 13—15, 24—35

1952				
H	1 592	1 723	8,8	
BF	31	32	0,2	SD
FP	6 277	6 480	33,3	
SD	9 504	9 665	49,6	
K	1 556	1 568	8,0	57,6
Ö	14	14	0,1	
S	18 974	19 482		
	41 472			

sarna på Södermalm — blev högre än i de andra kretsarna. I första alternativet behöll SD alltid mandatet. Förändringarna 1952 blev avsevärt mindre. H, FP och SD ökade något och K fortsatte sin minskning. FP vann mandat i några fall i alternativen 2—4. SD behöll d-indelningens andra delkrets, fast röstmarginalen i alternativ 3, SD utan K, endast blev 89 röster.

Ättonde och sista kretsen i södra sektorn bestod av de resterande södra delarna av Brännkyrka och Enskede. Dit hörde alltid Örby, Liseberg och Östberga i Brännkyrka, Stureby, Svedmyra, Gamla Enskede, Tallkrogen, Gubbängen, Hökarängen, Sköndal, Farsta, Fagersjö, Skarpnäck, Pungpinan, Flaten, Skrubba och Orhem. I a-, b-, e- och f-indelningarna lades därtill stadsdelar i södra Brännkyrka, i a- och b-indelningarna ända fram t. o. m. Mälarhöjden. I c- och d-indelningarna tillkom Enskede Gård och Enskedefältet. I a- och b-indelningarna motiverade folkmängden — över 58 000 —

delning redan 1948, i de andra indelningarna kom delningarna först 1952. Den andra delkretsen i a- och b-indelningarna klövs 1952, så att den ursprungliga kretsen kom att utgöra tre kretsar. Inte heller delningarna av åttonde kretsen gav alltid jämnstora kretsar. — Mandatet — eller mandaten — hemfördes hela tiden av SD. Dessa hade 1944 över 50 % av rösterna. K kom på andra plats, fast denna krets var deras svagaste i södra sektorn. Även 1948 låg SD över 50 % utom i första delkretsen i a- och b-indelningarna. Minsta marginalen var dock även där så stor som 1 538 röster. SD:s röstandel sjönk 1952 under 50 % i alla delkretsar. FP, vilket som vanligt hade gått starkt framåt 1948, nådde 1952 33—35 % av rösterna. Minsta marginalen blev 625 röster.

Resultaten för södra sektorn sammanfattas i tabellerna V A: 3—7.

Tabell V A: 3. Mandatfördelningen i södra sektorn, Stockholms stad, indelningarna a—f.

Alternativ	Parti	1944						1948											
		SD utan K						SD + K											
		a	b	c	d	e	f	a	b	c	d	e	f	a	b	c	d	e	f
Första	H																		
	FP																		
	SD	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	10	10	9	9	9	9
Andra	H																		
	FP													4	3	3	2	3	4
	SD	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	6	7	6	7	6	5
Tredje	H																		
	FP													4	3	3	2	4	4
	SD	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	6	7	6	7	5	5
Fjärde	H																		
	FP													3	2	2	2	2	3
	SD	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	7	8	7	7	7	6
Alternativ	Parti	1948						1952											
		SD + K						SD utan K											
		a	b	c	d	e	f	a	b	c	d	e	f	a	b	c	d	e	f
Första	H																		
	FP								1	1	1	1							
	SD	10	10	9	9	9	9	11	10	10	10	10	11	11	11	11	11	11	11
Andra	H																		
	FP		1	1				4	4	3	2	5	5	2	2	2	2	3	3
	SD	10	9	8	9	9	9	7	7	8	9	6	6	9	9	9	9	8	8
Tredje	H																		
	FP		1	1				4	4	3	2	5	5	2	2	2	2	3	3
	SD	10	9	8	9	9	9	7	7	8	9	6	6	9	9	9	9	8	8
Fjärde	H																		
	FP		1	1				4	4	3	2	5	5	2	2	2	2	3	3
	SD	10	9	8	9	9	9	7	7	8	9	6	6	9	9	9	9	8	8

Tabell V A: 4. Ändringar i mandatfördelningen i södra sektorn,
Stockholms stad, indelningarna a—f.

Alternativ	Parti	1944—48												
		SD utan K					SD + K							
		a	b	c	d	e	f	a	b	c	d	e	f	
Första	H													
	FP													
	SD	+ 2	+ 2	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 2	+ 2	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1
Andra	H													
	FP	+ 4	+ 3	+ 3	+ 2	+ 3	+ 4		+ 1	+ 1				
	SD	- 2	- 1	- 2	- 1	- 2	- 3	+ 2	+ 1		+ 1	+ 1	+ 1	
Tredje	H													
	FP	+ 4	+ 3	+ 3	+ 2	+ 4	+ 4		+ 1	+ 1				
	SD	- 2	- 1	- 2	- 1	- 3	- 3	+ 2	+ 1		+ 1	+ 1	+ 1	
Fjärde	H													
	FP	+ 3	+ 2	+ 2	+ 2	+ 2	+ 3		+ 1	+ 1				
	SD	- 1		- 1	- 1	- 1	- 2	+ 2	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	
Alternativ	Parti	1948—52												
		SD utan K					SD + K							
		a	b	c	d	e	f	a	b	c	d	e	f	
Första	H													
	FP		+ 1	+ 1	+ 1	+ 1								
	SD	+ 1		+ 1	+ 1	+ 1	+ 2	+ 1	+ 1	+ 2	+ 2	+ 2	+ 2	
Andra	H													
	FP		+ 1			+ 2	+ 1	+ 2	+ 1	+ 1	+ 2	+ 3	+ 3	
	SD	+ 1		+ 2	+ 2		+ 1	- 1		+ 1		- 1	- 1	
Tredje	H													
	FP		+ 1			+ 1	+ 1	+ 2	+ 1	+ 1	+ 2	+ 3	+ 3	
	SD	+ 1		+ 2	+ 2	+ 1	+ 1	- 1		+ 1		- 1	- 1	
Fjärde	H													
	FP	+ 1	+ 2	+ 1		+ 3	+ 2	+ 2	+ 1	+ 1	+ 2	+ 3	+ 3	
	SD		- 1	+ 1	+ 2	- 1		- 1		+ 1		- 1	- 1	

År 1944 tog SD alla mandaten i alla alternativ, 1948 endast i första alternativet, dvs. om H och FP inte kombinerades. I de alternativ, där H + FP stod mot SD utan K, tog FP 1948 2—4 mandat. När SD + K räknades, tog FP högst ett mandat. 1952 erövrade FP i några indelningar ett mandat, när varje parti behandlades för sig, 2—5 mandat när H + FP kombinerades mot SD utan K, och 2—3 mandat mot SD + K. FP:s mandatvinster 1948 inträffade således huvudsakligen mot SD utan K, medan FP:s vinster 1952 mera skedde i alternativen med SD + K.

Om mandatfördelningen jämförs med röstfördelningen, finner man, att SD genomgående blev överrepresenterade. Största underrepresentationen

Tabell V A: 5. Mandatfördelningen i södra sektorn av Stockholms stad jämförd med röstfördelningen.

Valår	Parti	Röstfördelning	SD utan K				SD + K				
			alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	
1944	H	1,11									
	BF										
	FP	1,14									
	SD	4,44	8	8	8	8	8	8	8	8	
	K	2,12									
	Ö	0,19									
	S	9,00	8	8	8	8	8	8	8	8	
1948		indeln. a, b									
		indeln. c—f									
	H	0,86									
	BF	0,06									
	FP	3,12									
	SD	4,61	4,15	9—10	2—4 5—7	2—4 5—7	2—3 6—8	9—10	0—1 8—10	0—1 8—10	0—1 8—10
	K	1,34	1,21								
	Ö	0,01	0,01								
	S	10,00	9,00	9—10	9—10	9—10	9—10	9—10	9—10	9—10	
1952	H	1,13									
	BF	0,02									
	FP	3,83									
	SD	5,07	5,07	0—1 10—11	2—5 6—9	2—5 6—9	2—5 6—9	11	2—3 8—9	2—3 8—9	2—3 8—9
	K	0,95									
	Ö										
	S	11,00	11,00	11	11	11	11	11	11	11	

Tabell V A: 6. Antal kretsar där SD hade minst 50 % av rösterna. Södra sektorn av Stockholms stad.

Valår	Indelning					
	a	b	c	d	e	f
1944	5	5	4	5	5	5
1948	2	1	1	1	2	1
1952	1	—	1	—	2	1

Anm.: Inga andra partier nådde 50 % av rösterna i någon krets.

drabbade K 1944 och FP i vissa alternativ 1948 och 1952. K var som vanligt starkast i de kretsar, där SD var starkast men alltid mindre än SD och kunde på det sättet inte få något mandat.

Spridningen i invånarantal för kretsarna blev ganska stor 1948 och 1952 även efter delningarna men knappast så stor att den motiverar en ny indelning. Tre kretsar delades i alla indelningar 1952, i två indelningar två kretsar redan 1948 och i övriga fyra indelningar en krets 1948.

Antalet kretsar där SD uppnådde minst 50 % av rösterna var 1944 5 eller

Tabell V A: 7. Kretsarnas fördelning efter folkmängd i södra sektorn av Stockholms stad.

Folkmängd (i tusental)	1944						1948						1952					
	a	b	c	d	e	f	a	b	c	d	e	f	a	b	c	d	e	f
20—.....																		
22—.....																		
24—.....																		
26—.....	2		2	2			1	1	1	1	1	2				2	2	2
28—.....	2	5	1		4	5	1	5	1	1	2	1			4	3	1	2
30—.....	1	1	3	5	3	1	3	2	4	4	2	3	2	1	1	1	4	3
32—.....	3	2	2	1	1	2	1				2	2			1	1		
34—.....															2	2	1	1
36—.....									2	2					2	1	1	1
38—.....														1	1			
40—.....																	1	1
42—.....										1	1		1	1				
44—.....													1	1			1	1
46—.....																		
48—.....																		
50—.....							1	1										
52—.....																		
54—.....													1	1				
56—.....																		
Summa	8	8	8	8	8	8	10	10	9	9	9	9	11	11	11	11	11	11

4 av 8, men 1948 och 1952 förekom absolut majoritet endast i enstaka kretsar.

Mandatfördelningen blev densamma i alla indelningar i alla alternativ 1944, i första alternativet 1948 och i alternativ 1, SD + K, 1952. I övriga fall varierade tilldelningen mellan indelningarna. Mandaten tillföll dock hela tiden endast FP och SD. Största skillnaden mellan indelningarna noterades för alternativen 2—4, SD utan K, 1952, där partiernas mandatantal varierade mellan 2 och 5 resp 6 och 9. SD fick på det hela taget flera mandat i a-, b- och d-indelningarna än i de andra indelningarna, varav e och f gav minsta utdelningen. Men detta gäller den allmänna tendensen, från vilken undantag förekommer. Skillnaderna mellan de tre »bästa», liksom mellan de båda »sämsta», varierar. I vissa fall gav vidare e eller f lika många eller flera mandat än a, b eller d, och de senare medförde inte alltid största tilldelningen (alt. 2—4, SD utan K, 1952 för a och b; alt. 1, SD utan K, 1952 för d), e och f inte alltid minsta tilldelningen (alt. 2—4, SD + K, 1948). Tendenserna och undantagen därifrån belyses i viss mån av följande beräkningar. Om man adderar SD:s mandat i första och tredje alternativen alla tre åren, dvs. i 12 fall, får man 106 mandat i a-indelningen, 105 i b, 102 i c, 105 i d, 99 i e och 100 i f. Om man hela tiden väljer det högsta mandatantalet i varje alternativ, kommer man till 109 mandat, och om man genomgående väljer det lägsta, får man 98 mandat. Mandaten blev alltså 3 mindre än maximalt i SD:s bästa indelning och ett mer än minimum i den sämsta indelningen. Maximala variationsvidden blev $109 - 98 = 11$ på 12 fall och

ungefär 100 mandat. Den faktiska variationsvidden för de sex indelningarna blev $106 - 99 = 7$ mandat på 12 fall och ungefär 100 mandat. FP:s mandatsumma i de 12 fallen blev 10 i a, 11 i b, 10 i c, 7 i d, 13 i e och 12 i f mot maximalt 14 och minimalt 6. Bästa indelningen gav således en mindre än maximum och sämsta indelningen en mer än minimum. Maximala variationsvidden blev 8 och den faktiska 6 på 12 fall och ett tiotal mandat.

Vissa skillnader mellan indelningar i fråga om mandattilldelningen är resultatet av små och synbarligen »tillfälliga» skillnader i röstfördelningarna. Två indelningar kan ge i stort sett lika röstfördelningar, men i en krets, där i ett alternativ en röstmarginal — mellan eller inom partikombinationer eller mellan partier — är mycket liten, kan ett parti eller en kombination i ena indelningen få det tiotal röster mer som behövs för att överföra mandatet till partiet eller kombinationen i fråga. En sådan liten men politiskt viktig röstskillnad behöver givetvis inte vara resultatet av skillnader i kretsarnas ekonomiska och sociala sammansättning (näringsgrensfördelning, socialgruppsfördelning, urbaniseringsgrad osv.), i lokala politiska traditioner e. d.

Även om man håller sig till indelningar som har konstruerats efter samma principer, kommer emellertid vissa skillnader mellan indelningarna att råda inom de gränser som målsättningen för kretskonstruktionen utstakar. Skillnaderna kan röra de ovan nämnda ekonomiska och sociala variablerna och av detta eller andra skäl även beröra röstfördelningen, så att exempelvis spridningarna för partiernas röstandelar i kretsarna blir olika för skilda indelningar. Skillnader mellan olika indelningar i mandatfördelning kan till en del tillskrivas sådana mera systematiska skillnader i röstfördelning. Sambandet mellan mandattilldelning och spridning i röstandelen har tidigare diskuterats. Motsvarande synpunkter kan läggas när olika indelningar jämföres. Effekten av spridningsskillnader varierar med proportionerna mellan de tävlande partierna och kombinationerna, dvs. den varierar med röstfördelning och alternativ. I södra sektorn var SD så starka att de, utom när de 1952 ställdes ensamma mot H + BF + FP, på det hela taget gynnades av en liten spridning i röstandelarna. År 1944 blev ju resultatet detsamma i alla indelningar. De båda senare åren, då tilldelningen växlade mellan indelningarna, tenderade indelningarna a, b och d ha något lägre spridning (i andelen SD + K) än de andra tre. Skillnaderna är dock små med genomgående tämligen obetydliga spridningar. Om man noterar tilldelningen i första och tredje alternativen 1948, första alternativet och tredje vid SD + K 1952, finner man, att a, b och d ger ett något förmånligare resultat för SD än de andra indelningarna, fast skillnaderna är små. Även i tredje alternativet vid SD utan K 1952, där de borgerliga och SD är så jämnstarka att en liten spridning knappast kan sägas gynna vare sig kombinationen eller SD, varierar resultatet.

c. Västra sektorn

Sektorns 6 kretsar presenteras i 4 indelningar. Två kretsar (nionde och tionde) ligger därvid alltid i Inre staden, två (trettonde och fjortonde) i Bromma. De två andra omfattar i huvudsak olika yttre delar av S:t Görans församling (Stadshagen, Marieberg, Fredhäll och Kristineberg) och de närmast liggande delarna av Bromma (Stora och Lilla Essingen, Traneberg, Ulvsunda m. m.). Spånga-Hässelby ingår, som nämnts, inte i sektorn utan räknas även 1952 till Stockholms län. Indelningarna betecknas a—d. (Var och en av dem kan kombineras med vilken som helst av indelningarna a—f i södra sektorn. Indelningar med samma bokstavs-beteckningar i olika sektorer hör sålunda inte ihop mer än andra indelningar.) Sektorns indelningar b och c har tre kretsar gemensamma. Inga andra gemensamma kretsar förekommer i sektorn. Antal invånare per krets 1944 var 26 460, därav folkmängdsintervallet 23 460—29 460. Alla kretsar utom en (elfte i b-indelningen) inpassades i det tillåtna intervallet. Den krets som föll utanför detta, hade 139 för få invånare.

Rösternas fördelning på partier i sektorn framgår av tabell V A: 8.

Tabell V A: 8. Röstfördelningen i västra sektorn. Procent. Antal röstande.

Valår	Parti							Antal godkända röster
	H	BF	FP	SD	K	Ö	SD+K	
1944	24,9	—	16,9	41,1	13,5	3,6	54,6	86 096
1948	17,9	0,8	36,0	37,3	8,0	—	45,3	104 561
1952	20,7	0,2	36,1	37,6	5,4	—	43,0	97 077

År 1944 hade således SD + K över 50 % och H ungefär 25 % av rösterna. SD hade drygt 40 %. Men 1948 hade andelen SD + K minskat nästan 10 % till 45 %. SD sjönk till 37 % och K till 8 %. Även H gick starkt tillbaka (7 %), medan FP ensamt stod för ökningen med 19 % till 36 %. Partiet blev bara något mer än 1 % svagare än SD. Både FP och SD blev sedan i det närmaste oförändrade 1952. H ökade 3 % och K minskade ungefär lika mycket. Sektorns andelar låg alla nära andelarna för hela staden. Största avvikelserna var 2,5 % (för SD + K 1948) och 2,4 % (för K 1944). I övrigt finns endast en skillnad större än 2 % (H 1952).

Resultaten kretsvis.

9. Kh 1—8, SG 1

a	1944				1948				1952			
H	4 680	4 944	30,9	SD SD	3 706	4 023	22,8		3 592	3 888	24,9	
BF	—				142	151	0,9	FP	46	48	0,3	FP
FP	2 980	3 062	19,2	H H	6 645	6 912	39,2		6 116	6 314	40,5	
SD	5 674	5 737	35,9		5 465	5 573	31,6		4 619	4 697	30,1	
K	1 504	1 520	9,5	45,4	955	966	5,5	37,1	653	658	4,2	34,3
Ö	695	714	4,5		3	3			—			
S	15 533	15 977			16 916	17 628			15 026	15 605		
		27 025				25 721				24 179		

9. Kh 1, 3, 4, 6, 9—11, SG 4, 5, 9

b	1944			1948			1952		
H	5 936	6 271	35,6	5 048	5 480	26,9	5 057	5 474	30,0
BF	—	—	—	181	192	0,9	50	53	0,3
FP	3 157	3 244	18,4	7 837	8 152	40,1	7 038	7 266	39,8
SD	5 640	5 703	32,3	5 313	5 418	26,6	4 675	4 754	26,0
K	1 583	1 599	9,1	1 094	1 106	5,5	704	709	3,9
Ö	790	811	4,6	3	3	—	—	—	—
S	17 106	17 628	—	19 476	20 351	—	17 524	18 256	—
	29 452	—	—	30 035	—	—	28 357	—	—

9. Kh 1—4, 6, 9—11, SG 4

c	1944			1948			1952		
H	5 332	5 633	35,4	4 330	4 700	26,5	4 215	4 563	29,0
BF	—	—	—	150	159	0,9	44	46	0,3
FP	2 897	2 976	18,7	6 785	7 058	39,8	6 190	6 391	40,5
SD	5 113	5 170	32,4	4 778	4 872	27,5	4 068	4 137	26,2
K	1 383	1 397	8,8	926	936	5,3	619	623	4,0
Ö	733	753	4,7	3	3	—	—	—	—
S	15 458	15 929	—	16 972	17 728	—	15 136	15 760	—
	26 401	—	—	25 773	—	—	24 233	—	—

9. Kh 1—6, 9—11

d	1944			1948			1952		
H	5 311	5 611	35,8	4 213	4 573	26,7	4 096	4 434	29,2
BF	—	—	—	150	159	0,9	49	52	0,3
FP	3 001	3 083	19,7	6 700	6 969	40,7	6 087	6 284	41,4
SD	4 862	4 916	31,4	4 501	4 590	26,8	3 799	3 863	25,4
K	1 287	1 300	8,3	826	835	4,9	561	565	3,7
Ö	733	753	4,8	3	3	—	—	—	—
S	15 194	15 663	—	16 393	17 129	—	14 592	15 198	—
	26 150	—	—	25 036	—	—	23 382	—	—

Nionde kretsen bestod av större delen av Kungsholms församling och — i indelningarna a—c — angränsande delar av S:t Görans församling. I a-indelningen ingick inte valdistrikten på sydvästra Kungsholmen med starka borgerliga majoriteter. SD blev då största partiet 1944 medan H som största borgerliga parti (endast 5 % efter SD) tog mandatet i kombinationen med FP. I de andra indelningarna blev H största partiet men inte större än SD + K, som i sin tur var mindre än H + FP. År 1948 minskade H 8—9 % och SD 4—6 %, medan FP ökade 20 % eller mera och blev största parti. Det blev även större än SD + K och erövrade således mandatet i alla alternativ och indelningar. Förändringarna 1952 blev avsevärt mindre med någon ökning för H och minskning för SD. De ändrade inte mantaltilldelningen. — Kretsens folkmängd var 1944 26 200—29 500 och 1952 23 400—28 400.

10. SG 2, 3, 6—8, 10—12

a	1944			1948			1952		
H	1 844	1 948	15,1	1 375	1 493	10,1	1 440	1 559	11,3
BF	—	—	—	87	92	0,6	23	24	0,2
FP	1 705	1 752	13,5	4 668	4 856	32,7	4 760	4 914	35,6
SD	6 448	6 520	50,4	6 654	6 785	45,7	6 198	6 303	45,7
K	2 379	2 404	18,6	1 596	1 614	10,9	990	997	7,2
Ö	296	304	2,4	2	2	—	—	—	—
S	12 672	12 928	—	14 382	14 842	—	13 411	13 797	—
	23 654	—	—	22 498	—	—	21 690	—	—

10. Kh 2, 5, 7, 8, SG 1—3, 6, 8

b	1944				1948				1952			
H	3 001	3 170	20,5		2 147	2 331	13,3	SD SD	2 145	2 322	15,0	FP SD
BF	—	—	—	SD	129	137	0,8	FP FP	46	48	0,3	FP FP
FP	2 599	2 670	17,2		6 374	6 630	37,9	FP FP	5 992	6 186	40,1	FP FP
SD	6 769	6 844	44,2		6 858	6 993	39,9	FP FP	5 858	5 957	38,6	FP FP
K	2 266	2 290	14,8	59,0	1 406	1 421	8,1	48,0	922	929	6,0	44,6
Ö	496	509	3,3		3	3			—	—		
S	15 131	15 483			16 917	17 515			14 963	15 442		
	27 157				25 814				24 080			

10. Kh 5, 7, 8, SG 1—3, 6, 8

c	1944				1948				1952			
H	2 620	2 768	20,1		1 901	2 064	13,2	SD SD	1 904	2 061	14,9	FP SD
BF	—	—	—	SD	118	125	0,8	FP FP	46	48	0,3	FP FP
FP	2 250	2 312	16,8		5 651	5 878	37,5	FP FP	5 308	5 480	39,6	FP FP
SD	6 096	6 164	44,8		6 179	6 301	40,1	FP FP	5 326	5 416	39,1	FP FP
K	2 061	2 082	15,1	59,9	1 301	1 315	8,4	48,5	844	850	6,1	45,2
Ö	429	441	3,2		3	3			—	—		
S	13 456	13 767			15 153	15 686			13 428	13 855		1 64 r
	24 343				23 162				21 614			

10. Kh 7, 8, SG 1—3, 6—8

d	1944				1948				1952			
H	2 533	2 676	19,2		1 873	2 033	12,8	SD SD	1 883	2 038	14,5	SD SD
BF	—	—	—	SD	111	118	0,7	FP SD	37	39	0,3	FP FP
FP	2 146	2 205	15,8		5 509	5 730	36,1	FP SD	5 229	5 398	38,3	FP FP
SD	6 423	6 494	46,6		6 497	6 625	41,7	FP SD	5 642	5 737	40,7	FP FP
K	2 125	2 147	15,4	62,0	1 359	1 374	8,7	50,4	867	873	6,2	46,9
Ö	408	419	3,0		1	1			—	—		
S	13 635	13 941			15 350	15 881			13 658	14 085		
	24 276				23 203				21 705			

Tionde kretsen innehöll i indelningarna b—d resterande nordvästra delen av Kungsholms församling och angränsande delar av stadsdelen Kungsholmen i S:t Görans församling. I a ersattes den förra delen av Stadshagen och östra delen av Kristineberg i S:t Görän. Den utformningen gav kretsen större andelar SD och K än i de tre andra fallen. SD fick 1944 strax över 50 % av rösterna i a mot 44—47 % i b—d. De fick mandatet i alla alternativ och indelningar. FP:s vanliga frammarsch 1948 med ungefär 20 % gav FP mandatet i alternativen med H + FP mot SD utan K i d och även mot SD + K i b och c. SD var fortfarande största partiet, fast avståndet till FP var litet, och behöll kretsens mandat i första alternativet. I a-indelningen nådde H + FP inte upp till SD:s röstetal, så att SD behöll där mandatet i alla alternativ. Först 1952 lyckades FP få det vid H + FP mot SD utan K. Vid SD + K gick kretsen fortfarande till SD. FP erövrade den däremot mot SD + K i alternativen 2—4 i d-indelningen. — Folkmängden sjönk från 23 700—27 200 år 1944 till 21 600—24 100 år 1952.

11. Del av Kungsholmen, Marieberg, Fredhäll.

Kh 9—11, SG 4, 5, 9, 13—16

a	1944				1948				1952			
H	4 225	4 463	25,9		3 438	3 732	18,9	FP ² SD	3 575	3 870	21,6	SD ³ SD
BF	—	—	—	SD	135	143	0,7	FP FP	38	40	0,2	FP FP
FP	2 682	2 755	16,0		6 985	7 266	36,8	FP FP	6 347	6 553	36,5	FP FP
SD	7 201	7 281	42,3	1	7 109	7 249	36,8	FP FP	6 483	6 593	36,8	FP FP
K	2 118	2 140	12,5	54,8	1 324	1 339	6,8	43,6	878	884	4,9	41,7
Ö	560	575	3,3		4	4			—	—		
S	16 786	17 214			18 995	19 733			17 321	17 940		
	28 331			1 63 r	29 126				27 489			3 40 r

11. Fredhäll, St. o. L. Essingen

SG 13—16, Bm 21—24 (1948 : Bm: 26—29; 1952 i Bm: 27—30)

b	1944				1948				1952			
H	2 142	2 263	17,2		1 529	1 660	10,8	SD SD	1 774	1 920	13,5	SD SD
BF	—	—	—	SD	84	89	0,6	FP SD	21	22	0,2	FP SD
FP	1 852	1 903	14,5		5 094	5 299	34,3	FP SD	4 808	4 964	35,0	FP SD
SD	6 263	6 333	48,2		6 776	6 909	44,8	SD ² SD	6 266	6 372	44,9	FP SD
K	2 268	2 292	17,4	65,6	1 444	1 460	9,5	54,3	901	907	6,4	51,3
Ö	348	357	2,7		2	2			—	—		
S	12 873	13 148			14 929	15 419			13 770	14 185		
	23 321				23 879				22 738			

11. Del av Kungsholmen, Marieberg, Fredhäll, St o. L. Essingen

SG 5, 9, 13—16, Bm 21—24 (1948 i Bm: 26—29; 1952 i Bm: 27—30)

c	1944				1948				1952			
H	3 127	3 303	19,9		2 493	2 706	13,6	SD SD	2 857	3 093	16,9	SD SD
BF	—	—	—	SD	126	134	0,7	FP SD ¹	27	28	0,2	FP FP
FP	2 461	2 528	15,3		6 869	7 145	36,0	FP FP	6 340	6 545	35,8	FP FP
SD	7 463	7 546	45,6		7 990	8 147	41,0	FP SD	7 405	7 530	41,2	FP FP
K	2 673	2 701	16,3	61,9	1 717	1 736	8,7	49,7	1 064	1 072	5,9	47,1
Ö	472	485	2,9		2	2			—	—		
S	16 196	16 563			19 197	19 870			17 693	18 268		
	29 186				30 793				29 328			

11. Del av Kungsholmen, Marieberg, Fredhäll, L. Essingen

SG 4, 5, 9, 13—16, Bm 23, 24 (1948 i Bm: 28, 29; 1952 i Bm: 29, 30)

d	1944				1948				1952			
H	2 909	3 073	19,8		2 357	2 559	14,0	SD SD	2 585	2 798	16,8	SD SD
BF	—	—	—	SD	98	104	0,6	FP SD	24	25	0,2	FP FP
FP	2 184	2 244	14,4		6 089	6 334	34,7	FP SD	5 561	5 741	34,6	FP FP
SD	7 154	7 233	46,6		7 467	7 614	41,8	FP SD	6 904	7 021	42,3	FP FP
K	2 516	2 542	16,4	63,0	1 603	1 621	8,9	50,7	999	1 006	6,1	48,4
Ö	424	435	2,8		4	4			—	—		
S	15 187	15 527			17 618	18 236			16 073	16 591		
	26 394				27 448				25 946			

Elfte kretsen innehöll alltid Fredhäll. I alla indelningar utom b ingick vidare Marieberg och delar av stadsdelen Kungsholmen, i alla indelningar utom a Lilla Essingen och i indelningarna b och c Stora Essingen. I a gick Kungsholmsdelarna in i Kungsholms församling och innehöll då valdistrikt längs Norr Mälarstrand. Kretsens mandat tillföll 1944 SD. FP blev 1948 i a-indelningen, där kretsen var något mer borgerligt betonad än i övriga indelningar, 17 röster större än SD, som behöll mandatet endast i första

alternativet med SD + K. I de andra indelningarna blev SD fortfarande största partiet, fast försprånget till FP givetvis krympte (från 30—34 % till 5—10 %). FP erövrade mandatet i åtminstone vissa alternativ med H + FP mot SD utan K. FP övertog 1952 mandatet i ytterligare några fall (i alternativen 2—4), delvis med hjälp av H:s ökning. I a-indelningen blev SD nu 40 röster större än FP. — Folkmängden var störst 1948 med 23 900—30 800 mot 23 300—29 200 år 1944 och 22 700—29 300 år 1952.

12. Del av Kristineberg, Traneberg, Ulvsunda, Ulvsunda Industriomr., Mariehäll, Bällsta, Riksby

SG 17, 18, Bm 10, 11, 15—20				SG 17, 18, Bm 12—14, 18—25				SG 17, 18, Bm 12—14, 19—26					
1944				1948				1952					
H	1 826	1 929	14,0	1 628	1 767	9,2	1 913	2 071	11,7				
BF	—	—	—	124	132	0,7	35	37	0,2	SD			
FP	1 953	2 007	14,6	5 931	6 169	32,3	5 385	5 559	31,4				
SD	6 515	6 587	47,8	8 506	8 674	45,4	8 428	8 570	48,5				
K	2 776	2 805	20,4	2 328	2 354	12,3	1 432	1 442	8,2	56,7			
Ö	433	445	3,2	13	13	0,1	1	1					
S	13 503	13 773		18 530	19 109		17 194	17 680					
	28 442			34 978			34 274						

12. Del av Kungsholmen, Stadshagen, Kristineberg, Traneberg

SG 7, 10—12, 17, 18, Bm 16—18 (1948 i Bm: 19—21; 1952 i Bm: 20—22)														
1944			1948			1952								
H	1 805	1 907	13,9	1 416	1 537	9,8	1 543	1 670	11,2					
BF	—	—	—	89	95	0,6	17	18	0,1	SD				
FP	1 921	1 974	14,4	4 621	4 807	30,7	4 666	4 817	32,2					
SD	6 808	6 884	50,2	7 215	7 357	47,0	7 155	7 276	48,6					
K	2 546	2 572	18,7	1 838	1 858	11,9	1 176	1 184	7,9	56,5				
Ö	371	381	2,8	1	1		—	—						
S	13 451	13 718		15 180	15 655		14 557	14 965						
	26 188			26 068			25 151							

12. Stadshagen, Kristineberg, Traneberg, Ulvsunda, Ulvsunda Industriområde

SG 10—12, 17, 18, Bm 15—19, SG 10—12, 17, 18, Bm 18—23, SG 10—12, 17, 18, Bm 19—24														
1944			1948			1952								
H	1 850	1 954	13,4	1 479	1 605	9,1	1 705	1 846	10,7					
BF	—	—	—	106	113	0,6	26	27	0,2	SD				
FP	2 010	2 065	14,1	5 257	5 468	30,8	5 425	5 601	32,5					
SD	7 262	7 343	50,3	8 216	8 378	47,2	8 236	8 375	48,6					
K	2 806	2 835	19,4	2 152	2 176	12,3	1 372	1 382	8,0	56,6				
Ö	400	411	2,8	1	1		—	—						
S	14 328	14 608		17 211	17 741		16 764	17 231						
	28 700			30 695			30 333							

Tolfta kretsen innehöll resterande delar av S:t Görans församling och stadsdelar i nordöstra Bromma. I a-indelningen låg större delen av kretsen i Bromma med endast en del av Kristineberg i S:t Göran. I b och c däremot omfattade kretsen bara Traneberg i Bromma, medan övriga delar tillhörde S:t Göran. Då ingick även delar av stadsdelen Kungsholmen i kretsen. Mandatet gick hela tiden till SD. Dessa hade 1944 absolut majoritet i b—d-indelningarna. Minsta röstmarginall var 771 röster. År 1944 var K andra parti, 1948 och 1952 var FP det. — Folkmängden i a- och d-indelningarna var störst 1948 och större 1952 än 1944 (34 300—30 300 mot 28 400—28 700), medan den i b och c sjönk från 26 200 år 1944 till 25 200 år 1952.

13. Alvik, St. Mossen, Äppelviken, Smedslätten, Ålsten, Höglandet, St. o. L. Essingen

	Bm 1—5, 21—24				Bm 1—5, 26—29				Bm 1—5, 27—30		
a	1944				1948				1952		
H	4 587	4 846	35,1	H SD	4 160	4 516	27,0		4 470	4 839	31,0
BF	—	—	—		166	176	1,1	FP	37	39	0,3
FP	2 609	2 680	19,4	H H	6 097	6 342	37,8		5 598	5 779	37,1
SD	4 099	4 144	30,0		4 560	4 650	27,7		4 209	4 280	27,5
K	1 489	1 504	10,9	40,9	1 055	1 067	6,4	34,1	635	640	4,1
Ö	616	633	4,6		1	1			—	—	31,6
S	13 400	13 807			16 039	16 752			14 949	15 577	
	26 747				27 566				26 733		

13. Alvik, St. Mossen, Äppelviken, Smedslätten, Ålsten, Höglandet, Nockeby, Abrahamsberg, Olovslund, Åkeslund, Åkeshov, Nockebyhov

	Bm 1—9				Bm 1—11				Bm 1—11		
b, c	1944				1948				1952		
H	5 696	6 017	41,7		5 460	5 927	31,6		5 973	6 466	35,5
BF	—	—	—	H	179	190	1,0	FP	49	52	0,3
FP	3 035	3 118	21,6		7 118	7 404	39,5		6 599	6 813	37,5
SD	3 743	3 785	26,2		4 479	4 567	24,4		4 367	4 441	24,4
K	770	778	5,4	31,6	656	663	3,5	27,9	417	420	2,3
Ö	720	739	5,1		8	8			—	—	26,7
S	13 964	14 437			17 900	18 759			17 405	18 192	
	28 625				32 494				32 605		

13. Alvik, St. Mossen, Äppelviken, Smedslätten, Ålsten, Höglandet, Nockeby, St. Essingen

	Bm 1—6, 21, 22				Bm 1—6, 26, 27				Bm 1—6, 27, 28		
d	1944				1948				1952		
H	5 172	5 464	44,6		4 823	5 235	35,3		5 131	5 554	39,9
BF	—	—	—	H	164	174	1,2	FP	32	34	0,2
FP	2 527	2 596	21,2		5 537	5 760	38,9		5 067	5 231	37,5
SD	2 772	2 803	22,9		3 035	3 095	20,9		2 758	2 805	20,1
K	723	731	6,0	28,9	537	543	3,7	24,6	320	322	2,3
Ö	628	645	5,3		1	1			—	—	22,4
S	11 822	12 239			14 097	14 808			13 308	13 946	
	23 979				24 873				24 281		

Trettonde kretsen låg i södra Bromma. Den innehöll alltid stadsdelarna mellan Alvik och Höglandet. Essingeöarna, hyreshusstadsdelar i mellersta Bromma eller villaområden västerut lades till detta. Essingeöarna saknade direkt förbindelse med kretsens andra delar. Kretsen dominerades av villaområdena och hade en starkt borgerlig prägel. Genom Lilla Essingen fick a-indelningen ett något större inslag SD och K än de andra indelningarna. År 1944 var H största partiet och tog mandatet utom då den ensam ställdes mot SD + K i a-indelningen. Då tillföll mandatet SD. H + FP hade 1 878, 4 572 resp. 4 526 rösters övervikt mot SD + K i a, b—c resp. d. H vann över FP med 2 166, 2 899 resp. 2 868 röster. H förlorade emellertid 8—10 % röster 1948, medan FP vann ungefär 18 %, blev största partiet mot tidigare det tredje och erövrade mandatet i alla alternativ. Försprånget framför H blev 1 826, 1 477 och 525. Den borgerliga kombinationens röstmarginall mot SD + K ökade till 5 317, 8 291 och 7 531 röster. Den ökade till 5 737, 8 470 och 7 692 år 1952. Inom kombinationen gick H fram ungefär 4 % och FP något tillbaka. FP behöll ledningen i a—c med 940 och 347 röster före H,

men förlorade den i d-indelningen, där H fick 323 röster mera och återtog mandatet. — Folkmängden var ungefär densamma 1944 och 1952 i a och d och ökade i b och c från 28 600 år 1944 till 32 600 år 1952 genom tillväxten av hyreshusstadsdelarna.

14. Nockeby, Abrahamsberg, Olovslund, Åkeslund, Åkeshov, Nockebyhov, S. o. N. Ängby, Eneby, Bromma kyrka, Beckomberga

	Bm 6—9, 12—14			Bm 6—11, 15—17			Bm 6—11, 15—18		
	1944			1948			1952		
H	3 106	3 281	26,5	2 973	3 227	19,6	3 532	3 823	23,2
BF	—	—	—	121	129	0,8	34	36	0,2
FP	2 224	2 285	18,4	5 859	6 095	36,9	5 768	5 955	36,1
SD	5 057	5 113	41,3	5 950	6 067	36,8	5 910	6 010	36,5
K	1 242	1 255	10,1	961	972	5,9	649	654	4,0
Ö	451	463	3,7	7	7	—	—	—	—
S	12 080	12 397	—	15 871	16 497	—	15 893	16 478	—
	24 559	—	—	29 107	—	—	30 001	—	—

14. Ulvsunda, Ulvsunda Industriomr., Mariehäll, Bällsta, Riksby, N. o. S. Ängby, Eneby, Bromma kyrka, Beckomberga

	Bm 10—15, 19, 20			Bm 12—18, 22—25			Bm 12—19, 23—26		
	1944			1948			1952		
H	1 688	1 783	15,3	1 680	1 824	10,8	2 030	2 197	13,7
BF	—	—	—	113	120	0,7	30	32	0,2
FP	1 589	1 633	14,0	5 141	5 348	31,7	4 871	5 029	31,4
SD	5 771	5 835	49,9	7 603	7 753	46,0	7 526	7 653	47,7
K	2 075	2 097	17,9	1 781	1 801	10,7	1 117	1 125	7,0
Ö	326	335	2,9	13	13	0,1	1	1	—
S	11 449	11 683	—	16 331	16 859	—	15 575	16 037	—
	24 015	—	—	30 706	—	—	31 435	—	—

14. Abrahamsberg, Olovslund, Åkeslund, Åkeshov, Nockebyhov, N. o. S. Ängby, Bromma kyrka, Beckomberga, Eneby, Bällsta, Mariehäll, Riksby

	Bm 7—14, 20			Bm 7—17, 24, 25			Bm 7—18, 25, 26		
	1944			1948			1952		
H	2 493	2 634	18,7	2 535	2 752	13,3	3 122	3 380	16,9
BF	—	—	—	146	155	0,7	45	47	0,2
FP	2 285	2 348	16,6	7 093	7 378	35,5	6 605	6 819	34,1
SD	6 521	6 593	46,7	8 528	8 696	41,9	8 508	8 652	43,2
K	2 051	2 072	14,7	1 742	1 761	8,5	1 118	1 126	5,6
Ö	458	470	3,3	20	20	0,1	1	1	—
S	13 808	14 117	—	20 064	20 762	—	19 399	20 025	—
	29 259	—	—	37 741	—	—	38 719	—	—

Fjortonde kretsen, som avslutar västra sektorn, bestod av de återstående norra och västra delarna av Bromma. Röstfördelningen i kretsen varierade mellan indelningarna. De borgerliga — särskilt H — var starkast i a och svagast i b och c. I a-indelningen låg kretsen något längre åt söder än i de andra indelningarna och i b- och c-indelningen mera åt norr och öster. Kretsens mandat tillföll 1944 SD utom i a-indelningen vid H + FP mot SD utan K, där H tog det. Efter ökning med ungefär 18 % 1948 blev FP största partiet i a 28 röster före SD och erövrade mandatet i alla alternativ utom det första med SD + K. FP övertog mandatet också i d-indelningen fast där bara i alternativen 2—4 mot SD utan K. I b och c behöll SD mandatet med

461 rösters marginal i tredje alternativet, SD utan K. Resultatet blev här detsamma 1952, nu med 395 rösters marginal. I a-indelningen blev SD 55 röster större än FP, men i d-indelningen erövrade FP mandatet även mot SD + K i alternativen 2—4. — Folkmängden ökade från 24 000—29 300 år 1944 till 30 000—38 700 år 1952.

Resultaten i västra sektorn sammanfattas i tabellerna V A: 9—12.

Tabell V A: 9. Mandatfördelningens i västra sektorn av Stockholms stad, indelningarna a—d.

Alternativ	Parti	1944				1948				1952			
		SD utan K		SD + K		SD utan K		SD + K		SD utan K		SD + K	
		a	b	c	d	a	b	c	d	a	b	c	d
Första	H	1	2	2	2	1	1	1					1
	FP												
	SD	5	4	4	4	6	5	5	5	4	2	2	2
Andra	H	3	2	2	2	2	2	2	2				1
	FP												
	SD	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Tredje	H	3	2	2	2	2	2	2	2				1
	FP												
	SD	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Fjärde	H	3	2	2	2	2	2	2	2				1
	FP												
	SD	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4

Tabell V A: 10. Ändringar i mandatfördelningen i västra sektorn av Stockholms stad, indelningarna a—d.

Alternativ	Parti	1944—48				1948—52							
		SD utan K		SD + K		SD utan K		SD + K					
		a	b	c	d	a	b	c	d				
Första	H	-1	-2	-2	-2	-1	-1	-1				+1	
	FP	+4	+2	+2	+2	+2	+2	+2	+2	-2	+1	+1	-1
	SD	-3				-2	-1	-1	-1	+2	-1	-1	
Andra	H	-3	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2			+1	
	FP	+4	+4	+4	+5	+4	+3	+3	+2	+1		-1	
	SD	-1	-2	-2	-3	-2	-1	-1		-1			+1
Tredje	H	-3	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2			+1	
	FP	+4	+4	+4	+5	+4	+3	+4	+2	+1		-1	
	SD	-1	-2	-2	-3	-2	-1	-2		-1			+1
Fjärde	H	-3	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2			+1	
	FP	+4	+3	+4	+5	+4	+3	+3	+2	+1	+1		-1
	SD	-1	-1	-2	-3	-2	-1	-1		-1	-1		+1

Tabell V A: 11. Mandatfördelningen i västra sektorn av Stockholms stad jämförd med röstfördelningen.

Valår	Parti	Röstfördelning	SD utan K				SD + K			
			alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
1944	H	1,48	1-2	2-3	2-3	2-3	0-1	2	2	2
	BF									
	FP	1,02								
	SD	2,46	4-5	3-4	3-4	3-4	5-6	4	4	4
	K	0,82								
	Ö	0,22								
1948	S	6,00	6	6	6	6	6	6	6	6
	H	1,06								
	BF	0,05								
	FP	2,17	2-4	4-5	4-5	3-5	2	2-4	2-4	2-4
	SD	2,24	2-4	1-2	1-2	1-3	4	2-4	2-4	2-4
	K	0,48								
1952	Ö									
	S	6,00	6	6	6	6	6	6	6	6
	H	1,23	0-1	0-1	0-1	0-1	0-1	0-1	0-1	0-1
	BF	0,01								
	FP	2,19	1-3	4-5	4-5	4-5	1-2	3-4	3-4	3-4
	SD	2,24	3-4	1-2	1-2	1-2	4	1-3	1-3	1-3
	K	0,33								
	Ö									
	S	6,00	6	6	6	6	6	6	6	6

Tabell V A: 12. Kretsarnas fördelning efter folkmängd i västra sektorn av Stockholms stad.

Folkmängd (i tusental)	1944				1948				1952			
	a	b	c	d	a	b	c	d	a	b	c	d
20—												
22—	1	1		1	1	1	1	1	1	1		1
24—	1	1	2	1	1	1	1	2	1	2	2	2
26—	2	2	2	2	1	1	1	1	2			
28—	2	2	2	2	2					1	1	
30—						2	2	1	1	1	1	1
32—						1	1			1	1	
34—					1				1			
36—												
38—												1
40—												
42—												
44—												
46—												
48—												
50—												
Summa	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6

År 1944 delade H och SD mandatet mellan sig. H ensam fick 0—2 mandat, H i kombination med FP 2 eller 3 mandat. Övriga mandat gick till SD. År 1948 delades mandatet i stället mellan FP och SD. När varje parti togs för sig, fick FP 2—4 mandat, när FP ensamt stod mot SD + K två mandat. När H + FP stod mot SD utan K, vann FP 3—5 mandat, när den borgerliga kombinationen stod mot SD + K 2—4 mandat. År 1952 återtog H i en indelning ett av sina tidigare mandat i alla alternativ. FP:s representation ändrades till 1—3 mandat i första alternativet, 4—5 i övriga alternativ vid SD utan K och 3—4 i övriga alternativ vid SD + K. Det betydde att SD:s mandat blev 3—4 i första alternativet, 1—2 utan K och 1—3 med K i alternativen 2—4. I jämförelse med röstfördelningen blev SD överrepresenterade 1944 i alla alternativ och indelningar. Deras representation de andra åren växlade mellan alternativ och indelningar från över- till underrepresentation. Detsamma gäller för H 1944. H blev underrepresenterade 1948 och oftast 1952. FP blev proportionellt representerat eller mera 1948 och — med undantag för första alternativet i en indelning — 1952.

Spridningen i kretsarnas folkmängd blev visserligen större 1948 och 1952 men inte alls så stor som i södra sektorn. Kretsindelning behövde inte tillgripas, och intet invånarantal kom ens i närheten av den för delning erforderliga folkmängden.

SD nådde absolut majoritet i en krets i varje indelning 1944. I övrigt fick varken de eller något av de andra partierna 50 % eller mer av rösterna i någon krets. Mandatfördelningen varierade mellan indelningarna utom i alternativen 2—4, SD + K, 1944 och första alternativet, SD + K, 1948. Största skillnaden för något parti inom samma alternativ och år var 3 mandat, vilken skillnad noterades i flera fall. Några tendenser till större tilldelning för ett parti i en viss indelning kan inte urskiljas. Om man adderar SD:s mandat i första och tredje alternativen vid de tre valen, får man i a 39 mandat, i b 42, i c och d 40. Summan av de högsta mandatantalen blir 46 och summan av de lägsta 34. Den »bästa» indelningen kommer alltså 4 nedanför och den »sämsta» 5 ovanför extremvärdena. För H blir extremerna 5 och 12 och summorna för de fyra indelningarna 6, 7, 7 resp. 11. Motsvarande summor för FP var extremvärdena 29 och 19, a-värdet 27, b-värdet 23, c-värdet 25 och d-värdet 21.

Spridningen i röstandelar var något mindre i a-indelningen än i de tre andra indelningarna. Om man åter antar att det större partiet gynnas av liten spridning och det mindre av stor spridning medan ingendera av två jämnstora partier har fördel av någon viss storlek på spridningen, kan man dela upp alternativen — varvid första och tredje väljes — de olika åren i sådana där liten spridning gynnar ett givet parti, sådana där stor spridning gynnar partiet och en restgrupp där spridningen inte har någon effekt. Man finner då en viss tendens till resultat i överensstämmelse med antagandena. Indelning a ger något flera mandat till de partier som antogs ha fördel av liten spridning och de andra till dem som skulle gynnas av stor spridning.

Skillnaderna är dock små med lika tilldelning eller skillnader i motsatt riktning mot allmänna tendensen i enskilda alternativ.

d. Östra sektorn

Fem indelningar med vardera 8 kretsar användes i östra sektorn. De benämndes a—e. Var och en av dem kan kombineras med vilken som helst av indelningarna i södra och västra sektorerna. Medeltalet invånare per krets 1944 var 29 137, varav intervallgränserna 26 137 och 32 137. Flera av östra sektorns kretsar förekom i mer än en indelning. Indelning a hade 4 kretsar gemensamma med b-indelningen och en krets gemensam med var och en av de tre andra. Indelning b hade 4 kretsar gemensamma med c- och d-indelningarna och en krets tillsammans med e. Indelningarna c och d hade 5 kretsar lika, c och e ingen krets, d och e likaledes ingen. De tre sista kretsarna är gemensamma för indelningarna b—d. Antalet »egna» kretsar, dvs. kretsar som inte förekom i någon annan indelning var 4 i a, 1 i b, 3 i c, 3 i d och 7 i e. Två av e-indelningens kretsar (femtonde och tjugoandra) föll utanför det anvisade befolkningsintervallet. De hade 120 för många resp. 347 för få invånare. Övriga kretsar låg innanför folkmängdsgränserna.

Tabell V A: 13 visar röstfördelningen i östra sektorn.

Tabell V A: 13. Röstfördelning i östra sektorn.

Valår	Parti							Antal godkända röster
	H	BF	FP	SD	K	Ö	SD+K	
1944	35,4	—	17,6	32,8	9,8	4,4	42,6	126 602
1948	26,7	1,0	37,8	28,8	5,7	—	34,5	143 744
1952	29,3	0,2	39,0	27,7	3,8	—	31,5	127 163

År 1944 var H största partiet. H och SD hade vardera ungefär 1/3 av rösterna, FP drygt 1/6 och K 1/10. Andelen SD + K låg klart under 50 %. År 1948 minskade både H:s och SD:s andel av rösterna, H:s med 9 % av rösterna till något mer än 1/4 och SD:s med 4 % till knappt 30 %. SD blev alltså något större än H men blev inte största parti, eftersom FP ökade 20 % till 38 %. K minskade 4 %. Andelen SD + K sjönk med 8 % av rösterna till strax över 1/3. År 1952 gick H fram till drygt 29 % och passerade SD, som minskade ytterligare 1 %. FP ökade åter 1 % och K minskade 2 %. Andelen SD + K sjönk alltså 3 %. Partifördelningen i östra sektorn avvek starkt från fördelningen i hela staden. H hade i östra sektorn ungefär 10 % mer av rösterna och SD ungefär 10 % mindre än i hela staden. FP var några procent starkare och K några procent svagare. Andelen SD + K var 13 % lägre i östra sektorn.

Resultaten kretsvis.

15. Nk, Kl, Jb, AF 1, 2, Jh 1

	1944				1948				1952			
a, b, c, d												
H	4 198	4 435	32,0	SD SD	3 287	3 568	22,2		3 028	3 278	23,9	
BF	—	—	—		169	180	1,1	FP	31	33	0,2	FP
FP	2 308	2 371	17,1	H H	6 169	6 417	39,8		5 523	5 702	41,6	
SD	4 544	4 594	33,1		4 531	4 620	28,7		3 878	3 944	28,8	
K	1 801	1 820	13,1	46,2	1 311	1 325	8,2	36,9	750	755	5,5	34,3
Ö	628	645	4,7		1	1			2	2		
S	13 479	13 865			15 468	16 111			13 212	13 714		
	31 671				28 795				26 456			

15. Nk, Kl, AF

e	1944				1948				1952			
H	4 620	4 881	32,2	H ¹ SD	3 636	3 947	22,3		3 436	3 719	24,5	
BF	—	—	—		178	189	1,1	FP	38	40	0,3	FP
FP	2 696	2 770	18,3	H H	6 938	7 217	40,9		6 199	6 400	42,3	
SD	4 808	4 861	32,0		4 853	4 949	28,0		4 120	4 190	27,7	
K	1 919	1 939	12,8	44,8	1 347	1 362	7,7	35,7	783	789	5,2	32,9
Ö	693	712	4,7		1	1			1	1		
S	14 736	15 163			16 953	17 665			14 577	15 139		
	32 257			1 20 r	30 167				27 947			

Femtonde kretsen omfattade i a—d »cityförsamlingarna» Nikolai, Klara och Jakob, till vilka lagts de mest centrala delarna av Adolf Fredriks och Johannes församlingar. I a—d begränsades kretsen på Norrmalm i stort sett av Tegnérgatan—Kammakargatan—Birger Jarlsgatan. I e-indelningen har Jakobs församling och distriktet i Johannes bytts mot resten av Adolf Fredriks församling, så att kretsen omfattade Nikolai, Klara och Adolf Fredriks församlingar. Kretsens folkmängd avtog med 4 300—5 200 från 31 700—32 300 till 26 500—27 900.

År 1944 hade H och SD vardera ungefär 1/3 av rösterna. SD var störst utom i e-indelningen som ju innehöll hela den tämligen starkt borgerliga Adolf Fredriks församling. H blev då 20 röster större än SD. FP hade drygt 1/6 av rösterna och K 13 %. När H + FP räknades, fick H mandatet. År 1948 blev FP det klart största partiet efter en framryckning med drygt 22 % av rösterna till ungefär 40 %. H tappade 10 %, SD 4 % och K 5 %. Mandatet gick givetvis till FP. År 1952 ökade FP ytterligare och behöll mandatet.

16. Mt 1—8, 10, 11

a,b,e	1944				1948				1952			
H	3 607	3 810	21,5		2 784	3 022	15,2	SD SD	2 816	3 048	17,3	FP SD
BF	—	—	—	SD	114	121	0,6	FP FP	36	38	0,2	FP FP
FP	3 195	3 283	18,6		7 060	7 344	36,8	FP FP	6 747	6 966	39,5	FP FP
SD	7 389	7 471	42,2		7 666	7 817	39,2	FP FP	6 471	6 580	37,3	FP FP
K	2 530	2 556	14,4	56,6	1 626	1 644	8,2	47,4	990	997	5,7	43,0
Ö	568	583	3,3		8	8			—	—		
S	17 289	17 703			19 258	19 956			17 060	17 629		
	30 185				28 934				26 643			

16. Mt 1—7, GV 7, 8

c	1944			1948			1952					
H	3 341	3 529	22,9	SD SD	2 602	2 824	16,2	FP SD	2 472	2 676	17,7	FP SD ¹
BF	—	—	—		113	120	0,7	FP FP	37	39	0,3	FP FP
FP	2 834	2 912	18,9	H SD	6 437	6 696	38,4	FP FP	5 994	6 188	40,8	FP FP
SD	6 149	6 217	40,4		6 250	6 373	36,5	FP FP	5 286	5 375	35,5	FP FP
K	2 236	2 259	14,7	55,1	1 420	1 436	8,2	44,7	857	863	5,7	41,2
Ö	469	482	3,1		4	4			—	—		
S	15 029	15 399			16 826	17 453			14 646	15 141		¹ 50 r
	27 289				25 959				23 708			

16. Mt 1—8, GV 7, 8

d	1944			1948			1952					
H	3 823	4 039	23,5	SD SD	3 001	3 258	16,7	FP SD	2 859	3 095	18,3	¹
BF	—	—	—		125	133	0,7	FP FP	40	42	0,3	FP
FP	3 212	3 300	19,2	H SD	7 224	7 514	38,6	FP FP	6 697	6 914	40,8	
SD	6 800	6 875	39,9		6 882	7 018	36,0	FP FP	5 827	5 925	35,0	
K	2 423	2 448	14,2	54,1	1 544	1 561	8,0	44,0	937	944	5,6	40,6
Ö	533	547	3,2		5	5			—	—		
S	16 791	17 209			18 781	19 489			16 360	16 920		¹ 45 r
	30 299				28 860				26 366			

Sextonde kretsen omfattade västra delen av Vasastaden. I tre indelningar låg den helt norr om Odengatan, och i två indelningar innehöll den också Atlasområdet och Sabbatsberg i Gustav Vasa församling. På grund av val-distriktsindelningen kom då också ett par kvarter på andra sidan av Dalagatan med i kretsen. Kretsens folkmängd sjönk mer än 3 000 från 27 300—30 300 till 23 700—26 600. År 1944 var SD klart största partiet med omkring 40 % av rösterna. K hade ungefär 14 %, så att SD + K uppgick till 54—57 % av rösterna. H var 3—4 % större än FP, 21—23 % mot 18—19 %. Mandatet gick till SD utom i kretsarna c och d, när FP + H stod mot SD ensamma. FP:s framryckning 1948 blev i kretsen 18—19 % till 37—39 %. I c- och d-indelningarna, dvs. då Atlasområdet och Sabbatsberg ingick, blev FP största parti med en marginal på 300—500 röster. SD gick tillbaka 4 % och K 6 %, så att andelen SD + K gick ned till 44—47 %. Men den var ändå tillräckligt stor för att ge SD mandatet vid SD + K mot FP ensamt även i c- och d-indelningarna. År 1952 fortsatte FP:s framryckning med 2—3 %, medan SD minskade något mindre, 1—2 %. FP blev nu kretsens största parti i samtliga indelningar. Andelen SD + K räckte fortfarande till ett mandat åt SD om SD + K stod mot FP ensamt utom i d-indelningen, där FP blev 45 röster större än SD + K. I c-indelningen var SD + K i stället 50 röster större än FP.

17. Mt 9, 12—17, GV 2, 5, 6

a, b	1944			1948			1952					
H	3 976	4 200	25,3	SD SD	3 039	3 299	17,3	FP ¹ SD	2 959	3 203	19,3	
BF	—	—	—		160	170	0,9	FP FP	38	40	0,2	FP
FP	2 915	2 995	18,0	H SD	6 914	7 192	37,7	FP FP	6 534	6 746	40,7	
SD	6 755	6 830	41,1		6 961	7 098	37,2	FP FP	5 709	5 805	35,1	
K	2 029	2 050	12,3	53,4	1 298	1 312	6,9	44,1	769	775	4,7	39,8
Ö	529	543	3,3		—	—			1	1		
S	16 204	16 618			18 372	19 071			16 010	16 570		¹ 94 r
	28 530				27 343				25 067			

17. Mt 8—13, 15—17, GV 5

c	1944				1948				1952			
H	3 735	3 946	23,2		2 839	3 082	16,1	SD SD	2 814	3 046	18,0	FP SD
BF	—			SD	134	142	0,7	FP FP	32	34	0,2	FP FP
FP	3 026	3 109	18,3		6 814	7 088	37,0	FP FP	6 522	6 733	39,8	FP FP
SD	7 255	7 336	43,2		7 386	7 532	39,4	FP FP	6 181	6 285	37,2	FP FP
K	2 023	2 044	12,0	55,2	1 278	1 292	6,8	46,2	805	811	4,8	42,0
Ö	550	565	3,3		4	4			1	1		
S	16 589	17 000			18 455	19 140			16 355	16 910		
	28 366				27 076				24 947			

17. Mt 9—17, GV 5

d	1944				1948				1952			
H	3 770	3 983	23,3		2 872	3 118	16,1	SD SD	2 832	3 066	18,0	FP SD
BF	—			SD	143	152	0,8	FP FP	35	37	0,2	FP FP
FP	3 025	3 108	18,2		6 884	7 161	37,0	FP FP	6 576	6 789	39,9	FP FP
SD	7 277	7 358	43,1		7 469	7 616	39,4	FP FP	6 206	6 311	37,1	FP FP
K	2 053	2 074	12,1	55,2	1 288	1 302	6,7	46,1	800	806	4,8	41,9
Ö	555	570	3,3		3	3			1	1		
S	16 680	17 093			18 659	19 352			16 450	17 010		
	28 576				27 408				25 210			

17. Mt 9, 12, 13, 16, 17, GV 1, 4—8

e	1944				1948				1952			
H	4 172	4 407	25,2	SD SD	3 226	3 502	17,5	FP SD	3 002	3 250	18,8	
BF	—				166	176	0,9	FP FP	43	45	0,3	FP
FP	3 213	3 301	18,9	H SD	7 430	7 729	38,6	FP FP	6 922	7 146	41,4	
SD	6 989	7 067	40,3		7 097	7 237	36,2	FP FP	5 909	6 009	34,8	
K	2 159	2 181	12,4	52,7	1 342	1 357	6,8	43,0	814	820	4,7	39,5
Ö	550	565	3,2		—				1	1		
S	17 083	17 521			19 261	20 001			16 691	17 271		
	30 861				29 342				26 797			

Sjuttonde kretsen omfattade mellersta Vasastaden. I a- och b-indelningarna låg kretsen norr om Odengatan mellan Gävlegatan—Hälsingegatan i väster och Sveavägen i öster. I c- och d-indelningarna har kretsen flyttats något längre åt väster. I e-indelningen slutligen har distrikten öster om Norrtullsgatan bytts mot Atlasområdet, Sabbatsberg och andra delar av Gustav Vasa församling söder om Odengatan. Kretsens folkmängd sjönk från 28 400—30 900 år 1944 till 24 900—26 800 år 1952.

I a-, b- och e-indelningarna fick 1944 SD ungefär 40 %, H 25 %, FP 18—19 % och K 12 % av rösterna. Andelen SD + K blev 53 % och mandatet gick till SD, utom när H + FP stod mot SD utan K. Ändringarna 1948 gjorde FP till största partiet med ungefär 38 % av rösterna. I a-indelningen var FP:s marginal 94 röster mot SD, som i indelningarna vann endast i alternativet med SD + K mot FP ensamt. År 1952 miste SD mandatet även där, sedan FP hade ökat med 3 % och SD + K minskat med 4 %. I indelningarna c och d fick SD 2—3 % mer av rösterna än i de andra indelningarna, medan H och FP blev ungefär oförändrade eller några procent svagare. Mandatet gick 1944 helt till SD, 1948 var SD ännu största parti och fick mandatet mot FP ensamt. År 1952 slutligen var FP största parti, men SD + K räckte för att ge SD mandatet mot FP ensamt.

18. Jh 3—7, Eb 7—12

a	1944				1948				1952			
H	3 128	3 304	20,1		2 399	2 604	14,2	SD SD	2 302	2 492	15,3	SD SD
BF	—	—	—	SD	148	157	0,9	FP SD	35	37	0,2	FP FP
FP	2 178	2 238	13,6		5 748	5 979	32,6	FP SD	5 639	5 822	35,6	FP FP
SD	7 820	7 907	48,2		7 803	7 957	43,3	FP SD	6 856	6 972	42,7	FP FP
K	2 472	2 498	15,2	63,4	1 623	1 641	8,9	52,2	1 002	1 009	6,2	48,9
Ö	470	483	2,9		13	13	0,1		—	—	—	
S	16 068	16 430			17 734	18 351			15 834	16 332		
	28 920				27 959				26 014			

18. Jh 3—7, Eb 4—9

b	1944				1948				1952			
H	5 309	5 608	32,5	SD SD	4 362	4 735	24,7	FP¹ SD	4 138	4 479	26,5	²
BF	—	—	—		182	193	1,0	FP FP	28	29	0,2	FP
FP	2 527	2 596	15,1	H SD	6 281	6 533	34,0	FP FP	6 007	6 202	36,7	
SD	6 353	6 424	37,2		6 315	6 439	33,6	FP FP	5 345	5 435	32,1	
K	1 905	1 925	11,2	48,4	1 270	1 284	6,7	40,3	755	760	4,5	36,6
Ö	664	682	4,0		13	13			1	1		
S	16 758	17 235			18 423	19 197			16 274	16 906		² 7 r
	30 083				28 836			94 r	26 610			

18. Jh 3—7, Eb 7—9, GV 2, 6, Mt 14

c	1944				1948				1952			
H	4 037	4 265	23,9		3 097	3 362	16,5	SD SD	2 926	3 167	17,9	FP SD
BF	—	—	—	SD	169	180	0,9	FP FP	34	36	0,2	FP FP
FP	2 673	2 746	15,4		6 956	7 236	35,5	FP FP	6 693	6 910	39,2	FP FP
SD	7 705	7 791	43,6		7 802	7 956	39,0	FP FP	6 496	6 606	37,4	FP FP
K	2 450	2 475	13,8	57,4	1 613	1 631	8,0	47,0	931	938	5,3	42,7
Ö	576	591	3,3		13	13	0,1		—	—	—	
S	17 441	17 868			19 650	20 378			17 080	17 657		
	31 618				30 475				27 811			

18. Jh 3—7, Eb 7—9, GV 2, 6

d	1944				1948				1952			
H	3 520	3 719	23,3		2 665	2 893	15,9	SD SD	2 521	2 729	17,3	FP¹ SD
BF	—	—	—	SD	148	157	0,9	FP FP	28	29	0,2	FP FP
FP	2 296	2 359	14,8		6 099	6 344	35,0	FP FP	5 936	6 128	38,8	FP FP
SD	7 032	7 110	44,5		7 087	7 227	39,9	FP FP	5 930	6 030	38,2	FP FP
K	2 233	2 256	14,1	58,6	1 479	1 495	8,2	48,1	856	862	5,5	43,7
Ö	507	521	3,3		13	13	0,1		—	—	—	
S	15 588	15 965			17 491	18 129			15 271	15 778		¹ 98 r
	28 398				27 242				24 890			

18. Jh 3—7, Eb 7, 8, GV 2, Mt 14, 15

e	1944				1948				1952			
H	3 768	3 981	23,6		2 827	3 069	16,1	SD SD	2 685	2 907	17,5	FP SD
BF	—	—	—	SD	147	156	0,8	FP FP	32	34	0,2	FP FP
FP	2 515	2 584	15,4		6 557	6 821	35,7	FP FP	6 376	6 583	39,6	FP FP
SD	7 363	7 445	44,2		7 389	7 535	39,4	FP FP	6 138	6 242	37,5	FP FP
K	2 242	2 265	13,5	57,7	1 496	1 512	7,9	47,3	863	869	5,2	42,7
Ö	542	557	3,3		13	13	0,1		—	—	—	
S	16 430	16 832			18 429	19 106			16 094	16 635		
	29 572				28 455				25 967			

Adertonde kretsen innehöll den del av Vasastaden och Östermalm som låg öster om Sveavägen och norr om Odengatan plus kvarteret Roslagsbanan, till vilket område i de olika indelningarna har lagts olika angränsande områden. (I e-indelningen ingick inte kvarteret Roslagsbanan och ett kvarter

norr om Odengatan.) I a-indelningen har lagts till den del av stadsdelen Brunnsviken som ligger norr om järnvägen till Värtan, och stadsdelen Hjorthagen. I b-indelningen har i stället en bit av Engelbrekts församling söder om Odengatan förts till kretsen, som genom den starkt »borgerliga» nya delen blev politiskt heterogen. I de övriga indelningarna, dvs c, d och e, har olika delar av Vasastaden norr om Odengatan tillagts. Folkmängden sjönk från 28 400—31 600 år 1944 till 24 900—27 800 år 1952.

Valresultaten i indelningen b skilde sig ganska mycket från resultaten i de andra indelningarna. Av de senare visade c, d och e mycket lika resultat, medan a, där Hjorthagen ingick, avvek något. I a-indelningen fick 1944 SD 48 % av rösterna, H 20 %, K 15 % och FP 14 %. Mandatet gick naturligtvis till SD. Partiet minskade 1948 sin andel till 43 %, H till 14 % och K till 9 %. Endast FP ökade, till 33 %, och tog mandatet, när H + FP stod mot SD utan K. SD + K var då fortfarande över 50 %, men sjönk 1952 till 49 %, medan FP ökade till 36 % och nu tog mandatet i alla alternativ med H + FP. I indelningarna c, d och e var andelarna SD och K 4—5 % resp. 1—2 % lägre och andelarna H och FP 2—4 % högre. Mandatet gick dock till SD 1944. År 1948 vann FP i alla alternativ med H + FP, och 1952 blev partiet största parti, i d-indelningen med endast 98 rösters försprång. SD tog 1952 mandatet, endast när FP ensamt räknades mot SD + K. I b-indelningen blev 1944 andelen H 33 % och andelen SD 37 %. SD + K fick 48 %. Om H + FP ställdes mot SD utan K, vann H. Redan efter 1948 års vanliga förändringar blev sedan FP största parti med 94 röster mer än SD, som då fick mandatet endast när FP ensamt ställdes mot SD + K. År 1952 slutligen, då FP ökade med nästan 3 % av rösterna och SD minskade med ungefär lika mycket, tog FP mandatet i alla alternativ. Marginalen vid FP mot SD + K blev endast 7 röster.

19. AF 3—6, Jh 2, GV 1, 3, 4, 7, 8

a, b	1944			1948			1952				
H	4 669	4 932	33,2	H ¹ SD	3 775	4 098	24,1	3 416	3 698	25,4	
BF	—	—	—		148	157	0,9	FP	42	44	0,3
FP	2 880	2 959	20,0	H H	6 765	7 037	41,5		6 054	6 250	43,0
SD	4 793	4 846	32,7		4 701	4 794	28,2		3 964	4 031	27,7
K	1 444	1 459	9,8	42,5	888	898	5,3	33,5	518	522	3,6
Ö	624	641	4,3		—	—	—		—	—	—
S	14 410	14 837			16 277	16 984			13 994	14 545	
	27 642			1 86 r	26 144				23 926		

19. AF 3—6, Jh 2, Eb 4—6, GV 1, 3, 4

c, d	1944			1948			1952				
H	6 448	6 812	42,3		5 422	5 886	32,3		5 117	5 539	34,7
BF	—	—	—	H	188	200	1,1	FP	41	43	0,3
FP	2 984	3 066	19,0		6 813	7 087	38,8		6 133	6 332	39,7
SD	4 181	4 227	26,2		4 205	4 288	23,5		3 526	3 586	22,5
K	1 199	1 211	7,5	33,7	771	779	4,3	27,8	439	442	2,8
Ö	790	811	5,0		—	—	—		1	1	—
S	15 602	16 127			17 399	18 240			15 257	15 943	
	29 167				27 747				25 780		

19. Jh 1, 2, Eb 1—6, 9, GV 3

e	1944				1948				1952		
H	7 047	7 444	49,4		6 185	6 714	40,2		5 888	6 374	43,4
BF	—	—		H	192	204	1,2	H	30	32	0,2
FP	2 533	2 602	17,3		5 773	6 005	36,0		5 029	5 192	35,4
SD	3 344	3 381	22,4		3 164	3 226	19,3		2 708	2 754	18,8
K	806	814	5,4	27,8	547	553	3,3	22,6	317	319	2,2
Ö	805	827	5,5		—	—			1	1	
S	14 535	15 068			15 861	16 702			13 973	14 672	
	27 234				26 031				24 343		

Nittonde kretsens läge varierade ganska mycket mellan indelningarna. Kretsen omfattade alltid områden söder om Odengatan. I a och b var Barnhusviken västgräns. Kretsen innehöll Atlasområdet, Sabbatsberg och området norr om femtonde kretsen fram till Birger Jarlsgatan. I c och d har Atlas och Sabbatsberg (och två kvarter till) tagits bort. I stället fortsatte kretsen genom Johannes församling in i Engelbrekts församling fram till Valhallavägen—Engelbrektsgatan. I e-indelningen slutligen har kretsen flyttats ännu längre åt öster. Västgräns var nu Sveavägen. Därifrån omfattade kretsen hela den del av Johannes och Engelbrekts församlingar (utom ett kvarter, på grund av valdistriktsindelningen), som ligger söder om Odengatan och dessutom — likaledes på grund av valdistriktsindelningen — ett kvarter norr om Odengatan och stadsdelen Brunnsviken söder om järnvägen till Värtan. Folkmängden minskade från 27 200—29 200 år 1944 till 23 900—25 800 år 1952. Kretsen var redan 1944 starkt borgerlig. H var särskilt stark i delar av Engelbrekts församling, vilka ingick i kretsen. Ju längre österut denna var placerad, desto starkare var H:s ställning i kretsen. I a och b-indelningarna fick H 1944 33 % eller 86 röster mer än SD, i c och d var andelarna 42 % för H och 26 % för SD och i e-indelningen längst i öster 49 % H och 22 % SD. FP:s andel var 17—20 % och K:s 5—10 %. Mandatet gick till H utom när SD + K stod mot H ensam i indelningarna a och b. År 1948 förlorade H 9—10 % av totala antalet röster och SD 3—4 %, medan FP vann 19—21 %, blev största partiet och fick mandatet utom i e-indelningen. Där fick H fortfarande 40 % mot FP:s 36 % och behöll mandatet. År 1952 blev resultatet detsamma. Både H och FP ökade utom i e, där H ökade 3 % och FP minskade 1 %.

20. Eb 1—6, HE 1—4

a	1944				1948				1952		
H	7 669	8 102	53,7		6 681	7 252	43,9		6 439	6 970	47,9
BF	—	—		H	207	220	1,3	H	30	32	0,2
FP	2 636	2 708	18,0		5 775	6 007	36,4		4 987	5 149	35,4
SD	2 803	2 834	18,8		2 593	2 644	16,0		2 141	2 177	15,0
K	548	554	3,7	22,5	385	389	2,4	18,4	219	221	1,5
Ö	858	881	5,8		2	2			1	1	
S	14 514	15 079			15 643	16 514			13 817	14 550	
	26 834				25 626				24 219		

20. HE Eb 1, 3

b,c,d 1944			1948			1952			
H	6 930	7 321	47,7	5 979	6 490	38,1	5 704	6 175	41,5
BF	—	—	—	182	193	1,1	36	38	0,3
FP	2 820	2 897	18,9	6 318	6 572	38,5	5 565	5 745	38,6
SD	3 451	3 489	22,8	3 234	3 298	19,3	2 597	2 641	17,7
K	740	748	4,9	503	509	3,0	279	281	1,9
Ö	855	878	5,7	3	3		2	2	
S	14 796	15 333	27,7	16 219	17 065		1 82 r före	14 183	14 882
	27 606			26 246			H i alla al-	24 552	
							ternativ		

20. Jb, HE

e 1944			1948			1952			
H	6 276	6 630	44,8	5 305	5 759	34,7	4 963	5 372	37,4
BF	—	—	—	183	194	1,2	35	37	0,3
FP	2 723	2 798	18,9	6 247	6 498	39,2	5 566	5 746	40,1
SD	3 674	3 715	25,1	3 480	3 549	21,4	2 826	2 874	20,0
K	832	841	5,7	566	572	3,5	320	322	2,2
Ö	797	818	5,5	3	3		3	3	
S	14 302	14 802	30,8	15 784	16 575	24,9	13 713	14 354	22,2
	28 567			26 287			24 414		

I tjugonde kretsen skilde sig e-indelningen klart från de andra indelningarna. Den lät kretsen omfatta Jakobs och Hedvig Eleonora församlingar. I övriga indelningar bestod kretsen av områden på Östermalm kring Humlegården. I a tillkom (på grund av valdistriktsindelningen) stadsdelen Brunnsviken söder om järnvägen till Värtan (utom kvarteret Roslagsbanan). I d-indelningen har i stället tre kvarter vid Valhallavägen norr om Humlegården tagits bort. På Östermalm gick kretsens gränser i a-indelningen i norr vid Odengatan och i sydöst längs Sibyllegatan till Karlavägen och sedan Nybrogatan till Valhallavägen, i b-, c- och d-indelningen i nordväst vid Engelbrektsgatan och i sydöst vid församlingsgränsen i Skeppargatan. Kretsens folkmängd sjönk från 26 800—28 600 till 24 200—24 600.

År 1944 blev H det klart största partiet i e med 45 % av rösterna, i b—d med 48 % och i a-indelningen med 54 %. SD fick 19—25 % och FP 18—19 % av rösterna. Mandatet gick självfallet till H. Minsta marginal var 2 074 (e) och största 4 714 (a). H:s andel av rösterna minskade 1948 med 10 % till 44 % i a och till 35—38 % i de andra indelningarna. FP ökade till 36 % i a och till 39 % i övrigt och blev störst i b—d (82 rösters marginal till H) och e. I a-indelningen var H fortfarande störst. År 1952 ändrades FP:s andel högst 1 %. Andelen H av rösterna ökade 3—4 %. I e-indelningen blev FP fortfarande störst men i b—d räckte inte den lilla röstmarginalen, utan H tog där tillbaka mandatet. H:s ställning var således svagast i e-indelningen. Den var starkast i a, där partiet 1948 hade 44 % och 1952 hade 48 % av rösterna. I a—d var andelen SD + K 1952 nere under 20 %.

21. O 1, 2, 6, 7, 11—17

a	1944			1948			1952		
H	7 923	8 370	53,4	6 993	7 591	40,6	7 251	7 849	45,2
BF	—	—	—	191	203	1,1	41	43	0,2
FP	2 841	2 919	18,6	7 398	7 695	41,2	6 592	6 806	39,1
SD	2 935	2 968	18,9	2 774	2 829	15,1	2 445	2 486	14,3
K	552	558	3,6	369	373	2,0	205	206	1,2
Ö	835	857	5,5	2	2	—	—	—	—
S	15 086	15 672	—	17 727	18 693	—	16 534	17 390	—
	29 620	—	—	29 168	—	—	29 145	—	—

21. O 11—17, Eb 2, 10—12

b,c,d	1944			1948			1952		
H	6 407	6 768	44,3	5 522	5 994	33,8	5 737	6 210	37,2
BF	—	—	—	193	205	1,2	43	45	0,3
FP	2 498	2 566	16,8	6 596	6 861	38,6	5 970	6 163	36,9
SD	4 092	4 137	27,1	3 933	4 010	22,6	3 742	3 805	22,8
K	1 054	1 065	7,0	673	680	3,8	465	468	2,8
Ö	718	737	4,8	—	—	—	—	—	—
S	14 769	15 273	—	16 917	17 750	—	15 957	16 691	—
	28 362	—	—	28 534	—	—	28 260	—	—

1 47 r före FP i alla alternativ

21. O 8, 11—17, Eb 10—12

e	1944			1948			1952		
H	6 418	6 780	43,2	5 543	6 017	32,9	5 844	6 326	36,1
BF	—	—	—	184	196	1,1	43	45	0,3
FP	2 608	2 679	17,1	6 830	7 105	38,8	6 367	6 573	37,6
SD	4 348	4 396	28,0	4 174	4 256	23,3	3 998	4 066	23,2
K	1 087	1 098	7,0	700	708	3,9	490	494	2,8
Ö	724	743	4,7	—	—	—	—	—	—
S	15 185	15 696	—	17 431	18 282	—	16 742	17 504	—
	28 634	—	—	28 764	—	—	28 869	—	—

Tjugoförsta kretsen innehöll den med hyreshus bebyggda delen av stadsdelen Ladugårdsgärdet, i indelningarna a—d på grund av valdistriktsindelningen dock med undantag av två kvarter. I indelningen e har dessa medtagits i kretsen, och då kom några Östermalmskvarter också med. I a-indelningen tillkom resten av Ladugårdsgärdet, Östermalm (ungefär) öster om Narvavägen och Djurgården. I e tillhörde vidare Hjorthagen och Brunnsviken norr om järnvägen kretsen, i b—d dessutom Brunnsviken söder om järnvägen och tre kvarter på Östermalm. Folkmängden sjönk sakta. Den var 1944 28 400—29 600, 1948 28 500—29 200 och 1952 28 300—29 100.

I de indelningar (b—e) där det av arbetarna dominerade Hjorthagen ingick, blev kretsen heterogen. H blev 1944 där största parti med 43—44 % av rösterna. Näst störst var SD med 27—28%. Mandatet gick till H. Andelen H sjönk 1948 till ungefär 33 % och andelen SD till 23 %, medan FP ökade till 39 % och som största parti erövrade mandatet med 1 088 resp. 867 rösters övertikt. Men 1952 sjönk andelen FP med 1—2 % och steg andelen H med 3 %, vilket i b—d räckte för att H med 47 rösters marginal skulle återta mandatet. I e däremot behöll FP det med 247 rösters försprång. Där inga »arbetardistrikt» ingick, fick 1944 H 53 % av rösterna, medan FP och SD var jämnstarka med nästan 19 %. Förändringarna 1948 blev här ovanligt

stora med en minskning för H med nästan 13 % till något över 40 % och en ökning för FP med 23 % till 41 % av rösterna, så att de båda partierna blev jämnstora med FP endast 104 röster före. År 1952 ökade H till 45 % och minskade FP till 39 %, så att H åter blev det klart större partiet med drygt 1 043 rösters övervikt. SD + K hade 1952 endast 15 % av rösterna.

22. HE 5—8, O 3—5, 8—10

a	1944			1948			1952		
H	7 263	7 673	46,8	6 447	6 998	38,7	6 174	6 683	40,7
BF	—			167	177	1,0	28	29	0,2
FP	2 778	2 854	17,4	6 382	6 639	36,8	5 980	6 174	37,6
SD	3 982	4 026	24,5	3 551	3 621	20,0	3 092	3 144	19,1
K	920	930	5,7	620	627	3,5	398	401	2,4
Ö	891	915	5,6	2	2		2	2	
S	15 834	16 398		17 169	18 064		15 674	16 433	
	29 690			28 401			26 945		

22. O 1—10

b,c,d	1944			1948			1952		
H	7 337	7 751	49,3	6 657	7 226	41,0	6 587	7 130	44,0
BF	—			156	166	0,9	27	28	0,2
FP	2 588	2 659	16,9	6 108	6 354	36,1	5 656	5 839	36,0
SD	3 644	3 684	23,4	3 239	3 303	18,8	2 850	2 898	17,8
K	793	801	5,1	551	557	3,2	325	327	2,0
Ö	817	839	5,3	3	3		—	—	
S	15 179	15 734		16 714	17 609		15 445	16 222	
	29 013			27 538			26 901		

22. O 1—7, 9, 10

e	1944			1948			1952		
H	6 525	6 893	49,9	5 899	6 403	41,4	5 751	6 225	44,6
BF	—			140	149	1,0	24	25	0,2
FP	2 248	2 310	16,7	5 376	5 592	36,2	4 850	5 007	35,8
SD	3 106	3 140	22,7	2 757	2 811	18,2	2 386	2 426	17,4
K	721	728	5,3	496	501	3,2	274	276	2,0
Ö	724	743	5,4	3	3		—	—	
S	13 324	13 814		14 671	15 459		13 285	13 959	
	25 782			24 390			23 435		

Tjugoandra kretsen slutligen omfattade resten av Östermalm, vartill i b—d Djurgården, den öppna bebyggelsen på Ladugårdsgärdet och — i a—d på grund av valdistriktsindelningen — två kvarter på Ladugårdsgärdet har lagts. Folkmängden gick från 25 800—29 700 år 1944 till 23 400—26 900 år 1952. I a-indelningen ingick inte Östermalm öster om Narvavägen, vilket sänkte siffrorna för H, som fick drygt 3 % lägre andel röster i a än i de andra indelningarna. År 1944 fick H 47—50 % av rösterna, FP 17 % och SD mindre än 25 %, vilka andelar 1948 ändrades till 39—41 % för H, drygt 36 % för FP och knappt 20 % för SD och 1952 till 41—45 % för H, 36—38 % för FP och 17—19 % för SD. Mandatet gick alltså hela tiden till H.

Resultaten i östra sektorn sammanfattas i tabellerna V A: 14—17.

Tabell V A: 14. Mandatfördelningen i östra sektorn av Stockholms stad, indelningarna a—e

Alternativ	Parti	1944					1948					1952																			
		SD utan K					SD + K					SD utan K					SD + K														
		a	b	c	d	e	a	b	c	d	e	a	b	c	d	e	a	b	c	d	e										
Första	H	4	4	4	4	5	3	3	4	4	4	2	1	1	1	2	2	1	1	1	2	3	3	3	3	2	3	3	3	3	2
	FP											4	6	5	5	4	3	4	4	4	3	4	5	5	5	6	3	4	2	3	4
	SD	4	4	4	4	3	5	5	4	4	4	2	1	2	2	2	3	3	3	3	3	1					2	1	3	2	2
Andra	H	6	7	6	6	6	5	5	5	5	5	2	1	1	1	2	2	1	1	1	2	3	3	3	3	2	3	3	3	3	2
	FP											6	7	7	7	6	5	7	7	7	6	5	5	5	5	6	5	5	5	5	6
	SD	2	1	2	2	2	3	3	3	3	3						1														
Tredje	H	6	7	6	6	6	5	5	5	5	5	2	1	1	1	2	2	1	1	1	2	3	3	3	3	2	3	3	3	3	2
	FP											6	7	7	7	6	5	7	7	7	6	5	5	5	5	6	5	5	5	5	6
	SD	2	1	2	2	2	3	3	3	3	3						1														
Fjärde	H	6	7	6	6	6	5	5	5	5	5	2	1	1	1	2	2	1	1	1	2	3	3	3	3	2	3	3	3	3	2
	FP											6	7	7	7	6	5	7	7	7	6	5	5	5	5	6	5	5	5	5	6
	SD	2	1	2	2	2	3	3	3	3	3						1														

Tabell V A: 15. Ändringar i mandatfördelningen i östra sektorn av Stockholms stad, indelningarna a—e.

Alternativ	Parti	1944—48										1948—52									
		SD utan K					SD + K					SD utan K					SD + K				
		a	b	c	d	e	a	b	c	d	e	a	b	c	d	e	a	b	c	d	e
Första	H	-2	-3	-3	-3	-3	-1	-2	-3	-3	-2	+1	+2	+2	+2		+1	+2	+2	+2	
	FP	+4	+6	+5	+5	+4	+3	+4	+4	+4	+3		-1		+2						
	SD	-2	-3	-2	-2	-1	-2	-2	-1	-1	-1	-1	-1	-2	-2	-2	-1	-2		-1	-1
Andra	H	-4	-6	-5	-5	-4	-3	-4	-4	-4	-3	+1	+2	+2	+2		+1	+2	+2	+2	
	FP	+6	+7	+7	+7	+6	+5	+7	+7	+7	+6	-1	-2	-2	-2						
	SD	-1	-1	-2	-2	-2	-2	-3	-3	-3	-3						-1				
Tredje	H	-4	-6	-5	-5	-4	-3	-4	-4	-4	-3	+1	+2	+2	+2		+1	+2	+2	+2	
	FP	+6	+7	+7	+7	+6	+5	+7	+7	+7	+6	-1	-2	-2	-2						
	SD	-2	-1	-2	-2	-2	-2	-3	-3	-3	-3						-1				
Fjärde	H	-4	-6	-5	-5	-4	-3	-4	-4	-4	-3	+1	+2	+2	+2		+1	+2	+2	+2	
	FP	+6	+7	+7	+7	+6	+5	+7	+7	+7	+6	-1	-2	-2	-2						
	SD	-2	-1	-2	-2	-2	-2	-3	-3	-3	-3						-1				

År 1944 delades som synes mandaten mellan H och SD. När H ställdes ensam mot SD (med eller utan K), delade de båda partierna platserna ungefär lika mellan sig, men i kombination med FP — i synnerhet mot SD utan K — fick H de flesta platserna. Den stora framryckningen för FP 1948 medförde stora ändringar i mandatfördelningen. I vissa indelningar bytte sju av åtta kretsar innehavare i sex alternativ. Ändringarna blev tal-

Tabell V A: 16. Mandatfördelningen i östra sektorn av Stockholms stad jämförd med röstfördelningen.

Valår	Parti	Röstfördelning	SD utan K				SD + K			
			alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
1944	H	2,83	4-5	6-7	6-7	6-7	3-4	5	5	5
	BF	1,41								
	SD	2,62	3-4	1-2	1-2	1-2	4-5	3	3	3
	K	0,79								
	Ö	0,35								
	S	8,00	8	8	8	8	8	8	8	8
1948	H	2,14	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2
	BF	0,08								
	FP	3,02	4-6	6-7	6-7	6-7	3-4	5-7	5-7	5-7
	SD	2,30	1-2				3	0-1	0-1	0-1
	K	0,46								
	Ö	8,00	8	8	8	8	8	8	8	8
1952	H	2,34	2-3	2-3	2-3	2-3	2-3	2-3	2-3	2-3
	BF	0,02								
	FP	3,12	4-6	5-6	5-6	5-6	2-4	5-6	5-6	5-6
	SD	2,21	0-1				1-3			
	K	0,31								
	Ö	8,00	8	8	8	8	8	8	8	8

Tabell V A: 17. Kretsarnas fördelning efter folkmängd i östra sektorn av Stockholms stad.

Folkmängd (i tusental)	1944					1948					1952				
	a	b	c	d	e	a	b	c	d	e	a	b	c	d	e
20—.....															
22—.....					1	1		1		1	1	1	1	1	1
24—.....					1	3	4	4	5	2	2	3	4	5	3
26—.....	2	2	2	1	1	4	4	2	3	4	1	3	2	2	3
28—.....	4	3	4	5	3	4	4	2	3	4	1	1	1	1	1
30—.....	2	3	2	2	2			1		1					
32—.....					1										
34—.....															
36—.....															
38—.....															
40—.....															
Summa	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8

rikast i alternativen med H + FP. De drabbade både H och SD. H behöll där ett eller två mandat och förlorade 3-6. SD förlorade alla utom ett, som i en indelning blev kvar i tre alternativ. I alternativen med H och FP för sig fick SD ett eller två mandat kvar och förlorade 1-3. Även här be-

höll H ett eller två mandat men förlorade »bara» 1—3 mandat. Partiet återtog 1952 i vissa indelningar ett eller två mandat. I alternativen med H + FP blev SD av med sin återstående plats. I alternativet med varje parti för sig blev i en indelning ett SD-mandat kvar. Endast när H och FP för sig ställdes mot SD + K, fick SD upp till 3 mandat. Ändringarna 1952 var självfallet inte så omfattande som 1948. I förhållande till röstfördelningen blev H överrepresenterad 1944 och FP — utom i vissa indelningar i första alternativet med SD + K — 1948 och 1952. De senare valåren blev SD oftast underrepresenterade.

Röstandelar på minst 50 % noterades endast i a-indelningen, där H 1944 nådde absolut majoritet i två kretsar.

Kretsarnas folkmängd visade jämförelsevis liten spridning även 1952.

Mandatfördelningen varierade mellan indelningarna utom i alternativen 2—4, SD + K, 1944. Största variationen inom samma alternativ var 3 mandat, vilken spridning noterades för FP i flera fall och för SD i ett fall. H:s »bästa» indelning var — i stort sett — a-indelningen, som också medförde de flesta mandaten för SD. I fem alternativ och år för H och ett för SD fanns det dock andra indelningar som gav flera mandat. Indelning a blev FP:s »sämsta». Dess »bästa» var indelning b vad gäller 1948 års val och indelning e för 1952 års val. Om man adderar mandatsiffrorna i första och tredje alternativen för alla tre valen, blir a-indelningens summa för H 38 mandat, e-indelningens summa 36 och de tre andra indelningarnas vardera 35 mot maximalt, dvs. om man alltid väljer den högsta mandatsiffran för H, 41 och minimalt 30. För FP blir summan för a 35, b 43, c 40, d och e 41, maximum 46 och minimum 34. För SD a 23, b 18, c 21, d 20 och e 19, extremvärdena 24 och 16. H:s faktiska variationsvidd blev således 3 mot extremt 11, FP:s 8 mot 12 och SD:s 5 mot 8.

Spridningen i röstandelar var mindre i b-indelningen och större i a-indelningen än i de andra indelningarna. Mandattilldelningen i b tenderade vara förmånlig för de partier som i alternativen i fråga kunde antas ha fördel av en liten spridning och oförmånlig för de partier som kunde väntas ha fördel av stor spridning. Tendensen i a-indelningen blev den motsatta. FP, som borde gynnas av liten spridning fick exempelvis i första och tredje alternativen 1948 och 1952 i a-indelningen sammanlagt 35 mandat och i b 43. Liksom tidigare förekommer undantag från de allmänna tendenserna.

e. Stockholms stad totalt

Partifördelningen i hela staden framgår av tabell V A: 18.

Tabell V A: 18. Röstfördelning i Stockholms stad.

Valår	Parti							Antal godkända röster
	H	BF	FP	SD	K	Ö	SD+K	
1944	24,1	—	15,6	41,1	15,9	3,3	57,0	339 558
1948	16,9	0,8	34,5	38,2	9,6	—	47,8	432 759
1952	18,4	0,2	36,4	38,6	6,4	—	45,0	422 447

Anm.: Spånga-Hässelby har ej medtagits. Antalet godkända röster 1952 summan av a-indelningarnas antal.

Andelen SD + K var i Stockholms stad 1944 praktiskt taget densamma som i hela landet (57 %), men K var drygt 5 % starkare och SD lika mycket svagare. BF deltog, som nämnts, inte och var också de andra åren mycket obetydligt. H och FP var 8 % resp. 3 % starkare än i hela landet och H var drygt 8 % starkare än FP. År 1948 gick SD tillbaka 3 % och K 6 %, så att SD + K minskade med 9 % till 48 %. H + FP ökade från 40 % till över 50. H minskade 7 % till 17 % och FP ökade 19 % till drygt 34 %. Fortfarande gällde att H, FP och K var starkare än i hela landet, medan SD var 8 % svagare. FP var drygt 11 % och H 4 % starkare än i hela landet. År 1952 minskade andelen SD + K ytterligare med 3 % till 45 %, men minskningen kom nu helt på K, medan SD ökade något. Både H och FP ökade, så att H nu var 4 % och FP 12 % starkare än i hela landet. Tillsammans fick H + FP 55 % av rösterna, vilket var 16 % mer än i hela landet.

Av tabellerna V A: 2, 8, 13 och 18 framgår att SD 1952 i hela staden ökade 0,4 % trots att partiets andel inte i någon sektor ökade så mycket. I södra sektorn blev den oförändrad, i västra ökade den 0,3 % och i västra minskade den 1,1 %. Förklaringen till att andelen i hela staden kunde öka mer än i någon av delarna ligger i ändringar i sektorernas andelar av stadens röstande. Södra sektorn, där ju SD var starkast, hade 1948 42,6 % av rösterna men 1952 47,0 %, medan östra sektorn, där SD var svagast, hade 33,2 % av rösterna 1948 och 30,1 % år 1952.

Eftersom en indelning i en sektor kan kombineras med vilken indelning som helst i en annan sektor, kan $6 \times 4 \times 5 = 120$ indelningar konstrueras för Stockholms stad ur de presenterade $6 + 4 + 5 = 15$ sektorsindelningarna. En del av indelningarna får då ett stort antal gemensamma kretsar. Varje indelning i västra sektorn kan ju kombineras med indelningar i södra och östra sektorerna på $6 \times 5 = 30$ olika sätt, varje sådan kombination av indelningar i södra och östra sektorerna förekommer en gång för varje indelning i västra sektorn, dvs. 4 gånger. Den gruppen på 4 stadsindelningar som således endast skiljer sig i västra sektorn, har då 16 kretsar gemensamma 1944. De två som i västra sektorn har indelningarna b och c har ju dessutom 3 gemensamma kretsar i västra sektorn och alltså 19 av 22 kretsar lika. De stadsindelningar som har samma sektorsindelningar i södra och västra sektorerna, får på samma sätt 14 kretsar gemensamma 1944 och

dessutom 4 lika kretsar i östra sektorn, om de där har indelningarna a och b, b och c eller b och d, och 5 lika kretsar, om de har c och d i östra sektorn, dvs. 18 resp. 19 gemensamma kretsar totalt. Det finns 24 sådana grupper på 5 stadsindelningar. Sektorsindelningarna i västra och östra sektorerna kan kombineras på 20 olika sätt och sammansättas med var och en av de sex indelningarna i södra sektorn. Inom varje sådan grupp på 6 stadsindelningar blir då 14 kretsar alltid gemensamma, vartill kan komma 4 eller 5 lika kretsar i södra sektorn (a och b, c och d resp. e och f). Å andra sidan har en rad stadsindelningar inga eller ett fåtal kretsar gemensamma. En stadsindelning c—d—e, dvs. indelning c i södra sektorn kombinerad med indelning d i västra och indelning e i östra sektorn, har 24 indelningar med vilkas kretsar ingen av dess kretsar överensstämmer. Detsamma gäller för c—a—e, d—d—e och c—d—e. Om man byter e-indelningen i östra sektorn mot c eller d, blir det 12 indelningar som inte har någon krets som sammanfaller med någon av indelningens kretsar. Stadsindelningar med a, b, e eller f i södra, a eller d i västra och e i östra sektorn saknar gemensamma kretsar med 12 stadsindelningar osv. Tolv stadsindelningar hade 3 kretsar utanför det anvisade befolkningsintervallet, 36 hade två kretsar, 18 en krets och 54 indelningar ingen krets utanför.

Även om på angivet sätt ett stort antal stadsindelningar kan erhållas ur sektorindelningarna, grundas resultaten för hela staden givetvis på endast 15 sektorindelningar. De redan sammanfattade resultaten fås lämpligen direkt utan att indelningarna kombineras. Största och minsta mandatantal, medeltal och varianser beräknas för varje sektor för sig och summeras till motsvarande värden för hela staden.

Mandatfördelningen i de 120 indelningarna redovisas i tabellerna V A: 19 och 20. Av den första tabellen framgår mellan vilka gränser tilldelningarna varierade i olika intervall. År 1944 delades mandatet mellan H och SD, varvid SD fick de flesta platserna. H blev dock inte underrepresenterad annat än i första alternativet, SD + K. SD blev alltid överrepresenterade. Mandatfördelningen varierade med 3 mandat utom i alternativen 2—4, SD + K. Där medförde samtliga indelningar samma fördelning. År 1948 föll H tillbaka till ett eller två mandat i alla alternativ, vilket betydde underrepresentation. Partiet blev nu inte, som 1944, största borgerliga parti och vann intet av de borgerliga kombinationernas mandat utan endast de kretsar som H kunde ta ensam. Den borgerliga kombinationens mandat tillföll i stället FP, som även tog flera »egna» kretsar. Det blev i vissa alternativ största partiet och övervägande överrepresenterat, särskilt i förhållande till röstfördelningen — även de proportionella systemen medförde nämligen en viss överrepresentation. SD fick fortfarande de flesta platserna i första alternativet och i de flesta indelningar också i övriga alternativ med SD + K, även i tredje alternativet trots att SD + K var mindre än H + BF + FP (jfr sid. 63). De flesta indelningar resulterade för SD:s del i underrepresentation, när SD utan K ställdes mot H + FP. Tilldelningarna varierade i vissa fall med

6 mandat mellan indelningarna. År 1952 återtog H i vissa indelningar kretsar, så att dess tilldelning steg till 2—4, vilket dock fortfarande var något i underkant i förhållande till röstfördelningen. I övrigt förändrades mandatfördelningen så att FP minskade och SD ökade något i två alternativ med SD utan K och i första alternativet med SD + K, medan FP ökade och SD minskade något i de andra fem alternativen. Båda partierna blev oftast överrepresenterade eller proportionellt representerade. FP blev dock underrepresenterat i första alternativet, särskilt mot SD + K. Tilldelningarna varierade även i detta val maximalt 6 mandat. Hela mandatantalet i staden ökade 1948 till 23 eller 24 mandat, 1952 till 25. Proportionellt tilldelades Stockholm 24 mandat vid båda valen.

Om man jämför 1952 års resultat i de 120 indelningarna med resultatet i den i huvudundersökningen använda indelningen, finner man att i alternativet 2—4 FP tenderade till större och SD till mindre tilldelning i de förra än i den senare. Tendensen kvarstår — ehuru mindre tydlig — även om man tar hänsyn till att Spånga församling, där SD var starkare än totalt i hela staden, ingick i huvudundersökningens indelning. Skillnaden i mandat-tilldelning kan sammanhånga med att de 120 indelningarna är konstruerade på 1944 års folkmängd, huvudundersökningens indelning däremot på 1952 års folkmängd. Den differentiella befolkningsutvecklingen tenderade minska de äldre, centrala kretsarna där de borgerliga på det hela taget var starkare än i de nyare yttre kretsarna. Detta motverkades i viss mån genom kretsindelningarna, men de kretsar i 1944 års indelning vilka SD vann 1952 var i genomsnitt större än de borgerliga partiernas kretsar både i fråga om folkmängd och antal röstande. Indelningarna med a i södra och västra sektorerna innehöll 8 kretsar som SD vann utan K mot H + FP. Medeltalet invånare för dessa kretsar var 34 353 mot 27 086 för övriga 17 kretsar och antalet röstande 18 482 mot 16 153.

Som redan nämnts varierade mandattilldelningen mellan indelningarna i alla alternativ utom när H + FP 1944 ställdes mot SD + K. Variationsvidden framgår av tabell V A: 19. Den ändras rimligen med antalet konstruerade indelningar så att flera indelningar medför större variationsvidd. Tabell V A: 20 anger för varje parti, år och alternativ medeltalet mandat i de 120 indelningarna. Medeltalen ändras givetvis om indelningarna ändras. De sammanfaller rimligen inte med motsvarande medeltal för alla tänkbara indelningar, men de kan ses som osäkra skattningar av dessa. De konstruerade indelningarna bildar visserligen inte ett slumpmässigt stickprov i statistisk mening ur klassen av alla möjliga indelningar, men det finns inga skäl att tro att medeltalen skulle vara utsatta för systematiska felkällor som skulle tendera ge ett visst parti för höga eller för låga värden i de konstruerade indelningarna. Däremot uppstår givetvis slumpmässiga avvikelser som kan återkomma i flera alternativ och år och medför att ett visst partis medelvärden tenderar avvika åt samma håll från det »verkliga» medeltalet. Avvikelseernas storlek är det vidare tyvärr inte möjligt att närmare ange. Tillfälligheter har självfallet också påverkat de spridningar —

beräknade som standardavvikelser — i mandatantalen vilka likaledes har angetts i tabell V A: 20. Genom att sektorsindelningarna har utnyttjats till så många stadsindelningar har dessa i regel fått ett tämligen stort antal gemensamma kretsar. Spridningarna kan då förmodas ha blivit åtminstone något mindre än om de hade beräknats på en samling indelningar med färre gemensamma kretsar. Om exempelvis ett något större antal sektorsindelningar utan gemensamma kretsar hade sammansatts till stadsindelningar så att varje sektorsindelning förekom i endast en stadsindelning, har man anledning att vänta sig större spridningar än de nu erhållna. Ökningen skulle dock förmodligen inte bli större än att storleksordningen hos spridningarna blev densamma. De beräknade spridningarna ligger omkring, strax över eller under 1. Den minsta är 0 och den största 1,41.

Spridningen i röstandelen SD + K var 1944 lägst 15,9 (indelningarna b—d—a) och högst 18,0 (c—a—b), 1952 lägst 12,3 (a—a—b) och högst 13,9 (e—d—a).

Medeltalet kretsar där något parti hade absolut majoritet blev i de konstruerade indelningarna 5,83 för SD och 0,40 för H år 1944, 1,33 och 0,83 för SD 1948 resp. 1952.

Tabell V A: 19. Mandatfördelningen i Stockholms stad jämförd med röstfördelningen och mandatfördelningen vid proportionella val.
Största och minsta mandatantal.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval							
			d'Hondt	jämk. uddatal	alt. m. SD utan K				alt. m. SD + K			
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
1944	H	5,31	6	5	5—7	8—10	8—10	8—10	3—5	7	7	7
	BF											
	FP	3,43	3	4								
	SD	9,03	10	9	15—17	12—14	12—14	12—14	17—19	15	15	15
	K	3,50	3	4								
	Ö	0,73										
1948	S	22,00	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22
	H	3,88	4	4	1—2	1—2	1—2	1—2	1—2	1—2	1—2	1—2
	BF	0,18										
	FP	7,94	9	9	6—10	12—16	12—16	11—15	5—6	7—12	7—12	7—12
	SD	8,79	9	9	12—16	6—9	6—9	7—11	16—17	10—15	10—15	10—15
	K	2,20	2	2								
1952	Ö	0,01										
	S	23,00	24	24	23—24	23—24	23—24	23—24	23—24	23—24	23—24	23—24
	H	4,60	5	4	2—4	2—4	2—4	2—4	2—4	2—4	2—4	2—4
	BF	0,05										
	FP	9,09	9	9	5—10	11—16	11—16	11—16	3—6	10—13	10—13	10—13
	SD	9,65	9	9	13—16	7—11	7—11	7—11	16—18	9—12	9—12	9—12
1952	K	1,61	1	2								
	Ö											
	S	25,00	24	24	25	25	25	25	25	25	25	25

Anm.: Mandatfördelningen enligt d'Hondts metod 1944 och 1948 är den faktiska. För 1952 har BF räknats i kartell med SD, H med FP. Spånga församling ingår inte i staden 1952, trots att församlingen givetvis i ett proportionellt system bör tillhöra Stockholms stad 1952.

Tabell V A: 20. Mandatfördelningen i Stockholm stad:
medeltal och spridning.

Val- år	Par- ti	Alt. m. SD utan K				Alt. m. SD + K											
		alt. 1		alt. 2		alt. 3		alt. 4		alt. 1		alt. 2		alt. 3		alt. 4	
		m	σ	m	σ	m	σ	m	σ	m	σ	m	σ	m	σ	m	σ
1944	H	5,95	0,67	8,45	0,67	8,45	0,67	8,45	0,67	4,35	0,74	7,00	0	7,00	0	7,00	0
	FP SD S	16,05 22	0,67 22	13,55 22	0,67 22	13,55 22	0,67 22	13,55 22	0,67 22	17,65 22	0,74 22	15,00 22	0 22	15,00 22	0 22	15,00 22	0 22
1948	H	1,40	0,55	1,40	0,55	1,40	0,55	1,40	0,55	1,40	0,55	1,40	0,55	1,40	0,55	1,40	0,55
	FP	7,30	1,30	14,01	1,06	14,18	1,10	12,93	1,11	5,60	0,55	9,73	1,32	9,98	1,41	9,73	1,32
	SD S	14,63 23,33	1,21 0,52	7,92 23,33	0,90 0,52	7,75 23,33	1,02 0,52	9,00 23,33	1,03 0,52	16,33 23,33	0,52 0,52	12,20 23,33	1,13 0,52	11,95 23,33	1,23 0,52	12,20 23,33	1,13 0,52
1952	H	3,05	0,67	3,05	0,67	3,05	0,67	3,05	0,67	3,05	0,67	3,05	0,67	3,05	0,67	3,05	0,67
	FP	7,92	1,30	13,28	1,35	13,28	1,35	13,28	1,35	4,95	0,97	11,28	0,85	11,28	0,85	11,28	0,85
	SD S	14,03 25	0,89 25	8,67 25	1,30 25	8,67 25	1,30 25	8,67 25	1,30 25	17,00 25	0,71 25	10,67 25	0,97 25	10,67 25	0,97 25	10,67 25	0,97 25

Anm.: Tillhörande röstfördelningar och proportionella mandatfördelningar i tab V A: 19. m = medeltal; σ = standardavvikelse. Standardavvikelserna har beräknats med s k (n-1)-korrektion i varje sektor. Utan sådan korrektion blir värdena 9—13 % mindre. Det största värdet (1,41) blir 1,25.

B. Stockholms län

Länet fick 11 mandat. Det skulle 1948 och 1952 ha haft 12 mandat och blev alltså i dessa val underrepresenterat med ett mandat. Partifördelningen i länet anges i tabell V B: 1.

Tabell V B: 1. Röstfördelningen i Stockholms län.

Valår	Parti							Antal godkända röster
	H	BF	FP	SD	K	Ö	SD+K	
1944	16,0	8,0	14,5	48,8	12,1	0,6	60,9	143 994
1948	12,2	7,0	27,7	45,0	8,0	0,1	53,0	194 150
1952	15,3	5,1	29,9	44,6	5,1	—	49,7	200 752

Anm.: Antal godkända röster 1944 och 1948 är det faktiska antalet, 1952 summan av rösterna i a-indelningens kretsar. Spånga-Hässelby ingår även 1952.

SD hade 1944 49 % och K 12 % av rösterna, dvs. 61 % tillsammans. Båda partierna var starkare i länet än i hela landet. FP var obetydligt starkare i länet, H lika som i hela landet och BF avgjort svagare. För de två senare partierna gäller detta också efter 1948 års val. Där ökade emellertid FP med 13 % och blev med nästan 28 % ungefär 5 % starkare i länet än i hela landet. SD minskade nästan 4 % mot bara 0,5 % i hela landet och blev därigenom något svagare i länet än i hela landet. K minskade 4 %, så

att SD + K sjönk 8 % till 53 %, vilket låg i närheten av deras andel för hela landet. Andelen SD + K minskade ytterligare 1952 med drygt 3 %, varav en mindre del föll på SD. Genom denna minskning underskred andelen 50 %. H ökade 3 %, FP 2 %, medan BF minskade 2 %. I synnerhet FP var nu starkare än i hela landet, BF och SD svagare.

Indelningarna i länet kan sägas gruppera sig kring två »grundindelningar». Tre varianter på vardera har konstruerats. De tre som varierar den första grundindelningen har parvis 7, 6 resp. 7 av 11 kretsar gemensamma, de tre som varierar den andra har 6, 5 resp. 6 gemensamma. De senare har vidare vardera 2, 2 resp. 1 krets som återfinnes i den första indelningsgruppen. I första gruppen var tredje, åttonde—elfte kretsarna gemensamma för alla tre indelningarna, i andra gruppen, första, tredje och femte kretsarna. I vissa kretsar är skillnaderna mellan grupperna ganska klara (första, andra, tredje, femte, sjunde, åttonde och tionde kretsarna), i andra kretsar helt eller nästan helt utplånade (fjärde, sjätte, nionde och elfte kretsarna). De sex indelningarna kan kombineras med indelningar i de andra länen på samma sätt som sektorsindelningarna kombinerades med indelningar i andra sektorer. De kretsar, av vilka de sex indelningarna är uppbyggda, kan emellertid sammanställas till flera indelningar, om man låter dessa skilja sig med endast två eller tre kretsar från någon eller några av de andra indelningarna. På det sättet erhöles ytterligare 12 indelningar dvs. inalles 18 indelningar. Denna större samling indelningar kan jämföras med den mindre gruppen på 6 indelningar i fråga om exempelvis spridning i mandattilldelningarna. Spridningen borde då bli större i den mindre gruppen än i den större, som utnyttjar de konstruerade kretsarna mera intensivt och vars indelningar därför innehåller flera gemensamma kretsar. De 18 indelningarna betecknades a—r. De sex första, a—f, varierar första grundindelningen, g—r den andra. De tidigare nämnda sex indelningarna är a, b, e, g, o och r. Alla kretsar hade 1944 folkmängd inom det anvisade intervallet, vilket var 24 346—30 346. Medeltalet invånare per krets 1944 var nämligen 27 346. Inga kretsar delades 1948 eller 1952. Medeltalet invånare blev 1948 31 730 och 1952 33 190.

Resultaten krets för krets

1. Östhammar, Öregrund, Frösåkers hd, Vaddö-Häverö sg, Bro-Vätö sg, Lyhundra hd (utom Husby-Lyhundra)

a, b, d, e		1944		1948		1952						
H	1 768	1 842	15,4	SD SD	1 571	1 681	11,7	SD SD	1 719	1 841	14,0	SD SD
BF	2 872	2 896	24,1	SD SD	3 411	3 468	24,1	SD SD	2 761	2 789	21,1	SD SD
FP	1 364	1 393	11,6	BF BF	2 959	3 060	21,3	BF BF	2 703	2 788	21,1	BF ¹ BF ¹
SD	5 033	5 096	42,4	SD SD	5 468	5 580	38,8	SD SD	5 398	5 493	41,7	SD SD
K	710	716	6,0	48,4	563	569	4,0	42,8	271	273	2,1	43,8
Ö	52	54	0,5		17	17	0,1		—			
S	11 799	11 997			13 989	14 375			12 852	13 184		¹ 1 r över FP
		27 874				26 655				25 556		

I. Ia + Ununge (i Nördinghundra hd)

c, f	1944				1948			
H	1 847	1 925	15,3	SD SD	1 616	1 730	11,6	SD SD
BF	2 961	2 986	23,7	SD SD	3 508	3 567	23,8	SD SD
FP	1 404	1 434	11,4	BF BF	3 038	3 142	21,0	BF BF
SD	5 318	5 384	42,7	SD SD	5 751	5 869	39,1	SD SD
K	818	825	6,5	49,2	645	652	4,4	43,5
Ö	52	54	0,4		17	17	0,1	
S	12 400	12 608			14 575	14 977		
	28 951				27 673			

Ia + Ununge (i Häverö)

1952	
1 758	1 883 13,8 SD SD
2 839	2 868 21,0 SD SD
2 773	2 860 20,9 BF ¹ BF ¹
5 651	5 750 42,0 SD SD
315	318 2,3 44,3
—	
13 336	13 679
26 509	
	¹ 8 r före FP

I. Östhammar, Öregrund, Frösåkers hd, Väddö-Häverö sg, Nördinghundra hd

g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r

	1944				1948			
H	1 526	1 590	12,5	SD SD	1 360	1 456	9,8	SD SD
BF	3 122	3 149	24,7	SD SD	3 508	3 567	23,9	SD SD
FP	1 452	1 483	11,6	BF SD	2 856	2 954	19,8	BF BF
SD	5 622	5 692	44,6	SD SD	6 149	6 275	42,0	SD SD
K	804	810	6,3	50,9	648	655	4,4	46,4
Ö	32	33	0,3		12	12	0,1	
S	12 558	12 757			14 533	14 919		
	28 439				27 182			

Östhammar, Öregrund, Frösåkers hd, Häverö, Väddö (utom Björkö-Arholma), Knutby, Almunge

1952	
1 547	1 657 12,1 SD SD
2 812	2 840 20,7 SD SD
2 669	2 753 20,1 BF ¹ BF ¹
6 039	6 145 44,8 SD SD
308	311 2,3 47,1
—	
13 375	13 706
26 204	
	¹ 87 r före FP

Första kretsen omfattade länets nordigaste del. I a—f innehöll den häraderna längs kusten ned till Norrtälje. Häradsgrensarna bröts endast vid Husby—Lyhundra och (i c och f) vid Ununge. I båda fallen följde kretsgränsen där i stället gränsarna för storkommunerna. I g—r har Lyhundra och Bro—Vätö skeppslag (Lyhundra storkommun och Björkö—Arholma) bytts mot Nördinghundra härad (Knutby och Almunge). Kretsen kom däri-genom att 1944 och 1948 utgöra Norra Roslags domsaga. Kretsen dominera-des av landskommunerna och var — i samma mening som i huvudundersök-ningen — en landsbygds-krets. Jordbruksbefolkningen utgjorde i de flesta kommuner hälften eller mer av totalbefolkningen. Endast Häverö (och i någon mån Almunge och Vätö) hade stor andel industribefolkning. Tätor-terna hade en stor del av befolkningen i Häverö och de två små städerna. Kretsens folkmängd sjönk från 27 900—29 000 år 1944 till 25 600—26 500 år 1952.

Andelen SD + K var större i Nördinghundra än i Lyhundra och Bro—Vätö, så att indelningarna g—r gav 1—4 % högre värde på andelen SD + K än a—f. År 1944 blev andelen över 50 % i g—r, drygt 48 % i a—e. Av de borgerliga var BF klart större än H och FP, i g—r ungefär dubbelt så stor som de båda andra jämnstora partierna. I a—f hade H ungefär 4 % mer av rösterna än FP. Där räckte H + BF + FP till för att ge BF mandatet, men i g—r räckte kombinationen endast mot SD utan K. I alla andra alternativ gick mandatet till SD. År 1948 sjönk andelen SD + K med 5—6 % och andelen SD 3—4 %. Kombinationen H + BF + FP räckte nu för vinst även mot SD + K i g—r. Inom den gick H tillbaka 3—4 %, medan FP ökade 8—10 % till 3—4 % mindre än BF. År 1952 gick SD fram 3 % och minskade H + BF + FP med 1 % av rösterna, men mandatfördelningen blev oför-

ändrad. Inom kombinationen gick H fram med drygt 2 % av rösterna, medan BF minskade 3 % och FP:s andel förblev densamma som förut. Därigenom blev BF endast några få röster större än FP (1, 8 eller 87 rösters marginal).

2. Norrtälje, Nardinghundra hd, Sjuhundra hd, Husby-Lyhundra (i Lyhundra hd), Frötuna-Länna sg, Åkers sg (utom Österåker)

a, d	1944				1948			
H	1 864	1 942	15,4	SD SD	1 668	1 785	11,9	SD SD
BF	2 549	2 571	20,3	SD SD	2 897	2 946	19,7	SD SD
FP	1 888	1 928	15,3	BF BF	3 478	3 597	24,0	FP FP
SD	5 416	5 484	43,4	SD SD	5 972	6 094	40,8	SD SD
K	648	653	5,2	48,6	528	534	3,6	44,4
Ö	51	53	0,4		5	5		
S	12 416	12 631			14 548	14 961		
	26 966				26 838			

Norrtälje, Ununge (i Häverö), Knutby, Almunge, Sjuhundra, Frötuna, Roslags-Länna, Blidö, Ljusterö

1952				
	2 038	2 183	15,7	SD SD
	2 280	2 303	16,5	SD SD
	3 300	3 404	24,5	FP FP
	5 629	5 728	41,1	SD SD
	298	301	2,2	43,3
	—			
	13 545	13 919		
	26 265			

2. 2 a + Österåker (i Åkers sg)

b, e	1944				1948			
H	2 029	2 114	15,0	SD SD	1 880	2 012	11,9	SD SD
BF	2 693	2 716	19,3	SD SD	3 086	3 138	18,5	SD SD
FP	2 130	2 175	15,5	BF BF ¹	4 107	4 248	25,1	FP FP
SD	6 177	6 254	44,5	SD SD	6 792	6 931	41,0	SD SD
K	726	732	5,2	49,7	586	593	3,5	44,5
Ö	64	66	0,5		5	5		
S	13 819	14 057			16 456	16 927		
	29 964		¹ 19 r		30 259			

2 a + Österåker (utom Ö. Ryd)

1952				
	2 245	2 405	15,2	SD SD
	2 414	2 438	15,4	FP ² SD
	4 008	4 134	26,2	FP FP
	6 369	6 481	41,1	SD SD
	321	324	2,1	43,2
	—			
	15 357	15 782		
	29 735		² 58 r	

2. 2 b — Ununge (i Nardinghundra hd)

c, f	1944				1948			
H	1 950	2 032	15,1	SD SD	1 835	1 964	12,0	SD SD
BF	2 604	2 626	19,5	SD SD	2 989	3 039	18,6	SD SD
FP	2 090	2 134	15,9	BF BF	4 028	4 166	25,6	FP FP
SD	5 892	5 966	44,4	SD SD	6 509	6 642	40,7	SD SD
K	618	623	4,6	49,0	504	510	3,1	43,8
Ö	64	66	0,5		5	5		
S	13 218	13 447			15 870	16 326		
	28 887				29 241			

2 b — Ununge (i Häverö)

1952				
	2 206	2 363	15,5	SD SD
	2 336	2 360	15,4	FP SD ¹
	3 938	4 062	26,6	FP FP
	6 116	6 224	40,7	SD SD
	277	280	1,8	42,5
	—			
	14 873	15 289		
	28 782		¹ 79 r	

2. Norrtälje, Bro-Vätö sg, Lyhundra hd, Frötuna-Länna sg, Åkers sg, Värmdö, Djurö, Möja (i Värmdö sg)

g, i, j, k, m, o, p, q

	1944				1948			
H	2 326	2 424	19,2	SD SD	2 174	2 327	14,6	SD SD
BF	2 154	2 172	17,2	SD SD	2 747	2 793	17,5	FP FP
FP	2 057	2 100	16,7	H H	4 557	4 713	29,6	FP FP
SD	5 179	5 244	41,6	SD SD	5 500	5 613	35,3	SD SD
K	581	586	4,6	46,2	458	463	2,9	38,2
Ö	91	94	0,7		12	12	0,1	
S	12 388	12 620			15 448	15 921		
	29 324				29 299			

Norrtälje, Björkö-Arholma (i Vädö), Lyhundra, Frötuna, Husby-Lyhundra (i Sjuhundra), Roslags-Länna, Blidö, Ljusterö, Österåker (utom Ö. Ryd), Värmdö, Djurö (utom Nämö)

1952				
	2 581	2 765	19,0	SD SD
	2 053	2 074	14,3	FP FP
	4 187	4 318	29,7	FP FP
	5 007	5 095	35,1	SD ¹ SD
	272	274	1,9	37,0
	—			
	14 100	14 526		
	28 097		¹ 86 r	

2. 2 g — Värmdö (i Värmdö sg)

h, l, n, r

	1944			
H	2 199	2 292	19,7	SD SD
BF	2 098	2 116	18,2	SD SD
FP	1 889	1 929	16,6	H H
SD	4 649	4 707	40,3	SD SD
K	519	523	4,5	44,8
Ö	83	86	0,7	
S	11 437	11 653		
	26 762			

1948

2 034	2 177	14,9	SD SD
2 671	2 716	18,6	FP FP
4 106	4 247	29,1	FP FP
4 963	5 065	34,6	SD SD
395	399	2,7	37,3
11	11	0,1	
14 180	14 615		
26 779			

2 g — Värmdö

1952

2 432	2 605	19,3	SD SD
2 014	2 034	15,1	FP FP
3 824	3 944	29,2	FP FP
4 578	4 659	34,6	SD SD
241	243	1,8	36,4
—			
13 089	13 485		
25 918			

Andra kretsen består i inledningarna a—f i huvudsak av Nardinghundra och Sjuhundra härad, (Knutby, Almunge och Sjuhundra storkommuner plus Ununge), Frötuna-Länna och Åkers skeppslag (Frötuna, Roslags-Länna, Blidö, Ljusterö, Österåkers storkommuner) och Norrtälje. Dessutom tillkommer Husby-Lyhundra i Lyhundra härad. Ibland fattas Ununge eller Österåker (i Åker). Folkmängden var ungefär densamma vid alla tre valen, 27 000—30 000 år 1944, 26 800—30 300 år 1948 och 26 300—29 700 år 1952. I dessa indelningar är kretsen geografiskt splittrad och innehåller både inlands- och skärgårdskommuner. Den får sägas höra till de mindre lyckade konstruktionerna. Den är en blandad stads- och landsbygds-krets, ehuru landskommunerna dominerar. Vid 1944 års val fick SD 43—44 % av rösterna, BF 19—20 %, H och FP båda 15—16 %. Mandatet gick till SD utom vid kombinationen H + BF + FP. I b- och e-indelningarna blev marginalen endast 19 röster för kombinationen mot SD + K. Andelen SD sjönk 1948 till 41 % och andelen H till 12 %. Mandatet gick fortfarande till SD eller H + BF + FP, inom vilken nu emellertid FP med 24—26 % efter en ökning på 10 % av rösterna var störst och tog mandatet. FP:s ökning fortsatte 1952 men med högst 1 %, H ökade till 15—16 %, SD blev praktiskt taget oförändrade och BF minskade 3 %. Nu vann också H + FP mot SD ensamma i 4 av de 6 indelningarna, varav i två med bara 58 röster. I två andra hotade H + FP till och med SD + K, som blev endast 79 röster större.

I indelningarna g—r är andra kretsen mer enhetlig än i a—f. Den består nu av kustenheterna från Lyhundra och Bro—Vätö i norr till Värmdö skeppslag i söder. I det senare fattas Nämndö och i 4 indelningar utgår också Värmdö socken (Värmdö storkommun). Kretsens folkmängd minskade något, från 26 800 eller 29 300 år 1944 till 25 900 eller 28 100 år 1952. I g—r blev SD 2—6 % svagare, H och FP 3—4 % resp. 2—5 % starkare än i a—f. H + BF + FP tog mandatet i alla tre valen, 1948 och 1952 vann också H + FP mandatet. År 1944 var H största borgerliga parti, sedan blev FP störst. År 1952 hade SD + BF endast 86 röster tillgodo på H + FP.

3. Sigtuna, Långhundra, Ärlinghundra hd, Seminghundra hd, Vallentuna hd, Ed och Järfälla (i Sollentuna hd)

a, b, c, d, e, f

1944			1948			1952					
H	1 380	1 438	11,9	1 437	1 538	9,4	SD SD	1 875	2 009	11,9	SD SD
BF	2 371	2 391	19,9	2 674	2 719	16,7	SD SD	2 233	2 256	13,3	SD SD
FP	1 479	1 510	12,5	3 632	3 746	23,0	FP SD	4 206	4 338	25,7	FP FP
SD	5 945	6 019	50,0	7 359	7 510	46,1	SD SD	7 572	7 705	45,6	SD SD
K	631	636	5,3	757	766	4,7	50,8	579	584	3,5	49,1
Ö	46	48	0,4	13	13	0,1		—			
S	11 852	12 042		15 862	16 292			16 465	16 892		
	27 207			30 325				33 661			

Sigtuna, Knivsta, Skepptuna, Märsta, Össeby, Vallentuna, Upplands-Väsby, Järfälla

3. Sigtuna, Långhundra hd, Sjuhundra hd, Seminghundra hd, Ärlinghundra hd, Vallentuna hd, Ed (i Sollentuna hd)

g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r

1944			1948			1952					
H	1 549	1 614	12,9	1 550	1 659	10,4	SD SD	1 819	1 949	12,5	SD SD
BF	2 636	2 658	21,2	3 025	3 076	19,4	SD SD	2 567	2 593	16,6	SD SD
FP	1 590	1 624	13,0	3 347	3 462	21,8	FP FP	3 687	3 803	24,3	FP FP
SD	5 976	6 051	48,3	6 979	7 122	44,8	SD SD	6 816	6 936	44,3	SD SD
K	527	531	4,2	559	565	3,6	48,4	356	359	2,3	46,6
Ö	44	46	0,4	4	4			—			
S	12 322	12 524		15 464	15 888			15 245	15 640		
	27 743			29 196				30 693			

Sigtuna, Knivsta, Skepptuna, Sjuhundra (utom Husby-Lyhundra), Märsta, Vallentuna, Össeby, Upplands-Väsby

Tredje kretsen består av resten av norra delen av länet ned till Stockholms inre förortsområde (som enligt den sedan 1949 använda avgränsningen i norr når fram till Järfälla, Sollentuna och Täby; 1944 användes en annan avgränsning, jfr Statistisk Årsbok för Stockholms stad 1944 och 1949). I a—f ingår också Järfälla i kretsen, vilket måste anses mindre tillfredsställande. I samtliga indelningar ingår Långhundra, Seminghundra, Ärlinghundra och Vallentuna härad och Sigtuna. I g—r tillkommer Sjuhundra härad. Kretsen ligger väl samlad. Även i denna krets dominerar landsbygds- och jordbrukskommunerna och kretsen är en »landsbygds-krets». Tätortskommuner är Husby-Ärlinghundra och kommunerna intill förortsområdet. Industrikommuner är främst Husby-Ärlinghundra och Hammarby. Folkmängden ökade från 27 200—27 700 till 30 700—33 700.

År 1944 gick kretsens mandat till SD, som fick 48 % eller 50 % av rösterna. BF var största borgerliga parti med 20 % eller 21 %. År 1948 gick SD tillbaka till 45 %—46 %, och FP blev största borgerliga parti med 22—23 %. I a—f räckte H + BF + FP för att ge FP mandatet mot SD ensam, i g—r också mot SD + K. De tre borgerliga partierna erövrade 1952 i a—f mandatet också mot SD + K.

I a—f var SD 1944 2 röster från exakt hälften av rösterna.

4. Sundbyberg, Spånga, Hässelby

Sundbyberg utom distr 3,
Spånga 1—8

a, b, c

1944				1948				1952			
H	1 098	1 144	8,0	1 169	1 251	6,0	1 698	1 828	8,5		
BF	149	150	1,1	189	192	0,9	66	69	0,3	SD	
FP	2 091	2 135	15,0	5 645	5 839	27,9	6 520	6 728	31,2		
SD	7 725	7 822	54,9	10 837	11 059	52,9	10 953	11 143	51,6		
K	2 927	2 950	20,7	2 538	2 567	12,3	1 791	1 806	8,4	65,2	60,0
Ö	40	41	0,3	8	8		—	—	—		
S	14 030	14 242		20 386	20 916		21 028	21 574			
	27 394			35 676			approx 38 976				

4. 4 a + Solna 9 (1948: Solna 11)

4 a + Sundbyberg 3

d, e, f

1944				1948				1952			
H	1 223	1 274	8,3	1 317	1 410	5,9	1 858	1 999	8,6		
BF	154	155	1,0	191	194	0,9	72	75	0,3	SD	
FP	2 204	2 251	14,6	6 160	6 371	27,6	7 049	7 273	31,4		
SD	8 272	8 375	54,4	11 753	11 994	52,6	11 694	11 897	51,3		
K	3 265	3 291	21,4	2 911	2 944	13,0	1 927	1 944	8,4	65,6	59,7
Ö	51	53	0,3	10	10		—	—	—		
S	15 169	15 399		22 342	22 923		22 600	23 188			
	approx 30 077			approx 39 449			approx 41 985				

4. Sundbyberg, Spånga, Solna 9 (1948 Solna 11)

Sundbyberg, Spånga 3—8

g, h, i, j, k, l

1944				1948				1952			
H	1 085	1 131	8,1	1 200	1 284	6,1	1 696	1 825	8,5		
BF	100	101	0,7	124	126	0,6	59	61	0,3	SD	
FP	1 920	1 961	14,1	5 642	5 836	27,5	6 472	6 678	31,3		
SD	7 457	7 550	54,1	10 865	11 088	52,4	10 726	10 913	51,1		
K	3 147	3 172	22,7	2 810	2 842	13,4	1 861	1 877	8,8	65,8	59,9
Ö	46	48	0,3	9	9		—	—	—		
S	13 755	13 963		20 650	21 185		20 814	21 354			
	approx 27 522			approx 36 564			approx 38 812				

4. Sundbyberg, Spånga

Sundbyberg (utom distr 3)
Spånga 3—8 (dvs. 4g—Sund-
byberg 3)

m, n, o, p, q, r

1944				1948				1952			
H	960	1 000	7,8	1 052	1 126	5,9	1 536	1 653	8,4		
BF	95	96	0,7	122	124	0,6	53	55	0,3	SD	
FP	1 807	1 845	14,4	5 127	5 303	27,7	5 943	6 133	31,1		
SD	6 910	6 996	54,7	9 949	10 153	52,9	9 985	10 159	51,4		
K	2 809	2 831	22,1	2 437	2 465	12,9	1 725	1 740	8,8	65,8	60,2
Ö	35	36	0,3	7	7		—	—	—		
S	12 616	12 804		18 694	19 178		19 242	19 740			
	24 839			32 791			approx 35 803				

De olika indelningarna av fjärde kretsen skiljer sig endast obetydligt från varandra. Kretsen består av Sundbyberg, Spånga och i några indelningar Hässelby och delar av Solna (Lilla Alby). Gränsändringar har genom Spånga-Hässelbys inkorporering och därmed sammanhängande förändringar inte helt kunnat undvikas 1952. Kretsens folkmängd ökade starkt under perioden, från 24 800—30 100 år 1944 till 35 800—42 000 år 1952. Kretsen är en »blandad» förortskrets. (Folkmängden för Spånga och Hässelby avser 1952 mantalsskrivna befolkningen den 1 november 1951, medan folkmängden för länets kommuner i övrigt avser kyrkoskrivna befolkningen den 31 december 1951 enligt kommunindelningen den 1 januari 1952. I fjärde kretsen, liksom i femte kretsen, indelningarna g—r, har 1952 således två slags uppgifter blandats på ett tämligen olyckligt sätt.)

till 35 % och H gick tillbaka till 11—12 %. Nu räckte H + FP i b, c, e och f för vinst mot SD utan K. I a och d vann H + FP mot SD utan K men inte mot SD + BF, som behöll mandatet med endast 76 rösters försprång. År 1952 slutligen fortsatte minskningen för SD (till ungefär 42 %) och SD + K (till 46 %) och ökningen för FP (till 37 %). H + FP räckte nu till vinst i alla alternativ där kombinationen förekom. I de indelningar där kretsen innehöll det mera landsbygdsbetonade Färentuna, fick BF 1944 7 %, vilket 1952 hade krympt till 4 %. SD och SD + K började där något högre (53 % och 63 %) och det försprånget var tillräckligt för SD-mandat i alla kombinationer 1948 och 1952, utom när H + BF + FP ställdes mot SD ensamma 1952. Mandatet tillföll då FP, som var det klart största av de tre borgerliga partierna.

6. Solna

a, b, c, m, n, o, p, q, r

1944			
H	1 939	2 021	14,9
BF	63	64	0,5
FP	1 911	1 951	14,4
SD	5 888	5 962	44,1
K	3 417	3 444	25,5
Ö	77	80	0,6
S	13 295	13 522	
	30 300		

1948

H	1 953	2 090	10,3
BF	111	113	0,6
FP	6 033	6 240	30,6
SD	8 589	8 765	43,0
K	3 097	3 132	15,4
Ö	13	13	0,1
S	19 796	20 353	
	36 768		

Solna, Sundbyberg 3

1952

H	2 775	2 973	13,6	SD	SD
BF	52	53	0,2	FP	SD
FP	7 287	7 514	34,4	FP	SD
SD	9 246	9 409	43,0	FP	SD
K	1 896	1 913	8,8		51,8
Ö	—				
S	21 256	21 862			
	approx 41 691				

6. Solna 1—8

(dvs. 6 a — Solna 9)

d, e, f, g, h, i, j, k, l

1944			
H	1 814	1 890	15,3
BF	58	58	0,5
FP	1 798	1 836	14,8
SD	5 341	5 408	43,7
K	3 079	3 104	25,1
Ö	66	68	0,6
S	12 156	12 364	
	approx 27 617		

Solna 1—10

(dvs. 6 a — Solna 11)

1948

H	1 805	1 932	10,5
BF	109	111	0,6
FP	5 518	5 707	31,1
SD	7 673	7 830	42,7
K	2 724	2 755	15,0
Ö	11	11	0,1
S	17 840	18 346	
	approx 32 995		

Solna

(dvs. 6 a — Sundbyberg 3)

1952

H	2 615	2 801	13,8	SD	SD
BF	46	46	0,2	FP	SD
FP	6 758	6 970	34,4	FP	SD
SD	8 505	8 655	42,8	FP	SD
K	1 760	1 776	8,8		51,6
Ö	—				
S	19 684	20 248			
	38 682				

1 80 r

Sjätte kretsen är Solna, i vissa fall utan Lilla Alby som där ingick i fjärde kretsen. Om kretsen, som alltså är en ren stads- och förortskrets, omfattar Solna enligt 1944 års gränser, innehåller den 1952 också delar av Sundbyberg, nämligen dem som överflyttades 1949 till Sundbyberg från Solna. Solnas folkmängd ökade starkt under perioden, från 30 300 till 41 700. I de andra indelningarna gick folkmängden från 27 600 till 38 700.

Andelen SD + K var hela tiden över 50 %. Den började strax under 70 %, varav 25 % K, och slutade på 52 %, varav 9 % K. Andelen SD däremot var i stort sett densamma i alla tre valen, 44 % 1944, 43 % 1948 och 1952. År 1944 var H och FP i det närmaste lika starka med omkring 15 %, men den vanliga ökningen för FP 1948 gav partiet 31 % av rösterna, vilket 1952 steg till 34 %. Mandatet gick 1944 och 1948 till SD. I det senare fallet blev dock marginalen för SD utan K 80 röster mot H + BF + FP i ena kretstypen. År 1952 fick H + FP mandatet mot SD utan K.

7. Djursholm, Lidingö, Stocksund, Danderyd

a, d		1944		1948		1952		Samma		
H	4 990	5 200	36,4	H SD	5 706	6 107	30,5	7 342	7 865	36,3
BF	181	183	1,3	H H	197	200	1,0	62	63	0,3
FP	2 658	2 714	19,0	H H	6 716	6 946	34,8	6 953	7 171	33,2
SD	4 780	4 840	33,8	H H	5 684	5 800	29,0	5 831	5 934	27,4
K	1 107	1 116	7,8	41,6	919	929	4,6	590	595	2,8
Ö	238	247	1,7		15	15	0,1	—		
S	13 954	14 300			19 237	19 997		20 778	21 628	
	28 268				36 698			42 016		

7. Djursholm, Lidingö, Vaxholm, Stocksund, Ö. Ryd

b, c, e, f		1944		1948		1952		Samma		
H	4 662	4 858	38,6	H ¹	5 366	5 743	32,1	6 748	7 228	37,3
BF	190	192	1,5	H	178	181	1,0	90	91	0,5
FP	2 402	2 453	19,5		6 077	6 285	35,1	6 180	6 374	32,8
SD	3 963	4 013	31,9		4 865	4 965	27,7	5 155	5 246	27,0
K	833	840	6,7	38,6	721	729	4,1	462	466	2,4
Ö	215	223	1,8		2	2		—		
S	12 265	12 579			17 209	17 905		18 635	19 405	
	26 155			15 r	33 554			38 309		

7. Djursholm, Vaxholm, Stocksund, Täby, Danderyd, Ö. Ryd

g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r		1944		1948		1952		Samma			
H	3 739	3 896	31,1	SD SD	3 912	4 187	24,8	FP SD	5 013	5 370	28,8
BF	308	311	2,5	H H	322	327	1,9	FP FP	179	181	1,0
FP	2 414	2 465	19,7	H H	5 771	5 969	35,4	FP FP	6 358	6 558	35,2
SD	4 768	4 828	38,6	H H	5 483	5 595	33,1	FP FP	5 866	5 969	32,1
K	863	870	7,0	45,6	755	764	4,5	37,6	527	532	2,9
Ö	127	132	1,1		46	46	0,3		—		
S	12 219	12 502			16 289	16 888			17 943	18 610	
	26 800				31 540				35 790		57 r

Även sjunde kretsen är en förortskrets med hastigt växande folkmängd. Invånarantalet var 26 200—28 300 år 1944, 31 500—36 700 år 1948 och 35 800—42 000 år 1952. Men kretsens sociala och politiska karaktär var en annan än de tidigare förortskretsarna (fjärde, femte och sjätte). Den var borgerligt betonad med tämligen liten andel socialgrupp 3 bland väljarna. I indelningarna a—f innehåller kretsen Djursholm, Stocksund och Lidingö. I a och d tillkommer Danderyd och i b, c, e och f i stället Östra Ryd och Vaxholm. Även i g—r ingår Djursholm och Stocksund, vartill lagts Täby, Danderyd, Östra Ryd och Vaxholm. Däremot ingår inte Lidingö. Kretsen är således en blandad stads- och landsbygds-krets. I b, c, e och f blev H 1944 största partiet med 39 % av rösterna. SD kom näst med 32 % och FP på tredje platsen med 20 %. Mandatet gick till H. K:s 7 % räckte nästan till för att ge SD + K mandatet med H ensam, men H blev 5 röster större. Förändringarna 1948 gjorde FP till största parti med 35 %. H fick 32 % och SD 28 %. SD + K blev bara 32 %, så att FP fick mandatet i alla alternativ. H tog emellertid tillbaka mandatet 1952, då partiet ökade sin röstandel till 37 %, medan FP:s sjönk till 33 %. I a och d var partiernas andelar nästan desamma som i b, c, e och f. SD och K hade dock något större,

H och FP något mindre andelar. År 1944 fick SD + K mandatet mot H ensam, men övriga alternativ och val gav samma resultat som i b-indelningen. I g—r blev andelarna 1944 31 % för H, 20 för FP och 39 för SD, 7 för K. Även SD utan K fick mandatet mot H ensam. FP var största parti 1948 med 35 %, men SD hade 33 %, och SD + K fick 38 %, så att SD + K fick mandatet mot FP ensamt. H:s ökning 1952 blev i dessa indelningar 4 % av rösterna, från 25 % till 29 %, vilket inte räckte för att återta mandatet, eftersom FP:s andel förblev 35 %. I stället erövrade FP mandatet mot SD + K med 57 röster.

8. Nacka, Värmdö sg, Saltsjöbaden

Nacka, Boo, Gustavsberg,
Värmdö, Djurö (utom
Nämdö), Saltsjöbaden

a, b, c, d, e, f

	1944				1948				1952			
H	2 203	2 296	18,5		2 139	2 289	13,9	SD SD	2 840	3 042	17,2	SD SD
BF	164	165	1,3	SD	304	309	1,9	SD SD	112	113	0,6	FP SD
FP	1 837	1 876	15,1		4 807	4 972	30,2	FP SD	5 196	5 359	30,4	FP SD
SD	6 310	6 389	51,4		7 381	7 532	45,7	SD SD	8 032	8 173	46,3	FP SD
K	1 588	1 601	12,9	64,3	1 336	1 351	8,2	53,9	971	980	5,5	51,8
Ö	100	104	0,8		11	11	0,1		—			
S	12 202	12 431			15 978	16 464			17 151	17 667		
	25 272				29 853			1 38 r	34 899			

8. Lidingö, Nacka, Saltsjöbaden

Samma

g, h, j, k, l, m, n, p, q, r

	1944				1948				1952			
H	3 556	3 706	26,8	SD SD	4 169	4 462	22,8	SD SD	5 465	5 854	27,0	SD SD
BF	107	108	0,8	H SD	133	135	0,7	FP FP	38	38	0,2	FP FP
FP	2 189	2 235	16,1	H SD	6 018	6 224	31,9	FP FP	6 632	6 840	31,6	FP FP
SD	5 841	5 914	42,7	SD SD	7 183	7 330	37,5	FP FP	7 854	7 992	36,9	FP FP
K	1 648	1 661	12,0	54,7	1 362	1 377	7,0	44,5	924	932	4,3	41,2
Ö	209	217	1,6		10	10	0,1		—			
S	13 550	13 841			18 875	19 538			20 913	21 656		
	26 394			1 27 r	35 254				42 336			
				2 81 r								

8. 8 g + Boo

Samma

	1944				1948				1952			
H	3 786	3 945	25,5		4 394	4 703	21,4	SD SD	5 744	6 153	25,4	SD SD
BF	116	117	0,8	SD	160	163	0,7	FP FP	47	47	0,2	FP FP
FP	2 428	2 479	16,1		6 839	7 074	32,2	FP FP	7 537	7 774	32,0	FP FP
SD	6 621	6 704	43,4		8 228	8 397	38,2	FP FP	8 994	9 152	37,7	FP FP
K	1 938	1 954	12,7	56,1	1 637	1 655	7,5	45,7	1 130	1 140	4,7	42,4
Ö	227	235	1,5		10	10			—			
S	15 116	15 434			21 268	22 002			23 452	24 266		
	29 750				39 936				47 926			

Åttonde kretsen består av Nacka och Saltsjöbaden, vartill lagts angränsande kommuner. Den är förortsbetonad, fast Värmdö skeppslag inte räknas till Stockholms inre förortsområde. I g—r är den en blandad stads- och landsbygdskrets, i a—f en landsbygdskrets tills Nacka blir stad, dvs. 1944 och 1948 men inte 1952. I a—f har Värmdö skeppslag, dvs. Boo, Gustavsberg, Värmdö, Djurö (utom Nämdö) enligt den nya kommunindelningen, medtagits. Kretsens folkmängd ökade från 25 300 till 29 900 och 34 900. Mandatet gick 1944 till SD, som fick mer än hälften av rösterna.

Men 1948 passerades SD utan K av H + BF + FP med 38 röster. SD hade då tappat nästan 6 % av rösterna och FP ökat med 15 %. Andelen SD + K var dock fortfarande väl över 50 %, vilket den blev också 1952. Då ökade både SD och FP något, SD mer än FP, men H ökade mer, drygt 3 % av rösterna, så att nu redan H + FP fick mandatet mot SD utan K.

I indelningarna g—r ingick ju inte Lidingö i sjunde kretsen. Staden fick då ingå i åttonde kretsen tillsammans med Nacka och Saltsjöbaden i stället för Värmdö skeppslag. I två indelningar tillades även Boo. Kretsen blev då en klar förortskrets med starkt ökande folkmängd. Utan Boo var siffrorna 26 400, 35 300, 42 300 och med Boo 29 800, 39 900 och 47 900. I indelningarna g—r blev partifördelningen en annan än i a—f. H fick 1944 27 % av rösterna (25 % om Boo var med i kretsen), FP 16 %, SD 43 %, och K ungefär 12 %. Med Boo i kretsen blev mandatet även här, fast knappt, SD:s i alla alternativ, men utan Boo tog H + FP det mot SD ensamma med 27 rösters marginal. FP ökade 1948 med 16 % av rösterna till 32 % och SD minskade till 38 %. SD fick nu mandatet endast mot FP ensamt, medan FP erövrade det i de andra alternativen. 1952 års val gav samma fördelning.

9. Färentuna hd, Botkyrka och Huddinge (i Svartlösa hd)

a, b, c, d, e, f

	1944				1948		
H	1 356	1 413	10,3		1 211	1 296	7,1
BF	888	896	6,5	SD	1 029	1 046	5,7
FP	1 661	1 696	12,4		4 755	4 918	26,8
SD	7 360	7 452	54,2		8 852	9 033	49,2
K	2 173	2 190	16,0	70,2	2 038	2 061	11,2
Ö	76	79	0,6		4	4	
S	13 514	13 726			17 889	18 358	
	27 360				32 663		

Färingsö, Ekerö, Botkyrka Huddinge

	1952			
	1 621	1 736	9,0	
	720	727	3,8	SD
	5 903	6 088	31,6	
	9 112	9 272	48,0	
	1 448	1 461	7,6	55,6
	—			
	18 804	19 284		
	35 887			

9. Huddinge, Botkyrka, Salem, Grödinge (i Svartlösa hd), Sorunda (i Sotholms hd)

g, h, m, n

	1944				1948		
H	1 569	1 635	12,0		1 466	1 569	8,6
BF	784	791	5,8	SD	895	910	5,0
FP	1 824	1 862	13,7		4 766	4 929	27,2
SD	6 999	7 086	52,2		8 572	8 748	48,2
K	2 120	2 137	15,7	67,9	1 975	1 997	11,0
Ö	79	82	0,6		5	5	
S	13 375	13 593			17 679	18 158	
	27 209				32 474		

Samma

	1952			
	1 838	1 969	10,2	
	652	659	3,4	SD
	5 800	5 982	31,0	
	9 088	9 248	47,8	
	1 449	1 462	7,6	55,4
	—			
	18 827	19 320		
	36 255			

9. 9 g — Sorunda

i, j, o, p

	1944				1948		
H	1 511	1 575	12,6		1 404	1 503	9,0
BF	402	405	3,2	SD	457	465	2,8
FP	1 695	1 731	13,8		4 519	4 674	27,9
SD	6 567	6 649	53,1		8 013	8 177	48,7
K	2 072	2 089	16,7	69,8	1 924	1 946	11,6
Ö	77	80	0,6		4	4	
S	12 324	12 529			16 321	16 769	
	24 780				29 878		

Samma

	1952			
	1 752	1 877	10,5	
	290	293	1,6	SD
	5 537	5 711	31,9	
	8 452	8 601	48,1	
	1 394	1 407	7,9	56,0
	—			
	17 425	17 889		
	33 155			

9. 9 g — Grödinge

k, l, q, r

1944				1948			1952				
H	1 430	1 490	11,6	1 322	1 415	8,2	1 678	1 797	9,7		
BF	622	627	4,9	734	746	4,3	527	532	2,9	SD	
FP	1 738	1 775	13,8	4 561	4 717	27,3	5 580	5 755	31,2		
SD	6 715	6 799	52,7	8 260	8 429	48,7	8 771	8 925	48,3		
K	2 101	2 118	16,4	1 960	1 982	11,5	1 437	1 450	7,9	60,2	56,2
Ö	72	75	0,6	3	3		—				
S	12 678	12 884		16 840	17 292		17 993	18 459			
	25 574			30 738			34 475				

Samma

Även nionde kretsen, som var en landsbygdkrets, hade en kärna av snabbt växande förortskommuner, Huddinge och Botkyrka, till vilka angränsande kommuner adderats. I a—f har Färentuna förts till kretsen, trots att detta härad inte påtagligt hörde samman med Huddinge och Botkyrka. Färentuna anslöt sig mera naturligt till kommuner norr om Mälaren, till vilka det ju också förts i de andra indelningarna. Då har alla tre eller två av kommunerna Salem, Grödinge och Sorunda förts till nionde kretsen.

Folkmängden ökade från 24 800—27 400 till 33 200—36 300.

Kretsens mandat tillföll hela tiden SD i alla alternativ. Partiets andel av rösterna sjönk från 52—54 % 1944 till 48—49 % 1948 och 48 % 1952. Andelen SD + K var 1944 68—70 %, 1948 59—60 % och 1952 55—56 %. FP var med 12—14 % 1944 obetydligt större än H och var då mindre än K. Partiets andel var 1948 27—28 % och 1952 31—32 %. FP var då kretsens andra parti.

10. Sotholms hd, Grödinge och Salem (i Svartlösa hd)
(Obs! 1948 tillkommer Nynäshamns stad)

Nynäshamn, Tyresö, Österhaninge, Västerhaninge, Dalarö, Osmo, Sorunda, Grödinge, Salem, Nämndö (i Djurö)

a, b, c, d, e, f

1944				1948			1952				
H	1 301	1 356	11,5	1 280	1 370	8,8	1 610	1 725	11,0		
BF	1 391	1 403	11,9	1 535	1 561	10,0	1 155	1 167	7,4	SD	
FP	1 534	1 566	13,2	3 794	3 924	25,1	4 261	4 395	27,9		
SD	6 195	6 272	53,0	7 505	7 659	49,0	7 589	7 723	49,1		
K	1 172	1 181	10,0	1 073	1 085	7,0	725	732	4,6	56,0	53,7
Ö	46	48	0,4	8	8	0,1	—				
S	11 639	11 826		15 195	15 607		15 340	15 742			
	25 151			28 397			30 262				

10. Sotholms hd (utom Sorunda), Boo, Gustavsberg och Ingarö
i Värmdö sg (1948 även Nynäshamn)

Nynäshamn, Osmo, Västerhaninge, Österhaninge, Dalarö, Tyresö, Boo, Gustavsberg, Nämndö (i Djurö)

g, k, m, q

1944				1948			1952				
H	1 138	1 186	9,8	1 026	1 098	6,6	1 354	1 450	8,5		
BF	796	803	6,6	892	907	5,5	626	632	3,7	SD	
FP	1 466	1 497	12,3	4 243	4 389	26,6	4 845	4 997	29,2		
SD	6 923	7 010	57,8	8 507	8 681	52,5	8 814	8 969	52,5		
K	1 573	1 586	13,1	1 441	1 457	8,8	1 032	1 041	6,1	61,3	58,6
Ö	50	52	0,4	4	4		—				
S	11 946	12 134		16 113	16 536		16 671	17 089			
	25 372			30 143			33 019				

10. 10 g + Värmdö (i Värmdö sg)

h, l, n, r

	1944			
H	1 265	1 318	10,0	
BF	852	859	6,6	SD
FP	1 634	1 668	12,7	
SD	7 453	7 546	57,6	
K	1 635	1 648	12,6	70,2
Ö	58	60	0,5	
S	12 897	13 099		
	27 934			

10 g + Värmdö

	1948			
H	1 166	1 248	7,0	
BF	968	984	5,5	SD
FP	4 694	4 855	27,2	
SD	9 044	9 229	51,8	
K	1 504	1 521	8,5	60,3
Ö	5	5		
S	17 381	17 842		
	32 663			

Samma

	1952			
H	1 161	1 244	7,8	
BF	979	989	6,2	SD
FP	4 203	4 335	27,2	
SD	8 310	8 456	53,2	
K	881	889	5,6	58,8
Ö	—			
S	15 534	15 913		
	30 529			

10. 10 g — Boo + Sorunda

	1944			
H	966	1 007	8,7	
BF	1 169	1 179	10,2	SD
FP	1 356	1 385	11,9	
SD	6 575	6 657	57,3	
K	1 331	1 342	11,6	68,9
Ö	34	35	0,3	
S	11 431	11 605		
	24 445			

	1948			
H	863	924	6,0	
BF	1 303	1 325	8,6	SD
FP	3 669	3 795	24,5	
SD	8 021	8 185	52,9	
K	1 217	1 231	8,0	60,9
Ö	5	5		
S	15 078	15 465		
	28 057			

10. 10 g + Sorunda (d. v. s. 10 i + Boo)

	1944			
H	1 196	1 246	9,4	
BF	1 178	1 188	9,0	SD
FP	1 595	1 629	12,3	
SD	7 355	7 447	56,5	
K	1 621	1 634	12,4	68,9
Ö	52	54	0,4	
S	12 997	13 198		
	27 801			

Samma

	1948			
H	1 088	1 164	6,5	
BF	1 330	1 352	7,5	SD
FP	4 490	4 644	25,9	
SD	9 066	9 252	51,7	
K	1 492	1 509	8,4	60,1
Ö	5	5		
S	17 471	17 926		
	32 739			

Tionde kretsen var en landsbygdskrets 1944 men 1948 och 1952, då Nynäshamn hade blivit stad, en blandad krets. Den omfattar resten av länets södra del utom Öknebo härad (Turinge, Järna, Östertälje) och Södertälje. I några indelningar fattas även Grödinge och Salem. I kretsen ingår således alltid Sotholms härad (utom i vissa fall Sorunda) med Nynäshamn. I a—f kommer därtill Grödinge och Salem, i g—r Gustavsberg och Ingarö och i vissa fall också Boo och Värmdö socken.

Kretsens folkmängd steg från 24 400—27 900 år 1944 till 28 100—32 700 år 1948 och 30 300—36 100 år 1952. Mandatet tillföll hela tiden SD, som fick mer än hälften av rösterna utom i a—f 1948 och 1952, där andelen blev 49 %. År 1944 var andelen där 53 %. Den var 56—58 % 1944, 52—53 % 1948 och 1952 i g—r. Andelen var SD + K var i a—f 63 %, 56 % och 54 % och i g—r 69—71 %, 60—61 % och 58—59 %. FP var 1944 med 12—13 % obetydligt större än H och BF med 9—11 % resp. 7—12. 1948 hade FP 25—27 %, 1952 27—30 %. BF hade sina högsta andelar i indelningarna a—f.

II. Södertälje, Öknebo hd

a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, m, n, o, p

1944			
H	2 205	2 298	16,3
BF	431	435	3,1
FP	1 545	1 578	11,2
SD	8 004	8 104	57,6
K	1 607	1 620	11,5
Ö	43	45	0,3
S	13 835	14 080	
	27 093		

1948			
	1 962	2 100	11,5
	583	593	3,3
	3 911	4 045	22,2
	9 961	10 165	55,7
	1 293	1 308	7,2
	13	13	0,1
	17 723	18 224	
	31 949		

Södertälje, Östertälje, Turinge, Järna

1952			
	2 411	2 583	13,8
	386	390	2,1
	4 513	4 655	24,9
	10 135	10 313	55,2
	749	756	4,0
	—	—	—
	18 194	18 697	
	35 192		

II. II a + Grödinge

k, l, q, r

1944			
H	2 344	2 443	16,5
BF	593	598	4,0
FP	1 631	1 665	11,3
SD	8 288	8 392	56,7
K	1 626	1 639	11,1
Ö	50	52	0,4
S	14 532	14 789	
	28 728		

1948			
	2 106	2 254	11,8
	744	756	4,0
	4 116	4 257	22,3
	10 273	10 484	54,9
	1 308	1 323	6,9
	15	15	0,1
	18 562	19 089	
	33 685		

Samma

1952			
	2 571	2 754	14,1
	511	516	2,6
	4 733	4 882	25,0
	10 452	10 636	54,4
	761	768	3,9
	—	—	—
	19 028	19 556	
	36 972		

Tabell V B: 2. Mandatfördelningen i Stockholm län (med Spånga-Hässelby) jämförd med röstfördelningen och mandatfördelningen vid proportionella system. Indelningarna a—f, g—r.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval							
			d'Hondt	jämk. uddatal	alt. m. SD utan K				alt. m. SD + K			
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
					a-f g-r	a-f g-r	a-f g-r	a-f g-r	a-f g-r	a-f g-r	a-f g-r	a-f g-r
1944	H	1,76	2	2	1	1 2 ¹	1 3 ²	1	1 ³	1	1 2	1
	BF	0,88	1	1			2 1				2	
	FP	1,60	1	2								
	SD	5,36	6	5	10 11	10 9 ¹	8 7 ²	10	10 ³ 11	10	8 9	10
	K	1,33	1	1								
	Ö	0,07										
	S	11,00	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11
1948	H	1,34	1	1								
	BF	0,77	1	1			1 1				1 1	
	FP	3,05	4	3	1	2 3	5 4	2 ⁴	1	1 3	2 4	1 2
	SD	4,95	5	6	10	9 8	5 6	9 ⁴	10 11	10 8	8 6	10 9
	K	0,88	1	1								
	Ö	0,01										
	S	11,00	12	12	11	11	11	11	11	11	11	11
1952	H	1,68	2	2	1	1	1 1	1	1	1	1 1	1
	BF	0,56					1 1				1 1	
	FP	3,29	4	4		1	4 ⁵ 4	5 6	3 3	1 3	3 4	1 2
	SD	4,91	6	6	10 10	6 ⁵ 7	4 4	7 8	10 10	9 8	6 6	9 9
	K	0,56										
	Ö											
	S	11,00	12	12	11	11	11	11	11	11	11	11

Anm.: Jfr anm t. tab. V A:19.

¹ i och o: H 1, SD 10² i och o: H 2, SD 8³ a och d: H 0, SD 11⁴ a och d: FP 1, SD 10⁵ a och d: FP 3, SD 7

Elfte och sista kretsen bestod av Öknebo härad och Södertälje, vartill i vissa indelningar har lagts Grödinge. Den var således en blandad krets. Folkmängden ökade från 27 100—28 700 år 1944 till 31 900—33 700 år 1948 och 35 200—37 000 år 1952. Mandatet gick hela tiden till SD, som ännu 1952 hade ungefär 55 % av rösterna, vilket endast var obetydligt mindre än partiets andel 1944 (omkring 57 %). Näst största partiet var 1944 H med 16 %, 1948 och 1952 FP med 22 % resp. 25 %. Minsta marginal 1952 var 2 484 röster.

Resultaten sammanfattas i tabellerna V B: 2—4.

Tabell V B: 3. Ändringar i mandatfördelningen i Stockholms län, indelningarna a—f, g—r.

Alternativ	Parti	1944—48				1948—52			
		SD utan K		SD + K		SD utan K		SD + K	
		a-f	g-r	a-f	g-r	a-f	g-r	a-f	g-r
Första	H	— 1		— 1 ¹		+ 1		+ 1	
	BF								
	FP	+ 1	+ 1	+ 1 ¹		— 1		— 1	+ 1
	SD		— 1		1				— 1
Andra	H	— 1	— 2 ²	— 1	— 1	+ 1		+ 1	
	BF								
	FP	+ 2	+ 3	+ 1	+ 3	+ 2 ³	+ 1		
	SD	— 1	— 1 ²		— 2	— 3 ³	— 1	— 1	
Tredje	H	— 1	— 3 ⁴	— 1	— 2	+ 1		+ 1	
	BF	— 1		— 1	+ 1				
	FP	+ 5	+ 4 ⁴	+ 2	+ 4		+ 2	+ 1	
	SD	— 3	— 1		— 3	— 1	— 2	— 2	
Fjärde	H	— 1	— 1	— 1	— 1	+ 1		+ 1	
	BF								
	FP	+ 2 ⁵	+ 2	+ 1	+ 2	+ 1 ⁶	+ 1		
	SD	— 1 ⁵	— 1		— 1	— 2 ⁶	— 1	— 1	

¹ a och b:
H 0, FP + 1, SD — 1

² i och o:
H — 1, SD — 2

³ i och o:
FP + 1, SD — 2

⁴ a och b:
H — 2, SD — 2

⁵ a och b:
FP + 1, SD 0

⁶ a och b:
FP + 2, SD — 3

År 1944 delade H och SD mandatet i alla alternativ utom det tredje, varvid H fick högst 2 mandat och ibland intet (i indelningarna g—r i alternativen med H ensam). I alternativen med H + BF + FP fick H mot SD utan K upp till 3 mandat. Där fick också BF ett eller två mandat, i alternativet med SD + K två eller intet mandat. SD blev klart överrepresenterade, FP och K, som inte fick något mandat, klart underrepresenterade. H och BF fick i vissa fall »för många» mandat, i andra fall »för få».

År 1948 förlorade H alla sina mandat. I stället delade FP och SD mandatet. I alternativen med H + BF + FP fick också BF ett mandat i alla indelningar. BF förlorade alltså ett mandat i några indelningar och vann ett mandat i andra indelningar i detta alternativ. När FP ensamt ställdes mot

Tabell V B: 4. Kretsarnas fördelning efter folkmängd i Stockholms län.

Valår	Folk- mängd (i tusental)	Indelning																	
		a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o	p	q	r
1944	24—....	2	2	2	2	2	2	1		2	1	2	1	2	1	3	2	3	2
	26—....	7	7	6	7	7	6	8	10	6	8	6	8	6	8	4	6	4	6
	28—....	1	1	2	1	1	2	2	1	3	2	3	2	2	1	3	2	3	2
	30—....	1	1	1	1	1	1							1	1	1	1	1	1
	32—....																		
	34—....																		
	36—....																		
	38—....																		
	40—....																		
	Summa	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	
1948	24—....																		
	26—....	2	1	1	2	1	1	1	2	1	1	1	2	1	2	1	1	1	2
	28—....	2	2	3	2	2	3	2	1	4	3	2	1	2	1	4	3	2	1
	30—....	2	3	2	2	3	2	3	2	2	2	3	2	3	2	2	2	3	2
	32—....	2	3	3	3	4	4	3	4	2	3	3	4	3	4	2	3	3	4
	34—....	1	1	1				1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	36—....	2	1	1	1			1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	38—....				1	1	1				1					1			
	40—....																		
	Summa	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	
1952	24—....	1	1		1	1			1				1		1				1
	26—....	1		1	1		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	28—....		1	1		1	1	1		1	1	1		1		1	1	1	1
	30—....	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	2	1	1	1
	32—....	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		1		1	1	1	1
	34—....	3	3	3	3	3	3	2	3	2	2	2	3	3	4	3	3	3	4
	36—....	1	1	1	1	1	1	2	2	1	2	2	2	2	2	1	2	2	2
	38—....	1	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2						
	40—....	1	1	1	1	1	1							1	1	1	1	1	1
	42—....	1			1			1	1		1	1	1	1	1		1	1	1
44—....																			
46—....									1						1				
	Summa	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	

SD + K, tog SD fortfarande alla mandat eller alla mandat utom ett. När FP ställdes mot SD, fick FP ett mandat. I alternativen med H + FP mot SD med BF erövrade FP ett eller två mandat, och mot SD utan BF tog partiet två eller tre mandat. När H + BF + FP ställdes mot SD, tog FP fyra eller fem mandat. I senare fallet fick alltså FP och SD lika många mandat. SD var fortfarande klart överrepresenterade utom i alternativet med H + BF + FP mot SD utan K, där partiet fick ungefär vad som motsvarade röstandelen och vad som erhöles i de proportionella systemen. FP:s mandatsiffror växlade från klar under- till klar överrepresentation. H och K blev alltid, BF oftast underrepresenterade.

År 1952 medförde inte lika stora förändringar. H återtog i första gruppens indelningar (a—f) ett mandat. FP:s vinst var högst två, ibland intet mandat. I några fall kunde partiet inte kompensera förlusten av det mandat som H tog, så att FP i länet förlorade ett mandat. SD:s mandatföränd-

ringar i alternativen med SD + K blev att partiet förlorade två mandat i tredje alternativet och ett mandat mot FP ensamt i de indelningar, där FP förut var orepresenterat. Största antalet SD-mandat blev nu alltså 10. I alternativen med SD utan K förlorade SD 0—3 mandat. I alternativet med H + BF + FP mot SD fick SD nu endast fyra mandat och FP fem eller sex, så att FP i alla indelningar fick flera mandat än SD, vilkas representation här snarast blev i underkant jämfört med röstandel och de proportionella systemens mandatförening. I övriga fall blev SD fortfarande överrepresenterade. H blev underrepresenterat, liksom oftast BF, medan FP:s mandat även denna gång varierade från under- till överrepresentation.

Endast SD nådde absolut majoritet i någon krets. De hade 1944 minst 50 % av rösterna i 6 kretsar i a—f och i 5 kretsar i g—r, 1948 och 1952 i 2 kretsar i a—f och i 3 kretsar i g—r.

Folkmängdsökningen i länet var fördelad på förortskretsarna och de två södra kretsarna, dvs. på 7 eller 8 av 11 kretsar. Spridningen i folkmängd ökade klart — som framgår av tabell V B: 4 från 1944 och var 1952 avsevärd utan att någon krets kunde eller behövde delas.

Mandatfördelningen 1952 liknar i hög grad 1952 års fördelning i huvudundersökningen.

Variationerna mellan indelningarna i fråga om mandattilldelningen var på det hela taget små. Största skillnaden för något parti i ett alternativ var 3 mandat. Tre alternativ 1944 och ett 1948 gav samma fördelning i alla indelningar. Grupperna a—f och g—r gav i övriga fall olika resultat. Variationen inom grupperna blev obetydlig. I första gruppen resulterade två indelningar i 3 fall av 24 i en avvikelse på ett mandat från de andra fyra, och i andra gruppen medförde två indelningar i 2 fall en lika liten skillnad. Då variationerna blev så små blev spridningsskillnaderna mellan de sex mera olika indelningarna och samtliga 18 indelningar likaledes obetydliga. Jämförelsen mellan de båda serierna indelningar ledde sålunda inte till något. Indelningarna a—f gav H större tilldelning än g—r i första alternativet 1944 och i alla alternativ 1952 men färre mandat i andra alternativet, SD utan K, och i tredje alternativet 1944. BF fick i två fall flera mandat i a—f. Dessa indelningar var i stort sett oförmånligare än de andra för FP. Endast i två fall gick skillnaden i mandat åt andra hållet. För SD blev indelningarna likvärdiga. I 7 fall gav den ena gruppen flera mandat, i lika många fall den andra gruppen och i 10 fall blev det ingen skillnad. Skillnaderna mellan indelningarna i röstandelarnas spridning var på det hela taget ganska små. H hade dock något större och SD + K något mindre spridning i a-indelningarna än i g-indelningarna.

C. Uppsala län

Länet hade 5 kretsar, som konstruerades i 4 indelningar. Alla indelningar var variationer på samma grundindelning. Första kretsen omfattar södra delen av länet. Kretsen innehåller alltid allt område till och med Lagunda och

Håbo härad och Gryta i Hagunda. Sedan tillkommer i ett par indelningar Uppsala-Näs i Ulleråkers härad och en del av Hagunda härad, vilka områden tillsammans numera utgör Södra Hagunda kommun. Andra och tredje kretsen var Uppsala och, oftast, angränsande delar av landsbygden. Uppsala var för stor att vara en enda valkrets. Staden delades så att Fjärdingen och ett valdistrikt i Svartbäcken kom i andra kretsen och resten av Svartbäcken och hela Kungsängen i tredje kretsen. Staden räckte inte ensam till två kretsar. Några av stadens grannkommuner fick därför ingå i andra kretsen. Tredje kretsen förekom i endast en version. Femte kretsen var norra delen av länet, dvs. Örbyhus härad (eventuellt utan Vendel) och Hållnäs, Österlövsta och Tegelsmora i Olands härad. Resten, dvs. mellersta delen av länets landsbygd, utgjorde fjärde kretsen. Den blev i vissa indelningar ganska splittrad, fast givetvis sammanhängande. Dess olika delar låg då grupperade kring Uppsala.

Tredje kretsen var en stadskrets, första och andra kretsarna var blandade, fjärde och femte landsbygdskretsar. Samtliga indelningar — benämnda a—d — hade samma tredje krets.

Indelningarna a och b, c och d hade dessutom parvis två andra gemensamma kretsar, a och c en gemensam krets. Folkmängden per krets var 1944 28 132, varför det tillåtna befolkningsintervallet blev 25 132—31 132. Utanför detta föll femte kretsen i a- och b-indelningarna, där den fick 103 invånare för mycket.

Röstfördelningen i länet framgår av tabell V C: 1.

Tabell V C: 1. Röstfördelningen i Uppsala län.

Valår	Parti							Antal godkända röster
	H	BF	FP	SD	K	Ö	SD + K	
1944	13,4	16,0	15,5	49,4	5,5	0,2	54,9	64 406
1948	10,8	13,8	23,0	49,2	3,2	—	52,4	84 614
1952	13,7	12,7	23,3	48,3	2,0	—	50,3	82 328

I länet 1944 var BF, FP och SD något starkare, H något svagare och K avsevärt svagare än i hela landet. SD + K med 55 % var 2 % svagare. År 1948 blev ändringarna mindre än i hela landet med undantag för BF:s minskning, som blev 2 % mot drygt 1 % i hela landet. FP gick dock fram med över 7 % till 23 % även i detta län. Andelen SD + K minskade endast något mer än 2 % till drygt 52 % dvs. till hela landets nivå. Minskningen föll nästan helt på K. Att den blev så liten var då resultatet dels av att SD:s andel förblev nästan oförändrad, dels av att K, som ju annars stod för en betydande tillbakagång, i länet var så svaga att deras minskning inte räckte till så många procent av totala antalet röster. År 1952 ökade H med 3 % till nästan 14 % och minskade SD med 1 %. I övrigt var ändringarna obetydliga eller åtminstone mindre än i hela landet. Andelen SD + K stannade efter ny sänkning med drygt 2 % strax ovanför 50 %, dvs fortfarande nära värdet för hela landet.

Resultaten krets för krets

1. Enköping, Bro hd, Håbo hd, Trögds hd, Åsunda hd, Lagunda hd, Gryta (i Hagunda hd)

Enköping, S. o. N. Trögd, Upplands-Bro, Håbo, Lagunda, Åsunda

a, b	1944			1948			1952				
H	1 651	1 766	14,2	1 733	1 876	11,9	SD SD	2 159	2 346	15,4	SD SD
BF	2 765	2 792	23,5	3 168	3 195	20,3	SD SD	2 803	2 824	18,6	SD SD
FP	1 311	1 345	10,8	2 946	3 089	19,6	BF BF	2 788	2 905	19,1	FP ¹ FP ¹
SD	6 064	6 151	49,6	7 200	7 347	46,7	SD SD	6 864	6 976	46,0	SD SD
K	315	319	2,6	232	235	1,5	48,2	135	136	0,9	46,9
Ö	29	31	0,3	—	—	—	—	—	—	—	—
S	12 135	12 404		15 279	15 742			14 749	15 187		
	28 131			29 246				29 933			¹ 81 r före BF

1. 1 a + Balingsta, Västeråker, Dalby, Ramsta, Hagby (i Hagunda hd), Uppsala-Näs (i Ulleråkers hd)

1 a + S. Hagunda

c, d	1944			1948			1952					
H	1 798	1 924	14,5	SD SD	1 845	1 998	11,9	SD SD	2 324	2 525	15,7	SD SD
BF	3 085	3 116	23,5	SD SD	3 536	3 566	21,3	SD SD	3 128	3 151	19,6	SD SD
FP	1 389	1 426	10,7	BF ¹ SD	3 117	3 268	19,5	BF BF	2 935	3 058	19,0	BF ² BF ²
SD	6 361	6 452	48,6	SD SD	7 520	7 673	45,8	SD SD	7 108	7 224	44,8	SD SD
K	330	334	2,5	51,1	240	244	1,5	47,3	137	138	0,9	45,7
Ö	29	31	0,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
S	12 992	13 283			16 258	16 749			15 632	16 096		
	30 156		¹ 14 r		31 186				31 780			² 93 r före FP

År 1944 hade SD inte fullt 50 % av rösterna och tog mandatet, utom när H + BF + FP stod mot SD ensamma i de indelningar där kretsen också omfattar Södra Hagunda kommun. Med 14 röster gick då mandatet till BF, som var störst inom den borgerliga kombinationen med 23 % av rösterna. År 1948 hade SD:s andel minskat till omkring 46 %, men SD tog fortfarande mandatet, utom när de tre borgerliga partierna kombinerades. Inom kombinationen var BF ännu störst trots minskning till något över 20 %, och trots att FP ökat från 11 % till nästan 20 %. Även 1952 tog SD mandatet, utom när H + BF + FP räknades tillsammans. Inom kombinationen var nu BF och FP i det närmaste jämnstarka, med omkring 19 %. BF vann över FP i 2 indelningar med 93 röster, medan FP vann över BF i de två återstående indelningarna med 81 röster. Kretsens folkmängd ökade från 28 100—30 200 till 29 900—31 800.

2. Del av Uppsala: Fjärdingen, Svartbäcken C; Bondkyrka (i Ulleråkers hd), Vaksala hd (utom Gamla Uppsala); 1948 ingår Bondkyrka i Fjärdingen

Del av Uppsala: Fjärdingen, Svartbäcken C, Kungsängen H; Vaksala (utom Funbo)

a, c	1944			1948			1952					
H	3 105	3 322	27,6	SD SD	3 460	3 747	20,9	SD SD	4 106	4 462	25,5	SD SD
BF	528	533	4,4	H H	634	639	3,6	FP FP	562	566	3,2	FP FP
FP	2 450	2 514	20,9	H H	5 137	5 386	30,1	FP FP	5 052	5 264	30,1	FP FP
SD	4 826	4 895	40,6	H SD	7 270	7 418	41,5	FP FP	6 682	6 791	38,8	FP FP
K	729	739	6,1	46,7	696	706	3,9	45,4	410	413	2,4	41,2
Ö	42	46	0,4	—	—	—	—	—	1	1	—	—
S	11 680	12 049			17 197	17 896			16 813	17 497		
	approx 25 576				approx 31 937				approx 33 783			

2. 2 a + (Balingsta, Västeråker, Dalby, Ramsta och Hagby i Hagunda hd; Uppsala-Näs och Läby i Ulleåkers hd)										2 a + S. Hagunda + Läby (i N. Hagunda)				
1944					1948					1952				
H	3 255	3 482	26,8	SD SD	3 579	3 876	20,4	SD SD	4 277	4 648	25,1	SD SD	SD	SD
BF	878	887	6,8	H H	1 045	1 054	5,5	FP FP	922	929	5,0	FP FP	FP	FP
FP	2 533	2 600	20,0	H H	5 324	5 582	29,4	FP FP	5 217	5 436	29,4	FP FP	FP	FP
SD	5 151	5 225	40,2	SD ¹ SD	7 617	7 772	40,9	FP SD ²	6 956	7 069	38,2	FP FP	FP	FP
K	746	756	5,8	46,0	705	716	3,8	44,7	413	416	2,3	40,5		
Ö	42	46	0,4		—				1	1				
S	12 605	12 996			18 270	19 000			17 786	18 499				
approx 27 761				¹ 30 r approx 34 035				² 84 r approx 35 785						

2. 2 a + Funbo (i Rasbo hd)										2 a + Funbo (i Vaksala)				
1944					1948					1952				
H	3 140	3 359	26,9	SD SD	3 487	3 776	20,6	SD SD	4 143	4 502	25,1	SD SD	SD	SD
BF	617	623	5,0	H H ¹	736	742	4,0	FP FP	658	663	3,7	FP FP	FP	FP
FP	2 524	2 590	20,8	H H	5 246	5 500	29,9	FP FP	5 131	5 346	29,8	FP FP	FP	FP
SD	5 035	5 107	40,9	H SD	7 481	7 634	41,6	FP FP	6 888	7 000	39,1	FP FP	FP	FP
K	734	744	6,0	46,9	701	712	3,9	45,5	411	414	2,3	41,4		
Ö	42	46	0,4		—				1	1				
S	12 092	12 469			17 651	18 364			17 232	17 926				
approx 26 553				¹ 98 r approx 32 817				approx 34 645						

År 1944 gick mandatet till SD, om varje varti räknades för sig, och till H, om H + FP samverkade mot SD utan BF. Om H + FP däremot ställdes mot BF + SD vann antingen H eller SD. När många landskommuner var med i kretsen, fick BF 7 % av rösterna och förde över mandatet till SD. SD hade drygt 40 % av rösterna och H ungefär 27 %. År 1948 hade SD ökat något till 41 % och tog fortfarande mandatet, när varje parti räknades för sig. Endast i de mest landsbygdsbetonade indelningarna lyckades BF + SD + K ta mandatet, i övrigt gick det till H + FP, där nu FP var det större partiet med ungefär 30 % mot ungefär 20 % för H. År 1952 hade H ökat till 25 %, medan FP:s andel var oförändrad. Även SD:s andel var i det närmaste oförändrad och partiet tog mandatet endast när varje parti togs för sig. I övrigt gick mandatet till FP, även om BF och K kombinerades med SD. Folkmängden ökade från 25 600—27 800 till 33 800—35 800.

3. Del av Uppsala: Svartbäcken utom distr. C, Kungsängen; G. Uppsala										Del av Uppsala: Svartbäcken utom distr. C, Kungsängen utom distr. H				
1944					1948					1952				
H	1 732	1 853	15,5		1 625	1 760	10,2		2 210	2 402	13,7			
BF	169	171	1,4	SD	230	232	1,3	SD	203	205	1,2	SD		
FP	2 115	2 171	18,2		4 585	4 807	27,9		4 925	5 131	29,2			
SD	6 528	6 621	55,5		9 427	9 619	55,8		9 151	9 300	53,0			
K	1 066	1 080	9,1	64,6	808	820	4,8	60,6	504	507	2,9	55,9		
Ö	33	36	0,3		—				—					
S	11 643	11 932			16 675	17 238			16 993	17 545				
approx 26 326				approx 29 658				approx 32 967						

I tredje kretsen med resten av Uppsala var SD starka med mer än 50 % av rösterna. Andelen steg något 1948 men sjönk 1952 till ungefär 2 % under 1944 års värde. Mandatet tillföll givetvis hela tiden SD. Minsta marginal var 1 562. Kretsens folk mängd låg 1944 vid 26 300 men hade 1952 stigit till 33 000.

4. Hagunda hd (utom Gryta), Ulleråkers hd (utom Bondkyrka), Bälinge hd, Norunda hd, Rasbo hd, Olands hd (utom Österlövsta, Hällnäs, Tegelsmora)

a	1944			1948		
H	975	1 043	8,0 SD SD	909	984	6,4 SD SD
BF	4 234	4 276	33,0 SD SD	4 755	4 796	31,3 SD SD
FP	1 698	1 743	13,5 BF BF	2 693	2 823	18,4 BF BF
SD	5 069	5 141	39,6 SD SD	6 055	6 179	40,3 SD SD
K	739	749	5,8 45,4	548	556	3,6 43,9
Ö	6	7	0,1	—	—	—
S	12 721	12 959		14 960	15 338	
	29 394			28 054		

S. o. N. Hagunda, Bälinge, Björklinge, Vattholma, Danne-mora, Oland, Rasbo, Funbo (i Vaksala)

	1952		
	1 124	1 221	8,5 SD SD
	4 291	4 323	30,3 SD SD
	2 506	2 611	18,3 BF BF
	5 653	5 745	40,2 SD SD
	386	388	2,7 42,9
	—	—	—
	13 960	14 288	
	27 785		

4. 4 a — [Balingsta, Västeråker, Dalby, Ramsta, Hagby (i Hagunda hd), Uppsala-Näs, Läby (i Ulleråkers hd)]

b	1944			1948		
H	825	883	7,4 SD SD	790	855	6,0 SD SD
BF	3 884	3 922	32,6 SD SD	4 344	4 381	30,8 SD SD
FP	1 615	1 657	13,8 BF BF	2 506	2 627	18,5 BF BF
SD	4 744	4 812	40,0 SD SD	5 708	5 824	40,9 SD SD
K	722	732	6,1 46,1	539	547	3,8 44,7
Ö	6	7	0,1	—	—	—
S	11 796	12 013		13 887	14 234	
	27 209			25 956		

4 a — S. Hagunda—Läby (i N. Hagunda)

	1952		
	953	1 036	7,8 SD SD
	3 931	3 960	29,8 SD SD
	2 341	2 439	18,4 BF BF
	5 379	5 467	41,1 SD SD
	383	385	2,9 44,0
	—	—	—
	12 987	13 287	
	25 783		

4. 4 b + Läby + Vendel

c	1944			1948		
H	902	965	7,3 SD SD	876	949	6,1 SD SD
BF	4 170	4 211	32,1 SD SD	4 696	4 736	30,4 SD SD
FP	1 900	1 950	14,8 BF BF	2 841	2 979	19,1 BF BF
SD	5 186	5 260	40,0 SD SD	6 235	6 362	40,8 SD SD
K	741	751	5,7 45,7	547	555	3,6 44,4
Ö	8	9	0,1	—	—	—
S	12 907	13 146		15 195	15 581	
	29 961			28 509		

4 b + Läby (i N. Hagunda) + Vendel (utom Tegelsmora)

	1952		
	1 074	1 167	8,0 SD SD
	4 249	4 280	29,4 SD SD
	2 638	2 749	18,8 BF BF
	5 900	5 996	41,1 SD SD
	390	392	2,7 43,8
	—	—	—
	14 251	14 584	
	28 297		

4. 4 c — Funbo

d	1944			1948		
H	867	928	7,3 SD SD	849	919	6,1 SD SD
BF	4 081	4 121	32,4 SD SD	4 594	4 634	30,7 SD SD
FP	1 826	1 874	14,7 BF BF	2 732	2 864	18,9 BF BF
SD	4 977	5 048	39,6 SD SD	6 024	6 147	40,7 SD SD
K	736	746	5,9 45,5	542	550	3,6 44,3
Ö	8	9	0,1	—	—	—
S	12 495	12 726		14 741	15 114	
	28 984			27 629		

4 c — Funbo (i Vaksala)

	1952		
	1 037	1 127	8,0 SD SD
	4 153	4 184	29,6 SD SD
	2 559	2 666	18,8 BF BF
	5 694	5 787	40,8 SD SD
	389	391	2,8 43,6
	—	—	—
	13 832	14 155	
	27 435		

Alla fyra indelningarna skiljer sig i fråga om fjärde kretsen även om skillnaden mellan t. ex. indelningarna c och d är mycket liten. Kretsens folkmängd var sjunkande. År 1944 var den 27 200—30 000, och 1952 var den 25 800—28 300. Valresultatet blev hela tiden och i alla indelningar det-samma. Mandatet gick till SD utom när H + BF + FP räknades som ett parti. Då fick BF mandatet. Andelen SD var 1944 40 % och ökade sedan något i båda de senare valen. BF:s andel var 1944 32—33 % och 1952 ungefär 30 %. Andelen H var hela tiden under 9 %. FP som var obetydligt starkare 1948 än 1952, hade båda åren 18—19 % av rösterna efter att 1944 ha haft ungefär 14 %.

5. Örbyhus hd, Österlövsta, Hällnäs, Tegelsmora (i Olands hd)

Älvkarleby, Västland, Söderfors, Tierps köping, Tierp, Vendel, Hällnäs, Österlövsta

a, b	1944				1948				1952			
H	601	643	4,3		678	734	4,0		789	857	4,8	
BF	2 527	2 552	16,9	SD	2 805	2 829	15,4	SD	2 539	2 558	14,4	SD
FP	2 133	2 189	14,5		3 182	3 336	18,1		3 107	3 237	18,2	
SD	8 855	8 982	59,6		10 881	11 103	60,3		10 777	10 953	61,5	
K	678	687	4,6	64,2	391	397	2,2	62,5	204	205	1,1	62,6
Ö	8	9	0,1		—	—	—		—	—	—	
S	14 802	15 062			17 937	18 399			17 416	17 810		
	31 235				30 898				31 354			

5. 5 a — Vendel (i Örbyhus hd)

5 a — Vendel (utom Tegelsmora)

c, d	1944				1948				1952			
H	527	564	4,0		599	649	3,8		674	732	4,4	
BF	2 271	2 293	16,4	SD	2 496	2 517	14,7	SD	2 256	2 273	13,7	SD
FP	1 853	1 902	13,6		2 863	3 002	17,5		2 828	2 946	17,7	
SD	8 441	8 562	61,1		10 381	10 593	61,7		10 286	10 455	63,0	
K	661	670	4,8	65,9	384	390	2,3	64,0	198	199	1,2	64,2
Ö	6	7	0,1		—	—	—		—	—	—	
S	13 759	13 998			16 723	17 151			16 242	16 605		
	28 643				28 503				28 995			

Tabell V C: 2. Mandatfördelningen vid majoritetsval i Uppsala län jämförd med röstfördelningen och mandatfördelningen vid proportionella system.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval i enmanskretsar								
			d'Hondt	jämk.uddatal	alt. m. SD utan K				alt. m. SD + K				
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	
1944	H	0,67						ab cd	acd b				
	BF	0,80	1	1		1	1 1	1		1	1		
	FP	0,77	1	1			1 2						
	SD	2,47	3	3	5	4	3 2	4 5	5	4	3	5	
	K	0,28											
	Ö	0,01											
1948	S	5,00	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	acd b
	H	0,54											
	BF	0,69	1	1			2				2		
	FP	1,15	1	1		1	1	1		1	1	1	
	SD	2,46	3	3	5	4	2	4	5	4	2	4 5	
	K	0,16											
1952	Ö	0,01											
	S	5,00	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	
	H	0,69	1	1			ab cd				ab cd		
	BF	0,64											
	FP	1,16	1	1		1	2 1	1		1	2 1	1	
	SD	2,41	3	3	5	4	2 2	4	5	4	2 2	4	

Anm.: Jfr anm. t. tab. V:A: 19 beträffande mandatfördelningen enligt d'Hondts regel.

Tabell V C: 3. Förändringar i mandatfördelningen i Uppsala län.

Alternativ	Parti	1944-48								1948-52							
		SD utan K				SD + K				SD utan K				SD + K			
		a	b	c	d	a	b	c	d	a	b	c	d	a	b	c	d
Första	H																
	BF																
	FP																
	SD																
Andra	H	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1								
	BF																
	FP	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1								
	SD																
Tredje	H	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1								
	BF	+1	+1			+1	+1	+1	+1	-1	-1			-1	-1		
	FP	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1			+1	+1		
	SD	-1	-1			-1	-1	-1	-1								
Fjärde	H	-1		-1	-1												
	BF																
	FP	+1	+1	+1	+1	+1		+1	+1							+1	
	SD		-1			-1		-1	-1							+1	

Tabell V C: 4. Kretsarnas fördelning efter folkmängd i Uppsala län.

Folkmängd (i tusental)	1944				1945				1952			
	a	b	c	d	a	b	c	d	a	b	c	d
20—.....												
22—.....												
24—.....	1		1		1				1			
26—.....	1	3	1	2				1	1			1
28—.....	2	1	2	2	3	2	3	2	1	1	2	1
30—.....	1	1	1	1	2	1	2	1	1	1	1	1
32—.....								1	2	1	2	1
34—.....					1					1		1
36—.....												
38—.....												
Summa	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5

I femte kretsen slutligen, vars folkmängd under perioden ökade obetydligt från 28 600 eller 31 200 till 29 000 eller 31 400, var SD mycket starka. Partiets andel var 1944 omkring 60 %. Den ökade något 1948 och 1952. År 1952 var andelen K 1 %. I tätorterna gick SD:s andel i flera fall upp till eller över 80 %. Mandatet gick naturligtvis till SD.

Resultaten för Uppsala län framgår av tabellerna V C: 2-4.

År 1944 tog SD alla fem mandat, när varje parti räknades för sig. I andra alternativet och i vissa fall även i fjärde fick H ett mandat. I tredje alternativet fick H ett, BF ett eller två och SD två eller tre mandat. När

SD + K ställdes mot H + BF + FP, blev fördelningen alltid ett mandat till H, ett till BF och tre till SD. SD tog fem mandat även 1948 i första alternativet, i en indelning även i fjärde alternativet med SD + K. H förlorade sitt mandat till FP, och BF fick två mandat i alla indelningar i tredje alternativet. År 1952 skedde inga förändringar, utom att BF i tredje alternativet i två indelningar förlorade ett mandat till FP, och att FP fick ett mandat överallt i fjärde alternativet. FP erövrade alltså i några fall där ett mandat från SD. Skillnaden mellan mandatfördelningen å ena sidan, röstfördelningen och de proportionella systemens fördelning å den andra varierade för de flesta partier och år mellan alternativ och indelningar. FP 1944 och H 1952 blev underrepresenterade.

Skillnader mellan resultaten vid SD och SD + K uppstod, trots K:s ringa andel i rösterna, i några indelningar i tredje alternativet 1944 och fjärde alternativet 1948.

I alla tre valen hade SD absolut majoritet i två av de fem kretsarna.

Folkmängdsfördelningen visar måttlig spridning även 1952.

Huvudundersökningens 230-indelning gav 1952 samma mandatfördelning som indelningarna a och b.

Mandatfördelningen i länet blev oftast densamma i alla indelningarna inom samma år och alternativ. Endast i alternativ 3 år 1944 (vid SD) och år 1952 och i alternativ 4 år 1944 och år 1948 (vid SD + K) varierade fördelningen med ett mandat. När skillnader förekom, hörde alltid indelning b till de fördelaktigare för SD. För FP gav a, för BF c och d och för H a, c och d bästa resultaten. Andra indelningar gav ibland bästa, ibland sämsta resultatet: b, c och d för FP, a för SD. Indelningarna gav i stort sett lika spridningar för röstandelarna.

D. Södermanlands län

I Södermanlands län med 7 mandat användes 6 indelningar a—f. Länet erbjöd ganska stora variationsmöjligheter. Indelningarna kunde göras så pass olika, att det kan vara motiverat att tala om olika »grundindelningar», vilka dock även de hade vissa gemensamma drag. Eskilstuna var för stort för en krets och för litet för två hela kretsar. Staden fick bilda två kretsar tillsammans med olika angränsande delar. Nyköping och trakten däromkring blev en krets, kommunerna längs Östersjökusten och i södra delen av länet fick bli en annan krets, kommunerna längs Mälarkusten och i norra delen av länet blev en tredje krets. Inne i länet grupperades två kretsar kring Katrineholm och Flen. Detta gäller för alla använda indelningar, som dock efter sin allmänna utformning kan ordnas i 4 grupper om 2, 2, 1 och 1 indelningar: a och b; c och d; e; f. Skillnaderna framträdde tydligast i andra, tredje och fjärde kretsarna, därefter i första och femte, medan de var utplånade i sjätte och sjunde kretsarna. Skillnader mellan grupperna kom i någon mån fram även i mandatfördelningen för länet. — Indelningarna a och b hade 5 av 7 kretsar gemensamma, indelningarna c och d likaledes 5 av 7. Kretsar i a-

indelningen återkom i andra indelningar: 3 i c, en i d och e. Av b-indelningens kretsar användes en i c och tre i d, av c-indelningens två i e och två i f, av d-indelningens en i e och två i f. En krets var gemensam för e och f. Folkmängden per krets var 27 989 år 1944. Det anvisade folkmängdsintervallet blev sålunda 24 989—30 989. Alla kretsar utom fjärde kretsen i e-indelningen inpassades inom intervallet. Kretsen utanför hade 207 invånare för mycket. Röstfördelningen framgår av tabell V D: 1.

Tabell V D: 1. Röstfördelningen i Södermanlands län.

Valår	Parti							Antal godkända röster
	H	BF	FP	SD	K	Ö	SD+K	
1944	11,0	13,4	15,3	56,0	4,3	—	60,3	101 301
1948	8,0	12,0	22,4	55,1	2,5	—	57,6	123 448
1952	9,5	10,7	23,2	55,0	1,6	—	56,6	120 426

I länet var SD 1944 med 56 % nästan 10 % starkare än i hela landet. FP med drygt 15 % var något över 2 % starkare än i hela landet, BF lika, och H (11 %) och K (4 %) 5 % resp. 6 % svagare. Andelen SD + K var 60 % eller 3 % större än i hela landet. Den sjönk 1948 endast mindre än 2 % till drygt ungefär 57 %, dvs. drygt 5 % över andelen för hela landet. SD minskade visserligen 1 % men K:s andel av totala antalet rösterna var liksom i förra länet så litet att deras i och för sig starka tillbakagång betydde en minskning på knappt 2 % av totala antalet röster. FP:s ökning var något mindre än i hela landet, så att FP fick ungefär samma andel av rösterna i länet som i hela landet. H med andelen 8 % var 5 % svagare än i hela landet, och BF hade fortfarande ungefär samma andel i länet som i hela landet, vilket också blev fallet efter 1952 års val. I övrigt blev då förändringarna endast obetydliga eller åtminstone mindre än i hela landet. FP ökade endast knappt 1 % och blev därigenom drygt 1 % svagare än i hela landet. SD var, liksom i hela landet, i det närmaste oförändrade, och K sjönk ytterligare 1 %, varigenom alltså andelen SD + K minskade 1 % mot 2 % i hela landet, så att andelen i länet efter 1952 års val var drygt 6 % större än i hela landet.

1. Nyköping; Nikolai, Tuna, Lunda, Kila, Bergshammar, Tuna-
berg (i Jönåkers hd)

a, b	1944				1948				1952			
H	1 750	1 843	13,8		1 480	1 600	8,9		1 862	2 016	11,1	
BF	1 068	1 080	8,1	SD	1 280	1 300	7,2	SD	1 095	1 107	6,1	SD
FP	1 785	1 827	13,7		3 566	3 709	20,6		3 674	3 797	20,8	
SD	7 705	7 834	58,9		10 714	10 918	60,5		10 859	11 041	60,5	
K	713	728	5,5	64,4	488	499	2,8	63,3	262	267	1,5	62,0
Ö	2	2			—				—			
S	13 023	13 314			17 528	18 026			17 752	18 228		
		27 627				30 819				33 094		

1. I a — (Kila, Lunda) + Helgona (i Rönö hd)

c, d, e, f

	1944			
H	1 675	1 764	14,6	
BF	832	842	7,0	SD
FP	1 631	1 669	13,8	
SD	6 989	7 106	58,8	
K	690	705	5,8	64,6
Ö	2	2		
S	11 819	12 088		
	25 181			

	1948			
	1 410	1 524	9,1	
	969	984	5,9	SD
	3 376	3 512	21,0	
	10 028	10 219	61,1	
	471	482	2,9	64,0
	—			
	16 254	16 721		
	28 722			

1 a — Kila, Lunda (i Jönåker) + Helgona (i Svärta)

	1952			
	1 795	1 943	11,3	
	831	840	4,9	SD
	3 505	3 623	21,2	
	10 293	10 466	61,1	
	248	253	1,5	62,6
	—			
	16 672	17 125		
	31 314			

Första kretsen består av Nyköping (och Oxelösund) med olika landskommuner kring staden. Den förekommer i två versioner, en i a och b och en i c—f. I den första går den helt västerut från Nyköping och Oxelösund och omfattar då södra delen av Jönåkers härad. I den andra har de mest avlägsna delarna (Kila och Lunda) bytts mot Helgona (i Rönö härad) intill Nyköping. Folkmängden ökade från 27 600 eller 25 200 år 1944 till 33 100 eller 31 300 år 1952.

Kretsens mandat gick hela tiden med stora marginaler till SD. Minsta marginal 1944 var 2 831 och 1952 4 060. Partiets andel av rösterna varierade mellan 59 och 61 %. Den var minst 1944 och lika stor 1948 och 1952. År 1944 var H och FP jämnstora med ca 14 %, sedan var FP näst största parti med 21 %. Andelen K sjönk från 6 % till drygt 1 %.

2. Trosa, Hölebo hd, Rönö hd, Daga hd (utom Gryt); Björkvik, Halla, Nykyrka, Bärbo, Stigtomta (i Jönåkers hd)

a, b	1944			
H	1 230	1 295	9,4	
BF	3 440	3 480	25,2	SD
FP	1 860	1 904	13,8	
SD	6 703	6 816	49,4	
K	293	299	2,2	51,6
Ö	—			
S	13 526	13 794		
	27 511			

	1948			
	1 083	1 171	7,6	SD SD
	3 774	3 832	24,7	SD SD
	2 777	2 889	18,6	BF BF
	7 271	7 409	47,8	SD SD
	202	207	1,3	49,1
	—			
	15 107	15 508		
	26 198			

Trosa, Hölebo, Vagnhärad, Tystberga, Gnesta, Daga (utom Gryt), Rönö, Svärta, Stigtomta, Björkvik

	1952			
	1 210	1 310	9,0	SD SD
	3 417	3 453	23,8	SD SD
	2 652	2 741	18,9	BF BF
	6 809	6 923	47,7	SD SD
	84	86	0,6	48,3
	—			
	14 172	14 513		
	26 309			

2. Trosa, Hölebo hd, Rönö hd (utom Helgona), Björkvik, Halla, Kila, Nykyrka, Bärbo, Stigtomta, Lunda (i Jönåkers hd), Bettna, Vrena, Husby-Oppunda (i Oppunda hd)

c, d, f	1944			
H	1 083	1 141	8,3	
BF	3 351	3 390	24,6	SD
FP	1 685	1 724	12,5	
SD	7 119	7 239	52,6	
K	265	271	2,0	54,6
Ö	—			
S	13 503	13 765		
	26 941			

	1948			
	941	1 017	6,7	
	3 693	3 750	24,8	SD
	2 507	2 608	17,3	
	7 419	7 560	50,0	
	174	178	1,2	51,2
	—			
	14 734	15 113		
	25 263			

Trosa, Hölebo, Vagnhärad, Tystberga, Rönö, Svärta (utom Helgona), Stigtomta, Björkvik, Kila och Lunda (i Jönåker), Bettna (utom Vadsbro, Forssa och Blacksta)

	1952			
	1 067	1 155	8,3	
	3 299	3 334	23,8	SD
	2 333	2 411	17,2	
	6 916	7 032	50,3	
	61	62	0,4	50,7
	—			
	13 676	13 994		
	24 919			

2. 2 e + Forssa och Årdala (i Villåttinge hd), Vadsbro och Blacksta (i Oppunda hd)

e	1944				1948			
H	1 177	1 240	8,2	1 024	1 107	6,8		
BF	3 784	3 828	25,5	4 104	4 167	25,5	SD	
FP	1 797	1 839	12,2	2 674	2 781	17,0		¹
SD	7 708	7 837	52,2	7 952	8 103	49,6		
K	282	288	1,9	178	182	1,1	50,7	
Ö	—	—	—	—	—	—	—	
S	14 748	15 032		15 932	16 340			
	29 332			27 412				

2 e + Vadsbro, Blacksta, Forssa (i Bettna), Årdala (i Sparreholm)

1952					
	1 161	1 257	8,3	SD	SD
	3 679	3 718	24,6	SD	SD
	2 496	2 580	17,0	BF ²	SD ³
	7 403	7 527	49,7	SD	SD
	64	65	0,4	50,1	
	14 803	15 147			
	26 867				

² 28 r³ 37 r¹ 48 r

Andra kretsen omfattar de kommuner i södra och sydöstra delen av länet vilka inte redan medtagits i första kretsen. Ätminstone de flesta av andra kretsens kommuner grupperar sig kring Nyköping eller kan tämligen snabbt nås från den staden. I kretsen ingår Hölebo härad med Trosa. Rönö härad och återstoden av Jönåkers härad. I några indelningar tillkommer olika kommuner i Oppunda och Villåttinge samt hela Daga utom Gryt. Folkmängden sjönk från 26 900—29 300 år 1944 till 24 900—26 900 år 1952.

Valresultatet blev något annorlunda i indelningarna a och b än i de andra. I a och b fick SD 1944 inte fullt hälften av rösterna, men i de andra indelningarna fick partiet 3 % mer av rösterna, vilket höjde andelen till över 52 %. Näst största parti i alla indelningarna var BF med 25 % av rösterna. Förskjutningarna i de följande valen blev mycket små. SD och H minskade resp. varierade med 2 % av rösterna och FP ökade 5 %. I a och b var detta dock tillräckligt för att H + BF + FP skulle erövra mandatet mot SD + K. Mandatet gick då till BF. I e-indelningen blev SD:s marginal mot kombinationen av tre borgerliga partier endast 48 röster. År 1952 minskade BF 1 % och blev SD ungefär oförändrade. SD + K minskade mindre än 1 % av rösterna, men H + BF + FP lyckades dock därigenom med 28 rösters marginal erövra mandatet mot SD ensamma i e-indelningen. Där blev vidare marginalen för SD + K mot de tre borgerliga partierna 37 röster.

3. Villåttinge hd, Sköldinge, Lerbo, Vadsbro, Blacksta, Bettna, Vrena, Husby-Oppunda, Floda (i Oppunda hd), Gryt (i Daga hd)

a, b	1944				1948			
H	1 349	1 421	9,5	1 244	1 345	8,1		
BF	2 974	3 008	20,2	3 062	3 109	18,6	SD	
FP	2 154	2 204	14,8	3 269	3 400	20,3		
SD	7 534	7 661	51,4	8 231	8 387	50,2		
K	595	608	4,1	457	467	2,8	53,0	
Ö	—	—	—	—	—	—	—	
S	14 606	14 902		16 263	16 708			
	27 936			27 593				

Flen, Mellösa, Malmköping, Sparreholm, Bettna, Sköldinge, Floda, Gryt (i Daga)

1952					
	1 577	1 707	10,7		
	2 735	2 764	17,3	SD	
	3 056	3 159	19,8		
	7 989	8 123	51,0		
	181	185	1,2	52,2	
	15 538	15 938			
	28 071				

**3. Daga hd, Villättinge hd, Sköldinge, Lerbo, Vadsbro, Blacksta
(i Öppunda hd)**

c, d	1944				1948			
H	1 474	1 552	10,5	1 362	1 472	8,7		
BF	2 887	2 920	19,9	3 026	3 072	18,2	SD	
FP	2 228	2 280	15,5	3 405	3 542	21,0		
SD	7 188	7 309	49,7	8 139	8 294	49,1		
K	627	640	4,4	494	505	3,0	52,1	
Ö	—			—				
S	14 404	14 701		16 426	16 885			
	28 112			28 035				

**Flen, Gnesta, Daga, Sparre-
holm, Malmköping, Mellösa,
Sköldinge, Vadsbro, Forssa
och Blacksta (i Bettna)**

1948				1952			
	1 677	1 815	11,2	2 756	2 785	17,3	SD
	3 244	3 353	20,8	7 830	7 962	49,3	
	216	220	1,4	—	—	—	50,7
	15 723	16 135		15 723	16 135		
	28 659			28 659			19 r

**3. Mariefred, Daga hd, Villättinge hd (utom Forssa och Årdala);
Länna och Åker (i Åkers hd); Kärnbo, Taxinge, Överenhörna,
Ytterenhörna (i Selebo hd)**

e	1944				1948			
H	1 563	1 646	11,1	1 457	1 575	9,1		
BF	2 526	2 555	17,2	2 688	2 729	15,7	SD	
FP	2 209	2 261	15,2	3 593	3 737	21,6		
SD	7 661	7 790	52,4	8 624	8 788	50,7		
K	603	616	4,1	490	501	2,9	53,6	
Ö	—			—				
S	14 562	14 868		16 852	17 330			
	28 566			29 074				

**Flen, Mariefred, Gnesta,
Daga, Sparreholm (utom
Årdala), Mellösa, Malmkö-
ping, Åker, Enhörna**

1948				1952			
	1 785	1 932	11,6	2 355	2 380	14,3	SD
	3 507	3 625	21,8	8 344	8 484	51,0	
	220	224	1,3	—	—	—	52,3
	16 211	16 645		16 211	16 645		
	29 897			29 897			

**3. Villättinge hd, Gryt (i Daga hd), Vadsbro, Blacksta, Lerbo,
Sköldinge, Floda, St. Malm (i Öppunda hd)**

f	1944				1948			
H	1 278	1 346	9,3	1 180	1 276	7,9		
BF	2 828	2 861	19,8	2 896	2 940	18,2	SD	
FP	2 120	2 170	15,0	3 142	3 268	20,2		
SD	7 382	7 506	51,8	8 091	8 245	50,9		
K	582	594	4,1	451	461	2,8	53,7	
Ö	—			—				
S	14 190	14 477		15 760	16 190			
	27 211			26 970				

**Flen, Gryt (i Daga), Sparre-
holm, Malmköping, Mellösa,
Forssa, Vadsbro, Blacksta (i
Bettna), Sköldinge, Floda,
St. Malm (utom Ö. Ving-
åker)**

1948				1952			
	1 480	1 602	10,4	2 617	2 645	17,1	SD
	2 971	3 071	19,8	7 842	7 974	51,5	
	188	192	1,2	—	—	—	52,7
	15 098	15 484		15 098	15 484		
	27 440			27 440			

Tredje kretsen ligger i länets mitt. Dess kommuner grupperas kring Flen och Villättinge härad. Innan Flen blev stad, var kretsen en landsbygds-krets. I en indelning bortfaller två kommuner i Villättinge. I den indelningen har kretsen utsträckt österut till länsgränsen, dvs. Daga härad, Mariefred och angränsande kommuner har lagts till. I de andra indelningarna omfattar kretsen österut bara Daga eller en del därav (Gryt). I stället ingår de östra delarna av Öppunda härad. I indelning f, där kretsen går längst västerut, når den ända fram till Katrineholm, som dock inte ingår i kretsen. Kretsens folkmängd ökade sakta från 27 200—28 600 år 1944 till 27 400—29 900 år 1952.

Kretsens mandat gick hela tiden till SD, trots att kretsens utsträckning ju varierade ganska starkt mellan indelningarna. Andelen SD låg 1944 mellan knappt 50 % och drygt 52 %, 1948 var andelen 49—51 % och 1952 någontiondels procent högre. Näst största parti var 1944 BF med 17—20 %, medan FP då hade 15 %. De andra valåren var FP något starkare än BF med

20—22 % mot 14—19 %. Minsta marginalen var 1944 557 röster, 1948 208 röster och 1952 9 röster. I indelningarna c och d, där dessa marginaler noterades, hotades alltså SD:s mandat av H + BF + FP åtminstone 1952.

4. Katrineholm; Julita, Österåker, V. o. Ö. Vingåker, St. Malm (i Oppunda hd)

a, b	1944			
H	1 347	1 419	9,6	
BF	1 634	1 653	11,2	SD
FP	2 754	2 818	19,2	
SD	8 094	8 230	55,9	
K	592	604	4,1	60,0
Ö	—	—	—	—
S	14 421	14 724		
	28 090			

	1948			
	1 254	1 356	7,4	
	1 820	1 848	10,1	SD
	4 238	4 408	24,1	
	10 101	10 293	56,3	
	371	379	2,1	58,4
	—	—	—	—
	17 784	18 284		
	30 126			

Katrineholm, Julita, V. Vingåker, St. Malm

	1952			
	1 589	1 720	9,5	
	1 653	1 671	9,3	SD
	4 128	4 267	23,7	
	9 971	10 139	56,2	
	228	232	1,3	57,5
	—	—	—	—
	17 569	18 029		
	31 224			

4. 4 a + Floda (i Oppunda hd)

c, d	1944			
H	1 444	1 521	9,4	
BF	2 046	2 070	12,8	SD
FP	3 009	3 079	19,0	
SD	8 740	8 887	54,9	
K	611	624	3,9	58,8
Ö	—	—	—	—
S	15 850	16 181		
	30 930			

	1948			
	1 348	1 457	7,4	
	2 248	2 282	11,5	SD
	4 562	4 745	23,9	
	10 731	10 935	55,2	
	379	388	2,0	57,2
	—	—	—	—
	19 268	19 807		
	32 716			

4 a + Floda

	1952			
	1 699	1 839	9,5	
	2 014	2 035	10,5	SD
	4 428	4 577	23,5	
	10 589	10 767	55,3	
	230	234	1,2	56,5
	—	—	—	—
	18 960	19 452		
	33 806			

4. Katrineholm; V. o. Ö. Vingåker, Floda, Sköldinge, Lerbo, St. Malm (i Oppunda hd)

e	1944			
H	1 463	1 541	9,5	
BF	2 053	2 077	12,8	SD
FP	2 902	2 970	18,3	
SD	8 818	8 966	55,1	
K	677	691	4,3	59,4
Ö	—	—	—	—
S	15 913	16 245		
	31 196			

	1948			
	1 395	1 508	7,5	
	2 241	2 275	11,4	SD
	4 467	4 647	23,2	
	10 963	11 171	55,7	
	431	441	2,2	57,9
	—	—	—	—
	19 497	20 042		
	33 120			

Katrineholm, V. Vingåker, St. Malm, Floda, Sköldinge

	1952			
	1 737	1 880	9,5	
	1 989	2 010	10,2	SD
	4 400	4 548	23,1	
	10 842	11 024	56,0	
	238	243	1,2	57,2
	—	—	—	—
	19 206	19 705		
	34 390			

4. Katrineholm, Ö. o. V. Vingåker, Julita, Österåker (i Oppunda hd); Näshulta (i Österrekarne hd); Västermo, Öja, Lista (i Västerrekarne hd)

J	1944			
H	1 396	1 470	9,3	
BF	2 236	2 262	14,3	SD
FP	3 113	3 186	20,2	
SD	8 126	8 263	52,4	
K	594	607	3,8	56,2
Ö	—	—	—	—
S	15 465	15 788		
	30 446			

	1948			
	1 308	1 414	7,2	
	2 492	2 530	12,9	SD
	4 744	4 935	25,2	
	10 118	10 310	52,7	
	373	381	2,0	54,7
	—	—	—	—
	19 035	19 570		
	32 273			

Katrineholm, Ö. Vingåker (i St. Malm), V. Vingåker, Julita, Näshulta (i Husby-Rekarne), Västra Rekarne (utom Gillberga)

	1952			
	1 665	1 802	9,4	
	2 230	2 254	11,8	SD
	4 560	4 713	24,6	
	9 996	10 164	53,0	
	225	229	1,2	54,2
	—	—	—	—
	18 676	19 162		
	33 296			

Fjärde kretsen omfattar västligaste delen av länet med Katrineholm och de delar av Oppunda som inte ingår i andra eller fjärde kretsen. I indelning f tillhör också Näshulta och kommunerna norr om Hjälmarne kretsen. Folkmängden i kretsen ökade från 28 100—31 200 år 1944 till 31 200—34 400 år 1952.

Kretsens mandat gick hela tiden till SD, som hade 55—56 % av rösterna i alla tre valen utom i indelning f, där andelen var 52—53 %. Andelen SD

steg sakta under perioden. Största borgerliga parti var FP, som 1944 hade 18—20 % av rösterna. 1948 och 1952 var partiets andel 23—25 %, något lägre 1952 än 1948.

5. Mariefred, Strängnäs, Selebo hd, Åkers hd, Österrekarne hd (utom Näshulta, Husby-Rekarne)

a, b, c, d

	1944				1948				1952			
H	1 919	2 021	15,1		1 724	1 864	11,8	SD SD	1 832	1 983	13,5	SD SD
BF	2 580	2 610	19,5	SD	2 785	2 828	17,9	SD SD	2 295	2 319	15,7	SD SD
FP	1 866	1 910	14,3		3 546	3 689	23,4	FP FP	3 495	3 612	24,5	FP FP
SD	6 559	6 669	49,7		7 112	7 247	45,9	SD SD	6 650	6 762	45,9	SD SD
K	185	189	1,4	51,1	153	156	1,0	46,9	61	62	0,4	46,3
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
S	13 109	13 399			15 320	15 784			14 333	14 738		
	27 456				27 459				27 334			

Mariefred, Strängnäs, Enhörna, Åker, Stallarholmen, Tosterö, Vårfruberga, Kafjärden, Ärla

5. Strängnäs; Toresund, Ytterselö, Överselö, Aspö (i Selebo hd); Åkers hd (utom Åker och Länna); Österrekarne hd (utom Stenkvista); Julita, Österåker (i Oppunda hd)

	1944				1948				1952			
H	1 773	1 867	14,0	SD SD	1 534	1 658	10,8	SD SD	1 645	1 781	12,4	SD SD
BF	2 690	2 721	20,5	SD SD	2 912	2 957	19,2	SD SD	2 497	2 523	17,6	SD SD
FP	2 076	2 125	16,0	BF BF	3 573	3 717	24,2	FP FP	3 414	3 529	24,7	FP FP
SD	6 312	6 418	48,2	SD SD	6 789	6 918	44,9	SD SD	6 314	6 420	44,9	SD SD
K	174	178	1,3	49,5	143	146	0,9	45,8	59	60	0,4	45,3
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
S	13 025	13 309			14 951	15 396			13 929	14 313		
	27 047				26 595				26 381			

Strängnäs, Stallarholmen, Tosterö, Vårfruberga, Kafjärden, Ärla (utom Stenkvista), Husby-Rekarne, Julita

5. Strängnäs, Mariefred, Selebo hd, Åkers hd, Österrekarne hd (utom Näshulta, Husby-Rekarne, Stenkvista och Ärla), Daga hd (utom Gryt)

	1944				1948				1952			
H	2 121	2 234	15,2	SD SD	1 930	2 087	12,0	SD SD	2 063	2 233	13,8	SD SD
BF	2 961	2 995	20,3	SD SD	3 228	3 277	18,8	SD SD	2 699	2 728	16,9	SD SD
FP	2 076	2 125	14,4	BF SD ¹	3 808	3 961	22,8	FP FP	3 752	3 878	24,0	FP FP
SD	6 997	7 115	48,4	SD SD	7 727	7 874	45,2	SD SD	7 117	7 237	44,7	SD SD
K	244	249	1,7	50,1	206	211	1,2	46,4	94	96	0,6	45,3
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
S	14 399	14 718			16 899	17 410			15 725	16 172		
	30 267			¹ 10 r	30 101				29 967			

Strängnäs, Mariefred, Enhörna, Stallarholmen, Tosterö, Åker, Vårfruberga, Kafjärden, Daga (utom Gryt), Gnesta

Femte (blandade) kretsen innehåller alltid kommunerna vid och strax innanför Mälarkusten i länets norra del från Eskilstuna och Torshälla i väster till Mariefred i öster. Området täcks av Strängnäs och storkommunerna Kafjärden, Vårfruberga, Tosterö, Stallarholmen. Till detta område har lagts olika angränsande delar. I a—d tillkommer resten av Åkers, Selebo och Österrekarne härader (utom Näshulta och Husby-Rekarne). Då ingår Mariefred och kringliggande kommuner. I indelning e utesluts Åker och Mariefred med omgivande kommuner åter samt Stenkvista, och i stället utsträcks kretsen att omfatta också kommunerna söder om Hjälmaren till och med Österåker. Hela nordligaste delen av länet utom Eskilstuna och storkommunerna Torshälla, Västra Rekarne och Hällby ligger då i kretsen. I in-

delning f slutligen har till kärnområdet åter lagts Åker och Mariefred med omgivning, varefter kretsen fortsätter med Daga härad utom Gryt. I indelning e grupperar kretsen sig visserligen kring Eskilstuna, men den omfattar kommuner som knappast har någon livligare kontakt med varandra. Kretsens folkmängd var i det närmaste oförändrad under perioden med 27 000—30 300 år 1944, 26 600—30 100 år 1948 och 26 400—30 000 år 1952.

SD kom 1944 i indelningarna a—d ganska nära men icke upp till 50 % av rösterna. I e och f fick de 48 %. H hade 14—15 %, BF 20 % och FP 14—16 % av rösterna. I e vann H + BF + FP mandatet till BF. I indelning f vann de borgerliga mot SD ensamma, men förlorade med 10 röster mot SD + K. Andelen SD minskade i denna krets med 3—4 % av rösterna 1948. FP blev då i samtliga indelningar största borgerliga parti med 23—24 % av rösterna mot 18—19 % för BF. FP erövrade nu mandatet i alla indelningar vid kombinationen H + BF + FP. De små förändringarna vid 1952 års val medförde ingen ändring.

6. Eskilstuna 1—6, Torshälla, Västerrekarne hd, (1948 Eskilstuna 1—7)

a, c, e

1944				1948				1952			
H	1 414	1 489	9,3	1 056	1 142	6,0	1 236	1 338	6,7		
BF	1 271	1 286	8,0	1 383	1 404	7,3	1 152	1 164	5,8	SD	
FP	2 442	2 499	15,6	4 343	4 518	23,6	4 949	5 115	25,6		
SD	9 643	9 805	61,1	11 222	11 435	59,9	11 625	11 820	59,1		
K	944	964	6,0	594	607	3,2	543	554	2,8	61,9	
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
S	15 714	16 043		18 598	19 106		19 505	19 991			
	29 547			31 726			36 046				

Torshälla, Hällby, Västra Rekarne, Eskilstuna 1—8

6. Eskilstuna 1—6 (1948: 1—7), Västerrekarne hd (utom Tumbo, Torshälla lk, Råby-Rekarne); Näshulta, Husby-Rekarne (i Österrekarne hd)

1944				1948				1952			
H	1 286	1 354	9,1	943	1 019	5,8	1 130	1 223	6,7		
BF	1 209	1 223	8,2	1 347	1 368	7,8	1 143	1 155	6,3	SD	
FP	2 338	2 393	16,0	4 017	4 178	23,7	4 557	4 710	25,8		
SD	8 997	9 148	61,3	10 334	10 530	59,8	10 548	10 725	58,8		
K	789	806	5,4	506	517	2,9	430	438	2,4	61,2	
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
S	14 619	14 924		17 147	17 612		17 808	18 251			
	27 512			28 919			32 268				

Eskilstuna 1—8, Västra Rekarne, Husby-Rekarne

6. Eskilstuna 1—6 (1948: 1—7), Torshälla, Torshälla lk, Tumbo, Råby, Gillberga (i Västerrekarne hd)

1944				1948				1952			
H	1 345	1 417	9,8	981	1 061	6,1	1 147	1 242	6,8		
BF	591	598	4,1	636	646	3,7	512	517	2,8	SD	
FP	2 090	2 139	14,8	3 861	4 016	23,2	4 520	4 672	25,4		
SD	9 228	9 383	64,7	10 787	10 992	63,5	11 215	11 403	62,0		
K	931	951	6,6	588	601	3,5	537	547	3,0	65,0	
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
S	14 185	14 488		16 853	17 316		17 931	18 381			
	26 326			28 711			33 151				

Eskilstuna 1—8, Torshälla, Hällby, Gillberga (i Västerrekarne)

Sjätte och sjunde kretsarna omfattar Eskilstuna och olika angränsande kommuner i norr, väster och söder. Till kretsarna hör alltid Torshälla, Hällby storkommun och Gillberga i Västra Rekarne storkommun. Därtill kommer så i vissa indelningar resten av Västra Rekarne, vidare storkommunerna Husby-Rekarne och Ärla. Eskilstuna stad delas alltid mellan kretsarna, så att Fors hör till sjätte och Kloster till sjunde kretsen. Församlingarna kombineras sedan med olika omgivande kommuner. Folkmängden ökade kraftigt. Den gick från 26 300—29 500 år 1944 över 28 700—31 700 år 1948 till 32 300—36 000 år 1952 i sjätte kretsen och från 25 100—29 800 år 1944 över 30 500—36 100 år 1948 till 31 200—37 800 år 1952 i sjunde kretsen.

Mandatet i sjätte kretsen gick hela tiden klart till SD, som 1944 hade 61—65 %, 1948 60—63 % och 1952 59—62 % av rösterna. Minsta marginal var 1944 4 178 röster, 1948 3 965 röster och 1952 3 637 röster. Näst största parti var FP med 15—16 %, 23—24 % resp. 25—26 % av rösterna.

7. Eskilstuna 7—14 (1948: 8—16), Husby-Rekarne, Näsuhulta (i Österrekarne hd)

a, c	1944				1948				Eskilstuna 9—17, Husby-Rekarne		
H	1 528	1 609	10,6		1 275	1 378	6,9		1 203	1 302	6,9
BF	444	449	3,0	SD	555	563	2,8	SD	448	453	2,4
FP	2 319	2 373	15,7		4 797	4 990	24,9		5 099	5 270	27,7
SD	9 523	9 683	64,0		12 112	12 342	61,6		11 264	11 453	60,3
K	988	1 009	6,7	70,7	741	758	3,8	65,4	499	509	2,7
Ö	—	—	—		—	—	—		—	—	—
S	14 802	15 123			19 480	20 031			18 513	18 987	
	27 757				33 257				34 056		

7. Eskilstuna 7—14 (1948: 8—16), Torshälla; Torshälla lk, Tumbo, Råby-Rekarne (i Västerrekarne hd)

b, d	1944				1948				Eskilstuna 9—17, Torshälla, Hällby		
H	1 656	1 744	10,7		1 388	1 501	7,0		1 309	1 417	6,8
BF	506	512	3,2	SD	591	600	2,8	SD	457	462	2,2
FP	2 423	2 480	15,3		5 123	5 329	24,8		5 491	5 675	27,4
SD	10 169	10 340	63,6		13 000	13 247	61,5		12 341	12 548	60,6
K	1 143	1 167	7,2	70,8	829	848	3,9	65,4	612	624	3,0
Ö	—	—	—		—	—	—		—	—	—
S	15 897	16 243			20 931	21 525			20 210	20 726	
	29 792				36 064				37 834		

7. Eskilstuna 7—14 (1948: 8—16), Stenkvista (i Österrekarne hd)

e	1944				1948				Eskilstuna 9—17, Stenkvista (i Ärla)		
H	1 472	1 550	11,3		1 240	1 341	7,2		1 150	1 245	7,1
BF	255	258	1,9	SD	362	368	2,0	SD	292	295	1,7
FP	2 123	2 173	15,8		4 510	4 691	25,3		4 782	4 943	28,3
SD	8 630	8 775	64,0		11 185	11 398	61,6		10 346	10 520	60,1
K	940	960	7,0	71,0	699	715	3,9	65,5	486	495	2,8
Ö	—	—	—		—	—	—		—	—	—
S	13 420	13 716			17 996	18 513			17 056	17 498	
	25 055				30 529				31 239		

7. Eskilstuna 7—14 (1948: 8—16), Husby-Rekarne, Ärla, Stenkvista (i Österrekarne hd)

f	1944				1948				Eskilstuna 9—17, Husby-Rekarne (utom Näsuhulta), Ärla		
H	1 639	1 726	10,8		1 366	1 477	7,0		1 292	1 399	7,0
BF	612	619	3,9	SD	745	756	3,6	SD	607	613	3,0
FP	2 465	2 523	15,8		5 098	5 303	25,1		5 412	5 594	27,8
SD	9 920	10 087	63,1		12 593	12 832	60,7		11 788	11 986	59,6
K	1 004	1 025	6,4	69,5	743	760	3,6	64,3	505	515	2,6
Ö	—	—	—		—	—	—		—	—	—
S	15 640	15 980			20 545	21 128			19 604	20 107	
	29 552				35 138				36 047		

Mandatet gick till SD lika klart i sjunde som i sjätte kretsen. Minsta marginaler var 4 794 år 1944, 4 998 år 1948 och 4 037 röster år 1952. Partiets andel av rösterna var 63—64 % 1944, 61—62 % 1948 och 60—61 % 1952 och näst största partiets, FP:s, andelar 15—16 % 1944, 25 % 1948 och 27—28 % 1952.

Resultaten för länet sammanfattas i följande tabeller.

Tabell V D: 2. Mandatfördelningen i Södermanlands län jämförd med röstfördelningen och med mandatfördelningen vid proportionella system.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval i enmanskretsar					
			d'Hondt	jämk. uddatal	alt. m. SD utan K		alt. m. SD + K			
					alt. 1, 2, 4	alt. 3	alt. 1, 2, 4	alt. 3		
1944	H	0,77	1	1		a-d	e, f		a-d, f	e
	BF	0,94	1	1				1		1
	FP	1,07	1	1						
	SD	3,92	4	4	7	7	6	7	7	6
	K	0,30								
	Ö									
1948	S	7,00	7	7	7	7		7	7	
	H	0,56				a, b	c-f		a, b	c-f
	BF	0,84	1	1		1			1	
	FP	1,57	2	2		1	1		1	1
	SD	3,86	4	4	7	5	6	7	5	6
	K	0,17								
1952	Ö									
	S	7,00	7	7	7	7		7	7	
	H	0,66				a, b, e	c, d, f,		a, b	c-f
	BF	0,75		1		1			1	
	FP	1,63	2	2		1	1		1	1
	SD	3,85	5	4	7	5	6	7	5	6
1952	K	0,11								
	Ö									
1952	S	7,00	7	7	7	7		7	7	

Anm.: Jfr anm. t. tab. V:A: 19 beträffande mandatfördelningen vid d'Hondts regel.

SD tog hela tiden alla sju mandat i alla alternativ utom det tredje. Där fick 1944 BF i e och f (SD utan K) ett mandat. 1948 fick FP ett mandat i alla indelningar i detta alternativ, medan BF åter fick ett mandat i ett par indelningar, dock inte samma indelningar som 1944 utan i a och b. 1952 fick BF ett mandat även i e (SD utan K), men i övrigt blev fördelningen oförändrad. SD blev hela tiden överrepresenterade, FP och möjligen även H hela tiden underrepresenterade. BF kom i vissa indelningar upp till sin proportionella andel. I en indelning 1944 (f) och en 1952 (e) blev mandatfördelningen olika i tredje alternativet för SD och SD + K. Spridningarna i röstandelar var i stort sett desamma för de olika indelningarna.

Tabell V D: 3. Förändringar i mandatfördelningen i Södermanlands län, indelningarna a—f.

Alternativ	Parti	1944—48						1948—52											
		SD utan K			SD + K			SD utan K			SD + K								
		a	b	c	d	e	f	a	b	c	d	e	f	a	b	c	d	e	f
Första Andra Fjärde	H BF FP SD																		
Tredje	H BF FP SD	+1	+1			-1	-1	+1	+1			-1						+1	
		+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1						
		-2	-2	-1	-1			-2	-2	-1	-1							-1	

Tabell V D: 4. Kretsarnas fördelning efter folkmängd i Södermanlands län.

Folkmängd (i tusental)	1944						1948						1952					
	a	b	c	d	e	f	a	b	c	d	e	f	a	b	c	d	e	f
22—.....																		
24—.....			1	1	2	1			1	1		1			1	1		1
26—.....	5	5	3	3	1	3	3	3	1	1	2	1	2	2	1	1	2	1
28—.....	2	2	2	2	3	1		1	2	3	2	2	1	1	1	1	1	1
30—.....			1	1	1	2	3	2	1		2	1	1	1	1	1	2	1
32—.....							1		2	1	1	1	1	2	1	2		2
34—.....												1	1		1		1	
36—.....								1		1			1	1	1	1	1	1
38—.....																		
Summa	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7

SD hade absolut majoritet i minst 5 kretsar varje år, i f alltid i 6 kretsar och i e sex kretsar 1944 och i fem kretsar 1948 och 1952.

Spridningen i antal invånare pr krets var måttlig även 1952.

Huvudundersökningens 230-serie gav 1952 samma mandatfördelning som indelningarna a och b.

E. Sammanfattning

a. Stockholms, Uppsala och Södermanlands län

De använda indelningarna kan för de tre länen kombineras till $6 \times 4 \times 6 = 144$ sammansatta indelningar, om man i Stockholms län tar ut de tidigare nämnda sex indelningarna (sid. 373). Liksom fallet var med stadsindelningarna i Stockholms stad, kommer då antalet gemensamma kretsar att variera mellan olika indelningspar. Hela antalet kretsar blir $11 + 5 + 7 = 23$. De sammansättningar som är lika i Stockholms län och Södermanlands län, får högst 4 lägst 2 skilda kretsar osv. Alla sammansättningar innehåller Uppsala läns tredje krets och har alltså minst en gemensam krets. En del har

inga andra gemensamma kretsar, t. ex. sammansättningarna a eller b i Stockholms län, a eller b i Uppsala län och a eller b i Södermanlands län mot d—d—f.

Mandatfördelningen inom de 144 sammansättningarna visas i tabellen V E: 1. Tabellen grundas, liksom tabell V E: 2, på $6 + 4 + 6 = 16$ indelningar.

Tabell V E: 1. Mandatfördelningen i Stockholms, Uppsala och Södermanlands län jämförd med röstfördelningen och mandatfördelningen vid proportionella system.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval							
			d'Hondt	jämk. uddatal	alt. m. SD utan K				alt. m. SD + K			
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
1944	H	3,17	3	3	0—1	2—3	2—4	1—2	0—1	2	2—3	1
	BF	2,63	3	3			2—5				1—4	
	FP	3,44	3	4								
	SD	11,79	13	12	22—23	20—21	15—18	21—22	22—23	21	17—19	22
	K	1,89	1	1								
	Ö	0,08										
	S	23,00	23	23	23	23	23	23	23	23	23	23
1948	H	2,44	1	1								
	BF	2,30	3	3			3—4				3—4	
	FP	5,77	7	6	1	3—4	6—7	2—3	0—1	2—4	4—6	1—3
	SD	11,27	12	13	22	19—20	12—14	20—21	22—23	19—21	13—16	20—22
	K	1,21	1	1								
	Ö	0,01										
	S	23,00	24	24	23	23	23	23	23	23	23	23
1952	H	3,04	3	3	0—1	0—1	0—1	0—1	0—1	0—1	0—1	0—1
	BF	1,92		1			2—4				2—4	
	FP	6,11	7	7	0—1	4—5	7—9	4	0—1	2—4	5—7	2—3
	SD	11,15	14	13	22	17—18	11—12	18—19	22	19—20	13—14	20
	K	0,78										
	Ö											
	S	23,00	24	24	23	23	23	23	23	23	23	23

Anm.: Jfr anm. t. tab. V:A: 19 beträffande fördelningen vid d'Honts regel. Spånga församling har här i de proportionella systemen förts till Stockholms län 1952.

År 1944 blev SD överrepresenterade i alla alternativ och indelningar. BF fick i tredje alternativet mandat väl i proportion till sin röstandel men blev i övrigt — liksom FP och K — utan platser. H däremot blev representerad i alla alternativ, i vissa indelningar i tredje alternativet (SD utan K) även tilldelad ett mandat mer än i de proportionella systemen. H var inte största borgerliga parti men hade en fördelaktigare fördelning av sina röster än FP. År 1948 ökades FP:s försprång framför H och BF mycket kraftigt. Som största borgerliga parti vann FP en rad mandat och blev representerat i alla alternativ, i alternativ 3, SD utan K, med samma antal som i de proportionella systemen. H miste sina mandat. BF ökade i vissa indelningar särskilt mot SD + K men blev fortfarande företrätt endast i tredje alternativet. SD förlorade mandat i alla alternativ utom det första vid SD + K. I tredje al-

ternativet närmade sig mandatantalet det proportionella. Minskningen fortsatte 1952. I tredje alternativet fick SD + K samma antal mandat som i de proportionella systemen, medan SD utan K fick ett något mindre antal mandat. Den borgerliga trepartikombinationen och SD var nu i det närmaste jämnstarka med 48,1 % och 48,5 % av rösterna. H återtog i vissa indelningar ett mandat, BF miste i några ett mandat medan FP ökade sin representation i de flesta alternativ och i alternativ 3, SD utan K, kom upp över röstproportionalitet. Mandatfördelningen 1952 visar god överensstämmelse med 1952 års fördelning i huvudundersökningens 230-serie.

Tabell V E: 2 anger medeltal och spridning för mandatantalen i de olika indelningarna. Medeltalen jämförs lämpligen med röstfördelningen i föregående tabell. Spridningarna är oftast mindre än 1,00 och således små, i genomsnitt mindre än spridningarna för Stockholms stads indelningar. Den största är 1,21.

Tabell V E: 2. Mandatfördelningen i Stockholms län, Uppsala län och Södermanlands län: medeltal och spridning.

Val- år	Par- ti	alt. m. SD utan K								alt. m. SD + K							
		alt. 1		alt. 2		alt. 3		alt. 4		alt. 1		alt. 2		alt. 3		alt. 4	
		m	σ	m	σ	m	σ	m	σ	m	σ	m	σ	m	σ	m	σ
1944	H	0,50	0,55	2,33	0,52	2,83	0,98	1,40	0,50	0,33	0,52	2,00	0	2,50	0,55	1,00	0
	BF					3,33	0,95							2,17	1,17		
	FP																
	SD	22,50	0,55	20,67	0,52	16,84	0,93	21,60	0,50	22,67	0,52	21,00	0	18,33	0,68	22,00	0
	S	23		23		23		23		23		23		23		23	
1948	H					3,33	0,52							3,33	0,52		
	BF					6,50	0,55	2,83	0,41	0,50	0,55	3,00	1,10	5,00	1,10	2,25	0,74
	FP	1,00	0	3,50	0,55	13,17	0,75	20,17	0,41	22,50	0,55	20,00	1,10	14,67	1,21	20,75	0,74
	SD	22,00	0	19,50	0,55	13,17	0,75	20,17	0,41	22,50	0,55	20,00	1,10	14,67	1,21	20,75	0,74
	S	23		23		23		23		23		23		23		23	
1952	H	0,50	0,55	0,50	0,55	0,50	0,55	0,50	0,55	0,50	0,55	0,50	0,55	0,50	0,55	0,50	0,55
	BF					3,00	0,80							2,83	0,77		
	FP	0,50	0,55	4,83	0,41	8,00	0,80	4,00	0	0,50	0,55	3,00	1,10	6,00	0,80	2,50	0,55
	SD	22,00	0	17,67	0,41	11,50	0,55	18,50	0,55	22,00	0	19,50	0,55	13,67	0,52	20,00	0
	S	23		23		23		23		23		23		23		23	

Anm.: Tillhörande röstfördelning och proportionella mandatfördelningar i tab. V:E: 1. m = medeltal; σ = standardavvikelse. Standardavvikelserna har beräknats med s k (n-1)-korrektur i varje län. Utan sådan korrektur blir värdena 9-13 % mindre. Största värdet (1,21) blir 1,10.

b. Hela det undersökta området

Tabellerna V E: 3 och 4 anger för hela det undersökta området på 4 län mandatfördelningar, mandatmedeltal och mandatantalens spridningar när de 120 indelningskombinationerna i Stockholms stad sammanställdes med de 144 indelningskombinationerna i de tre andra länen. Tabellerna grundas på 31 sektors- och länsindelningar.

År 1944 var SD klart större än de borgerliga partierna tillsammans och

Tabell V E: 3. Mandatfördelningen i Stockholms stad, Stockholms län, Uppsala län och Södermanlands län jämförd med röstfördelning och mandatfördelningar vid proportionella system.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proportionellt		Majoritetsval							
			d'Hondt	jämk. uddatal	alt m. SD utan K				alt. m. SD + K			
					alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
1944	H	8,64	9	8	5—8	10—13	10—14	9—12	3—6	9	9—10	8
	BF	2,46	3	3			2—5				1—4	
	FP	6,88	6	8								
	SD	20,66	23	21	37—40	32—35	27—32	33—36	39—42	36	32—34	37
	K	5,50	4	5								
	Ö	0,86										
S	45,00	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45
1948	H	6,37	5	5	1—2	1—2	1—2	1—2	1—2	1—2	1—2	1—2
	BF	2,40	3	3			3—4				3—4	
	FP	13,79	16	15	7—11	15—20	18—23	13—18	5—7	9—16	11—18	8—15
	SD	19,97	21	22	34—38	25—29	18—23	27—32	38—40	29—36	23—31	30—37
	K	3,45	3	3								
	Ö	0,02										
S	46,00	48	48	46—47	46—47	46—47	46—47	46—47	46—47	46—47	46—47	46—47
1952	H	7,62	7	7	2—5	2—5	2—5	2—5	2—5	2—5	2—5	2—5
	BF	2,01		1			2—4				2—4	
	FP	15,15	16	16	5—11	15—21	18—25	15—20	3—7	12—17	15—20	12—16
	SD	20,84	24	22	35—38	24—29	18—23	25—30	38—40	28—32	22—26	29—32
	K	2,38	1	2								
	Ö											
S	48,00	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48

Anm.: Jfr anm. t. tab. V:A: 19 beträffande mandatfördelningen vid d'Honts regel. Spånga församling har här i de proportionella systemen förts till Stockholms stad 1952

blev också klart överrepresenterade i alla alternativ. Samtliga borgerliga mandat utom några få i tredje alternativet tillföll H, som var det största borgerliga partiet och dessutom hade en i sammanhanget förmånlig fördelning av sina röster. I 6 alternativ nådde H proportionell representation eller mera. De återstående mandaten tillföll BF, som visserligen var det minsta av de tre borgerliga partierna men som i sina starkaste kretsar nådde en betydande röstandel. År 1948 blev FP överlägset största borgerliga parti och fick också i alla alternativ och indelningar de flesta borgerliga mandaten med ungefär proportionalitet eller mera i 4 alternativ. SD fick också färre mandat än de borgerliga tillsammans i tredje alternativet utan K — mindre än i de proportionella systemen men inte mindre än vad röstandelen utvisade — men flera mandat i tredje alternativet vid SD + K. År 1952 blev också SD + K mindre än H + BF + FP men fick ungefär hälften av mandaten i tredje alternativet. SD:s mandattilldelning 1952 i alternativen 2—4 tenderade att vara lägre och FP:s högre än motsvarande tilldelning i huvudundersökningens 230-serie.

I 1952 års val tenderade således SD + K snarast mot större mandattilldelning än vad röstfördelningen gav anledning förvänta. Samma tendens

Tabell V E: 4. Mandatfördelningen i Stockholms stad, Stockholms län, Uppsala län och Södermanlands län: medeltal och spridning.

Val- år	Par- ti	alt. m. SD utan K								alt. m. SD + K							
		alt. 1		alt. 2		alt. 3		alt. 4		alt. 1		alt. 2		alt. 3		alt. 4	
		m	σ	m	σ	m	σ	m	σ	m	σ	m	σ	m	σ	m	σ
1944	H	6,45	0,87	10,78	0,85	11,28	1,19	9,85	0,84	4,68	0,90	9,00	0	9,50	0,55	8,00	0
	BF					3,33	0,95							2,17	1,17		
	FP	38,55	0,87	34,22	0,85	30,39	1,15	35,15	0,84	40,32	0,90	36,0	0	33,33	0,68	37,00	0
	SD S	45		45		45		45		45		45		45		45	
1948	H	1,40	0,55	1,40	0,55	1,40	0,55	1,40	0,55	1,40	0,55	1,40	0,55	1,40	0,55	1,40	0,55
	BF					3,33	0,52							3,33	0,52		
	FP	8,30	1,30	17,51	1,19	20,68	1,23	15,76	1,18	6,10	0,77	12,73	1,71	14,98	1,77	11,98	1,51
	SD S	36,63	1,21	27,42	1,06	20,92	1,27	29,17	1,11	38,83	0,75	32,20	1,57	26,62	1,73	32,95	1,35
		46,33	0,52	46,33	0,52	46,33	0,52	46,33	0,52	46,33	0,52	46,33	0,52	46,33	0,52	46,33	0,52
1952	H	3,55	0,87	3,55	0,87	3,55	0,87	3,55	0,87	3,55	0,87	3,55	0,87	3,55	0,87	3,55	0,87
	BF					3,00	0,80							2,83	0,77		
	FP	8,42	1,41	18,11	1,41	21,28	1,57	17,28	0,35	5,45	1,12	14,28	1,38	17,28	1,16	13,78	1,01
	SD S	36,03	0,87	26,34	1,40	20,17	1,41	27,17	1,41	39,00	0,71	30,17	1,11	24,34	1,10	30,67	0,97
		48		48		48		48		48		48		48		48	

Anm.: Tillhörande röstfördelning och proportionella mandatfördelningar i tab. V:E: 3. m = medeltal; σ = standardavvikelse. Standardavvikelserna har beräknats med s k (n-1)-korrektions sektors- och länsvis. Utan sådan korrektion blir värdena 9-13 % mindre. Det största värdet (1,77) blir 1,60.

framträdde ju även i huvudundersökningen. För de fyra här behandlade länen blev den där ännu tydligare. Andelen röster på SD + K var 48,4 % och på H + BF + FP 51,6 %. Mandatmedeltalen i tabell V E: 4 betyder, att 50,7 % av mandaten gick till SD + K och 49,3 % till den borgerliga kombinationen. Kubregeln (jfr s. 278) gav 45,2 % av mandaten till SD + K och 54,8 % till de borgerliga. I huvudundersökningen gick 54,2 % av mandaten till SD + K och således 45,8 % till de borgerliga. Skillnaden mellan huvudundersökningens på 1952 års folkmängd konstruerade indelning och de på 1944 års siffror uppgjorda indelningarna påpekades tidigare för Stockholms stad. Att de borgerliga mandaten blir »för få» 1952 även i 1944 års indelningar, sammanhänger med att fördelningen av röstandelen SD + K är sned med stora avvikelser från medeltalet 48,4 % nedåt. I a-indelningarna får 6 kretsar större avvikelse nedåt, dvs. mindre andel SD + K än den största avvikelsen uppåt. Då andelarnas medeltal ligger nära 50 %, har det mindre betydelse att spridningen är relativt liten (11,6). Liknande — fast mindre utpräglad — blir förhållandet då H + FP ställs mot BF + SD + K. Röstandelarna blir där 47,4 % mot 52,6 %, kubregeln ger H + FP 42,4 % av mandaten mot 57,6 % för BF + SD + K, mandatmedeltalen i tabell V E: 4 innebär 36,1 % mot 63,9 %, och huvudundersökningen resulterade i 31,3 % mot 68,7 % (i de fyra länen). I fråga om andelen BF + SD + K har tre kretsar i östra sektorn av Stockholms stad större avvikelse nedåt än den största avvikelsen uppåt. Spridningen är något större än vad kubregeln räk-

nar med (14,4 mot 13,7). År 1948 fick SD + K 50,9 % av rösterna, borde enligt kubregeln ha 52,8 % av mandaten och fick i medeltal 57,5 %. BF + SD + K hade 56,1 % av rösterna, borde enligt kubregeln få 67,7 % av mandaten och fick i medeltal 71,1 %. I båda fallen blev även nu röstandelarnas fördelning sned med de stora avvikelserna åt de små andelarnas håll. Spridningarna var 12,2 och 14,4. Det senare, högre värdet verkade i någon mån till förmån för H + FP. År 1944 slutligen fick SD + K 58,1 % av rösterna, enligt kubregeln 75,5 % av mandaten och faktiskt i medeltal 74,1 %. BF + SD + K fick 63,6 % av rösterna, enligt kubregeln 86,3 % av mandaten och faktiskt 82,2 %. De empiriska tilldelningarna blev där alltså inte — som de båda senare åren — större än enligt kubregeln. Röstandelarnas fördelning var fortfarande sned, men spridningarna hade ökat till 13,7 resp. 15,3. Det förra värdet är det för vilket kubregeln gäller i en viss symmetrisk fördelning. Det större värdet tenderar gynna H + FP, liksom i viss mån nu också snedheten, då totalandelen röster för H + FP ligger relativt långt under 50 %. Fördelningen av röstandelarna påverkade alltså inte mandattilldelningen på samma sätt 1944 som 1948 och 1952. Ehuru snedhetens inverkan på mandattilldelningen inte har analyserats närmare, kan allmänt sägas, att ett svagt parti gynnas av en sned fördelning med stora extremvärden uppåt för partiets andelar, medan partiet i ett jämnare läge gynnas av stora extremvärden nedåt. (Jfr sid. 280—282, 287).

Spridningarna i mandatantalen låg även för hela området kring 1. Deras högsta värde var 1,77 och deras lägsta 0. De fyra länen hade tillsammans ungefär en femtedel av landets mandat. Om spridningen skulle vara ungefär 1,77 också i övriga grupper på lika många kretsar som de här undersökta, skulle detta högst hypotetiskt ge en spridning på 4,0 i hela landet. Om spridningen i de andra grupperna skulle vara dubbelt så stor, dvs. 3,54, skulle spridningen i hela landet bli 7,0. Om spridningen skulle vara hälften, dvs. 0,89 i vardera gruppen, skulle totala spridningen bli 2,0. Spridningen i Stockholms stad blev som redan nämnts något större än spridningen i de tre länen. Största noterade spridningen i Stockholms stad med en tiondel av landets mandat blev 1,41. Om detta skulle vara »typiskt» för landet i dess helhet, skulle den totala spridningen bli 4,5. Medeltalet för SD:s spridningar i de fyra länen blev 1,03. Om detta också skulle gälla för övriga mandatgrupper, skulle spridningen i hela landet bli ungefär 2,3. FP:s medeltal 1948 och 1952 i de fyra länen var 1,25, vilket »uppskrivet» till hela landet skulle bli ungefär 2,8. (Dessa beräkningar är dock rent hypotetiska. Som förut påpekats, är det ovisst i vad mån de fyra undersökta länen är »typiska» för andra län i olika avseenden.) Antalet mandat för ett av de större partierna i hela landet eller en avsevärd del därav kan förmodas vara tämligen nära »normalfördelat». I så fall ligger ungefär 95 % av mandatantalsvärdena för olika tänkbara indelningar inom 2 spridningsenheter från medeltalet. I de ovan diskuterade fallen skulle då 95 % av indelningarna ge mandatantal för ett visst parti inom ett intervall på ungefär 16, 32, 8, 18, 9 resp. 11.

Dessa spridningar innebär givetvis att olika indelningar kan ge skillnader i mandattilldelning vilka kan vara politiskt betydelsefulla. I jämförelse med den variation i tilldelningen som råder mellan de olika alternativen, blir dock variationen mellan indelningarna liten. Spridningen mellan de 8 medeltalen för SD 1952 i tabell V E: 4 är 5,74, medan den största spridningen i tabellen ju var 1,77. Den gällde dock för en skara indelningar som hade konstruerats efter samma principer. Om man varierar kretskonstruktionens målsättningar, kan detta givetvis öka spridningen.

I vissa fall noterades skillnader mellan indelningarna i fråga om röstandelarnas spridning mellan kretsarna. I stort sett var dock dessa skillnader tämligen små. Spridningarnas storleksordning och ordningsföljden i stort mellan spridningarna för de olika partiernas röstandelar blev — liksom storleksordningen för korrelationerna mellan partiandelarna — desamma för de olika indelningarna. Om man eftersträvar indelningar med olika spridningar, om man jämför indelningar som har konstruerats med olika målsättningar, eller om man har en målsättning för indelningarna som inte begränsar olikheterna i spridning (vilket exempelvis målsättningen om »naturliga områden» gör), kan man givetvis öka olikheterna mellan indelningarna i fråga om partiandelarnas spridningar (och korrelationerna mellan andelarna). Men möjligheterna därtill begränsas av det givna geografiska mönstret av partiandelar i de olika valdistrikten. Det torde exempelvis vara svårt att i Stockholms stad få fram en indelning som dels fyller rimliga krav på kretsarnas form och storlek, dels ger FP större spridning i röstandelar 1952 än H och SD + K. — En del skillnader mellan indelningar i fråga om mandattilldelningen stod i samband med skillnader i spridningen i röstandelar. De observerade tendenserna var dock i regel svaga. Undantag förekom, och i flera fall blev mandatfördelningen densamma trots spridningsskillnader. Vissa indelningar kunde dock sägas under angivna villkor vara i stort sett förmånligare för ett givet parti än för andra partier. Att ange en generell för ett parti förmånlig indelning var möjligt endast i begränsad omfattning, då effekten av indelningen ofta varierade mellan val och alternativ.

Om man vill konstruera en kretsindelning som är förmånlig för ett visst parti, kan man manipulera med enstaka valkretsar, med indelningen i stort (eller med bådadera). — I första fallet för man över distrikt till de kretsar där man bedömer att de behövs bäst. Man kan föra över distrikt där partiet är starkt från en krets som partiet vinner med god marginal till en krets där partiet riskerar att förlora knappt, föra över ett tämligen starkt distrikt från en i övrigt svag krets där partiet bedömes vara utan vinstchans till en krets där chanserna är större osv. Dessa åtgärder påverkar givetvis också röstandelarnas spridning och andra egenskaper hos indelningen i stort. — I andra fallet formär man kretsarna så att indelningen får egenskaper (t. ex. stor eller liten spridning i röstandelar, lämplig snedhet), som tenderar gynna partiet i den politiska situation som man räknar med.

Båda metoderna ger avsett resultat vid röstfördelningar inom vissa gränser och när vissa partier och partikombinationer tävlar om mandat. Om

röstfördelningen ändras för mycket eller om mandaten fördelas efter ett annat alternativ, kan den valda indelningen i stället ge ett oförmånligt resultat. Partiet förlorar kanske också den starka kretsen eller går miste om den svaga kretsen, som det hade kunnat vinna, och missgynnas av spridningen i röstandelar. I andra fall visar det sig att utgången hade blivit densamma i båda de indelningar som man väljer mellan.

Försök att i förväg på grundval av en prognos av röstfördelningen och relevant partikombination nå en för ett visst parti gynnsam valkretsindelning medför härigenom vissa risker. Dessa varierar givetvis med stabiliteten i partifördelningen men också med stabiliteten i partikombinationerna. Riskerna varierar vidare med vilka egenskaper hos indelningarna som man begagnar sig av och med arten och omfattningen av de manipulationer som man tillåter sig. Metoden att variera kretsarnas storlek så att vissa områdestyper (t. ex. landsbygdskommuner) blir systematiskt överrepresenterade, medför andra risker än metoden att öka eller minska kretsarnas heterogenitet. Möjligheterna att konstruera en kretsindelning med avsedd effekt bestäms och begränsas dels av det faktiska geografiska mönstret av områden av olika typ och av den tillhörande geografiska röstfördelningen, dels av reglerna för kretskonstruktionen. Den faktiska fördelningen anger i stort vilka slags kretsar man kan åstadkomma och sätter övre och undre gränser för partiets styrka i kretsarna, varigenom exempelvis spridningen i röstandelar i en given situation endast kan varieras inom vissa värden. Vissa uttalade eller underförstådda principer för konstruktionen kan, fortfarande vid röstfördelningar och partikombinationer av given typ, tendera att gynna ett parti, t. ex. genom att viss överrepresentation eller viss spridning i röstandelar föreskrives eller blir följd. Med iakttagande av angivna regler kan man sedan söka en »förmånlig» indelning. Utrymmet härför minskar givetvis ju fler och ju strängare krav som ställs på kretsarna. Att en egenskap krävs av kretsarna kan minska möjligheterna att begagna vissa konstruktioner. Om kretsarna skall ha en viss grad av »inre samhörighet», följer därav exempelvis, att de socialt heterogena kretsar, som uppstår i storstaden om distrikt där ett parti är starkt förs över till en i övrigt svag krets, i den mån homogeniteten här är ett tecken på områdenas samhörighet, kan föredras framför mera homogena kretsar endast om de har andra tydliga fördelar i form, storlek, inre kommunikationer e. d. eller ingår i en i övrigt »bättre» indelning.

Folkmängden i kretsarna visade särskilt tredje valet en betydande spridning, som dock dämpades genom kretsindelningar. Spridningen kan knappast sägas motivera en ny indelning till tredje valet. Hopslagningar av kretsar behövdes inte. Stockholms stad, där de största folkmängdsförändringarna noterades i riksundersökningen, ingick i det behandlade området. Förändringarna tycktes något påverka mandattilldelningen.

Kap. VI. Valkretsindelningar i fyra län 1944—52 vid 300 och 360 mandat i hela riket

A. Stockholms stad

a. Stadens uppdelning på sektorer

Stockholms stad delades i tre sektorer på samma sätt som i de tidigare undersökningarna. Sektorernas folkmängd och de däremot svarande mandatandelarna vid 29 resp. 35 mandat i staden har angetts i tabell VI A: 1. Västra delen kan ytterligare delas upp i en inre och en yttre del med Inre stadens resp. ytterområdenas stadsdelar. Om sedan vardera delen skall kunna delas i ett antal valkretsar, bör den, eftersom den blir relativt liten i förhållande till kretsarna, ha en folkmängd som ungefär motsvarar ett helt antal valkretsar. För att komma så nära som möjligt till ett helt antal, kan Lilla Essingen och eventuellt även Stora Essingen föras över till Inre stadens kretsar. Spånga-Hässelby räknades till Stockholms län även 1952 och ingick alltså inte i västra sektorn. Södra sektorn kan lämpligen delas i en Inre stadens del (Södermalm, Långholmen, Norra Hammarby) och Södra förorterna. Där kan förslagsvis Reimersholme och eventuellt någon eller några stadsdelar i nordvästra Brännkyrka (Liljeholmen, Gröndal m. fl.) föras till den inre delen.

Tabell VI A: 1. Folkmängd och däremot svarande mandatandelar i Stockholms tre sektorer.

Sektor	1944			1948			1952		
	folkmängd	kvot	kvot	folkmängd	kvot	kvot	folkmängd	kvot	kvot
Södra	242 329	11,08	13,37	310 283	12,82	15,48	362 506	14,30	17,26
Västra	158 758	7,26	8,76	168 996	6,99	8,43	164 366 ¹	6,48	7,82
Östra	233 092	10,66	12,87	222 370	9,19	11,09	208 415	8,22	9,92
Hela staden	634 179	29,00	35,00	701 649	29,00	35,00	735 287	29,00	35,00

¹ exkl. Spånga-Hässelby

Folkmängden i södra sektorn motsvarade, som synes av tabellen, vid 29 mandat, 11 valkretsar, den i västra sektorn 7 kretsar och folkmängden i östra sektorn 11 kretsar. Kretsarna fördelades också så mellan sektorerna. Detta innebar, att i de senare valen södra sektorn blev underrepresenterad och de båda andra överrepresenterade. Inom södra sektorn svarade södra förorternas folkmängd 1944 mot 4,33 mandat och Inre stadens mot 6,75. Om Reimersholme och Liljeholmen flyttades över från ytterområdena blev mandatandelarna 4,18 och 6,90. Det reducerade ytterområdet fick då 4 mandat och resten av sektorn 7 mandat. I västra sektorn skulle ytterområdet enligt befolkningssiffrorna ha 3,39 och Inre staden 3,87 mandat. Andelarna ändrades till 3,10 och 4,16, om Lilla Essingen fördes till inre delen. Denna gavs då 4 mandat och Brommma utan Lilla Essingen 3 mandat. Södra sektorns

underrepresentation 1948 och 1952 minskades genom att första valåret en krets och andra valåret ytterligare två kretsar delades. Antalet mandat i sektorn blev alltså 11, 12 och 14.

Med 35 mandat motsvarade sektorernas folkmängd 13, 9 och 13 mandat, vilket också blev deras tilldelning. I de två senare valen blev åter den södra sektorn underrepresenterad och de båda andra överrepresenterade, vilket i viss mån utjämnades genom delning av en krets i södra sektorn 1948 och av ytterligare två kretsar där 1952. Folkmängden i Södra förortererna utom Reimersholme svarade 1944 mot 5 mandat, noga räknat 5,15 mandat. I västra sektorn skulle Inre stadens del ha 4,67 mandat. För att få kvoten närmare ett helt tal fördes Lilla Essingen till den inre delen, som då fick 5,02 mandat. Medeltalet invånare per krets var 1944 22 029, varav tillåtna folkmängdsintervallet 19 529—24 529, i vilket samtliga kretsar inpassades.

b. Södra sektorn

Vid 300 mandat totalt fick sektorn som nämnts 11 mandat enligt följande.

1. So 1—6, 8

1944				1948				1952			
H	1 413	1 493	12,6	1 327	1 440	10,3	1 328	1 438	11,5		
BF	—	—		83	88	0,6	17	18	0,1	SD	
FP	1 316	1 352	11,4	3 834	3 988	28,7	3 962	4 090	32,7		
SD	6 075	6 142	51,8	6 462	6 589	47,3	5 775	5 873	46,9		
K	2 636	2 663	22,4	1 783	1 803	13,0	1 096	1 104	8,8	60,3	55,7
Ö	210	216	1,8	7	7	0,1	2	2			
S	11 650	11 866		13 496	13 915		12 180	12 525			
	21 145			21 313			20 063				

2. Kt 8—13, So 7

1944				1948				1952			
H	1 196	1 263	10,6	959	1 041	7,6	953	1 032	8,3		
BF	—	—		59	63	0,5	15	16	0,1	SD	
FP	1 319	1 355	11,4	3 928	4 086	30,0	4 187	4 323	34,6		
SD	6 011	6 078	51,0	6 299	6 423	47,1	5 821	5 919	47,4		
K	2 989	3 020	25,3	1 976	1 998	14,7	1 188	1 197	9,6	61,8	57,0
Ö	200	205	1,7	20	20	0,1	1	1			
S	11 715	11 921		13 241	13 631		12 165	12 488			
	21 532			20 719			19 767				

3. Kt 14—19, So 9

1944				1948				1952			
H	1 107	1 169	9,6	821	891	6,5	821	889	7,3		
BF	—	—		63	67	0,5	11	12	0,1	SD	
FP	1 313	1 349	11,0	3 694	3 842	28,1	3 800	3 923	32,1		
SD	6 502	6 574	53,7	6 919	7 055	51,5	6 238	6 343	51,8		
K	2 911	2 941	24,0	1 821	1 841	13,4	1 052	1 060	8,7	64,9	60,5
Ö	204	209	1,7	5	5		—	—			
S	12 037	12 242		13 323	13 701		11 922	12 227			
	20 970			20 097			18 611				

4. Kt 1—7

1944				1948				1952			
H	1 917	2 025	19,5	1 543	1 675	13,8	1 381	1 495	14,2	FP SD	
BF	—	—		83	88	0,7	13	14	0,1	FP FP	
FP	1 341	1 378	13,3	3 879	4 035	33,2	3 963	4 091	39,0	FP FP	
SD	4 165	4 211	40,6	4 424	4 511	37,1	3 815	3 879	36,9	FP FP	
K	2 449	2 474	23,8	1 818	1 838	15,1	1 021	1 028	9,8	46,7	
Ö	282	290	2,8	13	13	0,1	1	1			
S	10 154	10 378		11 760	12 160		10 194	10 508			
	20 052			19 141			17 641				

Enligt den förut använda regeln för kretsdelning fordrades 1948 minst 43 114 invånare och 1952 minst 44 828 invånare för delning.

9 — I. Årsta öster om järnvägen (i Brännkyrka), Västberga, Östberga, Solberga, Liseberg, Örby, Älvsjö

Bk 3—10, 26, 27, 32				Bk 3—11, 33—36			
1948				1952			
H	970	1 053	6,2	1 725	1 867	9,1	
BF	97	103	0,6	34	36	0,2	SD
FP	5 162	5 370	31,6	6 912	7 136	35,0	
SD	7 903	8 059	47,4	9 388	9 547	46,8	
K	2 378	2 404	14,1	1 799	1 812	8,9	55,7
Ö	15	15	0,1	—			
S	16 525	17 004		19 858	20 398		
	approx 31 893			40 537			

9 — II. Resten av nionde kretsen

Bk 16—20, 28—31, 33				Bk 18—27, 37—40			
1948				1952			
H	1 173	1 273	7,6	2 132	2 308	10,7	SD SD
BF	121	129	0,8	35	37	0,2	FP SD
FP	5 475	5 695	34,1	7 551	7 796	36,0	FP SD
SD	7 711	7 863	47,1	9 870	10 037	46,3	FP SD
K	1 724	1 743	10,4	1 452	1 462	6,8	53,1
Ö	5	5		6	6		
S	16 209	16 708		21 046	21 646		¹ 67 r
	31 462			42 401			² 30 r

10. Johanneshov, Södra Hammarby (= Hammarbyhöjden, Björkhagen, Kärrtorp), Enskede Gård, Enskedefältet, Årsta (i Enskede)

En 1—6, 9, 11				En 1—10, 14, 15				En 1—12, 16, 17, 19, 20			
1944				1948				1952			
H	1 443	1 524	13,8	2 008	2 180	10,6	SD SD				
BF	—			104	111	0,5	FP SD				
FP	1 610	1 654	15,0	7 554	7 858	38,2	FP SD			delas!	
SD	5 306	5 365	48,5	8 200	8 362	40,7	FP SD				
K	2 213	2 236	20,2	2 008	2 030	9,9	50,6				
Ö	270	277	2,5	12	12	0,1					
S	10 842	11 056		19 886	20 553					49 415	
	24 140			36 936							

10: I. Enskede Gård, Enskedefältet, Årsta (i Enskede), Johanneshov, del av Hammarbyhöjden

En 1—6, 16, 17				
1952				
H	1 749	1 893	14,8	SD SD
BF	20	21	0,2	FP FP
FP	4 840	4 997	38,9	FP FP
SD	5 070	5 156	40,2	FP FP
K	753	758	5,9	46,1
Ö	—			
S	12 432	12 825		
	23 476			

**10: II del av Hammarbyhöjden,
Björkhagen, Kärrtorp**

En 7—12, 19, 20

1952

H	1 232	1 334	10,6	SD	SD
BF	16	17	0,1	FP	SD
FP	4 597	4 746	37,7	FP	SD
SD	5 389	5 480	43,6	FP	SD
K	994	1 001	8,0		51,6
Ö	1	1			
S	12 229	12 579			
		25 939			

II. Resten av dåvarande Enskede

En 7, 8, 10, 12—16

1944

H	1 364	1 441	12,9	
BF	—			SD
FP	1 709	1 756	15,7	
SD	5 789	5 853	52,3	
K	1 888	1 908	17,0	69,3
Ö	233	239	2,1	
S	10 983	11 197		
		20 842		

En 11—13, 16—24

1948

1 258	1 366	8,4	
90	96	0,6	SD
5 043	5 246	32,3	
7 769	7 922	48,8	
1 585	1 602	9,9	58,7
2	2		
15 747	16 234		
	28 513		

En 13—15, 21—35

1952

delas!

53 993

**11: I. Gubbängen, Hökarängen,
Sköndal, Farsta, Fagersjö**

En 26—28, 30—35

1952

H	922	998	9,4	
BF	18	19	0,2	SD
FP	3 434	3 545	33,4	
SD	4 944	5 028	47,4	
K	1 002	1 009	9,5	56,9
Ö	14	14	0,1	
S	10 334	10 613		
		25 814		

11: II Resten av elfte valkretsen

En 13—15, 18, 21—25, 29

1952

H	1 468	1 589	10,2	
BF	24	25	0,2	SD
FP	5 329	5 502	35,2	
SD	7 404	7 529	48,2	
K	956	963	6,2	54,4
Ö	—			
S	15 181	15 608		
		28 179		

Resultaten sammanfattas i tabellerna VI A: 2 och 3. Ändringarna i mandatfördelningen torde framgå direkt så tydligt ur den förra tabellen att de inte behöver sammanställas till en särskild tabell.

Tabell VI A: 2. Mandatfördelningen i södra sektorn vid indelningen till 300 mandat totalt jämförd med röstfördelningen.

Valår	Parti	Röstfördelning	Alt. med SD utan K				Alt. med SD + K			
			alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
1944	H	1,36								
	BF									
	FP	1,39								
	SD	5,43	11	11	11	11	11	11	11	11
	K	2,59								
	Ö	0,23								
1948	S	11,00	11	11	11	11	11	11	11	11
	H	1,04								
	BF	0,07								
	FP	3,75		3	3	3				
	SD	5,52	12	9	9	9	12	12	12	12
	K	1,61								
1952	Ö	0,01								
	S	12,00	12	12	12	12	12	12	12	12
	H	1,45								
	BF	0,01								
	FP	4,87	2	5	5	5		3	3	3
	SD	6,46	12	9	9	9	14	11	11	11
	K	1,21								
	Ö									
	S	14,00	14	14	14	14	14	14	14	14

Tabell VI A: 3. Fördelningen av antal invånare per krets i södra sektorn (300 mandat).

Folkmängd (i tusental)	1944	1948	1952
16—			1
18—		1	2
20—	6	3	4
22—	3	3	1
24—	2		1
26—			
28—		1	2
30—		2	
32—		1	
34—			
36—		1	1
38—			
40—			1
42—			1
Summa	11	12	14

Av tabell VI A: 2 framgår att SD i södra sektorn blev kraftigt överrepresenterade på bekostnad av de andra partierna (utom FP i vissa alternativ 1948 och 1952). Mandaten gick 1944 och i vissa alternativ 1948 och 1952 helt till SD. De senare åren fick även FP mandat i några alternativ. FP vann 3 mandat 1948 tillsammans med H mot SD utan K, ytterligare 2 mandat i samma alternativ 1952, då partiet också fick 3 vinster i kombination

med H mot SD + K. I två kretsar blev FP också största partiet och vann således där mandat, när varje parti räknas för sig. SD:s förluster inskränkte sig, på grund av kretsdelningen, till 2 mandat 1948 när SD utan K stod mot FP + H och ett mandat 1952 när SD + K stod mot FP + H. I övriga alternativ vid de båda valen ökades antalet SD-mandat eller blev oförändrat. Antalet kretsar där SD fick minst hälften av rösterna var 7 av 11 år 1944, 2 av 12 år 1948 och 2 av 14 år 1952. Enda skillnaden 1952 mot huvudundersökningens 300-serie var att SD fick ett eller två mandat mindre.

Vid 360 mandat totalt fördelades södra sektorns 13 mandat på följande kretsar. Medeltalet invånare pr krets blev 1944 18 640, varav tillåtna folkmängdsintervallet 16 640—20 640. Alla kretsar föll inom detta.

Tionde, elfte och trettonde valkretsarna har delats. För delning fordrades 1948 minst 36 010 invånare och 1952 minst 37 440.

1. So 2—6, 8

	1944				1948				1952		
H	1 011	1 068	10,4		1 022	1 109	9,1		1 026	1 111	10,1
BF	—			SD	67	71	0,6	SD	10	11	0,1
FP	1 063	1 092	10,6		3 230	3 360	27,6		3 419	3 530	32,1
SD	5 473	5 534	53,8		5 883	5 999	49,4		5 272	5 361	48,7
K	2 375	2 400	23,4	77,2	1 594	1 612	13,3	62,7	983	990	9,0
Ö	176	181	1,8		5	5			2	2	
S	10 098	10 275			11 801	12 156			10 712	11 005	
	18 390				18 648				17 565		

2. Kt 10, 12, 13, 19, So 7, 9

	1944				1948				1952		
H	884	934	9,6		657	713	6,4		697	755	7,3
BF	—			SD	44	47	0,4	SD	7	7	0,1
FP	935	961	9,9		3 039	3 161	28,3		3 251	3 356	32,2
SD	5 128	5 185	53,4		5 452	5 559	49,9		5 178	5 266	50,6
K	2 446	2 471	25,5	78,9	1 638	1 656	14,9	64,8	1 019	1 026	9,8
Ö	155	159	1,6		10	10	0,1		1	1	
S	9 548	9 710			10 840	11 146			10 153	10 411	
	17 139				16 525				15 957		

3. Kt 14—18, Hö 3

	1944				1948				1952		
H	965	1 019	9,9		734	797	6,8		766	829	7,9
BF	—			SD	57	61	0,5	SD	17	18	0,2
FP	1 140	1 171	11,3		3 128	3 254	27,8		3 253	3 358	31,8
SD	5 400	5 460	52,8		5 800	5 914	50,5		5 287	5 376	51,0
K	2 489	2 515	24,3	77,1	1 660	1 678	14,4	64,9	953	960	9,1
Ö	174	179	1,7		4	4			—		
S	10 168	10 344			11 383	11 708			10 276	10 541	
	18 512				18 185				17 231		

4. Kt 1—3, 8, 9, 11

	1944				1948				1952		
H	1 270	1 342	13,0		1 052	1 142	9,6		976	1 057	10,1
BF	—			SD	60	64	0,5	SD	16	17	0,2
FP	1 264	1 299	12,6		3 544	3 686	31,0		3 733	3 854	37,0
SD	4 733	4 786	46,3		5 037	5 136	43,2		4 385	4 459	42,8
K	2 678	2 706	26,1	72,4	1 823	1 843	15,5	58,7	1 025	1 032	9,9
Ö	206	212	2,0		18	18	0,2		1	1	
S	10 151	10 345			11 534	11 889			10 136	10 420	
	19 405				18 396				16 978		

5. Kt 4—7, Ma 2, 5, So 1

1944				1948				1952			
H	2 359	2 492	25,0	1 862	2 021	17,4	FP SD	1 715	1 856	18,6	FP SD
BF	—	—	—	98	104	0,9	FP FP	17	18	0,2	FP FP
FP	1 497	1 538	15,5	4 018	4 180	36,0	FP FP	3 909	4 036	40,5	FP FP
SD	3 586	3 626	36,4	3 746	3 820	33,0	FP FP	3 198	3 252	32,7	FP FP
K	1 967	1 987	20,0	1 439	1 455	12,6	45,6	794	800	8,0	40,7
Ö	301	309	3,1	12	12	0,1	—	—	—	—	—
S	9 710	9 952	—	11 175	11 592	—	—	9 633	9 962	—	16 r
	19 545	—	—	18 654	—	—	—	17 221	—	—	—

6. Ma 1, 3, 4, 6—8

1944				1948				1952			
H	1 503	1 588	18,1	1 169	1 269	12,2	SD SD	1 124	1 217	13,4	SD SD
BF	—	—	—	57	61	0,6	FP SD	15	16	0,2	FP FP
FP	1 322	1 358	15,5	3 415	3 552	34,2	FP SD	3 345	3 453	38,2	FP FP
SD	3 633	3 673	42,0	4 047	4 127	39,7	FP SD	3 553	3 613	40,0	FP FP
K	1 891	1 911	21,8	1 355	1 370	13,2	52,9	734	739	8,2	48,2
Ö	220	226	2,6	6	6	0,1	—	1	1	—	—
S	8 569	8 756	—	10 049	10 385	—	—	8 772	9 039	—	—
	16 695	—	—	16 517	—	—	—	15 063	—	—	—

7. Hö 1, 2, 4—7, 13

1944				1948				1952			
H	1 503	1 588	14,4	1 068	1 159	9,0	—	1 161	1 257	10,9	—
BF	—	—	—	60	64	0,5	SD	21	22	0,2	SD
FP	1 359	1 396	12,6	3 813	3 966	30,9	—	3 817	3 941	34,2	—
SD	5 448	5 508	49,9	5 872	5 988	46,7	—	5 283	5 372	46,5	—
K	2 274	2 298	20,8	1 628	1 646	12,8	59,5	938	945	8,2	54,7
Ö	249	256	2,3	16	16	0,1	—	—	—	—	—
S	10 833	11 046	—	12 457	12 839	—	—	11 220	11 537	—	—
	19 369	—	—	19 219	—	—	—	18 103	—	—	—

8. Hö 8—12, 14, Bk 1 (= Reimersholme)

1944				1948				1952			
H	1 008	1 065	9,9	957	1 039	7,8	—	1 047	1 133	9,5	—
BF	—	—	—	71	75	0,6	SD	17	18	0,2	SD
FP	1 152	1 184	11,0	3 868	4 023	30,1	—	3 846	3 971	33,3	—
SD	5 352	5 411	50,4	6 203	6 325	47,3	—	5 554	5 648	47,4	—
K	2 843	2 873	26,7	1 872	1 893	14,1	61,4	1 138	1 146	9,6	57,0
Ö	209	215	2,0	15	15	0,1	—	—	—	—	—
S	10 564	10 748	—	12 986	13 370	—	—	11 602	11 916	—	—
	19 980	—	—	20 518	—	—	—	18 992	—	—	—

9. Gröndal, Aspudden, Nybohov, Hägersten (från 1948 även norra Hägerstensåsen), Mälärhöjden, Jakobsberg, Sättra

Bk 5—10				Bk 11—20				Bk 12—21, 27			
1944				1948				1952			
H	724	765	8,1	1 119	1 215	6,8	—	1 595	1 727	9,1	—
BF	—	—	—	120	128	0,7	SD	32	34	0,2	SD
FP	1 043	1 072	11,4	5 143	5 350	29,9	—	6 398	6 605	34,7	—
SD	4 760	4 813	51,2	8 431	8 597	48,1	—	8 783	8 931	46,9	—
K	2 547	2 573	27,4	2 565	2 593	14,5	62,6	1 725	1 737	9,1	56,0
Ö	170	175	1,9	6	6	—	—	—	—	—	—
S	9 244	9 398	—	17 384	17 889	—	—	18 533	19 034	—	—
	19 027	—	—	32 672	—	—	—	36 597	—	—	—

10. Liljeholmen, Årsta (i Brännkyrka), Midsommarkransen, Västberga (från 1948 även södra Hägerstensåsen)

Bk 2, 3, 11—15			Bk 2—8, 21—29		
1944			1948		
H	383	405	4,9		
BF	—				
FP	600	616	7,5		
SD	4 103	4 149	50,3		
K	2 917	2 947	35,8		
Ö	117	120	1,5		
S	8 120	8 237			
	19 113				48 779

SD
86,1

delas!

10: I. Liljeholmen, Årsta (i Brännkyrka)

Bk 2—8			Bk 2—8			
1948			1952			
H	661	718	6,9	979	1 060	10,0
BF	79	84	0,8	24	25	0,2
FP	3 296	3 428	33,1	3 676	3 795	35,6
SD	4 650	4 742	45,7	4 813	4 894	45,9
K	1 381	1 396	13,5	878	884	8,3
Ö	5	5		—		
S	10 072	10 373		10 370	10 658	
	19 861			21 124		

SD
2
3
54,2
1 39 r
2 14 r
3 64 r
10: II. Midsommarkransen, Västberga, södra Hägerstensåsen

Bk 21—29			Bk 22, 23, 28—34			
1948			1952			
H	615	668	4,6	843	913	6,5
BF	74	79	0,5	33	35	0,2
FP	3 553	3 696	25,5	4 152	4 287	30,5
SD	7 110	7 250	50,0	7 112	7 232	51,4
K	2 761	2 791	19,3	1 598	1 610	11,4
Ö	14	14	0,1	—		
S	14 127	14 498		13 738	14 077	
	28 918			29 501		

SD
SD
62,8
11. Södra Hammarby (Hammarbyhöjden, Björkhagen, Kärrtorp), Johanneshov, Årsta (i Enskede)

En 1—6			En 1—10			En 1—12, 19, 20		
1944			1948			1952		
H	1 217	1 286	15,2	1 820	1 976	11,4	FP SD	
BF	—			94	100	0,6	FP FP	
FP	1 299	1 335	15,7	6 653	6 920	40,0	FP FP	
SD	3 870	3 913	46,1	6 534	6 663	38,5	FP FP	
K	1 714	1 732	20,4	1 619	1 637	9,4	47,9	
Ö	212	218	2,6	12	12	0,1		
S	8 312	8 484		16 732	17 308			
	18 589			30 944				43 814

SD
66,5

delas!

11: I. Björkhagen, Kärrtorp, del av Hammarbyhöjden

En 9—12, 19, 20			
1952			
H	1 056	1 143	12,2
BF	10	11	0,1
FP	3 399	3 509	37,3
SD	3 970	4 037	43,0
K	694	699	7,4
Ö	—		
S	9 129	9 399	
	19 616		

SD SD
FP SD¹
FP SD²
FP SD³
50,4
1 84 r
2 73 r
3 95 r

**11: II del av Hammarbyhöjden,
Johanneshov, Årsta (i Enskede)**
En 1—8

1952					
H	1 682	1 821	14,1	FP	SD
BF	18	19	0,1	FP	FP
FP	5 083	5 248	40,6	FP	FP
SD	4 949	5 033	38,9	FP	FP
K	810	816	6,3		45,2
Ö	1	1			
S	12 543	12 938			
		24 198			

12. Enskede Gård, Enskedefältet, Stureby (i En), Gamla Enskede, Enskededalen

En 7—12				En 11—18				En 13—18, 21, 22			
1944				1948				1952			
H	1 306	1 380	13,2	1 054	1 144	8,8	1 355	1 467	11,4	SD	SD
BF	—	—		61	65	0,5	23	24	0,2	FP	SD
FP	1 592	1 636	15,7	4 159	4 326	33,1	4 536	4 683	36,4	FP	SD
SD	5 290	5 349	51,1	6 146	6 267	48,0	5 792	5 890	45,7	FP	SD
K	1 842	1 861	17,8	1 239	1 253	9,6	810	816	6,3		52,0
Ö	228	234	2,2	—	—		—	—			
S	10 258	10 460		12 659	13 055		12 516	12 880			
	19 847			21 930			22 259				

13. Resten av Brännkyrka och Enskede

Bk 4, 16, 17, En 13—16				Bk 9, 10, 28—33, En 19—24				Bk 9—11, 24—26, 35—40, En 23—35			
1944				1948				1952			
H	752	794	8,7	861	935	5,8					
BF	—	—		78	83	0,5					
FP	1 313	1 349	14,8	4 457	4 636	28,5					
SD	5 105	5 162	56,7	8 420	8 586	52,8					
K	1 610	1 627	17,9	1 970	1 992	12,3					
Ö	166	170	1,9	13	13	0,1					
S	8 946	9 102		15 799	16 245						
	16 718			29 296							
											72 101

**13: I. Brännkyrkadelen (inklusive
Västertorp och Solberga)**
Bk 9—11, 24—26, 35—40

1952					
H	1 569	1 698	9,4		
BF	20	21	0,1	SD	
FP	5 727	5 913	32,9		
SD	8 727	8 874	49,4		
K	1 458	1 468	8,2		57,6
Ö	6	6			
S	17 507	17 980			
		34 766			

13: II. Enskededelen
En 23—35

1952					
H	1 278	1 383	8,4		
BF	27	28	0,2	SD	
FP	5 182	5 350	32,6		
SD	8 096	8 233	50,2		
K	1 391	1 401	8,5		58,7
Ö	14	14	0,1		
S	15 988	16 409			
		37 335			

Tabellerna VI A: 4 och 5 sammanfattar resultaten. Antalet kretsar där SD hade minst 50 % av rösterna var 8 av 13 år 1944, 3 av 14 år 1948 och 4 av 16 år 1952.

Tabell VI A: 4 Mandatfördelningen i södra sektorn vid indelningen till 360 mandat totalt jämförd med röstfördelningen.

Valår	Parti	Röstfördelning	Alt. med SD utan K				Alt. med SD + K			
			alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
1944	H	1,60		1	1	1				
	BF									
	FP	1,65								
	SD	6,41	13	12	12	12	13	13	13	13
	K	3,06								
	Ö	0,28								
1948	S	13,00	13	13	13	13	13	13	13	13
	H	1,21								
	BF	0,08								
	FP	4,37	2	3	3	3		2	2	2
	SD	6,44	12	11	11	11	14	12	12	12
	K	1,88								
1952	Ö	0,02								
	S	14,00	14	14	14	14	14	14	14	14
	H	1,65								
	BF	0,02								
	FP	5,56	2	6	6	6		3	3	3
	SD	7,38	14	10	10	10	16	13	13	13
1952	K	1,39								
	Ö									
	S	16,00	16	16	16	16	16	16	16	16

Tabell VI A: 5. Fördelningen av antalet invånare per krets i södra sektorn (360 mandat).

Folkmängd (i tusental)	1944	1948	1952
14—			2
16—	3	2	4
18—	10	6	3
20—		2	1
22—			1
24—			1
26—			
28—		2	1
30—		1	
32—		1	
34—			1
36—			2
38—			
Summa	13	14	16

År 1944 tog SD alla mandat utom då H + FP ställdes mot SD ensamma. Då erhöill H ett mandat. Nästa val erövrade FP 2 eller 3 mandat utom då det stod ensamt mot SD + K. Då fick SD fortfarande alla mandat. År 1952 vann FP ytterligare tre platser i alternativen med H + FP mot SD utan K och en plats vid H + FP mot SD + K. I alla alternativ och val blev SD klart överrepresenterade och de andra partierna underrepresenterade utom FP 1952 vid H + FP mot SD utan K.

En jämförelse mellan mandatfördelningen i södra sektorn vid 230 (sid. 340 f), 300 och 360 mandat visar inga tydligt urskiljbara tendenser till skillnader. Vid vissa tillfällen gav det ena mandatantalet en större proportion SD-mandat, vid andra tillfällen ett annat antal. År 1948 gav 230-serierna minsta antalet SD-mandat i alternativen 2—4, SD utan K (i medeltal 64 % mot 75 % och 79 %), 360-serien i första alternativet SD utan K (86 % mot 100 % och 100 %) och i alternativen 2—4, SD + K (86 % mot i medeltal 96 % och 100 %). Men skillnaderna är små, och i stort sett är det snarast likheten i fördelningarna — med samma partier och ungefär samma proportioner mellan dem — som är påfallande. Även om alternativen med H + FP mot SD utan K 1952 undantas och utfallen vid övriga tillfällen, där SD var klart störst eller deltog i den klart större kombinationen, jämförs mellan de tre kretsantalen, kvarstår likheten med totalt 92—95 % SD-mandat i 230-serierna, 94 % i 300-serien och 92 % i 360-serien.

Det kan dock förtjäna framhållas att de skillnader i fördelning som kan uppstå genom skillnaden i valkretsstorlek vid skilda mandatantal, rimligen är av så ringa storleksordning att ganska många kretsar behövs för att differenserna skall bli märkbara på ett sätt som med någon större säkerhet utesluter slumpen som förklaring.

Spridningen i röstandelen SD + K blev något större vid större mandatantal. Vid 230 mandat var den i medeltal 5,8 år 1944 och i medeltal 4,9 år 1952, vid 300 mandat 6,8 resp. 5,3 och vid 360 mandat 7,4 resp. 5,7.

Även andelen kretsar och val, där SD fick absolut majoritet blev något större vid flera kretsar, vid 230 mandat i medeltal 25 %, vid 300 mandat 30 % och vid 360 mandat 35 %. Spridningen i kretsarnas folkmängd var som vanligt i södra sektorn betydande de senare valen, särskilt 1952.

c. Västra sektorn

Med 300 mandat totalt fick västra sektorn 7 mandat. Medeltalet invånare per krets blev 1944 22 680, varav tillåtna intervallet 20 180—25 180, inom vilket alla kretsar inpassades.

12. Kh 1—4, 6, 9—11

	1944				1948				1952			
H	4 948	5 227	37,1	H SD	3 943	4 280	27,9		3 836	4 152	30,3	
BF	—	—	—		135	143	0,9	FP	39	41	0,3	FP
FP	2 668	2 741	19,5	H H	6 028	6 270	40,8		5 493	5 671	41,5	
SD	4 279	4 326	30,7		3 882	3 958	25,8		3 284	3 339	24,4	
K	1 079	1 090	7,8	38,5	703	711	4,6	30,4	482	485	3,5	27,9
Ö	671	689	4,9		1	1			—	—		
S	13 645	14 073			14 692	15 363			13 134	13 688		
	23 047				22 352				20 964			

13. Kh 5, 7, 8, SG 1—4

	1944				1948				1952			
H	2 339	2 471	20,3		1 877	2 037	14,6	SD SD	1 822	1 972	16,0	SD SD
BF	—	—	—	SD	106	113	0,8	FP FP	42	44	0,4	FP FP
FP	1 935	1 988	16,3		4 805	4 998	35,8	FP FP	4 514	4 660	37,8	FP FP
SD	5 409	5 469	44,8		5 488	5 596	40,1	FP FP	4 764	4 845	39,3	FP FP
K	1 845	1 864	15,3	60,1	1 198	1 211	8,7	48,8	789	795	6,5	45,8
Ö	395	406	3,3		5	5			—	—		
S	11 923	12 198			13 479	13 960			11 931	12 316		
	21 512				20 506				19 249			

14. SG 6—8, 10—12, 17, 18

	1944				1948				1952			
H	1 509	1 594	12,4		1 115	1 210	8,2		1 221	1 322	9,6	
BF	—	—	—	SD	63	67	0,5	SD	17	18	0,1	SD
FP	1 595	1 639	12,8		4 169	4 337	29,6		4 338	4 479	32,5	
SD	6 698	6 772	52,9		7 120	7 260	49,5		6 716	6 830	49,6	
K	2 514	2 540	19,8	72,7	1 779	1 799	12,2	61,7	1 125	1 133	8,2	57,8
Ö	260	267	2,1		1	1			—	—		
S	12 576	12 812			14 247	14 674			13 417	13 782		
	23 175				22 771				21 902			

15. SG 5, 9, 13—16, Bm 23, 24 (= L. Essingen; 1948: Bm 28, 29; 1952: Bm 29, 30)

	1944				1948				1952			
H	2 525	2 667	19,5		1 970	2 138	13,5	SD SD	2 206	2 388	16,4	SD SD
BF	—	—	—	SD	83	88	0,6	FP SD	19	20	0,1	FP FP
FP	1 955	2 009	14,7		5 332	5 546	34,9	FP SD	4 864	5 022	34,6	FP FP
SD	6 320	6 390	46,7		6 571	6 700	42,2	FP SD	6 120	6 223	42,9	FP FP
K	2 212	2 235	16,4	63,1	1 380	1 395	8,8	51,0	862	868	6,0	48,9
Ö	362	372	2,7		2	2			—	—		
S	13 374	13 673			15 338	15 869			14 071	14 521		
	23 251				24 027				22 676			

16. Alvik, St. Mossen, Äppelviken, Smedslätten, Ålsten, Högländet, Nockeby, St. Essingen

	Bm 1—6, 21, 22				Bm 1—6, 26, 27				Bm 1—6, 27, 28			
	1944				1948				1952			
H	5 172	5 464	44,6		4 823	5 235	35,3		5 131	5 554	39,9	
BF	—	—	—	H	164	174	1,2	FP	32	34	0,2	H
FP	2 527	2 596	21,2		5 537	5 760	38,9		5 067	5 231	37,5	
SD	2 772	2 803	22,9		3 035	3 095	20,9		2 758	2 805	20,1	
K	723	731	6,0	28,9	537	543	3,7	24,6	320	322	2,3	22,4
Ö	628	645	5,3		1	1			—	—		
S	11 822	12 239			14 097	14 808			13 308	13 946		
	23 979				24 873				24 281			

17. Traneberg, Ulvsunda, Ulvsunda Industriområde, Riksby, Bällsta, Mariehäll

	Bm 10, 11, 15—20				Bm 12—14, 18—25				Bm 12—14, 19—26			
	1944				1948				1952			
H	1 622	1 713	16,3		1 463	1 588	10,3	SD SD	1 724	1 866	13,1	
BF	—	—	—	SD	119	126	0,8	FP SD	32	34	0,2	SD
FP	1 605	1 649	15,7		5 152	5 359	34,8	FP SD	4 543	4 690	32,8	²
SD	4 725	4 777	45,6		6 479	6 607	42,8	FP SD	6 543	6 654	46,6	
K	1 950	1 970	18,8	64,4	1 703	1 722	11,2	54,0	1 029	1 036	7,3	53,9
Ö	368	378	3,6		13	13	0,1		1	1		
S	10 270	10 487			14 929	15 415			13 872	14 281		¹ 98 r
	22 834				28 967				28 748			² 64 r

18. Resten av Bromma

Bm 7—9, 12—14				Bm 7—11, 15—17				Bm 7—11, 15—18			
1944				1948				1952			
H	2 153	2 274	21,4	2 089	2 268	15,7	SD SD	2 582	2 795	19,2	SD SD
BF	—	—	—	105	112	0,8	FP FP	32	34	0,2	FP FP
FP	1 868	1 919	18,1	5 162	5 370	37,1	FP FP	5 155	5 322	36,6	FP FP
SD	4 791	4 844	45,6	5 669	5 781	40,0	FP FP	5 662	5 758	39,6	FP FP
K	1 185	1 197	11,3	919	929	6,4	46,4	630	635	4,4	44,0
Ö	367	377	3,6	7	7	—	—	—	—	—	—
S	10 364	10 611	—	13 951	14 467	—	—	14 061	14 544	—	—
	20 960	—	—	25 500	—	—	—	26 546	—	—	—

Tabell VI A: 6. Mandatfördelningen i västra sektorn vid uppdelningen till 300 mandat totalt jämförd med röstfördelningen.

Valår	Parti	Röstfördelning	Alt. med SD utan K				Alt. med SD + K			
			alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
1944	H	1,74	2	2	2	2	1	2	2	2
	BF	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	FP	1,18	—	—	—	—	—	—	—	—
	SD	2,88	5	5	5	5	6	5	5	5
	K	0,95	—	—	—	—	—	—	—	—
	Ö	0,25	—	—	—	—	—	—	—	—
1948	S	7,00	7	7	7	7	7	7	7	7
	H	1,26	—	—	—	—	—	—	—	—
	BF	0,06	—	—	—	—	—	—	—	—
	FP	2,52	2	6	6	6	2	4	4	4
	SD	2,60	5	1	1	1	5	3	3	3
	K	0,56	—	—	—	—	—	—	—	—
1952	Ö	0,00	—	—	—	—	—	—	—	—
	S	7,00	7	7	7	7	7	7	7	7
	H	1,44	1	1	1	1	1	1	1	1
	BF	0,01	—	—	—	—	—	—	—	—
	FP	2,54	1	4	4	4	1	4	4	4
	SD	2,63	5	2	2	2	5	2	2	2
1952	K	0,38	—	—	—	—	—	—	—	—
	Ö	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	S	7,00	7	7	7	7	7	7	7	7

Tabell VI A: 7. Fördelningen av antal invånare per krets i västra sektorn (300 mandat).

Folkmängd (i tusental)	1944	1948	1952
16—	—	—	—
18—	—	—	1
20—	2	1	2
22—	5	2	1
24—	—	3	1
26—	—	—	1
28—	—	1	1
30—	—	—	—
32—	—	—	—
Summa	7	7	7

År 1944 delades mandaten mellan H och SD, vilka senare blev överrepresenterade. År 1948 miste H sina mandat till FP, som dessutom i alla alternativ, utom när alla partier togs för sig, erövrade ett eller flera mandat från SD. I alternativen med H + FP mot SD utan K fick FP 6 mandat och SD endast ett. FP blev överrepresenterat när partiets röster räknades tillsammans med H:s. SD:s representation växlade från klar underrepresentation, då SD utan K stod mot H + FP, till klar överrepresentation, i de fall där de borgerliga partierna räknades var för sig. År 1952 återtog H den krets där den varit starkast 1944. I kombination med H miste FP vidare ett mandat mot SD ensamma men vann ett mot SD + K. I senare fallet blev alltså FP:s representation oförändrad, medan partiet i övriga alternativ förlorade ett eller två mandat. FP var dock fortfarande över- och underrepresenterat i samma alternativ som 1948. SD:s tilldelning varierade från något mindre än röstfördelningens andel till klart mera än denna andel. Fördelningarna avspeglar givetvis att SD och FP var ungefär jämnstora med någon övervikt för SD, men att kombinationen H + FP var tämligen klart överlägsen SD. SD fick 1948 och 1952 i första alternativet utan K fler mandat än vad man kunde vänta av röstsiffrorna, vilket förklaras av den starka borgerliga koncentrationen till tolfte och sextonde kretsarna. I jämförelse med huvudundersökningens 300-serie 1952 fick H ett mandat mer, medan FP fick mindre tilldelning i alternativen med SD utan K och SD fick mindre tilldelning i alternativen med SD + K.

Endast i en krets 1944 hade SD över 50 % av rösterna.

De 9 mandaten vid 360 mandat totalt fördelades på följande sätt. Medeltalet invånare per krets var 1944 17 640, varav tillåtna intervallet 15 640—19 640. Utanför detta föll sjuttonde kretsen (390 för många invånare) och tjugooandra kretsen (13 för få).

14. Kh 1, 2, 4, 5, 7, 8

	1944				1948				1952			
H	2 666	2 816	26,5	SD SD	2 041	2 216	19,1	FP SD	2 006	2 171	21,1	
BF	—	—	—		90	96	0,8	FP FP	29	31	0,3	FP
FP	1 967	2 021	19,0	H SD	4 354	4 529	38,9	FP FP	4 049	4 180	40,5	
SD	4 223	4 270	40,2		4 039	4 119	35,4	FP FP	3 401	3 458	33,5	
K	1 079	1 090	10,2	50,4	666	673	5,8	41,2	474	477	4,6	38,1
Ö	421	432	4,1		2	2			—	—	—	
S	10 356	10 629			11 192	11 635			9 959	10 317		
	17 794				16 852				15 896			

15. Kh 3, 6, 9—11, SG 4

	1944				1948				1952			
H	3 766	3 978	37,9	H SD	3 089	3 353	28,5		3 019	3 268	31,0	
BF	—	—	—		105	112	1,0	FP	36	38	0,4	FP
FP	1 864	1 915	18,2	H H	4 422	4 600	39,2		4 012	4 142	39,3	
SD	3 165	3 200	30,5		2 995	3 054	26,0		2 613	2 657	25,2	
K	890	899	8,6	39,1	611	618	5,3	31,3	431	434	4,1	29,3
Ö	490	503	4,8		3	3			—	—	—	
S	10 175	10 495			11 225	11 740			10 111	10 539		
	17 455				17 183				16 161			

16. SG 1—3, 6—8

	1944				1948				1952			
H	1 796	1 897	18,3		1 343	1 458	12,2	SD SD	1 333	1 443	13,7	SD SD
BF	—	—	—	SD	81	86	0,7	FP SD	26	27	0,3	FP FP
FP	1 545	1 587	15,4		4 190	4 358	36,3	FP SD	3 952	4 080	38,9	FP FP
SD	4 731	4 784	46,3		4 860	4 956	41,3	FP SD	4 211	4 282	40,8	FP FP
K	1 747	1 765	17,1	63,4	1 131	1 143	9,5	50,8	660	665	6,3	47,1
Ö	292	300	2,9		1	1			—	—	—	
S	10 111	10 333			11 606	12 002			10 182	10 497		
	18 320				17 625				16 299			

17. SG 5, 9—12, 17, 18

1944				1948				1952					
H	1 553	1 641	14,9	1 426	1 548	11,8	1 604	1 736	13,9				
BF	—	—	—	70	74	0,6	13	14	0,1			¹ SD	
FP	1 431	1 470	13,3	3 811	3 964	30,3	3 864	3 989	31,9			²	
SD	5 467	5 528	50,1	5 810	5 924	45,3	5 678	5 774	46,1			³	
K	2 127	2 149	19,4	1 545	1 562	12,0	994	1 001	8,0	57,3		54,1	
Ö	247	254	2,3	1	1	—	—	—	—				
S	10 825	11 042		12 663	13 073		12 153	12 514				¹ 49 r	
	20 030			20 883			20 348					² 35 r	
												³ 63 r	

18. SG 13—16, Bm 23, 24 (L. Essingen; 1948: Bm 28, 29; 1952: Bm 29, 30)

1944				1948				1952					
H	1 540	1 627	15,9	1 006	1 092	9,6	1 123	1 216	11,7				
BF	—	—	—	41	44	0,4	13	14	0,1				
FP	1 346	1 383	13,5	3 557	3 700	32,4	3 332	3 440	33,0				
SD	5 120	5 177	50,4	5 357	5 463	47,8	4 981	5 065	48,5				
K	1 807	1 826	17,8	1 107	1 119	9,8	699	704	6,7	57,6		55,2	
Ö	238	244	2,4	2	2	—	—	—	—				
S	10 051	10 257		11 070	11 420		10 148	10 439					
	17 386			17 113			16 087						

19. Smedslätten, Älsten, Högländet, Nockeby, St. Essingen

Bm 3—6, 21, 22				Bm 3—6, 26, 27				Bm 3—6, 27, 28					
1944				1948				1952					
H	3 830	4 046	43,6	3 525	3 826	34,1	3 830	4 146	39,3				
BF	—	—	—	125	133	1,2	24	25	0,2				
FP	1 925	1 978	21,3	4 227	4 397	39,1	3 807	3 930	37,3				
SD	2 148	2 172	23,4	2 383	2 430	21,6	2 145	2 181	20,7				
K	593	599	6,5	441	446	4,0	260	262	2,5	29,9		23,2	
Ö	469	482	5,2	1	1	—	—	—	—				
S	8 965	9 277		10 702	11 233		10 066	10 544					
	18 383			19 138			18 522						

20. Alvik, Äppelviken, St. Mossen, Abrahamsberg, Olovslund, Åkeslund, Åkeshov, Nockebyhov

Bm 1, 2, 7—9				Bm 1, 2, 7—11				Bm 1, 2, 7—11					
1944				1948				1952					
H	2 468	2 607	32,4	2 458	2 668	23,1	2 794	3 025	26,5				
BF	—	—	—	97	103	0,9	33	35	0,3				
FP	1 616	1 660	20,6	4 428	4 606	40,0	4 268	4 406	38,7				
SD	2 738	2 768	34,4	3 515	3 584	31,1	3 507	3 566	31,3				
K	638	645	8,0	552	558	4,8	359	362	3,2	42,4		34,5	
Ö	361	371	4,6	7	7	0,1	—	—	—				
S	7 821	8 051		11 057	11 526		10 961	11 394					
	16 177			20 122			20 734						

21. Traneberg, Ulvsunda, Ulvsunda Industriområde, Bällsta, Mariehäll

Bm 15—20				Bm 18—25				Bm 19—26					
1944				1948				1952					
H	1 358	1 435	17,0	1 118	1 214	10,8	1 313	1 421	13,1				
BF	—	—	—	85	90	0,8	20	21	0,2				
FP	1 322	1 358	16,1	3 719	3 869	34,3	3 646	3 764	34,6				
SD	3 718	3 759	44,6	4 691	4 783	42,4	4 783	4 864	44,7				
K	1 546	1 562	18,5	1 311	1 325	11,7	794	800	7,4	63,1		52,1	
Ö	312	320	3,8	1	1	—	1	1	—				
S	8 256	8 434		10 925	11 282		10 557	10 871					
	17 586			20 675			20 697						

22. Riksby, Norra och Södra Ängby, Eneby, Beckomberga, Bromma kyrka

	Bm 10—14				Bm 12—17				Bm 12—18			
	1944				1948				1952			
H	1 291	1 364	18,0		1 274	1 383	13,0	SD SD	1 500	1 624	16,3	SD SD
BF	—			SD	81	86	0,8	FP SD	19	20	0,2	FP SD
FP	1 137	1 168	15,4		3 477	3 617	34,0	FP SD	3 044	3 143	31,6	FP SD
SD	3 684	3 725	49,2		4 594	4 685	44,0	FP SD	4 528	4 605	46,2	FP SD
K	1 081	1 092	14,4	63,6	855	864	8,1	52,1	566	570	5,7	51,9
Ö	221	227	3,0		12	12	0,1		—			
S	7 414	7 576			10 293	10 647			9 657	9 962		
		15 627				19 405				19 622		

Tabell VI A: 8. Mandatfördelningen i västra sektorn vid uppdelningen till 360 mandat totalt jämförd med röstfördelningen.

Valår	Parti	Röstfördelning	Alt. med SD utan K				Alt. med SD + K			
			alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
1944	H	2,23	2	4	4	4	1	3	3	3
	BF									
	FP	1,51								
	SD	3,71	7	5	5	5	8	6	6	6
	K	1,22								
	Ö	0,33								
1948	S	9,00	9	9	9	9	9	9	9	9
	H	1,62								
	BF	0,07								
	FP	3,24	4	7	7	7	3	4	4	4
	SD	3,35	5	2	2	2	6	5	5	5
	K	0,72								
1952	Ö	0,33								
	S	9,00	9	9	9	9	9	9	9	9
	H	1,85	1	1	1	1	1	1	1	1
	BF	0,02								
	FP	3,26	3	6	6	6	3	4	4	4
	SD	3,38	5	2	2	2	5	4	4	4
	K	0,49								
	Ö									
	S	9,00	9	9	9	9	9	9	9	9

Tabell VI A: 9. Fördelningen av antal invånare per krets i västra sektorn (360 mandat).

Folkmängd (i tusental)	1944	1948	1952
14—	1		1
16—	5	4	3
18—	2	2	2
20—	1	3	3
22—			
24—			
Summa	9	9	9

År 1944 delades mandatet mellan H och SD. I kombination med FP mot SD utan K fick H 4 av de 9 mandat. År 1948 övergick alla H-mandat och ett till tre SD-mandat till FP som nu erhöll minst 3 och högst 7 mandat. FP blev inte underrepresenterat i något alternativ. SD + K fick 5 av 9 mandat mot H + BF + FP trots att de hade endast 45 % av rösterna mot de borgerligas 55 %. Två mycket starka borgerliga kretsar medverkade här. År 1952 erövrade FP ytterligare ett mandat från SD i alternativen med SD + K men tappade i alla alternativ ett mandat till H. I alternativen med H + FP mot SD utan K blev SD underrepresenterade 1948 och 1952.

Minst 50 % av rösterna hade SD i två kretsar 1944.

Spridningen i folkmängden blev här ungefär densamma vid alla tre valen. Även i västra sektorn noterades påtagliga likheter i fördelningarna vid 230, 300 och 360 mandat. Vissa skillnader noterades dock, t. ex. i alternativen med H + FP mot SD utan K 1944 och mot SD + K 1948. Indelning a bland 230-serierna — vilken ju hade den minsta spridningen i röstandelar — gav på det hela taget det bästa utslaget för FP:s del men skillnaden var obetydlig. Spridningarna i röstandelar blev ungefär lika vid alla kretsantal med något större spridning denna gång i 300-serien. Resultaten för de olika partierna blev också praktiskt taget desamma vid olika mandatantal om man jämför de alternativ och val där spridningen kunde antas verka på samma sätt. Antal kretsar där något parti (SD) hade absolut majoritet blev lika litet i alla serierna.

d. Östra sektorn

Sektorns 11 mandat vid 300 totalt delades upp på följande valkretsar. Medeltalet invånare pr krets var 1944 21 190. Samtliga kretsar inpassades i intervallet 18 690—23 690.

19. Nk, Kl, Jb

	1944				1948				1952		
H	2 417	2 553	28,1	SD SD	1 909	2 072	19,4	FP SD	1 746	1 890	21,1
BF	—	—	—		109	116	1,1	FP FP	19	20	0,2
FP	1 394	1 432	15,7	H SD	3 962	4 121	38,6	FP FP	3 517	3 631	40,4
SD	3 240	3 276	36,0		3 282	3 347	31,3	FP FP	2 815	2 863	31,9
K	1 394	1 408	15,5	51,5	1 011	1 022	9,6	40,9	571	575	6,4
Ö	412	423	4,7		—	—	—	—	2	2	—
S	8 857	9 092	—		10 273	10 678	—	—	8 670	8 981	—
	22 580	—	—		20 211	—	—	—	18 620	—	—

20. AF., GV 4, 8

	1944				1948				1952		
H	3 884	4 103	34,6	H SD	3 026	3 285	24,3		2 723	2 948	25,5
BF	—	—	—		121	129	1,0	FP	29	31	0,3
FP	2 332	2 396	20,2	H H	5 462	5 682	42,1		4 870	5 028	43,5
SD	3 678	3 719	31,4		3 592	3 663	27,2		3 056	3 108	26,9
K	1 127	1 139	9,6	41,0	723	731	5,4	32,6	431	434	3,8
Ö	484	497	4,2		1	1	—	—	—	—	—
S	11 505	11 854	—		12 925	13 491	—	—	11 109	11 549	—
	22 254	—	—		20 944	—	—	—	19 179	—	—

21. GV 2, 5, 6, Mt 13-16

1944				1948				1952				
H	3 111	3 286	28,0	SD SD	2 396	2 601	19,0	FP SD	2 333	2 525	21,4	
BF	—	—			109	116	0,8	FP FP	25	26	0,2	FP
FP	2 089	2 146	18,3	H SD	5 120	5 326	39,0	FP FP	4 754	4 908	41,6	
SD	4 435	4 484	38,3		4 613	4 704	34,4	FP FP	3 767	3 831	32,5	
K	1 374	1 388	11,9	50,2	919	929	6,8	41,2	497	501	4,3	36,8
Ö	394	405	3,5		—	—			1	1		
S	11 403	11 709			13 157	13 676			11 377	11 792		
	20 566				19 877				18 200			

22. Mt 1-6, GV 7

1944				1948				1952				
H	2 401	2 536	21,0		1 838	1 995	14,5	SD ¹ SD	1 849	2 002	16,6	FP SD
BF	—	—		SD	88	94	0,7	FP FP	29	31	0,3	FP FP
FP	2 184	2 244	18,5		5 014	5 216	37,8	FP FP	4 767	4 921	40,8	FP FP
SD	4 938	4 993	41,3		5 124	5 225	37,9	FP FP	4 288	4 360	36,2	FP FP
K	1 922	1 942	16,1	57,4	1 244	1 258	9,1	47,0	736	741	6,1	42,3
Ö	365	375	3,1		4	4			—	—		
S	11 810	12 090			13 312	13 792			11 669	12 055		
	21 261				20 376			19 r	18 757			

23. Mt 7-12, 17

1944				1948				1952				
H	2 456	2 595	21,5		1 907	2 070	15,6	SD SD	1 897	2 054	17,3	SD ¹ SD
BF	—	—		SD	95	101	0,8	FP FP	25	26	0,2	FP FP
FP	2 154	2 213	18,4		4 548	4 731	35,5	FP FP	4 406	4 549	38,3	FP FP
SD	5 317	5 376	44,6		5 414	5 521	41,5	FP FP	4 570	4 647	39,1	FP FP
K	1 455	1 470	12,2	56,8	865	875	6,6	48,1	596	600	5,1	44,2
Ö	388	398	3,3		4	4			—	—		
S	11 770	12 052			12 833	13 302			11 494	11 876		
	19 583				18 576				17 136			198 r

24. Jh 4-7, Eb 7, 8, 10-12

1944				1948				1952				
H	2 224	2 349	17,6		1 642	1 782	12,0		1 586	1 717	12,9	SD SD
BF	—	—		SD	111	118	0,8	SD	32	34	0,3	FP SD
FP	1 684	1 730	13,0		4 446	4 625	31,2		4 430	4 574	34,5	FP SD
SD	6 684	6 758	50,8		6 749	6 882	46,4		5 975	6 076	45,8	FP SD
K	2 111	2 133	16,0	66,8	1 394	1 409	9,5	55,9	863	869	6,5	52,3
Ö	337	346	2,6		13	13	0,1		—	—		
S	13 040	13 316			14 355	14 829			12 886	13 270		
	23 351				22 632				21 130			

25. Eb 4-6, 9, Jh 2, 3, GV 1, 3

1944				1948				1952				
H	5 248	5 544	44,7		4 546	4 935	35,5		4 308	4 663	38,3	
BF	—	—		H	155	165	1,2	FP	26	27	0,2	H
FP	2 092	2 149	17,3		4 903	5 100	36,7		4 414	4 557	37,5	
SD	3 186	3 221	26,0		3 090	3 151	22,6		2 552	2 595	21,3	
K	832	841	6,8	32,8	554	560	4,0	26,6	321	323	2,7	24,0
Ö	629	646	5,2		—	—			1	1		
S	11 987	12 401			13 248	13 911			11 622	12 166		
	21 933				21 011				19 398			

26. Jh 1, Eb 1-3, HE 1-4

1944				1948				1952				
H	5 506	5 817	48,4		4 701	5 103	38,3		4 518	4 891	42,0	
BF	—	—		H	158	168	1,3	FP ¹	27	28	0,2	H
FP	2 183	2 243	18,7		4 976	5 176	38,9		4 326	4 466	38,4	
SD	2 626	2 655	22,1		2 391	2 438	18,3		1 996	2 030	17,4	
K	609	615	5,1	27,2	421	426	3,2	21,5	233	235	2,0	19,4
Ö	668	686	5,7		2	2			—	—		
S	11 592	12 016			12 649	13 313		173 r	11 100	11 650		
	22 254				21 174			före H	19 905			

27. HE 5—8, O 5, 8, 9

1944			1948			1952		
H	4 974	5 255 45,5	4 401	4 777 36,5	4 243	4 593 39,1		
BF	—		120	128 1,0	24	25 0,2	H	
FP	2 014	2 069 17,9	4 711	4 900 37,4	4 348	4 489 38,2		
SD	2 908	2 940 25,4	2 767	2 822 21,6	2 306	2 345 20,0		
K	646	653 5,6	451	456 3,5	290	292 2,5	22,5	
Ö	628	645 5,6	1	1	2	2		
S	11 170	11 562	12 451	13 084	11 213	11 746		
	20 755		19 929		19 020			

28. O 1—4, 6, 7, 10

1944			1948			1952		
H	5 073	5 359 51,4	4 640	5 037 43,6	4 589	4 968 46,8		
BF	—		106	113 1,0	19	20 0,2	H	
FP	1 710	1 757 16,8	3 933	4 091 35,4	3 600	3 717 35,0		
SD	2 240	2 265 21,7	1 946	1 984 17,2	1 712	1 741 16,4		
K	480	485 4,7	319	323 2,8	169	170 1,6	18,0	
Ö	544	559 5,4	3	3	—	—		
S	10 047	10 425	10 947	11 551	10 089	10 616		
	19 517		18 315		17 874			

29. O 11—17

1944			1948			1952		
H	5 139	5 429 53,8	4 399	4 775 39,4	4 593	4 972 43,4		
BF	—		132	140 1,2	26	27 0,2	H	
FP	1 895	1 947 19,3	5 136	5 342 44,0	4 624	4 774 41,6		
SD	1 769	1 789 17,8	1 612	1 644 13,6	1 519	1 545 13,5		
K	346	350 3,5	219	221 1,8	144	145 1,3	14,8	
Ö	554	569 5,6	—	—	—	—		
S	9 703	10 084	11 498	12 122	10 906	11 463		
	19 038		19 325		19 196			

Tabell VI A: 10. Mandatfördelningen i östra sektorn vid uppdelningen till 300 mandat totalt jämförd med röstfördelningen.

Valår	Parti	Röstfördelning	Alt. med SD utan K				Alt. med SD + K			
			alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
1944	H	3,89	6	8	8	8	5	6	6	6
	BF	—								
	FP	1,94								
	SD	3,60	5	3	3	3	6	5	5	5
	K	1,09								
	Ö	0,48								
1948	S	11,00	11	11	11	11	11	11	11	11
	H	2,94	1	1	1	1	1	1	1	1
	BF	0,11								
	FP	4,16	7	9	9	9	5	9	9	9
	SD	3,16	3	1	1	1	5	1	1	1
	K	0,63								
1952	Ö	—								
	S	11,00	11	11	11	11	11	11	11	11
	H	3,22	5	5	5	5	5	5	5	5
	BF	0,03								
	FP	4,28	4	6	6	6	3	5	5	5
	SD	3,04	2				3	1	1	1
1952	K	0,43								
	Ö	—								
1952	S	11,00	11	11	11	11	11	11	11	11

Tabell VI A: 11. Fördelningen av antal invånare per krets i västra sektorn (300 mandat).

Folkmängd (i tusental)	1944	1948	1952
16—			2
18—	3	5	8
20—	4	5	1
22—	4	1	
24—			
26—			
28—			
30—			
Summa	11	11	11

År 1944 delades även här mandaten mellan H och SD, men denna gång fick H i 3 av 4 alternativ de flesta mandaten. Båda partierna blev dock överrepresenterade utom SD i alternativet med H + FP mot SD utan K. Vid 1948 års val blev i stället båda partierna underrepresenterade utom SD i de alternativ när H och FP räknades för sig. FP blev nu överrepresenterat. Det hade blivit sektorns största parti. År 1952 förlorade SD ytterligare något eller några mandat i vissa alternativ. När H och FP ställdes mot SD utan K, blev SD helt utan mandat. FP:s överrepresentation minskades och byttes i ett alternativ till en knapp underrepresentation, trots att partiets röstandel ökade. Partiet ökade endast måttligt eller minskade sin röstandel i de kretsar som 1944 tagits från H, medan H där ökade starkt och återtog 4 kretsar. H fick alltså 5 mandat i alla alternativ och blev överrepresenterad. H fick fler platser än FP i första alternativet och lika många som FP i övriga alternativ mot SD + K. Skillnaderna 1952 mot huvudundersökningens 300-serie var små. SD + K kunde här men inte i huvudundersökningen behålla ett mandat mot H + FP.

Minst 50 % av rösterna noterades 1944 för H i två valkretsar och för SD i en krets.

Spridningen i antal invånare per krets blev snarast mindre i de senare valen.

Med 360 mandat totalt fick sektorn 13 mandat enligt nedanstående uppställning. Medeltalet invånare pr krets blev 1944 17 930. Alla kretsar placerades i intervallet 15 930—19 930.

23. Nk, Kl, Jb 1

	1944				1948				1952				
H	2 060	2 176	26,8	SD SD	1 603	1 740	18,2	FP SD	1 497	1 621	20,2		
BF	—				100	106	1,1	FP FP	19	20	0,2	FP	
FP	1 254	1 288	15,9	H SD	3 559	3 702	38,7	FP FP	3 157	3 259	40,5		
SD	2 914	2 946	36,2		2 983	3 042	31,8	FP FP	2 543	2 586	32,2		
K	1 325	1 339	16,5	52,7	966	977	10,2	42,0	549	553	6,9	39,1	
Ö	362	372	4,6		—				2	2			
S	7 915	8 121			9 211	9 567			7 767	8 041			
	19 239				17 649				16 269				

24. AF

1944				1948				1952				
H	3 061	3 234	37,6	2 384	2 588	26,3	2 244	2 429	28,5			
BF	—	—	—	99	105	1,1	22	23	0,3	FP		
FP	1 729	1 776	20,7	4 065	4 228	43,0	3 626	3 743	43,9			
SD	2 403	2 430	28,3	2 368	2 415	24,6	2 001	2 035	23,9			
K	744	752	8,8	489	494	5,0	291	293	3,4	27,3		
Ö	389	399	4,6	1	1	—	—	—	—			
S	8 326	8 591		9 406	9 831		8 184	8 523				
	16 177		¹ 52 r	15 248			14 112					

25. GV 1, 2, 4—6, 8

1944				1948				1952				
H	2 734	2 888	30,5	2 125	2 307	21,1	1 915	2 073	22,4			
BF	—	—	—	89	95	0,9	26	27	0,3	FP		
FP	1 668	1 714	18,1	4 092	4 256	38,8	3 694	3 814	41,3			
SD	3 362	3 399	35,9	3 518	3 587	32,7	2 884	2 933	31,8			
K	1 106	1 118	11,8	710	718	6,5	388	391	4,2	36,0		
Ö	338	347	3,7	—	—	—	1	1	—			
S	9 208	9 466		10 534	10 963		8 908	9 239				
	17 548		¹ 85 r	16 593		² 49 r	15 001					

26. Mt 2—6, GV 7

1944				1948				1952				
H	2 151	2 272	21,7	1 650	1 791	15,0	1 665	1 802	17,2			
BF	—	—	—	82	87	0,7	28	29	0,3	FP		
FP	1 933	1 986	19,0	4 405	4 582	38,4	4 188	4 324	41,4			
SD	4 210	4 257	40,7	4 345	4 431	37,2	3 613	3 674	35,2			
K	1 616	1 633	15,6	1 026	1 037	8,7	611	615	5,9	41,1		
Ö	305	313	3,0	4	4	—	—	—	—			
S	10 215	10 461		11 512	11 932		10 105	10 444				
	18 366		¹ 1 r	17 612			16 253			¹ 35 r		

27. Mt 1, 7—11

1944				1948				1952				
H	2 110	2 229	21,9	1 651	1 792	15,7	1 649	1 785	17,6	FP ¹ SD		
BF	—	—	—	70	74	0,7	19	20	0,2	FP FP		
FP	1 835	1 885	18,5	3 947	4 106	36,1	3 769	3 891	38,4	FP FP		
SD	4 350	4 398	43,1	4 470	4 558	40,1	3 825	3 890	38,4	FP FP		
K	1 317	1 331	13,0	835	844	7,4	540	544	5,4	43,8		
Ö	353	362	3,5	4	4	—	—	—	—			
S	9 965	10 205		10 977	11 378		9 802	10 130				
	16 983			16 185			14 907			¹ 1 r		

28. Mt 12—17

1944				1948				1952				
H	2 323	2 454	23,3	1 772	1 924	16,1	1 741	1 885	17,9			
BF	—	—	—	88	94	0,8	18	19	0,2	FP		
FP	1 914	1 966	18,6	4 375	4 551	38,0	4 169	4 304	41,0			
SD	4 494	4 544	43,1	4 524	4 613	38,5	3 749	3 812	36,3			
K	1 243	1 256	11,9	787	796	6,6	475	478	4,6	40,9		
Ö	319	328	3,1	—	—	—	—	—	—			
S	10 293	10 548		11 546	11 978		10 152	10 498				
	17 517			16 944		¹ 62 r	15 556			² 14 r		

29. GV 3, Jh 3—7

1944				1948				1952				
H	2 070	2 187	22,2	1 584	1 719	15,3	1 496	1 619	16,5	FP SD		
BF	—	—	—	96	102	0,9	17	18	0,2	FP FP		
FP	1 408	1 447	14,7	3 804	3 957	35,2	3 759	3 881	39,5	FP FP		
SD	4 463	4 513	45,7	4 428	4 515	40,1	3 656	3 718	37,8	FP FP		
K	1 374	1 388	14,1	941	951	8,4	587	591	6,0	43,8		
Ö	317	326	3,3	12	12	0,1	—	—	—			
S	9 632	9 861		10 865	11 256		9 515	9 827				
	17 685			17 054			15 481					

30. Eb 2, 7—12

1944			1948			1952					
H	2 274	2 402	25,2	1 915	2 079	19,8	SD SD	1 878	2 033	21,3	SD SD
BF	—	—	—	97	103	1,0	FP FP	22	23	0,4	FP FP
FP	1 267	1 302	13,6	3 132	3 258	31,0	FP FP	2 958	3 054	32,0	FP FP
SD	4 203	4 250	44,5	4 169	4 251	40,4	FP FP	3 848	3 913	41,0	FP FP
K	1 274	1 287	13,5	812	821	7,8	48,2	505	509	5,3	46,3
Ö	302	310	3,2	1	1	—	—	—	—	—	—
S	9 320	9 551	—	10 126	10 513	—	—	9 211	9 532	—	—
	17 019	—	—	16 652	—	—	—	15 925	—	—	—

31. Jh 1, 2, Eb 1, 3—6

1944			1948			1952					
H	5 399	5 704	53,1	4 711	5 114	43,5	—	4 462	4 830	46,8	—
BF	—	—	—	133	141	1,2	H	25	26	0,3	H
FP	1 804	1 853	17,3	4 027	4 189	35,6	—	3 474	3 587	34,8	—
SD	2 044	2 067	19,3	1 942	1 980	16,9	—	1 666	1 694	16,4	—
K	476	481	4,5	326	330	2,8	19,7	173	174	1,7	18,1
Ö	608	624	5,8	—	—	—	—	1	1	—	—
S	10 331	10 729	—	11 139	11 754	—	—	9 801	10 312	—	—
	19 099	—	—	18 013	—	—	—	16 834	—	—	—

32. Jb 2, HE 1, 2, 4, 6—8

1944			1948			1952					
H	4 453	4 704	46,9	3 791	4 115	36,6	—	3 529	3 820	39,2	—
BF	—	—	—	119	126	1,1	FP	26	27	0,3	FP ¹
FP	1 808	1 858	18,5	4 248	4 419	39,3	—	3 780	3 902	40,0	—
SD	2 314	2 340	23,3	2 175	2 218	19,7	—	1 764	1 794	18,4	—
K	534	540	5,4	373	377	3,3	23,0	208	209	2,1	20,5
Ö	572	587	5,9	3	3	—	—	—	—	—	—
S	9 681	10 029	—	10 709	11 258	—	—	9 307	9 752	—	—
	19 913	—	—	18 319	—	—	—	17 006	—	—	—

¹ 82 r före H i alla alternativ

33. HE 3, 5, O 8, 11, 12, 16

1944			1948			1952					
H	4 694	4 959	50,6	4 019	4 363	40,1	—	4 242	4 592	43,2	—
BF	—	—	—	117	124	1,1	H	21	22	0,2	H
FP	1 835	1 885	19,3	4 080	4 244	39,0	—	3 989	4 118	38,8	—
SD	2 086	2 109	21,5	1 912	1 950	18,0	—	1 711	1 740	16,4	—
K	334	337	3,4	191	193	1,8	19,8	149	150	1,4	17,8
Ö	496	509	5,2	—	—	—	—	2	2	—	—
S	9 445	9 799	—	10 319	10 874	—	—	10 114	10 624	—	—
	17 175	—	—	16 443	—	—	—	16 841	—	—	—

34. O 1, 3—5, 9, 10

1944			1948			1952					
H	4 005	4 231	46,8	3 561	3 865	38,0	—	3 351	3 627	41,0	—
BF	—	—	—	99	105	1,0	H ¹	14	15	0,2	H
FP	1 438	1 477	16,3	3 623	3 769	37,0	—	3 184	3 287	37,2	—
SD	2 237	2 262	25,0	2 006	2 046	20,1	—	1 655	1 683	19,0	—
K	574	580	6,4	393	397	3,9	24,0	229	231	2,6	21,6
Ö	481	494	5,5	1	1	—	—	—	—	—	—
S	8 735	9 044	—	9 683	10 183	—	—	8 433	8 843	—	—
	16 648	—	—	16 000	—	—	—	14 891	—	—	—

¹ 96 r före FP i alla alternativ

35. O 2, 6, 7, 13—15, 17

1944			1948			1952					
H	5 099	5 387	52,8	4 639	5 036	41,1	—	4 716	5 105	44,8	—
BF	—	—	—	115	122	1,0	FP ¹	24	25	0,2	H
FP	1 838	1 888	18,5	4 854	5 049	41,2	—	4 309	4 449	39,1	—
SD	1 941	1 963	19,3	1 740	1 774	14,5	—	1 641	1 669	14,6	—
K	379	383	3,8	271	274	2,2	16,7	146	147	1,3	15,9
Ö	561	576	5,6	2	2	—	—	—	—	—	—
S	9 818	10 197	—	11 621	12 257	—	—	10 836	11 395	—	—
	19 723	—	—	19 658	—	—	—	19 339	—	—	—

¹ 13 r före H i alla alternativ

Tabell VI A: 12. Mandatfördelningen i östra sektorn vid uppdelningen till 360 mandat totalt jämförd med röstfördelningen.

Valår	Parti	Röstfördelning	SD				SD + K			
			alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
1944	H	4,60	6	9	9	9	6	7	7	7
	BF									
	FP	2,29								
	SD	4,26	7	4	4	4	7	6	6	6
	K	1,28								
	Ö	0,57								
1948	S	13,00	13	13	13	13	13	13	13	13
	H	3,48	3	3	3	3	3	3	3	3
	BF	0,13								
	FP	4,90	6	10	10	10	3	10	10	10
	SD	3,74	4				7			
	K	0,75								
1952	Ö									
	S	13,00	13	13	13	13	13	13	13	13
	H	3,80	4	4	4	4	4	4	4	4
	BF	0,03								
	FP	5,08	8	9	9	9	6	9	9	9
	SD	3,59	1				3			
1952	K	0,50								
	Ö									
1952	S	13,00	13	13	13	13	13	13	13	13

Tabell VI A: 13. Fördelning av antalet invånare per krets i östra sektorn (360 mandat).

Folkmängd (i tusental)	1944	1948	1952
14—		1	7
16—	8	9	5
18—	5	3	1
20—			
22—			
24—			
Summa	13	13	13

År 1944 delade H och SD mandat. H fick ungefär hälften av platserna utom då H och FP i kombination ställdes mot SD. Då fick H 9 av 13 mandat. År 1948 blev FP största partiet och fick de flesta mandat utom då partiet ensamt stod mot SD + K. H:s representation sjönk till 3 mandat i alla alternativ, vilket svarade mot H:s andel av rösterna. SD erhöll mandat endast då H och FP räknades för sig. I de andra alternativen övertogs alla SD:s platser av FP, som där blev klart överrepresenterat med 10 av 13 mandat, medan röstandelen svarade mot 5 mandat. År 1952 erövrade FP ytterligare några mandat för SD i alternativen med H och FP för sig. Även där blev nu SD:s antal mandat i underkant jämfört med röstfördelningen. Däremot tappade FP ett mandat till H, som alltså ökade sin representation till 4, vilket svarade mot H:s röstandel. FP blev överrepresenterat i alla alternativ.

Endast H nådde 50 % av rösterna, vilket inträffade 3 gånger 1944.

Spridningen i befolkningssiffrorna var fortfarande liten 1952.

Även i denna sektor är mandatantalet för litet för en ordentlig jämförelse mellan serierna.

Likhetererna mellan de olika serierna är visserligen påfallande men inte lika stora som i de båda tidigare sektorerna. Fördelningarna 1944 var i stort sett desamma. I första alternativet, SD utan K, varierade tilldelningen omkring 50 % för H och SD. År 1948 fick FP minsta antalet mandat i 360-serien (särskilt i första alternativet). I samma serie blev i stället SD:s mandattal i första alternativet stort. H fick minst mandat i 300-serien. År 1952 blev FP:s tilldelning störst i 360-serien och H:s störst i 300-serien. FP fick särskilt få mandat i 300-serien. Skillnaderna visade således inga genomgående tendenser. Mandattilldelningen i alternativ och val där en given spridning i röstandelarna kan antas ha samma effekt var ungefär densamma i alla serier. Spridningen i röstandelar blev i allmänhet något mindre i 230-serierna än i de båda med flera kretsar, vilka serier i sin tur hade ungefär samma spridning.

Andelen kretsar och val där något parti fick minst 50 % av rösterna var obetydligt större vid de högre antalen mandat.

e. Stockholms stad totalt

Resultaten i de tre sektorerna tillsammans anges i nedanstående tabeller.

Tabell VI A: 14. Mandatfördelningen i Stockholms stad vid uppdelningen till 300 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och mandattilldelningen vid proportionella system.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proport. system		Alt. med SD utan K				Alt. med SD + K			
			d'Hondt	jämkk. uddat.	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
1944	H	7,00	7	7	8	10	10	10	6	8	8	8
	BF											
	FP	4,52	5	5								
	SD	11,91	12	12	21	19	19	19	23	21	21	21
	K	4,61	5	5								
	Ö	0,96										
1948	S	29,00	29	29	29	29	29	29	29	29	29	29
	H	5,07	5	5	1	1	1	1	1	1	1	1
	BF	0,23										
	FP	10,36	11	11	9	18	18	18	7	13	13	13
	SD	11,46	12	12	20	11	11	11	22	16	16	16
	K	2,87	3	3								
1952	Ö	0,01										
	S	30,00	31	31	30	30	30	30	30	30	30	30
	H	5,82	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
	BF	0,07										
	FP	11,61	11	11	7	15	15	15	4	12	12	12
	SD	12,43	12	12	19	11	11	11	22	14	14	14
1952	K	2,07	2	2								
	Ö											
	S	32,00	31	31	32	32	32	32	32	32	32	32

Anm. Mandatfördelningen enligt d'Hondt har i samtliga tabeller beräknats med kartell mellan H och FP. BF antogs ingå i denna 1944 och 1948. År 1952 räknades BF i kartell med SD. Spånga församling har även 1952 räknats till Stockholms län, ehuru intet skäl finns att låta församlingen kvarstå i länet vid ett proportionellt system.

Tabell VI A: 17. Antal kretsar och val där något parti fick minst 50 % av rösterna.

Valår	230 mandat medeltal	300 mandat	360 mandat
1944	6,23	11	13
1948	1,33	2	3
1952	0,83	2	4
Summa	8,39	15	20
Antal möjliga	70,33	91	109
%	12	16	18

Tabell VI A: 18. Fördelningen av antal invånare per krets i Stockholms stad.

Folkmängd (i tusental)	300 mandat			360 mandat		
	1944	1948	1952	1944	1948	1952
14—			3	1	1	10
16—			11	16	15	12
18—	3	6	7	17	11	6
20—	12	9	2	1	5	4
22—	12	6	2			1
24—	2	3	2			1
26—			1			
28—		2	3		2	1
30—		2			1	
32—		1			1	
34—						1
36—		1	1			2
38—						
40—			1			
42—			1			
Summa	29	30	32	35	36	38

Vid 300 mandat blev SD starkt överrepresenterade 1944, medan H:s tilldelning ganska litet avvek från den proportionella. FP och K däremot blev utan mandat och därmed, då de proportionellt skulle ha fått ungefär 5 mandat vardera, starkt underrepresenterade. År 1948 förlorade H alla sina mandat utom ett till FP, vilket även vann mandat från SD. I alternativen med H och FP för sig blev SD:s förlust ett mandat och i övriga alternativ 8 eller 5. FP:s vinst blev 9 eller 7 i alternativen med H och FP för sig och 18 eller 13 i övriga alternativ. I de proportionella systemen skulle H ha tappat två mandat, FP ha vunnit 5 eller 6, medan SD:s antal skulle ha blivit oförändrat genom att K skulle ha förlorat 2 eller 3 mandat. H blev starkt underrepresenterad med sitt enda mandat mot proportionellt 5. Att H:s förlust blev så stor sammanhänger givetvis med förskjutningen mellan H och FP, vilket nu blev det större partiet i den borgerliga kombinationen och tog de flesta av dess mandat. FP:s representation blev i underkant i alternativen med H

och FP för sig, något över i de övriga alternativen mot SD + K och starkt över mot SD utan K. I de sistnämnda alternativen fick SD ungefär sin proportionella andel, medan de i övriga alternativ blev mer eller mindre starkt överrepresenterade. K blev som tidigare helt utan platser. År 1952 blev totaländringarna små för SD med högst två förlorade mandat. Däremot blev det större ändringar för H, som nu återtog 5 av sina år 1948 förlorade mandat. H:s representation blev därigenom den proportionella. FP fick viss kompensation från SD och genom valkretsdelning, så att dess förluster blev mindre än H:s vinster. Partiets överrepresentation minskade dock och dess underrepresentation ökade i respektive alternativ. Skillnaderna mot huvudundersökningens 300-indelning 1952 inskränkte sig till att H nu fick två eller tre mandat mera och FP motsvarande antal mindre utom alternativen 2—4, SD + K, där i stället SD fick färre mandat.

Att SD blev överrepresenterade då H och FP räknades för sig, kan väl anses väntat, eftersom de ju då var det största partiet. Men deras överrepresentation blev påfallande stor även 1948 och 1952, då ju FP hade nästan lika stor andel av rösterna, nästan 35 % mot 38 % 1948 och drygt 36 % mot knappt 39 % för SD 1952. SD blev vidare knappast underrepresenterade — eller åtminstone blev det i mycket ringa grad — då de ensamma ställdes mot H + FP, som 1948 hade 51 % mot deras 38 % av rösterna och 1952 hade 55 % mot 39 %. Detta förklaras av partiernas ojämna geografiska fördelning, vilken redan har diskuterats i huvudundersökningen, där samma förhållanden noterades 1952 och 1956. SD:s styrka räckte oftast inte ens i deras starkaste kretsar till för en mycket kraftig marginal. H + FP däremot hade ett ganska stort antal mycket starka kretsar, där ofta båda partierna för sig var starkare än SD. Den borgerliga kombinationen fick därigenom i flera kretsar mycket stora röstmarginaler framför SD (däremot kunde marginalen inom kombinationen givetvis vara liten). Några siffror från 300-indelningen 1948 i andra alternativet får illustrera verkan av samma mekanismer som i huvudundersökningen konstaterades för 1952 och 1956 års val. I södra sektorn var marginalen för H + FP:s mandat (3 stycken) i medeltal 1 411 och för SD:s 9 i medeltal 1 751. Den minsta marginalen för H + FP var 1 199 och den högsta 1 676. Den minsta för SD var 895, den högsta 4 679 (i åttonde) och den näst högsta 2 322. Där var alltså SD:s marginaler i regel något större än de borgerligas. Röstfördelningen var där 46 % SD mot 40 % H + FP. I västra sektorn med 37 % av rösterna till SD mot 54 % till H + FP vann SD bara ett mandat. Marginalen blev där 1 713. De borgerligas marginaler gick från 340 (i sjuttonde kretsen) och 984 (i femtonde) till 6 592 (i tolfte) och 7 900 (i sextonde) med ett medeltal på 3 185. I östra sektorn var de borgerligas överlägsenhet ännu mer markerad med över 64 % av rösterna mot 29 % för SD. Även där fick SD ett mandat, vilket togs med marginalen 475 röster. Den minsta borgerliga marginalen var 1 280 röster och den största 8 473 (i tjugonionde kretsen). Över 5 000 låg 6 marginaler och medeltalet blev 5 184. För hela staden blev SD:s medelmarginal 1 632 och de borgerligas 3 957. H + FP:s röstövervikt var alltså

placerad så att den gjorde vissa kretsar mycket säkra. Åtta kretsar hade mer än 5 000 rösters marginal. Däremot blev de borgerliga underlägsna i södra sektorn, där SD samlade mandat för nära nog proportionalitet i hela staden. I tredje alternativet blev självfallet de borgerliga marginalerna ännu större.

Vad som ovan sades om 1944 års val gäller också för mandatfördelningen vid 360 kretsar totalt. Även vid 1948 års val var likheterna påfallande. FP:s underrepresentation vid H och FP för sig mot SD + K var dock större vid 360 mandat, sammanhängande med att H nu behöll 3 mandat i stället för ett. Liksom vid 300 mandat blev FP största partiet mandatmässigt vid alternativet med H och FP i kombination mot SD utan K, medan dess mandatantal blev endast obetydligt mindre än SD:s, när kombinationen ställdes mot SD + K. År 1952 blev förändringarna i SD:s mandatantal små. Största förlusten kom i alternativet med H och FP för sig mot SD + K, där SD tappade 3 mandat. I alternativen med H och FP i kombination mot SD utan K blev SD:s mandatantal något men inte mycket under den proportionella tilldelningen. FP vann något eller några mandat utom vid H och FP i kombination mot SD + K, där antalet blev oförändrat, trots att H tog tillbaka två mandat. H:s vinst och representation blev således mindre vid 360 än vid 300 mandat, FP:s tilldelning däremot större.

När mandatfördelningarna för 300 och 360 mandat jämförs med fördelningen för 230 mandat, finner man stora likheter.

Självfallet finns vissa variationer mellan fördelningarna i de olika partiernas mandatandelar ett givet år och alternativ, men de är oftast ganska små. Det är endast undantagsvis 10 % mellan högsta och lägsta procentvärdet av medeltalet för 230-indelningarna, 300-indelningen och 360-indelningen. Oftast ligger dessutom mandatandelarna inte i ordning efter totala mandatantalen utan så att det största och minsta tillhör 300 och 360-indelningen, medan 230-indelningarnas medelantal ligger däremellan. Enstaka större skillnader behöver inte vara särskilt märkliga: av en rad skillnader bör ju rimligen några bli rätt stora rent slumpmässigt med det ringa mandatantal som det här är fråga om. Om man jämför serierna inom varje grupp av alternativ och val där en given spridning i röstandelar kan antas påverka mandatfördelningen på samma sätt, framträder inga skillnader. Spridningen i röstandelen SD + K var något större i 300- och 360-serierna än i 230-serierna. Den blev i 300-serien år 1944 17,8 och 1952 14,00, i 360-serien 19,3 resp. 13,5. (Jfr sid. 371.) Även andelen tillfällen då något parti fick absolut majoritet i en krets blev något större i de båda nya serierna än i 230-indelningarna.

B. Stockholms län

Med 300 mandat i hela landet får länet med 1944 års befolkningssiffror 14 mandat. Medeltalet invånare pr krets var 1944 21 486, varav folkmängdsintervallet 18 986—23 986, inom vilket samtliga kretsar inpassades.

1. Öregrund, Östhammar, Frösäkers hd, Väddö-Häverö sg

	1944				1948			
H	1 230	1 282	13,8	SD SD	1 113	1 191	10,7	SD SD
BF	2 121	2 139	23,0	SD SD	2 456	2 497	22,4	SD SD
FP	1 070	1 093	11,7	BF SD	2 273	2 351	21,1	BF BF
SD	4 097	4 148	44,5	SD SD	4 500	4 592	41,2	SD SD
K	615	620	6,7	51,2	490	496	4,5	45,7
Ö	31	32	0,3		12	12		0,1
S	9 164	9 314			10 844	11 139		
	21 253				20 447			

2. Norrtälje, Bro-Vätö sg, Frötuna-Länna sg, Åkers sg, Östra Ryd (i Danderyds sg)

	1944				1948			
H	1 712	1 784	18,6	SD SD	1 598	1 710	14,2	SD SD
BF	1 567	1 580	16,5	SD SD	1 929	1 961	16,3	FP FP
FP	1 603	1 637	17,1	H H	3 481	3 600	30,0	FP FP
SD	4 042	4 093	42,7	SD SD	4 316	4 404	36,6	SD SD
K	415	418	4,3	47,0	337	341	2,8	39,4
Ö	68	71	0,8		8	8		0,1
S	9 407	9 583			11 669	12 024		
	21 624				21 978			

3. Närdinghundra hd, Lyhundra hd, Sjuhundra hd, Långhundra hd

	1944				1948			
H	1 077	1 122	12,4	SD SD	975	1 044	10,0	SD SD
BF	2 529	2 550	28,2	SD SD	2 801	2 848	27,4	SD SD
FP	1 024	1 046	11,6	BF BF	1 800	1 862	17,9	BF BF
SD	3 788	3 835	42,5	SD SD	4 182	4 268	41,0	SD SD
K	449	453	5,0	47,5	379	383	3,7	44,7
Ö	22	23	0,3		2	2		
S	8 889	9 029			10 139	10 407		
	19 704				18 939			

4. Sigtuna, Ärlinghundra hd, Seminghundra hd, Vallentuna hd, Ed (i Sollentuna hd)

	1944				1948			
H	1 113	1 160	13,4		1 132	1 212	10,8	SD SD
BF	1 654	1 668	19,2	SD	1 923	1 955	17,3	SD SD
FP	1 110	1 133	13,1		2 461	2 545	22,6	FP FP
SD	4 240	4 293	49,5		5 043	5 146	45,6	SD SD
K	376	379	4,4	53,9	411	416	3,7	49,3
Ö	36	37	0,4		4	4		
S	8 529	8 670			10 974	11 273		
	19 185				20 719			

Öregrund, Östhammar, Frösäker, Häverö (utom Ununge), Väddö (utom Björkö-Arholma)

	1952			
H	1 235	1 323	12,8	SD SD
BF	1 910	1 929	18,7	SD SD
FP	2 118	2 185	21,2	FP FP
SD	4 548	4 628	45,0	SD SD
K	231	233	2,3	47,3
Ö	—			
S	10 042	10 298		
	19 835			

Norrtälje, Björkö-Arholma (i Väddö), Roslags-Bro och Vätö (i Lyhundra), Frötuna, Blidö, Roslags-Länna, Österåker, Ljusterö

	1952			
H	1 855	1 987	17,7	SD SD
BF	1 444	1 459	13,0	FP FP
FP	3 332	3 437	30,5	FP FP
SD	4 086	4 158	37,0	SD SD
K	205	207	1,8	38,8
Ö	—			
S	10 922	11 248		
	21 474			

Ununge (i Häverö), Knuthy, Lyhundra (utom Roslags-Bro och Vätö), Sjuhundra, Almunge, Lagga och Östuna (i Knivsta), Husby-Långhundra, Gottröra och Närtuna (i Skepptuna), Kårsta (i Össeby)

	1952			
H	1 110	1 189	12,3	SD SD
BF	2 489	2 514	26,1	SD SD
FP	1 730	1 784	18,5	BF BF
SD	3 890	3 958	41,1	SD SD
K	186	188	2,0	43,1
Ö	—			
S	9 405	9 633		
	18 352			

Sigtuna, Knivsta (utom Lagga och Östuna), Märsta, Vidbo, Skepptuna och Lunda (i Skepptuna), Vallentuna, Össeby (utom Kårsta), Upplands-Väsby

	1952			
H	1 367	1 464	13,0	SD SD
BF	1 561	1 577	14,1	SD SD
FP	2 811	2 899	25,8	FP FP
SD	4 921	5 008	44,6	SD SD
K	283	286	2,5	47,1
Ö	—			
S	10 943	11 234		
	22 185			

5. Sollentuna köp., Järfälla och Hässelby (i Sollentuna hd)

1944				1948				1952				
H	1 314	1 369	13,0	1 193	1 277	8,6	1 937	2 077	12,7			
BF	254	256	2,4	285	290	2,0	106	107	0,7	SD		
FP	1 885	1 925	18,2	4 656	4 816	32,6	5 385	5 555	34,0		1	
SD	5 660	5 731	54,2	7 125	7 271	49,2	7 653	7 787	47,7			
K	1 190	1 200	11,4	1 092	1 104	7,5	798	805	4,9	52,6		
Ö	84	87	0,8	11	11	0,1	—	—	—			
S	10 387	10 568		14 362	14 769		15 879	16 331				
	20 871			25 630			30 074				1	48 r

6. Solna 1—6

1944				1948				1952				
H	1 667	1 737	16,7	1 717	1 838	11,5	2 299	2 463	14,4	SD SD		
BF	52	52	0,5	100	102	0,6	41	41	0,2	FP SD		
FP	1 605	1 639	15,7	4 975	5 146	32,2	5 765	5 946	34,9	FP SD		
SD	4 503	4 559	43,8	6 627	6 763	42,3	7 132	7 258	42,6	FP SD		
K	2 349	2 368	22,7	2 097	2 121	13,3	1 341	1 353	7,9	50,5		
Ö	63	65	0,6	8	8	0,1	—	—	—			
S	10 239	10 420		15 524	15 978		16 578	17 061				
	approx 23 289			approx 28 537			approx 32 264					

7. Sundbyberg, Solna 7—9

1944				1948				1952				
H	741	772	7,9	764	818	5,6	1 228	1 315	8,8			
BF	29	29	0,3	27	27	0,2	21	21	0,1	SD		
FP	1 016	1 037	10,6	3 482	3 601	24,7	4 284	4 419	29,4			
SD	5 022	5 085	51,8	7 432	7 584	52,1	7 522	7 654	51,0			
K	2 833	2 856	29,1	2 492	2 520	17,3	1 593	1 607	10,7	61,7		
Ö	30	31	0,3	9	9	0,1	—	—	—			
S	9 671	9 810		14 206	14 559		14 648	15 016				
	approx 19 510			approx 25 527			approx 27 808					

8. Djursholm, Stocksund, Danderyd, Täby (i Danderyds g)

1944				1948				1952				
H	3 477	3 623	32,5	3 682	3 941	26,3	4 742	5 080	30,9			
BF	248	250	2,2	282	287	1,9	126	127	0,8	FP		
FP	2 087	2 131	19,1	4 968	5 138	34,3	5 461	5 632	34,2			
SD	4 181	4 233	37,9	4 762	4 860	32,4	5 008	5 096	31,0			
K	787	793	7,1	705	713	4,8	505	510	3,1	34,1		
Ö	124	129	1,2	46	46	0,3	—	—	—			
S	10 904	11 159		14 445	14 985		15 842	16 445				
	23 120			27 860			31 505				1	26 r

9. Lidingö, Nacka (i Svartlösa hd)

1944				1948				1952				
H	2 940	3 064	25,6	3 574	3 825	22,1	4 689	5 023	26,1	SD SD		
BF	87	88	0,7	109	111	0,6	33	33	0,2	FP FP		
FP	1 902	1 942	16,2	5 375	5 559	32,1	5 954	6 141	32,0	FP FP		
SD	5 006	5 069	42,3	6 351	6 481	37,4	6 978	7 101	37,0	FP FP		
K	1 600	1 613	13,5	1 319	1 334	7,7	902	910	4,7	41,7		
Ö	191	198	1,7	10	10	0,1	—	—	—			
S	11 726	11 974		16 738	17 320		18 556	19 208				
	22 877			31 158			37 593					

10. Färentuna hd, Spånga (i Sollentuna hd), Salem (i Svartlösa hd)

1944				1948			
H	1 043	1 087	10,6	1 089	1 166	8,3	
BF	885	893	8,7	1 005	1 022	7,3	SD
FP	1 673	1 708	16,6	3 802	3 932	27,9	
SD	5 240	5 306	51,6	6 676	6 813	48,3	
K	1 248	1 258	12,2	1 140	1 153	8,2	56,5
Ö	35	36	0,3	7	7		
S	10 124	10 288		13 719	14 093		
	20 965			24 590			

Färingsö, Ekerö, Sp 3—8, Salem, Sundbyberg 6, 9

1952				
	1 555	1 675	11,6	SD SD
	724	733	5,1	SD SD
	4 349	4 489	31,1	FP SD
	6 606	6 719	46,6	SD SD
	793	799	5,6	52,2
	—			
	14 027	14 415		
	approx 26 617			

11. Vaxholm, Värmdö sg, Saltsjöbaden (i Svartlösa hd), Tyresö, Dalarö, Nämndö, Österhaninge (i Sotholms hd)

1944				1948			
H	1 713	1 785	16,9	1 591	1 703	11,6	SD SD
BF	403	406	3,8	547	556	3,8	FP SD
FP	1 776	1 813	17,1	4 803	4 968	34,0	FP SD
SD	5 385	5 452	51,5	6 344	6 474	44,3	SD SD
K	1 050	1 058	10,0	909	919	6,3	50,6
Ö	69	72	0,7	5	5		
S	10 396	10 586		14 199	14 625		
	23 709			27 506			

Vaxholm, Saltsjöbaden, Värmdö, Djurö, Gustavsberg, Tyresö, Dalarö (i Dalarö), Österhaninge, Boo

1952				
	2 133	2 285	14,7	SD SD
	309	312	2,0	FP SD ¹
	5 147	5 309	34,3	FP FP
	6 758	6 877	44,4	FP SD
	712	718	4,6	49,0
	—			
	15 059	15 501		
	30 767			¹ 1 r

12. Huddinge och Botkyrka (i Svartlösa hd)

1944				1948			
H	1 088	1 134	10,6	953	1 020	7,0	
BF	160	161	1,5	213	217	1,5	SD
FP	1 347	1 375	12,9	3 985	4 122	28,3	
SD	5 838	5 911	55,4	7 178	7 325	50,2	
K	2 011	2 027	19,0	1 876	1 897	13,0	63,2
Ö	65	67	0,6	1	1		
S	10 509	10 675		14 206	14 582		
	20 940			25 855			

Huddinge, Botkyrka

1952				
	1 221	1 308	8,3	
	102	103	0,7	SD
	5 026	5 184	33,0	
	7 609	7 743	49,3	
	1 362	1 374	8,7	58,0
	—			
	15 320	15 712		
	29 061			

13. Öknebo hd utom Tveta, Västertälje och Östertälje; Grödinge (i Svartlösa hd); Sorunda, Ösmo, Nynäshamn (1948), Torö, Västerhaninge, Muskö, Utö, Örnö (i Sotholms hd)

1944				1948			
H	1 166	1 215	11,4	1 086	1 162	8,6	
BF	1 363	1 375	12,8	1 582	1 609	11,8	SD
FP	1 125	1 149	10,7	2 709	2 802	20,6	
SD	5 957	6 031	56,4	7 021	7 165	52,7	
K	890	897	8,4	852	862	6,3	59,0
Ö	27	28	0,3	4	4		
S	10 528	10 695		13 254	13 604		
	22 643			24 535			

Nynäshamn, Turinge, Järna, Grödinge, Sorunda, Ösmo, Västerhaninge, Utö och Örnö (i Dalarö)

1952				
	1 336	1 431	10,8	
	1 150	1 162	8,8	SD
	3 023	3 118	23,5	
	6 892	7 013	52,8	
	542	547	4,1	56,9
	—			
	12 943	13 271		
	25 711			

14. Södertälje; Östertälje, Tveta, Västertälje (i Öknebo hd; Västertälje ingår 1948 i Södertälje stad)

1944				1948			
H	1 808	1 884	16,8	1 608	1 721	11,6	
BF	126	127	1,1	180	183	1,2	SD
FP	1 231	1 257	11,2	3 285	3 398	23,0	
SD	6 333	6 412	57,2	8 114	8 280	56,0	
K	1 488	1 500	13,4	1 180	1 193	8,1	64,1
Ö	37	38	0,3	13	13	0,1	
S	11 023	11 218		14 380	14 788		
	21 114			25 753			

Södertälje, Östertälje

1952				
	1 969	2 109	13,7	
	126	127	0,8	SD
	3 798	3 917	25,5	
	8 403	8 551	55,6	
	669	675	4,4	60,0
	—			
	14 965	15 379		
	28 789			

Som synes delades Solna, så att Lilla Alby (varav huvuddelen 1949 överflyttades till Sundbyberg) och Huvudsta tillsammans med Sundbyberg (med 1944 års gränser) bildade sjunde kretsen. Däri ingick således inte Duvbo, som tillhörde tionde kretsen. (Jfr sid. 378 beträffande folkmängden 1952 i de kretsar som innehöll Spånga-Hässelby.) Nionde och tionde kretsarna blev båda sammansatta av delar mellan vilka inte direkt förbindelse fanns.

Tabell VI B: 1. Mandatfördelningen i Stockholms län vid 300 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och med mandatfördelningen vid proportionella system.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proport. system		Alt. med SD utan K				Alt. med SD + K			
			d'Hondt	jämkn. uddat.	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
1944	H	2,24	3	2		1	3	1		1	2	1
	BF	1,13	1	1			2				1	
	FP	2,03	2	2								
	SD	6,82	7	7	14	13	9	13	14	13	11	13
	K	1,69	1	2								
	Ö	0,09										
	S	14,00	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14
1948	H	1,70	2	2								
	BF	0,99	1	1			2				2	
	FP	3,88	4	4	1	5	6	3		3	4	2
	SD	6,31	7	7	13	9	6	11	14	11	8	12
	K	1,11	1	1								
	Ö	0,01										
	S	14,00	15	15	14	14	14	14	14	14	14	14
1952	H	2,18	3	2								
	BF	0,75		1			1				1	
	FP	4,16	5	5	1	5	8	4	1	3	6	2
	SD	6,21	8	7	13	9	5	10	13	11	7	12
	K	0,70	—	1								
	Ö											
	S	14,00	16	16	14	14	14	14	14	14	14	14

Jfr anmärkning till tabell VI A: 14.

Tabell VI B: 2. Fördelning av antalet invånare per krets i Stockholms län (300 mandat).

Folkmängd (i tusental)	1944	1948	1952
16—			
18—	3	1	2
20—	6	3	1
22—	5		1
24—		6	1
26—		2	2
28—		1	2
30—		1	3
32—			1
34—			
36—			1
Summa	14	14	14

År 1944 blev SD största partiet i alla kretsar. Även i alternativ med borgerliga kombinationer fick SD huvuddelen av mandaten och blev överrepresenterade. Kombinationen H + BF + FP erhöll 5 mandat mot SD utan K. Av dessa mandat gick 3 till H och 2 till BF, vilka partier båda fick representation i överkant. I övriga alternativ däremot blev de klart underrepresenterade eller helt utan mandat, vilket senare var fallet med FP och K i alla alternativ. År 1948 blev FP största partiet i en valkrets. Partiet blev representerat i alla alternativ utom det där partiet ensamt ställdes mot SD + K. I alternativen med H + FP mot SD utan K blev FP även överrepresenterat. BF fick 2 mandat i alternativen med H + BF + FP. Mot SD + K vann BF ett mandat genom att de borgerliga blev starkare i förhållande till SD + K. I dessa alternativ blev BF överrepresenterat, annars helt orepresenterat. Samtliga H:s mandat övergick till FP, varigenom H alltså blev underrepresenterad i alla alternativ. SD blev överrepresenterade i alla alternativ utom vid H + BF + FP mot SD ensamma, där SD:s 6 mandat svarade mot deras röstandel. Den borgerliga kombinationen var där det något större »partiet» med 47 % av rösterna mot SD:s 45 % och fick också majoriteten av mandaten, 8 av 14. År 1952 förlorade SD i detta (och några andra) alternativ ytterligare ett mandat till FP och fick således där 5 mandat, vilket var i underkant. I övriga alternativ fick dock SD sin proportionella andel eller mera. I alternativet med H + BF + FP mot SD ensamma fick FP 8 mandat och blev där det största och överrepresenterade partiet. I flera andra alternativ fick FP proportionell tilldelning eller mera. Endast ett mandat i vardera alternativen med H + BF + FP tillföll andra partier än FP och SD, nämligen BF.

Skillnaderna 1952 mot huvudundersökningens 300-serie berör främst H. I den på 1944 års folkmängdssiffror grundade indelningen bildade inte H:s starka förortskommuner egna kretsar och tillföll inte H.

I 7 valkretsar 1944, 4 år 1948 och 3 år 1952 fick SD över 50 % av rösterna.

Med 360 mandat i hela landet fick länet med 1944 års befolkningssiffror 17 mandat. Medeltalet invånare pr krets 1944 var 17 694. Samtliga kretsar utom den åttonde låg i intervallet 15 694—19 694. Åttonde kretsen hade 318 för få invånare. Se dock sid. 378 beträffande folkmängden 1952 för de kretsar som innehåller delar av Spånga-Hässelby (sjätte, sjunde och åttonde).

1. Öregrund, Östhammar, Frösåkers hd, Vaddö-Häverö sg (utom Vaddö)

1944				1948				1952				
H	970	1 011	12,3	SD SD	865	926	9,7	SD SD	1 006	1 078	12,1	SD SD
BF	1 883	1 899	23,1	SD SD	2 133	2 169	22,6	SD SD	1 698	1 715	19,3	SD SD
FP	926	946	11,5	BF SD	1 878	1 942	20,3	BF BF	1 718	1 772	20,0	FP ¹ FP ¹
SD	3 685	3 731	45,5	SD SD	3 988	4 070	42,4	SD SD	4 024	4 095	46,2	SD SD
K	590	595	7,3	52,8	463	468	4,9	47,3	211	213	2,4	48,6
Ö	21	22	0,3		10	10	0,1		—			
S	8 075	8 204			9 337	9 585			8 657	8 873		¹ 57 r
	18 181				17 400				16 914			före BF

2. Norrtälje, Vaddö (i Vaddö-Häverö sg), Bro-Vätö sg; Söderby-Karl, Estuna, Malsta (i Lyhundra hd), Frötuna-Länna sg (utom Blidö)

	1944				1948			
H	1 772	1 847	22,0	SD SD	1 607	1 720	16,3	SD SD
BF	1 487	1 500	17,8	SD SD	1 872	1 903	18,1	FP FP
FP	1 224	1 250	14,9	H H	2 645	2 736	25,9	FP FP
SD	3 355	3 397	40,4	SD SD	3 817	3 895	36,9	SD SD
K	337	340	4,0	44,4	284	287	2,7	39,6
Ö	74	77	0,9		8	8	0,1	
S	8 249	8 411			10 233	10 549		
	19 340				19 506			

Norrtälje, Vaddö, Lyhundra (utom Lohärad), Frötuna, Länna (i Roslags-Länna)

	1952			
	1 764	1 890	19,2	SD SD
	1 459	1 474	14,9	FP FP
	2 528	2 607	26,4	FP FP
	3 636	3 700	37,5	SD SD
	198	200	2,0	39,5
	—			
	9 585	9 871		
	18 958			

3. Nordinghundra hd, Sjuhundra hd, Långhundra hd; Husby-Lyhundra och Lohärad (i Lyhundra hd)

	1944				1948			
H	831	866	10,9	SD SD	752	805	8,8	SD SD
BF	2 160	2 178	27,4	SD SD	2 364	2 404	26,4	SD SD
FP	946	966	12,1	BF BF ¹	1 596	1 651	18,1	BF BF
SD	3 479	3 522	44,2	SD SD	3 818	3 896	42,7	SD SD
K	419	422	5,3	49,5	359	363	4,0	46,7
Ö	9	9	0,1		—			
S	7 844	7 963			8 889	9 119		
	17 199			¹ 66 r	16 532			

Ununge (i Häverö), Knutby, Almunge, Lohärad (i Lyhundra), Sjuhundra, Lagga och Östuna (i Knivsta), Husby-Långhundra, Gottröra och Närtuna (i Skepptuna), Kårsta (i Össeby)

	1952			
	874	936	11,1	SD SD
	2 102	2 123	25,1	SD SD
	1 531	1 579	18,6	BF BF
	3 583	3 646	43,1	SD SD
	177	179	2,1	45,2
	—			
	8 267	8 463		
	16 087			

4. Sigtuna, Ärlinghundra hd, Seminghundra hd, Vallentuna hd

	1944				1948			
H	1 053	1 097	13,9		1 074	1 150	11,1	SD SD
BF	1 615	1 629	20,6	SD	1 894	1 926	18,6	SD SD
FP	990	1 011	12,8	¹	2 235	2 312	22,3	FP FP
SD	3 789	3 836	48,4		4 525	4 618	44,6	SD SD
K	307	309	3,9	52,3	350	354	3,4	48,0
Ö	32	33	0,4		4	4		
S	7 786	7 915			10 082	10 364		
	17 669			¹ 99 r	19 116			

Sigtuna, Knivsta (utom Lagga och Östuna), Vidbo, Skepptuna, Lunda (i Skepptuna), Märsta, Vallentuna, Össeby (utom Kårsta), Hammarby, Fresta (i Upplands-Väsby)

	1952			
	1 294	1 386	13,4	SD SD
	1 538	1 554	15,0	SD SD
	2 565	2 646	25,6	FP FP
	4 433	4 511	43,7	SD SD
	239	241	2,3	46,0
	—			
	10 069	10 338		
	20 434			

5. Sollentuna köping, Ed (i Sollentuna hd)

	1944				1948			
H	1 148	1 196	14,7		1 025	1 097	10,1	
BF	127	127	1,6	SD	156	159	1,5	SD
FP	1 519	1 551	19,0		3 578	3 701	34,0	
SD	4 225	4 278	52,5		5 082	5 186	47,6	
K	905	912	11,2	63,7	739	747	6,8	54,4
Ö	75	78	1,0		1	1		
S	7 999	8 143			10 581	10 891		
	15 875				18 544			

Sollentuna, Ed (i Upplands-Väsby)

	1952			
	1 544	1 654	14,3	SD SD
	69	70	0,6	FP FP ¹
	4 018	4 144	35,7	FP FP
	5 136	5 226	45,0	FP SD ²
	505	510	4,4	49,4
	—			
	11 272	11 604		¹ 62 r
	20 931			² 8 r

6. Färentuna hd, Hässelby, Järfälla, Sp 1, 6 (= Nälsta, Flysta m. fl. områden)

1944				1948			
H	708	738	8,6	733	785	6,3	
BF	922	930	10,9	1 019	1 036	8,3	SD
FP	1 303	1 330	15,5	3 405	3 522	28,3	
SD	4 540	4 597	53,6	5 988	6 111	49,0	
K	947	955	11,1	981	992	8,0	57,0
Ö	27	28	0,3	15	15	0,1	
S	8 447	8 578		12 141	12 461		
approx 17 689				approx 22 139			

Ekerö, Färingsö, Järfälla, Sp 1—3, 6—8

1952			
	1 153	1 241	9,5
	700	708	5,5
	3 691	3 809	29,2
	6 400	6 511	49,9
	767	773	5,9
	—	—	—
	12 711	13 042	
approx 25 193			

7. Sundbyberg, Sp 4, 5 (= Duvbo, Bromsten)

1944				1948			
H	646	673	7,6	685	733	5,6	
BF	33	33	0,4	34	35	0,3	SD
FP	1 126	1 150	13,0	3 210	3 320	25,5	
SD	4 865	4 926	55,5	7 004	7 148	54,9	
K	2 040	2 056	23,2	1 767	1 787	13,7	68,6
Ö	26	27	0,3	5	5		
S	8 736	8 865		12 705	13 028		
approx 16 748				approx 22 274			

Sundbyberg 1, 2, 4—5, 7—9, Sp 5

1952			
	957	1 026	7,8
	19	19	0,1
	3 683	3 799	28,9
	6 925	7 047	53,6
	1 245	1 256	9,6
	—	—	—
	12 829	13 147	
approx 23 659			

8. Solna 1—3, Sp 2, 3 (1948: Solna 1—3, 7)

1944				1948			
H	1 192	1 242	17,7	1 262	1 351	11,8	SD SD
BF	68	69	1,0	106	108	0,9	FP SD
FP	1 090	1 113	15,8	3 688	3 814	33,3	FP SD
SD	3 149	3 188	45,3	4 831	4 930	43,1	FP SD
K	1 356	1 369	19,5	1 230	1 244	10,9	54,0
Ö	48	50	0,7	4	4		
S	6 903	7 031		11 121	11 451		
approx 15 376				approx 20 011			

Solna 1—5, 10, Sp 4, Sundbyberg 6

1952			
	1 752	1 879	14,4
	36	36	0,3
	4 655	4 802	36,9
	5 311	5 403	41,5
	893	901	6,9
	—	—	—
	12 647	13 021	
approx 23 832			

Kretsen bestod av Råsunda, Ulriksdal m. fl. områden i Solna och Solhem, Råsta, Ursvik m. fl. områden i f. d. Spånga. De faktiska valdistrikten överensstämde inte helt med de avsedda sjätte och åttonde kretsarna. (Jfr sid. 378 beträffande folkmängden 1952 i de kretsar som innehöll Spånga-Hässelby.)

9. Solna 4—9 (1948: 4—6, 8—11)

1944				1948			
H	847	883	10,9	809	866	7,8	
BF	29	29	0,4	48	49	0,4	SD
FP	999	1 020	12,6	2 931	3 032	27,2	
SD	3 652	3 698	45,8	4 950	5 051	45,2	
K	2 399	2 418	29,9	2 132	2 156	19,3	64,5
Ö	35	36	0,4	9	9	0,1	
S	7 961	8 084		10 879	11 163		
approx 18 258				approx 20 632			

Solna 6—9, 11—13, Sundbyberg 3

1952			
	1 315	1 409	12,2
	28	28	0,2
	3 691	3 807	32,9
	5 103	5 193	44,8
	1 139	1 149	9,9
	—	—	—
	11 276	11 586	
approx 22 585			

¹ 23 r
² 51 r
³ 5 r

10. Djursholm, Stocksund, Danderyd

1944				1948			
H	3 007	3 134	38,6	H SD'	3 112	3 331	32,6
BF	121	122	1,5	H H	129	131	1,3
FP	1 569	1 602	19,7	H H	3 417	3 534	34,5
SD	2 667	2 700	33,2	H H	2 804	2 861	28,0
K	456	460	5,7	38,9	354	358	3,5
Ö	98	102	1,3		14	14	0,1
S	7 918	8 120			9 830	10 229	
	16 238			1 26 r	18 690		

Djursholm, Stocksund, Danderyd

1952			
	3 944	4 225	38,8
	44	44	0,4
	3 497	3 607	33,2
	2 745	2 793	25,7
	207	209	1,9
	—		27,6
	10 437	10 878	
	20 810		

11. Vaxholm, Åkers sg, Värmdö sg (utom Boo); Blidö (i Frötuna-Länna sg), Nämndö (i Sotholms hd)

1944				1948			
H	1 032	1 075	14,4		959	1 026	10,3
BF	767	774	10,4	SD	1 018	1 035	10,4
FP	1 365	1 394	18,7		3 303	3 416	34,5
SD	3 667	3 713	49,8		3 974	4 055	40,9
K	470	474	6,3	56,1	373	377	3,8
Ö	27	28	0,4		6	6	0,1
S	7 328	7 458			9 633	9 915	
	17 910				18 397		1 10 r

Vaxholm, Riala och Roslags-Kulla (i Roslags-Länna), Ljusterö, Österåker (utom Östra Ryd), Värmdö, Djurö, Gustavsberg, Blidö

1952			
	1 265	1 355	14,0
	636	642	6,6
	3 214	3 315	34,3
	4 001	4 071	42,2
	275	278	2,9
	—		45,1
	9 391	9 661	
	18 826		1 43 r

12. Lidingö; Täby och Östra Ryd (i Danderyds hd)

1944				1948			
H	2 496	2 601	27,5	SD SD	3 203	3 428	23,1
BF	234	236	2,5	H SD	250	254	1,7
FP	1 643	1 678	17,8	H SD	4 963	5 133	34,6
SD	3 710	3 756	39,7	H SD	4 933	5 034	34,0
K	1 006	1 014	10,7	50,4	940	951	6,4
Ö	169	175	1,8		33	33	0,2
S	9 258	9 460			14 322	14 833	
	19 590				27 826		1 99 r

Lidingö, Östra Ryd (i Österåker), Täby

1952			
	4 228	4 529	27,2
	143	144	0,9
	5 530	5 704	34,2
	5 492	5 589	33,5
	686	692	4,2
	—		37,7
	16 079	16 659	
	32 571		

13. Nacka, Saltsjöbaden (i Svartlösa hd), Boo (i Värmdö sg)

1944				1948			
H	1 803	1 879	20,3		1 800	1 927	15,7
BF	56	56	0,6	SD	92	94	0,8
FP	1 339	1 367	14,8		3 540	3 661	29,9
SD	4 508	4 564	49,3		5 348	5 458	44,6
K	1 287	1 297	14,0	63,3	1 072	1 084	8,9
Ö	87	90	1,0		9	9	0,1
S	9 080	9 253			11 861	12 233	
	17 720				21 928		1 36 r

Nacka, Saltsjöbaden, Boo

1952			
	2 346	2 513	18,6
	29	29	0,2
	4 081	4 209	31,1
	5 908	6 012	44,5
	747	754	5,6
	—		50,1
	13 111	13 517	
	26 720		1 44 r
			2 15 r
			3 73 r

14. Huddinge (i Svartlösa hd), Tyresö och Dalarö (i Sotholms hd)

1944				1948			
H	822	857	9,4		697	746	5,9
BF	140	141	1,5	SD	182	185	1,5
FP	1 247	1 273	14,0		3 787	3 917	30,7
SD	4 721	4 780	52,6		5 918	6 039	47,4
K	1 971	1 987	21,8	74,4	1 829	1 850	14,5
Ö	63	65	0,7		3	3	
S	8 964	9 103			12 416	12 740	
	18 240				22 882		

Huddinge, Tyresö, Dalarö (i Dalarö)

1952			
	953	1 021	7,4
	91	92	0,7
	4 726	4 874	35,6
	6 249	6 359	46,4
	1 351	1 363	9,9
	—		56,3
	13 370	13 709	
	25 760		

15. Sotholms hd (utom Tyresö, Dalarö, Nändö), 1948 även Nynäshamn				Nynäshamn, Ösmo, Sorunda, Västerhaninge, Österhaninge, Örnö och Utö (i Dalarö)								
1944				1948				1952				
H	721	751	8,7	704	753	6,6	931	997	8,7			
BF	1 119	1 129	13,1	1 249	1 270	11,2	939	948	8,3	SD		
FP	925	945	10,9	2 487	2 572	22,6	2 896	2 987	26,2			
SD	4 844	4 905	56,8	5 815	5 934	52,2	5 839	5 942	52,0			
K	878	885	10,3	834	843	7,4	543	548	4,8	56,8		
Ö	16	17	0,2	3	3		—					
S	8 503	8 632		11 092	11 375		11 148	11 422				
	18 309			20 575			22 066					
16. Öknebo hd (1944 utom Västertälje); Salem, Botkyrka, Grödinge (i Svartlösa hd)				Turinge, Järna, Östertälje, Grödinge, Salem, Botkyrka								
1944				1948				1952				
H	1 420	1 480	16,6	1 361	1 457	13,3	1 597	1 711	15,4			
BF	637	642	7,2	775	788	7,2	534	539	4,9	SD		
FP	1 166	1 191	13,4	2 414	2 497	22,8	2 680	2 764	24,9			
SD	4 920	4 982	56,0	5 652	5 768	52,5	5 662	5 762	52,0			
K	566	571	6,4	460	465	4,2	309	312	2,8	54,8		
Ö	39	40	0,4	4	4		—					
S	8 748	8 906		10 666	10 979		10 782	11 088				
	17 828			19 426			20 526					
17. Södertälje, Västertälje (i Öknebo hd), 1948: Södertälje				Södertälje								
1944				1948				1952				
H	1 621	1 689	17,1	1 427	1 527	11,5	1 753	1 878	13,5			
BF	80	81	0,8	118	120	0,9	77	78	0,6	SD		
FP	1 077	1 100	11,1	2 978	3 080	23,3	3 479	3 588	25,9			
SD	5 516	5 585	56,6	7 224	7 372	55,7	7 559	7 692	55,4			
K	1 367	1 378	14,0	1 112	1 125	8,5	630	636	4,6	60,0		
Ö	36	37	0,4	12	12	0,1	—					
S	9 697	9 870		12 871	13 236		13 498	13 872				
	18 634			23 156			26 163					

Som synes har Solna delats upp på åttonde och nionde kretsarna, Spånga på sjätte, sjunde och åttonde. Sjätte och tolfte kretsarna innehöll delar utan direkt förbindelse med varandra. Samtliga kretsar var dock sammanhängande.

År 1944 blev SD största partiet i alla kretsar utom en, där H var större än SD men inte större än SD + K. H blev representerad i alla alternativ utom det för SD mest fördelaktiga. SD blev starkt överrepresenterade i alla alternativ, FP och K helt orepresenterade, medan BF fick två resp. ett mandat i alternativen med H + BF + FP. År 1948 miste H sina mandat. BF behöll sina och fick ett nytt i alternativet med de tre borgerliga partierna mot SD + K. Övriga vinster från SD och H:s mandat gick till FP, som blev representerat i alla alternativ, i några även i överkant. SD var fortfarande överrepresenterade och det största partiet i alla alternativ utom vid H + BF + FP mot SD, där de trots att de var något mindre än de borgerliga röstmässigt fick sin proportionella andel av mandaten. Detta blev 1952 inte fallet i samma alternativ, i vilket SD fick endast 6 mot FP:s 9 mandat. Mot samma kombination men tillsammans med K blev SD knappt större än FP med ungefär proportionellt mandatantal. I övriga alternativ var SD överrepresenterade. FP var överrepresenterat i tre alternativ och vann en eller flera platser i fyra. Dock förlorade FP ett mandat till H, vilket i alternativen med H och FP för sig inte kompenseras med vinster i andra kretsar. BF förlorade ett mandat vardera i de två alternativ, där det var representerat.

Tabell VI B: 3. Mandatfördelningen i Stockholms län vid 360 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och med mandatfördelningen vid proportionella system.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proport. system		Alt. med SD utan K				Alt. med SD + K			
			d'Hondt	jämkn. uddat.	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
1944	H	2,72	3	3	1	2	3	2		1	2	1
	BF	1,36	1	1			2				1	
	FP	2,47	3	3								
	SD	8,28	8	8	16	15	12	15	17	16	14	16
	K	2,06	2	2								
	Ö	0,11										
	S	17,00	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17
1948	H	2,07	2	2								
	BF	1,19	1	1			2				2	
	FP	4,71	6	5	2	6	7	4	1	4	5	2
	SD	7,65	8	8	15	11	8	13	16	13	10	15
	K	1,36	1	2								
	Ö	0,02										
	S	17,00	18	18	17	17	17	17	17	17	17	17
1952	H	2,60	3	3	1	1	1	1	1	1	1	1
	BF	0,87	1	1			1				1	
	FP	5,08	6	6	1	7	9	4		5	7	2
	SD	7,58	8	8	15	9	6	12	16	11	8	14
	K	0,87	1	1								
	Ö											
	S	17,00	19	19	17	17	17	17	17	17	17	17

Jfr anmärkning till tabell VI A: 14.

Tabell VI B: 4. Fördelning av antalet invånare per krets i Stockholms län (360 mandat).

Folkmängd (i tusental)	1944	1948	1952
14—	2		
16—	8	2	2
18—	7	6	2
20—		4	4
22—		4	4
24—			2
26—		1	2
28—			
30—			
32—			1
Summa	17	17	17

Antalet kretsar där SD fick minst 50 % av rösterna var 7 år 1944 och 4 både 1948 och 1952.

Skillnaderna mellan fördelningarna vid olika mandatandel är mycket små. Detsamma gäller om antalet kretsar och val med minst 50 % SD. Spridningarna i röstandelar var ungefär desamma i 230- och 300-indelningarna, medan 360-indelningen tenderade ha något större spridningsvärden. Någon inverkan därav på mandatfördelningen kan inte spåras.

C. Uppsala län

Med 300 mandat fick länet 6 mandat. Medeltalet invånare pr krets var 1944 23 444, varav intervallet 20 944—25 944, som innehöll samtliga kretsar. På grund av det jämförelsevis stora antalet »övriga» röster 1944 har även »övriga poströster» utproportionerats 1944.

1. Enköping, Bro hd, Håbo hd, Trögds hd, Åsunda hd

	1944				1948			
H	1 478	1 581	14,7		1 539	1 667	12,0	SD SD
BF	2 241	2 263	21,0	SD	2 574	2 596	18,6	SD SD
FP	1 097	1 126	10,5		2 643	2 771	19,9	FP FP
SD	5 364	5 441	50,6		6 528	6 661	47,9	SD SD
K	306	310	2,9	53,5	223	226	1,6	49,5
Ö	29	31	0,3		—	—	—	—
S	10 515	10 752			13 507	13 921		
	24 153				25 598			

2. Lagunda hd, Hagunda hd, Ulleråkers hd (utom Bondkyrka), Bälunge hd, Vaksala hd, Norunda hd, Funbo (i Rasbo hd), 1948 även Svartbäcken F i Uppsala

	1944				1948			
H	860	920	9,0	SD SD	852	923	7,5	SD SD
BF	3 555	3 590	35,1	SD SD	3 937	3 971	32,0	SD SD
FP	1 434	1 472	14,4	BF BF	2 331	2 444	19,7	BF BF
SD	3 868	3 923	38,3	SD SD	4 696	4 792	38,7	SD SD
K	317	321	3,1	41,4	250	254	2,1	40,8
Ö	11	12	0,1		—	—	—	—
S	10 045	10 238			12 066	12 384		
	24 273				23 423			

3. Fjärdingen, Svartbäcken C i Uppsala, Bondkyrka, 1949: Fjärdingen, Svartbäcken C

	1944				1948			
H	3 022	3 233	29,5	SD SD	3 391	3 672	22,2	SD SD
BF	152	154	1,4	H H	251	253	1,5	FP FP
FP	2 348	2 410	22,0	H H	4 927	5 165	31,2	FP FP
SD	4 353	4 415	40,2	H H	6 640	6 775	41,0	FP FP
K	707	716	6,5	46,7	671	681	4,1	45,1
Ö	42	46	0,4		—	—	—	—
S	10 624	10 974			15 880	16 546		
	approx. 23 208				approx. 29 418			

4. Kungsängen, Svartbäcken (utom C) i Uppsala, 1949: Kungsängen, Svartbäcken (utom C och F)

	1944				1948			
H	1 656	1 772	16,0		1 522	1 648	10,3	
BF	66	67	0,6	SD	139	140	0,9	SD
FP	1 965	2 017	18,2		4 304	4 512	28,1	
SD	6 122	6 210	55,9		8 827	9 007	56,0	
K	992	1 005	9,0	64,9	744	755	4,7	60,7
Ö	28	30	0,3		—	—	—	—
S	10 829	11 101			15 536	16 062		
	approx. 24 274				approx. 27 665			

5. Olands hd, Rasbo hd (utom Funbo)

	1944				1948			
H	592	633	6,4	SD SD	546	591	5,0	SD SD
BF	2 490	2 515	25,4	SD SD	2 751	2 775	23,6	SD SD
FP	1 584	1 626	16,4	BF SD	2 328	2 441	20,8	BF SD
SD	4 432	4 495	45,4	SD SD	5 375	5 485	46,6	SD SD
K	627	635	6,4	51,8	467	474	4,0	50,6
Ö	1	1			—	—	—	—
S	9 726	9 905			11 467	11 766		
	21 591				20 732			

Enköping, Upplands-Bro, Håbo, N. o. S. Trögd, Åsunda

	1952			
H	1 914	2 080	15,4	SD SD
BF	2 266	2 283	17,0	SD SD
FP	2 566	2 674	19,8	FP FP
SD	6 200	6 301	46,8	SD SD
K	127	128	1,0	47,8
Ö	—	—	—	—
S	13 073	13 466		
	26 458			

Lagunda, N. o. S. Hagunda Bälunge, Björklinge, Vatt- holma, Vaksala, Svartbäcken F och Kungsängen H i Uppsala

	1952			
H	1 132	1 230	10,6	SD SD
BF	3 565	3 591	31,0	SD SD
FP	2 079	2 166	18,7	BF BF
SD	4 366	4 437	38,4	SD SD
K	151	152	1,3	39,7
Ö	—	—	—	—
S	11 293	11 576		
	23 026			

Fjärdingen, Svartbäcken C i Uppsala

	1952			
H	3 970	4 314	26,7	SD SD
BF	210	212	1,3	FP FP
FP	4 853	5 056	31,4	FP FP
SD	6 067	6 166	38,2	FP FP
K	389	391	2,4	40,6
Ö	1	1		
S	15 490	16 140		
	approx. 31 202			

Kungsängen (utom H) Svartbäcken (utom Coch F)

	1952			
H	2 076	2 256	13,7	
BF	119	120	0,7	SD
FP	4 622	4 816	29,3	
SD	8 632	8 773	53,4	
K	472	475	2,9	56,3
Ö	—	—	—	—
S	15 921	16 440		
	approx. 30 920			

Hällnäs, Österlövsta Tegelsmora (i Vendel), Dan- nemora, Oland, Rasbo

	1952			
H	662	719	6,4	SD SD
BF	2 534	2 553	22,9	SD SD
FP	2 214	2 307	20,7	BF BF ¹
SD	5 179	5 263	47,2	SD SD
K	311	313	2,8	50,0
Ö	—	—	—	—
S	10 900	11 155		1 3 r
	20 588			

6. Örbyhus

Älvkarleby, Västland, Söderfors, Tierps köping, Tierp, Vendel (i Vendel)

1944				1948				1952			
H	456	488	4,2	555	601	4,3	634	689	5,1		
BF	1 719	1 736	15,2	1 940	1 957	14,1	1 704	1 717	12,7		
FP	1 279	1 313	11,5	2 010	2 107	15,1	2 044	2 130	15,7		
SD	7 203	7 306	63,9	8 767	8 946	64,2	8 683	8 825	65,1		
K	578	586	5,1	320	325	2,3	189	190	1,4		
Ö	7	8	0,1	—	—	—	—	—	—		
S	11 242	11 437		13 592	13 936		13 254	13 551			
	23 163			22 957			23 628				

År 1944 blev SD överrepresenterade i alla alternativ utom vid H + BF + FP mot SD ensamma, där de fick sin proportionella andel. BF fick då 2 mandat, dvs. ett mer än vad som svarade mot dess röstandel. Vid samma borgerliga kombination mot SD + K fick BF ett mandat. I alternativen med H + FP fick H ett mandat. FP blev helt orepresenterat. År 1948 behöll BF sina mandat, medan H:s överfördes till FP, som i alternativen med den borgerliga tre-partikombinationen dessutom erövrade ett mandat från SD. När de borgerliga räknades mot SD + K fick SD sin proportionella andel, men utan K fick de bara 2 av 6 mandat och blev alltså underrepresenterade. De två kombinationer som där stod mot varandra fick där nästan lika många röster, drygt 49 % för SD och knappt 48 % för H + BF + FP. Att SD här

Tabell VI C: 1. Mandatfördelningen i Uppsala län vid 300 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och med mandatfördelningen vid proportionella system.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proport. system		Alt. med SD utan K				Alt. med SD + K			
			d'Hondt	jäm. uddat.	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
1944	H	0,81	1	1		1	1	1		1	1	1
	BF	0,96	1	1			2			1	1	
	FP	0,93	1	1								
	SD	2,96	3	3	6	5	3	5	6	5	4	5
	K	0,33										
	Ö	0,01										
	S	6,00	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
1948	H	0,65		1								
	BF	0,83	1	1			2				1	
	FP	1,38	2	2		1	2	1		1	2	1
	SD	2,95	4	3	6	5	2	5	6	5	3	5
	K	0,19										
	Ö											
	S	6,00	7	7	6	6	6	6	6	6	6	6
1952	H	0,82	1	1								
	BF	0,76	1	1			2				2	
	FP	1,40	2	2		1	2	1		1	2	1
	SD	2,90	3	3	6	5	2	5	6	5	2	5
	K	0,12										
	Ö											
	S	6,00	7	7	6	6	6	6	6	6	6	6

Jfr anmärkning till tabell VI A: 14 beträffande d'Hondts regel.

Tabell VI C: 2. Fördelning av antalet invånare per krets
i Uppsala län (300 mandat).

Folkmängd (i tusental)	1944	1948	1952
16—			
18—			
20—	1	1	1
22—	2	2	2
24—	3	1	
26—		1	1
28—		1	
30—			2
32—			
Summa	6	6	6

fick ett mandat mindre än i de proportionella systemen, sammanhänger med den ojämna geografiska fördelningen av partiernas röster med mycket höga röstandelar för SD i vissa delar av länet (i norr och i vissa av Uppsalas stadsdelar). Detta gav SD ett stort röstöverskott i sjätte kretsen, där de hade 64 % av rösterna mot kombinationens 33 % (röstmarginal 4 281 röster). Även SD:s andra mandat, i fjärde kretsen, vanns med stor marginal, 56 % mot 39 % (2 707 rösters marginal). De borgerliga vann två mandat med god marginal, 59 % mot 39 % (2 546 röster) i andra kretsen och 55 % mot 41 % (2 315 röster) i tredje kretsen, dvs. med ungefär samma överlägsenhet som SD i fjärde kretsen men klart mindre överlägset än SD i sjätte kretsen. De två återstående borgerliga mandat vanns med ganska små marginaler, 51 % mot 48 % (373 röster) i första kretsen och 49 % mot 47 % (322 röster) i femte kretsen. Där var alltså SD en aning för svaga. År 1952, då SD hade 48 % av rösterna och SD + K 50 % av rösterna mot de borgerligas 50 %, fick SD 2 mandat även vid SD + K mot de tre borgerliga partierna. Detta var enda förändringen i mandatfördelningen. Kombinationens vinst gick till BF, som där alltså vann ett mandat trots minskad röstandel.

I jämförelse med huvudundersökningens 300-serie hade länet nu ett mandat mindre, vilket i samtliga alternativ gick ut över SD.

År 1944 hade SD minst 50 % av rösterna i 3 kretsar, 1948 och 1952 i två.

Med 360 mandat totalt fick länet 8 valkretsar. Medeltalet invånare pr krets var 1944 17 583. Intervallet 15 583—19 583 innehöll alla kretsar utom den åttonde, där det fattades 3 invånare.

1. Bro hd, Håbo hd, Lagunda hd, Hagunda hd, Ulleråkers hd
(utom Bondkyrka, 1948 hela Ulleråkers hd)

1944				1948				1952				
H	836	894	12,4	SD SD	774	838	9,9	SD SD	1 018	1 106	13,8	SD SD
BF	1 902	1 921	26,6	SD SD	2 239	2 258	26,8	SD SD	2 082	2 097	26,3	SD SD
FP	827	849	11,8	BF BF	1 528	1 602	19,0	BF BF	1 350	1 407	17,6	BF BF
SD	3 342	3 390	46,9	SD SD	3 532	3 604	42,7	SD SD	3 238	3 291	41,2	SD SD
K	156	158	2,2	49,1	131	133	1,6	44,3	85	86	1,1	42,3
Ö	9	10	0,1		—				—			
S	7 072	7 222			8 204	8 435			7 773	7 987		
	16 757				16 100				15 570			

2. Enköping, Åsunda hd, Trögds hd

Enköping, Åsunda, N. o. S. Trögd

1944				1948				1952				
H	1 069	1 144	14,6	SD SD	1 188	1 286	12,4	SD SD	1 464	1 591	15,6	SD SD
BF	1 893	1 912	24,3	SD SD	2 109	2 127	20,4	SD SD	1 845	1 859	18,3	SD SD
FP	816	837	10,7	BF SD ¹	1 921	2 014	19,3	BF BF	1 940	2 021	19,9	FP FP
SD	3 644	3 696	47,0	SD SD	4 728	4 824	46,3	SD SD	4 540	4 614	45,3	SD SD
K	242	245	3,1	50,1	160	162	1,6	47,9	92	93	0,9	46,2
Ö	22	24	0,3		—				—			
S	7 686	7 858			10 106	10 413			9 881	10 178		
	17 598		¹ 48 r		19 040				20 054			

3. Fjärdingen, Svarbäcken C i Uppsala 1948: Fjärdingen (utom G, H, I), Svarbäcken C

Fjärdingen (utom G, H, I), Svarbäcken C i Uppsala

1944				1948				1952				
H	2 861	3 061	35,2	SD ¹ SD	3 212	3 478	26,5	SD SD	3 697	4 018	31,1	SD SD
BF	66	67	0,8	H H	114	115	0,9	FP FP	99	100	0,8	FP ¹ FP ¹
FP	1 929	1 980	22,8	H H	4 114	4 313	32,8	FP FP	3 944	4 109	31,8	FP ¹ FP ¹
SD	3 043	3 087	35,5	H H	4 668	4 763	36,3	FP FP	4 366	4 437	34,3	FP ¹ FP ¹
K	442	448	5,2	40,7	459	466	3,5	39,8	254	256	2,0	36,3
Ö	41	44	0,5		—				1	1		
S	8 382	8 687			12 567	13 135			12 361	12 921		¹ 91 r
	approx 17 505		¹ 26 r		approx 23 407				approx 24 996			före H

4. Kungsängen, Svarbäcken D i Uppsala

Kungsängen (utom H), Svarbäcken D i Uppsala

1944				1948				1952				
H	1 231	1 317	16,2		1 052	1 139	10,2		1 361	1 479	13,7	
BF	45	45	0,6	SD	94	95	0,9	SD	71	72	0,7	SD
FP	1 442	1 480	18,2		2 953	3 096	27,8		3 090	3 219	29,7	
SD	4 441	4 505	55,4		6 119	6 244	56,1		5 654	5 746	53,1	
K	747	757	9,3	64,7	550	558	5,0	61,1	305	307	2,8	55,9
Ö	23	25	0,3		—				—			
S	7 929	8 129			10 768	11 132			10 481	10 823		
	approx 17 528				approx 19 016				approx 20 036			

5. Svarbäcken A, B i Uppsala, Vaksala hd, Bondkyrka (i Ulleråkers hd), 1948: Svarbäcken utom C och D, Fjärdingen G, H, I

Svarbäcken (utom C och D), Kungsängen H i Uppsala, Fjärdingen G, H, I, Vaksala (utom Funbo)

1944				1948				1952				
H	745	797	11,1		821	889	8,2		1 258	1 367	12,1	
BF	586	592	8,3	SD	656	662	6,1	SD	595	599	5,3	SD
FP	1 194	1 225	17,1		2 655	2 784	25,6		2 943	3 066	27,1	
SD	3 870	3 925	54,8		5 910	6 031	55,5		5 813	5 908	52,3	
K	606	614	8,5	63,3	495	502	4,6	60,1	355	357	3,2	55,5
Ö	11	12	0,2		—				—			
S	7 012	7 165			10 537	10 868			10 964	11 297		
	approx 16 869				approx 19 172				approx 21 718			

6. Bälunge hd, Norunda hd, Rasbo hd; Vendel och Tierps lk (i Örbyhus hd)

Bälunge (utom Junkil och Börje), Björklunge, Vatt-
holma, Rasbo, Funbo (i Vaksala), Vendel (i Vendel), Tierp

1944				1948				1952				
H	455	487	6,0	SD ¹ SD	506	548	5,6	SD SD	588	639	7,2	SD SD
BF	2 972	3 001	37,1	SD ¹ SD	3 323	3 352	34,4	SD SD	2 885	2 906	32,8	SD SD
FP	1 232	1 264	15,6	BF BF	1 833	1 922	19,8	BF BF	1 627	1 695	19,2	BF BF
SD	2 978	3 021	37,3	SD ¹ SD	3 669	3 744	38,5	SD SD	3 457	3 513	39,7	SD SD
K	312	316	3,9	41,2	167	170	1,7	40,2	92	93	1,1	40,8
Ö	6	7	0,1		—				—			
S	7 955	8 096			9 498	9 736			8 649	8 846		
	19 423		¹ 20 r		18 413				18 044			

7. Olands hd

1944				1948				1952			
H	543	581	6,5 SD SD	481	521	4,9 SD SD	590	641	6,3 SD SD		
BF	2 129	2 150	24,0 SD SD	2 360	2 380	22,2 SD SD	2 184	2 200	21,5 SD SD		
FP	1 476	1 515	16,9 BF SD	2 208	2 315	21,6 BF ¹ SD	2 075	2 162	21,2 BF ² SD		
SD	4 037	4 095	45,7 SD SD	4 933	5 034	46,9 SD SD	4 804	4 882	47,9 SD SD		
K	606	614	6,9 52,6	462	469	4,4 51,3	310	312	3,1 51,0		
Ö	1	1		—	—		—	—			
S	8 792	8 956		10 444	10 719	¹ 65 r	9 963	10 197	² 38 r		
	19 402			18 754		före FP	18 625		före FP		

Hällnäs, Österlövsta, Tegelsmora (i Vendel), Oland, Danne-mora, Öland

8. Örbyhus hd (utom Vendel och Tierps lk)

1944				1948				1952			
H	324	347	4,2	371	402	4,0	412	448	4,4		
BF	630	636	7,6 SD	697	703	6,9 SD	637	642	6,4 SD		
FP	791	812	9,8	1 331	1 395	13,7	1 409	1 468	14,6		
SD	5 987	6 073	73,2	7 274	7 422	72,9	7 255	7 373	73,1		
K	416	422	5,1 78,3	251	255	2,5 75,4	146	147	1,5 74,6		
Ö	5	5	0,1	—	—		—	—			
S	8 153	8 295		9 924	10 177		9 859	10 078			
	15 580			15 891			16 779				

Älvkarleby, Västland, Söderfors, Tierps köping

Tabell VI C: 3. Mandatfördelningen i Uppsala län vid 360 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och med mandatfördelningen vid proportionella system.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proport. system		Alt. med SD utan K				Alt. med SD + K			
			d'Hondt	jämkuddat	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
1944	H	1,07	1	1		1	1	1		1	1	1
	BF	1,28	2	1			4				2	
	FP	1,23	1	1								
	SD	3,95	4	5	8	7	3	7	8	7	5	7
	K	0,45										
	Ö	0,02										
1948	S	8,00	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
	H	0,86	1	1								
	BF	1,10	1	1			4				3	
	FP	1,84	2	2		1	1	1		1	1	1
	SD	3,94	4	4	8	7	3	7	8	7	4	7
	K	0,26										
1952	Ö											
	S	8,00	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
	H	1,10	1	1								
	BF	1,02	1	1			3				2	
	FP	1,86	1	2		1	2	1		1	2	1
	SD	3,86	5	4	8	7	3	7	8	7	4	7
1952	K	0,16										
	Ö											
1952	S	8,00	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8

Jfr anmärkning till tabell VI A: 14 beträffande d'Hondts regel.

Tabell VI C: 4. Fördelning av antalet invånare per krets i Uppsala län (360 mandat).

Folkmängd (i tusental)	1944	1948	1952
14—	1	1	1
16—	5	1	1
18—	2	5	2
20—			3
22—		1	
24—			1
26—			
28—			
Summa	8	8	8

I alla tre valen fick SD samtliga mandat i alternativten med varje parti för sig och 7 av 8 mandat vid alternativten med H + FP utan BF. Det återstående mandatet gick 1944 till H och vid de båda senare valen till FP. I alternativet med tre borgerliga partier mot SD + K fick SD 5 mandat 1944 och 4 mandat därefter, vilket ungefär svarade mot röstandelar och de proportionella systemens utdelning. I motsvarande alternativ med SD utan K fick däremot SD i alla tre valen endast 3 mandat, vilket betydde underrepresentation. Denna uppkom huvudsakligen av samma skäl som angavs för underrepresentation vid 300-indelningen. År 1944, då SD hade drygt 49 % av rösterna mot de borgerligas knappt 45 %, vanns SD:s mandat med i fjärde kretsen 55 % mot 35 % och 1 663 rösters marginal, i femte kretsen 55 % mot 37 % och 1 311 röster, i åttonde kretsen med 73 % mot 22 % och 4 278 röster. I senare fallet var marginalen 52 % av alla röster. De borgerliga var överlägsna i två kretsar, den tredje och sjätte, där de vann med 59 % mot 36 % och 2 021 röster resp. 59 % mot 37 % och 1 731 röster. I tre kretsar vann de däremot relativt knappt. I första kretsen blev resultatet 51 % mot 47 % och 274 röster i deras favör, i andra kretsen 50 % mot 47 % och 197 röster och slutligen i sjunde kretsen drygt 47 % mot knappt 46 % och 151 röster. I dessa tre kretsar och den sjätte kretsen, som alla var mer eller mindre landsbygdsbetonade, var BF det största borgerliga partiet. Det fick alltså 4 mandat 1944 (och 1948), medan dess röstandel i proportionella system gav det ett eller två mandat, mot SD:s 3. År 1952 medförde den enda ändringen att ett BF-mandat övergick till FP. Även då blev dock BF starkt överrepresenterat i detta alternativ.

SD hade minst 50 % av rösterna i 3 kretsar i alla tre valen.

Mandatfördelningarna vid olika mandatantal blev likartade. Uppdelningen på 8 kretsar gav dock ett anmärkningsvärt antal BF-mandat i alternativ 3. För alla tre kretsstorlekarna gäller att SD fick något mindre representation än med de proportionella systemen i tredje alternativet. En Uppsala-krets gick 1944 till H, sedan till FP, den andra Uppsala-kretsen gick — liksom den norra kretsen — klart till SD. 1952 fick FP en landsbygdskrets medan övriga glesbygdsdominerade kretsar tillföll BF. BF blev överrepresenterat i detta alternativ, även om det inte skedde lika kraftigt som i 360-indelningen. Antalet BF-mandat beror naturligtvis på hur många utpräglade landsbygds-

kretsar som kretsstorleken tillät. I övriga alternativ tog SD alla mandat eller alla utom ett (ena Uppsala-kretsen).

Även antalet kretsar med absolut SD-majoritet blir praktiskt taget det samma i de olika indelningarna. Spridningen i röstandelen SD + K blev störst i 360-serien och minst i 230-indelningarna.

D. Södermanlands län

Länet får 9 mandat enligt 1944 års befolkningsciffror, om hela landet skall ha 300 mandat. Medeltalet invånare pr krets var 1944 21 769. Intervall-
let 19 269—24 269 innehåller samtliga kretsar.

1. Nyköping, Nikolai (i Jönäkers hd)

1944				1948			
H	1 550	1 632	16,4	1 299	1 404	10,0	
BF	312	316	3,2	363	369	2,6	SD
FP	1 444	1 478	14,9	3 123	3 249	23,1	
SD	5 785	5 882	59,2	8 477	8 638	61,3	
K	614	627	6,3	419	428	3,0	64,3
Ö	2	2		—	—		
S	9 707	9 937		13 681	14 088		
	20 844			24 209			

Nyköping, Oxelösund

1952			
	1 661	1 798	12,4
	279	282	1,9
	3 204	3 312	22,8
	8 764	8 911	61,3
	233	238	1,6
	—	—	62,9
	14 141	14 541	
	26 367		

2. Jönäkers hd (utom Nikolai); St. Malm, Lerbo, Vadshö, Blacksta, Bettna, Vrena, Husby-Oppunda (i Oppunda hd)

1944				1948			
H	682	718	6,9	643	695	6,3	
BF	2 434	2 462	23,7	2 705	2 746	24,7	SD
FP	1 132	1 158	11,1	1 504	1 564	14,1	
SD	5 794	5 891	56,6	5 877	5 989	53,9	
K	173	177	1,7	108	110	1,0	54,9
Ö	—	—		—	—		
S	10 215	10 406		10 837	11 104		
	19 707			18 451			

Jönåker, Tunaberg, Björkvik, Stigtomta, St. Malm (i St. Malm), Bettna (utom Forssa), Lerbo (i Sköldinge)

1952			
	749	811	7,9
	2 393	2 418	23,4
	1 437	1 485	14,4
	5 469	5 561	53,8
	47	48	0,5
	—	—	54,3
	10 095	10 323	
	18 207		

3. Trosa, Hölebo hd, Rönö hd, Daga hd

1944				1948			
H	1 083	1 141	9,8	959	1 037	7,8	SD SD
BF	2 883	2 916	25,2	3 169	3 217	24,1	SD SD
FP	1 695	1 735	15,0	2 616	2 721	20,3	BF BF
SD	5 397	5 488	47,4	6 033	6 148	46,0	SD SD
K	292	298	2,6	238	243	1,8	47,8
Ö	—	—		—	—		
S	11 350	11 578		13 015	13 366		
	23 574		16 r	22 713			

Trosa, Hölebo, Vagnhärad, Tystberga, Svärta, Rönö, Gnesta, Daga

1952			
	1 072	1 160	9,3
	2 871	2 901	23,3
	2 473	2 556	20,5
	5 662	5 757	46,2
	82	84	0,7
	—	—	46,9
	12 160	12 458	
	22 862		

4. Villättinge hd, Floda och Sköldinge (i Oppunda hd)

1944				1948			
H	1 070	1 127	10,0	959	1 037	8,0	
BF	2 099	2 123	18,7	2 142	2 175	16,9	SD
FP	1 673	1 712	15,1	2 529	2 631	20,4	
SD	5 710	5 806	51,3	6 539	6 663	51,6	
K	539	550	4,9	397	406	3,1	54,7
Ö	—	—		—	—		
S	11 091	11 318		12 566	12 912		
	21 185			21 356			

Flen, Floda, Sköldinge (i Sköldinge), Mellösa, Malmköping, Sparreholm, Forssa (i Bettna)

1952			
	1 225	1 326	10,6
	1 950	1 971	15,8
	2 411	2 492	19,9
	6 418	6 526	52,3
	174	177	1,4
	—	—	53,7
	12 178	12 492	
	22 061		

5. Mariefred, Strängnäs, Selebo hd, Åkers hd

	1944				1948			
H	1 549	1 631	16,4		1 444	1 561	13,2	SD SD
BF	1 586	1 604	16,2	SD	1 719	1 745	14,8	SD SD
FP	1 335	1 366	13,8		2 603	2 708	22,9	FP FP
SD	5 078	5 163	52,1		5 577	5 683	48,1	SD SD
K	146	149	1,5	53,6	113	116	1,0	49,1
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	9 694	9 913			11 456	11 813		
	20 493				20 649			

Strängnäs, Mariefred, Tosterö, Vårfruberga, Åker, Stallarholmen, Enhörna

	1952			
	1 519	1 644	14,9	SD SD
	1 353	1 367	12,4	SD SD
	2 618	2 706	24,4	FP FP
	5 210	5 298	47,9	SD SD
	48	49	0,4	48,3
	10 748	11 064		
	20 709			

6. Torshälla, Österrekarne hd, Västerrekarne hd, Julita (i Oppunda hd)

	1944				1948			
H	910	958	8,1		742	802	6,0	SD SD
BF	2 635	2 666	22,5	SD	2 893	2 937	21,8	SD SD
FP	1 972	2 018	17,0		3 081	3 205	23,8	FP FP
SD	5 789	5 886	49,6		6 161	6 278	46,6	SD SD
K	326	333	2,8	52,4	234	239	1,8	48,4
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	11 632	11 861			13 111	13 461		
	23 209				23 406			

Torshälla, Kafjärden, Ärla, Husby-Rekarne, Jueita (i Julita, V. Rekarne, Hällby)

	1952			
	839	908	7,0	SD SD
	2 557	2 584	20,0	SD SD
	2 991	3 091	23,9	FP FP
	6 091	6 193	47,8	SD SD
	164	167	1,3	49,1
	12 642	12 943		
	24 145			

7. Katrineholm, Ö. o. V. Vingåker, Österåker (i Oppunda hd)

	1944				1948			
H	1 226	1 291	10,6		1 156	1 250	8,0	
BF	1 162	1 175	9,7	SD	1 286	1 306	8,3	SD
FP	2 290	2 344	19,3		3 708	3 857	24,7	
SD	6 665	6 777	55,7		8 713	8 879	56,7	
K	565	577	4,7	60,4	352	360	2,3	59,0
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	11 908	12 164			15 215	15 652		
	23 366				25 723			

Katrineholm, V. Vingåker, Österåker (i Julita), Ö. Vingåker (i St. Malm)

	1952			
	1 466	1 587	10,1	
	1 124	1 136	7,3	SD
	3 689	3 813	24,4	
	8 740	8 887	56,8	
	216	220	1,4	58,2
	15 235	15 643		
	27 055			

8. Eskilstuna 1—6 (1948: 1—7) (= Fors)

	1944				1948			
H	1 060	1 116	10,2		734	794	6,0	
BF	123	124	1,1	SD	129	131	1,0	SD
FP	1 617	1 655	15,1		3 014	3 135	23,8	
SD	7 205	7 326	66,9		8 486	8 647	65,7	
K	718	733	6,7	73,6	450	460	3,5	69,2
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	10 723	10 954			12 813	13 167		
	19 424				20 877			

Eskilstuna 1—8

	1952			
	886	959	6,8	
	98	99	0,7	SD
	3 571	3 691	26,2	
	8 749	8 896	63,3	
	409	417	3,0	66,3
	13 713	14 062		
	24 879			

9. Eskilstuna 7—14 (1948: 8—16) (= Kloster)

	1944				1948			
H	1 407	1 482	11,2		1 180	1 276	7,1	
BF	177	179	1,4	SD	253	257	1,4	SD
FP	2 022	2 069	15,7		4 358	4 533	25,4	
SD	8 338	8 478	64,4		10 900	11 107	62,1	
K	937	957	7,3	71,7	695	711	4,0	66,1
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	12 881	13 165			17 386	17 884		
	24 122				29 794			

Eskilstuna 9—17

	1952			
	1 092	1 182	7,0	
	170	172	1,0	SD
	4 659	4 816	28,5	
	10 064	10 233	60,6	
	485	494	2,9	63,5
	16 470	16 897		
	29 849			

SD med över hälften av rösterna (55 % ännu 1952) tog alla mandat utom i alternativen med de tre borgerliga partierna i kombination. Alternativ med och utan K gav samma resultat. I tredje alternativet fick BF ett

mandat varje år och FP två mandat 1948 och 1952. SD blev alltid överrepresenterade. BF och, utom 1944, FP fick ungefär sina proportionella andelar i tredje alternativet, men blev i övriga alternativ, liksom H, underrepresenterade. SD hade absolut majoritet i 7 av 9 kretsar 1944, därefter i 6 kretsar. Enda skillnaden mot huvudundersökningens 300-serie 1952 var BF:s mandat i alternativ 3.

Länet fick 11 mandat efter 1944 års befolkningssiffror med 360 mandat i hela landet. Medeltalet invånare pr krets blev 1944 17 811. Intervallet 15 811—19 811 innehöll samtliga kretsar.

Tabell VI D: 1. Mandatfördelningen i Södermanlands län vid 300 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och med mandatfördelningen vid proportionella system.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proport. system		Alt. med SD utan K				Alt. med SD + K			
			d'Hondt	jämkk. uddat	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
1944	H	0,99	1	1								
	BF	1,20	1	1			1				1	
	FP	1,38	2	2								
	SD	5,04	5	5	9	9	8	9	9	9	8	9
	K	0,39										
	Ö											
1948	S	9,00	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
	H	0,72	1	1								
	BF	1,09	1	1			1				1	
	FP	2,01	2	2			2				2	
	SD	4,96	5	5	9	9	6	9	9	9	6	9
	K	0,22										
1952	Ö											
	S	9,00	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
	H	0,85	1	1								
	BF	0,97	1	1			1				1	
	FP	2,09	2	2			2				2	
	SD	4,95	5	5	9	9	6	9	9	9	6	9
	K	0,14										
	Ö											
	S	9,00	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9

Jfr anmärkning till tabell VI A: 14 beträffande d'Hondts regel.

Tabell VI D: 2. Fördelning av antalet invånare per krets i Södermanlands län (300 mandat).

Folkmängd (i tusental)	1944	1948	1952
16—			
18—	2	1	1
20—	3	3	1
22—	3	2	2
24—	1	2	2
26—			2
28—		1	1
30—			
Summa	9	9	9

1. Nyköping, Helgona, Svärta (i Rönö hd)

	1944				1948		
H	1 398	1 472	17,6	1 175	1 270	11,0	
BF	323	327	3,9	374	380	3,3	
FP	1 240	1 269	15,2	2 601	2 706	23,4	
SD	4 860	4 942	59,0	6 889	7 020	60,6	
K	355	362	4,3	191	195	1,7	
Ö	2	2		—			
S	8 178	8 374		11 230	11 571		
	16 872			19 515			

Nyköping (utom valdistr 3), Svärta

	1952		
	1 449	1 569	13,3
	275	278	2,4
	2 603	2 690	22,9
	7 015	7 133	60,6
	—	90	0,8
	88		
	11 430	11 760	
	approx 21 230		

2. Trosa, Hülebo hd, Rönö hd (utom Helgona, Svärta), Frustuna (i Daga hd)

	1944				1948		
H	806	849	10,3	703	760	8,0	
BF	2 065	2 089	25,3	2 211	2 245	23,7	
FP	1 157	1 184	14,3	1 824	1 897	20,0	
SD	3 836	3 900	47,3	4 326	4 408	46,6	
K	228	233	2,8	161	165	1,7	
Ö	—			—			
S	8 092	8 255		9 225	9 475		
	16 377		11 r	15 892			

Trosa, Hölö, Vagnhärad, Tystberga, Gnesta (utom Kattnäs), Rönö

	1952		
	745	806	9,0
	2 040	2 062	23,1
	1 736	1 794	20,1
	4 128	4 197	47,1
	58	59	0,7
	—		
	8 707	8 918	
	16 017		

3. Jönäkers hd

	1944				1948		
H	637	671	7,6	572	618	5,8	
BF	1 639	1 658	18,6	1 916	1 945	18,2	
FP	959	981	11,0	1 528	1 589	14,8	
SD	5 112	5 198	58,4	6 125	6 241	58,3	
K	382	390	4,4	300	307	2,9	
Ö	—			—			
S	8 729	8 898		10 441	10 700		
	18 434			18 539			

Nyköping 3, Oxelösund, Tunaberg, Jönåker, Björkvik, Stigtomta

	1952		
	738	799	7,6
	1 698	1 716	16,3
	1 641	1 696	16,2
	6 006	6 107	58,1
	185	189	1,8
	—		
	10 268	10 507	
	approx 19 265		

4. Villättinge hd, Vadsbro, Blacksta, Bettna, Vrena, Husby-Oppunda (i Oppunda hd)

	1944				1948		
H	1 028	1 083	10,3	921	996	8,5	
BF	1 984	2 007	19,1	1 999	2 030	17,2	
FP	1 376	1 408	13,4	2 173	2 260	19,2	
SD	5 428	5 519	52,5	6 017	6 131	52,0	
K	480	490	4,7	352	360	3,1	
Ö	—			—			
S	10 296	10 507		11 462	11 777		
	19 253			19 404			

Flen, Malmköping, Mellösa, Sparreholm, Bettna

	1952		
	1 184	1 282	11,2
	1 826	1 845	16,2
	2 069	2 139	18,7
	5 892	5 991	52,5
	162	165	1,4
	—		
	11 133	11 422	
	19 914		

5. Katrineholm; St. Malm, Sköldinge, Lerbo (i Oppunda hd)

	1944				1948		
H	888	935	9,9	915	989	8,2	
BF	754	763	8,1	824	837	6,9	
FP	1 622	1 660	17,5	2 568	2 671	22,1	
SD	5 544	5 637	59,6	7 118	7 253	60,0	
K	453	463	4,9	326	333	2,8	
Ö	—			—			
S	9 261	9 458		11 751	12 083		
	17 903			19 757			

Katrineholm, Sköldinge, St. Malm (i St. Malm)

	1952		
	1 171	1 268	10,5
	740	748	6,2
	2 602	2 689	22,3
	7 097	7 216	59,7
	154	157	1,3
	—		
	11 764	12 078	
	20 785		

6. V. o. Ö. Vingåker, Floda, Österåker, Julita (i Oppunda hd),
Näshulta (i Österrekarne hd)

1944				1948			
H	723	761	8,0	595	643	5,9	SD SD
BF	1 918	1 940	20,3	2 087	2 119	19,5	SD SD
FP	1 892	1 936	20,2	2 672	2 779	25,6	FP FP
SD	4 592	4 669	48,9	5 091	5 188	47,8	SD SD
K	242	247	2,6	124	127	1,2	49,0
Ö	—	—	—	—	—	—	—
S	9 367	9 553		10 569	10 856		
	18 495		1 32 r	18 148			

Ö. Vingåker (i St. Malm),
V. Vingåker, Julita, Floda,
Näshulta (i Husby-Rekarne)

1952				
	737	798	7,8	SD SD
	1 882	1 902	18,6	SD SD
	2 402	2 483	24,3	FP FP
	4 875	4 957	48,4	SD SD
	90	92	0,9	49,3
	—	—	—	—
	9 986	10 232		
	18 164			

7. Strängnäs, Åkers hd (utom Länna och Åker), Österrekarne
hd (utom Näshulta och Husby-Rekarne)

1944				1948				
H	1 437	1 513	18,4	SD SD	1 289	1 394	14,3	SD SD
BF	1 614	1 633	19,9	SD SD	1 742	1 769	18,2	SD SD
FP	1 255	1 284	15,7	BF BF	2 368	2 463	25,3	FP FP
SD	3 618	3 679	44,9	SD SD	3 965	4 040	41,4	SD SD
K	85	87	1,1	46,0	76	78	0,8	42,2
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	8 009	8 196		9 440	9 744			
	16 714			16 786				

Strängnäs, södra Tosterö,
Vårfruberga, Kafjärden, Årla

1952				
	1 306	1 414	15,5	SD SD
	1 503	1 519	16,6	FP ¹ SD ²
	2 313	2 391	26,1	FP FP
	3 727	3 790	41,5	SD SD
	29	30	0,3	41,8
	—	—	—	—
	8 878	9 144		1 15 r
	16 694			2 15 r

8. Mariefred, Åker och Länna (i Åkers hd), Selebo hd, Daga hd
(utom Frustuna)

1944				1948				
H	714	752	9,9	647	699	7,9	SD SD	
BF	1 567	1 585	20,8	SD	1 756	1 783	20,2	SD SD
FP	1 070	1 095	14,3	1 846	1 920	21,7	FP SD ¹	
SD	3 966	4 033	52,9	4 190	4 270	48,4	SD SD	
K	159	162	2,1	55,0	152	155	1,8	50,2
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	7 476	7 627		8 591	8 827			
	15 943			15 405			1 23 r	

Mariefred, norra Tosterö,
Stallarholmen, Enhörna, Åk-
er, Daga, Kattnäs (i Gnesta)

1952				
	785	850	10,6	SD SD
	1 414	1 429	17,8	SD SD
	1 785	1 845	22,9	FP FP
	3 809	3 873	48,1	SD SD
	50	51	0,6	48,7
	—	—	—	—
	7 843	8 048		
	15 163			

9. Eskilstuna 6 och 14 (1948: 7 och 16), Torshälla, Västerrekarne
hd, Husby-Rekarne (i Österrekarne hd)

1944				1948				
H	581	612	6,4	481	520	4,7		
BF	1 445	1 462	15,3	SD	1 595	1 619	14,5	SD
FP	1 284	1 314	13,8	2 248	2 338	21,0		
SD	5 481	5 573	58,5	6 234	6 352	56,9		
K	556	568	6,0	64,5	321	328	2,9	59,8
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	9 347	9 529		10 879	11 157			
	approx 18 620			approx 19 499				

Eskilstuna 8 och 17, Tors-
hälla, Hällby, V. Rekarne,
Husby-Rekarne (i Husby-
Rekarne)

1952				
	522	565	5,2	
	1 322	1 336	12,3	SD
	2 476	2 559	23,5	
	6 035	6 136	56,5	
	264	269	2,5	59,0
	—	—	—	—
	10 619	10 865		
	approx 20 780			

10. Eskilstuna 1—5, 7 (1948: 1—6, 8)

1944				1948				
H	1 336	1 407	13,0	1 041	1 125	8,5		
BF	50	51	0,5	SD	65	66	0,5	SD
FP	1 753	1 794	16,6	3 292	3 424	25,8		
SD	6 795	6 909	63,7	8 031	8 184	61,8		
K	661	675	6,2	69,9	434	444	3,4	65,2
Ö	—	—	—	—	—	—	—	—
S	10 595	10 836		12 863	13 243			
	approx 19 152			approx 20 937				

Eskilstuna 1—7, 9

1952				
	1 155	1 250	8,8	
	36	36	0,3	SD
	3 822	3 950	27,9	
	8 388	8 529	60,3	
	380	387	2,7	63,0
	—	—	—	—
	13 781	14 152		
	approx 24 846			

II. Eskilstuna 8—13 (1948: 9—15)

1944				
H	989	1 042	10,4	
BF	52	53	0,5	SD
FP	1 572	1 609	16,0	
SD	6 529	6 639	65,9	
K	709	724	7,2	73,1
Ö	—			
S	9 851	10 067		
approx 18 161				

1948					1952				
	777	840	6,0		717	776	5,8		
	90	91	0,6	SD	59	60	0,5	SD	
	3 416	3 553	25,4		3 604	3 725	28,0		
	8 777	8 944	63,8		8 195	8 333	62,6		
	569	582	4,2	68,0	398	406	3,1	65,7	
	—				—				
	13 629	14 010			12 973	13 300			
approx 23 296					approx 23 276				

De delar av Eskilstuna som ingick i nionde kretsen, utgjorde stadens ytterområden utom stadsplan. I tionde kretsen har ett valdistrikt i Kloster förts till de övriga distrikten i Fors. Hur uppdelningen i Eskilstuna än gjordes, blev resultatet detsamma, nämligen stark SD-majoritet i kretsarna.

Tabell VI C: 3. Mandatfördelningen i Södermanlands län vid 360 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och med mandatfördelningen vid proportionella system.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proport. system		Alt. med SD utan K				Alt. med SD + K			
			d'Hondt	jämkuddat	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
1944	H	1,21	1	1								
	BF	1,48	1	2			2				1	
	FP	1,68	2	2								
	SD	6,16	7	6	11	11	9	11	11	11	10	11
	K	0,47										
	Ö											
1948	S	11,00	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11
	H	0,88	1	1								
	BF	1,32	1	1			1				1	
	FP	2,47	3	3			3				2	
	SD	6,06	6	6	11	11	7	11	11	11	8	11
	K	0,27										
1952	Ö											
	S	11,00	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11
	H	1,04	1	1								
	BF	1,18	1	1			1				1	
	FP	2,56	2	3			3				3	
	SD	6,05	7	6	11	10	7	11	11	11	7	11
1952	K	0,17										
	Ö											
	S	11,00	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11

Jfr anmärkning till tabell VI A: 14 beträffande d'Hondts regel

I alternativen 1, 2 och 4 tog SD alla mandat utom ett. I tredje alternativet fick de borgerliga däremot flera mandat, särskilt 1948 och 1952. År 1944 blev BF det enda representerade borgerliga partiet. I alternativet med SD utan K förlorade sedan BF ett mandat till FP, vilket dessutom erövrade två från SD och därigenom fick 3 mandat liksom i de proportionella systemen. År 1952 fick FP 3 mandat även mot SD + K. SD blev alltid överrepresenterade utom möjligen i tredje alternativet 1952, H alltid underrepresen-

Tabell VI C: 4. Fördelning av antalet invånare per krets i Södermanlands län (360 mandat).

Folkmängd (i tusental)	1944	1948	1952
14—	1	2	1
16—	4	1	2
18—	6	6	3
20—		1	3
22—		1	1
24—			1
26—			
28—			
Summa	11	11	11

terad. Antalet kretsar med absolut SD-majoritet blev 8 av 11 år 1944 och 7 därefter. De olika mandatantalens indelningar gav i stort sett samma resultat. SD:s mandatandel blev dock i tredje alternativet något mindre vid 300- och 360-indelningarna än i 230-indelningarna. Antalet kretsar med minst 50 % SD-röster var stort i alla indelningar. Spridningen i röstandelen SD + K var en aning mindre i 230-serierna.

E. Sammanfattning

a. Stockholms, Uppsala och Södermanlands län

Resultaten sammanfattas i tabellerna VI E: 1—5. De har sammanställts för att visa fördelningen i områdena utanför Stockholms stad.

Av tabell VI E: 1 framgår att SD i 300-serien i alla alternativ utom det tredje (mot de tre borgerliga partierna tillsammans) tog alla eller nästan alla mandat. Högst 6 mandat tillföll något annat parti — FP i alternativet med H + FP mot SD ensamma. År 1944 tog H dessa andra mandat (högst två) och i de två senare valen tog FP dem. År 1952 fick FP minst ett mandat. I dessa alternativ blev alla partier utom SD mer eller mindre starkt underrepresenterade. I tredje alternativet fick SD en mindre andel av mandat. År 1944 blev de även där kraftigt överrepresenterade. År 1948 och 1952 låg deras mandattilldelning kring de proportionella systemens. De hade då några mandat mera med K än utan K och ett eller två mandat mera 1948 än 1952. Några av de andra partierna blev i detta alternativ i vissa fall överrepresenterade eller proportionellt representerade. År 1944 gick de borgerliga mandat — dvs. de mandat som inte gick till SD, eftersom K ju alltid blev utan platser — till H och BF, varav det senare i alternativet med SD ensamma fick 5 mot proportionellt 3 mandat. Detta antal behöll partiet 1948 och ökade från 3 till 4 i alternativet med SD + K. BF blev alltså något överrepresenterat. H:s mandat övergick till FP, som dessutom erövrade 6 resp. 5 mandat från SD och fick 10 resp. 8 mandat. Åtminstone 10 mandat betydde överrepresentation. År 1952 ökades FP:s antal mandat

Tabell VI E: 1. Mandatfördelningen i Stockholms, Uppsala och Södermanlands län vid 300 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och mandatfördelningen vid proportionella system.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proport. system		Alt. med SD utan K				Alt. med SD + K			
			d'Hondt	jämkn. uddat.	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
1944	H	4,00	5	4		2	4	2		2	3	2
	BF	3,32	3	3			5				3	
	FP	4,34	5	5								
	SD	14,86	15	15	29	27	20	27	29	27	23	27
	K	2,38	1	2								
	Ö	0,10										
	S	29,00	29	29	29	29	29	29	29	29	29	29
1948	H	3,07	3	4							4	
	BF	2,90	3	3							8	3
	FP	7,28	8	8	1	6	10	4		4	17	26
	SD	14,21	16	15	28	23	14	25	29	25	17	26
	K	1,53	1	1								
	Ö	0,01										
	S	29,00	31	31	29	29	29	29	29	29	29	29
1952	H	3,84	5	4							4	
	BF	2,42	2	3							10	3
	FP	7,70	9	9	1	6	12	5	1	4	15	26
	SD	14,05	16	15	28	23	13	24	28	25	15	26
	K	0,99		1								
	Ö											
	S	29,00	32	32	29	29	29	29	29	29	29	29

Jfr anmärkning till tabell VI A: 14

med 2 i båda alternativen, varav i det ena ett på BF:s bekostnad, de övriga på SD:s, så att överrepresentationen ytterligare förstärktes. Dessa resultat speglar förändringarna i röstfördelningen. I tredje alternativet stod ju två kombinationer mot varandra, H + BF + FP och SD (+ K). År 1944 hade de borgerliga 40 % och SD 51 % (SD + K 59 %). SD var då det största partiet och fick 69 % av mandaten (79 % med K). År 1948 hade proportionerna ändrats till 46 % borgerliga mot 49 % SD och 54 % SD + K. Med K fick nu SD 59 % av mandaten men ensamma bara 14 av 29, dvs. 48 %. Trots att SD var något större än den borgerliga kombinationen fick de alltså något färre mandat. Här invercade SD:s mycket stora röstmarginaler i några kretsar. År 1952 hade SD endast obetydligt flera röster än den borgerliga kombinationen. Båda hade ungefär 48 % av rösterna. Med K hade SD 52 % och fick 15 av 29 mandat, d. v. s. 52 %. Ensamma fick de bara 13 mandat (45 %). När de borgerliga partiernas mandat fördelades inom kombinationen, hade BF ett något mer gynnsamt läge än vad dess röstandel antyder, eftersom dess röster i så hög grad var koncentrerade till vissa valkretsar. En ojämn geografisk fördelning var här fördelaktig eftersom den avsåg ett litet parti som vid en mera jämn fördelning inte skulle ha blivit det största inom kombinationen. Även H hade några kretsar där dess röstandel var avsevärt högre än i andra kretsar (åttonde och nionde kretsen i Stockholms

Tabell VI E: 2. Mandatfördelningen i Stockholms, Uppsala och Södermanlands län vid 360 mandat totalt jämförd med röstfördelningen och mandatfördelningen vid proportionella system.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proport. system		Alt. med SD utan K				Alt. med SD + K			
			d'Hondt	jämkn. uddat.	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
1944	H	4,97	5	5	1	3	4	3		2	3	2
	BF	4,12	4	4			8				4	
	FP	5,39	6	6								
	SD	18,44	19	19	35	33	24	33	36	34	29	34
	K	2,96	2	2								
	Ö	0,12										
	S	36,00	36	36	36	36	36	36	36	36	36	36
1948	H	3,81	4	4								
	BF	3,60	3	3			7				6	
	FP	9,03	11	10	2	7	11	5	1	5	8	3
	SD	17,65	18	18	34	29	18	31	35	31	22	33
	K	1,90	1	2								
	Ö	0,01										
	S	36,00	37	37	36	36	36	36	36	36	36	36
1952	H	4,76	5	5	1	1	1	1	1	1	1	1
	BF	3,00	3	3			5				4	
	FP	9,56	9	11	1	9	14	5		6	12	3
	SD	17,45	20	18	34	26	16	30	35	29	19	32
	K	1,23	1	1								
	Ö											
	S	36,00	38	38	36	36	36	36	36	36	36	36

Jfr anmärkning till tabell VI A: 14

län, tredje kretsen i Uppsala län), men partiet blev ändå inte tillräckligt stort där för att ta mandatet. För att belysa resonemangen ovan kan nämnas att 1948 var SD:s röstmarginall i medeltal 2 554 röster. Minsta marginalen var 693 röster (tionde kretsen i Stockholms län) och de största 5 041 (nionde i Södermanlands län), 4 587 (åttonde i Södermanlands län), 4 281 (sjätte i Uppsala län), 3 616 (första i Södermanlands län) och 3 138 röster (sjunde i Stockholms län). Den borgerliga kombinationens medelmarginal var 1 489 röster. I fyra kretsar var marginalen under 500 röster (sjätte i Stockholms län, första och femte i Uppsala län och femte i Södermanlands län) och de största var 4 506 (åttonde i Stockholms län) och 3 014 (nionde i Stockholms län). De stora SD-marginalerna förekom i Uppsala län (3 494 i medeltal mot 1 389) och Södermanlands län (2 919 mot 608) men inte i Stockholms län (1 876 mot 1 870 för de borgerliga). Inom kombinationen var FP:s medelmarginal 1 463 men BF:s bara 698. Två av FP:s tio och tre av BF:s fem mandat avgjordes inom kombinationen med mindre än 500 rösters marginal. BF:s röstetal räckte alltså nästan precis för mandatet.

När spridningen beräknades för partiernas röstandelar 1948, visade sig BF ha mer än dubbelt så stor spridning som H, 70 % större än FP och 10 % större än SD. (Spridningsvärdena blev för H 4,4, för BF 9,3, för FP 5,5 och för SD 8,5.) BF gynnades dessutom av att dess starkaste kretsar hade endast

Tabell VI E: 3. Förändringar i mandatfördelningen i de tre undersökta länen.

Antal mandat	Valår	Parti	Proport. system		Alt. med SD utom K				Alt. med SD + K			
			d'Hondt	jämkn. uddat.	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
300	1948	H	- 2			- 2	- 4	- 2		- 2	- 3	- 2
		BF									+ 1	
		FP	+ 3	+ 3	+ 1	+ 6	+ 10	+ 4		+ 4	+ 8	+ 3
		SD	+ 1		- 1	- 4	- 6	- 2		- 2	- 6	- 1
		K		- 1								
	1952	H	+ 2									
		BF	- 1				- 1					
		FP	+ 1	+ 1			+ 2	+ 1	+ 1		+ 2	
		SD					- 1	- 1	- 1		- 2	
		K	- 1									
360	1948	H	- 1	- 1	- 1	- 3	- 4	- 3		- 2	- 3	- 2
		BF	- 1	- 1			- 1				+ 2	
		FP	+ 5	+ 4	+ 2	+ 7	+ 11	+ 5	+ 1	+ 5	+ 8	+ 3
		SD	- 1	- 1	- 1	- 4	- 6	- 2	- 1	- 3	- 7	- 1
		K	- 1									
	1952	H	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1
		BF					- 2				- 2	
		FP	- 2	+ 1	- 1	+ 3	+ 3		- 1	+ 1	+ 4	
		SD	+ 2			- 4	- 2	- 1		- 2	- 3	- 1
		K	- 1	- 1								

Tabell VI E: 4. Antal kretsar och val där något parti fick minst 50 % av rösterna i de tre länen.

Valår	230 mandat medeltal	300 mandat	360 mandat
1944	12,83	17	18
1948	9,66	12	14
1952	9,66	11	14
Summa	32,15	40	46
Antal möjliga	69	87	108
%	47	46	43

sakta ökande eller minskande folkmängd. Redan 1948 var skillnaden så stor mellan kretsarnas storlek, att medelstorleken för de fem BF-kretsarna var 21 251, medan FP:s kretsar hade medeltalet 25 683 och SD:s 24 494. Skillnaden mot huvudundersökningens 300-indelning 1952 inskränker sig i stort sett till att här H blev utan platser och FP fick ett något större antal i vissa alternativ.

Vad som sagts om fördelningen vid 300-mandat gäller på motsvarande sätt också om 360-indelningen. Högsta antalet borgerliga mandat i andra alternativ än det tredje blev då 10 av 36. År 1952 återtog H ett av sina mandat från 1944. I tredje alternativet fick SD i 360-indelningen mer än hälften av

Tabell VI E: 5. Fördelningen av antal invånare per krets i de tre länen.

Folkmängd (i tusental)	300 mandat			360 mandat		
	1944	1948	1952	1944	1948	1952
14—				4	3	2
16—				17	4	5
18—	5	2	3	15	17	7
20—	10	7	3		5	10
22—	10	4	5		6	5
24—	4	9	3			4
26—		3	5		1	2
28—		3	3			
30—		1	5			
32—			1			1
34—						
36—			1			
38—						
Summa	29	29	29	36	36	36

mandaten 1944 och de båda senare åren tillsammans med K. Utan K fick de 1948 precis hälften av mandaten och 1952 mindre än hälften. Då fick SD 16 av 36 mandat, dvs. 44 %. FP blev överrepresenterat 1952, BF alla tre åren, trots att BF tappade 2 mandat till FP 1952. År 1944 fick BF 8 mandat mot SD ensamma, dvs. dubbelt så mycket som dess röstandel motsvarade.

Mandatfördelningarna vid 230, 300 och 360 mandat var fortfarande påfallande lika. Ehuru skillnaderna inte är stora, kan dock noteras, att SD i tredje alternativet 1948 och 1952 tenderade få största andelen i 230-serierna och att BF tenderade få största andelen i 360-serien. Med den mindre kretsstorleken har flera glesbygdslokaler erhållits. När ett större befolkningstal behövdes för kretsen, blev sannolikheten större att en stad eller annan större tätort skulle komma in i kretsen. Spridningen i röstandelen BF blev något mindre i 230-indelningarna än i de båda andra serierna, där spridningen blev ungefär lika. För andelen SD + K erhöles största spridningen i 360-serien och minsta i 230-serien.

Andelen lokaler med absolut SD-majioritet var som vanligt störst 1944 men skillnaderna mellan åren var mindre än i Stockholms stad. Andelen sådana lokaler var också större än i Stockholm, ungefär 45 % mot ungefär 15 % för alla tre valen. Inga större skillnader mellan indelningarna noterades. Spridningen i folkmängd blev betydande 1952.

b. Hela det undersökta området

Eftersom ju var och en av tabellerna VI E: 6—10 är summan av två tabeller, en för Stockholms stad och en för de tre länen, vilka tabeller redan har kommenterats, skall de nya tabellerna här diskuteras endast kortfattat. Dessutom ingår ju i det undersökta området storstadskretsar och andra lokaler inte alls i samma proportion som i hela landet.

År 1944 blev SD med 46 % av rösterna mot de borgerligas 40 % klart överrepresenterade i alla alternativ. I första alternativet fick dessutom H

Tabell VI E: 6. Mandatfördelningen i hela det undersökta området vid 300 mandat jämförd med röstfördelningen och med mandatfördelningen vid proportionella system.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proport. system		Alt. med SD utan K				Alt. med SD + K			
			d'Hondt	jäm. uddat.	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
1944	H	11,14	12	11	8	12	14	12	6	10	11	10
	BF	3,17	3	3			5				3	
	FP	8,87	10	10								
	SD	26,62	27	27	50	46	39	46	52	48	44	48
	K	7,09	6	7								
	Ö	1,11										
	S	58,00	58	58	58	58	58	58	58	58	58	58
1948	H	8,17	8	9	1	1	1	1	1	1	1	1
	BF	3,08	3	3			5				4	
	FP	17,69	19	19	10	24	28	22	7	17	21	16
	SD	25,62	28	27	48	34	25	36	51	41	33	42
	K	4,42	4	4								
	Ö	0,02										
	S	59,00	62	62	59	59	59	59	59	59	59	59
1952	H	9,68	10	10	6	6	6	6	6	6	6	6
	BF	2,55	2	3			4				4	
	FP	19,25	21	20	8	21	27	20	5	16	22	15
	SD	26,49	28	27	47	34	24	35	50	39	29	40
	K	3,03	2	3								
	Ö											
	S	61,00	63	63	61	61	61	61	61	61	61	61

Anm. Jfr anmärkning till tabell VI A: 14. Här har dock Spånga församling förts till Stockholms stad 1952.

ett antal mandat som dock inte svarade mot dess röstandel. Vid kombinationen H + FP fick H som det större partiet ytterligare några mandat. Mot SD utan K blev H rentav överrepresenterad i 360-serien. Kombinationen gynnade i hög grad H genom att H var särskilt stark i förhållande till FP i de kretsar där H + FP var starka. När BF togs med i kombinationen tillkom ännu ett eller två H-mandat, medan BF fick mandaten i kombinationens landsbygds-kretsar och blev proportionellt representerat eller, mot SD ensamma, överrepresenterat.

År 1948 ökade H + FP sin röstandel till 44 % och de borgerliga tillsammans sin till 49 % mot SD:s 43 %. Inom den borgerliga kombinationen blev nu FP det klart större partiet med 30 % mot H:s 14 % av rösterna. H fick därigenom behålla endast de allra mest borgerliga kretsarna, en i 300-indelningen och 3 i 360-indelningen. Trots att H 1948 var något svagare än FP 1944 och trots att skillnaden mellan H och FP var betydligt större 1948 än 1944, blev H således inte helt utan mandat 1948, vilket ju FP blev 1944. Förklaringen är att finna i den flera gånger tidigare påpekade skillnaden i fördelningen av partiernas röster. BF höll i stort sett sitt mandatantal, medan den borgerliga kombinationens (eller kombinationens H + FP) vinster — 7 till 16 — oftast gick till FP. Detta partis vinster blev genom överföringen inom kombinationen betydligt större, 16 till 31. Även då H och FP räknades

Tabell VI E: 7. Mandatfördelningen i hela det undersökta området vid 360 mandat jämförd med röstfördelningen och med mandatfördelningen vid proportionella system.

Valår	Parti	Röstfördelning	Proport. system		Alt. med SD utan K				Alt. med SD + K			
			d'Hondt	jämkuddat.	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
1944	H	13,64	14	14	9	17	18	17	7	12	13	12
	BF	3,88	4	4			8				4	
	FP	10,85	11	11								
	SD	32,60	34	34	62	54	45	54	64	59	54	59
	K	8,68	8	8								
	Ö	1,35										
	S	71,00	71	71	71	71	71	71	71	71	71	71
1948	H	9,97	10	10	3	3	3	3	3	3	3	3
	BF	3,75	3	3			7				6	
	FP	21,59	25	23	14	27	31	25	7	21	24	19
	SD	31,26	32	32	55	42	31	44	62	48	39	50
	K	5,40	4	6								
	Ö	0,03										
	S	72,00	74	74	72	72	72	72	72	72	72	72
1952	H	11,75	12	12	6	6	6	6	6	6	6	6
	BF	3,09	3	3			5				4	
	FP	23,36	22	24	14	30	35	26	9	22	28	19
	SD	32,13	35	33	54	38	28	42	59	46	36	49
	K	3,67	3	3								
	Ö											
	S	74,00	75	75	74	74	74	74	74	74	74	74

Jfr anmärkning till föregående tabell.

för sig vann FP ett flertal mandat, 7 till 14. SD:s förluster blev dock i dessa alternativ mindre än mot borgerliga kombinationer, 1 till 7 mot 6 till 15. H blev starkt underrepresenterad i alla alternativ, BF orepresenterat utom i det tredje alternativet, där det blev överrepresenterat. FP blev underrepresenterat, då det räknades för sig. I övriga alternativ varierade dess mandatantal från representation i underkant till klar överrepresentation (H + BF + FP mot SD). SD blev ungefär proportionellt representerade, då de ställdes ensamma mot de tre borgerliga partierna, och starkt överrepresenterade i övriga alternativ. Ensamma mot H + BF + FP var de ju det mindre partiet. Tillsammans med K hade de 51 % av rösterna och med BF nära 49 % mot 44 % för H + FP. Däremot hade SD ensamma ju något färre röster än H + FP men fick 34 mot 25 resp. 42 mot 30 mandat mot den kombinationen. I Stockholms stad, där röstsiffrorna var 52 % för H + FP mot 38 % för SD, således en mycket stark borgerlig överlägsenhet, blev som tidigare påpekats dock SD ungefär proportionellt representerade med 11 av 30 resp. 13 av 36 mandat. I länen var i stället SD ungefär lika överlägsna med 49 % mot 36 % av rösterna och fick också 23 av 29 resp. 29 av 36 mandat. SD:s överrepresentation i länen motverkades alltså inte av motsvarande underrepresentation i Stockholms stad (ett av skälen härför har tidigare antytts), därav SD:s överrepresentation totalt.

Tabell VI E: 8. Förändringar i mandatfördelningen i det undersökta området.

Antal mandat	Valår	Parti	Proport. system		Alt. med SD utom K				Alt. med SD + K			
			d'Hondt	jämk. uddat.	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4	alt. 1	alt. 2	alt. 3	alt. 4
300	1948	H	- 4	- 2	- 7	-11	-13	-11	- 5	- 9	-10	- 9
		BF									+ 1	
		FP	+ 9	+ 9	+10	+24	+28	+22	+ 7	+17	+21	+16
		SD	+ 1		- 2	-12	-14	-10	- 1	- 7	-11	- 6
		K	- 2	- 3								
	1952	H	+ 2	+ 1	+ 5	+ 5	+ 5	+ 5	+ 5	+ 5	+ 5	+ 5
		BF	- 1				- 1					
		FP	+ 2	+ 1	- 2	- 3	- 1	- 2	- 2	- 1	+ 1	- 1
		SD			- 1		- 1	- 1	- 1	- 2	- 4	- 2
		K	- 2	- 1								
360	1948	H	- 4	- 4	- 6	-14	-15	-14	- 4	- 9	-10	- 9
		BF	- 1	- 1			- 1				+ 2	
		FP	+14	+12	+14	+27	+31	+25	+ 7	+21	+24	+19
		SD	- 2	- 2	- 7	-12	-14	-10	- 2	-11	-15	- 9
		K	- 4	- 2								
	1952	H	+ 2	+ 2	+ 3	+ 3	+ 3	+ 3	+ 3	+ 3	+ 3	+ 3
		BF					- 2				- 2	
		FP	- 3	+ 1		+ 4	+ 4	+ 1	+ 2	+ 1	+ 4	
		SD	+ 3	+ 1	- 1	- 5	- 3	- 2	- 3	- 2	- 3	- 1
		K	- 1	- 3								

Tabell VI E: 9. Antal kretsar och val där något parti fick minst 50 % av rösterna.

Valår	230 mandat medeltal	300 mandat	360 mandat
1944	19,06	28	31
1948	11,00	14	17
1952	10,50	13	18
Summa	40,56	55	66
Antal möjliga	139,33	178	217
%	29	31	30

År 1952 blev ändringarna i mandatfördelningarna mindre. Största ändringarna var att H på FP:s bekostnad vann 3 resp. 5 mandat och FP i 360-indelningens tredje alternativ vann 4 mandat. I 300-indelningen förlorade FP i de flesta alternativ åtminstone något mandat genom att förlusterna till H inte helt kompensterades av vinster från SD och BF. Vad som sades om över- och underrepresentation vid 1948 års val gäller i stort sett även för 1952 års fördelning. Huvudundersökningens 300-serie gav 1952 i huvudsak samma mandatfördelning som den nu diskuterade 300-serien. SD fick dock i huvudundersökningen några mandat till i alternativen 2—4, SD + K.

Tabell VI E: 10. Fördelningen av antal invånare per krets i det undersökta området.

Folkmängd (i tusental)	300 mandat			360 mandat		
	1944	1948	1952	1944	1948	1952
14—				5	4	12
16—			3	33	19	17
18—	8	8	14	32	28	13
20—	22	16	10	1	10	14
22—	22	10	7		6	6
24—	6	12	5			5
26—		3	6		1	2
28—		5	6		2	1
30—		3	5		1	
32—		1	1		1	1
34—						1
36—		1	2			2
38—						
40—			1			
42—			1			
Summa	58	59	61	71	72	74

Skillnaderna mellan 230-, 300- och 360-indelningarna blev små, vilket redan torde ha framgått. Den största skillnaden i fördelningen är 6 %. Inga genomgående tendenser har upptäckts. BF fick 4 gånger av 6 största mandatandelen vid 360-mandat och minsta vid 230-mandat, men skillnaderna är även här små. Andelen kretsar och val med absolut majoritet för något parti blev ungefär densamma för alla tre mandatantalen. Spridningen i röstandelar SD + K blev något större i de nya serierna än i 230-indelningarna, 1952 mellan 10,4 och 12,2 i 230-serierna, 12,3 i 300- och 360-serierna. Någon inverkan därav på mandattilldelningarna kunde inte upptäckas. När röstfördelningarna i olika sektorer och län, vid olika val och i alternativen 1 och 3 delas upp på sådana, där SD resp SD + K var överlägsna, sådana där de var ungefär jämnstarka med sina motståndare och sådana där de var underlägsna, och mandattilldelningarna för SD vid de olika mandatantalen jämförs i dessa tre grupper av situationer, blir skillnaderna fortfarande mycket små mellan de tre mandatantalen. SD får i överläge något större andel i 230-serierna och mindre i 300-serien och i underläge något mindre andel i 230-serierna och mer i 300-serien, medan 360-serien ligger däremellan. Skillnaderna var ungefär 3 %. När samma förfarande upprepas på riksundersökningens 230- och 300-indelningar, blir dock skillnaderna högst obetydliga i SD:s över- och underläge. I stället erhålles en något större skillnad i de jämna situationerna. Resultatet av denna analys blir alltså negativt.

Spridningen i folkmängd för kretsarna blev — liksom i 230-serierna — stor de båda senare valen, särskilt 1952, men inte så stor att den omöjliggjorde användningen av kretsarna det tredje valet. Kretsarnas fördelning efter folkmängd blev starkt sned med en anhopning av kretsar med liten folkmängd.

Vissa mindre skillnader mellan indelningarna erhöles tidigare för sektorer i Stockholm och de enskilda länen och några av dem gavs en »lokal» förklaring, dvs. de härleddes ur vissa speciella förhållanden som rådde inom områdena i fråga. Skillnaderna visade sig vara lokala och framträdde inte som mera generella tendenser i hela undersökningsområdet. Möjligen får härvid ett undantag göras för den svaga skillnaden i fråga om BF-mandaten. Men den varierar rimligen till storleken, om den nu är reell, med de olika länens agglomerationsgrad. Slutsatsen blir alltså väsentligen negativ. Några skillnader mellan mandatfördelningarna vid olika mandatantal upptäcktes inte. Skälet till detta kan vara att sådana skillnader inte finns eller att de är så små att de för den använda analysmetoden inte framträdde tillräckligt tydligt i materialet. Vidare finns givetvis möjligheten att skillnaderna blev särskilt små just i föreliggande material. Andra val, andra områden och andra indelningar ger kanske urskiljbara differenser mellan de olika mandatantalens fördelningar. Utsikterna till positiva resultat borde också ökas, om storleksavståndet mellan de prövade mandatantalen gjordes större. Undersökningen har dock av praktiska skäl begränsats till mandatantal av angiven storleksordning.

Stockholms län 1:50 000

KARTBILAGA

Stockholms län
1:50 000
Kartbilaga

1:50 000

Stockholms stad 230 mandat

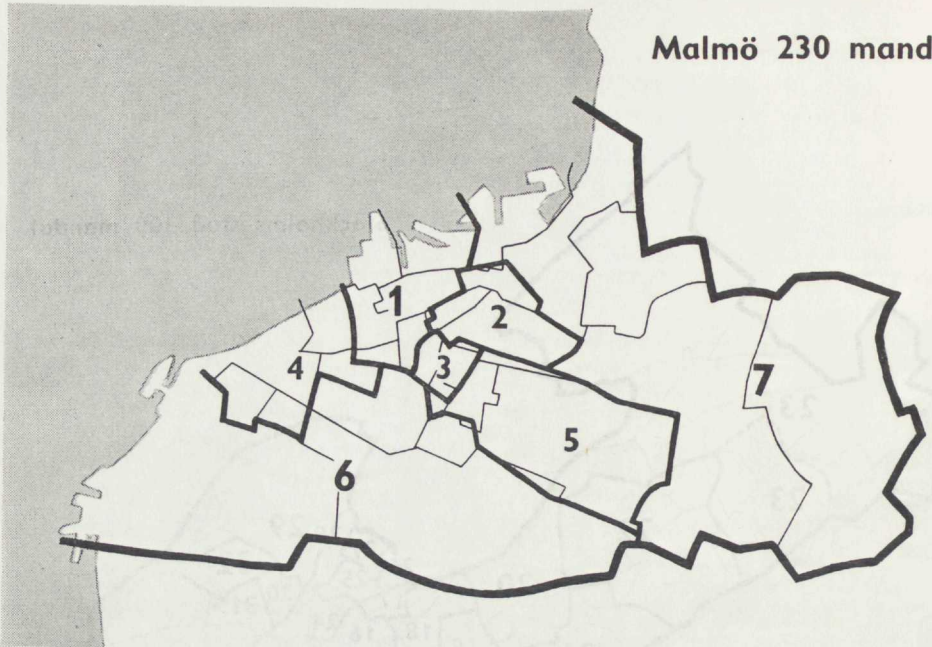
KARTOGRAFISKA INSTITUTET

 Skala 1:2 000 000
 0 1 2 3 km

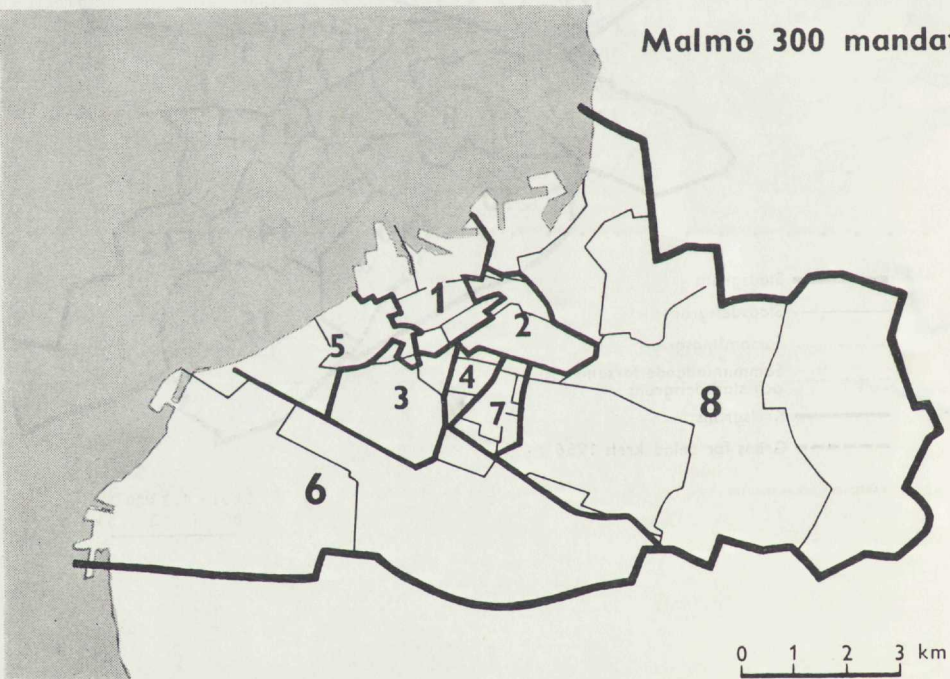

Malmö 230 mandat

Malmö 300 mandat

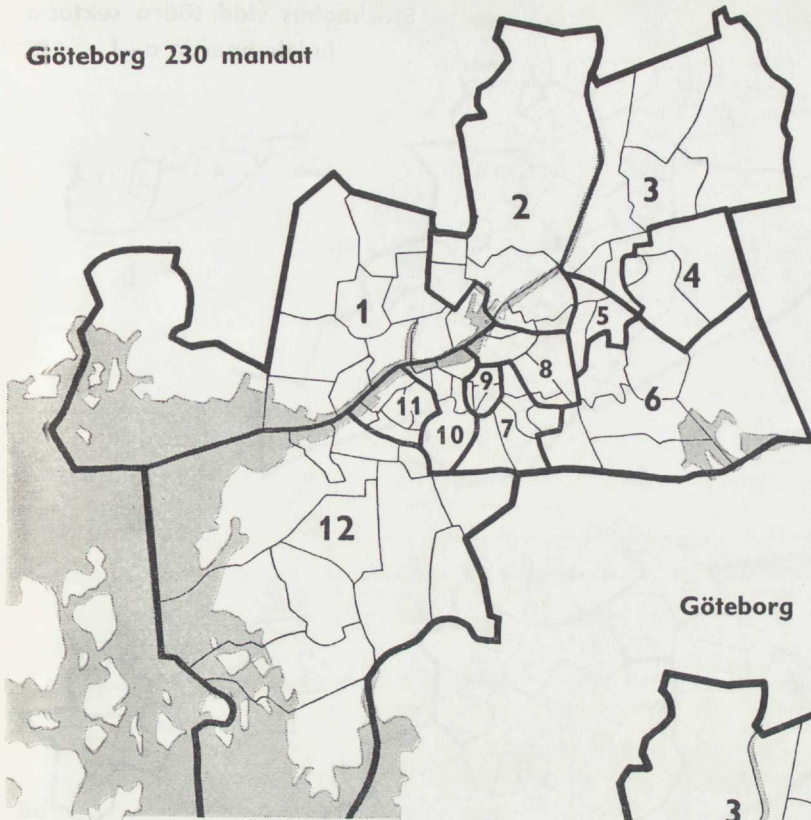

0 1 2 3 km

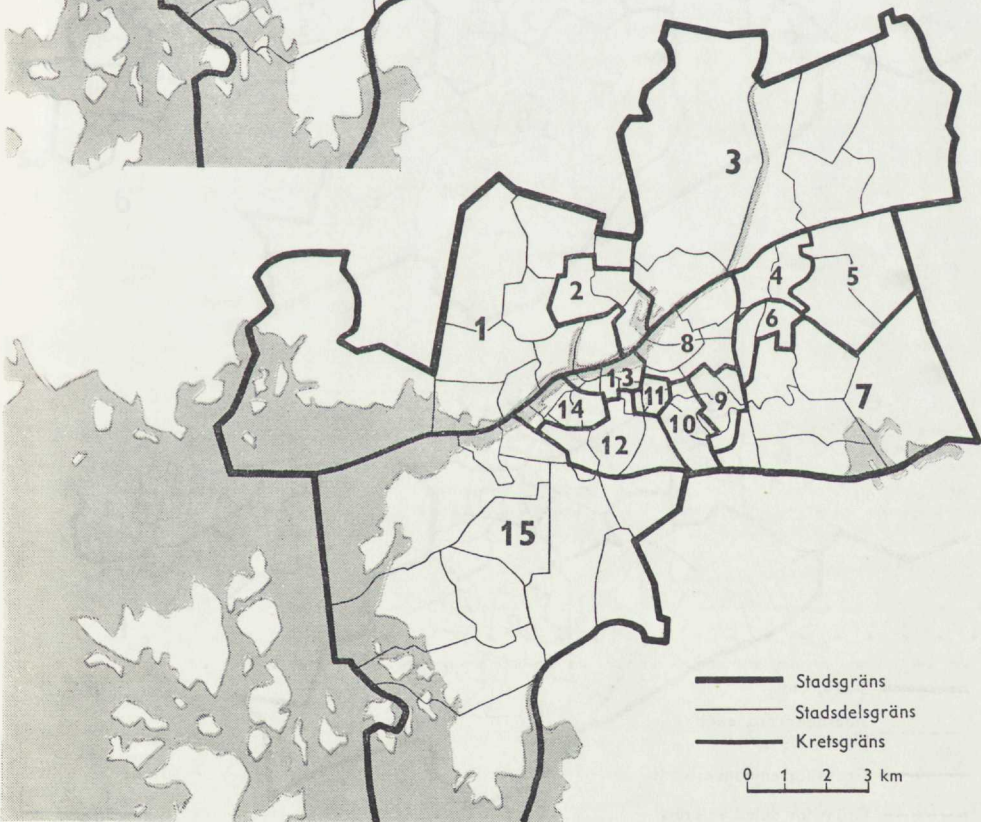
- Stadsgrens
- Stadsdelsgräns
- Kretsgräns

Göteborg 230 mandat

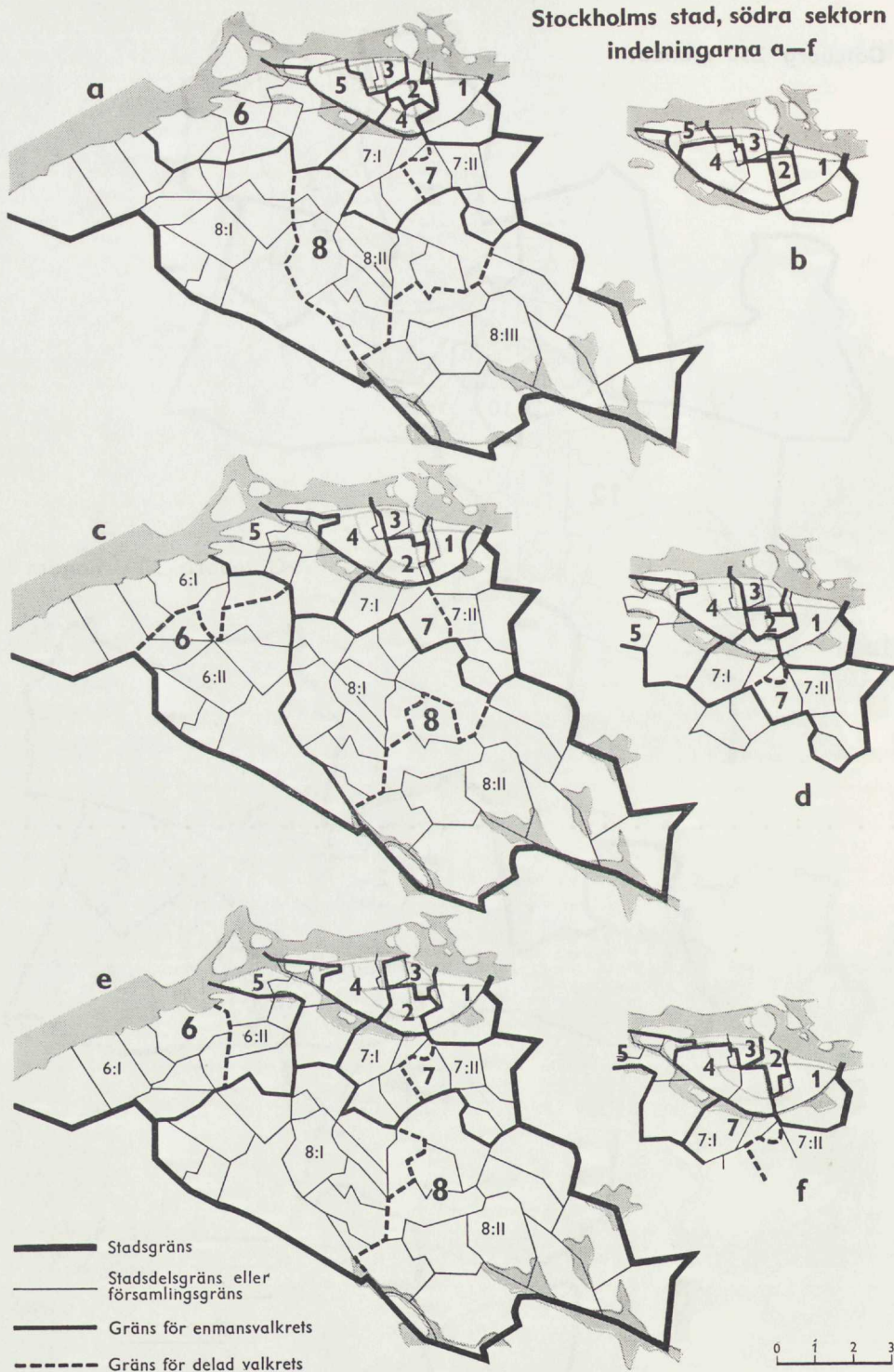
Göteborg 300 mandat

— Stadsgräns
 — Stadsdelsgräns
 — Kretsgräns

0 1 2 3 km

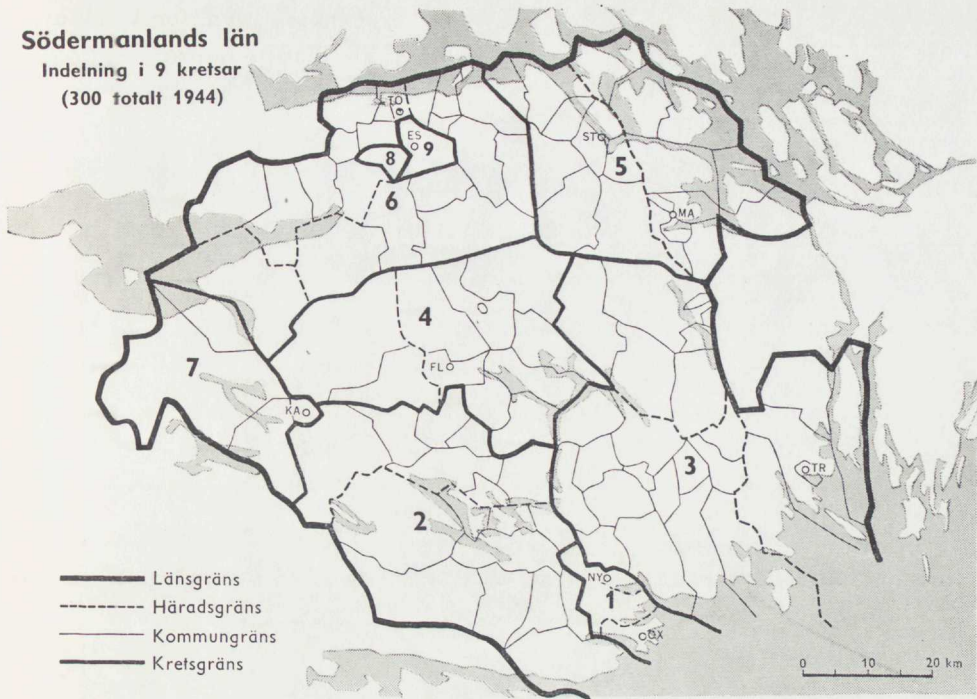
Stockholms stad, södra sektorn
indelningarna a–f

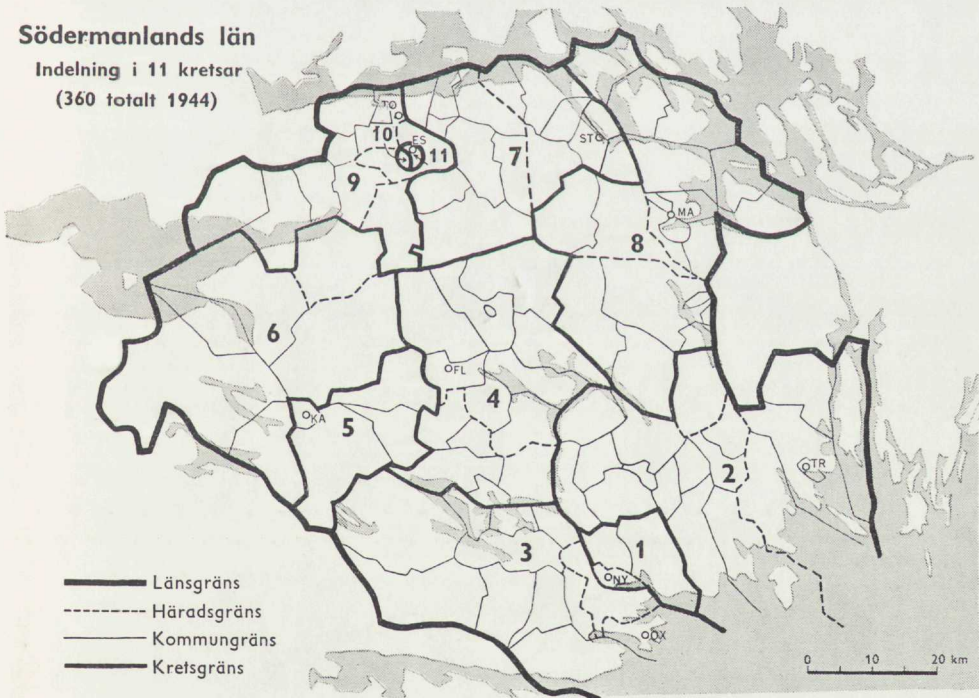
Södermanlands län

Indelning i 9 kretsar
(300 totalt 1944)

Södermanlands län

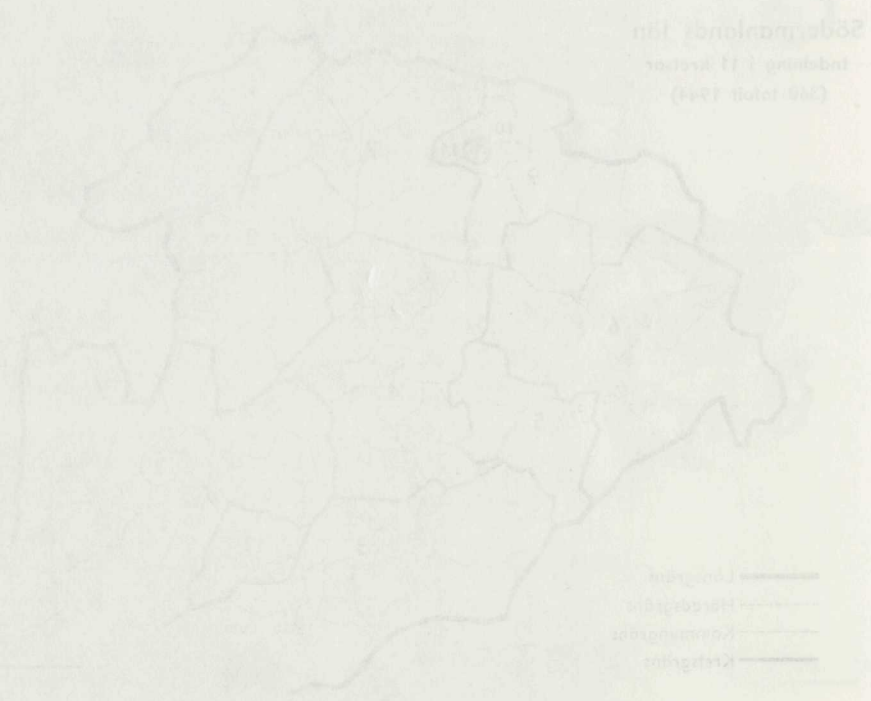
Indelning i 11 kretsar
(360 totalt 1944)

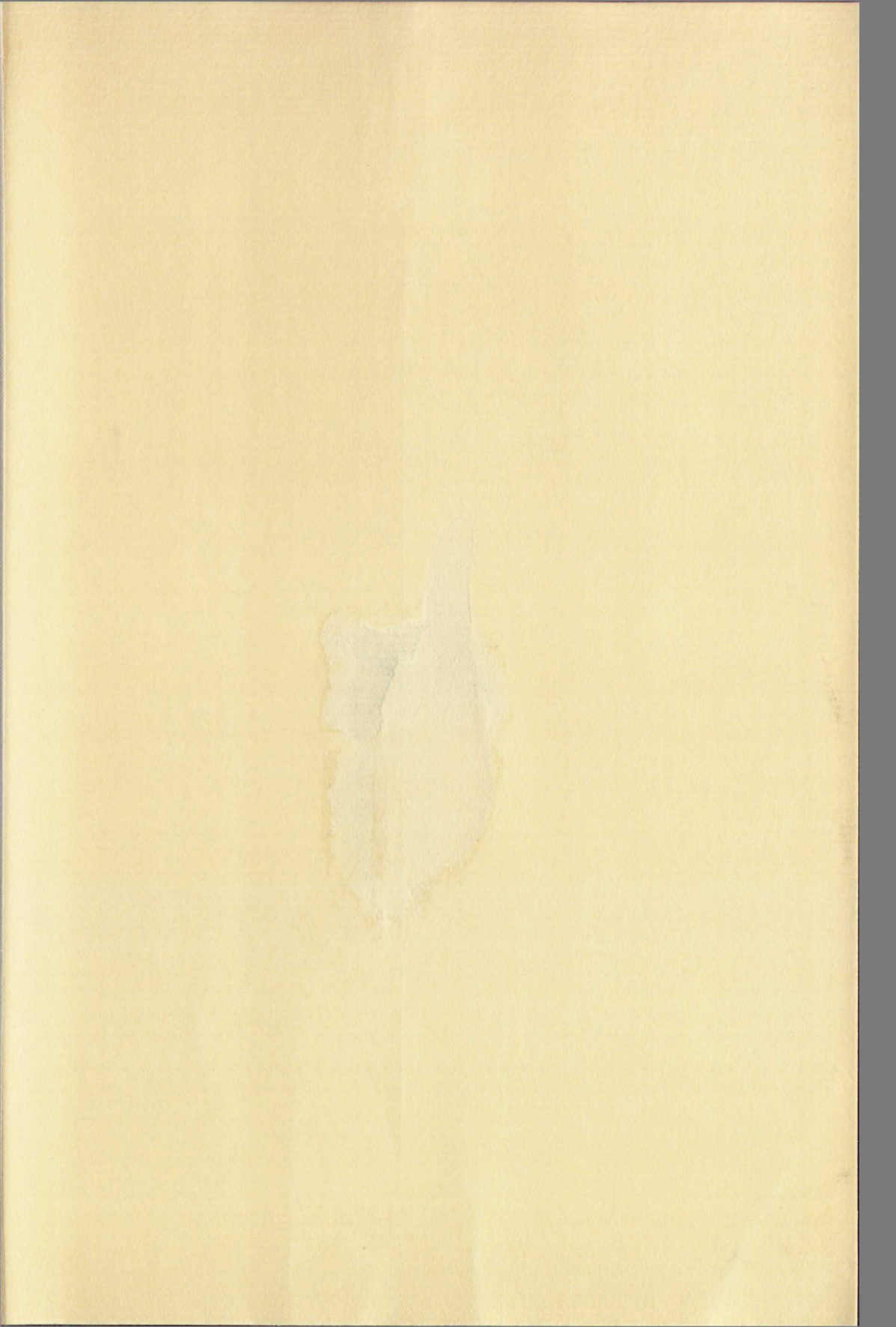
2882
1947
1:500,000

2882
1947
1:500,000

Statens offentliga utredningar 1958

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmälagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.

Häradsrättsammansättning i brottmål. [9]
Förslag till arumarkeslag. [10]
Betänkanded förslag till allmän tjänstepliktslag m. m. [16]
Förslag till örenklingar i vissa delar av aktiebolagslagen. [27]

Staförfattning. Allmän statsförvaltning.

Utredning in vissa förhållanden vid konserveringsforskningsinstitutet. [3]
Författningutredningen. 1. Kandidatnominering vid andrakammerval. [6] 2. Regeringsarbetet. [14] 3. Majoritetetsval. 4. Statistiska undersökningar. [29]

Kommunalförvaltning.

Stens och kommunernas finansväsen.

Politi.

Nationalekonomi och socialpolitik.

Socialförsäkring och rehabilitering. [17]
Reviderad nationalbudget för år 1958. [28]

Hälsa- och sjukvård.

Gemensamnordisk hälsovårdsutbildning. [8]
Hälsovård och öppen sjukvård i landstingsområdena. [15]
Mentalsjukvårdsdelegationen. 2. Behandlingshem och mentalsjukhem för barn och ungdomar. [20]
Sjukreseerättningar. [23]
Regionsjukvården. [26]

Allmänt näringsväsen.

Gotland. [18]
Tornedalsutredningen. [22]

Fast egendom. Jordbruk med binärningar.

Småbrukarstödet. [77]
Bättre matpotatis. [[24]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Industri.

Handel och sjöfart.

Kommunikationsväsen.

Vägplan för Sverige. Del 1. Riktlinjer och förslag samt kartbilagor. [1] Del 2. Expertutredningar och övriga textbilagor. [2]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Promemoria med förslag om fondförvaltning m. m. i samband med en utbyggd pensionering. [4]
Permanent skördeeskadeskydd. [5]

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen.

Amdlig odling i övrigt.

1955 års universitetsutredning 3. Reserverna för högre utbildning. Beräkningar och metoddiskussion. [11] 4. Lärarbrist och läraröverskott. [21]
Supplement nr 9 till Sveriges familjenamn 1920. [19]
Ändrad utbildning av tandtekniker. [25]

Försvarsväsen.

Civilt försvarsutbildningen. [12]
Civilt försvarets organisation. [13]

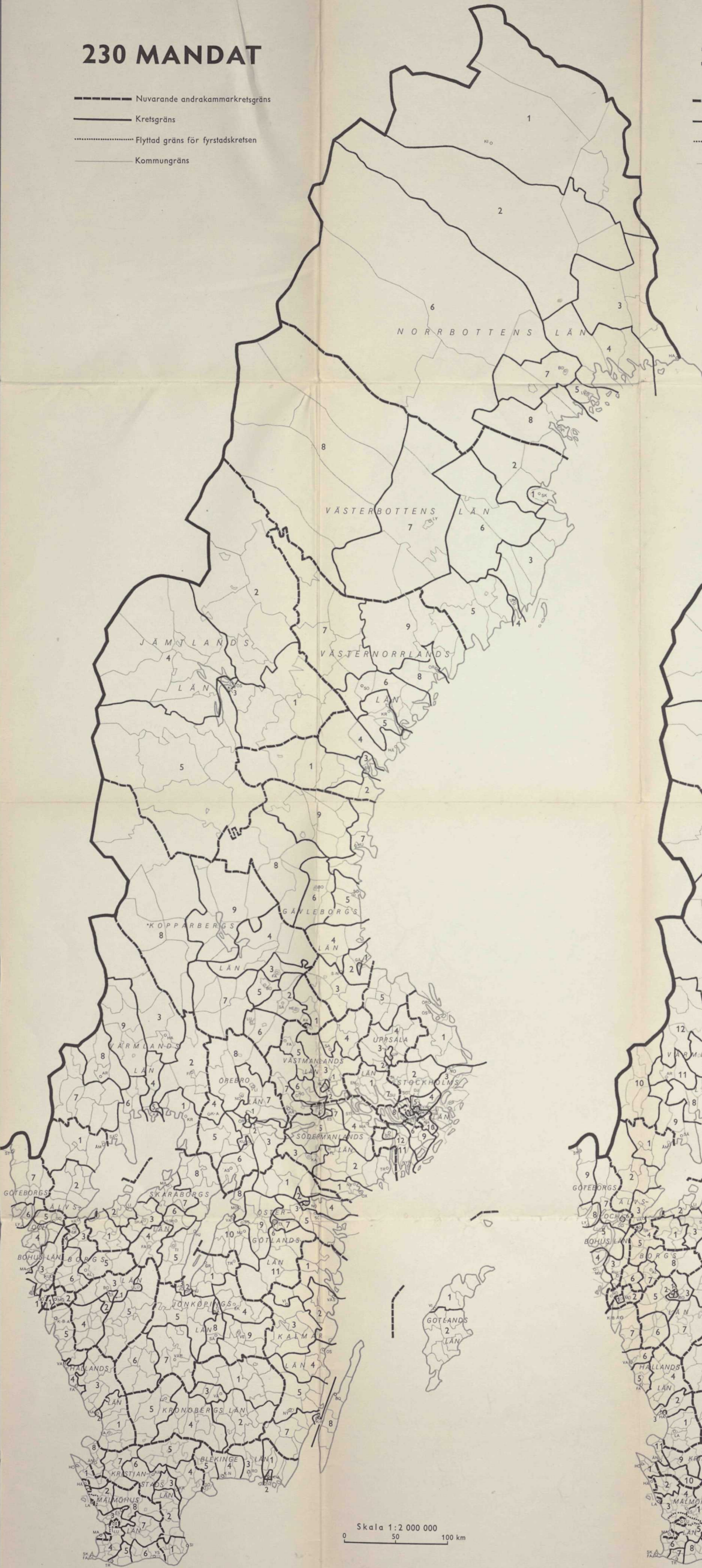
Utrikes ärenden. Internationell rätt.

Majoritisk val
SOU
1977:27A

230 MANDAT

- Nuvarande andrakammarkretsgräns
- Kretsgräns
- ..... Flyttad gräns för fyrstadskretsen
- Kommungräns

300 MANDAT

- Nuvarande andrakammarkretsgräns
- Kretsgräns
- ..... Flyttad gräns för fyrstadskretsen
- Kommungräns

